

ספרי' — אוצר החסידים — יובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלשה עשר

חינול
שעור

לקוטי תורה

תורת שמואל

שער שלשה עשר

ספר תר"ל

—•—

מ א ת

ב "ק א ד מ ו" ר

אור עולם נזר ישראל ותפארתו כקש"ת

מוהר"ר שמואל

זצוקללה"ה נבג"ם זי"ע מליובאוויטש

— הוצאה שני' עם הוספות —

הועתק וחוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ז

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ. י.

170 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושלש לבריאה

שמונים שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

TORAS SHMUEL
SEFER HAMAMORIM — 5630

Published and Copyrighted 1973, 1983 by
KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway • Brooklyn, N. Y. 11213

Tel.: 493-9250 — 774-4000

ISBN 0-8266—5630-7

LCC# 80-456447

גרסת בגדוּס "טורא"
ע"י מרגכי בן רחל ואלוף דובער בן אסתר פריסר

Printed in United States of America

פתת דבר

מכ"ק אדמו"ר שליט"א לספר המאמרים — תרכ"ז

ב"ה.

כמה פעמים דבר כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע אודות הנחיצות להמשיך להוציא לאור את תורת זקנו הוא כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע.

— נוסף על מה שכבר נדפס מאז: לקוטי תורה לג' פרשיות (וילנא, תרמ"ד), והחרים-תרל"א, וככה-תרל"ז, חייב אדם לברך-תרל"ח, זאת חנוכה המזבח-תר"ם, מצה זית-תר"ם, יונת-תר"ם (ברוקלין, תש"ה), מים רבים-תרל"ו (ברוקלין תש"ו).

בחורף ה'תש"י — הוא חורף הסתלקותו — הציע למערכת „אוצר החסידים" להתחיל בהדפסה — על ידי פוטוגרפיה — של ספר תרכ"ז וכו'. מפני סיבה נתעכבה ההוצאה לאור עד עתה, אבל סוף סוף, נגמרה ההדפסה של ספר תרכ"ז בשנת ההסתלקות, וזו של ספר תרכ"ז כעת.

* * *

ספר מאמרים זה הוא פוטוגרפיה מכתב יד ראש המעתיקים בליובאוויטש במשך שנים רבות — ר' שמואל סופר, ובאו בו מאמרי דא"ח אשר אמרם — או כתבם — כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע בשנת תרכ"ז ובתחלת שנת תרכ"ח.¹ וכמו ספרים הקודמים — הנה גם ספר זה נכנס בשורת הספרים לקוטי תורה, תורת שמואל. והוא — שער העשירי.

* * *

ואחתום בדברי הרב, אשר כולנו „יחדיו" כאיש אחד באהבה ואחדות נלכה לאור וחיות החסידות, אשר הנחילוננו הוד כ"ק אבותינו רבותינו הק' זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

„והשית" יהי' בעזרנו לבוא ולהגיע אל שלימות כוונת רבותינו הק' זצוקלה"ה נבג"מ ואור תורתם הק' יאיר פנימיות נפשנו, ונזכה לביאת גואל צדק בב"א".

מנחם שניאורסאהן

ערב ראש שנת ה'תשי"ב, ברוקלין, נ. י.

(1) אודותיו וע"ד תורתו — ראה ספר התולדות—אדמו"ר מהר"ש ובפתח דבר לס' והחרים — תרל"א.

(2) כן מצאתי כמה פעמים, שצרפו הנשיאים מאמרי ר"ה-שמחת למאמרי שנה שלפני'. ומהם במאמרי ר"ה-שמחת דשנות תרע"ח-ותרע"ט, שצרפם כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע למאמרי שנה שלפני.

(3) כ"ק מו"ח אדמו"ר (ספר המאמרים ה'תש"י, ע' 107).

(4) כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע במכתבו (נדפס בסוף קונטרס עץ החיים).

בהמשך להאמור בפתח דבר הנ"ל, מ"ל כעת — בפעם הראשונה — את
ספר המאמרים דשנת תר"ל*, אשר אמרם — או כתבם — בשנת תר"ל ובתחלת
שנת תרל"א.

ספר המאמרים זה נדפס מביכל אשר חלק חשוב ממנו הוא בגוף כתב יד
קדשו של כ"ק אדמו"ר מהר"ש. שאר המאמרים — נכתבו ע"י מעתיקים שונים,
ובכמה מהם ניתוספו הגהות וכו' בגוף כתב יד קדשו של כ"ק אדמו"ר מהר"ש.

כמו ספרים הקודמים, גם ספר זה נכנס בשורת הספרים לקוטי תורה
— תורת שמואל, והוא שער השלשה עשר.

מערכת „אוצר החסידים"

עש"ק כף מנ"א ה'תשל"ג, שנת השבע שנת השמיטה — ברוקלין, נ. י.

(*) ספר המאמרים תרכ"ח, נדפס בשנת תשי"ז. ספר המאמרים תרכ"ט — בשנת
תשי"ט.

הוכן לדפוס ע"י
שניאור זלמן זלמן זלמן בן חיי

פתח דבר

— להוצאה שני' עם הוספות —

בקשר למאה שנה להסתלקות-הילולא דכ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע, מדפיסים אנו בזה, בהוצאה שני' עם הוספות את ספר המאמרים תר"ל אשר לכ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע, ונתקנו בה כמה מטעויות הדפוס שבהוצאה הקודמת.

כן הוספנו:

(א) מאמרים שהגיע לידינו לאחר הדפסת הספר, והם: (1) ד"ה קדש לי — בא (כת"י 550 — קמז, א). (2) ד"ה חביבי ישראל — חה"ש (מגוכתי"ק). (3) רשימה השייכת לד"ה בקר וידע (מגוכתי"ק). (4) ד"ה שופטים — שופטים (כת"י 293 שב, א). (5) ד"ה אלה פקודי — פקודי (שם פא, א — הנחה). (6) ד"ה מלכא ומלכתא — חוהמ"פ (שם קיג, א — הנחה). (7) ד"ה וספרתם — אמור (שם קנג, ב — הנחה). (8) ד"ה דבר גו' ציצית — שלח (שם ר, א. — הנחה).

פאקסימיליות מגוכתי"ק כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע — מספר המאמרים תר"ל הנ"ל.

מערכת „אוצר החסידים"

רי"ח אדר, שנת תה"י שנת גאולת משיח
ברוקלין, נ.י.
שמונים שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א
מאה שנה להסתלקות-הילולא כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע

מ פ ת ח י

עמוד	זמן אמירתו	זיכרון המתחיל
		בראשית כו' בורא קדושים כו' ענין הספירות כו'
א	בראשית	היתה תהו
		ויאמר כו' ועתה לא יבצר כו' וכל בניך למודי הוי'
ד	נח	כו' עיר ומגדל
ה	לך	ויאמר כו' לך כו' אותיות כפולות כו' עשה את משה ¹
יד	וירא	ויטע אשל כו' באמ"ח כו' באר שבע כו' אש"ל — ו"פ
יט		ויהיו חיי שרה כו' ויתרון ארץ בכל היא מלך כו' — ה"פ
כד	תולדות	כמגדל דוד כו' מים עליונים ומ"ת כו' גדול ה' ב' פי'
כט	ויצא	ויצא יעקב כו' משביעין אותו
לג	וישלח	קטונתי כו' והאיש משתאה לה מחריש
לז	י"ט כסלו	פדה בשלום כו' תפלה בצבור
לט	וישב	והנה אנחנו מאלמים כו' ענין שבה"כ
מג	מקץ, ש"ח	מצותה משתשקע כו' ואל מקומו שואף כו' מורדת
מז	ויגש	מה יפו פעמך כו' גופין חיות לבוש
נב	ויחי	ויחי יעקב כו' בא בימים כו' אדון הנפלאות כו' קמ"ז
		וילך איש מבית לוי כו' משה לא פסיק טעמא כו'
נו	שמות	וורעתי את בית ישראל
סא	וארא	וארא כו' שיטות בהשגחה שבבית המקד'
שכט	בא	קדש לי
סז	בא	ויאמר כו' בא כו' שם ואור כו' כבד ב' פי'
עה	בשלח	ואני הנני מחזק כו' כבוד כבד כו' ישיבה
עט	יתרו	וידבר כו' אנכי כו' דברי חכמים כדרכונות ² — ה"פ
		אם רוח המושל כו' פירש"י ופי' ת"י כו' ירושה
פד	משפטים	התקן עצמך ומתנה בתורה
צא	תרומה	שתי ידות לקרש כו' ממעל לו כו' עצי שטים
צז		טוב שם משמן כו' שם ואור ³
	תצוה	כמגדל דוד ⁴
		הנה אנכי כורת ברית כו' כר"ב דגח אברהם ומשה כו'
קב	תשא	ונפלינו
קח	ויקהל, שקלים	כי תשא כו' אמונה דנש"י ושל אברהם כו' מחצית השקל
שמ	פקודי	אלה פקודי

(1) הועתק מ"רשימת מאמרי דא"ח" — בעריכת כ"ק אדמו"ר שליט"א. בהוספת הערות מהמח"ל — הבאות בחצאי ריבוע.

(2) חציו הראשון הוא דרוש לך לך תרכ"ו.

(3) הוא ה"פ הראשונים של ד"ה וידבר כו' אנכי תרכ"ו.

(4) הוא חלק מר"ה ויאמר כו' בא [בכמה כתי"י (515 ועוד) התאריך הוא ש"ס בא].

(5) הוא דרוש דש"פ תולדות.

מ פ ת ח

דבור המתחיל	זמן אמירתו	עמוד
מצה זו כו' קטנות וגדלות כו' לחכימא ברמיזא	חה"פ	קטו
וישרנה הפרות כו' על ג' דברים העולם עומד*	חה"פ	קיח
מלכא ומלכתא	חזהמ"פ	שמט
בזאת יבוא אהרן כו' משוח ומרובה בגדים ¹	אחרי	קכא
והתקדשתם כו' ענין נט"י כו' רביעית כו' בראתיו	קדושים	קכז
יצרתיו כו' צפרנים	אמור	שנב
וספרתם לכם		
כי תבואו כו' ושבתה כו' את חהמ"צ תשמור כו' קדש		
ישראל לה'	בהר	קלב
אם בחוקתי כו' חביב אדם שנברא*	בחוקותי	קלט
ואהי' אצלו אמן כו' חביב אדם*		קמז
חביבין ישראל כו' חביב אדם"	חה"ש	שלה
דרש ר"ש תרי"ג מצות כו' תורה צוה כו' ויהי בישורון"	חה"ש	קנו
וראיתי אני שיש יתרון כו' ז' הבלים ג' פירושים כו'		
יודא ויוסף כו' חלום פרעה	נשא	קסג
וידבר כו' בהעלתך כו' שלא שינה כו' שלך גדול	בהעלתך	קסז
כו' לך ה' הגדולה כו' הוסיפה על המאורות		
דבר כו' ציצית כו' אמירה שבמל' שרשה מח"ס		
שבכתר"	שלח	שנז
בקר ויודע כו' השפעת המל' בריחוק בקירוב*	קרח	קעז
בקר ויודע ה'		קפב
בגליון בפ"ע		שלה
שחורה אני ונאווה כו' באמ"ח כו' צור וסלע"		קפז
שחורה אני ונאווה		קצד
פ"ק דר"ה כו' המעביר על מדותיו כו' "		קצו
לך ה' הגדולה כו' ב' פי"		קצז

(6) הוא דרוש וישרנה תרכ"ו בשנים קלים.

(7) הוא דרוש דש"פ אחרי תרנ"ז (ז).

(8) הוא דרוש דש"פ בחוקותי תרכ"ו.

(9) חלק ממאמר זה הוא ממאמר שלפניו.

(10) הוא המאמר ואהי' אצלו אמן. ואולי לא נאמר אלא הראשון [בכת"י

1074 נמצא הנחה ממאמר זה בד"ה חביבין].

(11) הענינים דד"ה במד"ר פ' נח תרכ"ז בבסאור ותוספת.

(12) נזכר בד"ה בוקר ויודע אבל לא ראיתיו.

(12*) [רשום עליו: גרשם בקצרה מעט. קיצור מד"ה בקר ויודע ה' שלאח"י].

(13) הוא דרוש דש"פ חקת תרכ"ו בתוספת ושנים קלים.

(14) רשימה קצרה ושייכת לד"ה והי' שארית יעקב.

מ פ ת ח

דבור המתחיל	זמן אמירתו	עמוד
והי' שארית יעקב כו' חסד או גדולה כו' חסד		
לאומים ¹⁵		קצט
קדש ישראל כו' זריעה צמיחה קצירה ¹⁶		רה
שייך לד"ה קדש ישראל		ריד
וידבר כו' ידור נדר כו' שרש היתר ואיסור כו' נדרים		
סייג לפרישות כו' מופלא שבסנהדרין ¹⁷ — ו"פ	מטו"מ	רטז
וידבר כו' ידור נדר	מטו"מ	רכג
זכור ה' מה הי' לנו כו' לגבי משה מילתא זוטרתיא		
כו' כאלמנה — ו"פ	דברים	רכח
ואהבת כו' אור ושפע כו' אורות וכלים	ואתחנן	רלה
אבות מלאכות מ' חסר אחת כו' מח' דבור כו' תורה		
מלאכה אכילה — ו"פ		רמב
בגליון בפ"ע		רמז
קיצור ממאמר אבות מלאכות	עקב, ש"מ אלול	רמט
והי' מדי חדש כו' ר"ח ושבתי כו' עלי' לרגל ביו"ט		
משא"כ לע"ל — ה"פ	ראה, ר"ח אלול	רנו
שופטים ושוטרים	שופטים	שלה
אני לדודי כו' מאחדות הפשוטה רבוי ¹⁸ — ה"פ. קיצורים	תצא	רסד
משכני אחריך כו' ג' פירושים כו' שכינה במערב		ער
משכני אחריך כו'		רעח
והי' כי תבוא כו' מצות לבושין פירות זריעה — ד"פ	תבוא	רפה
את ה' האמרת כו' ג' פירושים כו' או"מ או"פ כו'		
אנא נסיב מלכא — יב"פ	נצבים	רצ
אך בעשור לחדש הו' כו' אחות לנו קטנה כו' תשובה		
ותורה ¹⁹		שב
כי ביום הזה יכפר כו' ולכבודי ביא"ע כו' אש אוכלה —		
ה"פ		שט
השיבנו ה' כו' ולכבודי בראתיו ²⁰ — ה"פ	האזינו	שיד
ועמדו רגליו כו' נתב"ס וסופן כתחלתן כו' הר הזיתים		
— ו"פ		שכ
ביום השמע"צ כו' כך כל ישראל מקדשי שמך — ג"פ		שכה

(15) הוא דרוש יביאו לבוש מלכות תרכ"ז בשנים והוספות.

(16) הוא ד"ה כי תבואו כו' ושבתי בהוספות.

(17) בהעתק א' — ז"פ. [כנראה הכוונה לד"ה זה שנדפס לקמן ע' רכג, שתוכנו שוה].

(18) הוא דרוש דש"פ תצא תרכ"ו.

(18*) [בכת"י 505 התאריך הוא ש"פ נצבים ובכת"י 1074 (הנחות) התאריך הוא

ש"ש].

(19) הוא דרוש שלפניו בקצת הוספת.

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, והפי' הפשוט שתחלת בריאת העולם הי' השמי' והארץ, ואת השמי' כולל כל צבא השמי' ואת הארץ כולל כל מה שבארץ כמארז"ל במד"ר. אך אם הי' הכוונה על פי זה הפשוט לבד הי' צ"ל בראשית ברא אלקים את העולם ברא שמי' וארץ, ואז הי' תיבת בראשית דבוקה לתיבת ברא, או הי' אומר בתחלה ברא אלקי את השמי' ואת הארץ, וכמ"ש באברהם עד המקום אשר הי' שם אהלה בתחלה בפ' לך י"ג ג', ובשבטי' נא' ג"כ על דבר הכסף השב באמתחותינו בתחלה, וכת' ירד ירדנו בתחלה לשבר אוכל בפ' מקץ מ"ג י"ח כ', ונמצא כי לשון הכתוב לומר על ההקדם לשון תחלה ומפני מה נא' כאן בראשית ברא. אלא הכוונה י"ל שקודם כל יצירת הנברא' פרטי' מספר התהוות האצי' וזהו אומר בראשית היינו בחי' חכ' כמ"ש וירא ראשית לו, ראשית חכמה, ואמרו בראשית היינו ב' ראשית חכ' עילאה וחכ' תתאה, והיינו בחי' חכ' תתאה כמו שהיתה כלולה תחלה בחכמה עילאה, וכמ"ש במ"א בד"ה שיר השירים, כ"ו, וכמו זאת א' יו"ד בראש יו"ד בסוף והקו המחברם, וכמו האותיות הכלולים בשכל, וע' שנין דודד כמו שהי' באלף שנין דאדם הראשון והמידה כמו שהיא כלולה בשכל עדיין, שזהו כמו אות יו"ד שהמילוי שלה הוא ו"ד שעולים גם כן יו"ד שרומזו' למדות ודבור. ואמר אח"כ את השמי' ואת הארץ, היינו כי שמי' הוא בחי' אש ומים רומזו' לבחי' מדות עליונות דאצי', והארץ היא בחי' המל' היינו בחי' חכ' תתאה כמו שהיא בפ"ע בלתי כלולה בח"ע כו', ונמצא פי' הכתוב בראשית ברא כו' שגם כל בחי' הע"ס ברא אלקים כו', והיינו כמו שביאר אאזמ"ר בד"ה את שבתותי תשמרו בפ' והחכמה מאין תמצא שו"ע בריאה יש מאין, וזהו מה שאנו אומרי' בורא קדושי' ישתבח שמך שכל העליות של בחי' וקדושי' בכל יום יהללך סלה אינו אלא בבחי' שמך כו' ולכן אמר בורא קדושי' שהם בחי' בריאה מאין ליש כי והחכמה מאין תמצא פי' התהוות החכמה שהיא ראשית ההשתלשלות מאוא"ס ב"ה אינו כמו השתלשלות שמהחכמה ולמטה שהוא דרך עילה ועלול כמשל באדם שיש בו שכל ומדות ומחזומ"ע שמשתלשלי' זמ"ז הגה השכל עצמו נמשך ומתלבש במחשבה המחשבה בהדבור, וכן הוא בשכל ומדות, שזהו הנק' השתלשלות עו"ע שהוא בחי' יש מיש ולא יש מאין, כי העילה עצמה נתפסת ומתלבשת בהעלול, ועד"ז הוא כל ענין ההשתלשלות עו"ע שבאצי' מהחכ' ולמטה כמ"ש בזה בראשית וע' מזה בד"ה אשר ברא אלקי' לעשות כ"ח, שז"ת של העילה מתלבש בהעלול, וזהו ש"כ כולם בחכמה עשית שכל ההתהוות נמשכו מהעלם אל הגילוי מבחי' חכמה שבתחלה היו כלולים יחד בבחי' חכ' והוא בחי' המאמר האחד שבו יכול להבראות דהיינו שהוא הכולל לכל הט' מאמרות כו' אבל התהוות החכ' מאוא"ס ב"ה הוא יש מאין ממש להיות כי אוא"ס הוא

למעלה מעלה אין קץ מבחי' ומדריגת חכ' ולכן כדי שיתהווה בחי' חכמה זהו בריאה יש מאין וזהו בורא קדושי' שגם בחי' קדושי' הם מה שקדושי' בכ"י יהללך סלה ששרשם מבחי' החכ' כמשל הבן שנמשך ממוח האב הנה הם בחי' בריאה יש מאין, וכל עליותם הוא רק בבחי' שמך כו', וע' בד"ה ואתה הרם את מטך שלכן אפי' א"ק נק' אדם דבריאה היינו בריאה יש מאין, ומתהווה מאין ליש מבחי' מל' דא"ס כו', וא"כ בחי' האצי' הם האורות המלוכשי' בהע"ס, והיינו כמ"ש באג"ה בד"ה איהו וחייהי שהאור הוא מעין המאור, אמנם נראה לומר כי הכלים הם ג"כ אצי' ממש, אלא אצילותם אינו מהאור א"ס כ"א מהרשימו שנשאר אחר הצמצום שאינו נוגע להאור כלל, וכיון שהם נאצלי' רק מבחי' הרשימו, לכן לגבי אוא"ס ממש שייך לקרותם ג"כ בריאה יש מאין, וזהו בראשית ברא אלקים שגם בחי' ראשית חכמה הוא בחי' כלי החכ' נחשב לגבי בחי' אוא"ס הבלתי בע"ג לבחי' בריאה יש מאין.

והנה ענין הספירות מבואר בקבלה שהם כמו כלי האומן שהאומן פועל בהם פעולתו, והענין הוא דהנה נודע שהתהוות כל דבר הגשמי הוא מאוא"ס ב"ה הסוכ"ע דוקא, ומשארז"ל אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואמר גדל שהמזל הוא מבחי' ממכ"ע, היינו רק שמגדלו ונותן בו טעם שהוא בחי' הרוחניות שמתלבש בו שזה נמשך מן המזל שמלמעלה, וכך הוא עד"מ בפירות כמו מתיקות התפוח שהוא בחי' הטעם הרוחני שנתלבש בגשם חומר התפוח זהו שנמשך ונולד מן המזל שמלמעלה אבל גופו וממשו דהיינו בחי' חומר עצם העשב או עצם התפוח שבו מתלבש הטעם הוא מתהווה באמת מאוא"ס ב"ה הסוכ"ע הכל יכול, כמ"ש מזה בד"ה ביום השע"צ דתקע"ב, וע' בת"א בד"ה יביאו לבוש מל' ואל יפלא בעיניך מאחר שהגשמיים נמשך דוקא מאוא"ס ב"ה הסוכ"ע מאין יהי' התהוות ריבוי המדריגות שיש בראי' הרבה בדצח"ס וכאוא"א משתנה ואינו שוה לחבירו, הלא א"ס ב"ה הסוכ"ע הוא אחדות פשוט בתכלית הפשיטות ואיך יומשך ממנו ריבוי המציאות בהתחלקות מאד, אך הענין הוא שהסיבה הוא לפי שהמשכה מאוא"ס ב"ה הוא נמשך ע"י המדות חסד דרועא ימינא גבורה דרועא שמאלא כו' והמדות הם בהתחלקות רב זה מזה, וכך הוא שינוי מהות הנברא' זה מזה כגון התהוות המי' מא"ס ב"ה הוא שנמשך הארה ע"י החסד לכן נתהוו מזה מים שיורדין מגבוה לנמוך כמו בחי' החסד, והרקיע המבדיל נמשך מבחי' הגבורה ולפי שהמדות מתכללי' זה מזה ויש בהם פרטי מדות רבות שונות כמו החסד שבגבורה וגבורה שבחסד וכדומה לכן כמ"כ הם ריבוי מינים הנמצאי' שונים בנברא' גשמי' המתהווים מאוא"ס ב"ה על ידם, שכל אחד יש לו טבע ותואר פרטי משונה מזולתה כפי אופן מהות המדה פרטית שנמשך על ידה וכמו שורש הבהמות נמשך מפני שור, שפני שור מהשמאל ושורש העופות מפני נשר, ושורש החיות מפני ארי', ושורש האדם מפני אדם, ובכל מין יש פרטי' רבי' שמשתנה לפי ערך ההתכללות ומ"מ התהוות הנברא' הוא מאוא"ס ב"ה ממש שהוא הבורא ולא מהמדות עצמן, שהרי מהמדות א"א להיות רק השתלשלות דרך עילה ועלול ולא בריאה יש מאין היינו התהוות הגשמיות מהרוחניות, אלא שזה נמשך

דוקא מאצ"ס ב"ה הכל יכול שמתייחד עם בחי' המדות ביחוד גמור עד שאיהו וגרמוהי חד לברוא בהם וע"י התהוות הגשמיות, והמדות עצמן הם רק עד"מ כגרון ביד החוצב בו כו', שהגם שהגרון חוצב העץ ומחלקו לחלקי, מ"מ האדם החוצב בו הוא העיקר החוצב רק שהוא ע"י הגרון, וכך הם המדות לגבי א"ס ב"ה. ויותר יובן זה עד"מ ביד' עצמן שכשעושה חבר עד"מ בידיו שמצייר ציור נאה או כותב איזה ספר שאע"פ שהידים הם העושי ומציירי ובהם וע"י נעשתה אותה המלאכה ההיא, מ"מ הרי מי העושה לא האדם עצמו הוא העושה אלא שעושה ע"י הידים שמחמת התחלקות היד לחמשה אצבעות יוכל לחלק המלאכה ההיא לכתוב אותיות, וכמו"כ יובן ענין התהוות כל גשמי הברואי' שבעולם השפל הגם שנמשכו ע"י הספירות מים מחסד ואש מגבורה מ"מ א"ס ב"ה ממש הוא דוקא המהות אותה ע"י החו"ג כחוצב בגרון, אמנם מפני שההמשכה היא ע"י המדות לכן יש ריבוי נבראי' שונים כו', וזהו שהקדים קודם סיפור בריאת העולם וכל אשר בה התהוות ע"ס דאצי', שלכא' איך יתהו ריבוי הנבראים מאחדות פשוט, לזה הקדים ואמר בראשית ברא שגם בחי' ראשית חכמה לגבי אצ"ס ב"ה הוא בחי' בריאה יש מאין, ואמר אח"כ שמי' וארץ, הם זריג דאצי' ועכ"ז איהו וגרמוהי חד בהון לברוא בהם וע"י ריבוי התהוות הנבראי' עד אין שיעור מאין ליש ממש, מחמת כח הא"ס הכל יכול כו'.

והארץ היתה תהו, פי' שזהו כמו נתינת טעם למה ברא תחלה הע"ס ושיהי' כלולים זמ"ז עד שבהם וע"י יהי' ריבוי התהוות הנבראי' לפי שהארץ היתה תהו, והיינו בחי' עולם התהו שקדם לעולם התיקון, ונודע כי בתהו הי' ריבוי האור ומיעוט הכלי, והי' בבחי' נקודות זמ"ז והיינו שלא הי' בהם ענין התכללות וה"ז כמו שאנו רואי' בקטן שהמדות אצלו בתוקף בלתי יתכללו וע"ז כלל ולכן כשיאמרו לו היפך רצונו יצעק בקול מר, משא"כ הגדול הגם כשירצה כך מ"מ מחמת התגברות השכל והתכללות המדות יחד יוכל לסבול הפוכו, עד שבעת הדין יוכל להיות גם חסד וכדומה, וזהו שארז"ל לעולם יהי' אדם רך כקנה ואל יהי' קשה כארו, פי' רך כקנה הוא כמו מדות דתיקון שהם ממוזגים וע"ז ולכן יכול לסבול הפוכו שז"ע רך כקנה שיכולים לכופפו לאיזה צד שירצה ואל יהי' קשה כארו הוא מדות תקיפין דתהו שא"א לכופפו כלל, ולכן מצד תוקף המדות דתהו שלא הי' בהם התכללות ומצד ריבוי האור דתהו הי' בהם שבה"כ לזה כדי שיהי' קיום העולם ובידור בחי' התהו ברא תחלה ע"ס בריבוי הכלים ושיהי' התכללות המדות זב"ה, עד שעיי"ז יתקיימו האורות, ויהי' ריבוי התהוות הנבראי' מחמת ריבוי מזגי המדות זב"ה, ומ"מ עצם התהוות הדבר הוא מכח הא"ס שמתייחד בהן להיות בבחי' איהו וגרמוהי חד בהון לברוא יש מאין ממש כו'.

בס"ד, ש"פ נח, למ"ד.

וַיֹּאמֶר ה' הֵן עַם אֶחָד וּשְׁפָה אֶחָת לְכוֹלֵם וְזֶה הַחֶלֶם לַעֲשׂוֹת וְעַתָּה לֹא יִבְצֵר
מֵהֶם כָּל אֲשֶׁר יִזְמוּ לַעֲשׂוֹת. הַקֶּשֶׁה מֵהֶרַח"ו ז"ל אִיךְ שִׁיךְ לֹא יִבְצֵר
מֵהֶם נֶגֶד רְצוֹנוֹ ית' וְיָמִי זֶה אִמְרָ וְתִהְיֶה אִם ה' לֹא צִוָּה וְזֶה הִי' צָרִיךְ לִירֹד
וּלְבָלוֹת שְׁפָתָם דּוֹקָא הֲלֹא הוּא ית' סִיבַת כָּל הַסְּבוֹת וְהִי' יִכּוֹל לִסְבֵּב סָבָה
אַחֲרֵת שֶׁלֹּא יוֹשֶׁלֶם הַרְצוֹן שֶׁלָּהֶם. אִךְ מִתְחַלֶּה צ"ל עֲנִין הַחֲטָא שֶׁלָּהֶם שְׂגִדּוֹל
עֲוֹנוֹם מֵאֵד עַד שֶׁאֵין לָהֶם חֶלֶק לַעֲוֹה"ב וְכַמ"ש בְּמִשְׁנָה בְּסִנְהֶדְרִין פ' חֶלֶק דּוֹר
הַפְּלָגָה אֵין לָהֶם חֶלֶק לַעֲוֹה"ב שֶׁנֶּא' וַיִּפֹּץ אוֹתָם כו' וּמִשָּׁם הַפִּיצָם וַיִּפֹּץ בַּעֲוֹה"ו
וּמִשָּׁם הַפִּיצָם לַעֲוֹה"ב. וְלִכְאוּרָה מִפְּנֵי מַה הַחֲטָא שֶׁלָּהֶם גָּדוֹל כִּי שֶׁהִי' לֹא
מִבּוֹאֵר בְּפִירוּשׁ בְּתוֹרָה הַחֲטָא שֶׁלָּהֶם כִּי אֵין שְׂרָצוֹ לִבְנוֹת עִיר וּמִגְדָּל וְכִי מַה
אֵיכָפֶת לַהֲקַבֵּ"ה מַה שְׂרָצוֹ לִבְנוֹת עִיר וּמִגְדָּל שֶׁרָאשׁוֹ בְּשָׁמַיִם. דִּהְנֶה בְּדוֹר הַמְּבֹרָךְ
מִפְּרֹשׁ בְּתוֹרָה גִּדּוֹל עֲוֹנוֹם וְכַמ"ש כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דְּרָכָהּ עַל הָאָרֶץ.
אֲבָל בְּדוֹר הַפְּלָגָה שֶׁלֹּא נֹאמַר הַחֲטָא כִּי אֵין שְׂרָצוֹ לִבְנוֹת עִיר וּמִגְדָּל וּמִפְּנֵי
מַה גָּדוֹל עֲוֹנוֹם כִּי עַד שֶׁאֵין לָהֶם חֶלֶק לַעֲוֹה"ב. אִךְ הִנֵּה אִמְרוּ"ל בְּמִדְרַשׁ וַיְהִי
כָּל הָאָרֶץ שְׁפָה אֶחָת וְדַבְּרִים אֶחָדִי שֶׁדִּבְּרוּ דַּבְּרִים חֲדָיִם עַל שְׁנֵי אַחֲדִים עַל ה'
אֶחָד וְעַל אֶחָד הִי' אֲבִרָהֶם. וְזֶה וַיְהִי בְּנִסְעָם מִקְדָּם וְאִרְזוּ"ל שֶׁנִּסְעוּ מִקְדָּמוֹ
ש"ע וְהִינֵנו ע"י שֶׁבָנוּ הָעִיר וּמִגְדָּל. וְהָעֲנִין הוּא דִּהְנֶה דּוֹר הַפְּלָגָה יָדְעוּ מִזֶּה
שֶׁא"א לִימֶשֶׁךְ הַשְּׁפָעָה אֱלֹקִי בְּעוֹלָמוֹת כִּי אֵין עִיר וּמִגְדָּל דִּקְדוּשָׁה וְכַמ"ש
גָּדוֹל הוּי' וּמִהֲלֵל מֵאֵד בְּעִיר אֱלֹקִינוּ. עִיר אֱלֹקִינוּ הוּא בְּחִי' יְרוּשָׁלַיִם שֶׁלִּמְטָה
וְהַמְּגִדָּל הוּא בְּחִי' בַּהֲמ"ק שֶׁנֶּא' מִגְדָּל וְכַמ"ש כִּמְגִדָּל דּוֹד צוֹאֲרֵךְ וְכֵן כְּתִיב
כֶּרֶם הִי' לִידִידֵי כו' וַיִּבֶן מִגְדָּל בְּתוֹכָהּ שֶׁקָּאֵי עַל בַּהֲמ"ק וְהֵם רָצוּ לַהֲרוֹס אֶת
הַבִּנְיָן דִּקְדוּשָׁה כִּי לְבַחֲי' הַקְּדוּשָׁה צָרִיךְ בִּיטּוֹל גָּדוֹל וְהֵם לֹא רָצוּ לִיבְטֹל
לְאַלְקוֹת וְכוּוֹנָתָם הִי' לְהַמְשִׁיךְ לָהֶם הַהֲשָׁפָעָה טוֹבָה בַּהֲכָרָה בִּכְחַ שִׁימוּשׁ
הַשְּׁמוֹת הַגָּם שֶׁהִלְכוּ בְּשִׁרְיֹת לִבָּם כו'. עֵינֵי בִלְקֻת מֵהֶרַח"ו ז"ל ע"כ בְּנוּ
עִיר וּמִגְדָּל דִּהְיִינוּ לְהַמְשִׁיךְ הַשְּׁפָעָה טוֹבָה גְּשֵׁמִי ג"כ ע"י עִיר וּמִגְדָּל כְּמוֹ
שֶׁבְּקְדוּשָׁה נִמְשָׁךְ הַהֲשָׁפָעָה ע"י עִיר וּמִגְדָּל כְּמוֹכָא רָצוּ לְהַמְשִׁיךְ בְּלַעֲזוּ"ז ג"כ
ע"י עִיר וּמִגְדָּל. וְז"ש שֶׁהִי' הַחֲטָא שֶׁלָּהֶם גָּדוֹל כָּל כֵּךְ עַד שֶׁאֵין לָהֶם חֶלֶק
לַעֲוֹה"ב לְפִי שְׂרָצוֹ לַהֲרוֹס אֶת הַבִּנְיָן דִּקְדוּשָׁה מִמֶּשׁ וּלְהַמְשִׁיךְ כִּי בְּסִטָּא
שֶׁהִיא הִיפֹךְ רָצָה"ע מִמֶּשׁ. אִךְ לְהַבִּין כִּי לְמַה צָרִיךְ בְּקְדוּשָׁה שִׁיחִי נִמְשָׁךְ
הַשְּׁפָעָה אֱלֹקִי ע"י עִיר וּמִגְדָּל. צ"ל מִשְׁאֲרוֹז"ל ע"פ וְכָל בְּנִיךְ לִימוּדֵי הוּי'
א"ת בְּנִיךְ אֲלֹא בּוֹנֵיךְ שֶׁת"ח עוֹסְקִים בְּבִנְיָנוּ ש"ע. וְצ"ל לְמַה צָרִיכִים לִבְנוֹת
אֶת הָעוֹלָם הָרִי הָעוֹלָם הוּא כְּבֹר בְּנוֹי מִשִּׁי"ב. וְגַם לְמַה לְמַדּוּ זֶה מֵרַב שְׁלוֹם
בְּנִיךְ. וְהֲלֹא הֵיוּ יְכוּלִים לְלַמּוֹד מִתְחִלַת הַפ' וְכָל בְּנִיךְ לִימוּדֵי הוּי' א"ת בְּנִיךְ
אֲלֹא בּוֹנֵיךְ. אִךְ הָעֲנִין הוּא לְפִי שֶׁמָּה שֶׁאִמְרוּ שֶׁת"ח עוֹסְקִים בְּבִנְיָנוּ ש"ע זֶה
הַבִּנְיָן קָאֵי עַל יְרוּשָׁלַיִם וְכַמ"ש בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה' כו'. וְהִנֵּה יְרוּשָׁלַיִם הוּא
ע"ש יִרְאָה שְׁלֹם כְּמ"ש בְּתוֹס' בְּתַעֲנִית בְּשֵׁם הַמְּדַרְשׁ. לִכֵּן לְמַדּוּ זֶה מֵרַב
שְׁלוֹם בְּנִיךְ שֶׁהִיא ג"כ יִרְאָה שְׁלֹם. וְלְהַבִּין כִּי צ"ל מִשְׁאֲרוֹז"ל עַל מַה אֲבִידָה
הָאָרֶץ עַל שֶׁלֹּא בִּרְכוּ בְּתוֹרָה תְּחִלָּה. וַיּוֹבֵן בַּהֲקֵדָם תְּחִלַּת הַפ' וְכָל בְּנִיךְ לְמִדּוּ
הוּי', דִּהְנֶה כְּתִיב אֲנִי הוּי' לֹא שְׁנִיתִי שֶׁאֵין בּוֹ שׁוֹם שִׁינוּי בֵּין קֹדֶם בְּרָה"ע

לאחר ברה"ע ממש וכמ"ש אתה הוא עד שלא נבה"ע ואתה הוא משנבה"ע בלא שינוי כלל, לא כמו שהנשמה מחי' את הגוף שמתפעלת ממקרי הגוף היינו לפי שהיא מתלבשת ממש בגוף ע"כ מתפעלת כו' אבל אני הוי' לא שניתני כי אף שהוא מחי' ומהוה את כל העולמות מ"מ אינו מתלבש בהם כלל כ"א איזה הארה לבד, ולזה הוא מורה שם הוי' כי הוי' הוא י"ה, וי"ד הוא בחי' נקודה לבד שהיא בחי' צמצום והיינו כי כדי שיהי' מקור להתהוות העולמות צ"ל ע"י צמצום שיתצמצם א"ע בחי' נקודה לבד הארה מצומצמת מאד, ואח"כ מזה הנקודה נעשה ה' בחי' התפשטות לאורך ורוחב ואח"כ בחי' ו' המשכה לבד ואח"כ ה' אחרונה נעשה מקור להתהוות שהיא בחי' בה' בראם שנמשך בבחי' אותיות הדבור עש"מ שמוה נתהוו כל העולמות. וזהו מ"ש קדוש קדוש קדוש ה' צבאות ג"פ קדוש, כי כדי שיהי' צבאות אות הוא בצבא שלו בחי' בה' בראם זהו ע"י ג"פ קדוש כי קדוש הוא מובדל והיינו שהוא מובדל מהם רק שנמשך המשכה ע"י ו'. וזהו ג"פ קדוש, ג' הכדלות שהוא כנגד ג' אותיות י"ה, וע"י ג"פ קדוש שהוא בחי' ג' מיני צמצומים ע"י אח"כ נעשה בחי' בה' בראם להיות מקור לעולמות. וזהו מ"ש גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו, והיינו כשנמשך בבחי' אותיות הדבור עש"מ, כי עיר הוא צרופי אותיות כמו שהעיר נבנה מכמה בתים ובתים נעשה מאבנים, כך האותיות נק' אבנים, וכמ"ש בס"י שני אבנים בונות שתי בתים שלשה אבנים בונות ששה בתים, וכללות עולם הדבור נק' בשם עיר. וזהו שנק' עיר אלקינו, בחי' אלקי', לפי שאלקי' נק' לשון רבים וכמ"ש אלקים קדושים הוא אשר נגלו אליו אלקי', והיינו לפי שמשם אלקים שהוא בחי' אותיות הדבור נמשך הרבוי והתחלקות ריבוי נבראים עד אין קץ. ואף שלא נו' בתורה רק עשרה מאמרות, אך הם מתחלפין בחילופי' ותמורות רל"א שערים המתגלגלים פנים ואחור עד שנתהווה מהם כל פרטי ריבוי הנבראים כו'. וזהו גדול הוי' בעיר אלקינו, שבעיר אלקינו דוקא אז שייך לקרוא אותו בשם גדול, אבל עצמותו ומהותו הוא קדוש ומובדל כו', שהגדולה הזו אינו תופס מקום כלל אצלו ית' וכלא ממש חשיבי. וז"ש א"ת בניך אלא ובניך שת"ח עוסקים בבנינו ש"ע שצריך לבנות את בחי' עיר זו. הגם שכבר נבנה העולם משי"ב, אך מתחלה הי' מצד עצמו כי חפץ חסד הוא ועכשיו באתדל"ת ע"י עבודת האדם תליא. והיינו כי כדי שיומשך תוס' אור בבחי' שם אלקים ושיהי' ההמשכה בבחי' קדושה הוא דוקא ע"י עבודת האדם כי א"ל יכול להיות אמלאה החרבה וכשארז"ל לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים, ולזה צריך לבנות את יבחי' עיר זו שיומשך בקדושה דוקא. וזהו ת"ח עוסקים בבנינו ש"ע שע"י התורה דוקא ממשיכים בבחי' עיר אלקינו דוקא. אך אמרו"ל על מה אבדה הארץ על שלא ברכו בתורה תחלה, והיינו שמתחלה צריך להמשיך בתורה. וזהו וכל בניך למודי הוי', שיש בכל א' מישראל ג"כ בחי' שם הוי', וכמ"ש בזהר ע"פ הנסתרות להוי' אלקינו שהיא בחי' יו"ד ה"א דא אינון מוחא ולבא בחי' רצוא ושוב, ליבא הוא בחי' בינה, כי בינה ליבא, שהיא בחי' התבוננות בגדולתו ית' איך שהוא למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין

תכלית, ויעמיק דעתו בזה מאד כו' עי' נעשה לו אהבה ותשוקה לעצמותו ית' ולא יחפץ בשום חפץ וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי, שהיא בחי' אה"ר. וכל שהוא מעמיק דעתו יותר נעשה לו אהבה ותשוקה יותר, וזהו בחי' רצוא. אך אח"כ הוא בחי' שוב, והיינו כשיתבונן שבאמת לית מח' תפיסא ב' כלל דלא אתרמיו לא בשום אות ולא בשום קוצא, ומה שיכול להיות נמשך בבחי' השגה זהו רק בבחי' שם לבד, וכמ"ש הטוב שמך ולך נאה להודות, שבבחי' שמך יכול להיות נמשך ובבחי' השגה, אבל לך אינה נאה רק להודות שהוא בחי' הודאה לבד, אבל לא בבחי' השגה. ועי' תפול עליו אימה ופחד, והיינו שהוא בחי' יראה עילאה בחי' י' של שם הוי', וזהו ענין י"ה שיש בנפש בחי' ר"ש, ודרך כלל זהו ענין ק"ש ותפלה, ק"ש הוא בחי' אהבה בחי' רצוא וכמ"ש ואהבת, ותפלה הוא בחי' שוב שהוא בחי' ביטול בחי' יראה עילאה, ואח"כ ו' הוא בחי' תורה וכמ"ש הקול קול יעקב, שיש בחי' קלא דאשתמע וקלא דלא אשתמע, וקול הוא בחי' קלא דאשתמע, והיינו כי מבחי' ו' נמשך בבחי' ה' אחרונה שהוא ע"י קלא דאשתמע דוקא, בחי' תורה, וזהו ו' שהוא שיתא ס"מ, ועי' נעשה בחי' בנין עיר אלקינו, ועיקר הבנין נעשה ע"י התורה דוקא בחי' בונין וכמ"ש ורב שלום בוניך כל העוסק בתורה משים שלום בפמשמ"ע ובפמשמ"ט, וזהו ורב שלום, שמבחי' רב שהוא בחי' טורי דפרודא נעשה ג"כ שלום, וזהו שהתורה נק' חיי עולם שהוא בחי' נצחי, משא"כ התפלה היא בחי' חיי שעה לבד וכמו שפירש"י שהתפלה היא בחי' רפואה וברכה שהיא בחי' חיי שעה, אך אעפ"כ אמרו על מה אבדה הארץ על שלא ברכו בתורה תחלה והיינו שמתחלה צריך להיות בחי' תפלה דוקא וכך וכל בניך למודי הוי' בוניך הוא בן י"ה, כי בינה הוא בן י"ה שמתחלה צריך להמשיך מבחי' י"ה ועי' נעשה הבנין עיר אלקינו, שיומשך בבחי' אותיות הדבור שנעשה מקור לעולמות כו', ומעתה צ"ל מהו ענין המגדל דקדושה שהיא בחי' בהמ"ק, הענין הוא דהנה כתיב מה רבו מעשיך ה' וכתיב מה גדלו מעשיך ה', וצ"ל מהו ההפרש שבין מה גדלו לבחי' מה רבו, אך הענין הוא דהנה מה גדלו קאי על גבראים גדולים כמו עולמות עליונים מלאכים ונשמות, וכן שמים וארץ, וכמ"ש שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, שע"י שרואה השמים והגלגלים עי' ניכר גדולת הבורא ית', וזהו"ע ים הגדול וכמ"ש זה הים הגדול, והיינו לפי שבים ניכר יותר גדולת הבורא ית' ברואים משונים וגדולים עד אין קץ ממש, לכן מברכין על הים הגדול, ומה רבו מעשיך קאי על הברואים שבעוה"ז המתחלקים למיניהם בכמה מיני התחלקות ריבוא רבבות מדריגות בדצח"מ שכמה מיני דומם וכמה מיני צומח כו', וזהו ההפרש ג"כ שבין בחי' עיר ומגדל, כי עיר הוא בחי' עיר אלקינו שהוא בחי' צירופי אותיות הדבור לבד של ק"כ צרופים של שם אלקי, אך בחי' המגדל הוא מ"ש גדול הוי' כו' שנמשך ש' הוי' בשם אלקי, שזה נק' בשם מגדל, וזהו ההפרש שבין בריאת עוה"ז לג"ע כי בבריאת עוה"ז נא' רק שם אלקי, בראשית ברא אלקי שהוא בחי' עיר אלקינו, משא"כ בג"ע נא' ויטע הוי' אלקי, גן בעדן שם מלא שזהו"ע המגדל בחי' גדול הוי', ועפ"י הקבלה הוא בחי' יחוד דו"ג ו"א ומל', וזהו מ"ש מגדל עוז שם הוי' בו ירוץ

צדיק ונשגב שם הוא בחי' מל' בחי' עיר אלקינו, והוי' הוא בחי' גדול הוי' בעיר אלקינו בו ירד צדיק בחי' יסוד סוד הוי' ליריאו המשכה מבחי' שם שם הוי', והו"ע עיר ומגדל דקדושה שהשפע' אלקי' בהכרח שימשך ע"י עיר ומגדל שדרך כלל זהו ע"י שם הוי' ואלקי' כו'. והנה דור הפלגה לא רצו בבחי' עיר ומגדל דקדושה כי בקדושה צ"ל בחי' ביטול, תורה ותפלה בחי' בוניך כו' והם רצו לילך בשרירות לבם הרע ואעפ"כ יומשך להם השפעת טובה וכמו זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם בלא מצות וע"י עיר ומגדל דקדושה א"א להמשיך להם ע"כ נתחכמו וא' הבה נבנה לנו עיר ומגדל דהיינו עיר ומגדל דלעו"ז שע"י עיר ומגדל זה יומשך להם החיות רק שהיא עיר ומגדל של סט"א. והו' ותהי להם הלבנה לאבן כי אבנים הם אותיות דקדושה וכמ"ש והבית בהבנותו אבן שלימה מסע נבנה, אבן דוקא שהיא בחי' בריאה בידי שמים לכן האבנים הם חזקים כי שרש האבנים הוא מבחי' יודין אבא יסד ברתא, והם עשו לבינה לאבן דהיינו שרצו להמשיך את החיות באותיות דקליפה שנק' לבינה כי לבינה היא מל' דקליפה זקף לבינה דבור דלעו"ז ורצו להמשיך השפעת טובה גשמי' ע"י אותיות דקליפה וסט"א שהיא ג"כ בחי' עיר, וענין המגדל שלהם היינו ע"ד בנה הגדול מבחי' וגדל חסד ששם אין הביטול תופס מקום כלל וכמשארז"ל עשרה דורות מנח ועד אברהם להודיע כמה ארך אפים לפניו כו'. והיינו לפי שקבלו מבחי' כמה ארך אפים לפניו ששם אם צדקת מה תתן לו אם חטאת כו' ורבו כו', והו' ענין המגדל שלהם שאמרו נבנה עיר ומגדל וראשו בשמים היינו בבחי' מקיפים עליונים למעלה מן ההשתלשלות שאין שם תפיסת מקום כלל, שממית בידים תתפש כו', וע"י עיר ומגדל זה יכולים גם הם לקבל אף שילכו בשרירות לבם הרע, ולזה הי' החטא שלהם גדול מאוד עד שאין להם חלק לעוה"ב. אך איך היו יכולים להמשיך מבחי' שלמעלה מן ההשתלשלות כיון שהוא היפך רצה"ע, אך זהו כמ"ש הראב"ע שהכוונה שלהם בבנין עיר ומגדל כדי שיהי' להם אחדות, ע"כ עשו עיר ומגדל כדי שיתקבצו שם כולם ולא יפרדו איש מעל אחיו, וע"י האחדות שלהם היו יכולים להמשיך טובה והשפעה גשמי' אף שלא יהי' להם הביטול ועבודת השי"ת. והענין הוא דהנה הביאו בשבת דל"א שא' א' להלל גייריני ע"מ ללמדני את כל התורה כולה על רגל א', א' לו מה דעלך סני לחברך לא תעביד וזהו כל התורה כולה ואידך פירושא היא זיל גמור. וצ"ל איך הוא כללא דאורייתא. אך הענין הוא דהנה בפ"י דעלך סני לחברך לא תעביד פ"י רש"י ז"ל ב' פירושים, ריעך וריע אביך אל תעזב ריעך זה הקב"ה וכמ"ש למען אחי וריעיי כו'. ולהבין איך נקראי' בשם אחים וריעים להקב"ה, אך זהו ע"י התורה, דהנה ארז"ל כל היושב ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו, והיינו לפי שבתורה נא' ואהי' אצלו שעשועי' יום יום ושעשוע בני אדם, שבחי' השעשועים שנמשך בבחי' יום שהוא בחי' אאלפך חכ' אאלפך בינה בחי' השעשועי' זה נמשך למטה ג"כ בחי' ושעשוע וא"כ לפי פ"י זה מ"ש לו ואהבת לרעך כמוך זהו כללא דאורייתא היינו שיקבל עליו כללות כל התומצ"צ רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת שזהו כללות כל התורה.

ואידך פירושא שהתורה הוא פי' על המצות. והפי' הב' מ"ש ואהבת לרעך
הוא כמשמעו שקאי על כל אדם, ומה שזה הוא דוקא כללות כל התורה היינו
לפי דכתיב זאת התורה אדם כו' רמ"ח פקודין רמ"ח אברין דמלכא והאדם
נברא בצלם אלקי' וע"כ צריך לאהוב את רעך כמוך ממש, כי אם הוא מבזה
את חבירו הוא מבזה הצלם אלקים ע"כ ואהבת כו'. והנה כתי' כמים הפנים
אל הפנים כן לב האדם אל האדם, והיינו שע"י שיהי' בבחי' כמים הפנים
בבחי' אחדות עי"ז נמשך בחי' לב האדם אל האדם שהוא בחי' לב האדם
העליון דקדושה אל האדם התחתון לפי שהאחדות הוא מעלה גדולה מאד
עד שע"ז יכול להגיע למעלה מאד, וע"כ הוא כללא דאורייתא. וזהו מ"ש
חבור עצבים אפרים הנח לו, שאף שהי' דורו של אחאב חבור עצבים שהיו
עובדים ע"ז אעפ"כ היו הולכין למלחמה ונוצחים לפי שהי' בבחי' חיבור
ואחדות, משא"כ דורו של דוד הגם שהיו צדיקים גמורים, והתינוקות ידעו
מ"ט פנים כמארו"ל במד"ר פ' חוקת, ובירושלמי דפיאה, אעפ"כ היו נופלים
במלחמה לפי שלא הי' להם אחדות והי' בהם דלטורין, וכמשארו"ל לא מצא
הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום. וע"כ ע"י האחדות היו ממשיכים בבחי'
עיר ומגדל שלהם לפי שבאמת ע"י התכללות וחיבור נמשך ממקום עליון
ביותר וא"כ לא יבצר מהם כו' להמשיך בסט"א כו', כיון שהם הולכין בשרירות
לבם כו' ולא רצו לקבל הביטול והעול, ולזה ויאמר הוי' הבה נרדה ונבלה
שפתם. כי הנה כתיב אם תגביהי כנשר מ"סם אורידך נאום הוי' שבבחי'
שם הוי' אינם יכולים לקבל כי משם הוי' א"א לקבל כ"א ע"י ביטול כו'.
אך במקום האחדות א"א ליפגע מדה"ד לכן הי' צריך לבלות שפתם שיבוטל
האחדות כי עיקר האחדות הי' ע"י שדברו בלה"ק ועי"ז היו משמשים בשמות
ג"כ וע"י שנבלה שפתם ונתחלקו לע' לשון בטל האחדות שלהם ויפץ ה'
אותם, ופיוזר לרשעים הגאה להם והגאה לעולם, כי ע"י האחדות יהי' ממשיכים
ממקום גבוה מאד במקום טינופת, ע"כ רע להם ורע לעולם, לפי שאין מדה"ד
יכולה לפגוע בהם, וזהו ויפץ ה' אותם ואז פגע בהם מדה"ד. וזהו והארץ ומשם
הפיצם ה' ר"ת שם הוי' למפרע וכל שם הוי' למפרע הוא דין שאחר שבלל
לשונם יכול מדה"ד לפגוע בהם. וזהו בהנחל עליון גוים בהפרידו בנ"א כי
חלק הוי' עמו שאז מלך אברהם. כי מתחלה דברו דברים חדים על כ' אחדים
הוי' אחד ואחד הי' אברהם בחי' שמו אחד, אך אח"כ בהפרידו בני אדם
אז כי חלק הוי' עמו כו'.

בס"ד, ש"פ לך, למ"ד.

ויאמר ה' אל אברהם לך לך מארצך כו' אל הארץ אשר אראך כו'. וצ"ל מה
שנא' לך לך שלכאורה תיבת לך הוא מיותר דהל"ל לך מארצך, גם
צ"ל מה שנא' ואגדלה שמך מהו המעלה אצל אברהם שהרי אברהם הי' בחי'

עפר ואפר ואין זה מעלה אצלו כלל, וגם לכאורה הוא חסרון כמ"ש רז"ל בפ"א דאבות נגד שמא כו'. אך הענין הוא דהנה בילקוט מביא רא"א חמש אותיות נכפלו וכולן ל' גאולה כ"ף שבו נגאל אבינו אברהם מאור כשדים לך לך, מ"ם שבו נגאל אבינו יצחק מיד פלשתים כי עצמת ממנו, נ"ן שבו נגאל אבינו יעקב הצילני נא, פ"ף שבו נגאלו ישראל ממצרים והצ' לע"ל. ולהבין למה אותיות מנצפ"ך שהם כפולות מרמזין על הגאולה דוקא. הענין הוא דהנה איתא כל עיסקא דשבתא כפול עומרו כפול, קרבנו כפול כו' שירו כפול. ופי' כפול היינו לפי שבשבת מאיר מבחי' סוכ"ע בממכ"ע. וז"ע משארו"ל אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד היו נגאלים, ופי' שתי שבתות היינו שתי שבתות שיש בכל שבת שהו"ע שבת דמעלי שבתא ושבתא דיומא שז"ע בחי' כפול שהוא בחי' יחוד סוכ"ע בממכ"ע, ועי"ז הם נגאלין לפי שכשנעשה בחי' יחוד טובב בממלא שזהו ג"כ ענין יחוד קוב"ה ושכינתו שזה"ע הגאולה, לפי שענין הגלות הוא לפי שבזמן חורבן בהמק"ד או לא יש בחי' יחוד קודב"ה ושכינתו לפי שבגלותא קודב"ה סליק לעילא לעילא, אבל אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות כהלכתן שאז הי' נעשה היחוד היו נגאלין, ובוזה יובן ג"כ מה שאותיות מנצפ"ך שהם כפולות הם מרמזים על הגאולה, והיינו שיש שני בחי' אותיות אתון נוקבין ואתון דוכרין, אתון נוקבין הם במל' ואתון דוכרין הם בז"א. והנה אותיות כפולות הם בחי' יחוד אתון דוכרין עם אתון נוקבין כו' ולכך הם מרמזים על הגאולה כו'.

(ב) אך הנה באלשיך תירץ באופן אחר דפי' לך לך היינו שיגיע לבחי' לך דהיינו לשרש נשמתו וזהו ע"ד שנא' קומי לך רעייתי יפתי ולכי לך ואמרו"ל קומי לך בתו של אברהם אבינו שנא' בו לך לך, ופי' קומי לך היינו שיגיע לשרש נשמתו, ואח"כ רעייתי יפתי, רעייתי הוא בחי' תורה שנק' רעייתי פרנסתי, וכמ"ש לכו לחמו בלחמי, ויפתי הם בחי' מצות שנק' יפתי כו', לפי שהמצות נעשים בחי' לבושי' כו', וכדי שיהי' רעייתי ויפתי צ"ל מתחלה קומי לך, ועד"ז יובן מה שנא' באברהם ג"כ לך לך, דהיינו שיגיע לשרש נשמתו כו', והענין הוא דהנה הנשמה יש שני בחי' א' המאירה בגוף להחיותו והב' מה שנשאר למעלה, דהנה לא כל הנשמה נמשכה למטה בגוף רק הארה ממנה לבד נמשכה למטה, אבל עיקר הנשמה נשארה למעלה, לפי שבקדושה א"א שיומשך הכל למטה ולא ישאר שום רושם כו', כי כל דבר שבקדושה אינו נעקר ממקומו לגמרי, וכמשארו"ל ע"פ והשימותי מקדשיכם קדשתן אפי' כשהם שוממים שלא נעקר ממנו הקדושה לגמרי, ובנשמה עיקרה נשארה למעלה, ומה שמאיר בגוף היא רק הארה בעלמא, וא"כ מ"ש ויפח באפיו נשמת חיים ומאן דנפח מתוכו נפח שהיא המשכה מעצמותו ית' ממש הנה רק הארה לבד מהנשמה נמשכה למטה בגוף, אבל כל עצמות הנשמה נשארה למעלה קשורה ודבוקה באלקי' חיים וכמ"ש נשמה שנתת בי טהורה היא כו', ששרש הנשמה בחי' טהורה היא בחי' טה"ע כעצם השמים לטהור, שהיא בתכלית הביטול לאלקי' וכמשארו"ל דע מאין באת שנק' בחי' אין, ואח"כ אתה בראת יצרת נפחת בי שנמשכה למטה בבי"ע ונק' מזל

אע"ג דאיהו לא חזי מולי' חזי נק' מזל ע"ש ונחלים מן לבנון וכמ"ש ויעקב חבל נחלתו. והיינו כמו למשל חבל כשמנענע קצה הא' מתנענע גם קצה הב', וכך כשמתעורר הנשמה למעלה מתעורר ג"כ הנשמה למטה כו' וכן להיפוך ממטה למעלה כו'. והיינו לפי שהיא מזלת ומטפת בבחי' נשמה המאירה בגוף ופועלת בה. והו' מ"ש קומי לך דהיינו שצריך לחבר את בחי' נשמה המאירה בגוף עם שרש הנשמה בחי' מזל כו'. והיינו שיגיע לבחי' ביטול הרצון מכל וכל כו'. דהנה איתא עשה רצונו כרצונך כו' ואח"כ בטל רצונך מפני רצונו, עשה רצונו כו' הוא בחי' הרצון שנמשך מהנשמה המאירה בגוף שהוא בחי' הרצון שעפ"י טו"ד, שע"י שמתבונן באלקו' עי"ז נעשה לו רצון ותשוקה לאלקות. אך בטל רצונך הוא בחי' ביטול הרצון שלמעלה מהשכל וטו"ד שהוא בחי' ביטול הרצון מכל וכל שאין לו רק רצון א' פשוט לאביו שבשמים שזה הביטול אינו נמשך רק מבחי' הנשמה בחי' מזל בחי' טהורה היא כו'. והו' קומי לך היינו שיגיע לשרש הנשמה היינו שיגיע לבחי' בטל רצונך שנמשך משרש הנשמה שהוא ביטול שלמעלה מן השכל כו'.

ג) והנה כדי שיגיע לבחי' קומי לך זהו ע"י תפלה כי תפלה הוא מחבר את הנשמה המאירה בגוף עם שרש הנשמה, כי תפלה הוא לשון התחברות וכמו התופל כלי חרס כו'. והו' מ"ש סולם מוצב ארצה וראשו מגיע כו'. והיינו כי מוצב ארצה קאי על בחי' הנשמה המלוכשת בגוף וראשו מגיע השמימה היא בחי' שרש הנשמה שהוא בשמים כו' וע"י הסולם שהוא בחי' תפלה וכמ"ש בזהר סולם דא צלותא הם מתחברים יחד. והו' שבתפלה יש ד' מדרגות כמו שבסולם יש ד' שליבות דהיינו ב"ש ויוצר אור וק"ש וש"ע. והיינו לפי שכמו שכשנמשכה הנשמה למטה יש בה ד' מדרגות טהורה בראת יצרת נפחת, כך בבחי' העלאה ממטלמ"ע צריכה ג"כ להתעלות ע"י ד' מדרגות, שז"ע ד' מדרגות שבתפלה שהוא בחי' התחברות והעלאה כו'. והו' מ"ש באברהם לך לך, דהיינו שיגיע לשרש נשמתו למעלה, אך הנה בחי' העלאה והתחברות זו זהו דוקא בארץ, וכמ"ש אל הארץ אשר אראך, וכן בתפלה כתיב והתפללו דרך ארצם, ולכן אנו מתפללים למזרח, והיינו לפי שאנו במעריב של ארץ ולכן מתפללים למזרח כדי שיהי' התפלה דרך ארצם, וצ"ל מהו שייך להארץ דוקא. והענין הוא דהנה כתיב תוצא הארץ נפש חי', ואמרו"ל שזה קאי על נשמת אדה"ר וכמ"ש ויהי האדם לנפש חי' ואית דאמרי שקאי על רוחו של מ'. וצ"ל שהיינו הך כי אדם הוא ר"ת אדם דוד מ' כו', וגם צ"ל שהרי נשמת אדם הראשון נמשכה מלמעלה וכמ"ש ויפח באפיו כו' מאן דנפח מתוכו נפח כו', ומהו שנא' תוצא הארץ נפש חי'. אך הענין הוא דהנה ארץ נק' ארץ החיים, וכמ"ש אתהלך לפני ה' בארצות החיים, וכן כתי' אשר נתנו חתית בארץ חיים ביחזקאל ל"ב כ"ב, והיינו לפי שחכ' נק' חיים וכמ"ש והחכ' תחי' וכן כתי' ימותו ולא בחכ' שבחכ' לא הי' שבירת הכלים ששבה"כ הי' רק בוי"ת אבל לא בג"ר ולכך נק' החכ' חיים. והנה כתי' ה' בחכ' יסד ארץ כונן שמים בתבונה, ששמים נמשכה מבחי' תבונה אך הארץ היא נמשכת ומקבלת מבחי' חכ', ולכך נק' ארץ החיים ע"ש שהיא מקבלת מבחי' חכ' שנק' חיים כו'. ובוה יובן מ"ש תוצא הארץ נפש

חי' שהוא רוחו של אדה"ר, דהנה נשמה של אדה"ר הי' מבחי' חי' וכידוע שיש בנשמה ה' בחי' נר"נ חי', נפש היא בבחי' מל', ורוח הוא בחי' ז"א, ונשמה הוא בחי' בינה, וכמ"ש נשמת שדי תבינם, וחי' הוא בחי' חכ' שהוא כנגד ד' אותיות של ש' הוי' וקוצו ש"י כו' ונשמתו של אדה"ר הי' מבחי' חי' שהוא בחי' חכ', ונשמה של מ' היא מבחי' יחידה שהוא בחי' כתר כו', והנה הארץ היא מקבלת מבחי' חכ' ולכך צריכה הנשמה של אדה"ר שנמשכה מבחי' חי' לימשך ע"י הארץ, וזהו תוצא הארץ נפש חי' אף שנמשכה מלמעלה מבחי' חכ' אך מ"מ צריכה להמשך ע"י הארץ שהיא בחי' מל', וכן כל הנפשות נמשכין ע"י מל'. והנה כמו שהמשכת הנפש מלמעלה נמשכה ע"י הארץ כמורכב בחי' העלאת הנפש והתחברותה מלמטלמ"ע הוא ג"כ ע"י הארץ דוקא, כי דא הוא תרעא לאעלאה כו', שע"י הארץ היא כל המשכות וכן כל העלאות מלמטלמ"ע, וזהו מה שנא' לך לך שהוא בחי' התחברות והעלאה הנשמה מלמטלמ"ע הוא ע"י הארץ דוקא, והיינו לפי שארץ שלמטה הוא מכוון כנגד ארץ שלמעלה, וגם עפ"י פשוט י"ל לפי שהארץ הוא בחי' ביטול וכמשארז"ל למה נק' שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה כו', והנה מתחלה צריך להיות לך לך מארצך, והיינו כי כמו שיש ארץ דקדושה כמו"כ יש ארץ בלעז"ל, וכמ"ש וימצאו בקעה בארץ שנער שהוא היפך מבחי' ארץ שנא' בה לה' הארץ ומלאה, כי ארץ שנער הוא מקום הקליפות, ע"ד מדבר עמים כו' וצריך להיות לך מארצך מבחי' ארץ שנער וארז כשדים.

ד) ומבית אביך, דהנה כתי' בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם, ופי' בעבר הנהר היינו ע"ד מ"ש עובדי דרך, דהיינו שעובדים על דרך הוי' וכך מה שנא' בעבר הנהר ישבו אבותיכם היינו שעובדים על דרך בחי' נהר היוצא מעדן, והם ישבו על בחי' נהר שהוא לעומת הנהר דקדושה, וכן בבלעם נא' פתורה אשר על הנהר, דהיינו בבחי' נהר דלעומת נהר היוצא מעדן שהוא בבחי' בעבר הנהר עובדי דרך, לפי שתרח הי' מעובדי רצונו כו', וזהו שנא' בו מתחלה לך לך מארצך כו' ומבית אביך, וכן בתפלה צריך שיהי' ג"כ מתחלה ושכחי עמך ובית אביך וכו' דהיינו לשכוח על תאוות עוה"ז כו', וע"י התפלה הוא מחבר את הנשמה המלוכשת בגוף עם שרש הנשמה כו', ואח"כ כתי' ואעשך לגוי גדול, ופי' ברבות, ואעשך ע"ד מ"ש האלקי אשר עשה את משה, שאעשך ברי' חדשה, והענין הוא דהנה ארז"ל קיים א"א כל התורה כולה עד שלא ניתנה, ולכאורה אין זה מובן איך שייד לומר שקיים כל התורה שהרי יש כמה מצות שלא היו שייכים כלל אז, כמו מצות תפילין שנא' בהם יצ"מ שלא הי' אז עדיין גלוי מצרים וכו', אך הענין הוא דהנה איתא בזהר שכללות כל התו"מ היא לאתקנא רזא דשמא קדישא שהו"ע ו' שמות שאינן נמחקין, וצ"ל שהרי איתא עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד דמשמע שלא יש רק שם א', אך הענין הוא דהנה ו' שמות שאינן נמחקין הוא בחי' ו' מדות, לך ה' הגדולה כו', והנה באמת עצמות אא"ס לאו מכא"מ כלל שאינו בערך כלל אל המדות, כי המדות אינם שייכים רק לעולמות שכדי שיהי' עולמות הוצרך להיות ע"י מדות דוקא אבל עצמות אא"ס לאו מכל מדות כלל, ושארז"ל במקום גדולתו

שם אתה מוצא ענוותנותו שהמשכת אא"ס בבחי' גדולה הוא רק בחי' השפלה וירידה לפניו. וז"ש שז' מדות נק' ז' שמות שאינן נמחקין, והיינו כמו שם של אדם שהוא רק לזולתו ואינו נוגע לעצמותו כלל, כך המדות הם רק לעולמות. והנה כמו שהשם אעפ"י שהוא רק לזולתו אעפ"כ מתייחד עם האדם ממש שעצמות האדם נמשך כשקוראים לו בשמו. כמ"כ המדות אעפ"י שהן שייכ' רק לעולמות ואינם נוגעים לעצמו כלל, אעפ"כ מתייחד עמהם ממש, וכמאמר איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד בהון כו'. וז"ע ז' שמות שאינן נמחקין שהו"ע ז' מדות כו'. והנה כללות כל התו"מ הוא לאתתקנא רזא דשמא קדישא היינו להמשיך בחי' תוס' אור בבחי' הו' שמות שהו"ע ז' מדות מבחי' עד שלא נבה"ע ה' הוא ושמו בלבד, וזהו ע"י התורה. דהנה כתי' חצבה עמודיה שבעה שהו"ע ז' ס"ת שהוא כנגד ז' מדות, בראשית כנגד מדת החסד כי אמרתי עולם חסד יבנה, ושמות הוא כנגד מדת הגבורה כי בגבורה הוא מדה"ד וגם גבורה הוא בחי' תגבורת החסד, וזהו שס' שמות יש בו ב' הבחי' הנ"ל שהי' בו גלות מצרים שהוא מדה"ד וגם יצ"מ שהוא תגבורת החסד, וס' ויקרא הוא בבחי' ת"ת שנא' ואת בית מקדשי אפאר, והו"ע הקרבנות שהיו במקדש, וס' במדבר נחלק לג' ספרים שהוא בחי' נה"י, וס' דברים הוא בחי' מל'. והיינו שע"י התורה שהיא בחי' חצבה עמודיה שבעה עי"ז ממשיכים תוס' אור בהמדות, שהו"ע הו' שמות כו', שם אל בחסד ושם אלקי' בגבורה, ושם הוי' בניקוד פתח הוא בחכ'. והיינו לפי ששרש התורה היא מבחי' גבוה שלכן נא' עלי' ואהי' אצלו שעשועי' יום יום כו', ועי"ז נתתקן רזא דשמא קדישא כו'. והנה אברהם ע"י עובדות שלו הי' ג"כ מתקן רזא דשמא קדישא, והי' ממשיך תוס' אור בהשמות כו', וכמ"ש באברהם ויקרא שם בשם ה', שהמשיך בשם ה'. וזהו שקיים את כל התורה כולה, דהיינו כמו שע"י תו"מ ממשיכים ומתקנים רזא דשמא קדישא כך אברהם המשיך לתקן רזא דשמא קדישא. וזהו ואעשך לגוי גדול כו' ע"ד מ"ש האלקים אשר עשה את משה, ולהבין מ"ש במשה אשר עשה דוקא, הענין הוא דהנה מה שע"י שאנו מקיימין המצוות עי"ז ממשיכים ומעוררים אתדל"ע, כמו שע"י שאנו מניחין תפילין למטה עי"ז נמשך שיהי' הקב"ה מניח תפילין שאין זה בערך כלל וכדי שע"י אתדל"ת יכולין להמשיך אתדל"ע אין זה הכח מצד עצמן רק שזה הכח ניתן מלמעלה בדרך מתנה בעת מתן תורה שאז ניתן להם הכח שע"י שמקיים המצוה למטה מעורר אתדל"ע, וזהו שאנו מברכין נותן התורה שניתן לנו במתנה. והנה התורה נק' ע"ש משה וכמ"ש תורה צוה לנו משה, וזכרו תורת משה, והיינו שכדי להמשיך זה הכח זהו ע"י משה לבד, והיינו לפי שמשה הי' נשמה גבוה מאד מעולם התנו שקדם לתיקון, וכמ"ש במשה כי מן המים משיתיהו דהיינו מבחי' עלמא דאתכסיא, וע"כ הי' ביכולת משה דוקא להמשיך את הכח הזה בנש"י שע"י אתדל"ת שלהם יהי' נמשך אתדל"ע כו'. וזהו מ"ש והאלקים אשר עשה את משה שנא' בו עשי' ע"ד מה שנא' לעושה נפלאות גדולות, והיינו לפי שכדי שנשמת משה יכולה לימשך למטה בגוף זהו דבר הפלא שהוא ע"ד לעושה נפלאות כו'. והוא באמת יותר פלא ממה שנא' ויעש אלקי'

את שני המאורות הגדולי' אף שנא' בהם ג"כ ויעש לפי שהוא בחי' פלא, אבל כדי שיומשך נשמת משה למטה זהו פלא יותר כו', ולכך נאמר האלקי' אשר עשה את משה. וזהו ג"כ מ"ש באברהם ואעשך לגוי גדול, אני עושה אותך ברי' חדשה, דהיינו כמו שמשה המשיך כח בנשי' שע"י אתדל"ת שלהם יומשך אתדל"ע, והמצות שלמטה פועלין למעלה מאד, כך ניתן הכח לאברהם שע"י המצות שעשה למטה ימשיך אתדל"ע. רק שמשה המשיך זה הכח בכל נשי', וכאן לא ניתן הכח כ"א לאברהם. וזהו ואעשך, אני עושה אותך לברי' חדשה לפי שעד עתה לא היו המצות שלו מעוררים כ"כ למעלה, אך עתה ע"י המצות שלו מעורר למעלה מאד וממשיכי' אתדל"ע לאתתקנא רזא דשמא קדישא כו'.

(ה) אך הנה זה הכח ניתן לו בארץ דוקא וכמ"ש אל הארץ אשר אראך ואעשך לגוי גדול, והיינו לפי שהמצות נק' בשם זריעה, וכמ"ש אשריכם זרעתי על כל מים זורע צדקות כו', אור זרוע לצדיק כו'. והנה הזריעה היא בארץ דוקא שבארץ משובש כח הצומח להצמיח וכשזרעין גרעין בארץ נצמח מזה אילן גדול עם פירות שאינו בערך כלל אל הגרעין, והיינו לפי שבארץ משובש כח הצומח כו', כך המצות צ"ל בארץ דוקא. וזהו שאפי' בק"ש שהיא חובת הגוף נא' וזאת המצוה אשר אנכי מצוך לעשות בארץ כו'. וזהו מה שלא נז' בתורה מעשיו של א"א עד שבא לארץ דוקא שאז נא' ויטע אשל בב"ש, אכילה שתי' לוי', הנה זה השבח נא' בארץ דוקא ולא כשהי' באור כשדים אף שמסתמא קיים גם שם כל המצות וכמשארו"ל בן ג' שנים הכיר אברהם את בוראו וכמ"ש עקב אשר שמע כו', ואעפ"כ לא נז' שבחו רק בארץ דוקא, והיינו לפי שבאור כשדים לא היו מעוררים כ"כ המשכות שלו כמו בארץ רק שהמצות שבאור כשדים הי' רק הכנה לבד שיאמר לו והקב"ה לך לך כו' אל הארץ אשר אראך, וכיון שבא לארץ אז דוקא המצות שלו פעלו ועשו התעוררות למעלה לאתתקנא רזא דשמא קדישא כו', לפי שהמצות שייכי' לארץ דוקא שבארץ משובש כח הצומח כנ"ל. אך מתחלה צ"ל בחי' לך לך שהוא בחי' התחברות הנשמה המלוכשת בגוף עם שרש הנשמה ואח"כ ואעשך לגוי גדול, אני עושה אותך ברי' חדשה. והיינו ע"ד מ"ש קומי לך רעייתי יפתי, והיינו שמתחלה צ"ל בחי' תפלה דוקא, ואח"כ תורה, כי כל האומר אין לי אלא תורה אפי' תורה אין לו כו', אלא צריך שיהי' מתחלה בחי' תפלה ועי"ז נעשה התורה בחי' רעייתי פרנסתי ישראל מפרנסין לאבשב"ש שהיא בחי' לאתתקנא רזא דשמא קדישא. ולכך גם כאן נא' מתחלה לך לך ואח"כ אל הארץ אשר אראך ואח"כ ואעשך לגוי גדול כו'. והנה בזה מפי' ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך היא המשכה לבחי' ג' קוין, ואעשך לגוי גדול הוא המשכה לבחי' קו הימין, כי גדול הוא ע"ד מ"ש כי מי גוי גדול שתפילין דמארי עלמא מה כתי' בהו בחד ביתא כי מי גוי גדול שהוא בחי' חסד, כי גדולה הוא בחי' התפשטות גדולתו ית' למטה בחי' חסד, ואברכך היא בחי' קו השמאל, כי ברכה היא מקו השמאל וכמ"ש מצפון זהב יאתה, הרוצה להעשיר יצפין, שולחן בצפון כו', שהוא בחי' גבורה כו'. והיינו שהוא ע"ד גבורות גשמים, גשמים הם

ברכה לעולם ונק' גבורות גשמים כו'. ואגדלה שמך הוא בחי' קו האמצעי כו'. ועפ"ז יובן הקושיא הראשונה מהו המעלה של אברהם ואגדלה שמך, אך הענין הוא דהנה ארו"ל שמשון נק' ע"ש שמו של הקב"ה כמ"ש כי שמש ומגן הוי' אלקי', וכן אמרו"ל מרדכי מירא דכיא, דהיינו ששרש נשמתו הי' מבחי' רב חסד, וכן אברהם הוא בחי' אב רם, אב הוא בחי' חכ', ורם הוא בחי' רוממות, דהיינו רוממות החכ' שהיא בחי' ח"ס שכל הנעלם מכל רעיון. נמצא שהשם שלו מרמו על בחי' עליונה, וכמו שמשון שנק' ע"ש של הקב"ה כי שמש ומגן כו', דהיינו ששמו הוא שיש לו צנור שמקבל ממנו, ובוה יובן מ"ש ואגדלה שמך, והיינו שאגדלה שמך, היינו שיגדל את הצנור של שמו שמקבל ממנו שיומשך בהצנור תוס' אור מעצמות אא"ס כו'. וזהו ואגדלה שמך הוא קו האמצעי, דהנה קו האמצעי הוא בחי' בריח התיכון המבריח מן הקצה כו'. והיינו שכדי להמשיך בחי' תוס' אור מעצמות אא"ס בהצנור של שמו זהו דוקא ע"י קו האמצעי שהוא בחי' בריח התיכון כו'. ואח"כ כתי' והי' ברכה, והיינו שזהו הוא רק המשכה למעלה באצי' בבחי' ג' קוין לבד, אבל שיומשך למטה בבי"ע זהו ע"י והי' ברכה שהוא בחי' מל' שהוא בחי' בריכה שממנו נמשך למטה כמו הבריכה שממנה נמשך בכלים.

בס"ד, ש"פ וירא, למ"ד.

ויטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם ה' אל עולם כו', הנה כנס"י נק' בשם באר וכמ"ש מעיין גנים באר מים חיים, והיינו כמו שהבאר נובע תמיד מתחת לעילא בלי הפסק, כך כנס"י יש להם תשוקה תמיד לאלקות במס"ג ממש, וכמ"ש אליך ה' נפשי אשא, ודרך כלל העלאה זו היא בק"ש שהוא בחי' מס"ג למסור נפשו בא', אך כיצד יבא למס"ג זהו ע"י התבוננות שמע ישראל, שמע הוא לשון הבנה, דהיינו שיתבונן איך שהוי' אלקינו ה' אחד, שאיתא בכתהאריז"ל שהוי' אלקינו הוא יחוד חו"ב שהוא בחי' אין ויש, שהחכ' נק' אין כמ"ש והחכ' מאין תמצא, ובינה נק' יש כמ"ש להנחיל אוהבי יש, ולהבין למה נק' החכ' בחי' אין, הנה ידוע שיש בחי' השתלשלות, ויש בחי' שלמעלה מהשתלשלות, השתלשלות הוא בחי' יש מיש, דהיינו כמו שכל ומדות ומח' ודבור ומעשה, שהמדה שנולדה בלב אינה דבר חדש לגמרי, אלא שמתחלה היו כלולים בהעלם בשכל ואח"כ יוצאים לגילוי בלב, אבל אינם דבר חדש לגמרי, וכן דבור ממח' אינו רק גילוי ההעלם שאותיות אלו שהיו מתחלה בהעלם המח' יוצאים אח"כ לגילוי בדבור כו'. והנה כ"ז נק' השתלשלות כמו השלשלת שכל הטבעות אחוזים זה בזה, משא"כ התהוות השכל מלמעלה מהשכל אינו בדרך השתלשלות שאינו שייך לומר שאותו השכלה שהוא משיג עתה הי' מתחלה כלולה בלמעלה מן השכל, אלא שהוא מאין ליש ממש, וכך יובן למעלה שהחכ' נק' ראשית ההשתל' דהיינו שמחכ' ולמטה יש

להם שייכות וערך זל"ז, אבל התהוות החכ' מא"ס ב"ה אינו בדרך השתלשלו' כלל שהוא למעלה מעלה מגדר מהות חכ', וכמ"ש בת"ז אנת הוא חד ולא בחושבן כלל, שאין לו ערך כלל ולית מחתב"כ, שאפי' ח"ע שנק' מח' לפעמים כמ"ש בוח"א חיי דקכ"ג א' מח' ויובלא דלא אתפריש לעלמין אינו משיג מהות של אא"ס כו', וכדי שיתהווה בחי' חכ' זהו ע"י צמצום עצום כו'. וזהו שהחכ' נק' אין לפי שהוא מאין תמצא כו' הארה בעלמא נקודה של יו"ד כו'.

(ב) והנה אחר שנתהווה בחי' חכ', חכ' היא ראשית ההשתל' שנעשה אח"כ השתלשלו' בינה ומדות כו', וזהו הוי' אלקינו הוא יחוד חו"ב יחוד אין ויש והיינו כדי שיהיו מקור לעולמות, וזהו הוי' אחד, אחד הוא ז' רקיעים וארץ וד' רוחות העולם כו' ששרשן ממדות עליונות כו'. והנה ע"י שמתבונן איך ששרש כל העולמות הוא רק מזיו והארה בעלמא בחי' אין וכמ"ש בראשית ברא ות"י בחוכמתא ברא שהחכ' נק' אין ושרש ההשתלשלו' הוא רק מחכ', ועי"ז ואהבת את הוי' אלקיך נעשה רצון ותשוקה לעצמותו ומהותו ממש, וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כו', שאינו חפץ לא ג"ע העליון ולא ג"ע התחתון כו', לפי ששרש כל העולמות הוא רק מזיו והארה בעלמא, וכמ"ש ברוך שם כבוד מלכותו לע"ז, ששרש העולמות הוא מבחי' שם והארה כו', אך ע"י תורה ומצות ממשיכין מבחי' מהר"ע ממש, וכמ"ש והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום, ששרש המצות הוא מבחי' אנכי ממש, כי תרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן הוא תר"ך עמודי אור שהוא בחי' כתר שלמעלה מחכ', ולכך נק' עמודי אור דהיינו כמו העמוד שמחבר הגג עם הקרקע, כך המצות מחברין וממשיכים אא"ס בעולמות כו', אך ענין קיום המצות הוא דוקא היום דהיינו בעוה"ז, כי היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם, שזמן הבריור הוא בעוה"ז, והיינו לפי שבעוה"ז מאיר מבחי' סוכ"ע, וע"כ יכול להיות שיהי' אתהפכא מחשוכא לנהורא ממש, משא"כ עוה"ב הוא עולם ברור שהוא בחי' ממכ"ע, וכל א' על מקומו יבא, ע"כ אינו יכול להיות שם אתהפכא מרע לטוב כו', וע' בלק"ת פ' פנחס בדרוש ואמרת להם זה האשה כו', ובפ' ראה בד"ה אני להודי כו' דרוש השני וזהו שכנס"י נק' באר, באר מ"ח ע"ש העלאה ותשוקה שיש להם לאלקות, וגם מים הוא המשכה, היינו קיום תר"מ שהם המשכת אלקות מבחי' מהר"ע כו', ועפ"ז יובן ג"כ ענין באר שבע, והענין הוא דשבע קאי על שבע ברכות ק"ש, וכמשארו"ל בשחר מברך שתים לפני' וא' לאחר'י ובערב מברך שתים לפני' ושתיים לאחר'י, ופירש"י ע"ש שבע ביום הללתיך ולכך תקנו בק"ש של שחרית וערבית שבע ברכות, ובוזו יובן ג"כ מה שנק' ב"ש כי באר בכלל הוא בחי' ק"ש למסור נפשו באחד, וק"ש צריך לשבע ברכות, והענין הוא דהנה אף שיתבונן באלקות ונעשה לו אהבה ותשוקה לאלקות, אך כ"ז הוא מצד נה"א, אך מ"מ הנה"ב מסתיר ומחשיך על אהבה זו, ולזה תקנו ברכות קודם ק"ש שגם נה"ב יסכים ג"כ לזה ויתהפך לקדושה, כי ברכות דק"ש הו"ע אריכות מענין אופנים וחיות הקדש שהוא שרש נה"ב, כי שרש נה"ב נמשך משמרי האופנים כו', וע"כ עי"ז שמתבונן איך שאופנים וחיות הקדש בטלי' בתכלית לאלקות שהם שרש של נה"ב עי"ז

נעשה ג"כ העלאה וביטול לנה"ב. וז"ע באר שבע שהוא ד"כ קאי על ק"ש וברכותי. והנה למעלה באר הוא בחי' מל', ושבע הו"ע ז' היכלות דבריאה, והיינו ג"כ כנ"ל כי עליית המל' בדרך כלל וכן כל נשמה בפרט עלי' זו הוא ע"י ז' היכלות דבריאה כו'. והו' שבאר שבע הוא ר"ת בידך אפקיד רוחי שהוא בחי' העלאה ממטה למעלה כו'.

ג) ומעתה יובן ענין ויטע אשל בבאר שבע, פי' אשל הוא ח"א פונדק וח"א פרדס, והיינו שמ"ד פונדק הוא שהאכיל והשקה לכל האורחים וא' להם ברכו למי שאכלתם משלו סבורי' אתם שמשלי אכלתם משל מי שאמר והי' העולם אכלתם והרגיל ש"ש בפי כל. וכן פי' רש"י ז"ל, וכ"ה במד"ר בלשון אחר. והו' ויטע אשל כי אשל הוא ר"ת אכילה שתי' לוי'. והנה להבין ענין אכילה ושתי' למעלה צ"ל מקודם מ"ש בקהלת ושבח אני את השמחה אשר אין טוב לאדם כ"א לאכול ולשתות ולשמוח כו' והוא ילנו כל ימי עמלו. ולכאור' אין לפ' זה הבנה כלל, שהרי שלמה המלך שהי' כל אמרותיו ברוה"ק ישבח ענין אכילה ושתי' גשמי' כו'. אך הענין הוא דהנה כתיב לכו לחמו בלחמי זה קאי על לימוד התורה שהתורה נק' לחם וכמ"ש ותורתך בתוך מעי, שהוא מזון חיות לנפש כו', וגם לחמי שהיא לחם למעלה כו'. ולכאורה אינו מובן איך שייך לומר שהתורה היא לחם ומזון למעלה, ולהבין זה צ"ל מתחלה הטעם מה שהאדם שהוא מדבר והוא גבוה מכל הנבראים יקבל חיות מן הצומח וחי שהם למטה ממנו במדרגה כו'. אך הנה לזה א' הכתוב כי לא על הלחם לבדו יחי' האדם כי על כל מוצא פי הוי' יחי' האדם, דהיינו שאין הלחם גשמי מחי' את האדם אלא שמוצא פי הוי' שהוא בחי' מאמר תדשא הארץ דשא עי"ז יחי' האדם, שהיא בחי' רוחני'. אך גם זה אינו מובן שהרי האדם נברא ג"כ במאמר שהוא מאמר נעשה אדם וא"כ למה יקבל חיות דוקא מן המאכל לפי שיש בו מוצא פי הוי' שהוא בחי' מאמר תדשא כו'. אך הענין הוא דהנה כתי' אחור וקדם צרתני דהיינו שהוא קודם למע"ב ואחור למע"ב, קדם למע"ב היינו שהוא קדם במעלה ובמדרגה יותר מכל בע"ח, וכמו שאנו רואים שהכל לא נברא אלא בשבילו, וכמשארו"ל כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה, דהיינו שצומח נברא בשביל החי והמדבר שהחי מקבל חיות מן הצומח, והחי נברא בשביל האדם שהאדם מקבל חיות משניהם מצומח וחי כו'. ותכלית בריאת האדם הי' לכבודו וכמ"ש לכבודי בראתיו כו', כל פועל הי' למענהו, דהיינו שהאדם יש לו שכל והשגה ומשכיל ומתבונן באלקות בגדולות ונפלאות הבורא כו', וזה הי' עיקר כוונת הבורא כדי שיכירו אותו. והו' ג"כ מארו"ל כל העולם כולו לא נברא אלא לשמשני ואני לא נבראתי אלא לשמש את קוני כו'. והו' שהוא קדם למע"ב שהוא קדם במעלה שהכל נברא בשבילו והוא נברא בשביל לשמש את קונו כו'. ואחור למע"ב שהוא נברא אחרון ביום ששי, שאפי' יתוש קדמו כו'. והיינו לפי שבאמת הוא למטה מכולם ששרש האדם הוא מעולם התיקון, משא"כ צומח וחי שרשן מעולם התהו שקדם לתיקון, רק שנפלו בשבירה למטה מאד, והיינו לפי ששרשן גבוה מאד ע"כ נפילתן יותר, כמשל אבן שנופל מעל החומה שהאבן שבראש החומה נפילתו למטה ובהרחקה יותר כו'. וע"כ

יש לבהמות וחיות כח יותר מן האדם לפי ששרשן גבוה יותר, וע"כ הוא אחר למע"ב. והו הטעם ג"כ שהאדם מקבל חיות מן הצומח וחי לפי ששרשן גבוה יותר. והו מ"ש כי על כל מוצא פי הוי', לפי שהמוצא פי הוי' שבצומח וחי שהוא המקור ושרש ע"ז יחי' האדם. וע"כ אינו שייך להקשות ולומר שהרי גם לאדם יש ג"כ מוצא פי הוי', לפי שהמוצא פי הוי' שבצומח וחי גבוה יותר כו'.

ד) והנה בזה יובן ג"כ שהתורה נק' לחמי כו', והיינו כמו שאנו רואים למטה שהמאכל מחבר הנפש עם הגוף שבלעדי המאכל הי' הנפש נפרד מן הגוף ועל ידי המאכל מתחברים, כמו"כ למעלה נק' התורה לחם, דהיינו שהתורה מחבר אא"ס עם העולמות, דהיינו שהוא מחבר סוכ"ע עם ממכ"ע. והנה ממכ"ע זהו מ"ש ועל הכסא דמות כמראה אדם, והיינו כמו בחי' אדם הוא בחי' ציור קוין חסד דרועא ימינא גבורה דרועא שמאלא, חכ' מחא כו' שהוא בחי' מדות עליונות. והנה באמת אא"ס הוא למעלה מבחי' חכ' ומדות וכמ"ש לא מכל אינן מדות איהו כלל, והוא בחי' נשמתא לגופא וכמ"ש וכד אנת תסתלק מינייהו אשתארו כולוהו שמהן כגופא בלא נשמתא, וכדי שיהי' התחברות אא"ס בחי' סוכ"ע עם ממכ"ע זהו ע"י התורה שהיא בחי' לחם. והיינו כמו שהלחם אעפ"י שהוא למטה במדרגה מן האדם ונפל למטה יותר אעפ"כ כיון ששרשו גבוה יותר יש בכחו לחבר הנפש עם הגוף, כמו"כ תר"מ אעפ"י שנתלבשו בעניני' גשמי' מאד מ"מ יש בכחו לחבר סוכ"ע עם ממכ"ע, לפי ששרש התורה גבוה יותר והיינו לפי שתרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן הם תר"ך עמודי אור שהוא בחי' כתר, ע"כ יש בכח התורה לחבר אא"ס הסוכ"ע עם בחי' ממכ"ע, וזהו"ע אכילה למעלה שהתורה נק' לחמי כו'.

ה) ועתה צ"ל ענין השתי' מ"ש אשר אין טוב לאדם כ"א לאכול ולשתות, הענין הוא דהנה אנו רואין שפעולת השתי' היינו שהוא מוליך ומביא את הדם שמתהווה מן המאכל לכל האברים, וכמשארז"ל אכל ולא שתה אכילתו דם, והיינו שבלעדי השתי' אף שהמאכל מתברר ונתהווה ממנו דם, אך אין להדם התפשטות בכל הגוף כ"א בלב בלבד, והו אכילתו דם שמתהווה מן המאכל דם אך אין לו התפשטות, וע"י השתי' ע"ז מתפשט הדם בכל האברים, ואפי' באברים החיצוני'. והנה כמ"כ יובן למעלה שענין השתי' היינו שהוא המשכת אלקות למטה יותר כי זה ע"י התורה ממשיכים המשכת אלקות מבחי' סוכ"ע בממכ"ע זהו רק במקור של ממכ"ע שהוא בחי' ח"ע שע"י ממשיכי' אלקות בחכ', וכמ"ש אכלו ריעים תרין ריעין דלא מתפרשין אכלו ריעים לעילא שתו ושכרו דודים לתתא כו'. והיינו שע"י אכילה ממשיכי' אלקות בבחי' ריעים שהוא בחי' חר"ב תרדל"מ, וכדי שיומשך למטה דהיינו בבחי' זו"ג זהו ע"י שתי' שפעולת השתי' שממשיך אותו בכל האברים. והיינו ע"י מעשה המצות כי מעשה המצות ממשיכי' אלקות בבחי' זו"ג כי רמ"ח מצות הם רמ"ח אברים דמלכא שהוא בחי' ז"א, כי טפ"ט הוא פ"א זרת"ס הוא רמ"ג וה"ח המגדילים הוא רמ"ח, והיינו שהמצות הם בבחי' אברים החיצוני' ולכך ממשיכי' אא"ס בבחי' ז"א, כי תורה היא בבחי' אברים

הפנימי שהוא בחי' מוח ולב, שאינו נמנה בכלל הרמ"ח אבריו, ולכך אינו נמשך ע"י התורה כ"א בבחי' מוחין שהוא בחי' חו"ב. והוא שארז"ל ויתר הקב"ה על ע"ז ועל ג"ע ועל ש"ד ולא ויתר על ביטול תורה, ולכא"ו אינו מוכן שעל אלו עוונות חמורות יותר ויתר ועל ביטול תורה לא ויתר. אך לפי הנ"ל מתורץ היטב, לפי שהמצות הם בחי' אבריו החיצוני' ע"כ אפי' אם עבר על המצוה אינו מגיע הפגם רק בבחי' אברים דמלכא שהוא בחי' ז"א. והרי אנו רואים למטה באדם שאפי' אם ח"ו נחסר אבר א' מ"מ יכול לחיות, משא"כ כשנעשה חסרון וקלקול באברים הפנימי' אינו יכול לחיות כלל כמו ניקב קרום של מוח שהיא טריפה כו'. וכמ"כ למעלה שהמצות אין מגיעים רק בבחי' אברים וע"כ אפי' אם עבר על איזה מצוה מ"מ ויתר, משא"כ ביטול תורה שהוא בחי' אברים פנימי' ע"כ לא ויתר כו'. והנה המצות כיון שהם בחי' אברים ע"כ ממשיכי' אלקות למטה ג"כ, והיינו בבחי' ז"א, ולכך נק' בשם שתי' כי כמו שהשתי' ממשיך ומביא את הדם בכל הרמ"ח אברים כמ"כ המצות ממשיכי' אלקות בבחי' ז"א, והוא שתו ושכרו דודים שהוא בחי' זו"נ. והוא שא' שלמה ושבת אני את השמחה אשר אין טוב לאדם כ"א לאכול ולשתות, והיינו שע"י תר"מ שהם בחי' אכילה ושתי' ע"י ממשיכים בבחי' אדם העליון שעל הכסא כו'. ואח"כ כתי' ולשמחה, והיינו שצריך להיות ג"כ בחי' שמחה שהיא שמחה ש"מ, ולפי שפעולת השמחה הוא ג"כ התפשטות גילוי הנפש, והיינו שע"י שמחה ש"מ ממשיכים גילוי אא"ס למטה יותר והיינו גם בבחי' מל' שהיא מקור לנבראים כו', ואח"כ כתי' והוא ילונו שהוא בחי' לוי'.

וא"ו) והנה להבין ענין בחי' לוי' צ"ל תחלה מ"ש כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך ולתת אייביך לפניך ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך. והנה מ"ש כי הוי' אלקיך מתהלך בקרב מחניך קאי על כא"א בפרט, שהרי אנו לומדים מזה הפ' שאסור לקרות ק"ש כנגד הערוה שנא' ולא יראה בך ערות דבר. ומ"ש מחניך ל' רבים היינו לפי שבאדם יש בו רמ"ח אברים שלו והאברים נק' מחניך, וכמ"ש ברבות ע"פ עיר קטנה ואנשים בה מעט, עיר קטנה זה הגוף, ואנשים בה מעט זהו רמ"ח אברים שלו, ובא עלי' מלך גדול ונלחם עלי' זה היצה"ר ובא חכם מסכן ומלט העיר בחכמתו זה יצ"ט, וכן איתא בזהר דא אינון שייפין דילי', והוא מ"ש כי ה' מתהלך בקרב מחניך, והיינו ברמ"ח אבריו דילי' להצילך, והנה להצילך יש בו ב' פירושי', א' לשון הצלה, והב' ל' צל, וכמ"ש ה' צלך, ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתך, והיינו שע"י תר"מ נמשך בחי' צל ומקיף על נפש האדם. והנה פעולת המקיף היינו שהוא שומר, וכמ"ש ואתה משמרה בקרבי שומר ישראל, והיינו שהוא שומר אותו שלא יפול למטה בגשמי', והוא מ"ש והוא ילונו כי לוי' הוא לשון התחברות וכמ"ש הפעם ילוה אישי אלי, והתחברות זאת נמשך מבחי' והוא וכמ"ש ועבד הלוי הוא וכמ"ש בזהר הוא דא ע"י שהוא בחי' עלמא דאתכסיא כו'. והיינו שמתחלה ממשיכי' אלקות ע"י תר"מ שהוא בחי' אכילה ושתי', ואח"כ לוי' זהו שיומשך למטה גם בנפש האדם, שנמשך בחי' מקיף וצל על ראשו, והוא מ"ש והחכם עיניו בראשו וכי באן אתר עיני

דבר נש אלא למאן דשרי' על ראשו, והיינו על המקיף ששורה על ראשו כו' שצריך שמירה. וזהו ג"כ ענין הסכך דסוכה שהוא בחי' צל וכמ"ש בזהר צלא דמהימנותא וכן בגמרא נא' ל' צל סוכה היושב בצל סוכה, והיינו לפי שבסוכות ממשיכי' בחי' מקיפי', לפי שסוכות הוא אחר ר"ה ויוהכ"פ שממשיכים אלקות בר"ה ויוכ"פ למעלה ע"כ אח"כ בסוכות שהוא בחי' וימינו תחבקני גם על נפש האדם. אך המקיף הזה צריך שמירה, וזהו מ"ש ולא יראה בך ערות דבר דוקא, והיינו שע"י פגם הברית מסתלקי' המקיפי', ובוהר דריש שאפי' ערות דבור כו', לפי שברית הלשון מכון כנגד ברית המעור, וזהו ושב מאחריך שע"י פגם כו' יכול להיות ח"ו הסתלקות המקיפין כו'. וזהו מ"ש ויטע אשל בבאר שבע שהוא ר"ת אכילה שתי' לוי', שהוא בחי' תו"מ, ואברהם ע"י עובדות שלו המשיך ג"כ גילוי אלקות בעולמות. אך מתחלה צ"ל באר שבע שהוא בחי' ק"ש למסור נפשו באחד שהוא בחי' ביטול לאלקות ושיהי' לו רצון בזה, כי אם לא יהי' לו רצון לא ימשיך כלום. וכן ארז"ל כל האומר אין לי אלא תורה אפי' תורה אין לו, ע"כ צריך שיהי' בחי' ק"ש שהוא בחי' ביטול ורצון לאלקות, ואח"כ ע"י תו"מ ממשיכי' אא"ס בעולמות כו', וזהו ויטע אשל בב"ש כו'. והנה בזה יובן מארז"ל במדרש שהבריה התיכון הי' מהאשל הנ"ל, כי יעקב לקח עמו ארזים למצרים, ארזים שנטע אברהם לבנין בהמ"ק, והבריה התיכון הי' מן האשל הנ"ל, כמארז"ל במד"ר ויגש ע"פ ויסע ישראל, והיינו כי בריה התיכון הוא מבריה מן הקצה אל הקצה שהוא בחי' אתה ה' לבדיך עד בחי' אתה עשית את השמים כו' הארץ וכל אשר עליה. וזהו ג"כ בחי' אשל שהוא ג"כ המשכת אא"ס מבחי' סוכ"ע עד למטה על נפש האדם כו'. ויעקב דוקא נטע את האשל הנ"ל כי יעקב הוא ג"כ בריה התיכון כו'.

ויקרא שם בשם ה' אל עולם, ולא כתי' אל העולם לפי שעולם מקבל תמיד חיות מן אלקו' וכמ"ש המחדש בטובו בכל יום תמיד מע"ב מאין ליש, ולכן כתי' אל עולם שתמיד מקבל עולם חיותו כו'. ועוד י"ל שהוא לשון נצחית וכמשארז"ל כל מקום שנא' נצח סלה ועד אין לו הפסק מן העולם ועד העולם, חזקת עולם לדורותיכם כו', והיינו שיומשך מלמעלה מן הזמן גם בזמן ומקום כו'.

בט"ד.

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרי' שנה כו' שני חיי שרה. וצ"ל מה שכפל לומר שני חיי שרה שהרי התחיל בזה ולאיהו ענין חזר וכפל. הנה בזהר הקדים לפסוק זה מ"ש ויתרון ארץ בכל היא מלך לשדה נעבד (קהלת ה') ואח"כ מסיים בפ' ויהיו חיי שרה, וצ"ל שייכותם זל"ז. הנה נודע כי ארץ היא בחי' מל' שנק' ארץ ע"ש שהמל' היא האחרונה בע"ס שלכן נמשלה לארץ, שכמו הארץ היא בחי' האחרונה בד"י ארמ"ע שרומזים לד'

ואתיות דש' הוי' כמ"כ בחי' המל' היא האחרונה שבשבע' ורומזת לבחי' ה' האחרונה דש' הוי' כנודע שהמל' היא בחי' דבור, בחי' דבר ה' דבר מלך שלטון, וכן בנבואה נא' הוי' דבר ה'. והענין הוא שכמו באדם ענין הדבור הוא בחי' הגילוי לזולתו, שהרי לעצמו אינו צריך לדבור כלל, משא"כ שארי הכחות, ואפי' המח' שהיא ג"כ לבוש כמו הדבור הנה ענין המחשבה שהיא מגלה העלם העצמי לגבי עצמו כמו הדבור לגבי זולתו, ולזולתו לא יתגלה כלל אפי' אם יחשוב כל היום, ועד"ז יובן למעלה שהגילוי הנמשך מאתו ית' להיות עולמות בע"ג כמו מלאכים ונשמות שהם בע"ג, ואפי' ג"ע הוא ג"כ השגות בגבול, וכן כל עולמות עליונים וכמארוז"ל מן הארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה, עובי כל רקיע ובין כל רקיע מהלך ת"ק שנה, שהוא בחי' מספר וגבול, וכן קרני החיות ושוקי החיות כו', הנה כ"ז היא ע"י הדבור, ומבשרי אחזה אלקה, שכמו באדם הנה הדבור נראה כמו שנפרד מן האדם שכאשר האדם מדבר איזה דבר נדמה שהדבור שלו נפרד ממנו ראשון ראשון, ולכן הוא גילוי לזולתו, ועד"ז יובן למעלה הגם שאין לך דבר שחוץ ממנו מ"מ דברה תורה כלשון בני"א, שבכדי שיהי' נבראים נפרדים בע"ג כמ"ש ומשם יפרד והי' לארבעה ראשי', שנודע שענין ד' ראשים אלו ז"ע ד"מ שכינה, מחנה מכאל באהבה, ומחנה גבריאל ביראה בבחי' התחלוקת המדריגות זהו מבחי' הדבור דוקא, וכמ"ש וברוח פיו כל צבאם, וכן כל התהוות עולמות כמארוז"ל בע"מ נברא העולם, בבחי' דבור ואמירה כמ"ש בדבר ה' שמים נעשו, וכת' ויאמר אלקי' בע"מ כו', ובחי' זו היא הנק' בשם ארץ כו'.

(ב) ופ' ויתרון ארץ בכל היא דכתי' כל הנק' בשמי פ' כל הוא יסוד ונק' כל ע"ש שבו נמשך מכל הנו"ן שערי בינה. פ' בינה היא בחי' השגה והבנה בגדולת א"ס ב"ה. וענין שערי בינה הם בחי' השערי' הנמשכים ממנחם הבינה למדות להיות נמשך ההשגה מה שהוא בבחי' בינה היא בחי' בינה ליבא ובה הלב מבין איך שקמ' כלא חשיב שז"ע מ"ש וידעת היום והשבות אל לבבך בבחי' בינה ליבא איך שהוי' הוא האלקי אין עוד. וזהו ענין נדע בשערי' בעלה שפי' לכל חד כפום מה דמשער בליבי', וע"ז אנו מבקשי' ותן בלבינו בינה כו' שהוא ענין להבין דבר מתוך דבר, תוך דבר הוא בחי' ממכ"ע, ודבר הוא בחי' סוכ"ע. וצ"ל מבחי' תוך דבר הוא בחי' ממכ"ע בחי' דבר הוא בחי' סוכ"ע, איך שאני הוי' לא שניתי, ואתה הוא קודם שנבה"ע, ואתה הוא לאחר שנבה"ע, ולכן ה' אחד. שהגם שנבראו ז' רקיעי' וארץ וד"ר מ"מ הם בטלי' בתכלי' וכלא הי', כמ"ש ביאור ענין זה במ"א בד"ה מי כמוכה באל' (כ"ט). ולמעלה בחי' בינה הוא בחי' עלמא דאתכסיא, וארץ היא בחי' דבור עלמא דאתגליא כנ"ל, ולכן יתרון ארץ בכל היא. והיינו שיתרון הארץ בחי' מל' בחי' דבור שיומשך בה בחי' כל בחי'

נרשם בסוף הגליון: צ"ע ממ"ש ארץ כר' שמעי דבר, הלא דבור וארץ
בחי' אחת, וי"ל שג"פ ארץ היינו ג' בחי' מל' דג' עולמות ביי"ע, שמעי דבר
ה' היינו בחי' מל' דאצי' שנק' דבר ה' ונק' ארץ ג"כ לגבי ע"ס דאצי'.

יסוד ההמשכה מבחי' נש"ב. וביאור הענין הנה באדם הדבור הוא בחי' שיחת חולין, רק פעם יוכל לדבר גם דבר שכל, וגם לדבר ד"ת, מ"מ עצם ענין הדבור הוא בחי' שיחת חולין, ועד"ז יובן למעלה ענין הדבור הוא בחי' מילין דהדיוטא, ולא אורחא דמלכא לאשתעי במילין דהדיוטא, והגם שזה קאי על בחי' ע"מ שבהם נסה"ע יש מאין, מ"מ לגבי אוא"ס הבבע"ג נחשב למילין דהדיוטא, וכאשר נמשך מבחי' כל היינו בחי' נש"ב זהו יתרון לבחי' ארץ. וע"י מה ממשיכי' בחי' זה, זהו ע"י בחי' עיני כל אליך ישברו להיות בבחי' הלב רואה הלב שומע הלב מבין כו', שכל המדות יהי' לאלקות, שז"ע מ"ש שא מרום עיניכם וראו מי ברא אלה כו', וזהו מ"ש לך ה' הגדולה כו' כי כל בשמים ובארץ, פי' שע"י שלך ה' הגדולה שבחי' המדות עליונות הם בבחי' לך בבחי' עיני כל אליך ישברו ע"ז נמשך כי כל בשמים ובארץ שנמשך בחי' כל הוא בחי' ג' שערי בינה בשמים ובארץ. וזהו כל הנק' בשמי שמי הוא בחי' מל', וכל הוא בחי' יסוד שבו נמשך נש"ב נקרא ונמשך בשמי ע"י בחי' עיני כל אליך ישברו כו'.

ג) מלך לשדה נעבד וארז"ל במדר' מלך זה הקב"ה כמד"א ה' מלך, לשדה זה ציון כמד"א ציון שדה תחרש נעבד כמד"א וינחהו בג"ע לעבדה ולשמרה, ובזהר פי' מלך דא מלך עילאה דאתחבר לשדה כד איהו נעבד, מאן שדה דא שדה אשר ברכו ה'. ולהבין פי' וענין וינחהו בג"ע לעבדה שז"ע עבודת השדה הלא כתי' תחלה שיתרון ארץ בכל היא שנת"ל שז"ע ההמשכה מבחי' נש"ב עדאת"כ ומהו עוד מלך לשדה נעבד. ויובן בהקדם ההפרש שבין ארץ לשדה, ארץ היא כל כדור הארץ שנק' ארץ סתם, אבל שדה היא חלק המובחר שבארץ שהוא הראוי לזריעה. ויש שדה הלבן ושדה האילן, ועל שדה האילן נא' כריח שדה אשר ברכו הוי' והשדה כשהיא נעבד דהיינו בבחי' המצות לעבדה ולשמרה לעבדה היא בחי' רמ"ח מ"ע, ולשמרה שס"ה ל"ת כדין מלך לשדה נעבד שזהו בחי' היותר עליונה מבחי' יתרון ארץ שזהו ע"י בכל, כי פי' בכל נת' לעיל שזהו בחי' נש"ב עדאתכ"ס שהוא בחי' עזה"ב ולכן אמרז"ל ג' הטעימן הקב"ה מעין עזה"ב כו' בכל מכל כל, שעזה"ב נק' כל ע"ש בחי' הכלליות שאין בה חסרון, כי פעם נאמר בחסר כל, משא"כ בעזה"ב אין בה חסרון, אבל ענין שדה נעבד שהיא בחי' קיום המצות שע"ז אמרז"ל יפה שעה אחת בתשו' ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העזה"ב, פי' שענין קיום המצות בעוה"ז הוא יפה יותר מבחי' כל שהוא חיי העזה"ב כו', ומשארז"ל ויפה שעה א' של קורת רוח בעזה"ב מכל חיי העוה"ז זהו ג"כ אמת כי עזה"ב זה"ע גילוי אלקות, אמנם ע"י המצות הנה ע"י תרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן הם תר"ך עמודי אור. וביאור הענין דהנה אמרז"ל ביו"ד נברא העזה"ב, וזה' נברא העוה"ז, פי' בה' נברא העוה"ז נת"ל שזהו מבחי' דבור ה' אחרונה, ועזה"ב הוא בחי' ה' עילאה ונבראת ביו"ד הוא בחי' חכמה. אמנם הנה יו"ד הוא בחי' צמצום והחכ' מאין תמצא בדרך מציאה כי אנת הוא חד ולא פחושבן ע"ס, שענין שהחכ' הוא בחי' יו"ד ע"ש שכולל ע"ס אבל בחי' כתר אינו בחושבן ע"ס, ופי' חשבון הוא בחי' ערך שא' לגבי אלף הוא כמו

אלף לגבי אלף אלפים, אבל פי' ולא בחושבן שאינו בערך כלל, עד שהחכ' מאין תמצא שהתהוות החכ' מבחי' אין הוא בדרך מציאה שא"י כלל מאין בא לו כו' וע"י המצות תרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן ממשיכי' תר"ך עמודי אור, בחי' כתר ולכן יפה שעה א' בתשומע"ט, וזהו לשדה נעבד שהמצות נמשלי' לעבודת השדה שכמו בעבודת השדה יש טורח רב חרישה חריצה, כך המצות הם בבחי' זריעה כמ"ש זורע צדקות, וכדי שיהי' הצמיחה היינו שע"י המצות שנתלבשו בגשמיות יומשך בחי' תר"ך ע"א צריכי' לזה יגיעה רבה ועצומה ח"ש תחת אשר לא עבדת כו' בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, פי' כל הוא העמוד שמחבר ג"ע העליון בחי' בינה לבחי' ג"ע התחתון בחי' מל' כנ"ל בפי' כל, ורוב כל שיש ריבוי בחי' כל, שהגם שלא נא' בספרים רק ג"ע התחתון והעליון אבל באמת יש ריבוי מדרי' בג"ע, ולכן צדיקים אין להם מנוחה, ילכו מחיל אל חיל כו', והעבודה בשמחה הוא יותר טוב מכל בחי' הרוב כל, אך זהו כשהעבודה היא בשמחה ובטוב לבב היא בחי' רעו"ד בחי' רצון כי התענוג הוא כשרצונו לזה, וז"ע היגיעה בבחי' המצות כו', ולכן בק"ש נא' תחלה ואהבת כו' בחי' אבה הוא רצון, ואח"כ ודברת בם כו' וקשרתם כו', וזהו מלך לשדה נעבד שכשהשדה נעבד כדין מלך עילאה מתחבר עמה פי' מלך עילאה כמ"ש בסדה"י על פי' הברכה בא"ה אלקינו מלך שיש ה' מדריגות עד מלך והיינו כי פי' מלך העולם הוא גבוה יותר מבחי' עזה"ב שעה"ב נכלל בכלל עולם, והמלך הוא מלך העולם, וע"י שהשדה נעבד מתחבר המלך עם השדה כו', שנמשך בבחי' שדה מבחי' מלך כו'.

ד) ולהבין כ"ז בנשי' שנק' ב"מ צ"ל ענין יתרון ארץ בכל, ובחי' מלך לשדה שיש בנפש האדם, הנה כתי' ה' אחד, וצ"ל מפני מה לא נאמר יחיד שיחיד מורה יותר על אחדות, אך הענין הוא שבתיבת אחד מרומז ז"ר וארץ וד"ר, והיינו להמשיך בחי' א' בז"ר וארץ וד"ר, והיינו בחי' יתרון ארץ כמ"ש בפרדס שזהו כוונה א' מכוונת דק"ש, והתמשכה הוא בש"ע גאולה ורפואה וברכת השנים כו', וזהו בחי' יתרון ארץ, אבל בחי' מלך לשדה הוא ע"ד שא"א אור חדש כו', כי הנה כתי' ובטובו מחדש בכ"י מעש"ב, אכן אנו רואים שיש כמה שינוי' שבשנה זו פירותי' מתברכין משא"כ בשנה אחרת, כמו שארז"ל בסוף כתובות עתידה חטה שתהי' כשתי כליות של שור הגדול שהוא בחי' ברכה בתוס' וריבוי מאד, וזהו בחי' יתרון ארץ בכל, שכאשר נמשך בבחי' מל' הנק' ארץ תוס' אור ממילא נשפע גם למטה בעזה"ז הגשמי ג"כ תוס' וריבוי כו', ע"ד מ"ש מאשר שמנה לחמו שיש לחם פנג ויש לחם עוני, והיינו כאשר נמשך ההשפעה בצמצום שרשו מבחי' לחם עוני, אבל כשנמשך תוס' אור אזי נמשך ההשפעה בשפע, וזהו מאשר שמינה לחמו, אבל בחי' אר"ח הוא בחי' היותר נעלה ע"ד מ"ש כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה כו', שבחי' ברכה בתוס' וריבוי עד שמגרעין א' יצמח מאה גרעינין יכול להיות מבחי' שמים וארץ דעכשיו שזהו רק חידוש הישינות, אבל לע"ל שיהי' שמים חדשים הוא בחי' אור חדש בחי' נשמות חדשות, והיינו שיהי' גילוי אלקות ע"ד מ"ש ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר כו' כי עין בעין כו', וזהו בחי' מלך לשדה נעבד שכאשר השדה היא ג"כ בחי' מל' רק

שזהו במל' גופא בחי' היותר נעלה שהוא בחי' חקל תפוחין כד איתו נעבד
כדין מלכא עילאה מתחבר בה.

ה) ועוד יש פי' בזהר על מלך לשדה נעבד לגריעותא. מלך הוא
בחי' מל' דקדושה. לשדה הוא בחי' אשה זרה כו' בגין דאית
שדה ואית שדה כו'. ע"ד שאמרו"ל בב"ב ד"ו ע"ב חמש עבירות כו' ובא
על נערה המאורסה נא' כאן איש שדה וכת' כי בשדה מצאה. ולכא' צ"ל
מפני שנא' איש שדה נלמד שבא על נערה כו'. והיינו מפני בנערה כת'
ל' שדה כו'. אך הענין דהנה כת' ובשר בשדה טרפה ולכא' צ"ל הלא
זהו לאו דטריפות והל"ל בשר טרפה בשדה. אך מפני כי יש שדה שהיא
טריפה. והיינו כמו בא"ח דקדושה כת' זממה שדה. שדה אשר ברכו ה'
שתרגם על שדה זו חקל תפוחין קדישין. כן בלעו"ז יש בחי' שדה שהיא
שדה טריפה. וביאור הענין הנה במל' נא' כבוד מל' יאמרו וגבורתך ידברו.
שבבחי' המל' יש גבורות וצמצום עד שנתצמצם בצמצום אחר צמצום שיתהוו
נבראים בע"ג יש דבר נפרד. אמנם המכון מבחי' היש בכדי שיהי' ביטול
היש כו'. ולכן המצות נתלבשו בגשמיות דוקא שהמלאכים ביקשו התורה ולא
ניתן להם. כלום יצה"ר, הרי כי אדרבה למטה דוקא הוא בחי' קיום המצות כו'.
ובקליפות נא' כקוף בפני האדם שמדמים עצמם ג"כ לקדושה. אכן מריבו
הצמצומים שלהם נעשה יש דבר נפרד לגמרי ואין בהם בחי' הביטול כלל.
וזהו שאמר פרעה לי יאורי ואני עשיתני. וזהו שדה טרפה שהיא בחי' תענוגי'
גשמי' תאוות איסור ואפי' תאוות היתר, וכאשר נמשך האדם אחר שדה זו גורם
למעלה כביכול גלות השכינה. והאי מלך פי' מ' דקדושה זימנין דאיתו נעבד
להאי שדה דכתי' תחת שלש רגוזי כו' ושפחה כי תירש גבירתה כו' וע"י מה
עזשין זה זהו ע"י ובשר בשדה טריפה. פי' בשר קאי על אבר הברית שכל
האבר' הם מבשר גידין ועצמות זולת אבר הברית שאין בו עצם. לכן נק'
בשר וע"י פגם הברית כשבשר זה פוגם ונמשך בשדה טריפה הוא בחי'
מל' דנוגה וגק"ה כו' (נשג"ז) גורם למעלה כביכול גלות השכינה להוסיף
כח בקליפות כו'. וז"ע בא נחש על חזה והטיל בה וזהמא. וזהו הוא בחי'
ולילה ללילה יחווה. וע"י חטא עה"ד נמשכה ונגררה בהיכלות הקליפות ולא
יכלה לעלות. אבל שרה תיקנה חטא עה"ד. כי בד"כ אברהם ושרה תקינו
חטא אדה"ר וחוה. והעיקר תיקנה שרה. שזהו מ"ש ויעל אברהם ממצרים
הוא ואשתו. שע"פ שלוקחה שרה אל בית פרעה רק היא מנעת מלטמא
עמו ע"ז תקינה חטא חוה. ולכן זכתה שרה לחיין עילאין. וזהו ויהיו חיי
שרה מאה שנה. שרה ל' שררה בחי' מל'. דהנה המל' הוא בחי' סיהרא
לית לה מג"כ ולכן דוד שהי' מבחי' מל' לא הוי לי' שנין (רק אדה"ר נתן
לו ע' שנין) ושרה ע"י שתיקנה חטא עה"ד זכתה לחיין עילאין להמשיך
בחי' חיות ותוס' אור במל' ע"ד מ"ש אשר יעשה אותם האדם וחי בהם.
דהיינו להמשיך בחי' וחי בהם כידוע. וזהו ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים
שנה ושבע שנים. מאה שנים אתר דאתכליל ממאה. ועשרים שנה הוא בחי'
ח"ב, ז"ע שהקדים הזהר לפסוק זה מפסוק יתרון ארץ בכל מלך לשדה.
כי הנה אנת הוא חד ולא בחושבן ע"ס אנת הוא דאפיקת עשר תיקונין

וקרינו כו, פי' אנת הוא חד ולא בחושבן קאי על בחי' כתר שאינו בחשבון ע"ס, ולהיות שהכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים לכן הע"ס שיש בכתר גופא הם כלולים בתכלית השלימות. היינו יו"ד מיר"ד. וזהו מאה שנים אנת הוא דאפיקת עשר תיקונין וקרינו להון עשר ספירן היינו בחי' ע"ס שראשית השתלשלותם הוא מבחי' החכ', ונק' ספירין מל' אבן ספיר. ל' בהירות שאינם מסתירים, כי נבראים מסתירים על גילוי אא"ס, אבל הע"ס הם אלקות לכן אינם מסתירים. ושבע שנים הם בחי' ז' מדות שע"י עובר ההשפעה למל'. וזהו מ"ש ובטובו מחדש בכ"י מעשה בראשית. פי' בראשית ת"י בחוכמתא, כי ראשית ההשתל' הוא מבחי' החכ', וזהו כולם בחכ' עשית בבינה. וזהו יתרון ארץ בכל, פי' כי יתרון הארץ שיומשך בה תוס' אור כנ"ל בפי' בכל בחי' יסוד הנמשך בו מנש"ב. וזהו בחי' עשרים שנה שהוא בחי' חו"ב ומפני כי חו"ב ראשית ההשתל' לכן הם עשרים שהם כ"א כלול מיר"ד. וזהו בחי' בכל שהוא יתרון הארץ שיומשך בה מבחי' נש"ב כו, ובחי' מלך לשדה פי' שכשהשדה נעבד כדין מלך עילאה אתחבר בה, היינו ההמשכה מבחי' מאה שנה בחי' שלא בחושבן ע"ס כו, וזהו ששייך פסוק יתרון ארץ לפסוק ויהיו חיי שרה. ופי' שני חיי שרה היינו שיומשך התוס' אור דמל' גם בבי"ע, כמ"ש כל הנק' בשמי ולכבודי בראתיו כו, וז"ע הכפל כו, ובעבודה בנפש האדם הנה חייב אדם לברך מאה ברכות שע"י המצות ממשיך בחי' מלך לשדה כו' כנ"ל, ועשרים שנה ושבע שנים הם כ"ז אותיות התורה, שע"י בחי' לימוד התורה ממשיך בחי' יתרון ארץ בכל כו'.

בס"ד, ש"פ תולדות, למ"ד.

כמגדל דוד צוארך בנוי לתלפיות כו' וכמארוז"ל ברכות פ"ד ד"ל א' תל שכל פיות פונים בו, כי הנה צואר זה הוא בהמ"ק, וא' בכאן שני מעלות על בהמ"ק, הא' שהוא כמגדל דוד, הב' שהוא בנוי לתלפיות כמשי"ת. וביאור הענין הנה ארוז"ל בשני מה היו אומרים גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו הר קדשו, ופרש"י בר"ה דל"א ע"א על מארוז"ל ע"ש שחילק מעשיו כו' וז"ל, הבדיל רקיע בין עליונים לתחתונים ונתעלה וישב במרום דוגמת שוכנו בעירו והר קדשו ע"כ. ולהבין מה שתלה זכ"ו, היינו ענין ההבדלה של הרקיע דומה לשוכנו בעירו כו', הנה מתחלה י"ל ענין ההבדלה דרקיע שהיתה בין מים למים, ומבואר בדרו"ל שמתחלה הי' העולם מים במים כו', היינו שהי' מ"ת מעורבים במ"ע, ואח"כ הבדיל ביניהם ע"י הרקיע מ"ע מעל לרקיע ומ"ת ירדו מתחת לרקיע כו', וביאור הדברים הנה מים הוא מקור כל מיני השפעות עונג כי המים מצמיחים כל מיני תענוג, וכן באדם הנה מקור המים והלחלוחי' הרוחני' הוא כמות שהוא מצמיח שכל ותענוג כי בשכל מלוכש התענוג, ולכן בהשכלת שכל חדש ימצא בה תענוג מורגש כו' ומקור המצמיח שניהם הוא הלחלוחי' הרוחניות שבמזח כו', וכ"ה למעלה הנה מקור

הממשיך כל מיני עונג בעולמות נק' בשם מים, ויש ב' מיני מים כו', הא' בחי' מ"ע והוא מ"ש ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן שבחי' עדן הוא מקור כל התענוגים עליונים שבאצי' והוא מקור התענוג המלוכש בח"ע דאצי' ע"ד מקור התענוג המלוכש במוח ולחלוחית שבמוח האדם כו', ונהר הוא ההמשכה הנמשך בכל עולם האצי' עד שנמשך בגע"ע להיות הנשמות נהנין מזיו השכינה כו', זהו בחי' מ"ע כו', ומה שנמשך מבריאה ליצי' להיות תענוג לנשמות בג"ע דיצי' וכן מיצי' לעשי' להיות תענוג לנשמות בג"ע דעשי' כ"ז נכלל בכלל * מ"ת לגבי בחי' תענוג הנשמות שבגע"ע כו', אך לגבי המשכות תענוג הגשמי' כ"ז נק' מ"ע כו', ומ"ת הוא בחי' מקור כל התענוגי' שבעולם העשי' הגשמי' המשפיע תענוג גשמי' כו', והנה בתחלה קודם הבדלת הרקיע הי' בחי' מקור כל התענוגי' הגשמי' שבעולם העשי' הגשמי' נכלל בבחי' התענוג הרוחני שבעולמות הרוחני' ולא הי' גבול ממנו, נמצא שהי' הפסולת מעורב בטוב והטוב כו', אך אחר שאמר יהי רקיע אזי נתברר וגבול התענוג גשמי' מן הרוחני', והנה כמו עד"מ חביות יין המעורבת בשמרים כ"ז שלא נבדלו השמרים מן היין או לא נגלה בהיין טוב טעמו והשמרים אינם נראים גסים כ"כ, אך כשעומדת זמן מה השמרים נבדלים מן היין ונופלים למטה והיין עומד על שמריו, ועי"ז נגלה ביין טוב טעמו ובהשמרים נגלה גסותם בתכלית, כך למעלה ע"י הבדלת הרקיע נתעלו בחי' מ"ע יותר והיינו שנתגלה בהם גילוי אוא"ס בעילוי יותר ע"י הבדלת הפסולת מהם שהם תענוגי' הגשמי' כו', ומציאות תענוגי' הגשמי' ירדו למטה ונתגשמו ביותר כו', זהו מ"ת בוכים כי מצד הריחוק גורם בהם תגבורת התשוקה לעלות לשרשם הקדום כו', זהו כוונת רש"י ז"ל הבדיל בין עליונים לתחתונים ונתעלה וישב במרום, והכוונה שע"י הבדלה הנ"ל נתגלה יותר במרום שהם מ"ע שנתגלה בהם אוא"ס בעילוי יותר כו', ומש"א אח"כ דוגמת שכנו בעירו כו', הכוונה שכמו שעשה הבדלה שיהי' עיקר גילוי במרום וכמא' ומושב יקרו בשמים ושכינת עוזו כו', כן בארץ גופא בחר לו מקום להיות עיקר שכינתו שם והוא בעירו והר קדשו כו', וביאור הענין יובן בהקדים מ"ש אי לך ארץ שמלכך נער כו' וכת' אשריך ארץ שמלכך בן חורים (קהלת י"א ט"ז י"ז) הכוונה שבח"ל מקור ההשפעה הוא מבחי' נער שהוא בחי' מט"ט הנק' שרו ש"ע שהוא בבחי' ו"ק דיצי' שהכלי שבהם מוגבלים ומעלימים אור האלקי הבלתי מוגבל כו', וכמארו"ל נער הייתי וגם זקנתי שרו ש"ע אמרו כו' משא"כ בארץ ובירושלים ובהמ"ק שם מאיר מבחי' ו"ק דאצי' שגם הכלים שבהם בחי' אלקות והם בלתי מוגבלים כו', רק ששם גופא יש חילוקי מדריגו' באופן הגילוי דו"ק דאצי' והוא משארו"ל עשר קדושות הן כו', והוא אשריך ארץ שמלכך בן חורין והוא בחי' ז"א דאצי' הנק' בן חורין להיות שורש התגלות' הוא מבחי' אימא עילאה בינה דאצי' עולם החירות כו', משא"כ בחו"ל א' אי לך ארץ שמלכך נער שמקבלים מבחי' ו"ק דאצי' כמו שמתלבשי' בו"ק דיצי' הנק' מט"ט שנק' נער, והטעם לזה ידוע שיש אנפי רברבי ואנפי

זוטרי, ועד"מ ההפרש בין גדול לקטן שהציור של האברים שיש בגדול הוא ממש בדוגמא זאת בקטן, רק שבקטן האברי' קטנים ובגדול האברי' גדולים יותר. וכן ברוחני' הנפש, אותן הכחות שישנם בגדול שהוא בחי' שכל ומדות אותם הבחי' ממש ישנם בקטן ג"כ רק שבקטן הם בתכלית הקטנות להשכיל דברים קטנים ביותר וממילא המדות הם לפ"ע השכל להתפעל מדברים קטנים, משא"כ בגדול נתגדל שכלו להשכיל דברים גדולים ביותר וממילא ההתפעלות שלו הוא ג"כ מדברים גדולים ביותר, נמצא שההפרש בין גדול לקטן הוא בענין הכלים הן בגשמי' הן ברוחני'. אבל באור וחיות הרוחני' אין הפרש רק בענין ההעלם וגילוי שבגידול הכלים נתגלה החיות ביותר ובקטנות הכלים הוא בהעלם והעדר התפשטות כו', אבל בעצם החיות אין שינוי כלל כו', כן למעלה בבחי' הכלים דאצי' שהם בחי' אלקות לכן בחי' התגלות אוא"ס בהם הוא בתכלית ההתגלות והתרחבות, משא"כ ברי' דיצי' שהם מוגבלים לכן התגלות אור האלקי בהם בבחי' צמצום והגבלה מאד. וזהו ג"כ ענין אתון בינונים ואתון זעירין, שאין נ"מ בעצם ציור האותיות רק בבחי' הקטנות והגדלות, כן למעלה צירופי' ואותיות שנבראו בהם שו"א הם בתכלית ההעלם והסתר בתוך הנבראים לכן נק' אתון זעירין משא"כ בעולם האצי' שהאותיות הנק' בשם כלים אינם מלוכשי' בבחי' העלם והסתר לכן נק' בשם אתון בינוני' כו', והנה ידוע שמבחי' ההגדלות הכלים נמשך בחי' חסד ורחמים, עד"מ הגדול בדעת מלא רחמים וסובל והיפוך ואינו מתפעל ברוגז, משא"כ הקטן בדעת הוא מלא רוגז, והיינו מפני צמצום האור וחיות שבו גורם צמצומים ודינים גם בבחי' ההשפעה לזולתו. משא"כ כשהאור וחיות שם הוא בו בהתרחבות גורם המשכת השפע בהתרחבות גם לזולתו. לכן אמר אשריך ארץ כו' שמלכך בן חורין שבארץ הוא מקור החסד וטוב ע"ש שמקבלת מבחי' גדולת הכלים שבאצי' כו', משא"כ בחו"ל שמקבלת מבחי' הכלים דיצי' לכן ההשפעה באה בבחי' דינים וצמצומים כו'. ולזה אמר דוגמת שכונו בעירו והר קדשו, שכמו שיש הפרש בין מ"ע למ"ת שבמ"ע הוא התגלות אוא"ס שהוא בחי' ש' הוי', משא"כ בבחי' מ"ת מוסתר אור האלקי בתכלית ע"י ריבוי צמצומים דש' אלקים, כן יש הפרש זה בין השראתו בחו"ל שהוא בתכלית הצמצום וההסתר שהוא בבחי' ההתלבשות בשם אלקי' כו', ולכן התנהגה שם בדרך הטבע, משא"כ בעירו והר קדשו הוא התגלות שם הוי' ובלתי הסתר בשם אלקי' כו', לכן שם הוא מקום גילוי אותות ומופתים שלמעלה מן הטבע כמו אש שלמעלה ע"ג המזבח ומקום הארון אינו מן המדה כו', וזהו שהי' אומרים בשני גדול הוי' ומתהלל כו' בעיר אלקינו היינו שהתגלות שם הוי' כמ"ש בבחי' א"ס שנק' גדול הוא בעיר אלקינו דייקא כו'.

והנה זהו פי' א' בפסוק הנ"ל דגדול הוי', והנה יש פי' ב' בפסוק הנ"ל והוא משארו"ל אימתי גדול כשהוא בעיר אלקינו כו', דלפ"ז משמעו דשם הוי' מצד עצמו אינו עדיין בבחי' גדול, רק כשהוא בעיר אלקינו אז נעשה גדול, וכ"ה בזה"ק ויקרא ד"ה א' דמלכא בלא מטרוניתא לא הוא מלכא ולא הוא גדול כו'. ולהבין ענין זה יש להקדים ענין מה שמצינו במרע"ה

שהי' כבד פה וכבד לשון וידוע שזהו מצד יתרון מעלתו בבחי' ביטול דמ"ה דחכ' בעצם ולכן לא הי' יכול להשפיל א"ע בבחי' דבור וא"כ מה זה שמצינו אח"כ שבשעת מ"ת זכה לדבור נחשב לו זה ליתרון מעלה כיון שהוא ירידה והשפלה להלביש א"ע בדבור. ועוד י"ל המאמר ומתלמידי יותר מכולם. האין יתכן שהרב המשפיע יקבל מן התלמיד המקבל ממנו כו'. אך באמת הנה אנו רואים שכאשר ידבר החכם איזו חכ' עמוקה בדבור שיתוסף לו בשעת מעשה חדשות ממקור החכ' כו'. והטעם לזה כי שרש אותיות הדבור אינם נמשכים מן המוצאות רק עצם שרשם הוא מבחי' מקור החכ' שלמעלה מבחי' גילוי החכ' מאין כו'. ועתה יובן ענין הנ"ל במשה. כי אע"פ שמתחלה הי' במעלה גבוהה בחי' מ"ה דחכמה ולכן הי' כבד פה. אך אח"כ זכה למעלה יותר גבוהה שזכה למקור החכ' שממנו תמצא החכ' מאין כו' ולכן הי' בכחו להשפיל א"ע בדבור הנמשך ממקור החכ' כו'. וזהו הטעם דמתלמידי יותר מכולם כי ע"י דבורו לתלמידו מעורר מקור חכמתו להתגלות בשכלו בשעת מעשה ולכן ניתוסף לו חדשות בעילוי יותר ממה שהשכיל בתחלה כו'. ועתה יובן ענין אימתי גדול כשהוא בעיר אלקינו. כי הנה ידוע שהאותיות נק' אבנים וצירופי האותיות נק' בשם בתים ועיר אלקינו הוא מקור כל הצירופים שהוא בחי' המל' מקור הדבור. וזהו גדול הוי' שבחי' ש' הוי' הוא בחי' המדות דאצי' כמ"ש מקבלים המוחין דח"ע. והנה נא' אני הוי' הוא שמי שווא בחי' שם בלבד לגבי עצמות המאציל ונמשך בבחי' צמצום מעצמות המאציל. ולכן האות ראשונה דש' הוי' הוא הוי"ד שמורה על בחי' הצמצום. והיינו הצמצום מעצמות המאציל בח"ע כו'. אך ע"י היחוד דהוי' בבחי' המל' דאצי' ניתוסף אורות בשם הוי' עצמו מעצמות המאציל. והטעם לזה להיות כי עיקר כוונת המאציל בבחי' אצי' הי"ס באו"כ הי' כדי שיומשך על ידם בבחי' המל' דאצי' בכדי להיות לו דירה בתחתוני' כו'. לזאת כאשר נעשה כן נשלם כוונה הפנימי' ועי"ז מתגלה עונג הפנימי המלוכש במקור ח"ע הנק' ח"ס ומתגלה להאיר בתוס' אור בח"ע כו'. וכענין מתלמידי יותר מכולם כנ"ל. ובחי' זאת נק' אתון רברבין כו'. ואז נק' ש' הוי' בחי' גדול ע"ש שנמשכי' בו בחי' מוחין דגדלות האמיתי' שלמעלה מבחי' הצמצום דח"ע כו'. וע' בסידור בענין קי"ס במא' ששת ימים השני בענין המעיין בע"ח יראה כו' יעו"ש. ועם כל הנ"ל יובן ענין כמגדל דוד צוארך. כי הנה הצואר יש בו ג' בחי'. שר המשקים ושר הטבחים ושר האופים. שר המשקים בקדושה הוא בבחי' התורה שנק' מים ויין שהוא העיין בפנימי' התורה וחיצוניות התורה עד שיוקלט בלבבו כו'. ושר הטבחי' הוא בחי' אהבה ברשפי אש שהוא בחי' מס"נ בק"ש ותפלה ועש"ו נק' עיקר הצואר. כי צואר אותיות רצוא כו'. ושר האופים הוא בחי' דיבור דתורה כו'. וכ"ז הי' בבהמ"ק. שהי' ענין ניסוך המים וניסוך היין כו'. וקרבנות כו'. ולחזה"פ ושתי הלחם כו'. ועי"ז נעשה בחי' חיבור סוכ"ע שהוא בחי' אתון רברבין שהוא בחי' הגילוי שלמעלה מן הח"ע בבחי' ח"ע ומל' דאצי' וכנ"ל. וזהו כמגדל דוד צוארך. כי דוד הוא בחי' המל' דאצי' ונק' מגדל ע"ש שהוא פועל מקור הגדולה וההמשכה בש' הוי' כנ"ל בענין אימתי גדול. ולכן אמר

שגם בהמ"ק שלמטה שהוא בחי' צואר דכנ"י הוא כמו מגדל דוד העליון שהוא פועל המשכת מקור הגדולה בשם הוי' ע"י העבודות שהיו עובדים בקרבנות וניסוך המים כו' כנ"ל. ואח"כ אמר מעלה יותר גדולה על בהמ"ק שהוא בנוי לתלפיות, תל שכל פיות פונים בו כו'. הנה הטעם שאמרז"ל שכא"א יכוין את לבו כנגד בית קה"ק היינו להיות כי ענין התפלה הוא התעוררות רצה"ע שלמעלה אפי' ממקור החכ' ולכן יוכל להפך ממות לחיים כי אעפ"י שנמדד ע"פ משפט התור' כו' יוכל ע"י התפלה להתהפך לחיים, והיינו כי עצם הרצון הוא אין טעם לרצון אפי' טעם הכמוס שהוא מקור הטעם לא יכיל אותו, ולכן כאשר יתעורר הרצון יהפך הכל וכמא' מחוק ברחמיך הרבים כו', ולכן נק' התפלה בקשת הרחמים, שהוא התעוררות ר"ר מעצם הרצון, וז"ע סמיכת גאולה לתפלה, כי מס"נ שבק"ש עולה לעצמות הרצון ועי"ז מעוררים שפע עצמות הרצון להיות נמשך ביחוד העליון הנק' גואל וצריך להסמיכו לבחי' המל' דאצי' הנק' תפלה בכדי שיהי' ההיפוך למטה בצירופי' ואותיות הנמשכי' במדת המלוכה להפך ממות לחיים כפז"מ. וזה עיקר אתון רברבין שהוא המשכת האותיות שבעצמי' הרצון שלמעלה ממקור החכ' ועז"נ ג"כ ולגדולתו אין חקר כו'. והנה עיקר התגלות עצמות הרצון הוא בבחי' הבינה דאצי', כידוע דהתגלות ע"י הוא בבינה כו', ולכן נק' הבינה פוס ממלל רברבן שהוא ממשיך בחי' אתון רברבין שבעצמות הכתר, ולכן צריך לכוין תפלתו נגד קדה"ק שהוא ג"כ בבחי' הבנה כידוע. וז"ע בנוי לתלפיות תל שכל פיות פונים אליו שהוא קיבוץ כל הפיות ע"י ביטול רצון שמתאחדים כולם ונכללים בבחי' פה העליון הנק' פוס ממלל רברבן כנ"ל, ועי"ז פועלים המשכת הרצון כו'. והנה מעלה זאת נכלל ג"כ בבחי' מגדל דוד, כי ענין המגדל הוא הבולט למעלה מן החומה כו', כך למעלה יש בחי' ממכ"ע והוא השפע המתלבשת בבחי' כלים ואותיות, ונק' עיר אלקינו כו', ושרש ומקור השפע זאת הוא מבחי' ח"ע דאצי' כו', אך בחי' המקיפי' הוא נק' בחי' חומה לעיר כו', והוא בחי' מקור דח"ע כו' שמאיר בבחי' מקיפי'. אך המגדל הוא למעלה מן החומה, ולמעלה הוא בחי' המשכת עצמות הרצון שלמעלה אפי' ממקור החכ' שבוז מלוכש אור העצמות שלמעלה מבחי' טובב כו'. וזהו כמגדל דוד שהצואר שהוא בבחי' בהמ"ק מגיע בבחי' מגדל דוד שהוא אור העצמות שלמעלה מסובב וממלא כו'. ואח"כ א' אלף המגן תלוי עליו כל שלטי הגבורים, כי הנה שלטי הגבורים הם אותם הגבורים הכובשים את יצרם כו', וכמארז"ל איזהו גבור כו', ונק' גבורי כח שהתגברות זאת נמשך מבחי' כח מ"ה דחכ', והנה ע"י שכובשים את יצרם גורם למעלה ג"כ בחי' המשכת הרצון ורחמים לכבוש את הכעס, וכמא' יה"ר מלפניך שיכבשו רחמי את כעסי כו'. וזהו אלף המגן תלוי עליו, כי מגן הוא בעולם הבריאה הנמשך משי' הוי' דאצי' ע"י פרסא המפסיק שזהו ענין כי שמש ומגן הוי' אלקי'. ומ"ש אלף המגן כי בעולם הבריאה המספר הוא אלף, כגי' אל שדי במילואו עם הכולל שמאיר שם הנ"ל בעולם הבריאה והוא נמשך מבחי' שם אל שבדיקנא כמבואר באד"ר, ולכן נאמר ג"כ בה"ר דרביעא על אלף טורין שהוא ג"כ ירידת המל' דאצי' בעולם הבריאה שהוא

מספר אלף, ולזה א' שכל אלף המגן עיקר קיומם הוא מבחי' בהמ"ק הנ"ל ששם המשכות הרצה"ע וכו'. וזהו ג"כ כל שלטי הגבורים, כי הכח לכבוש את יצרים הוא ג"כ נמשך מלמעלה כמא' לולא הקב"ה עוזרו לא הוי יכול לו כו', וזהו ג"כ מצד המשכת עצמי' הרצון כו'.

בס"ד, ש"פ ויצא, למ"ד.

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה כו', ואיתא באוה"ח ויצא יעקב קאי על ירידת הנשמה בגוף שנק' יעקב ע"ש יו"ד עקב שנמשכה בבחי' עקביים כו', מבאר שבע ע"ש שמשביעין אותה מקודם, וכמ"ש בסש"ב על מארז"ל בספ"ג דנדה משביעין אותו תהי צדיק ואל תהי רשע כו'. והנה צ"ל דלכאורה אינו מובן מה מהני השבועה זו מה שמשביעין אותה למעלה קודם ירידתה, שהרי הנשמה כמו שהיא למעלה אינה יכולה לבא לידי שום חטא ועון ח"ו וכמ"ש בזהר ונפש כי תחטא תוהא, רק כשנמשכה למטה בגוף ונה"ב יכולה היא לבא ח"ו לידי חטא ועון ע"י הגוף כו', וא"כ מה מהני השבועה שמשביעין את הנשמה קודם ירידתה כו'. אך הענין דהנה מתחלה צ"ל פי' הפסוק ויצא יעקב מבאר שבע, יעקב הוא בחי' יו"ד עקב, יו"ד הוא בחי' חכ' כי חכ' הוא בחי' יו"ד, כי כדי שיהי' בחי' חכ' מאא"ס ב"ה שהוא למעלה מבחי' חכ' אנת הוא חד ולא בחושבן כו', וכדי שיתהווה בחי' חכ' מאא"ס זהו ע"י יו"ד בחי' נקודה צמצום מאא"ס הארת בעלמא כו', ויו"ד זה נמשך גם בבחי' עקב כי כולם בחכ' עשית ובכל דבר יש בחי' חכ' כו'. וזהו יעקב יו"ד עקב, ועו"נ ויצא יעקב מב"ש, שלהיות נמשך היו"ד בבחי' עקב זהו ע"י בחי' באר שבע, פי' באר שבע דשבע הוא בחי' ז' מדות לך ה' הגדולה והגבורה כו', יום ראשון מאיר בחי' חסד ויום שני מאיר בחי' גבורה ובאר שבע היינו מקור הו' מדות שמשם הם נובעים. דהנה אא"ס הוא למעלה מבחי' מדות וכמ"ש לאו מכל אינון מדות איהו כלל לאו דאית לך צדק ידיעא כו', וכדי שיתהווה בחי' מדות מאא"ס שאינון בערך כלל זהו ע"י בחי' ממוצע שע"י הממוצע יכולים להיות שיתהווה בחי' מדות. והנה בכל ממוצע צריך שיהי' בו מב' הבחי', והיינו שצריך שיהי' בו מבחי' אא"ס וגם שיהי' מקור למדות כו', וזהו בחי' חו"ב. דהנה בחכ' שורה אא"ס לפי שחכ' הוא כח מה בחי' ביטול ואין אא"ס שורה אלא במי שבטל כו'. וכינה נעשה מקור למדות דהיינו כשהשכל נמשך בבחי' בינה השגה והבנה עי"ז נעשה מקור למדות. וכמו שאנו רואין שאם יתבונן אדם באיזה דבר שטוב לו עי"ז נעשה לו התפעלות המדות בלב כו'. וזהו מ"ש שמע ישראל ואהבת כו' שע"י שמע ישראל שהיא בחי' התבוננות עי"ז נעשה ממילא ואהבת. וזהו שהבינה נק' אם תבנים ע"ש שהיא מקור המדות כו', אבל מבחי' חכ' עצמה לא הי' יכול להיות עדיין בחי' מדות, כי חכ' הוא בחי' ביטול, וכמ"ש במשה ונחנו מה לפי שהי' מבחי' חכ' ולא הי' יכול להיות מזה התפעלות המדות, רק ע"י

בינה דוקא שנמשך השכל בבחי' הבנה והשגה עי"ז נעשה אח"כ בחי' התפעלות המדות. וזהו שבינה נק' באר שבע, דהיינו שהוא מקור ה' מדות כו'. ואח"כ כתי' וילך חרנה, דהיינו שנמשך אח"כ בבחי' מל' שהוא עולם הדבור כי חרן הוא בגימט' גרון שהוא בחי' עולם הדבור מל' מל' כ"ע, שנעשה מקור לעולמות ב"ע. ושם הוא ג"כ שרש הדינין כו', והיינו שהוא המשכה מבחי' עלמא דאתכסיא לעלמא דאתגלי', כי באר שבע שהיא בחי' בינה היא בחי' עלמא דאתכסיא ונק' בחי' סוכ"ע ונמשכה בבחי' עלמא דאתגליא כו'. והנה לכאור' היא ירידה, שנמשכה בבחי' חרן ששם הוא שרש הדינין, אך הירידה היא צורך עלי'. וזהו מ"ש אח"כ ויפגע במקום, מקום הוא בחי' ממכ"ע, וכמשארז"ל ע"פ הנה מקום אתי הוא מקומו ש"ע ואין העולם מקומו, ויפגע במקום הוא בחי' עושין רצונו של מקום, דהיינו להמשיך גם בבחי' מקום מבחי' רצונו רצה"ע כו', להמשיך דירה בתחתונים כו', כי נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים כו' שגם למטה בעלמא דאתגליא יהי' הגילוי כמו בעלמא דאתכסיא, ברוך ה' אלקי ישראל מהעולם ועד העולם מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגלי'. וזהו מ"ש אח"כ וילן שם כי בא השמש, שמש הוא בחי' שמש ומגן ה' אלקי', והנה כדי שיתהווה עולמות הוצרך שיהי' שקיעת השמש שלא יהי' בחי' ש' הוי' כמו שהוא רק עי' שם אלקי', לפי שאם הי' מאיר גילוי שם הוי' כמו שהוא לא הי' העולמות יכולים לקבל והיו בטלים במציאות כביטול זיו השמש בשמש ממש. אך הנה כתי' ורח השמש ובא השמש ואל מקומו הוא שואף וזורח, דהיינו שאח"כ צריך להמשיך שיהי' גילוי ש' הוי' ממש גם בעולמות כו', וזהו הירידה צורך עלי' שיהי' גם למטה גילוי אלקות. והנה יש עוד פי' שם בזה וילך חרנה, היא בחי' עלמא דפרדא, כי חרן הוא לשון חרון אף שהוא בחי' ק"ג, דהנה ידוע שיש בחי' קול ודבור, וכשהקול מאיר בבחי' דבור אז נק' גרון, משא"כ כשאין הקול מאיר בדבור נק' חרון מלשון נחר גרוני, וזהו מ"ש לע"ל ונגלה כבוד הוי' וראו כו' כי פי הוי' דיבר דהיינו שלע"ל יהי' גילוי בחי' דבור העליון, משא"כ עתה כו' אינו מאיר הדבור בבחי' גילוי ונק' חרן, כי גרון בגימ' ז"פ הבל שהיא כנגד ז' הבל' דקהלת שהיא בחי' ז' מדות כו', והיינו כשהמדות מאירים בבחי' דבור אז נק' גרון שהבל הוא בחי' התפשטות החיות, משא"כ כשאין ההבלים מאירים בדבור אז נק' חרן, והנה לפי פי' זה הירידה גדולה מאד שירדה למטה לק"ג, אך הירידה היא צורך עלי', כי יתרון האור הוא מתוך החשך דוקא, וכשמברר את החשך לאור עי' אתכפי' ואתהפכא מחשול"ג עי"ז בירור הגוף ונה"ב עי"ז נעשה עלי' לנה"א למעלה משרשה, וכמו שהי' הירידה ביעקב לחרן כדי לברר משם בחי' לאה ורחל שהיא בחי' עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגלי', וכמ"ש שם הגדולה לאה ה' גדולה לאה ושם הקטנה רחל ה' קטנה רחל, וכן בירר משם את הצאן שהוא בחי' נשי', וכמ"ש ואתנה צאני צאן מרעיתי אדם אתם, והיינו לפי שלבן בשרשו הוא בחי' גבוה מאד כי לבן הוא בחי' לבושי' כתלג' חיות, וזהו שכה"ג הי' לובש ביוהכ"פ ד' בגדי לבן כו', ושער רישי' כעמר נקי, רק שלמטה נפל למטה מאד וע"כ ירד יעקב לשם כדי לברר משם את הניצוצי' שנפלו לשם, וזהו מ"ש והכשבים

הפריד יעקב שהיא צמר כבשים שהוא בחי' ושער רישי' כו', וזהו שהירידה צורך עלי'. והנה כמו שהי' בכללות ביעקב כמ"כ הוא בפרט בכל נשמה שירידתה היא צורך עלי', וכמו שיעקב בירר משם והמשיך מעלמא דאתכסי' לעלמא דאתגלי' כמ"כ הוא בכל נשמה שצריך להיות העבודה בבחי' ה' גדולה וה' קטנה מח' ודבור. דהנה ידוע שיש ג' לבושי' מח' ודבור ומעשה שזהו משארז"ל על שלשה דברים העולם עומד על התו' ועל העבודה ועל גמ"ח. עבודה היא קרבנות שעיקר העבודה היא בבחי' מח', ולכך אם חושב הכהן לאכול חוץ לזמנו או חוץ למקומו הוא פגול, וכך עתה שתפלה כנגד תמידין תקנו עיקר התפלה היא בחי' מח' וכמשארז"ל אם כיון לבו יצא. כוונת הלב דוקא, וכן אמרו תפלה בלא כוונה כגוף בלי נשמה, והיינו שתפלה הוא בחי' התקשרות לאלקות, ועיקר ההתקשרות הוא בבחי' מח', כי מעשה יכול אדם לעשות בלי התקשרות כלל וכן בדבור א"צ להיות מקושר כ"כ, משא"כ המח' הוא בחי' התקשרות עצמי' לפי שמח' הוא בחי' לברש הפנימי וע"כ הוא עיקר בכונה רק שהדבור הוא לעורר הכוונה, אבל העיקר הוא הכוונה רק שהקילו חכמים ואמרו שדי בפ' ראשון דק"ש וברכה ראשונה דתפלה. וזהו מ"ש שמע ישראל הוי' אלקינו, שמע ישראל היינו שיתבונן שאיך שהוי' עצמו הוא אלקינו, ופי' אלקינו הוא שלנו. והענין הוא דהנה כתי' ואין לנו עוד אלקי' וזולתך סלה, לפי שגם המלאכי' נק' אלקי' וכמ"ש הדרו לאלקי האלקי' וכן הב"ד נק' אלקי' וכמ"ש אלקי' לא תקלל, עד האלקי' יבא דבר שניהם, והיינו לפי שפי' אלקי' הוא לשון כח ויכולת, ולכן נק' הדיינים בשם אלקי' לפי שיש להם כח לדון דיני קנסות ודיני נפשות, וגם המלאכים נק' אלקי' לפי שהם שלוחי השפע שע"י נשפע כל השפעות עוה"ו. אך כח השפע של נש"י הוא מבחי' ש' הוי' עצמו שלא ע"י המלאכי', כי אף שנש"י מקבלים ג"כ מבחי' מלאך וכמ"ש הנה אנכי שולח מלאך לפניך, אך זהו רק שע"י עוברת ההשפעה רק דרך מעבר לבד, אבל עיקר ההשפעה הוא מבחי' שם הוי' והם רק כגרון ביד החוצב בו שאין לו רצון ובחירה כלל וכמ"ש וממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים שאף שהתבואות נגדלי' מבחי' שמש וירח מ"מ אין זה ברצונם כלל רק שממילא נגדל מהם התבואה ואינם יודעים מזה כלל, לפי שהם רק כגרון כו'. וזהו הפי' אלקינו שהכח שלנו הוא מבחי' שם הוי' לבד, וכמ"ש כי חלק הוי' עמו, ואח"כ הוי' אחד שאח"כ נמשך גם בעולמות שיהי' בטלים לשם הוי' שהוא אחד בז' רקיעים וארץ וד' רוחות העולם. וכשיתבונן בזה נעשה אהבה ותשוקה לבחי' שם הוי' עצמו וכמ"ש ואהבת את הוי' אלקיך, אבה הוא ל' רצון שעיקר רצונו יהי' שהוי' יהי' אלקיך. וז"ע התפלה שבמקום קרבנות שהוא בחי' התקשרות לאלקות בבחי' מחשבה, ותורה היא בחי' דבור, ומעשה היא בחי' מעשה המצות. וזהו בחי' ה' גדולה וה' קטנה לאה ורחל בחי' עלמא דאתכסי' ועלמא דאתגלי', תפלה היא בחי' מח' עלמא דאתכסי' ותומ"צ הוא בחי' רחל עלמא דאתגלי', וזהו כמו שיעקב בירר מבחי' לבן בחי' לאה ורחל כמ"כ הוא בכל א' כו'.

ועתה צ"ל ענין השבועה מה שמשביעין אותה מקודם ירידתה מהו התועלת מהשבועה. הענין הוא דהנה מצינו למעלה ג"כ בחי' שבועה וכמ"ש

בי נשבעתי נאום הוי', אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם, וצ"ל מה שייך ענין שבועה למעלה. והענין הוא דהנה יש שני בחי' מדות, דהיינו מדות הנולדים מן השכל, והנה בבחי' מדות אלו לפעמים הוא מאיר בחי' חסד ולפעמים הוא להיפוך הוא בחי' דין לפי שאם יש איזה פגם כו' משתנה למדה"ד לפי שהוא עפ"י חכ' ובחכ' יש שם בחי' הדקדוק שיהי' דוקא עפ"י אופן זה וכנודע שהחכ' היא קצת דין. אך המדות שלמעלה מן השכל אין שם בחי' דקדוק כלל והן בחי' יגמור"ר מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע. וז"ע השבועה שהוא בחי' התקשרות בחי' מדות שלמעלה מן השכל עם בחי' מדות אלו שלמטה מן השכל שלא יהי' העון תופס מקום כלל. וזהו אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם, היינו שיש שני בחי' ימים, ימי עולם וימי קדם, ימי עולם הוא בחי' מדות שנעשה מקור לעולמות, משא"כ ימי קדם הוא בחי' מדות שלמעלה מן השתלשלות שאין שם שינוי כלל, ואין העון תופס מקום כלל. וזהו פי' באר שבע שיש בו שני פי', ל' שבע וגם לשון שבועה, וזהו מ"ש רז"ל במדרש ויצא פס"ח מבאר שבע מבארה של שבועה. והיינו שהבאר שהיא בחי' בינה מחבר אלו שבע מדות עם בחי' מדות שלמעלה מן השכל. ובוה יובן ג"כ ענין השבועה שמשביעין אותו תהי' צדיק כו', והיינו כי כדי שיהי' ביכולתו להפוך את הגוף ונה"ב, זהו ע"י השבועה שנותנין לו כח מלמעלה, לפי שכמו שיש בנה"א ז"מ דקדושה כמ"כ הוא בלע"ז, וכדי שיהי' לו עזר וסיוע מלמעלה להפוך את הז"מ הרעות זהו ע"י השבועה שנותנים לו כח מלמעלה מבחי' הז"מ שלמעלה מן השכל שאין זה בלע"ז כלל ועי"ז יש ביכולתו להפוך את הזמ"ר כו'. והנה בנפש ז"ע שיש שני בחי' בנפש נר"נ ח"י, נר"נ הוא בחי' המתלבשת בגוף, וחי' יחידה היא בחי' מקיף שבנשמה שאינה מתלבשת בגוף כלל, וע"י המקיף שבנשמה זהו שנותנת לו כח שיהי' ביכולתו להפוך את הנה"ב, ובוה יתורץ הקושיא מה מהני השבועה מה שמשביעין אותה קודם ירידתה, לפי שזה נותנת לה כח גם אח"כ שיהי' ביכולתו להפוך את זמח"ר. וזהו שמשביעין אותה תהי' צדיק, צדיק הוא בחי' מ"ש צדיק ה' בכל דרכיו, דהיינו שיהי' נמשך גילוי שם הוי' וכמ"ש ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה כו' שע"י צדקה ומשפט נמשך גילוי ש' הוי', כי צדיק הוא ע"ש צדקה שחונן דלים, וכך המשכה מאא"ס נק' בשם צדיק לפי שנמשך בעולמות דלית לון מגרמיהו כלום. ובוה יובן מ"ש רז"ל במנחות דמ"ג ע"ב חביבין ישראל שסיבבן הקב"ה במצות תפילין בראשיהן ותפילין בזרועיהן וציצית בכגדיהן ומוזוזת בפתחיהן ועליהם אמר דוד שבע ביום הללתיך שהם שבע מצות, שני תפילין ש"י וש"ר וארבע ציצית ומוזוזת. והיינו שצריך שיהי' כלי למטה לשבועה זו, וזהו ענין שבע מצות אלו, כי הם ג"כ המשכה למעלה מבחי' חכ', וכמשארו"ל הקב"ה מניח תפילין, והיינו כי הקב"ה הוא בחי' ז"א מדות דאצי', וכדי שיומשך בהם המשכה מבחי' אא"ס שלמעלה מבחי' מדות, זהו ע"י שמניח תפילין, כי תפילין הוא ד' מוחין, קדש הוא בחי' חכ', הוי' הוא בחי' בינה, והיינו שע"י חו"ב נמשך גם בבחי' מדות המשכה מבחי' אא"ס וכמ"ש לעיל. וזהו ג"כ מ"ש שם ר' אליעזר בן יעקב אמר כל שיש לו תפילין בראשו ותפילין בזרועו וציצית בבגדו ומוזוזת

בפתחו הכל בחזקת שלא יחטא כו'. והיינו לפי ששבע מצות אלו הוא מבחי' שבע מדות שלמעלה מן השכל שהם נותנים לו כח לנה"א שלא יחטא, ויכול להתהפך את הנה"ב ג"כ לאלקות. והנה כמו שהוא במצות כך הוא ג"כ בתפלה, ולזה תיקנו לברך בשחר שתיים לפני' ואחת לאחרי' ובערב מברך שתיים לפני' ושתיים לאחרי', שזהו ג"כ כנגד השבועה שהם נותנים כת לאדם שלא יחטא כו'. ובדרך כלל צריך שיהי' השבעה ביום ובערב ג"כ, וזהו שבשחר מברך שתיים לפני' ואחת לאחרי', לפי שיש ג' פרשיות דק"ש וברכת התפלה וג' ברכות דק"ש הוא שבע, ובערב לפי שיש רק שני פרשיות דק"ש לפי שפ' ציצית אינו נהג כלילה לכך תקנו כלילה עוד ברכה אחת כדי שיהי' בחי' שבע כו'. ועי' נמשך הכח מבחי' השבועה שמשביעין אותו תהי' צדיק ואל תהי' רשע ויכול להפוך את הגוף ונה"ב לאהפכא חשוכא לנהורא. לפי שאותבי ה' שנאו רע כו', ולזה משביעין אותה תהי' צדיק כו'.

בס"ד, ש"פ וישלח, למ"ד.

קטנתי מכל החסדים ומכל האמת כו'. הנה באגה"ק מבואר על מאמר זה שפירשו כך שאמר יעקב שנעשיתי שפל בעיני בתכלית מצד גילוי החסדים עליונים שנתגלו עלי, כי כך היא המדה כי בחי' גילוי החסד הוא קרבת אלקים ממש וידוע דכולא קמי' כלא חשיב, א"כ כל הקרוב יותר קמי' יותר כלא חשיב א"כ כל שנתגלה יותר החסד ונעשה קרוב ביותר נעשה שפל ביותר כו'. והנה להבין ענין ביטול זה שמצד החסד, גם מש"א ומכל האמת כו' ילה"ק מה שנא' באליעזר עבד אברהם והאיש משתאה לה מחריש, דהנה מתחלה א' לו אברהם הזהיר אותו שלא יקח אשה מכנות הכנעני כ"א אל ארצי ומשפחתי תלך כו'. ושרש הענין ידוע דנח הוא מקור ההשפעה כמו שע"פ פשוט התחיל העולם מנח אחר המבול ויצאו ממנו ג' בנים שהם כנגד ג' קוין דאצי', ושם הוא בחי' קו הימין, חם הוא בחי' קו השמאל כו', וידוע שבחי' קו הימין אפילו כאשר בא ע"י ריבוי והשתל' לא יסתעף ממנו כ"א בחי' נוגה שמעורב טו"ר, וגם הרע אינו רע גמור ויכול ליכלל בקדושה, אבל בחי' קו השמאל הגם שבשרשו באצי' הוא בחי' קדושה עליונה מ"מ כאשר יורד למטה ע"י ריבוי צמצומים והעלמות מסתעף ממנו רע גמור דשלש קה"ט שאין בו טוב כלל והרע הוא תוקף הרע אשר לא יוכל ליכלל בקדושה כלל (רק צ"ל בו בחי' ביטול והעברה כמאמר ואת רוח"ט אעביר כו') ואיבודו זהו תיקונו שעי' ניתוסף תענוג גדול למעלה כמאמר באבדו רשעים רנה כו'). וזהו ההפרש בין היתר לאיסור, כי ההיתר אינו קשור בידי החיצונים ויכול להתברר וליכלל בקדושה עליונה כמאמר כי לא על הלחם לבדו יחי

בשוה"ג בגוכי"ק: ע"ש שאין דקה"ט.

האדם כו' כי על כל מוצא פי הוי' יחי' האדם, והיינו ע"י שמוזכרין שם הוי' בברכה שעל המאכל עולה החיות שבמאכל ונכלל בשם הוי' ומעורר תוס' אור וחיות שע"י יחי' האדם, וכמאמר עד דלא אכילנא כו' חמרא וריחא פקחין כו', משא"כ דבר האסור הוא קשור בידי החיצוני' ולא יוכל לעלות כו', כ"ה ההפרש בין בנות שם שהם מקו הימין הגם שהם מובלעים בקליפה אין ההבלעה שלהם רק בבחי' ק"נ ויוכלו להתברר ולהתעלות, משא"כ בנות הכנעני שנמשכין מחם אבי כנען שהוא בחי' קו השמאל הם בבחי' גקח"ט, ולא יוכלו להתברר ולהתעלות וליכלל בקדושה כו', ולכן בחי' יצחק שהוא בחי' קדושה עליונה (כי שרשו בבחי' שעשועי המלך בעצמותו כו') צ"ל ליקח לו אשה (שהוא בחי' כלי) מבנות שם דייקא, כי המה יוכלו בקדושתו, ולא מבנות הכנעני שלא יוכלו בקדושה כלל, והנה אברהם עשה בירור כללי בין בנות שם לבנות חם, אך אליעזר עשה בירור פרטי בבנות שם גופא איזה ראוי ליצחק ועשה סי' שהנערה שיאמר אלי' הגמאיני כו' ואמרה כו' וגם לגמליך כו' היא האשה כו', והטעם לזה, כי אברהם נק' נדיב להיות שהי' בבחי' חסד דמ"ה והי' מרכבה לבחי' החסד דא"ס שלמעלה מן החכ' שנק' ורב חסד שמחמתו נמשך שפע שלא לפ"ע האתדל"ת שזה נק' נדיבות, (משא"כ עפ"י החכ' השפע באה במדה ושיעור לפ"ע אתעדל"ת כו') ולכן האשה אשר תשפיע ג"כ יותר ממה שמבקשים ממנה שזה מורה שהיא כלי לבחי' החסד שלמעלה מן החכ' ולכן יש בה סי' הנדיבות, הנה אשה זאת ראוי' היא לבית אברהם, ולכן כאשר נודמן כן שאמרה לו רבקה שתה וגם לגמליך אשקה כו' נתפלא מזה ונמשך בו בחי' ביטול גדול מצד הגילוי שנתגלה בו בחי' החסד שלמעלה מן החכ', וזהו בחי' משתאה, כי ענין משתאה הוא מל' שאו ערים כו' שהוא מל' מדבר ושממון, כי ענין מדבר הוא מקום אשר לא ישב אדם שם, וביאור הדברים יש להקדים ענין מה שנא' המדבר הגדול והנורא, שלכאורה אינו מובן דהלא מדבר הוא מקור הקליפות ואיך יתאר עליו תואר גדול ונורא שהם שבחי הקב"ה, אך הענין יובן בהקדם שבכל עלי' ממדריגה למדריגה הגבוה צ"ל בטול והפשטה ממדריגה הראשונה לגמרי, כמו בהשגה עצמה שיש בחי' ג"ע שהוא תענוג הנשמות שמשיגים בחי' זיו השכינה ונהנין ומתענגים מהשגה זאת ויש ב' בחי' געה"ע וגעה"ת, ואין ערך מגעה"ת למגעה"ע, לכן בעת העלי' מגעה"ת לגעה"ע מוכרח להיות דרך העמוד (הידוע בס' הבהיר) שהוא פועל בנשמה ביטול והפשטה לגמרי ממהות תענוג דגעה"ת לגמרי, ואח"כ יוכל ליכלל בבחי' השגת געה"ע, וענין העמוד נמשך מבחי' הגילוי דגעה"ע הנגלה בנשמה בבחי' מקיף בדרך כלל (והיינו בדרך רוממות והפלאה כו') ולכן פועל בחי' ביטול והפשטה בנשמה לגמרי, ואח"כ תוכל להתאחד ולקבל השגת געה"ע בדרך או"פ כו', וכ"ה עד"ו בבחי' העלי' מבי"ע לאצי' בד"כ שהוא בחי' עליות המל' שכאשר צריכה המל' לעלות מבניינה בבחי' פרצוף שלם בבי"ע להיות בבחי' פרצוף שלם באצי' מההכרח שיהי' נסתר כל פרצופה שבבי"ע ולא תהי' רק בבחי' נקודה תה"י, ואח"כ תוכל להבנות בבחי' האצי' בבחי' פרצוף שלם, וכן עד"ו באצי' גופא מבחי' מוחין דאימא למוחין דאבא (שזהו מבחי' בי"ע שבאצי' לבחי' אצי' שבאצי')

כידוע) מוכרח להיות ג"כ בתחלה בחי' ביטול והפשטה לגמרי כמבואר בדרז"ל בר' זירא דצם מאה תעניתא דלישכח תלמוד בבלי בכדי שיוכל לקבל תלמוד ירושלמי, ולכאור' מה איכפת לי' אם הי' זוכר שניהם, אך ידוע מארז"ל כל רב מבבל וכל רבי מא"י, כי רב הוא ל' פירוד והתחלקות שהוא בחי' טורי דפרודא כמאמר עשו יש לי רב כו' מצד שהי' בבחי' פירוד והתחלקות כמאמר נפשות עשו, משא"כ ביעקב נא' ע' נפש, שהיו בבחי' אחדות א' יש לי כל כו' ולכן רב שהי' ראש ישיבה בבבל הוא הי' המכרר בחי' טורי דפרודא כו' להעלותם ולכללם בבחי' האחדות, וזהו בחי' תלמוד בבלי שנא' עלי' במחשכים הושיבני להיוותה יורדת למטה להתלבש בבחי' החושך דטורי דפרודא ולהפכם לאור, ובחי' זאת הוא בחי' מוחין דאימא (פי' בחי' חכ' המתלבש בבינה כי כל הבירורים הוא מבחי' חכ' דייקא כו'), משא"כ רבי מא"י שהי' ד מורה על בחי' מוחין דאבא שאינם מתלבשים במקום החשך רק שהם מבררים בירור שני (וכידוע בשם הבעש"ט נ"ע דהי"ד מורה על הנביעה מא"ס בבחי' החכ' כו') לכן כאשר צריך לקבל בחי' מוחין דאבא מוכרח להיות ביטול והפשטה לגמרי ממהות מוחין דאימא בתכלית או יוכל לקבל בחי' מוחין דאבא, ולכן התענה שישכח לגמרי על תלמוד בבלי כו', וכענין המבואר בכהארז"ל שיש בחי' קטנות וגדלות ראשון דאימא (והי"ע ימים ידברו ורוב שנים יודיעו חכ' כו') וכאשר צריך לבוא לבחי' גדלות שני דאבא (שעז"נ אכן רוח הוא באנוש) צריך לחזור לבחי' קטנות, אך קטנות זאת הוא בחי' קטנות שני דאבא שגבוה מבחי' גדלות דאימא (שבא ג"כ מצד גילוי מוחין דאבא בבחי' רוממות והפלאה שפועל בחי' ביטול והפשטה ממהות הראשון דמוחין דאימא לגמרי כנ"ל בבחי' העמוד כו') ועד"ז יובן שגם בחי' גדלות דאבא הוא בחי' צמצום לגבי אא"ס עצמו (כמאמר והחכ' מאין תמצא), לכן כאשר מתעלה מבחי' החכ' לבחי' החסד שלמעלה מן החכ' שהוא בחי' א"ס ממש צ"ל ביטול והפשטה לגמרי ממהות חכ', ובחי' זאת נק' מדבר דקדושה, כי ענין המדבר הוא דבר שאינו מצמית, כן למעלה בחי' המדבר הוא דבר שלמעלה מבחי' צמיחה להיות שידוע שיש בחי' שערות למעלה ומקור' מן השערות שנק' בחי' פנים, וזהו הכל באדם דתור' ובחי' שערות הוא בחי' הארת חיצוני' התורה שמתלבש במדות לברר בירורים כשר פסול טהור כו', משא"כ בחי' פנים הוא בחי' פנימי' התורה ורזין דאורייתא, שבוה לא יתכן בחי' השערות, כי הצמצום אינו רק בבחי' החיצוני' שהוא רק הארה בעלמא אבל לגבי המהות של האור (שהוא בחי' פנימי' חכ') אין הצמצום מסתיר, אך גם הפנימי' הוא בכלל בחי' אדם (רק שנק' פני אדם הפנימי שבו), אך בחי' מצחא הוא למעלה מבחי' אדם לגמרי ולכן למטה מן המצחא דייקא מתחיל בחי' קוין שני עינים שני אונים ב' נקבי החוטם, אבל בבחי' המצחא אין התחלקות קוין מצד שהמצחא הוא ההארה מבחי' כי לא אדם כו' והוא בחי' הביטול וההפשטה לגמרי מבחי' אדם, שזהו מאמר אשר לא ישב אדם שם כו', ומבחי' זאת יוכל ליכלל ולהתאחד עם החסד הגדול שלמעלה מן החכ', ולכן נק' מדבר הגדול כו', שהוא בחי' מדבר דקדושה שהוא בחי' כלי לבחי' החסד שלמעלה מן החכ' שנק' גדול בעצם כו', וזהו ענין דור

המדבר אין להם חלק לעוה"ב, כי העוה"ב הוא עולם תענוג הנשמות בפנימי' וחיצוני' מצד עסק המצות שעסקו בעוה"ז, משא"כ דור המדבר הם בחי' כלי לבחי' יותר גבוה שהוא בחי' כי לא אדם כו' ולכן אין להם חלק לעוה"ב רק למעלה מזה כו'. ועתה יובן ענין משתאה הנ"ל, שהוא ענין הביטול שנמשך באליעזר עבד אברהם בבחי' ביטול והפשטה לגמרי, שזה נמשך בו מצד גילוי החסד שלמעלה מן החכ' (שראה ברבקה כנ"ל), ועי"ז יוכל אח"כ להתאחד עם החסד הנ"ל כנ"ל.

ומעתה יובן ענין מחריש שזהו ביטול יותר גדול מבחי' משתאה, כי אע"פ שבחי' משתאה הוא מצד גילוי החסד שלמעלה מן החכ' מ"מ הביטול שמצד הגילוי הוא בחכ' משא"כ מחריש הוא בחי' הביטול שלמעלה מהחכ' לגמרי כמא' סייג לחכ' שתיקה (ששרש השתיקה הוא בבחי' המקיף דחכ' כו') ולכן מחריש הוא בחי' נפ"א, וביאור הדברים ילה"ק ענין הפסוק שא' יחזקאל כמראה הקשת אשר יהי' בענן כו' כן מראה הנוגה כו' הוא מראה כו' ואראה ואפול על פני כו'. ויש להבין ענין הדמיון שדימה מראה הנוגה למראה הקשת כו', כי ענין הקשת הוא ג' גוונים השמש המאירים בענן ומצד ההכאה בדרך אוח"ז נראים ג' גוונים הנ"ל בענן שז"ע מראה הקשת, אך ענן זה לא נהווה רק אחר המבול (שנטהר הארץ) שנזדכך הענן, משא"כ קודם המבול שהי' מגושם מאד ולא הי' פועל בו הארת השמש בחי' אר"ח (כדמיון האספקלרי' שקורין שפיגעל שנראה בו מראה הפנים בדרך אוח"ז ואינו נראה רק כשמכוסה מאחוריו בכיסוי דק ולא בכיסוי עב), ולכן א' אחר המבול דוקא את קשתי נתתי בענן (ובזה סרה קושיי' הטבעיים כו'), והוא הענין שדימה מראה הנוגה למראה הקשת שהז"ע הנוגה המתברר ונכלל בקדושה שעלי' זאת אינו רק כשהנוגה הוא מזדכך ולא כשהוא גס ועב, וזהו ואד יעלה כי אד הוא מלשון שבירה שכאשר נשבר לבו בקרבו שאז נזדכך הנוגה אז יעלה לשרשו ולא כשהוא בגסות ועביות שאז לא יוכלו לעלות כו' (וזהו ג"כ דוגמת הקשת כי מתחלה מאיר הארת שם הוי' מלמעלה שנק' שמשא עלאה לפעול העלאת הבירורי' שהז"ע אוח"ז ואינו פועל רק בלב מוכן לזה שהוא לב נשבר כנ"ל. ולכן אע"פ שב"ק מכרות מ"מ כמה שאינם חוזרים בתשובה מצד גסות לבם כו'). והנה עליות מראה הנוגה הוא עולה למעלה מעלה (אפי' מבחי' החסד שלמע' מן החכ' כו') וממשיך מבחי' הנוגה שבקדושה עילאה שנא' בו ואורח צדיקי' כאור נוגה, ומבואר באד"ר דקאי על חד ארחא דבפלגותא דשערי שמוא מקור לכל האורות עליונים שהם בחי' תרי"ג ארחין ושע"ה נהורין, והז"ע משארז"ל בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחי', ולכן כאשר ראה הנביא זה הפלאי הא' שיוכל הנוגה לעלות והב' שיעזר במקום גבוה כ"כ לכן נפל על פניו מעוצם הביטול כו', ששרש ביטול זה הוא למעלה מן החכ' לגמרי (והוא ג"כ ענין נפ"א שהוא זמן בירורי נוגה כמבואר בכהאריז"ל). ועתה יובן ג"כ ענין מחריש הנא' באליעזר שזה ביטול יותר גבוה שהי' ג"כ מצד שראה הפלא דרבקה יוצאת, והיינו שהיא מתבררת מבחי' נוגה שהוא בחי' ארם נהרים כו' ונכללת בקדושה (שז"ע רבקה מלשון רבקה של שלש בקר או ד' בקר שהז"ע המרכבה דפני ארי' להימין ופני שור מהשמאל שהמה

מתאחדים בבחי' ביטול, והוא ג"כ ענין כללות הברור דנוגה), ומעורר במקום גבוה כ"כ שהוא בחי' אור נוגה הנ"ל, לזאת נתבטל ביטול שני לגמרי, שהוא בחי' מחריש הנ"ל (וביטול הראשון הי' בו מצד גילוי החסד כנ"ל). והוא ג"כ מה שהודיע יעקב בצאתו מארם נהרים לא"י שנמשך בו בחי' ביטול שז"ע קטנתי כו', (הודיע שנמשך בו ב' מיני ביטול הנ"ל, הא' מצד גילוי החסד שלמעלה מן החכ' שנק' בחי' אור כו', והב' בחי' ביטול מצד גילוי חד ארחא הנ"ל שנתגלה ע"י בירורי נוגה שנק' אמת שהוא בחי' מאור שלמעלה מבחי' אור, והוא מכל החסדים ומכל האמת, וז"ע כל ארחות הוי' חסד ואמת, והוא ג"כ ענין שלח אורך ואמתך כו') וא"כ הוא כלי מוכן לקבל כל טוב הגנוח בא"י בבחי' התאחדות כו' בתכלית שע"ז הובטח כמאמר הפ' שקודם לזה ה' האומר כו' שוב כו' ואטיבה עמך כו'.

פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי. ודרשו רז"ל מזה בגמ' כל העוסק בתו' ובגמ"ח ומתפלל עם הצבור מעלה עליו הכתוב כאלו פדאני אותי ואת בני מבין האומות, ופרש"י איך למדו מזה הפסוק, ומפרש כי תורה נק' שלום וכמ"ש או יחזיק במעוזי שלום יעשה לי וארז"ל כל העוסק בתורה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמשמ"ט, וגמ"ח הן ג"כ בחי' שלום שע"י צדקה וחסד שעושין בין אדם לחבירו עי"ז נעשה שלום בין אדם לחבירו, וברבים היו עמדי היא בחי' תפלה עם הצבור, והוא מ"ש על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח, והנה ענין שלשה דברים הללו זהו מ"ש טוב ה' לקיוו כו', דהיינו להמשיך אותו בבחי' קוין, דהיינו המשכת מוחין במדות, כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ כו' שהוא רק מבחי' מדות לבד אבל ע"י תורה ועבודה וגמ"ח עי"ז ממשיכים המשכת מוחין במדות, והוא מ"ש שוקיו עמודי שש מיוסדים על אדני פז, דהיינו שוקיו עמודי שש זהו בחי' מ"ש ששת ימים עשה ה' כו' שהוא בחי' ששה מדות עליונות, מיוסדים על אדני פז זהו מ"ש בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תוהמות נבקעו שנק' יסוד, כמו למשל יסוד של בנין שעליו עומד כל הבנין, כך חב"ד הוא בחי' יסוד של המדות והם עיקר קיומם, רק שלמע' אינו כמו למטה, שלמטה היסוד הוא למטה מהבנין והבנין הוא למעלה אבל למעלה אינו כן אלא היסוד הוא למעלה, ולכך נק' חב"ד יסוד כו', והוא על שלשה דברים העולם עומד כו' שהוא בחי' יסוד לפי שע"י שלשה דברים אלו ממשיכים מבחי' מוחין במדות, והוא פדה בשלום נפשי כו', וברבים היו עמדי הוא בחי' תפלה כנגד תמידים תקנום, והנה י"ל מהו המעלה של תפלה בצבור דוקא, והענין הוא דהנה תפלה כנגד תמידין תקנו, והנה תמידין היו משל צבור דוקא מתרומת הלשכה והי' אסור להביא את התמיד מיחיד, וכך תפלה צריך שיהי' בצבור דוקא, משא"כ תפלה ביחיד זהו רק כמו קרבן יחיד, והוא מ"ש במדרש כבשים בני שנה, שלכך נק' כבשים ב"ש ע"ש שמבססים עוונותיהם של ישראל, והענין הוא דהנה כבשים הוא בחי' מה

שכתוב והכשבים הפריד יעקב שבירר אותם מבחי' לכן שהוא בחי' מ"ש לבושי' כתלג חיור ושער רישי' כעמר נקי, ולכך כבשים יש להם צמר שהוא בחי' שער ראשו. והנה כתיב אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו ואם יאדימו כתולע כצמר יהיו. דהיינו שנמשך המשכה מבחי' שלג שהוא בחי' לבושי' כתלג חיור ושם נושא עון ועובר על פשע שאפי' אם יש פשע מ"מ הוא נושא עון, ואם יאדימו כתולע כצמר יהיו. דהיינו המשכה מבחי' ושער רישי' כו, השערות הם המשכות כו' שהוא המשכה מעצמות אא"ס. והנה כבשים של תמידין הם ממשיכים מבחי' זו לפי שהי' משל צבור וע"כ התפלה הוא ג"כ בצבור דוקא. אך עדין י"ל מהו המעלה של צבור. והענין הוא דהנה בגמ' רמי כתיב מי כה' אלקינו בכל קראנו אליה, וכתיב דרשו ה' בהמצאו קראהו בהיותו קרוב ואימתי הוא מצוי וקרוב אלו עשיית, ומשני ל"ק כאן ביחיד כאן בצבור, נמצא מה שיחיד ממשיך בעשיית הצבור ממשיכים זה בכל יום. והנה בעשיית כתיב כי עמך הסליחה למען תורא, ואיתא במדרש הסליחה מופקדת עמך מר"ה עד יוהכ"פ שמר"ה עד יוהכ"פ נמשך סליחת העוונות שאפי' אם פגמו באיזה מצוה, כי רמ"ח פקודין הם רמ"ח אברין דמלכא, ואם עברו על איזה מצוה על ידי זה נעשה פגם למעלה, אך בעשיית נמשך בחי' סליחת העוונות לפי שנמשך אז מבחי' לבושי' כתלג חיור. והנה אז נמשך זה מחמת שהזמן גורם שיהי' בחי' גילוי זה וע"כ אפי' ליחיד, אבל בצבור נמשך זה תמיד לפי שאכל בי עשרה שכינתא שריא (וזהו כמו עשיית שממשיכים מבחי' עשרה עומקי' כך אכל בי עשרה כו' שממשיכי' ג"כ מבחי' עשרה עומקים). וזהו שהתמיד הי' משל צבור דוקא לפי שכדי שיהי' מכבס עוונותיהם של ישראל א"א כ"א ע"י צבור ולכך תפלה שכנגד תמידין תקנו צריך שיהי' ג"כ בצבור דוקא. וזהו מ"ש כי ברבים היו עמדי, משא"כ אם מתפלל ביחיד זהו רק כמו קרבן יחיד לבד. אך מ"מ צריך שיהי' מקודם בחי' תו' וגמ"ח, והיינו לפי שכמו שקרבן הי' נקרב בביהמ"ק דוקא או במשכן דוקא, משא"כ אם הי' נקרב בחוץ למשכן הי' חייב כרת משום שחוטאי חוץ. והיינו לפי שזה שהקרבן ממשיך שיהי' נכבס העון זהו רק ע"י משכן שהי' בו ארון, וגם יריעות שהוא בחי' מקיפים ופנימים, וכך בתפלה שהוא כנגד תמידין צריך שיהי' ג"כ כל הבחי' אלו. כי תורה הוא בחי' ארון וגמ"ח שהוא בחי' מצות הוא בחי' יריעות מקיפים כו', וכמ"ש ואשים דברי בפך ובצל ידי כסיתך שהתורה היא בחי' פנימים והמצות הם בחי' מקיפים כו'. וזהו מה שארז"ל משחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה, שהתורה היא במקום ביהמ"ק. וע"כ כדי שיהי' בחי' תפלה במקום תמידין צריך שיהי' מקודם בחי' תורה וגמ"ח. וזהו פדה בשלום נפשי ואח"כ כי ברבים היו עמדי. והנה עי"ז מעלה עליו הכתוב כאלו פדאני אותי ואת בני מבין האומות, והיינו כי מ"ש פדה בשלום נפשי קאי על בחי' נפש דוד שהיא בחי' מל' וכמ"ש אשר לא נשא לשוא נפשי שהוא בחי' קרי וכתיב, ואת בני היינו כי הנה"א מלובש בנה"ב שהוא בחי' יצה"ר, אך עי"ז פדה אותי מן היצר כו' וד"ל.

בס"ד, ש"פ וישב, למ"ד.

והנה אנחנו מאלמים אלומים בתוך השדה והנה קמה אלומתי וגם נצבה כו'.
הנה בפ' תיבת אלומה יש לפרש ב' פ' הא' אלומה היא עומר כפשוטו.
והב' מל' שתיקה, וכמארו"ל במד"ר עפ"ז ומאן קאים לי משתיקותא דאימא
קמה, שזהו מל' אלם ושתיקה בתוך השדה קאי על בהמ"ק שנק' שדה וכענין
שאמרו"ל שדה זה ציון, וענין שדה אשר ברכו ה' גדרש ג"כ על הבהמק"ד.
ועכשיו בזמן שאין בהמ"ק קיים ארו"ל תפלה כנגד תמידין תקנו וגם התורה
היא במקום בהמק"ד וכמארו"ל משחרב בהמק"ד אין לו להקב"ה בעולמו אלא
ד' אמות של הלכה, וא"כ כמו בתוך השדה מפרשי' ב' פ' בהאלומה שבתוך
השדה כמו"כ בתורה ותפלה שזה לנו במקום בהמ"ק גם כן יש לפרש ב' פ'
שבתיתת אלומה, ולהבין זה צ"ל תחלה שורש ענין ירידת הנשמה בגוף שהנשמה
מצד עצמה אינה צריכה תיקון כלל כמ"ש חי ה' אשר עמדתו לפניו שקודם
התלבשותה בגוף היתה עומדת באו"ר ובבחי' ביטול לאלקות ולא ירדה כ"א
לברר בירורים שנפלו בשבה"כ כנודע, ובכדי להבין שורש ענין שבה"כ צ"ל
תחלה ענין הכלי', הנה אותיות הדבור נק' כלים שהם כלים לאור השכל ומדות
ועד"מ באדם אנו רואים שענין הדבור הם כלים לאור השכל ומדות שלו שע"י
הדבור הוא מגלה לזולתו את אור השכל שלו, משא"כ בלתי אמצעי' כלי הדבור
הרי לא יוכל זולתו להבין את אור שכלו, או עד"מ גילוי האהבה לזולתו זהו
ג"כ ע"י הדבור, שע"י הדבור מתגלה לו טיב אהבתו אליו, ולהיפך השנוי לו
ג"כ יתגלה בטוב טעם ע"י הדבור ונמצא כי ענין הדבור הוא בחי' כלי
לגלות אור כוחות נפשו בהתגלות גמור להבין על בוריו כוחותיו הפנימי' אשר
בלתי הדבור נעלמים המה לידע בדרך פרט כ"א בדרך כלל כו', ולכן נמשל
הדבור לכלי' שכמו ע"י הכלי יכולים לקבל מים או יין כמו"כ ע"י הדבור
יכולים להבין ולהשכיל שכל זולתו שזהו כמשל הלקיחה או לידע על בוריו
פרטי מדותיו לזה ולזה כו' ועד"ז יובן למעלה שבחי' הדבור הוא בחי' הכלי'
וצירופי איתיות שבהם נבה"ע וכמ"ש בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל
צבאם ואמרו"ל בע"מ נברה"ע שע"י אמצעית הדבור דע"מ נבה"ע וכל אשר
בה. אמנם צ"ל איך נתהוו ריבוי התהוות הנבראים ע"י הע"מ שהם מאמרים
פרטים והרי אנו רואים שנתהוו דברים רבים עד אין שיעור אשר אינם
מבוארים בהמאמרים כלל ואיך נתהוו מהמאמר דבר אין מבואר בו כלל, אך
הענין הוא שזהו ע"י חילופי' ותמורות ותמורות כמ"ש בסש"ב בשער
היחוד פ"ב, וזהו מ"ש גדול ה' ומהולל מאד בעיר אלקינו, פ' עיר הוא בחי'
כלליות עולם הדבור, שכמו העיר הוא מקיבוץ הרבה בתים והבית הוא מקיבוץ
אבנים רבים, כך הנה יובן שהאבנים נק' אותיות כמ"ש בס"י שתי אבנים
בונות שני בתים עד"מ א"ב ב"א, וכלליות עולם הדבור נק' בשם עיר כמו
העיר שהיא קיבוץ מהרבה בתים כו' והעיר הזאת נק' בשם עיר אלקינו
שבד"כ הדבור היא מבחי' שם אלקים ולכן בע"מ נא' ויאמר אלקים שנו' ל"ב
פעמים שם אלקים בע"מ, להיות כי שורש הכלים של האותיות הוא מבחי' שם

אלקים, אבל שם הוי' הוא בחי' האורות המתגלים ע"י הכלים הם האותיות דשם אלקים, וזהו גדול הוי' בעיר אלקינו ואמרז"ל אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו פי' שע"י עיר אלקינו הוא בחי' הדבור משיגים איך שגדול הוי', והענין הוא דהנה המלאכים שעומדים ברום עולם באימה וביראה ואומרים קדוש וברוך זהו ע"י התבוננותם בשורש התהוותם שנתהוו רק מבחי' הדבור, וכאשר מתבוננים בזה שרק מבחי' הדבור שהיא הכלי' נתהוו כלליות כל הנבראים מקרני ראמי' כו' מלאכים ונשמות מובן ענין גדלות שם הוי', שמבחי' הדבור שלו נתהוו כלליות כל הנבראים וזהו גדול הוי' בעיר אלקינו שע"י עיר אלקינו משיגים גדלות שם הוי' כו'.

אמנם הנה אנו רואים שנתהווה עולם שלנו הגשמי שמוסתר ונעלם אור קדושתו ית', ואם נתהווה מבחי' הדבור כמו עולמות עליונים מדוע העוה"ז חשך כפול ומכופל ואינו מאיר בו הארת אלקותו ית' כמו בעולמות עליונים ג"ע התחתון והעליון כו' וא"כ צ"ל מאין נתהווה עולם הגשמי הלוה, דצח"מ גשמים. והענין הוא דהנה הדבור כמו שהוא אינו מסתיר כ"כ על האור, שהרי הדבור מגלה העלם האור כנ"ל ולכן מובן איך שגדול ה' ע"י בחי' עיר אלקינו כנ"ל אמנם כאשר הדבור אינו מאיר ומתגלה מפני התפרדותו לחלקים רבים כמו עד"מ תיבת ברוך כשהאותיות מצורפים בחיבה זו מלוכש בה השכלה שהו"ע הברכה, אבל כשמתפרדים הד' אותיות זמ"ז להיות הב' בפ"ע והרי"ש בפ"ע וכן כל האותיות אזי לא ימצא בהם התלבשות ההשכלה מה שהי' בעת שהי' האותיות מחוברים זע"ז, וז"ע שבה"כ היינו שהכלים הם האותיות מבחי' הדבור נשברו ונתפרדו זמ"ז ונמצא כי אינו מאיר בהם אור ההשכלה מה שהי' מאיר בהם תחלה, וזהו הנק' בל' הקבלה בשם שבה"כ, ובל' החסידות ז"ע העלם והסתר גמור והיינו שע"ז נמשך בחי' העלם והסתר עד שיוכל להתהוות עוה"ז שלנו הגשמי, וכל מה שהיא רחוק יותר הוא בבחי' ההעלם וההסתר יותר, וכל מה שקרוב ממנו נמצא בו בחי' הביטול יותר, ויובן זה מענין הנשמה המלוכשת בגוף הגם כי הנשמה גבוה יותר מהמלאך, מ"מ המלאכים הם בבחי' הביטול יותר מנשמות, והיינו מפני שבמלאכים הגוף שלהם הוא דק יותר וכמ"ש עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט שהגוף הוא רק משני יסודות אש ורוח, ושרשו מבחי' אותיות כמו שמלוכש בהם השכלה ולכן הגוף שלהם אינו מסתיר כלל, משא"כ הנשמות הגוף שלהם מעלים ומסתיר לגמרי על אור קדושת הנפש, להיות שרשו מבחי' האותיות שנפרדו כנ"ל, וז"ע כרחל לפני גוזזי' נאלמה פי' גוזזי' הוא כאשר מפרידים וגוזזים השערות שהם האותיות וזה"ע שבה"כ כנ"ל.

והנה ב' בחי' אלו היינו כשהדבור מאיר בגילוי או כשאינו מאיר בו אור ההשכלה זה"ע גרון וחרן שחרן עם הכולל גימ' גרון, וההפרש ביניהם כי גרון הוא כאשר הקול מאיר בדבור בגילוי שע"ז נא' ואתה מחי' את כולם אתה הוא בחי' האותיות מאלף ועד תיו והוא"ו הנוסף הו"ע הקול שמאיר בדבור כמשנ"ת ענין זה במ"א, אמנם חרן הוא כאשר הקול שהוא האור אינו

מאיר בהדבור שז"ע נִיחַר גְּרוֹנִי כְּמוֹ עַד־מֵהָ אָדָם כֹּאשֶׁר מִתְגַּבֵּר בּוֹ יִסּוּד
הָאֵשׁ (בִּלְאִי הַיִּזְרִיק) אוֹיֵהֶם הֵגֵם שֶׁהוּא מְדַבֵּר אֵינּוּ נִשְׁמָע מִהּ הוּא מְדַבֵּר מִפְּנֵי
כִּי אֵינּוּ מִתְגַּלֶּה הַקּוֹל בְּדַבּוּר, וְכִמּוּ"כ יוֹבֵן לְמַעַלְה עֵינֵי נִיחַר גְּרוֹנִי הוּא כֹּאשֶׁר
הַקּוֹל הוּא הָאוֹר אֵינּוּ מֵאִיר בִּהְדַּבּוּר וְז"ע שְׁבַה־כ, וְלֹזֶה הוּא יִרְדֵּת הַנִּשְׁמָה
בְּגוֹף לְבַרֵּר בִּירּוּרֵי הַנִּיצוּצוֹת שֶׁנִּפְּלוּ בְּשִׁבְה־כ, הֵינּוּ לְהַעֲלוֹת הָאוֹתִיּוֹת לְשֶׁרֶשֶׁן
וּמִקּוֹרֵן הַנֶּעֱלָה, וְזֶה יוֹבֵן מִ"שׁ מִה רַבּוֹ מַעֲשֵׂיךְ ה' כֹּלֶם בְּחִכְמָה עֲשִׂית שְׁלֹכְאוֹרָה
יִפְּלֹא אֵיךְ נִתְּהוּ רִיבּוֹי פְּרִטֵי הַנִּבְרָאִים מֵאֲתוֹ ית' שֶׁהוּא בְּחִי' אַח־פ, אֵךְ
הָעֵינֵן הוּא דְּלֵהִיּוֹת שֶׁנִּתְּרַחֲקוּ הָאוֹתִיּוֹת ע"י חִילּוּפֵי וְתַמּוּרוֹת וְתַמּוּרוֹת דְּתַמּוּרוֹת
עַד שֶׁנַּעֲשׂוּ רִיבּוֹי צִירופֵי וְנִתְּפַרְדּוּ כִנּ"ל עַד שֶׁנַּעֲשָׂה הָעוֹה"ץ בְּבַחֲי' יֵשׁ וְדַבֵּר
בְּפִ"ע, וְזֶהוּ מִה רַבּוֹ מַעֲשֵׂיךְ ה' ע"י שְׁבַה־כ וְכֹלֶם בְּחִי' עֲשִׂית, עֲשִׂית הוּא
ל' תִּיקוֹן שֶׁע"י הַחֵכֶּה הֵם מִתְּתַקְּנִים בְּבַחֲי' עוֹלָם הַתִּיקוֹן וְהֵינּוּ שֶׁע"י הַחֵכֶּה מִגִּיעַ
וְנִמְשָׁךְ בָּהֶם הַבִּיטוּל לְהִיּוֹת בְּטִלִי וְנִכְלָלִים אֵלָיו ית' וְלֵהִיּוֹת מִתְּחַבְּרִים יַחַד
עִי"ז וְלֹא יִהְיֶה מוֹפְרְדִי, וְזֶהוּ עֲבוּדַת נִשְׂי וְזֹאת תּוֹרַת הָאָדָם לְבַרֵּר בִּירּוּרִים
וְלַהַעֲלוֹת מִבְּחִי' הַפִּירּוּד לְאַחֲדוּת ה' וְזֶהוּ זְמַן כַּעֲמָךְ כִּי־יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ
פִּי' שֶׁאִפִּי' בָּאָרֶץ הֵם עוֹשִׂי' וּמִמְשִׁיכִים בְּחִי' אֶחָד שֶׁהֵגֵם שְׁבַחֲךָ הוּא בְּחִי'
הַפִּירּוּד הַיּוֹתֵר גָּדוֹל כְּמוֹכֵן שֶׁעִיקֵר הַפִּירּוּד הוּא בְּעֲשִׂי' הַגִּשְׁמִיּוֹת בְּבַחֲי' אֶרֶץ
כִּי כָל הָרַחֲוֶק יוֹתֵר כִנּ"ל וּמִ"מ נִשְׂי ע"י תּוֹרַתָּן וְעִבּוּדָתָּן הֵם עוֹשִׂי' בָּאָרֶץ
גִּ"כ בְּחִי' הַיַּחֲוֹד שֶׁהֵם מַעֲלִים הַנִּיצוּצוֹת שֶׁנִּפְּלוּ בְּשִׁבְה־כ שִׁתְּעִלוּ בְּאַחֲדוּת
ה', וְהוּא ע"י הַהִתְבּוֹנְנוֹת בְּאַחַד אֵיךְ שֶׁאֵנִי ה' לֹא שְׁנִיתִי, וְכֹלֵא קִמִּי' כֹּלֵא חֲשִׁיב
וְרַק בְּשִׁכְמִלִי שֶׁרַק בְּחִי' שֵׁם וְהָאֵרָה מִבְּחִי' כְּבוֹד מִל' מִזֶּה נִתְּהוּ כָּל הַנִּבְרָאִים
וְעִי"ז מַעֲוֵרֵר אֶהְבְּתוֹ לְהִיּוֹת וְאֶהְבְּת אֶת ה' אֶלְקִיךָ בְּג' בְּחִי' אֶהְבָּה בְּכָל לְבַבְךָ
וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מַאֲדְךָ פִּי' בְּכָל לְבַבְךָ הוּא כִּנְגֵד דָּם הַתְּמִיד כִּי כְּמוֹ שֶׁבְּתִמִּיד
הִי' הַקִּרְבַּת הָדָם כֵּךְ מִשְׁכֵּן רִבִּיעִית דָּם הַנֶּפֶשׁ הִיא בִּלְבָב, וְע"י וְאֶהְבְּת בְּכָל לְבַבְךָ
מַעַלְה בְּחִי' דָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ, וּבְכָל נַפְשְׁךָ הוּא כִּנְגֵד הַנְּרוֹת כִּי נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם
וּבְכָל מַאֲדְךָ הוּא כִּנְגֵד בְּחִי' הַקִּטְרַת, וְע"י שֶׁמִּבְרַר בְּנַפְשׁוֹ בְּחִי' אֱלוֹ עִי"ז מַעַלְה
הָאוֹתִיּוֹת שֶׁנִּפְּלוּ בְּשִׁבְה־כ כִּי גַם אֶת הָעוֹלָם נָתַן בִּלְבָם וּפִי' בְּמִדְרֵג גַּם אֶת
הָהָעֵלֶם נָתַן בִּלְבָם הֵינּוּ בְּחִי' הָהָעֵלֶם שֶׁנַּעֲשָׂה ע"י שְׁבַה־כ, וְעִפִּי"ז יוֹבֵן מִ"שׁ
וְאִסְפַּת דִּגְנָךְ בְּק"ש שְׁלֹכְאוֹרָה יִפְּלֹא מִה"ע וְאִסְפַּת דִּגְנָךְ בְּק"ש, אֵךְ הָעֵינֵן הוּא
דִּהְנֶה דִּגְנָךְ הִיא חֲטָה וְשַׁעֲוָרָה פִּי' שַׁעֲוָרָה הִיא שִׁיעוּר ה' דְּבַהֲבֵרָאם בְּה"א
בְּרָאִם אוֹתִיּוֹת הַדְּבּוּר, וְשִׁיעוּר ה' הוּא כְּמִ"שׁ בּוֹהֵר ע"פ נֹדַע בְּשַׁעֲרִים בַּעֲלָה
כָּל חַד לְפִיּוֹם מֵאִי דְּמִשְׁעַר בְּלִיבִי וְכִנּ"ל שֶׁע"י הַהִתְבּוֹנְנוֹת בְּק"ש עִי"ז נַעֲשָׂה
וְאֶהְבְּת, וְעִי"ז מַעַלְה בְּכָלֵל בְּחִי' דִּגְנָךְ הֵם הָאוֹתִיּוֹת שֶׁנִּפְּלוּ בְּשִׁבְרִיהָ כו', וְזֶהוּ
וְהֵנָּה אֲנַחְנוּ מֵאֱלֹמִים אֱלֹמִים פִּי' מִבְּרָרִים בִּירּוּרִים לְהַעֲלוֹת הַנִּיצוּצוֹת שֶׁנִּפְּלוּ
בְּשִׁבְה־כ, וְכִמוֹ אֱלֹמָה כְּפִשּׁוּטוֹ הוּא מִה שֶׁמֵּאֲסִפִּי' הָרַבָּה שִׁיבְלִי' בִּיחַד וְקוֹשְׁרִים
אוֹתָם שֶׁאֵז נִקְ' אֱלֹמָה כֵּךְ ע"י שֶׁמֵּאֲסִפִּים נִיצוּצוֹת רַבִּים וּמִקְשָׁרִים אוֹתָם בְּבַחֲי'
הַיַּחֲוֹד נִקְ' אֱלֹמָה, וְז"ע וְהַקְשׁוּרִי' לִיעֲקֹב וְהֵנָּה הַקְשֵׁר הִיא ע"י הַתּוֹרָה וְכִמּוּ"שׁ
בּוֹהֵר תֵּלֶת קְשָׁרִין יִשְׂרָאֵל מִתְּקַשְׁרָאִין בְּאוֹרֵייתָא שְׁבַד־כ וְז"ע מִ"שׁ וְאִסְפַּת
דִּגְנָךְ שֶׁהִדְגַּן בְּכָלֵל הֵם חֲטָה וְשַׁעֲוָרָה, וְנֵת' לְעִיל עֵינֵן שַׁעֲוָרָה, וְחֲטָה הִיא
בְּחִי' כ"ב אֲתוֹן דְּאוֹרֵייתָא שֶׁע"י קֶשֶׁר הַתּוֹרָה מִתְּעִלִי' כו'.

ועתה יובן הפי' הב' בתי' אלומה שהוא ל' אלם ושתיקה, הנה במשה כתיב כבד פה וכבד לשון אנכי ואמרו"ל כבד פה לגבי תורה שבכ"פ וכבד לשון לגבי תושב"כ, פי' שגבהו מדריגתו מבחי' התורה והיינו משום דכתיב ב' כי מן המים משיתיהו שהי' מבחי' ים, ונודע שבחי' ים ויבשה הם בחי' עלמא דאתכסי' ועלמא דאתגלי'. וכל מה שיש ביבשה יש בים, רק ההפרש שביניהם שהברואים שבים מובלעים ומכוסים במי הים משא"כ ברואים שביבשה, וזהו כענין ההפרש שבין מחשבה ודבור, שאנו רואים שהמחשבה מתאחדת עם הנפש יותר מבחי' הדבור שנראה כמו שנפרד כו' כמשנ"ת ענין זה במ"א באריכות, וכך יובן שענין הברואים שבים הוא בחי' עלמא דאתכסי' הם מכוסים ומובלעים במי הים להיותם בבחי' הביטול יותר וע"ד כמו שמצינו שהמלאך אומר ע"צ שם הוי' כמ"ש בי נשבעתי נאום ה' וכמ"ש בהגר ותקרא שם ה' הדובר אלי' הגם כי הי' מלאך, והיינו מפני כי בעת שליחותם הם בטלים בתכלית להמשלח עד שאינם נמצאים בבחי' פירוד מבחי' המשלח. ועפ"ז יובן ענין מה שהי' משה כבד פה להיותו מבחי' עלמא דאתכסי' הי' בבחי' ביטול במציאות לכן לא הי' יכול להשפיע אפי' בחי' התורה, כי כל השפעה היא בחי' יש, והוא הי' בבחי' ביטול עד שהי' כבד פה וכבד לשון אפילו לגבי תושבכ"פ ותושב"כ, וגם אידי דטריד למיבלע לא פליט, והנה שורש נש"י הוא ג"כ מבחי' מחשבה כי נש"י עלה במחשבה וכמאמר נשמה שנתת בי טהורה היא היינו בבחי' טהירא עילאה, רק שירדה ונמשכה בבחי' בראת יצרת נפחת, וזהו והנה אנחנו מאלמים אלומים היינו להגיע לבחי' אלם היינו כמו הנשמה כמו שהייתה קודם התלבשותה בגוף שהייתה בבחי' ביטול ממש שהי' או בבחי' אלמי' מבחי' השפעה לזולתו ע"ד משה כבד פה, וירידתה בגוף הוא לצורך עלי' לפי שע"י ירידתה מעלי' הניצוצות שנפלו ובעלות הניצוצין לשרשן גדול כוחן להעלות גם הנח"א ע"ד והחיות נושאות כו', וכל העליות הוא בתוך השדה בחי' חקל תפוחין קדישין, ובחי' זו לברר בירורים הי' ביכולת כל השבטים אמנם מדריגת יוסף שהי' הגבה מכל השבטים שז"ע מ"ש והנה קמה אלומתי וגם נצבה פי' בזהר שקמה אלומתי קאי על תפלה דמעומד, והיינו כי יש תפלה מיושב ותפלה מעומד, תפלה מיושב הוא בחי' ק"ש בחי' ביטול היש, ועז"נ ממושבותיכם תביאו לחם תנופה, ותפלה דמעומד שמ"ע ביטול במציאות, ובד"כ זהו כענין ההפרש בין ברכה להודאה, שההודאה היא מרחוק, הגם כי אינו משיג על בוריו מ"מ מודה הוא שכן הוא, הרי כי ענין ההודאה אינה ע"פ השגה גמורה, אמנם בחי' ברכה הוא בחי' המשכה וזהו מדריגת התפלה שאומרים ברוך אתה ה' וז"ע קמה אלומתי, והנה תסובינה אלומותיכם ותשתחוינה לאלומתי ז"ע כורע בברוך וזוקף בשם, וכ"ז הוא בתפלה שהוא בחי' שעורה שיעור ה', וכמו"כ יובן בחי' מאלמי' וקמה אלומתי בתורה ג"כ, שהיא בחי' חטה דהנה אמרו"ל ע"פ ובכל עבודה בשדה דא ברייתא, כי משנה היא כמשל העיר, והנה אנו רואים שעיקר חיות העיר היא מהשדה שכאשר מאספי' התבואות מהשדה אזי מתפרנסו' כל בני העיר ממנה, וז"ע והנה אנחנו מאלמים אלומים בתוך השדה כי אמרו"ל תנאים מבלי עולם שכל

המורה מתוך משנתו כו' ורק בירור ההלכה יוצא על ידי הברייתא שמקשי' בגמרא ומתמצים ועי' יוצא הדין מלובן ומזוקק, שמקבצים לענין א' כל ההלכות הנוגעים לענין זה, ומתוך זה יוצא מס' שלימה כו' ולכן אמרו"ל ע"פ במחשכים הושיבני זו תלמוד בבלי שנק' חשך ע"ש שהוא מלא מקושי' כו' אמנם ע"י הקושיות יוצא הדין מזוכך ומלובן וז"ע מאלמים אלומים, וענין קמה אלומתי הוא בחי' המשכת אוא"ס בתורה שז"ע מ"ש ודברי אשר שמתי בפוך, וכל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו וישראל מתקשראין באורייתא ואורייתא בקוב"ה כו', ועפ"ז יתפרש מ"ש הלך ילך ובכה בא יבא ברינה נושא אלומותיו על יעקב בעת שהלך לחרן שאז ה' הלך ילך ובכה כי עדיין לא ידע אם יברר הברורים בחרן, וה"ז כמו בשעת הזריעה שעדיין אינם יודעים אם יצמח הרבה א"ל, אבל אח"כ אחרי שגמר הבירור בחרן כתי' ויבא יעקב שלם כו' עז"ג בא יבא ברינה שזהו כמו הרינה שלאחר הקצירה כשנושא אלומותיו, וכמו"כ בענין הבירור האלומות הם הברורים כו' והעיקר היא קמה אלומתי היא ע"י התורה כי עיקר ענין המשכות אוא"ס הוא ע"י התורה דוקא ולכן אמרו"ל דורות הראשונים עשו תורתן קבע ומלאכתן ארעי וזה נתקיימה בידן שאין הפי' עראי שלא ה' עוסקי' במו"מ כלל והיו עוסקי' רק בתורה, שהרי אמרו לשון דורות הראשונים שמשמע שכל הדור היו כך, ומלאכתן אימתי נעשית אלא הכוונה בפי' תורתן קבע שזה ה' אצלם עיקר המכון והכוונה במו"מ הוא כדי לברר בירורים, ושבכח האכילה ילמוד ויתפלל כו' ולע"ל בגמר הברורים יהי' עיקר גילוי הרינה כו', וענין חלום השני שהשמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחווים לי היינו כי שמש רומז לבחי' שמש ומגן ה' אלקים שה"ע הגילוי משם הוי' דרך שם אלקים, אבל לע"ל יהי' הגילוי למעלה מבחי' שם הוי', והי' הוי' לי לאלקים וזהו שורש ענין מדריגת יוסף שהוא מל' והי' ביום ההוא יוסיף ה' שנית ידו שהוא הגילוי דלע"ל ואז לא יהי' לך השמש לאור יומם והי' לך ה' לאור עולם י"ל שהוי' יהי' במדריגת אלקים, או הכוונה על שם הוי' דלעילא, והיינו מפני שאז יהי' לאחר גמר הברורים ולכן הראו לו איך שהשמש כו' משתחווים כו'.

בט"ד, ש"פ מקץ, ש"ח, למ"ד.

מצותה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק, ועד כמה אמר רבב"ח עד דכליא ריגלא דתרמודאי. ופרש"י שם אומות מלקטי עצים דקים ובטור"ב הביא שזהו ע"ד מ"ש ועמוד האש לילה לכן צ"ל משתשקע החמה, אך ממה שארו"ל בפ' במ"מ דכ"ג ע"ב משמע שעמוד האש ה' בא קודם שקיעת החמה שהרי אמרו שם דביתהו דרב יוסף הוות מאחרה ומדלקת, פי' רש"י גר של שבת סמוך לחשכה, א"ל ר' יוסף תניא לא ימיש עמוד הענן יומם כו'

מלמד שעמוד ענן משלים לעמוד האש, פי' רש"י עמוד הענן של יום משלים אורו לעמוד האש שהי' עמוד האש בא קודם שישקע עמוד הענן אלמא אורח ארעא בהכי, ולפי"ז צ"ל מדוע נר של שבת הוא קודם שקיעת החמה כדמוכח מר' יוסף, וכן נרות דביהמ"ק שהיו מדליקים בערב פלג המנחה שהוא הרבה קודם שקיעת החמה, ונר חנוכה מצותה דוקא משתשקע החמה, דלכאורה נר חנוכה שתיקנו רבנן הי' להם לתקן כעין נר של שבת קודם שקיעת החמה ומדוע מצותה דוקא משתשקע החמה, והענין הוא דהנה בטו"ב הביא מ"מ ש בוהר ויצא דקמ"ז א' ע"פ ובא השמש אל מקומו שואף, כד שמשא אזיל למערב, ופי' במק"מ שם כשהלך זעיר הנק' שמשא למל', וביאור הענין יובן עפ"מ שנת"ב בבה"ז בהקדם כוונה כללית, דהנה כשעלה ברצון המאציל להאציל כו' הי' ברצון זה איזה כוונה פנימי' כמו עד"מ הבונה בנין וכיוצא שיש לו בזה איזה כוונה לבסוף מעשה הבנין וכיוצא בזה כשעלה ברצון המאציל כוונה פנימי' של רצון זה המאציל אינו בשביל האצ' עצמו אלא בשביל תועלת פנימי' שיקבל אחר גמר מעשה ההשתל' דאצ' כו' והיינו כדי שיהי' בחי' בריאה יש מאין כי מאור האצ' עצמו לא יהי' לו רצון כלל כי הרי מצד עצמות אור א"ס מושלל לגמרי מבחי' וספי' וכמא' לאו דאית לך צדק ידיעא כו' ולא מכא"מ כלל אלא תכלית הכוונה הי' באור הנאצל רק כדי שיהי' בריאה יש מאין והיינו כדי שיהי' לו דירה בתחתונים כמו בעונג הנשמות בג"ע וכמו בעבודת הצדיק למטה כו' סוף מעשה הוא דוקא שעלה במח' תחלה כמ"ש במ"א ונמצא עיקר הכוונה הפנימי' של המאציל הוא שנשלם בבריאה ויצירה כו' ולא באצ' כו' וזהו פי' ואל מקומו שואף זורח הוא שם דלכאורה אין לזה הבנה כלל במשל השמש בעמדה למטה בשקיעתה כנ"ל הגם שחוזרת ועולה וחוזרת ברקיע במזרח באותו המקום שהי' זורח בראשונה כמוכח שזהו תוך כוונת הפ' ואל מקומו שואף כו' אך מ"מ אינו מוכח מ"ש זורח הוא שם אחר שעדיין לא בא אל מקומו לזרוח שם ממש דהא מיירי בעוד השמש בתחתית הכדור וא"כ איך אמר זורח הוא ממש כו' אלא יש לפרש הכוונה בדרך אחר שהשקיעה הוא עיקר הזריחה כו' וז"ש זורח הוא שם זורח ממש, ולהבין זה הנה ע"פ הקדמה הנ"ל יובן היטב כי מאחר שעיקר הכוונה של המאציל הי' רק בשביל שיהי' לו דירה בתחתונים דוקא והתחתונים המה הנבראים בע"ג שמקבלים מבחי' מל' דאצ' אחר בחי' ההסתר והצמצום בבקיעת המסך שבין אצ' לבי"ע שז"ע ובא השמש כו' א"כ הרי דוקא בבחי' שקיעת אור אבא במסך הנ"ל שמאיר באור של תולדה בנבראים ע"י בחי' המל' שנק' ירח כנ"ל הרי שם הוא עיקר הזריחה העצמי' מעצמות אור המאציל כי סוף מעשה דוקא עלה במח' תחלה ויותר יש זריחת האור העצמי בבי"ע מאור הזריחה שבאצ' מאחר שהאצ' לא נאצל אלא בשביל הבריאה כנ"ל, וזהו פי' ואל מקומו שואף פי' מקומו הוא בחי' מל' דאצ' שנק' מקום כידוע בפי' הנה מקום אתי אך פי' מקומו היינו כשנעוץ סובת"ח דוקא והוא ענין הנ"ל בסוף מעשה שעלה במח' תחלה שלוה הי' עיקר הכוונה הפנימי' בתחלת המח' והרצון כו' אזי נק' המל' מקומו פי' מקומו של עצמות המאציל לפי שזה הי' כוונתו הפנימי'

כשעלה ברצונו כו' וזהו ואל מקומו שואף שחזר אור המאציל אל המקום הראשון בעצמו והוא דוקא בשקיעת אור אבא שהוא אור השמש בלילה שאז נשלם כוונת המאציל ע"כ אל מקומו שואף ושם הוא זורח דוקא מחדש כי הרי כל הע"ס דאצי' מתחדש' הן בבי"ע מחדש להיות נמצא בבריאה יש מאין ג"כ כל פרטי האורות דאצי' אלא שבא שם בבחי' גבול אבל מ"מ האורות נמצאים שם וכמבואר בע"ח בפרטי אורות הספי' והכלים והלבושים והיכלות דבי"ע שהוא הכל כדוגמא לעולם האצי' כי מאחר שבחי' מל' דאצי' נעשה בחי' עתיק לבריאה באור של תולדה הרי כל האורות מאצי' נמצאים בהכרח בבריאה עד"מ בקיעת דרך מסך שכולו מאיר ובוקע כו' וזהו פי' זורח הוא שם מחדש והוא עיקר הכוונה כנ"ל, וכשמאיר בבי"ע נשקע האור מאצי', וה"ז כדוגמת מ"ש באדה"ר והאבות שנתנו משנותיהם לדוד שהוא בחי' מל' ונחסרו שנים אלו מהם וה"ז אינו כמדליק נר מנר שאין חסר כלל אבל כאן הרי חסרו אצלם מנין השנים שנתנו לדוד, וכן כשזורח בבי"ע שוקע האור מאצי' לפי שבי"ע רחוק מאצי' וז"ע ובא השמש כו' ואז עיקר היחוד עליון וז"ע הדלקת נר חנוכה, נר הוא בחי' מל' וממשיכים בה האור משם הוי' הנק' שמשא ולכן עיקר מצותה משתשקע החמה כנ"ל שהשקיעה היא הזריחה שזורח האור במל' להאיר בבי"ע כו', אך עדיין צ"ל מדוע נר של שבת ונרות דביהמ"ק הם קודם השקיעה דוקא, אך הענין הוא דיש שני יחידים הא' ע"ד שילוב שם אד' בהוי' וזהו מלמטלמ"ע הב' שילוב הוי' באד' וזהו מלמעלמ"ט, וביאור הענין דהנה כתיב ארוממך אלקי המלך ויש בזה ב' פי' הא' ארוממך מלמטלמ"ע והב' ארוממך להיות המשכת הרוממות מלמעלמ"ט, והענין כי פי' אלקי מל' כח מל' אילי הארץ שזה אמר דוד הע"ה בעבור כלליות העולם שהכח והחיות הנמשך בהם מאוא"ס ב"ה הממכ"ע הוא בבחי' המלך שלהיותו מלך על כל העולם הם חיים וקיימים ונתהוו מאין ליש מבחי' זו דמל' ית', ונודע שהמלוכה והממשלה שבמלך אינה רק בחי' הארה והתפשטות זולתו ואינה נוגע למלך עצמו כמו שאר מעלות ומדות שבו שהוא חכם וכדומה כו' וזהו מלכותך מכ"ע שהתהוות כל עולמים עליונים ותחתונים והכח והחיות שמלוכש בהן ומהווה אותן נמשך מבחי' מדת מלכותו שהו"ע מהות המלוכה והממשלה, ולא ממהות המלך עצמו רק מבחי' מלכותו, וכדי להיות התפשטות אוא"ס ב"ה בבחי' מלכותו ית' הי' כמה צמצומים וכמ"ש להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מל', גבורותיו הן הן הצמצומים להיות כבוד הדר מלכותו ואין זה אלא בבחי' ויו להיות כבוד והדר, וכמאמר בשכמל"ו בחי' שם בלבד ואי לזאת ארוממך שע"ז יבא לקיום ואהבת את ה' אלקיך הוא אוא"ס ב"ה ממש בכל לבבך בשני יצריך שע"ז אתכפי' סט"א שלא יהי' לו חפץ לרצון אחר זולתו כמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי אפי' בחי' כי עמך מקו"ח כו' וזהו ארוממך מלמטלמ"ע, וזהו ג"כ ענין נר של שבת ונרות דביהמ"ק שהם בחי' העלאות מלמטלמ"ע בחי' שילוב שם אד' הוא בחי' מל' בשם הוי' לכן צריכים להדליקם בעוד השמש זורח לחבר בחי' מל' אל בחי' שמשא ז"א, והגם כי שרגא בטיהרא מאי אהגי י"ל בטיהרא דוקא היינו בצהרים בתוקף היום משא"כ

בין הערבים וזה"ע נר של שבת ונרות דבהמ"ק בעבודה כנפש האדם הוא בחי' נר הוי' נשמת אדם להיות בבחי' עלי' ותשוקה כטבע הנר שעולה למעלה. אבל שרש ענין נר חנוכה הוא ע"ד יחוד ה' אד' כענין שילוב שם הוי' בשם אד' וזה ענין פי' הב' בארוממך היינו להיות נמשך המשכת הרוממות מלמעלמ"ט. והענין כי פעם אומרים יחיד חי העולמים מלך, ופעם אומרים מלך יחיד חי העולמים, כי יחיד חי העולמים מלך היינו שהוא בבחי' יחיד ומיוחד לבדו ית' וקדוש ומובדל כו' וחי העולמים הוא ע"י כמה צמצומים להיות בבחי' מלך לעולם שע"ז ארוממך מלמעלמ"ט, ומלך יחיד היינו שלהיות חי העולמים הוא מתצמצם בבחי' מלך, ובחי' מלך זה הגם שהוא בחי' אחרונה לגבי אוא"ס ב"ה עצמו מ"מ הוא בבחי' יחיד ומיוחד קדוש ומובדל כו' לגבי התהוות עלמין. היינו שנעשה עתיק לבריא וא"כ יש לו שייכות לעתיק דאצי', ומ"מ עיקר שם אד' הוא כשירידת לבריא כמ"ש במק"מ ר"פ בראשית א"כ אז אינם בבחי' שני המאוה"ג אלא הוא בבחי' המאור הקטן, לבי ומעטי את עצמך. ונק' ראש לשועלים וזהו משתשקע החמה הוא בחי' האצי', ולשם ממשיכים היחוד והשילוב כו' וזהו ואל מקומו שואף וזורח שהשקיעה היא עיקר הוריתה שזהו פנימיות המכוון שיהי' דירה בתחתונים המשכת אלקות למטה בבי"ע דוקא, ולכן נ"ח שענינה היא המשכת אלקות מלמעלמ"ט צ"ל משתשקע החמה דוקא, ועד כמה ארבע"ה עד דכליא ריגלא דתרמודאי כי תרמוד הוא אותיות מורדת מל' המורדת על בעלה כי בועליך עושיך כתיב שעשאה כלי ע"ד שעושים מגולם צורה. וביאור ענין שעשאה כלי יובן ע"פ מארז"ל ע"פ אין לה ולד אפי' בית ולד אין לה וכענין טומטום פי' שנסתם כ"כ עד שאין לה כלי קיבול לקבל הריון ועד"ז באדם בעבודת ה' יש ג"כ בחי' זו שאינו תופס במוחו ושכלו האמת כאשר הוא מחמת שאין לו כלי מחזיק, כי כנס"י נק' כוס ישועות שהוא כלי קיבול לקבל החסדים העליונים ונק' כוס של ברכה שמקבלת יין המשמח דהיינו בחי' התבוננות, והיינו כשהוא כלי ריקן. משא"כ אם מחזיק מקום לעצמו ונחשב בעצמו ליש ודבר בפ"ע, ולכן הוא עוסק ברצונותיו לומר כך אני רוצה וכך טוב לו זה אינו יכול לעשות וכיוצא בזה ויש בזה פרטים ופרטי פרטי עד אין מספר, אך בד"כ יש בחי' זו לכאז"א למצא בנפשו הן העוסקים במו"מ הן יושבי אהלים בכ"ד שאמר אני כו' ומחמת זה נטמטם ונסתם מוחו, והעצה לעשות כלי ריקן הוא כמ"ש לב נשבר ונדכה שלא נא' דכה אלא נדכה ע"י העבודה שישבר לבו הגסה והוא כמשל אומן העושה כלי קיבול שצריך להכותה בפטיש סביב סביב עד שנעשה חלל בתוכה וכך יהי' האדם ידכה וישוח להיות שפל רוח שלא יתפוס מקום כלל שיהי' מקומו פנוי וחלל כאילו אין ואפס והיינו ע"י מארי דחושבנא שיתבונן בכל עת גודל עוצם ריחוקו מה' ואיך יוכל עוד להיות ברצונות זה אני חפץ וזה איני חפץ מאחר שהוא כך מרוחק מאלקות והרי אין לך ברי' שפלה כמותו ואיך יחפוץ עוד ברצונות כי במה נחשב הוא, ובאמת ריחוקו מאלקות זהו סיבה לכל רצונות זרות אבל כשיהי' ממארי דחושבנא אזי יהי' בבחי' לב נשבר ונדכה בחרטה על העבר וקבלה על להבא ממילא

יעברו כל רצונות הזרות והיו כלא היו כלל, וגם אפי' מי שהוא נדכה בטבע וכגון שהוא עני ואין לו מצח להרים ראש, מ"מ צריך הוא שלא יטה לבו אפי' לדברי' המותרים שלא יהי' מקושר בהם בכל לב ונפש כי אפשר לעולם שיתקיים עשיית דברים המותרים בלא לב ואם הטה לבו ונקשר בהבלי העולם א"א להיות כלי קיבול עד שיטהר והוא כמשל כוס המלוכלך שא"א להטיל בו יין עד שירחצנו וכן האשה לא תוכל לקבל הריון אפי' יש לה בית ולד עד שנטהרה מטומאתה, וכמו"כ צריך לטהר נפשו מדברים המותרים לעשותם בלא לב ולב ואז הוא בחי' כלי לאלקות להיות בבחי' ואל אישך תשוקתך בחי' כי בועליך עושיך שעשאה כלי קיבול לקבל גילוי אור החסדים כו' משא"כ ענין המורדת הוא היפך בחי' הכלי לאלקות וע"ד עמלק יודע את רבונו ומתכוון למרוד בו ע"י לבבכם ועיניכם אשר אתם זונים אחריהם עינא וליבא תרין סרסורין כו', וז"ע רגלי דתרמודאי הוא היצה"ר והם מוכרי עצים דקים פי' עץ הדעת טורי, שהם נתעכבים בשוק יותר פי' שוק הוא רה"ר טורי דפרודא, אמנם מצות נ"ח להניחה על פתח הבית מבחוץ והיינו שמברר גם בחי' רה"ר טורי דפרודא ג"כ שע"ז נא' והוי' יגי' חשכי וכמשל האבוקה שמארת את החשך גם למרחוק, ולכן נ"ח שמונה נרות ע"ד הכינור דלע"ל שתהי' של שמונה נימין בחי' גבוה יותר מכינור של ביהמ"ק שהיתה של ז' נימין, ולכן לע"ל יהי' גילוי אלקות למטה ומעין זה הוא בחי' הנרות דחנוכה שקבעו בהלל ובהודאה על הנס שנצחו את אנטיוכוס בחי' סט"א, לכן תקנו להניחה על פתח הבית מבחוץ להורות שיכולים להמשיך האור כ"כ למטה עד שגם רה"ר טורי דפרודא יוכלל בבחי' הביטול, ולכן זמנה משתשקע החמה כנ"ל שאז עיקר הזריחה שמאיר בבי"ע כו' ועד שתכלה רגל מן השוק היינו שוק זה רה"ר טורי דפרודא ועד דכליא ריגלא דתרמודאי היינו גם אותם המורדין יבואו לבחי' כליות הנפש כי אור דוחה את החשך ומחמת המשכת האור דחנוכה גם ריגלא דתרמודאי יכולים לבוא לבחי' כליות הנפש, לכן זמנה משתשקע החמה ועד שתכלה רגל מן השוק היינו עד דכליא ריגלא דתרמודאי כו'.

בט"ד, ש"פ ויגש, למ"ד.

מ"ה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב. וארז"ל בסוכה שפסוק מה יפו פעמיך בנעלים קאי על עולי רגלים שנא' שלש פעמים בשנה, בת נדיב בתו של אברהם שנק' נדיב, ולכאור' צ"ל ענין וקישור הפסוק מה יפו פעמיך בנעלים לבת נדיב, שלכאור' מהו שייך ענין עולי רגלים לבת נדיב, אך הענין הוא, דהנה במד"ר נת' יותר שארז"ל שבשכר שאמר אברהם אם מחוט ועד שרוך נעל זכו בניו למה יפו פעמיך בנעלים, והיינו כי ענין שאמר מחוט ועד שרוך נעל זהו נדיבות גדול שאינו רוצה לקבל שום תשלום שכר כלל ממלך סדום,

וע"י נדיבות זה זכו שבניו יעלו לרגל ג"פ בשנה. וזהו קישור הפסוק, שע"י בת נדיב שע"י שישראל הם בתו של אברהם שנק' נדיב עי"ז. וזכו למה יפו פעמך בנעלים שז"ע עליות לרגל ג"פ בשנה כו'. ולהבין ענין מה יפו פעמי' בנעלים מהו שייד' ענין זה לנעלים, דהנה כתיב אשר חרפו אויביך ה' אשר חרפו עקבות משיחך. פי' הלשון עקבות משיחך שמישח נמשך דוקא מבחי' עקב. וזהו שאדם הוא ר"ת אדם דוד משיח, ולכן במשיח נא' הנה ישכיל עבדי כו' וגבה מאד, הנה מאד הוא אותיות אדם שהם בחי' א' רק שמשי' הוא בחי' אחרונה הנמשך מבחי' עקב דוקא. וזהו עקבות משיחך וכמשי"ת לקמן.

והענין הוא דהנה כתיב ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה ולכאז' צ"ל איך שייד' לומר ל' אדם הלא כתיב כי לא אדם הוא כו'. אך הענין הוא דהנה בחי' ציור אדם הוא בחי' השתלשלות ממכ"ע. דהנה כתיב ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו שהם ג' עולמות ביי"ע. הגם שיש ריבוי רבבות עולמות עד אין שיעור כמ"ש בזהר עכ"ז בד"כ הם רק ג' עולמות בריאה יצי' עשי', והם מרומזים באותיות אדם, אלף הוא בחי' מח' מל' אאלפך חכ' שהוא בחי' מח' עולם הבריאה, ודל"ת הוא בחי' דבור שהוא שווא בחי' עולם היצי', מ"ם הוא בחי' מעשה עולם העשי'. וזהו בד"כ בחי' אדם למע' שהוא בחי' השתלשלות ג' עולמות ביי"ע. דהיינו בחי' ממכ"ע. והנה כמו שבאברי האדם הגשמי למטה יש בכל אבר ג' בחי', עצם האבר שהוא בחי' גידו' ועצמות של האבר, הב' הוא בחי' חיות של האבר, הג' הוא בחי' לבוש של האבר, שבד"כ כל אבר לבושו משונה מלולתו שיש שיש לבושי הראש ויש לבושי הגוף שהם משונים זמ"ז. ועד"ז יובן למעלה ג"כ ענין ג' בחי' אלה, שבחי' גוף הוא כמ"ש בת"ז במאמר פתח אליהו וכמה גופין תקינת לון חסד דרועא ימינא גבו' כו' ת"ת גופא חכ' מחא. וכמו באדם הנה המוח הוא גם כן רק כלי להתלבשות אור השכל והשכל המלוכבש בהמוח הוא האור והחיות של המוח, ועד"ז יובן למעלה שע"ס מחין ומדות הם רק ע"ד כמו גופין, והחיות המלוכבש בהם הוא בחי' אוא"ס שלא מכלל. ויש ג"כ למע' בחי' לבושין כמ"ש לבושין תקינת לון, והיינו בחי' ההשפעה שנמשך מבחי' אדם שהוא בחי' השתלשלות ממכ"ע כנ"ל נק' בשם לבושין כמ"ש לבושין כו' דמינייהו פרחין נשמתא לב"ג.

והנה בבחי' לבושין יש בד"כ ג"כ ג' בחי' שהם לבושי הראש ולבושי הגוף ולבושי הרגל, שלבושי הראש הגוף המה לבושים דקים שהם מצמר ופשתים וכמו לבושים דכה"ג שהיו מבחי' פשתים שהם בגדי הבד ויש לבושי צמר ופעם נאמר ואכסך משי שהוא לבוש היותר דק שאינם מסתירים כ"כ על הגוף, שע"י לבוש דק יכולים לראות מעט מהגוף וגם יכולים לסנן ע"י משקה כי הוא הסתר דק שע"י יכול לעבור, משא"כ לבושי הרגל שהוא בחי' מנעל שהוא לבוש גס מעור בהמה הנה הוא מעלים ומסתיר לגמרי לבלתי יתגלה כלל מהרגל, וגם משקה אינו עובר דרך העור מחמת רוב עוביו וגסותו. וכך עד"ז יובן למעלה שיש הפרש בבחי' הלבושים שבד"כ יש ג' לבושים, שהם מחדומ"ע והם מתחלקים לג' עולמות ביי"ע, שבריאה הוא בחי' עולם המח' ולכן בעולם הבריאה מאיר גילוי אלקות, ולכן השרפים אומרים קדוש כי הם

משיגים גילוי אלקות לפי שבבריאה אינו מסתיר כלל שהוא ע"ד כמו אותיות המ' שאנו רואים שגילוי השכל הוא ע"י אותיות המ' דוקא ואותיות המ' אינם מסתירים כלל על השכל ואדרבה ע"י נמשך הגילוי וההבנה ובלעדם לא ה' גילוי אור השכל כלל, ובחי' עולם היצי' הוא ע"ד אותיות הדבור שע"י נמשך ג"כ גילוי השכל לזולתו וכנודע ולכן ביצי' מאיר ג"כ גילוי אלקות כו', אמנם בעשי' שם הוא העלם הסתר גמור והוא ע"ד כמו אותיות הכתב שהם מסתירים על אור השכל שהרי ע"י אותיות הכתב אינו יכול להבין כ"א מי שהוא בר שכל בעצם משא"כ ע"י אותיות הדבור יכול להבין אף מי שאינו בר שכל כ"כ, ובד"כ עולם הבריאה הוא בחי' עולם הנשמות ויצי' הוא בחי' עולם המלאכים, ועשי' הוא בחי' עולם הגלגלים וכוכבים ומזלות שע"י הוא בחי' הנהגת עזה"ז הגשמי כו', והוא אשר חרפו עקבות משיחך, שנשמות דעכשיו נק' עיקבא דמשיחא, והיינו לפי שיש נשמות גבוהות שנמשכים מבחי' מוחין ומדות כמו נשמות תנאים ואמוראים, ולזה ה' להם גילוי אותות ומופתים כמו רפב"י שאמר גינאי נהרא חלוק לי מימך חלק לו מימיו שדבר זה ה' רבותא ונס גדול אפי' במשה וס' ריבוא ישראל, והיינו לפי שהנשמות שלהם היו מלבושים דקים שאינם מסתירים לכן היו יכולים להמשיך הגילוי אלקות אותות ומופתים היפך הטבע אפי' בעולם העשי' הגשמי, משא"כ נשמות דעכשיו, ולכן אמר ר"ז אם הראשונים כמלאכים אנו כבנ"א ואם הראשונים כבנ"א אנו כחמורים ולא כחמורו של רפב"י, והיינו כי אין ערוך כלל בין נשמות דראשונים לנשמות שהיו בימי האמוראים וכ"ש בין הנשמות דעכשיו שהם מבחי' עיקבא דמשיחא, היינו שהנשמות הם מבחי' לבוש העקב שהוא בחי' נעל כנ"ל, לכן הוא מסתיר ומעלים לגמרי כו', ולכן נא' אותותינו לא ראינו פי' הגם כי גם עכשיו יש אותות ומופתים בכל עת ובכל רגע, מ"מ לא ראינו שאינו נראה כלל מפני הלבוש גס שמעלים ומסתיר כו'.

אמנם הנה מ"מ נק' עקבות משיחך, שבעקב יש ב' פירושים, הא' לשון עקב כנ"ל, הב' לשון הילוך וכמ"ש צאי לך בעקבי הצאן שקאי על האבות כנודע ממארו"ל בשבת דל"ג, ומשיח נמשך דוקא בבחי' עקב, והיינו לפי שאף שהמנעל הוא מסתיר כנ"ל אך מ"מ הוא שומר ומגין על הרגל לפי שבהרגל האלכים על הארץ שיש שם רפש וטיט וקוצים וברקנים שבלתי לבוש המנעל יזיק להרגל לכן צריכים להרגל לבוש המנעל דוקא שהוא לבוש גס שמגין על הרגל שלא יתלכלך, וכ"ז הוא במשל, ועד"ז יובן למעלה במדת המל' שז"ע מ"ש רגלי' יורדות שבחי' רגל היא בחי' היותר אחרונה שבמל', דהנה כתיב ואתה מחי' את כולם ומלכותו בכל משלה אפי' בבחי' הקליפות להחיותם וזהו רגלי' יורדות מות שהוא בחי' זמ"ר שנמשכו מבחי' ז' מלכין קדמאין דתהו שנפלו בשבירה שנא' בהם וימלוך וימת ויכול להיות שיהי' יניקת התיצונים מבחי' הרגל יותר מהצורך ולזה צריך הרגל לבחי' המנעל ש כמו בגשמי המנעל הוא שמירה שלא יתלכלך הרגל כן עד"ז יובן למעלה שבחי' המנעול הוא שמירה להרגל לבלי יוכלו הקליפות לקבל יניקה מהקדושה יותר מהראוי להם כו', וז"ע המלאכים מט"ט וסנד"ל שנק' מנעל דשכינתא

שהוא בחי' שרו של עולם, ולכא' צ"ל מהו שייך לומר שרו של עולם הלא הכל נמשך מאתו ית'. אך הענין הוא דהמלאכים הם שלוחי ההשפעה שע"י נמשך ההשפעה מאתו ית' ע"ד שארז"ל אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר גדל, שלכל דבר פרטי יש כח המיוחד לו מלמעלה שע"י נמשך ההשפעה להחיות ולהוות דבר זה כו' ולכן מפני שההשפעה עובר ע"י מט"ט וסנדל שהם בחי' נעל דשכינתו כנ"ל ע"ז נשמר שלא יומשך להם יותר מדאי, כי המנעל הוא לבוש עב יותר משארי לבושי' כנ"ל שע"י המנעל אינו עובר ההשפעה במהירות כ"כ כ"א בצמצום עד שמצמצם לבלי יגיע לבחי' הקליפה יניקה רבה מהקדושה כ"א מעט מזער כפי אשר הוגבל להם כו'. והנה בעבודת האדם יש ג"כ בחי' מנעל שהוא לבוש העקב דהנה כתיב עון עקבי יסובני שהוא בחי' עוונות שאדם דש בעקביו ע"ד מ"ש הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה, ופי' רש"י שמתחלה גוררים היצו"ר עליהם מעט מעט, בתחלה בחבלי השוא כחוט של קורי עכביש ומשנתגרה בהם מתגבר והולך עד שנעשה כעבות העגלה שקושרין בו את הקרון למשוך, ולכן העבודה הוא לשמור את העקב אפי' עוונות שאדם דש בעקביו כו', וזהו ע"ד מ"ש וידו אחזת בעקב עשו, כי הנה יעקב הוא בחי' יו"ד עקב, היינו שהמשיך היר"ד אפי' בבחי' עקבים וע"ז אחזת בעקב עשו, לבלתי יגיע לו תוס' יניקה אפי' מבחי' עקבים, ובעבודה הוא לשמור א"ע אפי' מבחי' עוונות שאדם דש בעקביו שלא יהי' עון עקבי יסובני, וזהו מ"ש בשמרם עקב רב, פי' שע"י שמירת העקב יזכו לבחי' רב היינו בחי' מה רב טובך אשר צפנת כו'. וזהו והי' עקב תשמעון, וארז"ל השכר אני נותן בעקב, בחי' עקבות כו' כנ"ל עקב אשר שמע אברהם כו'.

והנה שמירת העקב הוא ע"י המנעל, והענין הוא דהנה כתיב ושבתם וראיתם בין עובד אלקים לאשר לא עבדו, וארז"ל תרווייהו צדיקים גמורים אלא שאינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד, והיינו כי פי' עובד אלקים הוא מל' עורות עבודים, דהנה יש ק"כ צירופי אלקים, והנה נודע כי ממ"ח צירופים אחרונים דשם אלקים שהם נגד העשי' כו' כנודע * וכנ"ל * להיות יניקה לחיצונים, והעבודה הוא לעבוד את שם אלקים ע"ד עורות עבודים, שכמו שאנו רואים בגשמי' שעור הסתמה יש לה סדחון וכאשר מעבדים אותה נעשה העור מתוקן ויפה, כמ"כ עד"ז יובן למע' ברוחניות דשם אלקים ממ"ח צירופים אחרונים יכול להיות יניקה כו' כנ"ל, אכן ע"י העיבוד היינו שממשיכים בחי' שמש הוי' בשם אלקים ע"ז מתקנים מ"ח צירופים אחרונים ג"כ כו'. וזהו ההפרש בין עובד אלקים לאשר לא עבדו אינו דומה כו', והיינו כי רגילותם הי' לחזור משנתם מאה פעמים וע"י ששונה פרקו מאה פעמים וא' שזהו היפך טבעו יותר מרגילותו, והיינו בחי' לימוד התורה באתכפי' ע"ז הוא בחי' עובד אלקים כו', וע"ז נעשה שמירה להרגל כו', וזהו מה יפו פעמיך בנעלים, פעמיך הוא בחי' רצו"ש שהרצוא

כנודע: חסר התחלת החצו"ג, ואוצ"ל לפני תיבת "שהם".

וכנ"ל: כ"ה בכתיב, ואוצ"ל: יכול.

הוא בחי' תשוקה ליכלל וליבטל אליו ית' ונמשך מהתבוננות אני הוי' לא שניתני איך דכולא קמי' כל"ח, ואתה הוא קודם שנבה"ע ואתה הוא לאחר שנבה"ע ואין שום שינוי ח"ו, ולכן צ"ל ועמך לא חפצתי, דהיינו כל מה שעמך לא חפצתי כלל לא בג"ע התחתון ולא העליון כ"א ליכלל וליבטל אליו ית' כו'. והוא בחי' רצוא והשוב הוא בחי' המשכה למטה שזוהו מ"ש בס"י אם רץ לבך שוב לאחד, פי' שלאחר הרצוא צ"ל בחי' השוב היינו להמשיך גילוי אלקותו ית' למטה ולא שישאר בבחי' רצוא, כי נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים כו'. והנה ברר"ש יש כמה מדרי', שיש רצו"ש דמלאכים ונשמות וכמ"ש והחיות ברצו"ש, ומלמעלמ"ט יש ג"כ בחי' רצו"ש שהוא בחי' מטולמ"ט כו'. והוא ענין היופי, כי היופי הוא כשכלול מכמה גוונים דוקא, והיינו בחי' רצו"ש שהוא בחי' מלמעלמ"ט ומלמעלמ"ט והמחבר רצו"ש שנמצא שכלול מג' גוונים כו'. והוא מה יפו פעמי' בנעלים שההילוך הוא בנעלים היינו ע"י בידור היפוך נה"ב דוקא (ששרשו מבחי' נעל בחי' שמרי האפנים כו' כנודע), והנה למעלה הפי' מה יפו פעמך בנעלים היינו שהיופי נמשך גם בנעלים ע"ד מ"ש ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה, שהילוך נמשך גם בין העומדים היינו המלאכים הנקראים עומדים, והיינו לפי שההשפעה אלקית הנמשך לישראל נמשך ע"י המלאכים, לכן גם הם מתעלים ע"י ישראל כו'. ח"ע שמקדימים ברכת יוצ"א קודם ק"ש כו' כמ"ש במ"א. והנה כתיב רחצתי את רגלי, שבשבת הוא בחי' עליות המל', כי בחול כתיב ששת ימים עשה כו', שהוא בחי' ירידה והשפלה, אבל בשבת הוא בחי' עליות המל', ולכן אומרים בע"ש ע"ח ואתפרשת מסט"א (שבע"ש ע"ח מתעלים כל הבחי' כו' כמ"ש במ"א). והוא רחצתי את רגלי, והיינו שגם המנעול עצמו מתעלה בשבת, כי בחול הגם שהמנעול מגין על הרגל שלא יתלכלך אעפ"כ המנעול עצמו מתלכלך בטיט כו' אך בשבת נא' רחצתי את רגלי ואתפרשת מסט"א כו' גם המנעול מתעלה, והוא מ"ש נער הייתי גם זקנתי כו', ואמרז"ל שרו של עולם אמרו. והענין הוא דהנה בחול נק' נער לפי שמקבל מבחי' נער ישראל, אבל בשבת ויר"ט הוא בחי' גם זקנתי שפי' זקן הוא זקן שקנה חכמה שמקבל מבחי' ישראל סבא ששרש ענין זקן למע' רומז לבחי' ע"י יתיב כו'. והוא מה יפו פעמך בנעלים כו' בת נדיב בתו של אברהם שנק' נדיב שא' מחוט ועד שרוך נעל שהוא נדיבות גדולה כי הי' לו לקבל ע"ט כמו ענר אשכול וממרא שלקחו חלקם ואעפ"כ לא קיבל לפי שהי' נדיב ביותר שו"ע רב חסד, כי אית חסד ואית חסד אית חסד שנק' חסד עולם ואית חסד דאקרי רב חסד כו' ואברהם ע"י בחי' הנדיבות הגיע לבחי' רב חסד כו'. והנה יניקת החיצונים הם משני אופנים או מריבוי הצמצום, או מבחי' גבוה מאד כמו רב חסד שאינו תופס מקום כלל וכמ"ש כמה א"א לפניו, וכתוב א"א וגדל חסד כו'. והנה אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו עאכ"כ, דהיינו שאברהם ע"י הנדיבות המשיך בחי' זו ממש בבחי' פנימיות, ועי"ז זכו בניו לבחי' מה יפו פעמך בנעלים דהיינו שהמנעלים יתעלו ג"כ שיהי' בבחי' גם זקנתי שמקבל מבחי' וע"י יתיב כו' בחי' רב חסד כו'.

בס"ד, ש"פ ויחי, למ"ד.

ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ויהי ימי יעקב שני חייו שבע וארבעים ומאת שנה, וצ"ל מפני מה נאמר ביעקב מספר המועט קודם למספר המרובה מה שלא נאמר כן בכל האבות כמו באברהם ויצחק שנאמר בהם ויהי ימי אברהם מאה שנה ושבעים וחמש שנים וביצחק נאמר מאה שנה ושמונים שנה וכן בשרה נאמר ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים, נאמר מאה שנה קודם והיינו לפי שמאה שנה מורה על מאה ברכות כו' וגם עשרים שנה הוא בחי' חו"ב כו' ושבע שנים הוא בחי' ומדרי' אחרונה ע"כ נאמר מאה שנה תחלה וא"כ אינו מובן למה נאמר ביעקב שבע שנים תחלה, ולהבין זה צ"ל מתחלה מ"ש ואברהם זקן בא בימים ואיתא בזהר שבא באינון יומין עילאין עובדין קריבו לי' בכל יומא מדרגא לדרגא עד דאסתליק בדרגו', שבכל יום צריך לקיים מצוה אחת ועי"ז נעשים לו המצות לבושים לנשמה וזהו מ"ש ימים יוצרו ולא אחד בהם שניתן לאדם ימים קצובים כפי מספר חייו כדי שימשיך בהם אחד אך ע"י מה ימשיך אחד בהם זהו ע"י מצות מ"ע ומל"ת וזהו ולא באלף ולו בוי"ו וע"כ הם שס"ה ל"ת כנגד שס"ה ימים שכל יום מזהיר אותו שלא לעבור על ל"ת אחת וע"י רמ"ח מ"ע עי"ז ממשיך בחי' אחד ועי"ז נעשים לבושים לנשמה בכדי ליהנות מזיו השכינה כו' וזהו ג"כ מ"ש במד"ר תפסת אומנתי בא לבוש לבושי הה"ד וע"י יתיב לבושי' כתלג חיור כו'. וצ"ל מה שייכים הלבושים של תורה ומצות לימים דוקא שצריך לקיים כל יום דוקא מצוה אחת וכאשר חסר יומא חדא חסר לבושא חדא וכמאמר רז"ל בחגיגה ג"כ איזהו מעוות אשר לא יוכל לתקן זה שלא קרא ק"ש כו' ולכאורה הלא יכול לקיים שתי מצות ביום השני ולמה צריכים דוקא בכל יום לקיים המצוה כו'. אך הענין דהנה כתיב ויפח באפיו נשמת חיים ואיתא בזהר מאן דנפח מתוכו נפח פי' מתוכיותו ומפנימיותו שתוכיות ופנימיות של האדם מוציא בנפיתתו כו' שבנפיתתו הוא מוציא פנימי' החיות ולכך איתא עד שיאדים פני התוקע שצריך להיות בכח דוקא ואינו כמו הדבור שבדבור אינו מתלבש פנימי' החיות רק חיצוני' כו'. וצ"ל מפני מה בבריאת האדם נא' ויפח באפיו ומאן דנפח מתוכו נפח מה שלא נאמר כן בכל הנבראים אפי' במלאכים אדרבה ארז"ל לא בעמל ולא ביגיעה ברא הקב"ה את עולמו כי בדבר ה' שמים נעשו כו' בדבור כלבד, וזהו מ"ש בהבראם בה' בראם אתא קלילא דלית בי' מששא שהוא רק בחי' הארה בעלמא וא"כ למה בבריאת האדם נא' ויפח באפיו כו' כנ"ל וגם בתורה נאמר קול ה' בכח שגם התורה ניתנה בכח ולכן עכדו"ד פרחא נשמתן כו' וגם זה אינו מובן כו'. אך הענין הוא דהנה כתיב או יחזיק במעוזי שלום יעשה לי יעשה שלום לי וארז"ל כל העוסק בתורה משים שלום בפמשמ"ע ובפמשמ"ט, והנה פי' וענין התחברות פמליא ש"מ ה"ע התחברות סוכ"ע בממכ"ע סוכ"ע היינו שהוא מובדל מגדר עולמות כו' וזהו פי' קדוש ה' כו' קדוש הוא בחי' שמובדל מגדר עולמות אע"פ שאתה מחי' את כולם אעפ"כ אינו כמו הנשמה שמחי' את הגוף שמתלבשת

בגוף ולכך היא מתפעלת ממקרי הגוף אבל אא"ס אינו מתלבש כלל בעולמות ולכך כתיב אני הוי' לא שניתי שאין לו שום שינוי כלל בין קודם ברה"ע לאחר ברה"ע לפי שאינו בבחי' התלבשות כלל כ"א הנה הוא קדוש ומובדל ומה שארז"ל מה הנשמה ממלא את הגוף כך הקב"ה ממלא את כל העולם זהו רק הארה בעלמא שאינו נוגע אל עצמותו כלל וע"ד בחי' השם שאינו נוגע אל עצמותו כו' לפי שא"צ לו לעצמו רק לזולתו כו' וז"ע מ"ש שמע ישראל כו' ה' אחד הוא בחי' סוכ"ע שהוא בחי' אני הוי' לא שניתי בחי' אנת הוא חד ולא בחושבן ושרשי התהוות עולמות הוא רק מבחי' שם ברוך שם כבוד מלכותו. שם הוא רק בחי' הארה מבחי' מל' אבל בחי' מל' עצמה ג"כ מובדל ומרום מבחי' עולמות וכמ"ש המלך המרום לבדו רק הארה מבחי' מל' שהוא בחי' הארה דהארה מזה נתהווה בחי' השתל' עולמות. ושרש ההשתלשלות הוא בחי' ד' חיות המרכבה פני ארץ פני שור כו' פני ארץ הוא מקור ושרש לחיות שע"י ריבוי השתלשלות מבחי' פני ארץ מזה נתהווה נפש החי' כו' ומבחי' פני שור הוא שרש ומקור לנפש הבהמו' כו' ופני נשר הוא מקור לעופות ופני אדם הוא מקור לנפש המדברת כו' ושרש ומקור של בחי' השתל' הוא בחי' שם כבוד מלכותו אך מה שנתהווה מבחי' שם כבוד מלכותו בחי' השתלשלות הוא רק בחי' נפש המחי' של כל דבר שהוא בחי' רוחני' הדבר אבל גוף הבהמה וחי' שהיא גשמי' א"א להתהוות עפ"י השתל' שאפילו אם הי' ריבוא רבבות בחי' השתלשלות לא הי' אפשר להתהוות היש הגשמי מרוחני' ואפילו גבראים הגדולים כמו שמים וארץ ג"כ אינו עפ"י השתל' שאע"פ ששרש השמים וארץ הוא בחי' זו"ג שמים הוא בחי' אש ומים שהוא בחי' מדות עליונות ובחי' ארץ הוא בחי' מל' אך מ"מ הוא רק בבחי' שרש בלבד אבל גשמי' שמים וארץ א"א לומר שהי' מתחלה בהעלם ואח"כ יצאו מהעלם לגילוי כמו מדות משכל שהי' המדה מתחלה כלולה בהעלם בשכל ואח"כ יצאו מהעלם לגילוי וא"כ כדי שיתהווה גשמי' שמים וארץ הוא למע' מבחי' השתל' שהוא בחי' ממכ"ע כ"א ע"י בחי' סוכ"ע שהוא כל יכול לעשות יש גשמי' כמו רוחני' כו' וזהו מבחי' המלך המרום לבדו שהוא מובדל ומרום מגדר עולמות מזה נתהווה היש גשמי' דהיינו מבחי' רצה"ע מה שעלה ברצונו בחי' אנא אמלוך ואין מלך בלא עם מזה נתהווה היש גשמי' כו' ובוזה יובן ג"כ הקושיא הידוע בספרים מ"ש אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מאמ"צ למה לא נאמר אשר בראתי שמים וארץ שהוא יותר פלא הגם שהיו במצרים נסים ונפלאות אך מ"מ הוא רק בחי' יש ממש רק שהוא היפך הטבע כו' ואפי' קי"ס שהוא הפך ים ליבשה שמעלמא דאתכסיא נעשה עלמא דאתגליא אעפ"כ אינו דבר פלא כמו בריאת שמים וארץ שהוא יש מאין ממש.

והענין הוא דהנה כתיב אדון הנפלאות דהיינו שהוא למעלה מבחי' נפלאות שפלא נחשבת כעשי' גשמי' לפניו וכמ"ש עושה פלא כו' לפי שבחי' היותר פלא הוא בחי' בריאת שמים וארץ והנה שרש בריאת שמו"א הוא רק מבחי' דבור שהוא בחי' הארה בעלמא וכמ"ש רז"ל לא בעמל ולא כיגיעה ברא הקב"ה את עולמו כו' בהבראם כו' וזהו אדון הנפלאות ששרש כל הנפלאות

הוא רק מבחי' אדון שהוא מבחי' מל' בלבד אבל יצ"מ הי' הכנה למ"ת ובתורה הוא בחי' התגלות אוא"ס מבחי' אנכי מי שאנכי וכמ"ש אנכי ה' אלקיך והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום שהוא בחי' התגלות אוא"ס עצומ"ה ית' ולכן נא' אשר הוצאתיך מאמ"צ מצרים הוא בחי' מצרים וגבולים מהארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה כו' ולא דוקא בעולמות התחתונים אלא אפי' עולמות עליונים הוא ג"כ בבחי' גבול לפי שהוא בחי' השגה וע"כ יש לכאור"א מדור לפי כבודו ולכן כתיב תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, כל הוא בחי' חיי עוה"ב ותומ"צ הוא למע' מבחי' עוה"ב כי ע"י התורה הוא התגלות א"ס שלמע' מגדר גבול בחי' אנכי מי שאנכי, וזה שנא' אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מאמ"צ ולא אמר אשר בראתי שמו"א לפי שבריאית עולמות הוא רק מבחי' הארה בעלמא אבל ע"י התורה הוא בחי' התגלות אוא"ס למע' מגדר גבול מבחי' אנכי מי שאנכי. ובוזה יובן ג"כ מה שהתו' ניתנה בכח דוקא וכמ"ש קול ה' בכח לפי ששרש התומ"צ הוא גבוה מאד דהיינו למשל מצות תפילין וציצית ושרש מצות תפילין היינו משרו"ל הקב"ה מניח תפילין או מצות ציצית היינו מה שהקב"ה מתעטף בציצית הקב"ה מצלי כו' וכדי שיתלבש בחי' זו למטה בתפילין גשמי' ובציצית גשמי' זהו הנק' כח והיינו בחי' כח אד' כי כח הוא גילוי פנימי' כמו למשל כשאדם מגביה דבר קטן א"צ לזה כח רב אלא ע"י החיות שיש לו ביד עי"ז יכול להגביה אבל כשצריך להגביה משא כבדה צריך להמשיך ביד גילוי פנימי' הנפש ואח"כ יכול להגביה, וכמו"כ למעלה כדי שיתלבש תומ"צ עליונים למטה בגשמי' כו' זהו ע"י גילוי פנימי' אוא"ס וע"כ נק' תורה שלום שהוא התחברות סוכ"ע בממכ"ע וע"כ המחבר הוא למעלה משניהם ולכן יכול לחבר דהנה באמת עצמו' אוא"ס הוא למעלה מבחי' רצון דאנת הוא שלימותא דכולהו רק כדי שיתהוו בחי' רצון הוא ע"י צמצום וזהו רצון אותיות צנור והנה כדי שיתלבש בבחי' רצון דהיינו בבחי' מצות סמו מצות שבת ל"ט מלאכות תפילין מרובעים דוקא וא"ל פסול כו' שנתצמצם רצונו כו' זהו ע"י התו' שהתו' היא בחי' ואחי' אצלו שעשועים שהוא פנימי' הרצון שהוא בחי' חפץ ע"כ ניתנה התו' בכח כו'. והנה בנשמה ג"כ נא' ויפח באפיו ומאן דנפח כו' היינו מבחי' פנימי' לפי ששרש הנשמה הוא למעלה מבחי' עולמות וכמ"ש עם המלך במלאכתו ישבו וארו"ל במי נמלך בנשמותיהם של צדיקים לפי ששרש נש"י עלו במח' שלמע' מבחי' הדבור וע"כ כדי שיתלבש הנשמה למטה בגוף גשמי הוא ג"כ ע"י בחי' פנימי' הכח דוקא וזהו שנא' באדה"ר ויפח באפיו נ"ח לפי שאדה"ר הי' כלול כל הנשמות והי' גשמתו גבוה מאד וזהו שנא' במשיח ירום ונשא וגבה מאד, מאד אותיות אדם שלע"ל יהי' משיח במדרי' אדם כמו שהי' קודם החטא וא"כ נשמתו גבוה מאד וכדי שיתלבש למטה בגוף הוא ע"י ויפח באפיו כו' דוקא מאן דנפח כו'. והנה מעתה אינו מובן מאחר ששרש הנשמה גבוה מאד א"כ למה באמת ירדה למטה להתלבש בגוף ונה"ב והלא הוא ירדה גדולה מאד מאיגרא רמה כו' א"ו שהירידה צורך עלי' ומתו העלי', והענין דהנה כתיב ואני ככרוש רענן פי' אני הוא בחי' מצות אעפ"י שבמצות כתי' והיו הדברים כו' אשר אנכי

מצוך היינו ששרשן מבחי' אנכי אבל נמשכו למטה בבחי' אני שהוא בחי' מל' ולכך נק' מצות המלך לפי שנמשכו בבחי' מל' כו' וזהו ואני כבדו רענן דהיינו שהמצות מעלין את נפש האדם למעלה מאד כמו למשל הכבוד רענן שהוא ארז רך שיכולים לכפוף אותו עד למטה ואח"כ כשמניחין אותו נתעלה לשרשו כו' כך המצות נשפלו למטה בגשמי' כו' אבל אח"כ מעלין את הנפש לשרשן הקדום וגם למעלה כו' וזהו והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה' אלקיך כו' ואין צרור פחות משלשה שהוא בחי' תו' ועבודה וגמ"ח כו' עי"ז מתעלה לבחי' ה' אלקיך ממש כמו עי" שזורקין אבן במרגמה שע"ז יתעלה האבן יותר מכמו שהי' זורק אותו בלי מרגמה כו' כמ"כ עי" המצות דוקא נתעלה הנפש לבחי' את ה' אלקיך ממש עצמות אא"ס כו'. והנה המצות נתלבשו בזמן דוקא שהזמן נברא ומחודש, והנה שרש הזמן הוא מבחי' יומין עילאין והנה יש ימי עולם וכמ"ש כימי עולם ויש ימי קדם זהו בחי' ועי' יתיב שהוא בחי' ימי קדם, וזהו מ"ש במד"ר תפסת אומנתי בא לבוש לבושי הה"ד ועי' יתיב לבושי' כתלג חיוור כו' דהיינו המצות דוקא וגם הימים ששרשן מימי קדם שהוא בחי' ועי' יתיב עי"ז דוקא נעשים לבושים לנשמה כו', וזהו ואברהם זקן בא בימים באינון לבושין שנקראו ימים דוקא לפי שע"י שקיים המצות בימים דוקא עי"ז נעשה לבושי' וכאשר חסר יומא חדא חסר לבושא חדא, ובוה יובן ג"כ מ"ש במד"ר שיש בעשה"ד תר"ך אותיות כנגד תרי"ג מצות התורה וכנגד ז' ימ"ב דלכאורה מה שייכות יש תרי"ג מצות לבחי' ז' ימי בראשית אך הענין הוא דז' ימ"ב הוא בחי' ימי קדם שלמע' מבחי' ימי עולם ועי' מה ממשיכים את הגילוי מבחי' שבעת הימים הוא עי' מצות כו' ולכך יש שייכות תרי"ג מצות עם ז' ימי בראשית ולפי שעיקר הגילוי הוא מבחי' שבעת הימים שהוא בחי' ימי קדם ולכך צריך המצות בימים דוקא. ועתה צ"ל מה שא' ויחי יעקב באמ"צ שבע עשרה שנה, דהנה עיקר גילוי התורה הוא בבחי' יעקב וכמ"ש ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל והנה עיקר בריאת עולמות הי' כדי שיתגלה מדותיו שאם לא הי' בריאת עולמות אינו שייך לקרוא אותו בשם רחום וחנון כי מאחר שאין על מי להתרחם או להתחסד אבל בחי' חכ' שייך ג"כ בלי בריאת עולמות כי חכ' שייך גם לעצמו שיכול לישב ולהשכיל השכלות כו' משא"כ בחי' חסד אינו שייך כ"א לזולתו כו', והנה מ"ש כאן ויחי יעקב כו' שבע שנים היינו בחי' מדות שלמעלה מבחי' חכ' הנק' ימי קדם ושנים קדמוניות שמשם שרש ההמשכה שיהי' בחי' התהוות עולמות כו' והנה אח"כ כשממשיכים את המדות עליונות נמשכי' בבחי' ע"מ וזהו שבע עשרה שנה שהשבע מדות אלו נמשכים בבחי' עשרה, ובוה יובן ג"כ מ"ש ביעקב שיעקב הוא בחי' יו"ד עקב שהוא המשכת א"ס למטה ואיתא בספרים שיעקב הוא גימטרי' ז"פ הוי' שהוא רק ז' בחי' לבד וזהו ג"כ כהנ"ל דשרש ההמשכה מה שיעקב ממשיך הוא מבחי' ז"מ ז"פ הוי' כו' אבל כשממשיכים למטה צריכים בבחי' יו"ד כו' וזהו יעקב יו"ד עקב עי"ז מברר בחי' עקב וכמ"ש וידו אוחות בעקב עשו וידו הוא בחי' יו"ד שמברר את עשו כי בחכמה אתברירו כו' עי"ז ממשיך מבחי' ז"פ הוי' כו' וזהו ג"כ מ"ש ויחי

יעקב באמ"צ שבע עשרה שנה, פי' ויחי היינו עיקר חיותו שזה הי' עיקר חיות הי' בחי' שבע להמשיך בחי' ז' מדות עליונות בבחי' עשרה וע"י מה המשיך הוא ע"י מצרים שבירר את המצרים שהם בחי' סט"א כו' ואח"כ כתיב ארבעים ומאת שנה, והענין הוא דהנה כתיב בשלמה ויעש את החג שבעה ושבעה ארבעה עשר יום והיינו שבעת ימי הסוכות ושבעת ימי חנוכת הבית שאכלו ג"כ ביוהכ"פ רק שאח"כ נמחל להם העון, וצ"ל מפני מה נאמר שבעה ושבעה למה לא נאמר ויעש את החג ארבעה עשר יום, והענין הוא דהנה יש יומין עילאין ויומין תתאין וכמ"ש כימי השמים על הארץ, יומין תתאין הוא בחי' ז' רקיעים ז' היכלות היכל האהבה היכל היראה כו' ויש יומין עילאין היינו ז' מדות דאצי', והנה שלמה הי' מחבר יומין עילאין עם יומין תתאין וזהו ויעש את החג שבעה ושבעה שהמשיך מבחי' ז' מדות עליונות לבחי' ז' מדות דבריא, וזהו ג"כ מ"ש ביעקב וארבעים ומאת שנה והיינו לפי שיעקב ממשיך מבחי' ז' מדות עליונות שלמעלה מאצי' בבחי' שבע מדות דאצי' וכשנמשכין ז' מדות אלו צריכין להתלבש בבחי' ע"ס כו' ונעשה מזה ע' כל מדה כלולה מ' וכן בו' תחתונות נעשה ג"כ התכללות כל מדה מ' ונעשה ע' כו' וזהו ארבעים ומאת שנה כו'. וזהו פי' הפ' ויחי יעקב שבע שעיקר הוא בחי' ז' מדות עליונות כמו שהן למעלה והמשיכו אח"כ בבחי' יומין תתאין וזהו ארבעים ומאת שנה כו' או ג"ל דכשהן נכללי' כ"א מיו"ד נעשה מו' שבעים והיו"ד יש בו מילוי ו"ד שהם ג"כ יו"ד לכן הם ארבעים ומאת שנה, ונמצא מתורץ מה שנא' מספר המיעוט קודם שזה הי' עיקר עבודתו והמשכתו כו'.

בס"ד, ש"פ שמות, למ"ד.

וילך איש מבית לוי ויקח כו' ותהר האשה ותלד בן ותרא אותו כי טוב הוא כו' ולא יכלה עוד הצפינו, ופי' רש"י שמנו לה המצרי' מיום שהחזירה, והיא ילדתו לוא"ו חדשים ויום א' שהיולדת לשבעה יולדת למקוטעי' והם בדקו לסוף ט'. ע' מ"ש בע"ח שעבור דו' חדשי' הוא נעלם ועליון מאד כי הוא מז' דעתיק המתלבשי' תוך ז' תיקונים דגלגלתא דא"א, ועיבור זה הוא להיות לידת המוחין הפנימים דו"א, ע"ש בע"ח שער העיבורים פ"ג. ומבחי' זו נמשך משה כי הנה איתא באד"ר דקל"ח א' משה משה לא פסיק טעמא בגווייהו דמיומא דאתייליד שלים הוי דכתי' ותרא אותו כי טוב הוא, ויובן זה ע"פ מה שנת' בת"א בביאור ע"פ ואלה המשפטים כי אברהם אברהם פסיק טעמא ומשה משה לא פסיק טעמא כי אברהם שבבריא ואברהם שבאצי' אינם מסוג אחד וכמ"ש באגה"ק סי' ט"ו מה ששמע ממורו ע"פ ואנכי עפר ואפר שאמר אאע"ה על הארת נשמתו המאירה בגופו מאור חסד עליון והיא מדתו מדת אהבה רבה של אאע"ה שהי' אהב להקב"ה אהבה גדולה ועליונה

כ"כ עד שנעשה מרכבה להקב"ה וסד"א שבחי' חסד והאהבה שלמעלה בספירות
היא מעין וסוג מדת אה"ר של אאע"ה רק שהיא גדולה ונפלאה ממנה למעלה
מעלה עד אין קץ ותכלית כנודע מדות עליונות שאין להם סוף ותכלית מצד
עצמן כי אוא"ס ב"ה מאיר ומתלבש בתוכן ממש ואיני וגרמוהי חד, משא"כ
בנשמת האדם המלוכש בחומר, שיש למידותיהן קץ וגבול אבל מ"מ סד"א
שמדותיו הם כעין וסוג מדת עליונות ולזה אמר ואנכי עפר ואפר דכמו שהאפר
הוא מהות עצמותו של העץ הנשרף שהוא מורכב מד"י ארמ"ע וג' יסודות
אמ"ר חלפו וכלו בענן המתהווה מהרכבתן כנודע ויסוד הד' שהי' בעץ שהוא
האפר שבו היורד למטה ואין האש שולטת בו הוא הנשאר קיים שהוא האפר
והנה כל מהות העץ וממשו וחומר וצורתו באורך ורוחב ועובי שהי' נראה
לעין קודם שנשרף עיקרו הי' מיסוד העפר שבו רק שאמ"ר כלולי' בו כי
העפר הוא חומרי יותר מכולם ויש לו אורך ועובי משא"כ באש ורוח ומי'
הם מעט מזעיר בעץ וכל ארכו ורחבו ועוביו הכל הי' מן העפר והכל שב
אל העפר שהוא האפר הנשאר אחרי שנפרד ממנו אמ"ר, והנה כמו שהאפר
אין לו דמיון וערך אל מהות העץ הגדול באורך ורוחב ועוביו קודם שנשרף
לא בכמותו ולא באיכותו אף שהוא מהותו ועצמותו וממנו נתהווה כך אמר
אאע"ה על מדתו מדת החסד והאהבה המאירה בו ומלוכשת בגופו דאף שהיא
היא מדת אהבה וחסד עליון שבאצי' המאיר בנשמתו שהיתה מרכבה עליונה
אעפ"כ בירידתה למטה להתלבש בגופו ע"י השתלשלות העולמות ממדרי'
למדריגה ע"י צמצומים רבי' אין דמיון וערך מהות אור האהבה המאיר בו
אל מהות אור אהבה וחסד עליון שבאצי' אלא בערך ודמיון מהות העפר
הנעשה אפר אל מהותו ואיכותו כשהוא עץ נחמד למראה וטוב למאכל עד"מ
ויותר מזה להבדיל באלפי' הבדלות רק שדברה תורה בלשון בנ"א במשל
ומליצה, ולכן פסיק טעמא בין אברהם לאברהם שאברהם שלמעלה באצי'
אינו בערך לאברהם דבי"ע, וכ"ש אברהם שלמטה כו', אבל משה משה לא
פסיק טעמא בגוייתו, שמושה שבאצי' ומשה שבבי"ע שוין כי הוא מבחי'
פנימיות, והיינו דעת, פנימיות המדות, והוא בבחי' הקו וחוט האוא"ס שבכל
העולמות שהם כו', וכמ"ש הרמ"ז בפ' תרומה דקל"ד ב', וז"ל שאע"פ שיש
פירוד בין בי"ע לאצי' היינו בבחי' כלי העולמות אבל לא בבחי' האור הפנימי
המתפשט בהם שהרי סודו ש' הוי' יו"ד באצי' ה' בבריאה ו"ה ביציר' ועשי'.
ועפ"ז יובן ענין משה שהוא בחי' שפע הפנימי המשפיע דעת לנש"י, הוא שה
בכל אבי"ע, ולכן משה משה לא פסיק טעמא בגוייתו, וביאור הענין יובן
בהקדם מ"ש וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה, זרע אדם הם
הנשמות שנמשכים מבחי' אדם העליון שעל הכסא דבתי' נעשה אדם בצלמנו
כדמותנו, והיינו בחי' נשמות דאצי' שהם הנק' בנים למקום והיינו שכמו
מעלת האדם שיש לו דעת והשגה והרגשה, כך אלו הנשמות יש להם דעת
גדול באלקות, ופי' דעת אין ר"ל הידיעה לבד אלא בבחי' הרגשה ממש.
וזרע בהמה הם הנשמות שאין להם דעת כ"כ באלקות, והיינו הנשמות דבי"ע
שהם כמעט כל הנשמות שבדורותינו אלה, שהנשמות דאצי' בני עלי' הם
שמועטים המה, ואפי' בדורות הראשונים כו', ואין ר"ל שאין להם שכל והשגה

באלקות אלא הגם שיש להם שכל והשגה שמשיגי' ומשכילים גדולת הבורא ית' מפי ספרים ומפי סופרים להיות בבחי' השגה והבנה גדולה איך שהקב"ה מחי' ומתוה הכל ואיך שלגדולתו אין חקר כו' מ"מ מאחר שאינו מורגש בנפשו בבחי' דעת שלם נקראי' בשם זרע בהמה, שהרי הבהמה רואה ג"כ ושומעת מ"מ אינה מבנת הדבר שהיא רואה ושומעת, והיינו מפני שאין בה דעת כ"כ, וכך נשמות אלו שאין בהם בחי' הדעת באלקות שהדעת היא בחי' הרגשה כשהתשכלה נקשרת ונקבעה בנפשו כאילו מרגיש כי דעת הוא מל' והאדם ידע שהוא בחי' התקשרות והתחברות. ועד"ז נא' ומבשרי אחזה אלקי' אחזה ממש כאילו רואה, ואע"פ שא"א לראות בחי' אלקותו ית' בעין הגשמי מ"מ הוא ע"ד שהאדם יודע ומרגיש את נפשו אשר בקרבו ומחי' אותו הגם שהנפש ג"כ א"א לראות מהות הנפש איך ומה, מ"מ הוא מרגיש את נפשו ע"י שרואה החיות של הגוף שזהו מהנפש ולכן בצאת הנפש מהגוף נשאר הגוף כאבן דומם, וגם בעודנו חי אינו דומה חיות נפשו בכל עת, וכמו כאשר ישן האדם שאז מסתלק הנפש מן הגוף ולא נשאר רק קיסטא דחיותא הנה אז כל הכחות החשובי' אינם נגלי', עד"מ כח השכל והראי' והשמיעה, שהרי בחלום מתחבר שני דברי' שרחוקי' זמ"ז בערך ובשעת השינה נדמה לו שזהו נכון ומתיישב, והיינו מפני שאז אינו מאיר השכל שיוכל להבחין שא"א לשני דברי' האלה להיות יחד, ובהקיצו משנתו אז מתפלא בעצמו מה שיוכל להתחבר בחלום כו', והיינו מפני כשניעור משנתו אז חשוב אליו גילוי אור חיות הנפש בפרטי בחי' כל הכחות כו', ועד"ז ממש הוא בחי' הדעת באלקות שיש לנשמות דאצי' כמא' איוב ומבשרי אחזה כו', והגם דלית מח' תפיסא בי' כלל היינו שמהותו אינו מושג אבל מציאותו נודע ונרגש, והיינו מה שאנו רואי' שהעולמות הם כמו גוף גדול והם חיים וקיימי', והרי חיות זה הוא מאוא"ס ב"ה השופע להם בכל עת ובכל רגע, והשכלה זו מושגת לכל, אך כשהיא מתקשרת בנפשו שיהי' נקשר ונרגש ממנה ממש כאילו רואה זהו הנק' בחי' דעת, ועד"ז אמרו"ל איזהו חכם הרואה את הנולד כאילו רואה בעין ממש הולדת והתהוות היש מאין כו', ועד"ז וה' עליהם יראה בבחי' ראי' והרגשה ממש, משא"כ כשאין השכלה והבנה זו בבחי' קירוב והרגשה ממש בנפש נק' בחי' זו בשם זרע בהמה, והגם שיש לו שכל והשגה גדולה באלקות מ"מ אינו בבחי' דעת והרגשה, והגם שכל ישראל מאמינים בני מאמינים, והאמונה היא למעלה מן הדעת, מ"מ הוא נק' עטרה שהיא בבחי' מקיף, וצ"ל ג"כ בחי' דעת כמ"ש דע את אלקי אביך ואז הוא ועבדו בלב שלם, כי ע"י הדעת וההשגה מורגשת כאילו רואה שאין העולם מסתיר כלל, וגם האהבה הבאה מבחי' הדעת וראי' חושית אין ערוך אלי', וכן היראה כו', כי אינו דומה שמיעה לראי', ופי' ראי' כמארו"ל הסתכל בשלשה דברי' ואי אתה בא לידי עבירה, הסתכל דוקא, בבחי' ראי' בעין השכל, כמו אדם המבין בחכמתו ורואה שיבוא עליו איזהו דבר טוב או היפוכה ח"ו, אע"פ שרחוק הזמן שיבוא הדבר, הנה מפני הסתכלו' שכלו הוא כאלו רואה מיד בעיניו וכאלו הובא עליו, ומתיירא מאד אם רע הוא ושמח מאד אם טוב הוא, אבל בחי' שמיעה שהוא בחי' ההתבוננות בלבד במחשבה עמוקה,

זהו כמו ששומע מאחרי' שיכול הדבר ההוא לבוא, הנה מזה לא יפול עליו היראה כ"כ או השמחה מהדבר, והיינו מפני שאין זה הדבר בהתגלות גמור אצלו כ"כ, והגם שמתבונן בו, מ"מ אינו דומה כמו שרואה בעיניו, וזהו שאינו דומה שמיעה לראי', שראיית הדבר הגם כי אינו מתחדש אצלו כלל שהוא כמו ששמע כבר, הנה כשרואה מתפעל ביתר שאת על ערך התפעלותו שהי' ממה ששמע בו, ע' מזה בד"ה הטה אלקי אונך פקח עיניך וראה, וזהו שאמרז"ל הסתכל בשלשה דברי', שהי' ענין התבוננות אלקי' אצלו כאדם המבין בחכמתו ורואה הדבר אע"פ שרחוק כנ"ל, ואיזהו חכם הרואה את הנולד. משא"כ בחי' שמיעה היא מבחי' בינה, היינו שמבין אחדות ה' איך שכולא חד ושכל העולמות בטלין ומבוטלין כאין נגדו, ושהכל בהשפעת חיותו ית' ובו אין שינוי כו', כידוע כל ענין אחדות ה', אע"פ שמתבונן בו הדק היטב וכל עומק מחשבתו טרוד בה והרי נקבעה האמונה בלבו מ"מ הוא רק ע"ד שמיעה והבנה לבד, ואין הענין בהתגלות גמור כאלו רואה בעיניו, ולפיכך כשיסיר אף לפי רגע פונה לדרכי תאוותיו, אבל כשענין האחדות בהסתכלות חכ' שהוא מקור הבינה קודם שיבוא להתבוננות והרחבה כו' הוא ממש כמו ראיית העינים, ואי אפשר לו בשום אופן להסיר מחשבתו וכל המדות מענין האחדות, ובכל עשיותיו ועניניו דבוק בו ית' בדביקות נפלא, מפני היותו רואה המלך בעיניו, ולכן אמרו הסתכל דוקא בבחי' ראי' ואז אי אתה בא לידי עבירה, וזהו הי' בעת זמן קבלת התורה דכתי' וכל העם ראי' את הקולות, רואין את הנשמע, פי' שבחי' ההתבוננות מה שהוא בבחי' שמיעה, הי' אצלם בבחי' ראי' והתגלות, נמצא חכ' הוא בחי' ראי', וכינה הוא בחי' שמיעה, ונודע כי אבא מקננא באצי' וכינה בבריאה, לכן הנשמות דבריא' אין בהם בחי' ראי' רק שמיעה והבנה, וע"כ נק' זרע בהמה, משא"כ נשמות דאצי' שם גילוי בחי' חכ' וראי', הם הנק' זרע אדם, וזהו שרש ההפרש בין פ' ראשונה דק"ש לפ' שני' דק"ש, שאמרז"ל בפ"ו דברכות שפ' ראשונה היא בחי' ערש"מ שעז"ג ועמדו זרים ורעו צאנכם, ופ' שני' דק"ש הוא בחי' אערש"מ, והיינו מפני כי לא נא' בה בכל מאדך, והיינו כי מאד הוא אותיות אדם זהו הנשמות שנק' זרע אדם בחי' ההשגה באלקות כאלו רואה ממש, וזהו הנק' ערש"מ, שע"י הראי' הוא בחי' ההתקשרות לאלקי', כאלו רואה עי"ז בא להיות ועמך לא חפצתי שלא יחפץ לא בגעה"ת ולא בג"ע העליון ולא בעוה"ב, שכ"ז הוא עמך, בטל וטפל לך, כ"א יחפץ לדבקה בו ית', וע"י בחי' רצון ותשוקה זו ממשיך להיות נמשך בחי' רצון אותיות צנור הוא בחי' המשכה מאוא"ס ב"ה בעל הרצון להיות רצון כו', משא"כ פ' והא"ש הגם דכתי' בה וא"ש תשמעו הנה שמיעה הוא בחי' בינה, הבנה בעלמא, ולא בבחי' התקשרות ע"י הדעת כאילו רואה כו', ולכן לא נא' בה בכל מאדך, בחי' אדם, כ"א בחי' זרע בהמה כו' נשמות דבריא' כו'.

והנה בחי' הממוצעת המחבר ומוזוג חכ' עם בינה הוא הדעת, כי דעת הוא ל' התקשרות שמחבר, מל' והאדם ידע, אדם הוא בחי' חכמה כנודע שאדם הראשון הי' בחי' חכ', ולקשר בחי' החכ' עם חוה, אם כל חי, בחי'

בינה, זהו ע"י הדעת. ובעבודה הוא שיהי' מקושר לה' בעומק נקודת פנימיו
הלב במחשבת הבינה שמתבונן. משא"כ בינה לבדה הוא היות הענין במחשבה
לבד, ואפי' עומק המח' כו' מ"מ אינו נוגע לעצמותו דהיינו ללבו כלל. אבל
כשיהי' בבחי' רעו"ד התלהבות לבבו ודביקותו בהענין שמחשב עד
שיהי' כולו בהענין דבוק מאד בכל חושי גופו. שז"ע בחי' הדעת, הנה הוא
גורם שיתחבר החכ' לבינה, דהיינו שיגרום ברוב חוץ התבוננות עד שיהי'
בהבינה בחי' ראוי' חושיות ראוי' החכ'. והנה בחי' דעת המחבר חכ' עם הבינה
נק' דעת עליון, ויש בחי' ד"ת המחבר להיות התקשרות המוחין במדות, והיינו
בחי' פנימיות המדות. והנה מרע"ה כמו גדול שממשיך ומשפיע בחי' דעת
בנש"י גם בנשמות דבי"ע שנק' בשם זרע בהמה, שיהי' בהם בחי' דעת
והכרה והרגשה באלקות להיות וידעת היום כו' דע את אלקי אביך, והוא
המזווג וממשיך בחי' חכ' לבינה שיהי' בהתבוננות בחי' ראוי' כי מרבע"ה
רעיא מהימנא אחד המיוחד משבעה רועי' שרועה ומפרנס נש"י בהשפעתו
אליהם מוח הדעת שזהו פי' רעיא מהימנא שמפרנס את האמונה. ולכן הוא
גואל ראשון וגואל אחרון, פי' גואל שהוא המשפיע להם בחי' הדעת שהרי
בתחלת דבורו עמהם אמר להם וידעתם כי אני הוי' כמ"ש בר"פ וארא.
וכתי' וידבר משה כן אל בני, ומקודם לזה כתי' ויאמן העם שהי' בבחי'
אמונה לבד, ומשה השפיע להם בחי' הדעת כו'. וכמו"כ הוא יהי' גו"א
להיות ומלאה הארץ דעה את ה' להיות בטל וטפל לה', כי כולם ידעו אתה,
והיינו כי הדעת שנמשך בגאולת מצרים זהו רק בבחי' ממכ"ע, אבל שיהי'
הדעת גם בבחי' סוכ"ע זהו יהי' לע"ל. וזהו ונתתי עשב בשדך, עשב הוא
ע"ב ושי"ן באמצע, והענין כי עשב זהו ע"ב שמות שבפסוקים ויסע ויבא
ויט, והשי"ן הוא ג' ווי"ן של ויסע ויבא ויט, וזהו ההשפעה שנמשך מבחי'
חג"ת לבחי' מל' וכמבואר בזהר תרומה דקל"ב ע"ב וז"ל שמא דע"ב אתון
דוד דקא מתעטר באבהן. ובעבודה ז"ע והשפעה ממרכבתא עילאה חג"ת
דאצי' אשר ענין מרכבתא עילאה ז"ע הביטול למהו"ע ית' כמו שמרכבתא
תתאה היא הביטול לבחי' מל', ולכן ע"י ג' פסוקים אלו ויסע ויבא ויט
הי' קרי"ס ונתחברו ונתאחדו י"ב שבטי ישראל שהם י"ב בקר דבריאה
עם שרשם י"ב ג"א דז"א שהם מרכבה עילאה חיון עילאין, וכמו קרי"ס
ע"י משה ויט משה את ידו והיינו ע"י שפע ע"ק כמ"ש בת"א סד"ה אשירה
לה' כי גאה גאה, כמו"כ ענין ונתתי עשב להמשיך הדעת גם בבחי' הנשמות
שנק' בשם זרע בהמה, זהו מע"ק ע"י משה. והיינו שכמו בקי"ס ראתה שפחה
על הים מה שלא ראה יחזקאל, והנה יחזקאל נק' בן אדם, ושפחה כמו זרע
בהמה, הרי ע"י בחי' עשב שהוא בחי' ע"ב שי"ן נמשך הגילוי בבחי' בהמה
כמו בבחי' אדם, ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים. והנה כ"ז
נמשך ע"י מרבע"ה שהוא הממשיך והמשפיע בחי' הדעת מריש כ"ד עד
סוכ"ד שיהי' עובר ונמשך בכל בחי' מחדו"מ, להיות כי משה הוא בחי'
מ"ה שי"ן, שמ"ה הוא בחי' מ"ה דחכ' כח מה של הארת מצחא דעתיק,
והשי"ן הוא בחי' ההמשכה בג' קוין כו'. ולכן משה משה לא פסיק טעמא
שמשה שלמטה הי' כמו מדריגתו למעלה כו'.

ועפ"ז יובן ענין מה שנולד לז"ח, כי להיותו מבחי' הפנימיות לכן נולד מעיבור דז"ח הנמשך מז"ת דע"י בחי' תחתונה שבמאציל שהו"ע הק"ו. ולכן אמרז"ל שילדתו שלא בצער, כי ענין חבלי לידה הוא בחי' הגליות, ולכן משה שהי' הגואל אינו שייך חבלי' בלידתו כי הוא בא לגאול מהחבלי'. וז"ש בטרם יבוא חבל לה והמליטה זכר (בישעי' סי' ס"ו ז'). ועפ"ז יובן ג"כ מ"ש במשה ויקרא הוי' הוי' שמשה קורא וממשיך משי' הוי' דלעילא לש' הוי' דלתתא כמ"ש בת"א סד"ה כי אתה נרי וסד"ה וירא ישראל, שע"י משה נעשה קישור וחיבור ב' הוויות, כי משה הוא דעת והתקשרות, ולכן נק' רעיא מהימנא כנ"ל, וא"כ שורש משה נמשך משי' הוי' דלעילא, ועפ"ז יובן ענין וילך איש מבית לוי, פי' איש הוא ג"ר כי יש הוא ב"פ קנה, היינו קנה חכמה קנה בינה, והאלף רומז לבחי' הבהר, מבית לוי, היינו כי שורש הלים הוא מגבורה דע"י שמלוכש במוחא סתימאה, ויקח את בת לוי, הוא בחי' כליון כל הרצונות, וכנ"ל בענין הקדמת שמע כו' קבעומ"ש ביטול לבעהר"צ. ולהיות כי שורש הלוי' הוא מגבורה דע"י כנ"ל לכן הי' העיבור ז"ח הוא בחי' ז"ת דע"י, ועי"ז נולד משה הוא בחי' שפע הפנימי שזהו נשפע ע"י גבורה דע"י דוקא כנודע.

בס"ד, ש"פ וארא, למ"ד.

וארא אל אברהם כו' באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם. ופי' רש"י ז"ל, לא נכרתי להם במדת אמיתית שלי, ולכא' צ"ל שאיך יתכן לומר במדותיו ית' אמיתית ושאינו אמיתי ח"ו שזה א"א לומר ולהרהר כלל וכלל, וכמ"ש במק"א מענין תיקון ואמת שהקשו אטו רחום וחנן לאו אמת הוא והיתכן לומר ששאר המדות הם ח"ו אינם אמת, והענין הוא דהנה ש' שדי הוא שאמר לעולמו די, וכמארו"ל שהי' הרקיעי' מתפשטי' עד שגער בהם הקב"ה ואמר די, וזהו שורש ענין ש' שדי, ונמצא כי זהו בחי' היותו מתצמצם לצורך ברה"ע, שזהו ג"כ אלקות כמו כח הגילוי, וכמארו"ל אם מתכנסין כל באי עולם אינם יכולי' לברוא אפי' כנף יתוש א' והבריאה הי' מבחי' ש' שדי שז"ע שא' לעולמו די, והיינו שזהו כמ"ש בעבה"ק שאוא"ס ב"ה הוא בחי' שלימותא דכולהו וא"ת שיש בו כח בבע"ג ואין לו כח בגבול הרי אתה מחסר שלימותו, ולכן צ"ל שבחי' ש' שדי הוא כח הגבול הנמצא בא"ס ב"ה, וא"כ איך יתכן לומר לא נכרתי במדת אמיתית שלי, וגם יש להוסיף אומץ בקושי' זו הלא באברהם כתי' גבי מצות מילה אני אל שדי התהלך לפני הוי' תמים ואם זהו ש' שדי שהי' בברה"ע א"כ מהו ענין התחדשות הגילוי שהי' לאברהם ע"י מצות מילה הלא גם ברה"ע הי' מבחי' ש' שדי, ולכא' הי' אפ"ל שברה"ע הוא בבחי' הסתר וכמ"ש מזה במ"א בד"ה מי כמוכה שענין הבריאה בדרך העלם והסתר הבורא מהנברא, דאל"כ לא ה"ז בחי' השתלשלות, ומבחי' השתלשלות אפי' אם הי' ריבוי רבבות השתלשלות

לא הי' יכול להיות בריאת היש הגשמי מרוחניות, וכמאמר דהתהוות הגשמיות מן הרוחניות אין לך בריאה יש מאין גדול מזה. וענין הבריאה הוא צ"ל בדרך העלם והסתר הבורא מדבר הנברא מטעם הנ"ל, וגם בכדי שלא יתבטל ממצאותו, שהרי אפי' המלאכים שכלי' נבדלי' כשהושיט הקב"ה אצבעו הקטנה בניהם נשרפו ונתבטלו ממצאותו וכ"ש שארי הנבראי' שבדאי' בהכרח שיהי' בדרך העלם והסתר הבורא מהנברא. א"כ י"ל שלאברהם כשנתגלה בבחי' זו הי' הוא התחדשות. אמנם ל' הפסוק אינו משמע כן, שהרי א"ל אני אל שדי כו' משמע שמודיע לו דבר חדש ואם בחי' ש' זה רק הגילוי מה שהי' בברה"ע בבחי' הסתר א"ז דבר חדש, שהרי אברהם ידע מזה קודם, וגם הי' צריך לרמוז שזהו גילוי מה שהי' כבר בברה"ע, ולכן פי' רש"י והוא מהמד"ר אני אל שדי שדי באלקותי לכל ברי'. והיינו כי בחי' די יש שני פי', הגם שהם משורש א', הא' די מלשון שאמר לעולמו די, שפי' עד פה תבוא ופי' השני שבת' די מלשון די מחסורו, שאמרז"ל אפי' סוס לרכוב עליה, ומל' והרקותי לכם ברכה עד בלי די שאמרז"ל עד שיבלו שפתותיכם מלומר די, שפי' שנשפע ריבוי ברכה כ"כ עד שאתם בעצמכם תאמרו די, שב' פי' אלו הם כמעט הפכים, וזהו שורש ההפרש בין ש' שדי שבברה"ע לש' שדי שנגלה לאברהם, שש' שדי שבברה"ע הו"ע די מל' שאמר לעולמו די, וש' שדי דאברהם שדי באלקותי לכל ברי', הוא כענין די מחסורו כו', וביאור הענין הוא דהנה מצינו שבהנהגות הקב"ה עם ישראל בענין הנס יש ב' אופני', הא' שהי' ניסים נגלי' יוצאין מדרכי הטבע לגמרי כמו נס דיצ"מ וקרי"ס שיצאו מדרכי הטבע לגמרי, הב' הי' ניסים נסתרים מלובשי' בדרכי הטבע, כמו נס דאסתר שהי' מלובש בדרכי הטבע לגמרי שהי' מאהבת אסתר כו'. ושורש ב' ניסי' אלו זהו ההפרש בין ש' שדי לשם הוי', שהניסי' היוצאי' מדרכי הטבע לגמרי נמשכי' מש' הוי', והניסי' המלובשי' בדרכי הטבע נמשכי' מש' שדי שנגלה לאברהם. ולכן פי' רש"י מהמד"ר שדי באלקותי לכל ברי', פי' שגם בחי' הנס יכול להיות מש' שדי זה, וזהו כענין די מחסורו שפי' כל מה שיחסר לו, וכמו"כ יובן כאן שגם אם יצטרך לנס יכול להיות ג"כ מבחי' זו, משא"כ שאמר לעולמו די פי' עד פה תבוא ולא יותר בבחי' הגבלה יותר. ולפי' יתוסף אומץ בקושי' הנ"ל איך שייך לומר על בחי' זו לא נכרתי במדת אמיתית שלי, וכ"ש שבאמת לא יתכן כלל לאמר על מדותיו ית' שאינם אמיתית ח"ו כנ"ל. והענין יובן ע"פ משאמרז"ל במד"ר פ' בראשית רפ"ד אפשר אותו שכתוב בו (ירמי' כ"ג) הלא את השמים ואת הארץ אני מלא, הי' מדבר עם משה מבין שני בדי ארון, א"ל הביא לי מראות גדולות א"ל ראה בבואה שלך בהן ראה אותה גדולה א"ל הבא מראות קטנות הביא לו מראות קטנות א"ל ראה בבואה שלך ראה אותה קטנה, א"ל מה אם אתה שאתה בשר ודם אתה משנה עצמך בכל מה שתרצה מי שאמר והי' העולם עאכו"כ, הוי' כשהוא רוצה הלא את השמים ואת הארץ אני מלא, וכשהוא רוצה הי' מדבר עם משה מבין שני בדי הארון.

בשוה"ג בגוכי"ק: קורק' די.

וביאור הענין ע"פ דעת הרמב"ן שחלק על דעת הרמב"ם כפי מה שביאר דבריו חכם א' הובא בעה"ק חלק ג' פרק נ"ה, הענין אינו שהשי"ת יהי מלובש ממש בבחי' מקום, אלא שהוא מאיר ומתגלה שם במקום שהוא דוקא, עד"מ שאין הנבואה שורה אלא בארץ חפץ, והנבואה היא השגה בבחי' ראי' רוחניות שאין הדבר הנראה בגדר מקום שהרי אמר ואראה את ה' והוא ית' אינו בגדר מקום, אעפ"כ אין ראי' זו מתגלה להנביא אלא באח"פ לבד, ואפ"ל משל ע"ז כמו לכתוב השכל אינו אלא ע"י אצבעות היד ולא ע"י הרגל, הרי ע"י היד דוקא מאיר גילוי השכל, ואעפ"כ אין היד משגת גילוי השכל כלל כמו הרגל ממש, ומ"מ היא דוקא מוכשר שבה וע"י יתגלה השכל, כן אח"פ מוכשרת לגילוי הנבואה ולא חו"ל, וכערך היד לגבי הרגל, ועד"ז בהמ"ק והיכל קדוהק"ד מקודש יותר ששם מאיר ומתגלה תמיד האור האלקי אע"פ שאינו בגדר מקום כלל, מ"מ התגלותו למי שהוא במקום הוא דוקא בקדוהק"ד, וכ"נ מפי' הרד"ק במ"א ח' כ"ז ע"פ כי האומנם ישב אלקי' על הארץ הנה השמי' ושמי השמי' לא יכלולך, וע' בכלי יקר, וכ"ד העקרי' מ"ב ר"פ י"ז, וכעין זה דעת הרס"ג בספר האוה"ד מ"ש פ"ח בד"ה ואומר במקומות כו' עד וע"ז הראה בו אורו כו' ובמאמר ג' פי' בד"ה והשישי משכן האור, ועמ"ש הרמב"ם במ"ג ח"א פכ"ה, וע' בכורי מ"ב סי' ח' וסי' יו"ד וסי' י"ד בענין מה נורא המקום הזה, והוא שכתב אכן יש הוי' במקום הזה דקשה הלא את השמי' ואת הארץ אג"מ מלא, אע"כ פי' יש הוי' היינו שמשם מאיר בחי' גילוי כו' השם סי' כ"ו, ע"ש שדימה זה למשל התלבשות הנשמה בלב ומוח, והנראה לפי דיעות האלו של החכמי' האלו הרס"ג והרמב"ם והרד"ק ובעה"ע"ק הוא, שמשם דוקא מאיר אלקותו בבחי' גילוי לנביאי' וכן משם נשלם השפע לבקשת המתפלל לפני הקב"ה, אבל לא שהשי"ת מלובש שם ממש כי אינו בגדר מקום, אמנם הרמב"ן חלק על הרמב"ם ופי' שבבהמק"ד יש ממש השראת השכינה שאם היות אינו מגדר מקום כלל הרי כל יכול להיות נמשך ומאיר בבחי' מקום וכמרו"ל במד"ר פ' בראשית פי"ט עיקר שכינה בתחתונים היתה, ובפי' החומש ס"פ פקודי כתב וכבוד ה' מלא את המשכן כי תוכו מלא הכבוד כי הכבוד שוכן בתוך הענן תוך המשכן כענין שנאמר בה"ס אל הערפל אשר שם האלקים עכ"ל, וביאור דבריו זהו ע"ד מ"ש בספ"ב ח"ב פ"ז בפי' יחוד ושילוב הוי' באד', שאם היותו למעלה מגדר מקום וזמן עכ"ז נמשך ומתלבש במקום וזמן, א"כ י"ל פי' ישב אלקי' ששם בבהמ"ק ממש מאיר זיו שכינתו וכענין וירד ה' על הר סיני, ומעין זה הוא משארו"ל ע"פ דרשו ה' בהמצאו ואיכן הוא מצוי בבהכנ"ס ובהמ"ד, וכענין וירד ה' על ה"ס כו', ועפ"ז יבא כפשוטו ענין אכן יש הוי' במקום הזה וכן מ"ש ויאמר אלי ה' השער הזה סגור יהי' לא יפתח ואיש לא יבוא בו כי ה' אלקי ישראל בא בו (ביחזקאל סי' מ"ד פ' ב'), ובמשנה פ"ד דמדות מ"ב, ועמ"ש בעה"ק ח"ג ס"פ ג"ב בערך בא, ומה שפי' העיקרי' שאעפ"י שהשי"ת א"צ למקום ח"ו כי אדרבה הוא מקש"ע ואין העולם מקומו אעפ"כ כדי שיתראה לבני אדם הוא ע"י אמצעות גשם כמו אש או עמוד הענן, מ"מ י"ל שזיו והארת אלקות מתלבש בעמוד הענן, וא"כ עד"ז מאיר במקום קדוהק"ד

כמ"ש כי בענן אראה על הכפורת כו' וכן אמרו"ל צמצם שכינתו בין שני בדי הארון, וע' בעה"ק ח"ג פנ"ה ופ' מ"ט ונ"ב. והנה נת' לעיל שלדברי הרמב"ם וסיעתו י"ל שהשראה זו בבהמק"ד הוא עד"מ כמו שהשכל עובר דרך היד כשכותב בה שכל, ועתה נאמר שלדברי הרמב"ן אינו כן היינו שאין המשל כמו שע"י היד כותב השכל שאע"פ שגדלה בזה מעלת היד על הרגל מ"מ היד עצמה אינה משגת השכל כלל כמו הרגל. אבל נאמר שהוא כמו התלבשות השכל במוח ולב שאע"פ שהם ג"כ גשמי' כמו היד ורגל, אעפ"כ בהם מלוש כח השכל בבחי' אור וגילוי שהם כלי' ממש להשכל והמחשבה ולא כמו היד, או עכ"פ במוח ולב מלוש' השכל והמח' בדרך התלבשות והשראה ממש, לא כן באצבעות היד אע"פ שכותב בהם השכל אין השכל מלוש' באצבעות היד כ"א שעובר בהם דרך מעבר, ויש הפרש בין דרך מעביר לדרך התלבשות וכמו אור השמש העובר דרך זוכית דק, ואעפ"כ נק' פרק היד חב"ד שבחסד כמו המחשבה אף שהיא הארת והתפשטות הנפש כח רוחני אעפ"כ השראתה במוח שבראש דוקא בדרך השראה והתלבשות ממש, וכבר הזכרתי לעיל שגם בספר הכוזרי דימה השראת השכינה בבהמ"ק לענין התלבשות הגשמה במוח ובלב כו', וביאור הענין כי הנה ידוע למעלה שהשראת האורות מאוא"ס ב"ה נמשכי' ומתלבשי' בכלים דע"ס דאצי' שהם הנק' בשם בחי' אדם וכמ"ש ועל הכסא דמות כמראה אדם עליו כו', וצ"ל איך שייד לומר כן באלקות והלא אין לו גוף ולא דמות הגוף, והענין דהנה כתיב אני ה' לא שנית, פי' שאין שום שינוי אצלו ית' בין קודם בריאת העולם והשתלשלו' עולמות עליוני' ובין לאחר ברה"ע וכמאמר אתה הוא קודם שנברא כו', והיינו לפי שמקור התהוות כל העולמות הוא רק מבחי' מלכותו ית' שהיא רק בחי' הארה בעלמא דהיינו מה שמלך שמו נקרא עליהם, ולכן אין זה פועל שום שינוי ח"ו במהותו ועצמותו וכמו שאין אור וזיו השמש המאיר לארץ ולדריים עליה פועל שינוי בעצם מאור השמש ע"י המשכת האור להיותו רק הארה כו', ונק' ג"כ הארה זו שמו הגדול שעד"מ שמו של האדם אינו נוגע למהותו ועצמותו כו', אך מ"מ הארה זו היא בחי' א"ס ופשוט בתכלית הפשיטות, ולכן כדי שיתהוו ממנה בחי' עולמות בגבול ומדה וגם בבחי' התחלקות המדרגות הוא ע"י התלבשות בבחי' כמראה אדם דהיינו בחי' התלבשו' האורות בכלים ובחי' כמראה אדם הוא בחי' נש"י כמ"ש אדם אתם, כי ישראל עלו במח', וכת' ושכנתי בתוכם בתוכו לא נא' כו' שהם כלים להשראת שכינתו ית', וכידוע שתכלית הבריאה ה' בשביל להיות לו ית' דירה בתחתוני' והיינו לשכון שכינתו בישראל, שזהו פי' ישראל עבמ"ש, והו' מוכן לשבתך פעלת ה', ועכשיו השראה זו רק בנשמות ישראל ולא בגופים שלהם מפני שבא נחש על חוה והטיל זוהמא, ואף שבמתן תורה פסקה זוהמתן, אך ע"י חטא העגל ושאר העונות חזרה זוהמא בהגופי' שלהם, שהגוף נק' משכא דחויא, אבל לא בנשמתם כי חלק ה' ממש עמו וכנודע שהנשמה א"צ תיקון לעצמה אבל לעתיד שיזדככו גם הגופים, וכמ"ש ועצמותיך יחליץ וכת' ואת רוח"ט אעביר כו' אז כתי' ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר, כי יזדכך החומר עד שיהי' בחי' גילוי אלקות גם בגופים, משא"כ עכשיו אין הגילוי רק בנשמות בלבד.

והנה בחי' גילוי אלקות בנש"י הנה הוא נמשך בציור אדם, וזהו אדם אתם פי' עד"מ משכן הנשמה פרטי' באברי הגוף שהוא ג"כ בציור אדם כמו אור השכל שורה במוח דוקא והמדות בלב כו', וחיצוניות המדות בידיים, חסד דרועא ימינא כו', ודרך פרט הן הנה רמ"ח אברי' פרטיים שמתחלקת הארת הנשמה בהן, ודרך כלל נחלקי' לג' קוין, דרועא ימינא ושמאלא והגוף באמצע. כמו"כ יובן למעלה בבחי' גילוי אלקות בנש"י דכתי' נודע בשערים בעלה בכל חד לפום מאי המשער בלבי', ויש נשמות שהן מבחי' מוחין שהן כלי לבחי' התורה והן ראשי אלפי ישראל, ויש נשמות שהן כלי לבחי' המדות, ויש נשמות שהן בחי' רגל. אך מ"מ בכולם נא' נודע בשערים, פי' נודע לשון חבור והתקשרות הנשמה בגוף, שעם היות שהנשמה היא רוחני' ולמעלה מגדר גוף גשמי אעפ"כ היא מתקשרת ומתלבשת בגוף גשמי. כמו"כ נמשך גילוי אוא"ס ב"ה שלמעלה מבחי' חכ' ומדות להיות שורה ומתלבש בנשמות ישראל שכללותן היא בחי' קומת אדם, ואפי' בחי' רגל ובחי' עקביים יש בהן מעלה יתירה שמעמידין את הראש כו' ומוליכים אותו ממקום למקום, משא"כ בכת הראש לבדו בלתי הרגל, ולכן אמרו"ל והוי שפל רוח בפני כל אדם כו'. וזהו שנא' בו ית' כמראה אדם בכף הדמיון, כי באמת לא מכל אינון מדות איהו כלל וכמ"ש כי לא אדם הוא כו', אך שיוור ומתלבש בנש"י שהן בחי' ציור אדם, א"כ מצד התלבשות זו נא' בו ית' כמראה אדם כו'. וזהו מ"ש ועשיתם אתם ואמרו"ל כאלו עשאוני, וזהו שורש ענין בחי' אדם למעלה, וז"ס שעור קומה כו'. ע' בלק"ת בשה"ש בד"ה צאינה וראינה הראשון פ"ג. והנה אח"כ הכלי' דע"ס מתלבשי' בכלי' דבי"ע שהם נבראי' אף שהם רוחנים מ"מ הם מלאכי' נבראי' ואעפ"כ מתלבשי' בהם כלים דע"ס דאצי' כמ"ש בלק"ת בשה"ש בביאור ע"פ ששים המה השני, בד"ה הנה ענין מדלג. וכמו"כ אפשר שיאירו כלי' ואורות דע"ס דבריאה בהיכל קדק"ד שבבהמק"ד, וכמ"ש בספ"ב פנ"ג ע"ש, ובלקו"ת פ' נצבים בד"ה ביאור ע"פ שוש אשיש נת' ענין השראת אלקות למטה ואעפ"כ כ' שזהו ע"ד העלם וגילוי וכמו ענין גילוי כח הראי' בעין וכשסותם העין הרי הכח בבחי' העלם כו'. וז"ל הרמב"ן בשער הגמול בענין ג"ע התחתון גם המקום ההוא נכבד מכל מקומות עולם השפל כו' וע"כ יראו בו מראות האלקי' משאר מקומות הארץ כאשר אנחנו מאמינים שאח"פ וירושלי' מקומות נכבדים מיוחדי' לנבואה בעצמה כפי מוצקם וכ"ש בהמק"ד כסא ה' וכעין שנא' מה נורא המקום הזה אין זה כ"א בית אלקי' וזה שער השמים תלה נבואתו הבא אליו כו' מן המקום ההוא כו' לימוד משה בסיני כענין שכתוב אשר אתה מראה בהר עכ"ל. היוצא מזה שלדברי הרמב"ן זסיעתו אע"פ שהוא ית' אינו בגדר מקום כלל מ"מ מאיר ג"כ בבחי' מקום, כי כמו שאין הגשמיות ערוך' אליו כך גם הרוחניות אין ערוך' אליו, שהרי המלאכים אומרים אי' מקום כבודו והוא קדוש ומובדל מהם כמו שמובדל מהגשמיות, וכמ"ש המגביהי לשבת ולכן המשפילי בשמי' ובארץ בהשואה אחת, ע' בלק"ת בשה"ש בד"ה ששים המה השני, ולכן יכול להיות נמשך הארה אלקי' ממש גם בבחי' המקום, וז"ע צמצם שכינתו בין שני בדי הארון, ושורש המשכה זו נמשכה ע"י הצמצום שמאיר ומתלבש

בבחי' כמראה אדם שהם ע"ס כנ"ל, וע"ז מורי' ענין הכרובי' אנפי זוטרי, וכמ"ש מזה בת"א פ' תרומה בד"ה מי יתנך כאח לי, ועמ"ש בפ' עושי' רצוש"מ דבחי' מקום נק' ממכ"ע בד"ה בכ"ה בכסלו, ובד"ה בשברי' לכם מטה לחם, וז"ע ברוך המקום, והיינו לפי שמאיר בעולמות כסדר ההשתלשלות והתלבשות כמ"ש בד"ה ונקדשתי, וזהו כענין פי' המשכת אחד מבחי' יחיד, ובעה"ק ח"ג פי' מ"ש במד"ר פ' ויצא שהמקום טפל לו היינו שבחי' ממכ"ע טפל ובטל לבחי' סוכ"ע, וזהו כמ"ש בפ' כי עמך מקור חיים שבחי' מקורח של כל העולמות הוא טפל ובטל לגבי מהו"ע, ועכ"פ ע"י שורש בחי' ברוך המקום נמשך ונתלבש ההשראה במקום גשמי, וז"ש אכן יש הוי' במקום הזה כו', ועז"ל לפי הנ"ל בפ'י הנה מקום אתי ששורש המקום הגשמי הוא אתי שג"ז הוא אלקות, כמשנ"ת בד"ה מי כמוכה, רק שזהו כח המסתיר, ועז"ג אכן אתה אל מסתתר, וא"כ אין מקום כלל לקושי' שלהם, ומהרמ"א ר"פ תרומה האריך בזה ופי' שיש למעלה מקדש רוחני וכן יש משכן רוחני ונק' משכן הנער מט"ט, ויש שם כל הבחי' שבמשכן, יריעות בחי' גוטה שמי' ע"ס דז"א כיריעה, וכן מ"ח קרשי' הם י"ב צירופי הוי', שבכל צירוף ד' אותיות, וכן מאה אדני' הם ע"ד מאה ברכות שממשיכי' משם הוי' בשם אד', והם הכל ענינים שיש בע"ס עליונים באצי' או בבריאה ובהם שורה אורו ית', ונק' שכינתא עילאה או שכינתא תתאה, ובחי' היריעות והכלי' שבמשכן שלמטה הם מכוונים נגד בחי' הנ"ל שברוחניות, ולכן שורה ונמשך בהם ממש הבחי' שבמקדש הרוחני עד כי הנה בהמק"ד שלמטה זולת היותו מכוון כנגד בהמק"ד שלמעלה עוד לו כי הוא גם כאילו איכות העליון מחובר בו והיושבי' בו כשיבתם בב' העולמות כאחד כו' עכת"ד. אמנם עדיין אינו מובן איך בהמק"ד הרוחני וכל עניניו יהי' מתלבשי' בבהמק"ד הגשמי, אשר ע"כ בהכרח לומר כמארז"ל במד"ר הנ"ל כשהוא רוצה את השמים ואת הארץ אני מלא וכשהוא רוצה מצמצם שכינתו בין שני בדי הארון, והכוונה בזה הוא שיש ב' בחי' א"א וז"א, א"א הוא מה שהוא ית' מאיר בבחי' א"ס בבע"ג, ובחי' ז"א הוא מה שהוא ית' מתצמצם להאיר בבחי' גבול, כי הוא כל יכול ולכן נק' זעיר, וז"ש מי יקום יעקב כי קטן הוא פי' שלפי שיעקב הי' מברית מן הקצה אל הקצה, ולכן מאחר שיש קצה וקצה זהו בחי' קטן לגבי אוא"ס ב"ה שבל"ג, כמ"ש בת"א סד"ה בכ"ה בכסלו, וז"ע שיעור קומה של יוצר בראשית רל"ז אלפים רבבות כו' שהוא בחי' מספר, ע' באג"ה סי' כ', ובלק"ת ס"פ עקב סד"ה ואכלת ושבעת, ולכן הכרובי' הם כרביא אנפי זוטרי מה שהוא ית' מתצמצם להאיר בגבול, ואמנם אעפ"כ זה הגבול אינו דבר נפרד ח"ו, כי הוא עצמו בחי' הא"ס, רק שהוא כל יכול, וכמ"ש העבה"ק שא"כ אתה מחסר שלימותו כו', וה"ז דוגמת האב המצמצם א"ע לשחוק עם בנו הקטן כו', ועפ"ז יובן ענין וארא כו' באל שדי, דהנה בחי' ש' שדי שבבה"ע שאמר לעולמו די היינו מה שהוא מאיר בגבול, ואפי' בחי' ש' שדי שנתגלה לאברהם שהוא מה שדי באלקותו לכל ברי' שיכול להיות מזה ניסי' ג"כ רק שהניסי' מלובשים בדרכי הטבע כנ"ל, זהו ג"כ שמצמצם א"ע להיות בדרכי הטבע וכמשל האב הנ"ל, מ"מ ושמי ה' לא נודעתי לא נכרתי במדת אמתית שלי, פי' מדת אמת הוא כענין תיקון ואמת שפנוי משערות וכענין אמת לאמתו, וכנודע מענין חתן אמת ליעקב כו', ומ"מ נק' מדה שהרי זהו הארה, ולכן נק'

ש' הוי' מדת אמיתית שלי ששם הוי' הוא מה שהוא הי' הוה ויהי' הרי הוא למעלה מגדר זמן ולמעלה משורש ברה"ע שהרי עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמו בלבד, ונת' בכ"ד שהוא ג"כ ש' הוי', והיינו בחי' ש' הוי' שלמעלה מהשתלשלות, ומ"מ הוא שם כו'. והנה ע"י גלות מצרים זכו למ"ת בחי' גילוי ש' הוי' היינו להיות נמשך בחי' אמת הוי' לעולם, וכמ"כ הי' השראה זו בבהמק"ד, כי אמרז"ל גדול מקדש שניתן בין שני אותיות שנא' פעלת ה' מקדש אד', והיינו שזהו המשכה מש' הוי' בחי' אמת לש' שדי בחי' שורש הגבול. ומ"ש על ש' הוי' אמת אין הפי' חלילה שהשאר אינם אמת ח"ו כ"א מאחר שיכול להיות נמשך ע"י שם הוי' שהוא היותר גבוה שנמשל זה לאמת יותר כו' כענין אמת לאמיתו כו', ויש בחי' שלמעלה מבחי' גילוי עכשיו כו' וע"ז בא המשל במד"ר ממרא' גדולות ומראו' קטנות, ומ"מ הברואה הנראי' הוא מאדם א' כו'.

בס"ד.

וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה בֹּא אֵל פֶּרַעָה כִּי אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת לְבֹו וְגו'. והקשה בזח"ב דל"ד ע"א לך אל פרעה מבעי לי' מאי בא, אלא דעייל לי' קוב"ה אדרין בתר אדרין לגבי תנינא חדא עילאה תקיפא כו', ובמק"מ שם נ"ב מהרח"ו א"א דקליפה. ויובן זה בהקדם מארז"ל במד"ר בקהלת ע"פ טוב שם משמן הטוב ר' בון בשם רשב"נ אמר מצינו שהלך הקב"ה מהלך חמש מאות שנה לקנות לו שם דכתי' אשר הלכו אלקי' לפדות לו לעם ולשום לו שם (בש"ב ז' כ"ג) וכמ"ש בנחמ"י סי' ט' יו"ד ותתן אותות ומופת' בפרעה כו' ותעש לך שם. ולכאו' צ"ל מה"ע מהלך חמש מאות שנה, שאין לזה הבנה כלל, והלא מלא סה"כ, וכתי' את השו"א הארץ אני מלא. ואם הכוונה הוא מכסה"כ הלא יש מכסה"כ עד למטה כמ"פ חמש מאות שנה כמארז"ל בגמ' פ"ב דחגיגה. אך הענין יובן בהקדם פי' וענין שם שהוא כענין אור כמ"ש בד"ה את שבתותי תשמרו, כי מה שנק' בלשון המקרא שם נק' בל' הזתר אור, והיינו אר"ס. והנה לכאו' אור הוא גבוה יותר מבחי' שם שהרי האור היא הארה המארת, משא"כ השם, וגם כי ע"י האור יכולי' להשיג איכות גדלות המאור, וכמשל ההפרש בין אור הנר לאור השמש, שמהתפשטות אור הנר מביני' שזהו אור הנר ולא אור היום וכ"ש אור השמש, וכמאמר שרגא בטהרא כו' שאינו תופס מקום כלל אור הנר לגבי אור היום והשמש, וגם בנר עצמה יש הפרש בין נר דק לנר עב ופתילה עבה, שמכ"ז מובן אשר מהאור יכולי' להשיג קצת מהו המאור, א"כ הרי יש בהאור מעין המאור, וכנדע מ"ש במ"א מענין האור שהוא מעין המאור, משא"כ בהשם, שמהשם אינו מושג מהו האדם עד"מ. והגם שבכללות יש הבדל בענין השם ג"כ שהרי אמרז"ל ע"פ ויקרא האדם שמו, לזה נאה לקרות שור ולזה נאה כו', ואם השם הוא רק הסכם א"כ מהו

חסמת אדה"ר שא"ל חכמתו גדולה משלכם, זהו רק בכלליות המין שלזה נאה לקרות שור מפני כי אותיות שור מחי' אותו, כמ"ש במ"א בד"ה וזאת תורת זבח השלמי, וע' בד"ה וכל העם רואי' שבד"ה וידבר אלקי' (כט) אבל עד"מ באדם שכלליות שמו הוא אדם כמ"ש ואתה מה שמך, א"ל אדם שנבראתי מן האדמה, ואעפ"כ יש לכל א' שם מיוחד כמו אברהם יצחק יעקב, הגם שג"ז הוא לפי שאותיות אלו מחי' אותו מ"מ הרי מהשם אינו ניכר מהו האדם, כמו שמאור הנר ניכר אם הנר היא גדולה או קטנה, ובשמות האדם יש כמה שנק' שמם אברהם ואין אחד מהם דומה לחבירו גם בשכלו ומזג מדותיו ועבודתו באהוי"ר כו', והשם הוא א'. ונמצא כי לפ"ז צ"ל שהארת הנפש שבהשם קטנה הארתה, מההארה המארת בהאור, שהרי בהאור ניכר ומובן מהו המאור משא"כ בהשם. אך באמת יש יתרון המעלה בשם נגד האור שהרי ע"י השם פונה לקוראיו, ונמצא כי ע"י קריאת שמו פונה עצמיות האדם משא"כ בהאור, שע"י הארת האור לא ימשיך העצם היינו המאור, ומ"ש במ"א בביאור ע"ד השמים כסאי, מענין משל נר הנכבה כשמעמידו העשן תחת נר אחרת נמשך האש לנר הנכבה זהו ע"י העשן דוקא ולא ע"י האור, ומה שטבע הנר נמשך להאבוקה ה"ז היפך העצם הנמשך ע"י קריאת השם, והנראה לומר בזה, שבענין הגילוי למטה הנה האור הוא גילוי יותר משם, מ"מ מעלת השם ששייך לעצמיותו יותר, ושרשו י"ל ג"כ שהוא גבוה יותר בעצם הדבר מההתפשטות האור שמהמאור, וכענין שנת' במ"א בענין האותיות ששרשם גבוהי' יותר, ע' בביאור ע"פ בחדש השלישי בענין הדיבור ששרשו מבחי' מדבר, וא"כ י"ל שההלבשה שבהם להחיות את האדם הוא ג"כ מבחי' הגבוה יותר, ולכן ע"י הקריאה בשם פונה כל עצמותו להיות כי זהו מקור חיותו. ואינו דומה לבחי' האור שהוא רק הארה מהמאור משא"כ השם אם היות שרק הארת הנפש הוא בשם זה מ"מ הארה זו היא קדומה מההארה המתפשטת להחיות הגוף בפרטי האיברי' ואפי' גם מכלליות החיות שמלוכש במחז ולב, וכמשנ"ת ע"פ ויקרא האדם שמות שהשם הוא שרשו ומקורו היינו בחי' האותיות והצירופי' המחיי' נברא זו כו' ובוה גדלה מעלת השם על האור, ומ"מ אינו מאיר בגילוי כמו האור, והמופת לזה שהרי ארז"ל במד"ר הנ"ל ששיבח בזה את אדה"ר שהי' יודע לקרות שמות והיינו מפני שהכיר שורש כאו"א המחי' אותו, ואם השם מאיר בגילוי כמו האור מהו יתרון החכמה כ"כ במה

בכ"י בשולי הגליון נכתב ב' תיבות: בענין עשן.

נכתב בצד הגליון בכ"י: והגם שבענין האור ג"כ י"ל שהאור הנמשך מהמאור שהוא לפי ערך המאור דוקא וא"כ כשמבינים שזהו אור השמש עד"מ ולא אור הלבנה כו' א"כ מובן ג"כ ששורש ההארה שמארת בהשמש גדלה מעלתה על בחי' ההארה שמאיר בהלבנה. ונמצא כי מהאור ג"כ מובן שורשו כמו מהשם, מ"מ א"א לומר כן שהרי הכוכבי' נראי' קטנים ואורן מועט יותר ומ"מ בשרשן גבוהי' יותר, והם ברקיע תמינאה, למעלה מז"ר, וע' מזה בביאור לבושי דכה"ג ובענין סוכה שצ"ל כוכבי' נראי' מתוכה.

שהכיר, הרי בענין האור כ"א יוכל להכיר הפרש והבדל בין אור היום והשמש לאור הנר, ואפי' בין נר דק לנר עב כנ"ל. אלא ודאי שהאורה שמהשם ובהשם הוא בהעלם יותר ובהתלבשות יותר, וככל המשל הזה יובן בענין אלקותו ית' שאור א"ס הוא בחי' האארה המתפשטת ממנו ית', ונק' אור ע"ש הגילוי, ושמו ית' הוא ענין ההתלבשות בבחי' העלם יותר, ומ"מ בבחי' שמו יש הארה יותר גדולה מבחי' אור להיותו בבחי' התלבשות יותר בבחי' אותיות בהכרח שבא מבחי' הגבוה יותר, וגם כי ע"י קריאת השם פנה לקוראיו בשמו, שהמשכה הוא מבחי' עז"מ כמובן מביאור דבחדש השלישי הנ"ל ולכן משם נמשך להיות יהי רצון כמארו"ל מפני מה ישראל צועקי' ואין נענין מפני שאין יודעי' לכוון בשם. והוא כי הקריאה בלא כוונה אינה נק' קריאה כדבעי, והיא כגוף בלי גשמה, וע"י הקריאה בכוונה פונה לקוראיו להיות נמשך רצון חדש לרפאות החולי, ולברך השנים וכדומה, והרי ע"י קריאת השם נמשך הארה חדשה, וי"ל שלכן עד שלא נברה"ע * ושמו בלבד ולא נא' אור כי בשמו הוא יותר הארת עצמתו כו'.

ומעתה יובן ענין לעשות לו שם, היינו שיהי' נמשך הגילוי בבחי' שם כמו בהאור שיהי' ב' המעלות יחד כו'. והענין הוא דהנה ברה"ע הי' מש' שדי שאמר לעולמו די הוא בחי' הגבלה עד פה תבוא ולא יותר, שהוא בבחי' התלבשות ובבחי' הגבלה ובהעלם דוקא, כמשנ"ת בד"ה וארא הנ"ל, ואח"כ באברהם גבי מילה נא' ש' שדי ג"כ, אבל הוא בחי' הגבוה יותר, וכמו שפי' רש"י ז"ל, שדי באלקותו לכל ברי', ונת' שם שמבחי' זו נמשך הנס ג"כ רק שהיו ניסי' המלובשי' בדרכי הטבע כענין נס דאסתר, וענין ניסי' אלו שהם בבחי' התלבשות אם היות כי בשרשם הם בחי' הגבוה יותר מ"מ למטה בענין הגילוי הם בבחי' התלבשות, ומ"מ לגבי ש' שדי שבברה"ע הי' גילוי יותר, והיינו שנמשך בבחי' השם מעלת האור, היינו שיהי' גילוי למטה ג"כ, אך עדיין הוא בבחי' ההתלבשות בדרכי הטבע כו', ולכן על גילוי זה נא' וארא כו' ושמי הוי' לא נודעתי להם פי' כי התחלת הגילוי הי' ע"י האבות, והיינו ע"י המילה שבה וע"י נמשך גילוי האור בבחי' מל', וז"ע מ"ש את האור כי טוב בחי' יסוד המקשר ומחבר, אך עכ"ז ושמי ה' לא נודעתי להם, וביאור הענין כי הנה יש ב' הנהגות, הא' ע"פ ש' אלקי' גימט' הטבע שהוא בחי' אכן אתה אל מסתתר, וממנו נמשך הטבע המוטבע בנמצאות, ושרשו מיחוד חיצוניות דאו"א. (וע' בתשו' ח"צ שכ' שענין הטבע היא ג"כ ניסי' תכופי'). והב' הוא הנמשך מגילוי בחי' ש' הוי' שמוזה יוצאי' ניסי' מופלאים שחור' לטבע, וכמ"ש גבי קרי"ס וידעו מצרי' כי אני ה', ר"פ בשלח י"ד ד', וזהו לקנות לו שם, ע"ד שמש ומגן ה' אלקי', היינו התחברות והתקשרות ש' הוי' שיאיר ע"י ש' אלקי' בהתגלות כו', וזהו מגן הוא לכל החוסים בו, ושרש המשכה זו הוא מיחוד פנימי דאו"א כמ"ש הרמ"ז פ' בשלח דנ"ד ע"פ אז ישיר, וזהו טוב שם משמן הטוב, כי שמן הטוב הוא חכ' כי כולם

(*) כן הוא בכ"י ואולי חסר כאן תי' הי' הוא.

בגליון בסופו נרשם: לגבי ברה"ע זהו גילוי.

בחי' עשית ולכן מוצאים שמן מכל דבר, וכמ"ש בת"א פ' מקץ בד"ה כי אתה נרי, ובביאור ע"פ המגביהי לשבת בשם הפרדס. והנה אע"פ שכולם בחי' עשית והו' ל"ב אלקי' דמע"ב הנמשכים מל"ב נתיבות החכ', עכ"ז ההשפעה באה דרך הסתר והעלם כדי להיות העולם יש ודבר כו', וגם החכמה מקבלת רק מבחי' שערות מא"א. אבא יונק ממזל כו', כמ"ש מזה בלק"ת פ' תצא בביאור ע"פ ולא אבה, ולכן טוב שם, היינו בחי' ולשום לו שם, שהו"ע התגלות אלקות שלא כסדר ההשתלשלות והבריאה מאין ליש, זהו טוב משמן הטוב בחי' כולם בחכמה עשית, כי מקור המשכה זו באה מאא"ס ממש שלמעלה מן החכמה. וז"ע אדון הנפלאות, פי' למעלה מעלה מבחי' פליאות חכמה שאמרו בס"י בתחלתו בל"ב נתיבות פליאות חכ' חקק י"ה ה' צבאות וברא את עולמו כו', וענין הפלא והפליאות הוא פליאת התהוות יש מאין, שהוא הפלא היותר עצום, ונק' פליאות חכמה ע"ש כי כולם בחי' עשית, אך הוא ית' הוא למעלה מעלה מן החכמה ונק' אדון הנפלאות, וכמ"ש כ"ז בת"א בד"ה אוטרי לגפן, וז"ע בורא קדושים ישתבח שמך שהחכ' הנק' קדש מקבל רק מבחי' ש' והארה כו' כמ"ש בלק"ת פ' בהר בד"ה את שבתותי תשמרו. אבל בחי' ולשום לו שם, הוא כענין מ"ש וקדשתי את שמי הגדול ביחזקאל ל"ו כ"ג, והינו ההמשכה מבחי' אדון הנפלאות, וכמ"ש בד"ה אוטרי לגפן בפי' וינחו בך ישראל מקדשי שמך כו', שהוא ההמשכה מבחי' אתה קדוש בבחי' ושמך קדוש, וז"ע וקדשתי את שמי הגדול, ובילקוט פ' בשלח סי' רמ"ה בשם המכילתא, בזמן שישראל עושי' רצונ' מתגדל שמו בעולם כו', עד וקדשתי את שמי הגדול, וע"ש שז"ע אלקי אבי וארוממנהו, ועמ"ש בפי' ארוממך אלקי המלך בד"ה כי אתה נרי, וז"ע ולשום לו שם, והינו שהלך הקב"ה מהלך חמש מאות שנה, דלכא' יש כמ"פ חמש מאות שנה מכסה"כ עד הארץ כדאיתא בגמ' פ"ב דחגיגה, אלא דר"ל כי ענין חמש מאות שנה של הרקיע' הוא נמשך מצד בחי' סדר ההשתלשלות והבריאה מאין ליש, כי הם נמשכי' מה' בחי' לך ה' הגדולה והגבורה והת"ת והנצח והוד, ובינה עד הוד אתפשטית, והוא נמשך מיחוד חיצוניות או"א, אך ההילוך זהו ההמשכה הפנימיות והו"ע כי כל בשמי' ובארץ דאחיד בשמי' ובארעא וזהו הנק' הילוך כמ"ש במ"א ע"פ ונתתי לך מהלכי, והמשכה זו באה מלמעלה מבחי' ת"ק שנה הנ"ל ששרשם מבחי' כולם בחי' עשית, כי זהו שם משמן הטוב כו' כנ"ל.

והנה אמרו"ל במד"ר רות ע"פ ולנעמי מודע לאישה כו' ושמו בועז, הרשעים הן קודמין לשמן, גליות שמו נבל שמו כו', אבל הצדיקי' שמן קודמן ושמו קיש כו' ושמו דוד כו' ושמו מרדכי כו' דומין לבוראן שנא' ושמי הו' לא נודעתי להם עכ"ל. וכ"ה ברבות באסתר ע"פ ושמו מרדכי. מדברי' אלו מבואר שכמו למעלה נא' ולשום לו שם כמ"כ שיך בחי' זו בצדיקי' שהם הממשיכי' בחי' שם הנ"ל כמ"ש וישמחו בך ישראל מקדשי שמך, וכמ"ש ונקדשתי בתוך בני, ואמרו"ל בתו"כ פ' אמור פ"ח מסור את עצמך וקדש שמי כו' המוציא אתכם מאמ"צ, על תנאי הוצאתי אתכם מאמ"צ, ע"ת שתמסרו עצמיכם לקדש שמי כו', ופי' וענין מס"ג הוא מסירת הרצון שלא

יהי' לו רצון אחר כלל כמ"ש ועמך לא חפצתי שלא יחפוץ לא בג"ע התחתון והעליון ועזה"ב, כ"א לו ית' לבדו וזהו ועמך אפילו בבחי' כי עמך מקריח לא יחפוץ ג"כ ועי"ז הוא ממשיך מאוא"ס ב"ה בעהר"צ שיומשך בבחי' רצון והיינו ההמשכה מבחי' אתה בבחי' ושמך קדוש, וזה"ע עושי' רצוש"מ פי' שעושי' וממשיכי' להיות רצון על בחי' מקום בחי' ממכ"ע, וכיון שכן שהם מקדשי שמך דהיינו מה שממשיכי' מבחי' אתה קדוש בבחי' ושמך קדוש, וז"ע מקדשי שמך, לכן הם דומי' לבוראן ששמן קודמן, ר"ל שיהי' עליהם השראת קדושה זו מבחי' שהם ממשיכי', וזהו וישמחו בך ממש ע"י שהם מקדשי שמך שנמשך בהם ממש השראה זו, וז"ע השם שלהם, וכמ"ש ועשית לך שם כשם הגדולי' אשר בארץ בדה"א סי' י"ז ח' וארז"ל פב"ת דפסחי' דקי"ז ע"ב תני רב יוסף זהו שאומרי' מגן דוד, ופי' רש"י כשם הגדולים אברהם יצחק ויעקב שכשם שחותמי' במגן אברהם חותמי' במג"ד כו' ע"ש. כי הנה פי' מגן כתב בפרדס ערך מגן ע"פ הזהר פי' שמות ד"ג ע"ב שהוא הברית והכרית החבר מפסוק שמש ומגן ה' עלי' עכ"ל, וברית הוא התקשרות ויחוד ור"ל שמתיחדי' ש' הוי' עם ש' אלקי' להיות כי הוי' הוא האלקי' כמ"ש הפי' בזה בלקו"ת פי' ואתחנן סד"ה וידעת היום דרוש השני ספ"ה, ובד"ה כי תשמע בקול פ"ד שההמשכה הוא על בחי' צדיק שהוא התקשרות ובחי' ברית, נמצא ז"ע מגן, וז"ע מגן אברהם וכמ"ש אנכי מגן לך, והיינו ע"י שאברהם קידש שמו ית' והמשיך מבחי' אתה קדוש בבחי' ושמך קדוש ועי"ז נמשך יחוד הוי' באלקי' בבחי' שמש ומגן ה' אלקי', ועי"ז זכה לשם הגדולי' שיהי' נק' עליו ממש בחי' שם זה, וזהו מגן אברהם שבחי' שמש ומגן ה' אלקי' זהו נמשך ע"י אברהם ומאיר בבחי' אברהם והיינו אנכי מגן לך, גם כ' בפרד"ס שם מג"ן ר"ת מיכאל גבריאל נוראל שהם ג' מחנות שכינה, ר"ל שיהי' נמשך גילוי שמש ומגן הנ"ל בבי"ע ג"כ ע"י ג' מחנות שכינה כו', וז"ש כל הנק' בשמי בישעי' סי' מ"ג ז', ות"י כל דא בדיל אבהתכון צדיקא דאתקרי שמי עליהון, וביאור הענין כי הנה י"ל מ"ש בפ' שמות אלקי אברהם ואלקי יצחק ואלקי יעקב שלחני אליכם זה שמי לעולם, דהקשו ע"ז חכמי המחקר איך ייחס שמו ואלקותו במה שהוא אלקי אברהם כו' הלא יותר הי' ראוי לומר שהוא אלקי עולם בורא העולם ומסדרו ומנהיגו, וכמבואר בכחרי מ"א סי' י"א ב"ב, ותשובתו ע"ז סי' כ"ה מפני שע"י האבות נתפרסם גילוי אלקותו והתחברות דבר אלקי' אליהם להנהיג אותם ולעשות להם נפלאות, משא"כ מצד היותו בורא שמי' וארץ, הרי כל בני אדם שוים בזה, וגם בבחי' זו אין גילוי כלל רק מלוכש בבחי' העולם ולכן אמר אלקי אברהם כו' שע"י האבות נמשך אלקות בגילוי, והיינו ע"י עבודתם דוקא ואין כל בני אדם שוים בזה, כ"א ע"י שהם מקדשי שמך, זהו המכוון בתירוצו שם אע"פ שאין זה לשונו ממש, ולפמשנ"ל הוא מובן, כי ענין היותו בורא שמי' וארץ זהו ההנהגה הבאה משם אלקי', אבל ענין אלקי אברהם ז"ע מג"א היינו מבחי' שמש ומגן ה' אלקי', ולכן זה שמי לעולם שע"ז נמשך בחי' ולשום לו שם, אמנם עדיין צ"ל הלא כתי' ושמי הוי' לא נדעתי להם ואיך חותמי' מג"א ע"ש שמש ומגן ה' אלקי', ויובן בהקדם מה

שצ"ל הלא נא' כמ"פ ש' הוי' אצל אברהם כמ"ש וירא אליו הוי' וה' אמר, אך הענין דפי' נודעתי הוא ל' יחוד מל' דעת והכרה ומל' חיבור כמו והאדם ידע, וע"ז אמר לא נודעתי להם בבחי' יחוד וחיבור והכרה כאלו רואה, ע' בד"ה וילך איש מבית לוי (למ"ד) בענין אברהם אברהם פסיק טעמא, משה משה לא פסיק טעמא, כ"א שעיקר הגילוי הי' להם מבחי' אל שדי שדי באלקות לכל ברי', ומ"מ ע"י עבודתם הגיעו להמשיך גם בחי' ש' הוי' ע"ד שמעשה אבות סימן לבנים והאבות עשו הכנה למ"ת, ולכן מספקא לי' בלק"ת מהאריז"ל אם היחוד"ע התחיל מהאבות או ממ"ת, והספק בזה י"ל להיות כי ושמי הוי' לא נודעתי בבחי' יחוד כו' כ"א באל שדי, או מפני כי הגיעו בעבודתם לבחי' ש' הוי' הגם כי לא נודעתי בבחי' יחוד ממש, מ"מ י"ל שהתחיל היחוד"ע מהאבות, ועפ"ז יתורץ, דהן אמת מה שחזו"מ"י מגן אברהם זהו על ש' המשכותם בחי' שמש ומגן ה' אלקי' וכנ"ל שנתגלה על נפשם ממש, מ"מ עיקר הגילוי הי' מבחי' ש' אלקי' או ש' שדי שהם מדרי' א' בכלל, ולכן חזו"מ"י מגן שזהו הרמז ע"ש אלקי' שהרי שמש ומגן השמש רומז על בחי' ש' הוי' והמגן על ש' אלקי', מ"מ מעשה אבות סימן לבנים שע"י יצ"מ זכו למ"ת להיות גילוי ש' הוי' ממש ע"י תורת ה' מצות ה' כו', ולכן במ"ת נא' אשר הוצאתיך מאמ"צ ולא נא' אלקי אברהם, והיינו מפני כי אלקי אברהם זה שמי לעלם, לעלם כתי' ל' העלם, היינו כ"ז הגלות דמצרי' שהי' בחי' העלם והסתר אלקות זה שמי אלקי אברהם, אבל משנגאלו ממצרי' או הוא אשר הוצאתיך מאמ"צ שזהו פלא יותר, ע' בד"ה וידבר אלקי' (כ"ט) ובסידור שער חגהמ"צ, וי"ל שלכן הצדיקי' ששמן קודם הם הצדיקי' שאחר מ"ת, משא"כ האבות הגם כי הגיעו ג"כ לש' הוי' אך י"ל שזהו הארת ש' הוי' שמאיר בש' אלקי', כי הנברא א"י להגיע ע"י עובדות שלו יותר משרשו כמ"פ רש"י גבי מקוה דכה"ג, שהי' כ"ג אמה כמו גובה המעיין יעו"ש, וכמו"כ י"ל מ"ש וירא אליו הוי' היינו בחי' הארת ש' הוי' שמהוה, הגם כי הוא צוה ונבראו מאליו וממילא, מ"מ זהו שורש ומקור על בריאה ולכן יכלו האבות ע"י עבודתם להגיע לבחי' זו, משא"כ ע"י תומ"צ ממשיכים בחי' ש' הוי' עצמו איך שהוא הי' הוה ויהי' כא', ושרשו מבחי' ש' הוי' שלמעלה מהשתלשלות, והארה מבחי' זו מאיר על הצדיקי' הממשיכי' בחי' זו, ולכן אמרז"ל עתידים צדיקים שיקראו ע"ש של הקב"ה, ופרש"י שיהי' שמם הוי', והיינו ע"י העבודה בתומ"צ עי"ז ממשיכי' בחי' ש' הוי' ממש עד שע"י העבודה יהי' שמם הוי' כו', ופי' שמן היינו האור המאיר מהם למרחק, וגם שמן קודם ע"ד מראש ומקדם נסוכה שכח הארה זו באה מלמעלה מהשתלשלות והיינו כנ"ל שנמשך מיחוד פנימי דא"א ששרשו מלמעלה מהשתלשלות כמ"ש במ"א כו', וזהו טוב שם משמן הטוב פי' הגם כי שמן הטוב שהוא בחי' פליאות חכ' הוא בחי' גבוה מאד, מ"מ אבא יונק ממזלא, ולכן טוב שם פי' השם כשמאיר בו בחי' טוב הוא בחי' יסוד, אם יגאלך טוב יגאל, ובבחי' זה גופא יש כמה מדריגות ע"ד ריבוי בחי' כל שנת' במ"א בענין מרוב כל, ולכן ט' דטוב הוא ט' רבתי בחי' אתוין רב רבין, וכשמאיר גילוי זה בבחי' שם אז יש בהשם ב' המעלות לכן טוב שם משמן הטוב,

משא"כ תרשעי' שהם חשך ולא אור לכן אין להם שם מקודם. והנה ש' הוי' נק' כבוד, כמ"ש וכבוד ה', וכת' ליראה את השם הנכבד והנורא. בפ' תבא כ"ח נ"ח. ומשרע"ה ביקש הראיני נא את כבודך. והנה כת' ואלם חי אני וימלא כבוד ה' את כו' ופי' בספר ש"א שער שני שכדי להיות וימלא כבוד הוי' מילוי השפע בבחי' מל' הוא ע"י חי אני בחי' יסוד שמשך השפע מחכמה עילאה וכתר עליון, וזהו קדוש כו' מכהא"כ שהוא המשכה מבחי' סוכ"ע קדוש ומובדל להיות ה' צבאות ע' בוח"ב משפטי' דצ"ז ע"ב, והיינו להיות מכה"כ, ע' מ"ש ע"פ כי על כל כבוד חופה, שהחופה היא המקיף, סוכ"ע אשר מבחי' זו נמשך הוא כחתן יוצא מחופתו כו' לרוץ אורח, להיות מכה"כ. וזהו ואלם חי אני וימלא כבוד כו'. והנה כת' ואכבדה בפרעה ואמר"ל ברבות פ' בשלח ס"פ כ"א מי גרם להקב"ה ליטול שבח וכבוד, לא פרעה שניערו שנא' ונער פרעה וחילו בי"ס לפיכך ואכבדה בפרעה. וענין השבח וכבוד שנעשה ע"י קי"ס מבואר ברבות שם פכ"ב ע"פ או ישיר הה"ד נכון כסאך מאז מה יש כבוד בין המלך לאגוסטוס כו' אגוסטוס יושב שה"ע גילוי מל' דא"ס במל' דאצי', וכבוד הזה נמשך ע"י פרעה שנער פרעה כו' בענין קרי"ס. ועז"נ כי אני הכבדתי את לבו, שיומשך מזה ונער פרעה כו' כדי להיות גילוי בחי' שבח וכבוד ה', וזהו הנמשך דוקא מבחי' כבד לב פרעה. והנה כבד יש בו ב' פי', הא' ל' כיבד היינו כבד לב פרעה, תכבד העבודה על האנשי' כו', הב' ל' כבוד ויקר כנ"ל, וע' בקורק' שמחלק תי' כבד על ג' פנים. אך הנה התרגום מתרגם בין ל' כובד ובין ל' כבוד הכל בענין א', היינו ל' יקר כבד לב יקר לביה, וידי משה כבידין, יקירין. ע' במתורגמן בערך יקר הכבד ושב בביתך במלכים ב' סי' י"ד י"ד, ובגמ' פ"ג דמ"ק פרש"י לשון כבידות ולשון כבד. ויש לפרש דב' פי' אלו ענינם אחד כי הכבידות שיהי' יושב בביתו כאדם שכבד עליו מלהתטלטל, זהו ג"כ ענין כבוד וחשיבות, ע"ד כל כבודה בת מלך פנימה, כי עשיית המלאכה והטלטול זהו היפך הכבוד, ולכן נא' בשבת וכבודתו מעשות דרכיך, אשר הכבוד הוא שלא יתנהג בדרך עובדין דחול. וכן מובן מפסוק טוב נקלה ועבד לו ממתכבד וחסר לחם משלי סי' י"ב ט', ע"ש בפירש"י, שהרי נקלה הוא היפך ענין כבידות, וכמו כובד ראש היפך קלות ראש, וכיון שאומר טוב נקלה כו' ממתכבד שהוא ענין כבוד ע"כ שכבוד וכבידות הם ענין א', ולכן נקלה הוא היפך לזה, וזהו שהתרגום מתרגם בין כבוד ובין כובד בל"א יקיר לפי שהם קרובי' זל"ז. וצ"ע מה שבעלי השרשי' חלקוהו לשני שרשי' ולא העירו מהתרגום. והנה כמו שיש כבוד בקדושה כבוד הוי' כנ"ל, כבוד חכמי' ינחלו, חן וכבוד יתן ה', כן יש בלע"ז, התאווה והכבוד שהן מוציאי' את האדם מן העולם. ובקדושה התרגום יקר גימט' יש, להנחיל אוהבי יש, וזהו כי מכבדי אכבד, ובלעז"ז יקר וגסות הרוח כמ"ש המן למי יחפץ המלך לעשות יקר יותר ממני. כן יש כובד בקדושה כמ"ש ברבות ר"פ בא ע"פ כובד אבד ונטל החול במשלי סי' כ"ז, שהאבן הוא ישראל שנא' משם רועה אבן ישראל, וכן ההרים והגבעות נק' כובד, והרים אלו האבות וגבעות אלו אמהות, וכן נאמר עמך הכבוד הזה במ"א סי' ג' ופי' במכלול הכבוד היינו הגדול. ואפ"ל ענין הכבוד

בקדושה כענין מארז"ל אין עומדים להתפלל אלא מתוך כבוד ראש, ופרש"י הכנעה כי הוא היפך מהקלות ראש, וע' במד"ש פ"ג דאבות במשנה הוי קל לראש, שענין הקלות היפך הכובד, ובמשנה שחוק וקלות ראש, בדברי החסיד שם שהקלות הוא שהיצה"ר מקיל לו ענין העבירות כמו שעשה הנחש לחוה שדחפה על עה"ד ונגעה בו ואמר הוי ראי' לכם שלא תמותון, ולכן ההיפך מזה הוא כובד ראש, שגם הקלות דומה עליו כחמורות, להיותו נכנע בתכלית לפני ה', וירא מאד מנגוע אפי' במשהו לעבור על רצונו ית'. וכבוד ראש זה הוא שמקבל ע"ע עומ"ש בחי' כבוד ה', וכענין עול כבד, דכתי' אביך הכביד את עולנו כ"ש עול ממ"ה הקב"ה שצ"ל העול תמיד, וכענין תכבד העבודה על האנשי' כמ"ש בשל"ה ס"פ שמות, גם ענין כובד אבן שהוא בחי' קשה כאבן וסלע לשמור מצות השי"ת ונק' איתן כמ"ש בד"ה ראה אנכי שבלק"ת, ועד"ו באברהם שמעשה אבות סימן לבנים כנ"ל נא' ג"כ ואברהם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב, לך לך י"ג ב' ואמרז"ל ברבות שם פמ"א דף מ"ד ד' (מ"ח ג') כמד"א ויוציאם בכסף ובזהב, והענין הוא כדפי' בזה"א פ' מקץ דקצ"ו ב' בכסף ובזהב הם ה"ח וה"ג ור"ל שהם אהוי"ר שכלים, וח"ע כבד מאד בקעמ"ש באהוי"ר עצומים ולכן נק' איתן המזרחי, ועד"ו הנבואה נק' משא, וברבות לך פ' מ"ד מ"ח ב' (נ"ב ב') ע"פ כמשא כבד עשרה לשונות נק' נבואה וא' מהן משא שהיא נבואה קשה כמשא כבד, וע' בד"ה אתם נצבי' בענין ושקל בפלס הרים ויוכן ענין כובד האבן דקאי על ההרי'.

וכן לעו"ז ענין כבד לב פרעה, ע"ד לב האבן, אטומין לבא, כבד עון, כי עוונותי עברו ראשי כמשא כבד יכבדו, והיינו מקיפי' דקלי', ע' בזה"ג פנחס רל"ב ב' בד"ה א' רע"מ, ומענין כבד עון בסד"צ רפ"ה, וכ"ז כי אני הכבדתי את לבו, כדי שע"ז יהי' אח"כ ואכבדה בפרעה, היינו ע"י דאתכפיא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה כנו' בזה"ב ר"פ יתרו דס"ז ב', וזהרמ"ז שם, וזה נמשך ממה שנשבר כבד לב וכבד דפרעה שנתברר כו', ומה נמשך גילוי יקרא דקוב"ה, יקרא דוקא בחי' כבוד, ולכן כי אני הכבדתי להיות בבחי' כבידות וישות וגסות וכבוד ויקר למען שתי אותותי אלה היינו בחי' פלג אלקי', מי ברא אלה כו' כמ"ש במ"א, ויהי' גילוי אלה החוקים כו', אלה מועדי ה', שכולם זכר ליצ"מ, ובכ"ז יובן מ"ש הלשון בא דעלאי אדרין כו', כי הגה במשה כתי' ראה נתתיך אלקי' לפרעה, שאף שפרעה מקבל מבחי' עורף דא"א ששם כחשוכא כאורה, מ"מ נתתיך אלקי' על בחי' זו כי במשה נא' פנים אל פנים אדבר בו שלמעלה מבחי' עורף בחי' אחורי' כו', ולכן עייל הקב"ה אדרין בתר אדרין לגבי תנינא חדא תקיפא היינו בחי' א"א דקלי' כמ"ש מהר"ח, והראה לו שהוא מושל ושולט על בחי' זו כו' ולכן נא' ל' בא דוקא כו', ובעבודה בנפה"א הוא מה שיש בכח התורה לשבר הרצון הזה דנה"ב וכמארז"ל בסוכה אם פגע בך כו' משכחו לבהמ"ד שע"ז יברר ויתיש כחו כו' כמשנ"ת מזה במ"א באריכות.

ספר תר"ל

עה

בס"ד.

בשלח י"ד י"ז

ואני הנני מחזק את לב מצרים ויבואו אחריהם ואכבדה בפרעה כו' וידעו מצרים כי אני ה' וארו"ל ברבות ס"פ כ"א. א"ר שמעון בן לקיש משל לב' אותליטום (פי' הערוך שרים) אחד חלש ואחד גבור נצח הגבור לחלש ונטל עטרה בראשו מי גרם לגבור ליטול העטרה לא החלוש, כך מי גרם להקב"ה ליטול שבח וכבוד לא פרעה שניערו שנה' וניער פרעה וחילו ב"ס לפיכך ואכבדה בפרעה. וצ"ל ענין המשל לחלוש וגבור, וגם מה"ע השבח והכבוד שנמשך מקי"ס ואיבוד פרעה. ויובן בהקדם ענין הכבוד למעלה, הנה ש' הוי' נק' כבוד, כמ"ש וכבוד הוי', וכת' ליראה את השם הנכבד והגורא בפרשת תבוא כ"ח נ"ח וגם מרע"ה ביקש הראני נא את כבודך, וכדי להיות גילוי בחי' כבוד הוי' בבחי' מל' זהו ע"י בחי' יסוד המשפיע לבחי' מל' כמ"ש בספר ש"א שער ב' ע"פ ואולם חי אני וימלא כבוד ה' את כל הארץ, והיינו שכדי להיות וימלא כבוד הוי' מילוי השפע בבחי' מל' הוא ע"י חי אני בחי' יסוד שמושך השפע מחכמה עילאה וכתר עליון, וזהו מ"ש קדוש כו' מלא כל הארץ כבודו שהוא המשכה מבחי' סוכ"ע קדוש ומובדל להיות ה' צבאות, ע' בוח"ב משפטי' דצ"ו ע"ב בענין שארה כסותה ועונתה, והיינו להיות מלא כה"כ. ועמ"ש ע"פ כי על כל כבוד חופה, שהחופה הוא המקיף סוכ"ע אשר מבחי' זו נמשך והוא כחתן יוצא מחופתו כו' לרוץ אורח, וזהו כמ"ש בשם הש"א הנ"ל שע"י יסוד נמשך מבחי' ח"ע וכתר עליון, פי' ששורש המשכה זו הוא מבחי' כתר שהו"ע החופה שע"ג בחי' כבוד עילאה, ועפ"ז יובן מעט ענין הכבוד שנמשך ע"י קי"ס, דהנה אמרו"ל במד"ר שם פכ"ב ע"פ אז ישיר הה"ד נכון כסאך מאז, למלך ואגוסטוס, מה יש כבוד בין המלך לאגוסטוס כו' אגוסטוס יושב, שה"ע גילוי מל' דא"ס במל' דאצי', כמשנ"ת באורך במ"א ע"פ הנ"ל. וכבוד הזה נמשך ע"י פרעה שנער פרעה כו', ועז"ג בר"פ בא, כי אני הכבדתי את לבו שיומשך מזה ונער פרעה כו' כדי להיות גילוי בחי' שבח וכבוד הוי' הנ"ל. וח"ש מי גרם להקב"ה ליטול שבח לא פרעה שניערו, והיינו שע"י שניער פרעה וחילו והראה גילוי בחי' גבורתו ית' לשנות הטבע כמ"ש בד"ה טוב שם, עי"ז נמשך כבוד ה' כו' שיומשך אור זה בשם כו' וזהו הנמשך מבחי' כבוד לב פרעה כו'.

והנה כבוד יש בו ב' פי', הא' ל' כובד והיינו כבד לב פרעה, תכבד העבודה על האנשים כו', והב' ל' כבוד ויקר, וע' בקורק' שמחלק תי' כבוד על ג' פנים, אך הנה התרגום מתרגם בין ל' כובד ובין ל' כבוד הכל בענין א', היינו ל' יקר כבוד לב יקר לבני, וידי משה כבידין, יקירין, ע' במתורגמן בערך יקר, הכבוד ושב בביתך במלכים ב' סי' י"ד יו"ד, ובגמ' פ"ג דמ"ק פרש"י לשון כבידות ולשון כבד, ויש לפרש דב' פי' אלו ענינם אחד, כי הכבידות שיהי' יושב בביתו כאדם שכבד עליו מלהתטלטל, זהו ג"כ ענין כבוד וחשיבות, ע"ד כל כבודה בת מלך פנימה, כי עשיית המלאכה והטלטול

זהו היפוך הכבוד. ולכן נא' בשבת וכבודו מעשות דרכיך, אשר הכבוד הוא שלא יתנהג כדרך עובדין דחול. וכן מובן מפסוק טוב נקלה ועבד לו ממתכבד וחסר לחם, משלי סי' י"ב ט', ע"ש בפרש"י, שהרי נקלה הוא היפך ענין כבידות, וכמו כובד ראש היפך קלות ראש, וכיון שאומר טוב נקלה כו' ממתכבד שהוא ענין כבוד ע"כ שכבוד וכבידות הם ענין א', ולכן נקלה הוא ההיפך לזה. וזהו שהתרגום מתרגם בין כבוד ובין כובד בל"א יקיר לפי שהם קרובים זל"ז, וצ"ע מה שבעלי השרשים חלקוהו לשני שרשים ולא העירו מהתרגום. והנה כמו שיש כבוד בקדושה כבוד הוי' כנ"ל, כבוד חכמים ינחלו, חן וכבוד יתן ה', כן יש בלעז"ו, התאזהר והכבוד שהן מוציא' את האדם מן העולם. ובקדושה התרגום יקר גימט' יש, להנחיל אהבי יש, וזהו כי מכבדי אכבד, ובלעז"ו יקר וגסות הרוח כמ"ש המן למי יחפון המלך לעשות יקר יותר ממני. כן יש כובד בקדושה כמ"ש ברבות ר"פ בא ע"פ כובד אבן ונטל החל במשלי סי' כ"ז, שהאבן הוא ישראל, וכן ההרים והגבעות נק' כובד, והרים אלו האבות וגבעות אלו אמהות, וכן נא' עמך הכבוד הזה במ"א סי' ג', ופי' במכלול הכבוד היינו הגדול. ואפ"ל ענין הכובד בקדושה כענין מארז"ל אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש, ופרש"י הכנעה כי הוא היפך מהקלות ראש, וע' במד"ש פ"ג דאבות במשנה הוי קל לראש, שענין הקלות היפך הכובד, ובמשנה שחזק וקלות ראש, בדברי החסיד שם שהקלות הוא שהיצה"ר מקיל לו ענין העבירות כמו שעשה הנחש לחוה שדחפה על עה"ד ונגעה בו ואמר הוי ראי' לכם שלא תמותון, ולכן ההיפך מזה הוא כובד ראש, שגם הקלות דומה עליו כחמורות, להיותו נכנע בתכלית לפני ה', וירא מאד לנגוע אפי' במשהו לעבור על רצונו ית'. וכובד ראש זה הוא שמקבל ע"ע עומ"ש בחי' כבוד ה', וכענין עול כבד, דכתי' אביך הכביד את עולנו, כ"ש עול ממ"ה הקב"ה שצ"ל העול תמיד, וכענין תכבד העבודה על האנשי' כמ"ש בשל"ה ס"פ שמות. גם ענין כובד אבן שהוא בחי' קשה כאבן וסלע לשמור מצות השי"ת ונק' איתן כמ"ש בד"ה ראה אנכי שבלק"ת. ועד"ז באברהם שמעשה אבות סימן לבנים כנ"ל, נא' ג"כ ואברהם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב, לך לך י"ג ב', ואמרז"ל ברבות שם פמ"א דף מ"ד ד' (מ"ח ג') כמד"א ויוציאם בכסף ובזהב. והענין הוא כדפי' בזה"א פ' מקץ דקצ"ו ב' בכסף ובזהב הם ה"ח וה"ג, ור"ל שהם אהוי"ר שכלים, וז"ע כבד מאד בקעמ"ש באהוי"ר עצומי', ולכן נק' איתן האזרחי. ועד"ז הנבואה נק' משא, וברבות לך פמ"ד מ"ח ב' (נ"ב ב') ע"פ כמשא כבד עשרה לשונות נק' נבואה וא' מהן משא שהיא נבואה קשה כמשא כבד. וע' בד"ה אתם נצבי' בענין ושקל בפלס הרי' ויובן ענין כובד האבן דקאי על ההרים.

וכן לעז"ז ענין כבד לב דפרעה, ע"ד לב האבן, אטומין ליבא, כבד עון כי עוונותי עברו ראשי כמשא כבד יכבדו, והיינו מקיפי' דקלי', ע' בזה"ג פנחס רל"ב ב' בד"ה א' רע"מ, ומענין כבד עון בסד"צ רפ"ה. וכ"ז כי אני הכבדתי את לבו, כדי שעז"ז יהי' אח"כ ואכבדה בפרעה, היינו ע"י דאתכפיא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה כנז' בזה"ב ר"פ יתרו דס"ו ב', ובהרמ"ז שם. וזה נמשך ממה שנשבר כבד לב וכבד דפרעה שנתברר כו' ומה נמשך גילוי

יקרא דקוב"ה, יקרא דוקא בחי' כבוד. ולכן כי אני הכבדתי להיות בבחי' כבידות וישות וגסות וכבוד ויקר למען שתי אותותי אלה היינו בחי' פלג אלקי', מי ברא אלה כו' כמ"ש במ"א מענין ב' פ' שבתי' ברא ל' בריאה ול' גילוי מל' וברא אותם בחזכותם, ע' בד"ה אשר ברא חתן. והו' ההפרש בין ברה"ע לקרי"ס, שע"י קרי"ס הפך ים מבחי' מי ונתגלה בחי' אלה, היינו אלה החוקים כו' אלה מועדי ה' כו' שכולם הם זכר ליצ"מ שגבוה יותר מבחי' אלה תולדות השמים והארץ כו', ובכדי להיות גילוי זה זהו ע"י ואכבדה בפרעה, שהוא כענין מלך הכבוד. ע' במ"נ ח"א סי' ס"ד שחילק בין כבוד ה', להראיני נא את כבודך, ואף לפי הקבלה יש לחלק ג"כ דכבוד ה' הוא בחי' מל', והראיני נא את כבודך בחי' כתר, וז"ע ותעש לך שם היינו שיומשך השם מבחי' כתר, והו' ליראה את השם הנכבד והנורא, וכענין והנורא אל עליך כו'. וכ"ז נמשך ע"י הכנעת פרעה בירור ואתכפיא סט"א שע"ז אסתלק יקרא דקוב"ה כו'. והנה במד"ר ארז"ל מהו הכבדתי שעשה הקב"ה את לבו ככבד הזה כו', ובמא"א את כ' ס"ג ח"ל כבד יש בו ע' עורקי' נגד ע"ס שהוא כוללם וכבד נק' ס"מ והמכניעו הוא שם הוי' גימ' כבד, וכבד הוא מקור הדם נפש מל', עכ"ל. והי"ג הביא מזהר ח"ג פנחס דר"א ומת"ז תיקון כ' דמ"ג ע"א ודף מ"ד ע"ב ובע"ח דרוש אנ"ך עכ"ל. וע' בזו"ג פנחס רכ"ד ע"ב מענין לב מל', כבד משכן ס"מ ויצה"ר, ועכ"ז הי' לו חלק בקרבן כו', וע' זח"ב ר"פ בא ובפ' פנחס שם דר"ב ב' ודר"ג סע"א ובסה"מ סי' ס"א, ובפרדס ערך יותרת וערך כבד, ובשער התמורות פ"ה, וע' בעה"מ דק"ג סע"ב מענין כובד האבן כו'. והנה בין כבד ללב מפסיק הפרסא הנק' חצר הכבד, היא היותרת על הכבד, כמ"ש רש"י בחומש פ' ויקרא ג' ד'. והנה נודע עניניה בקדושה שז"ע יהי רקיע כו' ויהי מבדיל בין מי' למי', שמה שלמעלה מן הפרסא גבוה הרבה יותר, שזהו כענין קרומא דפסיק במעוהי דב"ג כמ"ש בזהר שהיא המבדלת בין אברי הנשימה לאיברי המזון כמ"ש במ"א. ועד"ז יובן ההבדל בין מ"ע למ"ת, ועמ"ש בת"א פ' לך בד"ה והבדילה הפרוכת, שלכן אמרו הלב יצ"ט, והכבד יצה"ר, כי פרסה מפסקת כו' וכמו"כ אף בקל"י יש ג"כ כמה מדריגות שכל מה שנשתלשל יותר נעשה רע יותר, משא"כ בשרשו אין הרע כ"כ כ"א בדקות, וכמ"ש מזה בדרוש בהרת, ובד"ה ויעש משה נחש נחושת, ובד"ה ויחלוט, שהרע שלמטה שרשו הוא טוב, דהנה כל רעות ודינים ר"ל שנתהוו בעולם שרשם ומקורם המחי' אותם הוא טוב כמשל הזונה עם בן המלך המבואר בזהר תרומה דקס"ג ע"א שכל רצונה וחפצה שלא לציית אותה ובזה תתענג יותר שתהי' אהובה למלך משא"כ כשמפתה אותו ותוכל לו אין זה רצון המלך. והו' מארז"ל שטן ופנינה לש"ש נתכוונו, ובמ"א סוכה דנ"ב א' אמרו נתן עיניו במקדש ראשון והחריבו משמע שנתקנא בו. והענין הוא ששורש הרע הנה המחיהו הוא טוב כמבואר בזהר שם, וכי יש עבדא דמריד במארי' הגם שיש כמה עבדי' המתפרצי' מאת אדוניהם, אמנם הם בשר דם וחיותם נפרדי' ומ"ז, אבל עבדי ה' רוחנים שמקבלי' חיותם ממנו ית' והוא המחי' את הכל איך יש חיות לדבר שכנגדה, ומשני שהוא עד"מ הזונה עם בן המלך, והו' דבר המחי' את כל הרעות

ושרשם למעלה הוא טוב, וכשירד למטה ע"ד השתלשלות נעשה באמת רע גמור ודינין גמורי' הן במילי דעלמא והן במילי דשמי'. והנה כשבא לאדם איזה יסורי' ח"ו יחשוב כי לא למראה עיניו ישפוט שרע הוא אלא באמת שרשו הוא טוב כי ממנו ית' לא תצא הרעות כ"א רק טוב גמור רק שהוא אינו מושג בשביל שלא ירד לעולם השפל ונשאר למעלה. ע' בסש"ב פכ"ו ובאגה"ק ד"ה להשכילך בינה. ולכן ארז"ל טוב מאד זה מה"מ, שבשורש שרשו הוא טוב מאד. ועפ"ז יובן ענין שטן ופנינה לש"ש נתכוונו שזהו מצד שרשם, ומצד היות הרע למטה נתן עיניו במקד"ר. ולפי המשל הנ"ל דוונה עם בן המלך צ"ל שענין נתן עיניו במקד"ר היינו לפי ההססה שלו, אבל באמת הי' רצונו האמיתי שלא יצייתו לו ולא יחרב ב"ר, רק שלשון נתן עיניו יהי' דחוק קצת. ובכ"ז יובן שמה שלמטה מהפרסא הוא רע יותר הרבה ממה שלמעלה מן הפרסא, וכמו שגם בגשמיות למטה יש דקרו ל' אלקא דאלקיא, ויש אפיקורס גמור יותר שאומרי' איכה ידע אל ויש דיעה בעליון, חז"ש מחה תמחה את זכר עמלק מתחת השמים פי' רקיע המבדיל ומתחת לפרסא הוא רקיע המבדיל שם הוא הרע יותר. וזהו מארז"ל הנ"ל שעשה הקב"ה את לבו ככבד הזה, פי' שעשה את לבו שהיא למעלה מן הפרסא ככבד שלמטה מהפרסא. והיינו שהוסיף טמאה על טומאתו. וזהו ג"כ ענין כבד ל' כבירות כמ"ש בת"ז תיקון ע' דקכ"ז ע"ב (בדפוס אמשטרדם פרופס) מסטרא דליחא חירורא כו' יעו"ש, שהרי אמרו הוי קל לראש ופי' במד"ש דקאי על השי"ת, ופרעה שהי' לבו ככבד זהו היפך מזה. וגם כי ענין כבד ויותרת שלו י"ל כבירות ויתרון הכבירות כמו כובד האבן ונטל החול וכעס אויל כבד משניהם (משלי כ"ז ג'). ובעבודה גסות ויתרון הגסות ע"ד פנימי ומקיף. גם הכבד והיותרת הם דו"ג והם לעו"ז נגד כ"ע וכ"ת. וענין כבד לב, כי לב גימט' כבוד בוא"ו, ל"ב נ"ח המתגלים בלב, וכבד לב בלא וא"ו חסרון ההמשכה מלמעלה, ע' בת"א בד"ה אלה תולדות יצחק בענין שמות כשמת כו'.

והענין כי ענין הכבירות היא רחוק מהשינוי' שהו"ע התנועה וההתפעלות שהרי ענין קל הוא ענין הממהר להתנועע, וכן נשי' דעתם קלות היינו להתפתות, ולהשתנות בהתקשרותה הקדום כו', והכובד הוא היפך מזה, שאין דעתו קל להשתנות ממהותו, וזהו כובד אבן אלו ישראל, וי"ל שז"ע קשה עורף דקדושה, ואבן הוא אב ובנין, היינו כח האב הנמצא בבן, שאברהם נק' ראש צורי' כו' כצור שהוא חזק, ע' מזה ברבות בא פט"ו דק"ל ע"ב. ועד"ז יובן למעלה ענין הראני נא את כבודך היינו בחי' אני הוי' לא שנית, שאינו משתנה ולא מתפעל, ע' באד"ר דקכ"ה ב' מר"ס דעתיק סתים ושכיך, היפך מבחי' דעת קל עטרא דגבורה כו', ולכן נק' בחי' זו כבוד, היפך הקלות. גם יובן מעלת הכובד ע"ד שאמרז"ל במשנה פ"ב דאבות אם יהי' כל חכמי ישראל בכף מאזנים ור"א בן הורקנוס בכף שני' מכריע את כולם, ה"ז בחי' כובד אבן. ועמ"ש במ"א מענין אבנא למשקל בה שכפי ערך כובד האבן כך מגביה בכף שני' שכנגדו העלאת הניצוצות דבירורי ק"נ. ולעו"ז בקלי' כבד לב, ע"ד אבירי שבגמ' ספ"ב דברכות שאינם מתפעלי' מאלקות. וי"ל כמ"ש בד"ה הללו את הוי' כל גוים, שכמו שיש מדות בקדושה שלמעלה מהשכל

בחי' אה"ר בחי' יגמה"ר, כמו"כ יש בקלי' בחי' הג"ל והן למטה מן השכל ר"ל שאין השכל פועל בהם, וכמו הנצח' והעקשות, ובנפה"א עבר ושנה נעשה לו כהיתר, וכן ענין הכבוד מקיפי' דקלי' שאינו ע"פ השכל והדעת, וז"ע גסות כל גיא שזטה, ולכן נק' היצה"ר מלך זקן וכסיל, זקן ע"ש יגת"ד שהם מדות שאינם ע"פ השכל, וכסיל ע"ד כעס אייל כבד משניהם, וזהו כבד לב פרעה כי הלב משכן החכ' כמ"ש ובלב כל חכם לב נתתי חכמה, משא"כ הכבוד, ועי"ז נצח' ובירור פרעה באותות ומופת' וקרי"ס עי"ז ואכבדה בפרעה, גילוי כבוד ה' יקר עליון וכמאמר כד אתכפיא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה, ושרשו מבחי' אגוסטוס יושב, שהרי ענין הישיבה למעלה ביאר הרמב"ם שזהו בחי' אני הוי' לא שנית, וזהו ואני הנני מחזק כו' בכדי שיהי' ואכבדה בפרעה וכמאמרז"ל מי גרם לא פרעה, וזהו שהמשיל לחלש וגבור, כי נודע שהקלי' הם כקוף בפני האדם, שכמו הקוף עושה כל מעשה האדם כמו"כ הקלי' מתדמי' כמ"ש במ"א, ומ"מ המשיל לחלש וגבור שמ"מ אין ערוך כו' וכקוף כו', ועי' הכנעת פרעה דאתכפיא סט"א אסתליק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין שיהי' הגילוי מבחי' אגוסטוס יושב כו', ועי"ז יהי' ג"כ וידעו מצרי' כי אני הוי', שבחי' אלקי' ויש' הוי' כולא חד, וזהו אני מל' והוי' כולא חד. גם י"ל אני היינו בחי' אוא"ס עצומ"ה והוי' כולא חד, כי אם תגביהי כנשר כו' לקבל מבחי' אם צדקת מ"מ משם אורידך נאום הוי' לפי שכולא חד. ולפ"ז מ"ש ואני הנני מחזק, הגם כי אני רומז על מהו"צ אשר שם כחשוכה כאורה ואם צדקת כו' מ"מ נמשך משם לחזק ולהכבד לב פרעה, מפני שמ"מ בפנימיות חפץ בנש"י וכמ"ש בזה וירא דק"ב בענין לא צר להתם מגיע עקתא דישאל. וע' בד"ה כי תבוא בענין בכורי' במש"נ שם בענין מחשבתן של ישראל קדמו לכ"ד שזהו למעלה מתהו ותיקן כו', ולכן נמשך משם להכביד לב פרעה בכדי להיות ואכבדה כו' שיומשך הכבוד ה' משם בחי' אגוסטוס יושב, והיינו שיומשך אור זה בבחי' שם ואז וידעו מצרים כי אני הוי' כו', פי' מצרים דקדושה שהם עולמות בע"ג שזהו בכלל בחי' הנשמות דזרע בהמה כמ"ש בד"ה וילך איש מבית לוי, שגם בהם יומשך הדעת שידעו שאני עצומ"ה והוי' כולא חד כו'.

בס"ד, ש"פ יתרו, למ"ד.

וידבר אלקי' את כל הדברים האלה לאמר אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מאמ"צ. הנה כתי' (קהלת י"ב י"א) דברי חכמים כדרבנות כו' בעלי אסופות נתנו מרועה אחד ודרש ר' אליעזר בן עזרי' (בחגיגה דף ג' ע"ב וכ"ה במד"ר פ' נשא פי"ד דף נו"ן סע"ג בדפוס שקלאו) אלו ת"ח שיושבין אסופות אסופו' ועוסקין בתורה, הללו אסורים והללו מתירין הללו מטמאין והללו מטהרין הללו פוסלין והללו מכשירין, שמא יאמר אדם האיך אני למד

תורה מעתה, ת"ל מרועה א' ניתנו אל אחד נתנן פרנס א' אמרן מפי אדון כל המעשים ב"ה שנאמר וידבר אלקים את כל הדברים האלה שהוא ריבוי דברים, והיינו שכל הסברות של התנאים ואמוראים ניתנו בעת מ"ת, וכמארו"ל במד"ר פ' יתרו פכ"ח שכל הנביאים קבלו נבואתם ג"כ מעת מ"ת, וכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש הכל ניתנו בעת מ"ת, וזהו כל הדברים האלה כו'. (וזהו כמ"ש אחת דיבר אלקי' שתיים זו שמעתי שדבור אחד יצא מפי הקב"ה שהי' כולל כל המאמרות שתיים זו שמעתי אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענו, ע' בד"ה כי תבואו אל הארץ ושבתה (כ"ז)). ולהבין זה צ"ל מה שארו"ל בעירובין דף י"ג ע"ב שלש שנים נחלקו ב"ש וב"ה כו', יצאה ב"ק מן השמים ואמר שאלו ואלו דא"ח והלכה כב"ה, וכי מאחר שאלו ואלו דא"ח מפני מה זכו ב"ה לקבוע הלכה כמותם מפני שנזחין ועלובין (פי' רש"י סבלנים) היו ולא עוד אלא שמקדימין דברי ב"ש לדבריהם, וצ"ל שלכאורה אינו מובן איך יכול להיות שיהיו שניהם אמת כיון שהלכה כב"ה ואיך יכול להיות אמת דברי ב"ש, וגם מה שייך לקבוע הלכה כב"ה מפני שנזחין ועלובין היה, שלכאור קביעת ההלכה שייך למי שהוא מחודד יותר ובר שכל יותר שיוכל לבא אל עומק הסברא יותר, ומהו שייך קביעות ההלכה לטעם דנזחין ועלובין היו, ויובן בהקדם דקדוק הלשון מה שאמרו אלו ואלו דא"ח, והענין הוא דהנה יש שני בחי', אלקים חיים, ואלקים סתם, אלקים סתם זהו מ"ש כי שמש ומגן הוי' אלקי', שאלקים מעלים ומסתיר על שם הוי' שלא יהי' מאיר בגילוי שאם הי' מאיר גילוי שם הוי' כמו שהוא לא הי' באפשר להיות עולמות בע"ג אלא הי' הכל בטל במציאות ממש, וכדי שיהי' התהוות הנברא' הוצרך להיות צמצום בהאור שיתעלם כל האור העצמי, וכמשארו"ל בתחלה עלה במח' לברוא העולם במדה"ד ולזה נאמר בראשית ברא אלקי', ואח"כ שיתף מדה"ר וכמ"ש ביום עשות הוי' אלקים כו', וזהו בחי' אלקים סתם, והב' היא בחי' אלקי' חיים שהוא ג"כ צמצום אבל אינו צמצום גמור שהרי חיים הוא בחי' השפעה מכלכל חיים בחסד, באור פניך נתת לנו כו' תורת חיים כו', וא"כ אדרבה היא המשכה וגילוי, אלא הצמצום הוא כמו ע"ד מה שאמרו"ל לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה, שאע"פ שמצמצם את שכלו באותיות מועטים מ"מ אין זה צמצום גמור אלא אדרבה שאותיות אלו כוללים את כל השכל ונקרא מועט מחזיק המרובה, וכמו משנה וגמרא שכל אריכות הגמ' מרומז במשנה בדרך קצרה ע"י תיבה אחת ואות א' כו', וכמו שאמר אילפא בתענית דף כ"א א' מי איכא מידי בברייתא דלא פשיטנא לי' ממתניתין, וכמו שאמר ר"י מי איכא מידי בכתובי דלא רמיזי באורייתא בתענית ד"ט ע"א, שכ"ז אינו צמצום גמור כ"א מועט המחזיק את המרובה כו'.

ב) ובזה יובן ענין מ"ש אלו ואלו דא"ח, דהנה אמרו"ל (במד"ר פ' מצורע ר"פ י"ט ובשה"ש ע"פ ראשו קתם פז) שאלפי' שנה קדמה התורה לעולם דכתי' ואהי' אצלו שעשועי' יום יום ויומו של הקב"ה אלף שנה שנא' כי אלף שנים בעיניך כיום כו', היינו בחי' אאלפך חכ' אאלפך בינה, וזהו קדמה לעולם שקדמה למעלת ומדריגת העולם, כי שרש העולם הוא מבחי' מדות דאצי' שהם המקור לעולם וכמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה, אך הנה התורה

נמשכה לעולם דהיינו ששרש התורה היא בבחי' חו"ב וכמאמר אורייתא מח"ע נפקת רק שנמשכה לעולם היינו בחי' מקור התהוות העולם שהם בחי' מדות. כשר פסול טמא טהור. והנה מדות העליונות אינו כמו המדות שלמטה, שהמדות שלמטה הם רק גורמים ההשפעה אבל לא עצם המדה משפיע, וכמו עד"מ מי שהוא חסדן בטבע משפיע טובות לזולתו, הנה מדת החסד שלו היא רק גורמת ההשפעה שישפיע הטוב לזולתו, אבל לא נשפע ממדת החסד שלו עצמה לזולתו. משא"כ למעלה עצם המדות הם משפיעים ומחיים וכמ"ש מכלכל חיים בחסד שחסד גופא מחי', אתה גבור לעולם אד' מחיה מתים שהגבור עצמה מחי' מתים כו', כי ר"ת אתה גבור לעולם אד' הוא ש' אגל"א שמבחי' זו נמשך להחיות מתים, ע' בהוספות לתו"א במג"א בד"ה למה לעתיד יתבטלו הנביאים, ובהגהות לשם. והנה לאחר שנמשכה במדות שם יש התחלקות אוסרין ומתירין, דהנה אמרו"ל במדרש תלים סי' י"ב ע"פ אמרו"ת ה' אמרו"ת טהורות. א"ר ינאי לא נתנו ד"ת חתוכים למשה, אלא כל דבר ודבר שאמר לו הקב"ה ה' אומר לו מ"ט פנים טהור ומט"פ טמא. אמר לפניו רבש"ע עד מתי נעמוד על ברורה של הלכה א"ל אחרי רבים להטות רבו המטמאין טמא רבו המטהרים טהור שנא' מזוקק שבעתים והיינו ז' פעמים ז' שעולה מ"ט, ויש מ"ט שערים שנמשך שער לכל מדה, ח"ע מ"ט פנים שהם מ"ט שע"ב, וזהו דודי צח ואדום, צח הם ב"פ מ"ט שע"ב שהם מט"פ טמא ומט"פ טהור. ובמג"ע אופן רמ"ה פי' כי המ"ט שע"ב יש בהם חו"ג ע"כ יש מט"פ טמא ומט"פ טהור, וע' בעמ"ה שער ט"ז הוא שער רישא דז"א פי"ב. וזהו שיש התחלקות אוסרין ומתירין לפ"ע השערים וע"כ יש מ"ט פנים טמא ומ"ט פנים טהור, וזהו שב"ש אוסרין והיינו לפי ששרש ב"ש הוא מבחי' גבורות. וע"כ נק' ב"ש לשון שומא וכמו ושם דרך כו', השם אורחותיו, ששם אם יש אתעדל"ת נמשך אתעדל"ע כו'. וזהו ע"ד שאמרו"ל במד"ר בראשית פ"ה בענין שמים, למה נק' שמים ששמים את הבריות, והיינו ששמים אם יש אתעדל"ת, ואד יעלה מן הארץ ואזי והשקה כו' שנמשך גשמים. משא"כ אם אין אתדל"ת אזי אין נמשך גשמים כו' וכיצא באתעדל"ע. וב"ה שרשו מבחי' חסד וע"כ ב"ה לקולא, (וע' מענין ב"ש וב"ה בלק"ת בשה"ש בד"ה כיצד מרקדין). ויש ג"כ מקולי ב"ש וחומרי ב"ה, והיינו לפי שיש התכללות חסד בגבורה וגבור' בחסד כו', ועפ"י רוב ב"ה לקולא וב"ש לחומרא כו'. אך זהו הכל כמו שנמשכה התורה במדות, אבל כמו שהיא עדיין כלולה בשכל בבינה דהיינו בעצם הבינה שנק' אלקי' חיים, כי חיים הוא בחי' חכ' וכמ"ש והחכ' תחי', ואלקי' הוא בינה, שם עדיין הם למעלה מהתחלקות כשר ופסול כו'. וזהו ע"ד בחי' ע' רבתי ששם המדות בבחי' גילוי אא"ס יותר ולכן כל מדה כלול מיר"ד. וזהו דקדוק הלשון אלו ואלו דא"ת ששם שני הבחי' בהתכללות יחד ממש כו'. וזהו כל הדברים האלה שהי' כלול ב' הבחי' של אוסרין ומתירין בב"א בלי התחלקות ביניהם כו'.

ג) ועתה צ"ל א"כ כיון ששני הבחי' הם דברי א"ה ויש להם שרש למעלה א"כ למה הלכה כב"ה דוקא. ואם יעשו אח"כ כב"ש כמו בצרת הבת חייב כרת כו', וכן איתא בגמ' פ"ק דנדה ד"ו סע"ב וד"ט ע"ב מעשה ועשה

רבי כר' אליעזר לאחר שזכר אמר כדאי הוא ר"א לסמוך עליו בשעת הדחק. והוינן בה מאי לאחר שזכר אלימא לאחר שזכר דאין הלכה כר"א אלא כרבנן בשעת הדחק היכי עבד כוותי, אלא דלא אתמר הלכתא לא כמר ולא כמר וכיון שזכר דלאו יחיד פליג עלי' אלא רבנן פליגי עלי' אמר כדאי הוא ר"א לסמוך עליו בשעת הדחק, אבל אם הי' אתמר בפ' דאין הלכה כר"א לא הוי מהני שעת הדחק. ולכאור' אינו מובן זה כיון שאלו ואלו דא"ח א"כ מאי אולמי' דהאי מהאי. והנה הגמ' נותן טעם למה הלכה כב"ה מפני שנוחין ועלובין הם ולא עוד אלא שמקדימין דברי ב"ש לב"ה וע"כ הלכה כמותו. וגם זה אינו מובן מאי נ"מ להלכה אם הם נוחים ועלובים אם לאו, שלכאור' פסק ההלכה לפסוק כמותו שייך למי שהוא משיג עומק הסברה על בור' יותר ולכאורה זה שייך למי שהוא חריף יותר יכול להשיג האמת יותר וא"כ כיון שב"ש מחודדין טפי הי' ראוי לקבוע הלכה כמותם ומאי נ"מ במה שב"ה הם נוחין ועלובים לענין הלכה. אך הענין הוא דהנה ילה"ק מ"ש רז"ל בסנהדרין דצ"ג ע"ב שדואג אמר על דוד ו' מעלות לפני שאל כמ"ש בש"א סי' ט"ז פסוק י"ח ויען אחד מהנערים (והיינו דואג כמארז"ל שם) ויאמר הנה ראיתי בן לישי בית הלחמי יודע גגן וגבור חיל ואיש מלחמה ונבון דבר ואיש תואר וה' עמו כו' ולא נתקנא בו שאל כי אמר כולם איתנהו ביונתן בני, וכיון שאמר לו וה' עמו חלש דעת' ואקני' בי' כי דרשו רז"ל שם שז"ש זה' עמו שהלכה כמותו בכ"מ ע"ז נתקנא בו לפי שאפי' בדידי' לא הוי כו'. מזה משמע שהלכה שייך לשם הוי' דוקא שהוא למעלה מבחי' שם אלקי' חיים כי אלקים חיים הוא בחי' בינה שהיא מקור לעולמות אם הבנים מדות דאצי' שהיא בחי' ממכ"ע, משא"כ הוי' הוא בחי' סוכ"ע כי הוי' הוא בחי' והלכה הוא נמשך דוקא מבחי' שם הוי' כו'.

ד) והנה להבין למה שייך הלכה לבחי' שם הוי' (ע' בד"ה כי ביום הזה יכפר השני ס"ב, בלקו"ת פ' אחרי), הענין הוא דהנה כתיב והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך כו' ומוקמינן שבד"ת הכתוב מדבר שא"א לומר שקאי על ק"ש שמירי בה, דא"כ למה כתיב בשבתך בביתך כו', שהרי ק"ש אינה אלא פעמים ביום שחרית וערבית, אלא עכצ"ל שהוא קאי על ד"ת. וא"כ צ"ל זה גופא למה נאמר והיו הדברי' האלה שהפי' הפשוט הוא שהוא קאי על ק"ש, אלא ודאי שק"ש וד"ת א' הם. והנה להבין זה ילה"ק מ"ש בפ' ראשון דק"ש שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד כו', שהרבה מפרשי' הקשו למה כתי' ג' שמות הוי' אלקינו הוי' הל"ל הוי' אלקינו אחד. ותירץ הרוקח שג' שמות אלו מורים על מ"ש אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקי', אני ראשון היינו קודם הבריאה שהי' לבדו הוא וכמו שאמרז"ל עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד, ואני אחרון הוא מה שיהי' לע"ל שיהי' ג"כ ונשגב הוי' לבדו ביום ההוא (בישעי' סי' ב') שהוא מה שיהי' לע"ל גילוי אוא"ס באופן אחר שיהי' נ' אלפים יובלות ויהי' ביטול עולמות שלא בערך מכמו שהן עתה, ומבלעדי אין אלקי' זהו באמצעיתא שאפי' עתה שנראה העולם ליש ודבר נפרד מ"מ אין זה העלם והסתר רק לפנינו, אבל לגבי עצמותו אין דבר מסתיר כלל. וזהו ענין ג' שמות הוי' אלקינו הוי', שהוא בחי' אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין

אלקי, הוי' הוא בחי' אני ראשון, ואלקינו הוא באמצעותא ולכך כתי' אלקינו ולא כתיב אלקים לפי שהמכוון מברה"ע הי' בשביל ישראל וכמ"ש רז"ל במד"ר ע"פ בראשית ברא בשביל התורה שנק' ראשית ובשביל ישראל שנק' ראשית וכמ"ש קדש ישראל לה' ראשית תבואתו. ואחד הוא מורה שכל הג' בחי' הנ"ל הם אחד ממש לפי שאני הוי' לא שניתי כלל בין קודם הבריאה לאחר הבריאה וכל הג' בחי' הנ"ל שוין לפניו כו'. והטעם לזה לפי שברוך שם כבוד מלכותו שזה שנתהווה עולמות הם רק מבחי' שם כבוד מלכותו. מלכותך מכ"ע שהוא רק זיו והארה בעלמא שאינו נוגע אל עצמותו ע"כ אני הוי' לא שניתי כו'. ואי לזאת ואהבת את הוי' אלקיך דהיינו שנעשה לו רצון אל עצמותו ומהותו ית', כי אבה הוא לשון רצון שרוצה ומשתוקק ליכלל וליבטל באוא"ס עצמותו ומהותו ית', כי מי לי בשמים ועמך לא חפצתי שלא יחפץ בשום דבר כ"א לעצמותו ית'. אך איך הוא הדרך והכלי אשר ישכון בה אוא"ס ב"ה עצמותו ומהותו בכדי שתתישב אצלו צמאון זה זהו ע"י והיו הדברי' האלה אשר אנכי מצוך היום שהיא בחי' תורה. (וזהו שק"ש וד"ת א' הן) כי אורייתא מח"ע נפקת ואא"ס שורה בבחי' וכמ"ש הוי' בבחי' והוי' הוא בחי' עצמותו ומהותו ית', כמ"ש וארא אל אברהם כו' באל שדי ושמי הוי' לא נודעתי להם לא הודעתי אין כתיב כאן אלא לא נודעתי כתי' שקאי על עצמותו ומהותו ית', והיינו לפי שהוא ושמו הכל א' ממש, ואוא"ס ב"ה שורה בבחי' דוקא לפי שחכ' הוא בחי' ביטול ואין אא"ס שורה אלא דוקא במי שבטל אליו. ע"כ יש חילוקי מדרגות בגילוי אא"ס אפי' באצו' שבחכ' מאיר גילוי אא"ס בקירוב מקום ובבינה בריחוק מקום, והיינו לפי שבינה הוא בחי' יש וכנודע שח"ב הם אין ויש וכמ"ש להנחיל אוהבי יש ע"כ אינו מאיר בבינה גילוי אוא"ס כמו בבחי' ומדות שהם בחי' יש יותר, לפי שהם מקור לעולמות עולם חסד יבנה שם אינו מאיר כ"א ע"י פרסא המפסיק כו' ומבטן מי יצא הקרח כו', וכמ"ש ועל ראשי החיות רקיע כעין הקרח הנורא, וכמו"כ הוא בבחי' חיון עילאין וכמו"כ בבחי' המדות דאצו' בחי' האבות הן המרכבה כמ"ש מזה במ"א. והיינו לפי שאין אא"ס שורה אלא דוקא בבחי' ביטול וכמ"ש מרום כו' אשכון את דכא ושפל רוח, וכתו' (מלכים א' י"ט ס"פ י"א י"ב) ואחר הרוח רעש לא ברעש הוי' כו' קול דממה דקה תמן קאתי מלכא כו', לפי שהשראת אוא"ס הוא במקום הביטול דוקא וכמ"ש בסש"ב פל"ה בהג"ה שחכ' דוקא הוא בחי' אחד האמת.

ה) והנה אורייתא שהיא מח"ע נפקת ע"כ הוא כלי לגילוי אוא"ס ממש, וזהו שהתורה נק' אמת וכמ"ש קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת אין אמת אלא תורה, היינו כי אמת היא בחי' איך שהוא בחי' ראש תוך סוף, שהוא בחי' אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים שהוא בחי' איך דכולא קמי' כלא חשיבי כו'. והתורה היא כלי לזה לפי שהיא מח"ע, ובחכ' הגילוי איך דכולא קמי' כל"ת. וזהו שהתורה נק' עוטה אור כשלמה, דהיינו שהתורה היא לבוש עצמי לעצמות אוא"ס ממש לפי שהוא בחי' ביטול. ובזה יובן הטעם של הגמ' במה שאמרו והלכה כב"ה לפי שנוחין ועלובין הן ולא עוד אלא שמקדימין דברי ב"ש לדבריהם ע"כ הלכה כמותם בכ"מ אעפ"י שב"ש הם מחודדי' טפי,

ואעפ"כ אין הלכה כמותם וב"ש במקום ב"ה אינה משנה כלל. ואעפ"י שאלו ואלו דא"ה, והיינו לפי שאע"פ שאלו ואלו דא"ה, והיינו שגם זאת אמת, אך יש שני בחי' אמת, והיינו אמת לאמיתו וכמו שאמרז"ל (בשבת דף י"ד ע"א ובפ"ק דסנהדרין ד"ז א' ובמגילה דט"ו ב') כל דין שדן דין אמת לאמתו, ודקדקו לומר לאמיתו דוקא, והיינו שאע"פ שדינו של ב"ש למשל, אמת הוא עפ"י שרשו אך זהו רק כמו שהוא בבחי' אלקי' חיים שהוא בחי' בינה שהוא ממכ"ע, אבל ענין הלכה הוא בחי' אמת לאמיתו שהוא בחי' סוכ"ע שמלוכש בחכ' דוקא זה א"א להשיג כ"א ע"י ביטול דוקא וכמ"ש לעיל ססע"י ד', וזהו מ"ש ונפשי כעפר לכל תהי' פתח לבי בתורתך, שע"י ונפשי כעפר לכל תהי' דוקא ע"י פתח לבי בתורתך. וע"כ הוא טעם גדול לזה שהלכה כב"ה לפי שהם נוחין ועלובין והם בבחי' ביטול ע"כ הם יכולים להשיג את ההלכה כמו שהיא באמת לאמיתו אע"פ שלא היו מחודדים כ"כ כב"ש, וזהו שבדוד נא' ה' עמו הלכה כמותו בכ"מ, שהלכה נמשך דוקא מבחי' שם הוי' שלמעלה מבחי' ש' אלקי' חיים לפי שהוא בחי' אמת לאמתו. וזהו זכה לזה ע"י שהי' ג"כ בבחי' ביטול ממש, וכמ"ש כי עני' ואכיון אני, תפלה לעני' כי יעטוף, אם לא שויתי ודוממתי, שהי' בחי' דומם בחי' עפר, וע"כ זכה שיהי' הלכה כמותו בכ"מ. וזהו אמת מארץ תצמח, אמת שהוא בחי' התורה נצמח מארץ דוקא בחי' ביטול, וזהו יובן ג"כ ענין ד' אמות של הלכה שאמרז"ל משחרב כו' אין לו להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה, למה ד' אמות דוקא, והיינו לפי שהם כנגד ד' אותיות של ש' הוי' שהלכה נמשך מבחי' שם הוי' דוקא כנ"ל.

בס"ד, ש"פ משפטי', למ"ד.

קהלת יו"ד, ד.

אם רוח המושל תעלה עליך מקומך אל תנח כי מרפא יניח חטאי' גדולי'. ופי' רש"י ז"ל אם רוח המושל, מושל העולם תעלה עליך לדקדק אחריו במדת הדין, מקומך אל תנח, מדתך הטובה אל תנח לומר לו מה יועיל צדקתי לי, כי מרפא, דקדוקי הדין ביסורין הבאין אליך מרפא היא לעוונותיך ויניח לך חטאי' הגדולי', עכ"ל. ונמצא כי מפרש רוח המושל על הקב"ה, מושל העולם. ות"י מפרש, אם רוחא דיצרא בישא מתל בך ומתגבר למיסק עלך, אתרך טב דיא הויתא נהיג למיקם בי' לא תשבק ארום פתגמי אורייתא אסו בעלמא למשבק ולמנשי מן קדם הוי' חובין רברבין, ונמצא כי מפרש רוח המושל על יצה"ר, ובמד"ר בקהלת ע"פ זה ארז"ל, אם רוח המושל, כי באתה לך ממשלה אל תנח מדת ענותנותך, ללמדך שכל המניח ענותנותו גורם מיתה לעולמו וחטא לדורו, ומי את למד מזכרי' שראה עצמו גדול מכל העם, נתן המלך וכהן ונביא ודיין התחיל מדבר גדולות וא"ל למה

אתם עוברי את מצות ה' ולא תצליחו (דה"ב כ"ד) מיד ויקשרו וירגמו אותו אבן במצות המלך, יעו"ש באורך. אבל יחזיאל לא עשה כן אלא ויחזיאל בן זכריהו בן בניה וגומר היתה עליו רוח ה' בתוך הקהל מהו בתוך הקהל שהשה עצמו לקהל. נמצא שמפרש רוח המושל על ענין הממשלה שעולה על האדם ע"י שעושי אותו מושל עליהם כו'. וגם פי' רש"י הוא ג"כ מהמד"ר שמפרש בהפסוק עוד פי' יעו"ש. אך לפי פי' המד"ר צ"ל מהו פי' סוף הפסוק כי מרפא יניח חטאי גדולי. וצ"ל דמרפא הוא לשון רפיון פי' שע"י שמרפה א"ע מלהתנשאות שז"ע הענוה שגדולה מכולן. עי"ז יניח חטאי גדולי כו'. פי' כי גדול הדור נתפס בעון הדור. וע"י שהוא עניו מוחלי לו עון הדור שלא יענש ע"ז. דאל"כ איך שייך ענין החטאי גדולי לאיש צדיק ועניו. אלא כנ"ל שלא יתפס בעון הדור כו'. וע"ד מה שלא מצינו שנענש משה על חטא העגל, כ"א רק שנטלו ממנו אלף אורות כמארז"ל לך רד. רד מגדולתך כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל. וכשחטאו ניטלו ממנו. אבל מ"מ לא נענש. והרי ע"פ מארז"ל ה' צריך להיות נתפס בעון הדור. ואם נא' שזהו מפני שלא ה' בארץ בעת שחטאו. הלא אהרן ויהושע ה' עמהם וה"צ אהרן ויהושע להיות נתפסי' בעון הדור. אלא מפני הענוה שה' בהם כמ"ש במשה והאיש משה עניו מאד, ואהרן י"ל שה' ג"כ עניו רק משה ה' עניו מאד, שה' אצלו הפלגת הענוה, משא"כ אהרן, ומ"מ ה' ג"כ עניו כמ"ש ואהרן מה הוא וכת' ונחנו מה שה' בבחי' ביטול דחכ' שנק' מה, שזהו ענין הענוה ג"כ. וכן ביהושע כת' ומשרתו יהושע בן נון נער פי' נער שה' תמיד בבחי' מקבל ולא ימיש מתוך האוהל כלל כמ"ש מזה בד"ה ונערי' ממשותה נגינתם, שז"ע הביטול שה' בו להיות תמיד בבחי' מקבל ולא בבחי' משפיע כלל וכלל. כי אידי דטריד למבלעי לא פליט. וזהו אדם אחד מאלף מצאתי זה משה. ואשה בכל אלה לא מצאתי, פי' אשה שיה' בבחי' מקבל לבד ולא משפיע ע"ד יהושע שה' בבחי' נער ולא ימיש מתוך האוהל, לא מצאתי בתוך האלף הנ"ל. ונמצא שה' מעלתו מעלה גדולה מאד בענין הביטול, ולכן לא נענש ג"כ. גם י"ל מפני שלא ה' בתוך מחנה ישראל כ"א באוהל משה.

ועי"ל בפ"י כי מרפא יניח חטאי, לפי פי' המד"ר, כי ענין הענוה היא מדרכי התשובה כמ"ש הרמב"ם, והתשובה היא רפואה לעולם, וכמארז"ל גדולה תשו' שמביאה רפואה לעולם, ועי"ז יניחו לך חטאי גדולי, שע"י התשובה נמשך הסליחה גם על חטאי גדולי, וגם כי מי שהוא עניו ומוחל על עלבונו א"כ הוא בבחי' א"א, שעז"נ טוב א"א מגבור, והרפואה באה מא"א שהוא הכתר, וגם שם מקום הענוה, כמ"ש בר"ח שער הענוה פ"א, כי יג"מ הרחמי מורי' על הענוה, וכן ז' תיקוני' דגלגלתא כו'. ונמצא שלפי

נ"ב לימין הגליון: ולפי פי' רש"י בפ' עקב בפסוק ובאהרן התאנף כו' כליון בנים ואשמיד פריו ממעל, והועילה תפלת משה על חציו ונשארו שנים, י"ל שלפי שמשוה היו ענו מאד לכן לא נתפס כלל, ואהרן ה' בבחי' מ"ה היינו ביטול דחכ' כ"ח מ"ה, אבל ענוה היא בכתר ולכן ענוה גדולה מכולן, ולכן אינו דומה למשה כו'. ויהושע י"ל שאז לא ה' נחשב לגדול הדור, או י"ל לפי שה' בבחי' נער בחי' מל' ונעסוב"ת ותב"ס בחי' כתר.

פי' המד"ר הוא מדרכי המוסר על הגדולי' שבישראל שלא ישתררו על הצבור ולומר אני מראשי אלפי ישראל, וכענין דזכרי' שהי' חתן המלך וכהן ונביא ודיין, והתחיל להוכיחם בהפלגת העונש, כמ"ש ולא תצלה. דלכא' צ"ל, הלא בענין התוכחה נא' הוכיח תוכיח את עמיתך, ואמרז"ל הוכיח תוכיח אפי' מאה פעמים, ועד כמה עד כדי הכאה, וא"כ מפני מה נחשב זה לזכרי' לעיוות שלא עשה כנכון. אך הענין הוא דענין ההוכחה שצריך להוכיח את עמיתך היינו לדבר על לבו איך מלאו לבו לעבור ציווי של ממה"מ הקב"ה בעשותו אחת ממצות ה' אשר לא תעשינה, או בהעדר עשיית מצו"ע ממצות הקב"ה, ובעת התוכחה יוכל לבאר לו גם ענין העונש אשר ע"ז. אמנם בעת תוכחה צ"ל הכנעת הלב גם אצל המוכיח, וכמ"ש גבי יחזיאל בתוך הקהל שהשוה עצמו להקהל הגם כי בודאי הי' שלא בערך גבי המון העם וכמארז"ל שאין מעמיד' פרנס על הצבור אלא אם יהי' בו היתרונות הנדרשי' שם, וכ"ש יחזיאל שהי' עליו רוח ה', ומ"מ הי' בבחי' ענוה להשוות עצמו להקהל, משא"כ זכרי' שהי' חתן המלך ונביא ודיין לא השוה א"ע להקהל והוכיחם בהפלגת העונש והעיקר מפני שראה עצמו חתן המלך ונביא ודיין, דאם מפני שלא כלל א"ע הרי מרע"ה אמר כל משנה תורה תוכחה בדרך נוכח ולא כלל א"ע, ולכן אמרו שראה א"ע ודרשו זה ממ"ש ויעמוד מעל לעם וכי מעל ראשי העם הי' הולך אלא שראה א"ע כו' נחשב זה לעיוות נגד אדם גדול כזה, וע"ז אמר שלמה אם רוח המושל היינו ענין הממשלה תעלה עליך מקומך אשר הי' קודם קבלת הממשלה אל תנח, ואם כי אמרז"ל גבי נשיאות נהוג נשיאותך ברמה זרוק מרה בתלמידיו, זהו שלא יעשה דבר המנגד לענין הנשיאות ששורש ענין הנשיא הוא מל' הגבהה, ורמה הוא ג"כ ענין הגבהה ורוממות, ולכן אמר נהוג נשיאותך ברמה, זרוק מרה כו' כמו שפי' רש"י מטיל עליהם אימה להודיע נשיאותו, אבל י"ל שלא יותר, ומ"מ ענין זריקת המרה שהוא ענין הטלת אימה על התלמידיו היא במדידה ובמשקל הראוי למען יקבל בכי טוב, וי"ל שנרמזו בתי' מרה היינו כשיעור הטלת מרה בכבוד להשקיט כעס הכבוד, שהיא במידה, שהרי אם המרה מטלת יותר מדאי ה"ז מחלה, ועד"ז י"ל ענין זרוק מרה בתלמידיו זהו ג"כ במדידה ובמשקל, ומרומזו בתי' מרה, למען יקבלו כו' שהרי אימה יתי' אמרז"ל שאל יטיל אדם בתוך ביתו, ועד"ז י"ל בתלמידיו ג"כ אלא זהו כנ"ל, אבל מ"מ הנשיא לא יתגדל א"ע על הצבור כו', שהרי המלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, משא"כ הנשיא כשמחל כו' כבודו מחול כמש"פ בש"ע יו"ד סי' רמ"ד י"ד, ועכ"ז גם במלך כתי' בפ' שופט' י"ז כ' לבלתי רום לבבו מאחי' וכ"ש הנשיא כו', וזהו אם רוח המושל תעלה עליך מקומך אל תנח, ועי"ז כי מרפא שמרפא א"ע יניח חטאי' גדולי' שלא יתפס בעון הדור, ול' חטאי' גדולי' הוא כענין שנא' אנא חטא העם חטאה גדולה כו', ומ"מ לא יענש ע"ז כו'.

ומעתה יובן פי' הת"י שמפרש רוח המושל על יצה"ר, מקומך אל תנח היינו עסק התומ"צ, ועי"ז כי מרפא כי התורה היא רפואה לרפאות חולי היצה"ר, כמארז"ל בסוכה פ"ה דנ"ה אם פגע כך מנוול זה משכהו לבהמ"ד.

בשוה"ג בגוכי"ק: נשיא.

והיינו מפני שהתורה היא עז ותושי' שנק' תושי' ע"ש שמתשת כח הנה"ב, ועוז שנותנת כח בנה"א, כמ"ש מזה בת"א בד"ה בחדש השלישי, וע"י שמחלשת כח הנה"ב ע"י מרפא חטאי' כו' שה"ע רפיון כח המתאווה דנה"ב כו', וביאור הענין יובן בהקדם מ"ש תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב, שנק' התורה ירושה, שהיא בבחי' ירושה לכל ישראל, ולכא' צ"ל הלא אמרו"ל התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה היא לך, ואיך יתפרש זה לפי מ"ש מורשה קהלת יעקב, ופעם מצינו שמברכין על התורה נותן התורה שהיא בבחי' מתנה וכמארו"ל ג"ד מתנה לעולם התורה והמאורות והגשמי'. שיש הפרש והבדל בג' דברי' אלו, שענין התקן עצמך ללמוד תורה היינו שצריך ליגיעות א"ע עד שיגיע להשיג ולהבין עמקי התורה והיינו מפני שאינה ירושה היא לך פי' דאם הי' בבחי' ירושה הי' נקנה אצלו בחי' התורה גם בלתי יגיעה ועבודה כמו הירושה הבאה לאדם היינו שמגיע לו עושר מה שלא יגע בו כלל, ולכן אמרו"ל שאינה ירושה היא לך פי' שלא בא לאדם בלא יגיעה וכמאמר יגיעתי ומצאתי תאמין, לא יגיעתי ומצאתי אל תאמין והיינו מפני שאינה ירושה היא לך, ומ"ש מורשה קהלת יעקב, היינו שהיא בבחי' ירושה דוקא לכא' מירשאל, ובלתי בחירת המוריש כלל, שהרי אם אמר איש פלוני בני לא יירש עם אחיו לא אמר כלום שהתנה על מ"ש בתורה כמ"ש במשנה ה' פ"ח דב"ב, ונמצא שענין הירושה היא בלתי בחירת המוריש כלל, אבל ענין המתנה אם שהיא באה ג"כ בלי יגיעה לאדם המקבל, מ"מ הרי יש בה בחירת הנותן עכ"פ כו', וצ"ל ענין ג' בחי' אלו בתורה, והענין הוא דהנה אמרו"ל שלש שעות ראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה, ולכא' הלא אמרו"ל כל הקורא בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו, וא"כ הרי הוא קורא בתורה כל היום שבכל היום יש עת שזה קורא ועת שאחר קורא בתורה והקב"ה קורא ושונה כנגד כאר"א, ונמצא קורא בתורה כל היום כולו, ומ"ע שג"ש ראשונות יושב ועוסק בתורה, אך הענין יובן בהקדים ענין הנ"ל, שאמרו"ל התקן עצמך ללמוד תורה שצריך ליגיעות א"ע על התורה, וכמארו"ל ע"פ אדם כי ימות באהל כל הממית א"ע על ד"ת, פי' ענין ממית שמסגף א"ע ומבטל רצונותיו הזרי' והגשמיים בכדי שילמוד תורה ה"ז נק' ממית א"ע כי מה לי קטלא כולא או קטלא פלגא, וזהו כוונת רז"ל במה שאמרו אם פגע בכך מנוול זה היינו היצה"ר להסית אותך ולהדיחך להיות נגרר ונמשך אחר רצונות הזרות ועי"ז ידיחך מעל פני ה' אלקי' משכהו לבהמ"ד, שע"י התורה יתיש כח הנה"ב ויתוסף עוז בנה"א שיתגבר על הנה"ב עד שלא יסיתו כלל בפעם השני, וענין משכהו לבהמ"ד פי' וענין המשיכה היינו להמשיכו בדבריו לאמר שזהו אדעתא דנפשא, כי מעיקרא כי עביד אינש אדעתא דנפשא קעבד, אמנם פי' וענין אדעתא דנפשא היא בכדי לתקן נפשו הבהמית כו' ואח"כ מתוך שלא לשמה בא לשמה, פי' לשמה לשם התורה היינו להמשיך בחי' אוא"ס ב"ה בתורה, אך תחלה צ"ל אדעתא דנפשא, וז"ע המשיכה בדבריו שימשיך המנוול הזה לבהמ"ד ע"י שיאמר לו שזהו אדעתא דנפשא שהוא לגרמי' ואח"כ מתוך שלא לשמה בא לשמה, וגם כי ענין אדעתא דנפשא הוא ג"כ בכדי לתקן נפשו כנ"ל, וזהו ענין היגיעה בתורה שצריך ליגיעות

א"ע כי אינה ירושה היא שתבוא לך בלי יגיעה כלל, כי לא יגעתי ומצאתי אל תאמין כו'. וענין מה שנק' התורה ירושה היינו מה שע"י התורה מורשי' זמ"ק שנפלו בשבירה שהם המלכ' אשר מלכו כו' לפני מלך לבנ"י, ששורש ענין ז"מ אלו הם מבחי' ז"ת דס"ג בחי' התהו שקדם לתיקון, רק שנפל בשבירה, וע"י בחי' המצות שהם נתלבשו בדברי' הגשמי' ציצית בצמר גשמי ותפילין בקלף הגשמי, וד"מ שבלולב, וסוכה וכדומה, עי"ז מבררי' מה שנפל בשבירה בבחי' הנוגה, ועיקר הבירור הוא בד"ג בש"מ כו' כמ"ש עת אשר שלט האדם באדם הוא לרע לו פי' כי שליטת אדם בליעל באדם דקדושה הוא לרע לו שיקלטו ממנו הנצוצי' שנפלו בו כמ"ש במ"א בענין ויברך יעקב את פרעה שברכו שיוכל להתברר ע"י שיעבוד ששיעבד בישראל בחומר ובלבנ"י ואח"כ וינצלו את מצרי' שלקטו כל הנצוצי' שהי' בהם עד שעשו אותם כמצולה שאין בה דג' וכנודע שר"ב ניצוצות העלו משם וז"ס וגם ערב ר"ב עלו אתם. וזהו ג"כ ענין מ"ש ואכלת את כל העמים, ולכא' יפלא הלא אינם בני אכילה כלל. אך הענין הוא דכמו שע"י האכילה שאדם מישראל אוכל ומברך עלי' תחלה וסוף עי"ז מעלה הניצוץ אשר בה, כמשנ"ת ענין זה במ"א בכ"ד, וע' בד"ה ראשי המטות, ובד"ה ואכלת ושבעת, ובד"ה ואכלתם אכול, כמו"כ ע"י מו"מ עמהם מעלי' ג"כ הניצוצות אשר בהם שהרי ע"י שמרויח בזה מפרנס בניו וב"ב שאמרו"ל ע"ז שהוא עושה צדקות בכל עת, וגם כי כאו"א נותן צדקה לפי ערכו ומהם יותר מכפי ערכו, לכן עי"ז מברר ומעלה הניצוץ כו', כי מו"מ באמונה הוא דבר גדול, וכמארו"ל ברכות ד"ח א' גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים כו' דאילו וטוב לך לא כתי' ב"ש, וכמ"ש מזה בד"ה זכור את יום השבת לקדשו דתרי"ח (כ"ז) שישראל ע"י מו"מ באמונה יכול להמשיך חידוש הישנות ששרשה מזיווג היצוני דאו"א כמו המלאכים ע"י השירה והזמרה שלהם ע"ש באורך כו', וה"ז גדול מ"ש, ד"ש זהו בחי' יר"ת, וענין המשכת חידוש הישנות אם שזהו ג"כ בבחי' מל' מ"מ הוא בחי' הכח המהווה מאין ליש ששרשו מבחי' כתר מל' נעתב"ס וסב"ת, כמ"ש במ"א, ובכ"ז יובן ענין ואכלת את כל העמים כו' שהו"ע הבירורי' כו' שמבררי' ומעלי' הניצוצי' דזמ"ק שנפלו בשבירה ואז מורישם אותם, פי' שענין הירושה הוא להיות במקומם, וכמ"ש וירשום וישבו תחתם, וכמו"כ יובן בענין ירושת זמ"ק היינו שיומשכו אורות דתהו המרובי' שקדמו במעלה ומדריגה ובהרחבה בכלי' דתיקון שז"ע הירושה, וז"ע מורשה קהלת יעקב, היינו מה שיעקב איש תם יושב אוהלי' אהלו של תורה עי"ז מוריש זמ"ק, כי אח כו' ליעקב ולכן הוא עיקר היורש, כי משפחת בא' אין להם כו', וכמ"ש ובין אין לו כו' ונתתם את נחלתו לאחיו שזהו הירושה שע"פ התורה ובחי' זו בתורה היא בבחי' ירושה שאם עוסק בתורה מוריש כל הטוב הזה דתהו שקדם לתיקון כו', אמנם ענין המתנה שבתורה היא בחי' הגבוה ביותר ששורש ענין המתנה שבתורה היא מה שבאתעדל"ת א"א להמשיך כלל כ"א לאחר העבודה ביגיעה בתורה כל מה שיכול להגיע באתעדל"ת או נמשך בבחי' אתעדל"ע מצ"ע בחי' זו שבבחי' מתנה כו', והענין הוא דהנה אמרו"ל בכתוב דק"ג א' ע"פ כי טל אורות טליך כל המשתמש באור תורה אור תורה מתייה, ובילקוט ע"פ הנ"ל

בישעי' סי' כ"ו גריס טל תורה מחיהו, והיינו כי אור תורה היינו בחי' אור הגנוז שבתורה, והוא בחי' אור זה"י שגנוז, כמארז"ל ע"פ כי טוב, והיכן גנוז, גנוז בתורה, וזהו בחי' אור תורה, אבל בחי' טל תורה זה"ע טלא דנטיף מעתיקא, שהו"ע הטל שעתיד להחיות בו את המתים, ושרשו י"ל שזהו מבחי' ג"ר דע"ק, ועפ"ז יובן מ"ש כי שאל נא לימי' ראשוני, שבימי' ראשוני' אתה שואל כמארז"ל בחגיגה פ"ב והיינו מפני כי ימים ראשונים הם ז"ת דעתיק יומין ששם מותר השאלה מפני כי עד בחי' ז"ת הוא בחי' אור תורה יוכל להגיע בבחי' אתעדל"ת, ולכן כל המשתמש באור תורה אור תורה מחיהו בבחי' אתעדל"ת אתעדל"ע, ולגי' הילקוט טל תורה מחיהו היינו שכיח משהגיע בבחי' אתדל"ת כל מאי דאפשר אז טל תורה מחיהו שנמשך אתעדל"ע מבחי' טל תורה ג"ר דע"ק, וזהו ג"ש ראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה, שפי' ג"ש ראשונות היינו ג"ר דע"ק, ולכן אמרו ה' יושב ועוסק שהישיבה היא בחי' השפלה כאדם שיושב שמשפיל גופו כו', וכמו"כ זהו ענין ההשפלה שמשפיל אוא"ס להיות נמשך בחכמה שבתורה כו', ונמצא כי לא יקשה כלל ממארז"ל כל הקורא בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו, ובכל העולם יש אנשי' רבי' שקוראי' בתורה זה בזמן זה וזה בזמן זה ממילא קורא ושונה כל היום, ומה"ע הג"ש ראשונות שיושב ועוסק בתורה, אך הענין דמה שהקב"ה קורא ושונה כל היום זהו רק המשכת אוא"ס שבתורה, אבל בכדי שיומשך המשכת אוא"ס בתורה זהו ענין ג"ש ראשונות שיושב ועוסק בתורה, הוא ענין ירידת והמשכת אוא"ס ב"ה בתורה, ונמצא כי יש ג' בחי' בתורה, הא' הוא התקן עצמך כו', והב' הוא בחי' מורשה קהלת יעקב, והג' בחי' טל תורה בחי' מתנה, שזהו מדעת הנותן, ואם זהו בבחי' אתעדל"ע מצ"ע מ"מ אין נותנים מתנה אלא למי שראוי לזה, וכמאמר אי לאו דעביד ניהא לי' לא הוי נתן לי', וכמו"כ יובן זה כאן דאם לא הי' מגיע לבחי' אור תורה בבחי' אתעדל"ת לא הי' נותנים לו בחי' דטל תורה בבחי' מתנה, (והנה בילקוט גרס ג"כ כל המשתמש בטל תורה, וא"כ צ"ל שגם בבחי' זו מגיע אתדל"ת, אבל י"ל שפי' משתמש היינו מגיע פי' שמגיע לו שיומשך בדרך אתעדל"ע, ודוחק), ובכ"ז יובן מארז"ל אם פגע בכ' מנוול זה יצה"ר שזהו פי' אם רוח המושל תעלה עליך לפי' הת"י, מקומך אל תנח שלא תניח מלעסוק בתומצ' כ"א אדרבה משכחו לבהמ"ד ועי"ז כי מרפא שמרפה את הנה"ב וגם מרפא ל' רפואה שמרפא אותו מחליו, ומרפה אותו שיחלש טבעו הגס והקשה כו', שהתורה נק' עץ ותושי' כנ"ל, אם אבן הוא נימוח, פי' שאפי' אם לבו כלב האבן שנמטטם לבו כ"כ עד שנעשה כאבן הנה יש בכח התורה להמחות אותו כו'.

ומעתה יובן פי' רש"י ז"ל שמפרש אם רוח המושל, היינו הקב"ה מושל העולם תעלה עליך לדקדק אחריך במדה"ד, מקומך אל תנח מדתך הטובה אל תנח לומר מה יועיל לי צדקתי, כי מרפא דקדוקי הדין ביסורי' הבאים עליך מרפא היא לעוונותיך, ויניח לך חטאי' גדולי', והענין הוא כמ"ש כי נר מצוה ותורא ודרך חיים תוכחת מוסר שהתוכחת מוסר זהו לאחר הנר דמצוה והאור דתורה, ופי' וענין תוכחת מוסר יובן ע"פ מ"ש הרמ"ז ר"פ פנחס דתוכחת

בשוה"ג בגוכי"ק: משפיל למשוך בתו'.

מוסר של הקב"ה שרשו נמשך מח"ס שבו מלוכש גבורה דע"י, וע"ז כתיב אשרי הגבר אשר תישרנו י"ה ששורש ענין היסורים הוא מבחי' י"ה שלמעלה מבחי' ו"ה, כמ"ש בסש"ב פ' כ"ו, ולכן ביוסף אחרי אשר סבל יסורי' רבי' ממכירתו ואחרי ישיבתו בבית האסורי' ע"ז נא' בתילי' עדות ביהוסף שמו בצאתו על אמ"צ, שניתוסף אצלו ה', והיינו שע"י היסורי' שנמשכי' מי"ה נתגלה על נפשו בחי' זו ולכן נא' יהוסף להורות שהאירו בו ב' הבחי' יו"ד ה"א, ולכן פי' רש"י ז"ל אם רוח המושל מושל העולם תעלה עליך ביסורי' כו' מקומך אל תנח שלא תניח צדקתך כי אם אדרבה או יוסיף אומץ לחזק בעבודת התומ"צ, כי באמת את אשר יאהב יוכיח, ואהבה מקלקלת השורה, פי' אהבת הקב"ה אליו מקלקלת השורה, כמשל מלך גדול ונורא הרוחץ בכבודו ובעצמו צואת בנו יחידו מרוב אהבתו, כן כתי' אם רחץ ה' צואת בנות ציון, כמ"ש באג"ה סי' כ"ב, והיינו ע"י יסורי' המדכאי', וע"ז מזדכך גופו שישרה עליו אור נפשו שמארת מחמת התומ"צ שעשה עד כה, וכשם שהתורה לא ניתנה אלא ע"י יסורים כמארז"ל בברכות ג' דברים כו' וכולן לא ניתנו אלא על ידי יסורי' כו' כן גילוי אור תומ"צ המאירים על נפשו בכדי שיתגלו קצתם בגוף צ"ל זיכוד הגוף בכדי שיוכל לקבל, וע"ד כור הברזל במצרים שהי' הכנה למ"ת, כן כ"א בכדי שיאיר אור תורתו ועבודתו זה ע"י יסורי' המזככי' הגוף, ועפ"ז יובן מה שנק' הת"ח קצירי ומריעי שפי' חולים, והיינו שלבד אשר עבודת לימוד התורה מחליש, וכנודע ממעשה דריש לקיש, לבד זה בכדי שיאיר אור תורתו בנפשו והגוף יוכל לקבלו זהו ע"י היסורים ובוה יובן ג"כ מה שהיסורים שרשם מח"ס פי' סתימאה נעלמה, והיינו שלכאן נעלם מדוע יתיסר זה ביסורי' ר"ל, הלא הוא עוסק בתומ"צ ועבודה שבלב זו תפלה, אך הענין הוא כנ"ל, שזהו מחסד ה' עליו בכדי שיוכל לקבל אור תורתו ועבודתו, ושרשו מח"ס חכ' הנעלמה ששם נגלה טעם הדבר, והרי דברי' ק"ו ומה בכדי שלבוא להשיג השגה שבג"ע אמרז"ל מוטב דלדייני' וליתא לעלמא דאתי, שכדאי כל יסורי' גיהנם בכדי לבא להשיג השגות שבג"ע, וכ"ש בכדי שיתגלה עליו אור תורתו ועבודתו לא כ"ש, שהרי כתי' תחת אשר לא עבדת כו' מרוב כל, כל הוא העמוד המחבר ג"ע התחתון והעליון, ורוב כל היינו ריבוי בחי' ג"ע, והעבודה בשמחה היא יותר טוב מכל הבחי' כל, וגם ארז"ל יפה שעה א' בתשו' ומעש"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב, שפי' אפי' מבחי' כל שזהו חיי העוה"ב, והגם שאמרו ג"כ ויפה שעה א' של קורת רוח בעוה"ב מכל חיי העוה"ז, נת' מזה במ"א שזהו לענין הגילוי, שבעוה"ב הוא בבחי' גילוי, משא"כ בעוה"ז, אבל כאן מיירי לענין הגילוי שיתגלה על נפשו וגופו יכיל זה, הרי כ"ש שכדאי מאד לקבל עכ"פ יסורי' הגוף שיסורי' איוב ע' שנה אינם כדאי נגד שעה שבגיהנם, וגיהנם כדאי נגד ג"ע התחתון, וכ"ש יסורי' הגוף לנגד הגילוי דאור תורתו כו', וע"ז אמרו השמחי' ביסורי', דלכא' איך ישמח מיסורי', אלא שזהו מח' הג"ל כו', וי"ל שזהו כוונת רש"י בפי' על כי מרפא יניח חטאי' גדולים, דקדוקי הדין הבאים אליך מרפא היא לעוונך פי' מרפא ל' רפואה, שמרפא העוונות שזהו מצד הגוף, כי הנפש עצמה אינו שייך בה חטא ועון, כ"א מצד הגוף, משכא

דחיוויא שבא נחש כו', וממ"ת פסקה כו' וע"י חטא העגל חזרה, וכ"ז הוא על הגוף, דהנפש גם עכשיו נש"י הם כלי' להשראת אוא"ס כמ"ש מזה בד"ה וילך איש מבית לוי (למ"ד), וע' בת"א ד"ה ואלה המשפטי'. היסורי' מרפאי' זה לזכך הגוף ג"כ בכדי שיוכל לקבל אור עבודתו ותורתו. ונמצא כי זהו בחי' רחמים כו', ולכן כ' הבחיי ע"פ ורפא ירפא, ברפואתו של ב"ו גא' רפא בדגש, וכמו רפאנו את בבל ולא נרפאת בדגש, וברפואתו של הקב"ה יש שהם רפואי' כמו רפאנו ה' וארפא, כי אני ה' רפאך, הרופא לשבורי לב, ופי' הטעם שהנא לפי שרפואתו של ב"ו הוא ע"י צער וסממני' ומשקי' מרים, אבל רפואתו של הקב"ה בנחת, כי ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה, ולפי הנ"ל שרפואתו של ב"ו היא רק בכדי לרפאות גופו הגשמי שיחיי' חיי הגשמי, ולכן באה ע"י יסורי', אבל רפואתו של הקב"ה יש בה לי' רפא והיינו מפני שאינו תופ"מ כלל היסורי' נגד העונג המתגלה עי"ו, ושהו בחי' רחמי' גמורי' כנ"ל, לכן הוא בלא דגש כ"א רפוא דוקא כו', וזהו ואלה המשפטי' אשר תשים לפניהם, ונדע דמשפט איהי רחמי והיינו בחי' המשפט שהוא ברחמי', בכדי שיתגלה עליו אור תורתו ועבודתו.

בס"ד.

שתי ידות לקרש האחד וגו' כן תעשה לכל קרשי המשכן. שהי' תחת כל קרש שני אדני', והי' שתי ידות של הקרש בהאדני', לכל יד הקרש אדון של כסף, ולהבין זה, יובן ע"פ משרו"ל במד"ר בפ' תרומה פל"ג ע"פ ויקחו לי תרומה, ר' ברכי' פתח לך ה' הגדולה והגבו' כו', כי כל בשמי' ובארץ את מוצא כל מה שברא הקב"ה למעלן ברא למטן, למעלן שרפי' עומדי' ממעל לו למטן עצי שיטי' עומדי' כו', למעלן האופני' ינשאו לעומתם למטן ומעשה האופני' כמעשה אופן המרכבה, וכן והנה אופן א' בארץ כו', ולא עוד אלא שחביבין כל מה שלמטן משל מעלן, תדע לך שהניח מה שלמעלן וירד בשלמטן שנא' ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, הוי' כי כל בשמי' ובארץ, נמצא מובן שענין קרשי המשכן שהי' מעצי שיטי' עומדי' הם למטה דוגמת השרפי' למעלה שעומדים ממעל לו, ולכאן צ"ל איך יתכן לומר ולדמות העצי שיטים עומדי' לשרפי' עומדי' עד שנא' ע"ז כי כל בשוב"א, ולא עוד אלא שחביבין כו', ויובן בהקדם ענין מ"ש שרפי' עומדי' ממעל לו, דלכאן יפלא איך יתכן לומר ענין ממעל לו שקאי על ש' אד' שאמר תחלה ואראה את אד' יושב כו', ואיך יתכן לומר על השרפי' שהם מלאכי' נבראי' שבבריאה כנודע יעמדו בעבודתם ממעל לו היינו ממעל לש' אד' המהוה אותם, ופעם נת' שענין ממעל לו היינו ממעל לוא"ו שהוא ת"ת, וה"ז יפלא עוד יותר איך יש ביכולת הנברא להגיע לבחי' ומדריגה כזו כו', אך הענין יובן ממה שאנו רואי' שכאשר הרב משפיע איזה שכל לתלמידו שהשכל גבוה יותר משכל התלמיד שהרי

שכל זה נשפע משכל הרב כו', ומ"מ לאחר שהתלמיד מבין היטיב ענין ההשכלה המלובשת בשכל אשר השפיע לו אז שכל התלמיד מקיף כל ההשכלה שבשכל הרב שנשפע בבחי' השפעה זו, וההשכלה זו מוקפת משכל התלמיד. ועד"ז יובן בענין השרפי' שלהיות שמשיגי' איך שאו"ס ב"ה קדוש ומובדל מגדר השתלשלות וכלליות השתלשלות העולמות הם רק מבחי' הארה בעלמא, שז"ע בשכמל"ו פי' שמבחי' שם והארה מבחי' כבוד מלכותו, פי' וענין המל' הוא בעצם רק הארה בעלמא שאינו מעצמיות מהותו, כנודע מענין מלך שמו נק' עליהם שהוא רק התפשטות זיו והארה בעלמא, וכבוד מל' היינו הארה דהארה, וכמ"ש התרגום זיו יקרי' שענין היקר הוא ג"כ רק הארה, וזיו יקרי' היא הארה דהארה, ושם כבוד היא הארה דהארה דהארה, וזוהי נתינת כלליות השתלשלות העולמות. ולכן אני הוי' לא שניתי ואתה הוא קודם שנברה"ע ואתה הוא לאחר שנברה"ע בלי שום שינוי כלל וכלל. ואי לזאת מחמת השגה זו שנתפסת אצלם עד שנעשה בהם הביטול ואומרי' ג"פ קדוש שפי' מובדל והג"פ קדוש הם נגד ג' עולמות ביי"ע. ולכן מצד השגה זו הם ממעל לש' אד' שהוא בחי' הכח להוות עולמות הנבראי'. וגם אפי' מבחי' וא"ו ת"ת שהוא בחי' המקור ושורש להתהוות העולמות וכנודע ממ"ש במ"א בענין פי' שיעור קומה של יוצרי בראשית שפי' יוצרי היינו המהות מע"ב שהוא ג"כ בבחי' מספר וגבול כמ"ש מזה בד"ה ויצום אל בניי ואל פרעה מלך מצרים, וע' בלק"ת בשה"ש בד"ה מה יפו פעמי' בנעליי, יעו"ש. והרי השגתם הוא בבחי' היחוד שבלי גבול כו' ולכן הם ממעל לו כו', וכמשל הנ"ל. אמנם יש להבין ענין זה עוד בעומק יותר, והוא בהיות ידוע שענין מה שנק' המלאכי' אלו דבריהם בשם שרפי' הוא ע"ש הרשפי' אש והתשוקה שלהם, ונק' שרפי' ע"ש שנשרפו ברשפי' אש האהבה והתשוקה, עד שכל מהותם נק' ע"ש זה. כמו הגחלת השרופה באש שנק' גחלת ע"ש האש שבה שנשתנה כל מהותה על גחלת כלשון רז"ל שמקצתן גחלת ומקצתן שלהבת, שהאש הדולק בלהב עדיין היא הנק' בלשון המשנה שלהבת, וגחלת היינו האש אשר בתוך עץ הנשרף. ועד"ז יובן ענין ש' השרפי' שנק' עש"ה, היינו שכל מהותם נשתנה עש"ז להיותם תמיד בבחי' הרשפי' אש, שאומרי' קדוש פ"א ומשיגים איך שהוא קדוש ומובדל ועומדים בכלות הנפש ד' שעות ואומרי' אח"כ עוד פ"ש קדוש ועומדי' ג"כ ד"ש כנ"ל ואח"כ עוד פעם שלישי כנ"ל, ובאמרם קדוש היינו שמשיגי' איך שכלליות ההשתלשלות הוא רק מהארה בעלמא כנ"ל, ואי לזאת חפצם ותשוקתם ליכלל ולבטל בבחי' הא"ס שלמעלה מבחי' ההמשכה להיות שורש ומקור על המשכה, כ"א רצונם בבחי' עליית המדריגות מלמטלמ"ע כו'. ונת' בשם הבעש"ט ז"ל שעיקר מעמד כל אחד הוא במה שרצונו שם הוא, וביאור דבריו הוא, להיות כי הרצון הוא שולט על כל כוחות הנפש ונעלה מהם, ואנו רואי' שכל האיברי' אפי' הרגל ואצבעות הרגל נשמעי' להרצון, והיינו ע"י עורקי' דקים שהרצון פועל פעולתו בהם כמו שנתבאר במ"א מזה באורך ע' בד"ה להבין ההפרש בין ספה"ע, כ"ה, ונמצא שמצד היותו שולט ומושל על כל האברי' מוכרח לומר שהוא היותר גבוה משארי הכוחות, ולכן גם ברוחניות הוא עיקר חיות האדם עד"מ. ועד"ז יובן

בשרפי מעלה, שלהיות כי רצונם חזק כ"כ ליכלל ולבטל באוא"ס ב"ה העצמי שלמעלה מגדר המשכה עד שנשרפו ונעשה כל מהותם אש האהבה והתשוקה בכלות הנפש זה והרצון פעל המדה אצלם כי אהבה שרשה אבה ל' רצון, וכנ"ל במשל שהרצון שולט על כל כחות הנפש ובמה שרצונם הוא שם הם עומדים. וכמו עד"מ שכשישאלו אי' אדם פלוני ישיבו על מקום עמידת גופו ששם הוא כמו שהוא בעיר פלוני שדר שם או הוא שם בדרך מקרה, והיינו מפני כי השאלה הוא על גשם הדבר, אבל אם ישאלו על המלאכים הרוחנים עד"מ, רוחניות השרפי' אי' הם, בהכרח להשיב שמקומם הוא במה שעומדי' שם בדחילא ורחימו, שה"ז מהותם הרוחני, שעש"ז נק' שרפי' כנ"ל, שגם הגוף שלהם שהוא משני יסודות נשתנה להיות שרף כו', וא"כ יתורץ מ"ש שרפי' עומדי' ממעל לו היינו ממעל לש' אד' או ממעל לוא"ז בחי' ת"ת היינו שמפני שרצונם האמיתי לכלול ולבטל בא"ס העצמי שלמעלה מגדר המשכה, חו' עיקר חיותם הרוחני שזה נק' העמידה שלהם, וכענין מ"ש ויעמידם לעד לעולם, פי' עמידה זו היינו עבודתם, וכמו"כ מ"ש שרפי' עומדי' ממעל לו פי' עבודתם ברצונם חפצם האמיתי הוא ממעל לו פי' ממעל לש' אד' או ממעל לוא"ז היינו בחי' ת"ת שכ"ז הוא בבחי' המשכה, ועבודת השרפי' הוא בבחי' העלאת כנ"ל כו', ובכדי להבין מאין הוא יפוי כוחם כ"כ להגיע למדריגה כזה, צ"ל שורש ענין הקרבנות, דלכא' צ"ל מה שעל חטא האדם מקריבין בהמה ע"ג המזבח כו' ועי"ז יתכפר חטא האדם, שלכאורה יפלא האיך יתכפר חטא האדם ע"י הקרבת הבהמה הגשמיות, ואם כי להקרבת ה"צ תשובה וידי כו', עכ"ז ה"צ גם ההקרבה, שלכא' אינו מובן כלל מהו ענין הקרבת הבהמה שתועיל למלאות הפגם שפגם האדם בעשותו א' ממצות ה' אשר לא תעשינה ואשם. ולהגדיל הפלא, הלא הבהמה היא בע"ח ואיך בהקרבתה תועיל לכפר על האדם שהוא בחי' מדבר שגבהה מדריגתו על הבהמה בע"ח, שהרי יש בו מעלה יתי' עד שנחשב למין אחר. אך הענין הוא, דהנה בקרבנות נאמר לחמי לאשי פי' אשי הם השרפי' שנק' אשי ע"ש הרשפי אש התשוקה שלהם הנ"ל לכלל ולבטל באוא"ס ב"ה העצמי כנ"ל עד שע"ש עבודתם הנ"ל נק' שרפי' כו', וזהו ג"כ שם אשי שהוא ג"כ ל' אש כו', והקרבות נעשי' לחם להאשי' הנ"ל. והיינו שכמו הלחם לבב אנוש יסעד היינו בחי' חיווק הלב של האדם, שהרי אם לא יאכל יום או יומיים יחלש מאד וע"י האכילה מתחזק לבו וכל האבר' עד שמתחזק כחו לעבוד עבודתו כו', ועד"ז יובן בענין השרפי' שהם תמיד ברשפי אש התשוקה לכלל ולבטל באוא"ס ב"ה העצמי כנ"ל. וידוע שעמידתם זו היא ברצו"ש, ובכדי לחזק הרצו"ש שלהם זהו ע"י הקרבנות שע"י העלאת הקרבן מתחזקי' כמו האדם ע"י אכילתו, והוא מפני כי שורש הבהמה הגשמיות שרשה הוא מפני שור שבמרכבה ושורש שרשה הוא מבחי' התהו שקדם לתיקון רק שנפלה בשבירה וע"י הקרבתה ע"ג המזבח מתעלית לשרשה ע"י החיות והשרפי' שנעשית חיות להם כמו המאכל שנעשה חיות להאדם מפני שבשרשו הוא קדום למדריגת האדם כמ"ש מזה במ"א בד"ה ראשי המטות. וע"י חיות הקרבן הנ"ל ניתוסף חיות בהשרפי' וחיות הקדש עד שהחיות נושאות את הכסא עם הבחי' אדם שעל הכסא לבחי' כי לא

אדם הוא כו'. ועי' נמשך להיות ריח ניחוח לה', פי' ריח הוא העלאה וניחוח הוא ל' המשכה מל' נחות דרגא. לה' שיומשך תוס' אור בש' ה' למלאות כל הפגמי' שפגם האדם. וכנודע שמצ"ע תלוי' בו"ה ומל"ת בי"ה. וא"כ הפגם הוא בש' הוי', ועי' הקרבן שנמשך ניחוח להוי' שנמשך תוס' וריבוי אור עד שנתמלא הפגם שפגם כו'. וכ"ז הוא עי' העלאת הלחם שנעשה לחם להאישים הנ"ל הם השרפים כו', עד שעומדים ממעל לו היינו בחי' כי לא אדם הוא כו'.

והנה למעלן שרפי' עומדי' ולמטן עצי שטים עומדי', ועי' הפשוט שכמו השרפי' הם הגבוהי' שבכל המלאכי' שהרי עיקר רוב המלאכי' הם ביצי', ולכן עולם היצי' נק' עולם המלאכי' כנודע. והשרפי' הם בבריאה שנמצא שהם גבוהי' משארי כל המלאכי' דיצי' ועשי', וכמו"כ למטה העצי שיטי' הם הגבוהי' מכל שארי האילנות שלכן ע"פ פשוט נמשלו המלאכי' היותר גבוהי' לעצי שיטים וכמו שנמשלו המלאכים בכלל לעצי היער כמו"ש אז ירננו כל עצי יער דקאי על המלאכי' כו' כמו"ש מזה במ"א. ע' בד"ה והר סיני עשן כולו כ"ח. ובד"ה ויצום אל בני', ובד"ה בעצי היער אלו המלאכי' דבריאה שהם השרפי' המשיל ר"ב לעצי שיטי'. אמנם באמת יש במשל הזה כוונה עמוקה. והוא כי ענין המשכן הוא בכדי להיות ושכנתי בתוכם שיהי' נמשך בחי' המשכות אלקותו ית' למטה בבחי' דירה בתחתוני' דוקא. שזהו עי' דאתכפיא סט"א דוקא דאז אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין כו', ולכן הי' הקרשים מעצי שיטי' דוקא. כי שיטי' הם לשון שטות מל' אין אדם עובר עבירה אלא א"כ נכנס בו רוח שטות, וכענין מ"ש וישב העם בשיטי' ויחל כו', שגם המקום גרם כו', וכד אתכפיא סט"א זהו כענין שארז"ל אהני' לי שטותא לסבא כו' שע"י בחי' האתכפיא דאכפי' לסט"א עי' אסתלק יקרא דקוב"ה בכולי עלמין. ועי' רמז ענין עצי שיטי' שהי' במשכן שהי' דוקא מעצי שיטי' לרמז על ענין בחי' בירור הסט"א. ומ"מ נכון עם מה שהם דוגמת השרפי', היינו כי התהוות התיקון הוא ממה שנתברר מבחי' התהו שנפל בשבירה. וכל הגבוה יותר ושנתברר קודם נעשה בריאה ואח"כ יציר' ואח"כ עשי' כמו"ש מזה במ"א. ונמצא כי השרפי' הם ג"כ ממה שנתברר מבחי' התהו שנפל ואם כי זהו בדקות מאד ועי' מ"ש במ"א מענין ראומה ראו מ"ה שהי' הביטול בהרגשה כו', עכ"ז ה"ז ג"כ מכלל הבירורים. וזהו ג"כ בכלל אתכפיא. ועי' יובן ענין השרפי' ג"כ שהם מבחי' בירור התהו שזהו בכלל אתכפיא הנ"ל. לכן יתכן מה שלמטן זהו ענין עצי שיטי' עומדי'. והנה אמרז"ל ע"פ ושכנתי בתוכם בתוכו לא נא' אלא בתוכם בתוך כאו"א מישראל. וכמו שהי' במשכן הקרשי' מעצי שיטי' עומדי' כמו"כ יש בעבודה בנשי' ג"כ בחי' זו. והענין הוא דהנה בענין השטות מצינו עניני' שונים הפכים זמ"ז. פעם מצינו שאמרז"ל אין אדם עובר עבירה אלא א"כ נכנס בו רוח שטות. שענין רוח שטות זה הוא המכסה על האמת ומדמה בנפשו הגם שיעשה עבירה ההיא מ"מ הוא עדיין אינו נפרד מיחודו ואחדותו ית', ולכן עושה מעשה ההיא. נמצא שהרוח שטות גרם לו היוק בענין עשיית המעשה רע הלזה. דאם הי' מבין שע"ז מתרחק לגמרי מיחודו ואחדותו ית' בקשר פרטי התלוי במצוה זו (כנודע דתרי"ג מצות הם תרי"ג נימין). עכ"פ לא הי' עושה זאת בשו"א. ונמצא כי הרוח שטות הוא

בשוה"ג בגוכי"ק: מקום מקדש מכפ'.

בשוה"ג בגוכי"ק: רוח שטו'.

הוא הגרמא בנזקין. ופעם מצינו שענין הנבואה קראו ג"כ שטות כמ"ש גבי יהוא ששאלו מאתו מדוע בא המשוגע אליך במ"ב ט' י"א, לכל איש משוגע ומתנבא ירמי' כ"ט כ"ו, אויל הנביא משגע איש הרוח הושע ט' ז'. והיינו כי מצינו בענין הביטול שלמעלה מן השכל זהו ג"כ כענין המשוגע רק שזהו למטה מן הדעת וזהו למעלה מן הדעת, וע"ד אהני' לי שטותי' לסבא כו'. וכמו"כ יובן בענין הנבואה שהיא השגת דבר מה נלקח מן אוא"ס ב"ה מה שע"פ השכל והדעת א"א לידע דבר זה, שזהו ענין הנבואה שהנביא מגלה דבר מה שע"פ השכל א"א לפשוט דבר זה ומודיע עתידות, ולכן כשרצו לגנותו המשילו זה למשגע שה"ע שלא ע"פ השכל, אמנם באמת זהו בקדושה בחי' שלמעלה מן השכל, ויובן ביאור דבר זה גם אצל כל אדם ע"פ משג"ת בסש"ב פי"ח בביאור תי' מאד שבפסוק כי קרוב אליך הדבר מאד, שצריך לידע נאמנה כי אף מי שדעתו קצרה בידיעת ה' ואין לו לב להבין בגדולת א"ס ב"ה להוליד ממנה דחילו ורחימו אפי' במוחו ותבונתו לבד אעפ"כ קרוב אליך הדבר מאד לשמור ולעשות את כל מצות התורה ות"ת כנגד כולם בפיו ובלבבו ממש מעומקא דליבא באמת לאמיתו בדו"ר שהיא אהבה מוסתרת שבלב כלליות ישראל שהיא ירושה לנו מאבותינו כו' והענין הוא כי האבות הן הן המרכבה וע"כ זכו להמשיך נר"נ לבניהם אחריהם עד עולם מע"ס דקדושה שבד' עולמות אבי"ע לכל אחד ואחד כפי מדריגתו וכפי מעשיו ועל כל פנים אפי' לקל שבקלי' ופושעי ישראל נמשך בזיווגם נפש דנפש דמל' דעשי' שהיא מדריגה תחתונה שבקדושת העשי' ואעפ"כ מאחר שהיא מע"ס קדושה היא כלולה מכולן גם מחכמה דעשי' שבתוכה חכ' דמל' דאצי' שבתוכה חכ' דאצי' שבה מאיר אוא"ס ב"ה ממש כדכתי' ה' בחכ' יסד ארץ וכולם בחכ' עשית, ונמצא כי א"ס ב"ה מלוכש בבחי' חכ' שבנפש האדם יהי' מי שיהי' מישראל, ובחי' החכמה שבה עם אוא"ס ב"ה המלוכש בה מתפשטת בכל בחי' הנפש כולה להחיותה מבחי' ראשה עד בחי' רגלה כדכתי' החכ' תחי' בעלי'. והנה החכ' היא מקור השכל וההבנה והיא למעלה מהבינה שהיא הבנת השכל והשגתו, והחכ' היא למעלה מהבינה וההשגה והיא מקור להן וזהו לשון חכמ"ה כ"ח מ"ה, שהוא מה שאינו מושג ומובן ואינו נתפס בהשגה עדיין ולכן מתלבש בה אוא"ס דלית מח' תפיסא בי' כלל ולכן כל ישראל אפי' הנשי' וע"ה הם מאמיני' בה' שהאמונה היא למעלה מן הדעת וההשגה כי פתי יאמין לכל דבר וערום יבין כו' ולגבי הקב"ה שהוא למעלה מהשכל והדעת ולמת"ב כלל הכל כפתיים אצלו ית' כדכתיב ואני בער ולא אדע בהמות הייתי עמך כלומר שבזה שאני בער ובהמות אני תמיד עמך, ולכן אפי' קשב"ק ופושעי ישראל מוס"נ על קדה"ש על הרוב וסובלי' עיניו קשים שלא לכפור בה' אחד, ואף אם הם בורים וע"ה ואינם יודעים גדולת ה' וגם במעט שיודעי' אין מתבונני' כלל ואין מוס"נ מחמת דעת והתבוננות בה' כלל, אלא בלי שום דעת והתבוננות רק כאילו הוא דבר שא"א כלל לכפור בה' אחד בלי שום טענה ומענה כלל, והיינו משום שה' אחד מאיר ומחי' כל הנפש ע"י התלבשותו בבחי' חכ' שבה שהיא למעלה מן הדעת והשכל המושג ומובן כו'. ועפ"ז יובן ענין עצי שטי' עומדי' בעבודה שבנפש האדם,

שה"ע השטיא ופתיים שהכל כפתיים נגדו ית', והו"ע הקשה עורף דקדושה שלמעלה מן הטעם ודעת, וזהו בד"כ בכל אדם. ובד"פ הו"ע בחי' הבע"ת שהו"ע מה שנהפך מבחי' שטות דקלי' הוא בחי' הרוח שטות הנ"ל שמכסה על האמת להיות בבחי' שטות ועקשות שלא לעבור על רצונו ית' בקיום התומ"צ בכלל ובפרט בכל פרטי פרטיותהו' ודקדוקיהו' כו'. וע"י אתכפיא זו אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין להיות נמשך גילוי אלקותו ית' למטה בבחי' דירה בתחתוני' ע"ד כמו שהי' ההשראה בבהמ"ק, כמו"כ בעבודה בנש"י בנשמותיהם מאיר גם עכשיו וכו"ל. וע"י העבודה יהי' זיכוך הגוף עד שיהי' ההשראה גם בתוך גופן ג"כ, ועז"נ היכל ה' המה כו'. ובד"פ יותר ענין עצי שיטי' קאי על בעלי עסקי' שעוסקי' במו"מ כל היום וכל הלילה, שזהו ג"כ בכלל שיטי' בחי' שטות המכסה על האמת כי צ"ל תורתו קבע ומלאכתו עראי, וגם מי שהוא טרוד ביותר החיוב שלו ללמוד ב"פ ביום עכ"פ, שז"ע קביעות עתים לתורה, וכנודע ממארו"ל שתחילת דינו של אדם הוא על התורה דוקא, ולכן כאשר עוסק במו"מ כל היום וכל הלילה לא יפנה ה"ה מכלל השוטי' שהרוח שטות הלזה מכסה על האמת, שאם לא הי' מיגע א"ע כ"כ והי' עוסק בתורה בקביעות עתי' עכ"פ הי' משתכר יותר כמארו"ל כל המקבל עליו עול תורה מעבירי' ממנו עול ד"א, וכמשנת' במ"א ההפך בין עול ד"א לענין העסק בד"א שע"ז ארו"ל שיגיעת שניהם משכחת עין כו'. ונמצא כי זהו באמת שטות נפלא. אבל כאשר מפנה א"ע מכל טרדותיו הרבי' ועוסק בתורה בקביעות עתי' עכ"פ וכ"ש כאשר מתעקש ללמוד יותר מאשר נדמה לו כמה גורם לו העת, ה"ה מהפך מבחי' שיטי' דרוח שטות על בחי' שיטים דקדושה היא בחי' קשה עורף דקדושה ואזי הוא מבחי' עצי שיטי' שמהם עשו קרשי' למשכן להיות ושכנתי בתוכם בתוך כארא' מישדאל ע"י בחי' התורה ועבודה להיות בכלל כל ישראל שעליהם נא' היכל ה' המה כו'.

ועפ"ז יובן ענין שתי ידות לקרש הא', י"ל כי זהו ענין תשובה תתאה ותשו"ע שע"ז מתהפך מבחי' שיטי' לשון שטות להיות בבחי' שיטי' בחי' העקשות דקדושה, וכנודע שענין התשובה היא בחילא יתיר, וזה"ע הידות של הקרש הנעשה מעצי שיטי' כו', שהיד היא בכדי שע"י יחזיקו הדבר כמו ידות הכלי' שע"י מחזיקי' הכלי' וגם כאן ידות הקרש הם המחזיקי' הקרש שיעמדו בהאדני' כו', ובעבודה ז"ע תשו"ע ותשו"ת. ובאמת ישנם בחי' זו בכ"י בעבודה, ע"ד כל ימיו בתשו", שאין הפי' על חטא ועון כ"א לשוב ממקום שעמד שם תחלה, ועד"ז יש עליות עד אין קץ. גם י"ל שזהו ע"ד הי' רגיל לקרות דף אחד יקרא שני דפי' שזהו ג"כ ענין ב' ידות, וזהו ג"כ ענין התשובה כמ"ש בתד"א, ולכן הם ידות להקרש. גם י"ל שזה"ע פרק א' שחרית ופ"א ערבית שהם שתי ידות לקרש האחד, ופי' הקרש הא' י"ל שיהי' בבחי' עצי שיטי' עומדי' בבחי' התקשרות לאחד כו', וזהו שתי ידות לקרש האחד כו'.

בס"ד.

טוב שם משמן הטוב. וארז"ל במד"ר ע"פ ר' בון בשם רשב"נ אמר מצינו שהלך הקב"ה מהלך חמש מאות שנה לקנות לו שם דכתי' אשר הלכו אלקי' לפדות לו לעם ולשום לו שם (בש"ב ז' כ"ג) וכמ"ש בנחמי' סי' ט' יו"ד ותתן אותות ומופתים בפרעה כו' ותעש לך שם. ולכא' צ"ל מה"ע מהלך חמש מאות שנה שאין לזה הבנה כלל, והלא מלא כה"כ, וכתי' את השו"א הארץ אני מלא, ואם הכוונה הוא מכסה"כ הלא יש מכסה"כ עד למטה כמ"פ חמש מאות שנה כמארז"ל פ"ב דחגיגה. אך הענין יובן בהקדם פי' וענין שם שהוא כענין אור כמ"ש בד"ה את שבתותי תשמרו, כי מה שנק' בלשון המקרא שם נק' בל' הזהר אור, והיינו אר"ס. והנה לכא' אור הוא גבוה יותר מבחי' שם שהרי האור היא הארה המארת, משא"כ השם. וגם כי ע"י האור יכולי' להשיג איכות גדלות המאור, וכמשל ההפרש בין אור הנר לאור השמש, שמהתפשטות אור הנר מביני' שזהו אור הנר ולא אור היום וכ"ש אור השמש, וכמאמר שרגא בטיהרא כו', שאינו תופס מקום כלל אור הנר לגבי אור היום והשמש. וגם בנר עצמה יש הפרש בין נר דק לנר עב ופתילה עבה, שמכ"ו מובן אשר מהאור יכולים להשיג קצת מהו המאור, א"כ הרי יש בהאור מעין המאור, וכנודע ממ"ש במ"א מענין האור שהוא מעין המאור. משא"כ בהשם, שמהשם אינו מושג מהו האדם עד"מ. והגם שבכללות יש הבדל בענין השם ג"כ, שהרי ארז"ל ע"פ ויקרא האדם שמות, לזה נאה לקרות שור ולזה נאה כר, ואם השם הוא רק הסכם א"כ מהו חכמת אדה"ר שא"ל חכמתו גדולה משלכם. זהו רק בכלליות המין שלזה נאה לקרות שור מפני כי אותיות שור מחי' אותו כמ"ש במ"א בד"ה חזאת תורת זבח השלמי, וע' בד"ה וכל העם רואי' שבד"ה וידבר אלקי' (כ"ט). אבל עד"מ באדם שכלליות שמו הוא אדם כמ"ש ואתה מה שמך א"ל אדם שנבראתי מן האדמה, ואעפ"כ יש לכל א' שם מיוחד כמו אברהם יצחק יעקב. הגם שג"ז הוא לפי שאותיות אלו מחי' אותו מ"מ הרי מהשם אינו ניכר מהו האדם, כמו שמאור הנר ניכר אם הנר היא גדולה או קטנה, ובשמות האדם יש כמה שנק' שמם אברהם ואין א' מהם דומה לחבירו גם בשכלו ומזג מדותיו ועבודתו באהי"ר כר, והשם הוא א'. ונמצא כי לפ"ז צ"ל שהארת הנפש שבהשם קטנה הארתה מההארה המארת בהאור, שהרי בהאור ניכר ומובן מהו המאור משא"כ בהשם. אך באמת יש יתרון המעלה בשם נגד האור שהרי ע"י השם פונה לקוראיו, ונמצא כי ע"י קריאת שמו פונה עצמיות האדם משא"כ בהאור שע"י הארת האור לא ימשיך העצם היינו המאור. ומ"ש במ"א בביאור ע"ד השמים כסאי מענין משל נר הנכבה כשמעמידים העשן תחת נר אחרת נמשך האש לנר הנכבה, זהו ע"י העשן דוקא ולא ע"י האור. ומה שטבע הנר נמשך להאבוקה, ה"ז היפך העצם הנמשך ע"י קריאת השם. והנראה לומר בזה שבענין הגילוי למטה הנה האור הוא גילוי יותר משם, מ"מ מעלת השם ששייך לעצמיותו יותר, ושרשו י"ל ג"כ שהוא גבוה יותר בעצם הדבר מההתפשטות האור שמהמאור, וכענין שנת' במ"א בענין האותיות ששרשם גבוהי' יותר, ע' בביאור ע"פ בחדש השלישי בענין הדיבור ששרשו מבחי' מדבר, וא"כ י"ל שההלכשה שבהם להחיות את האדם הוא ג"כ מבחי' הגבוה יותר, ולכן ע"י הקריאה בשם פונה כל עצמותו, להיות

כי זהו מקור חיותו, ואינו דומה לבחי' האור שהוא רק הארה מהאור, משא"כ השם עם היות שרק הארת הנפש הוא בשם זה, מ"מ הארה זו היא קדומה מההארה המתפשטת להחיות הגוף בפרטי האברי', ואפי' גם מכלליות החיות שמלוכש במוח ולב, וכמשנ"ת ע"פ ויקרא האדם שמות, שהשם הוא שרשו ומקורו היינו בחי' האותיות והצירופי' המחי' נברא זו כו', ובה גדלה מעלת השם על האור, ומ"מ אינו מאיר בגילוי כמו האור, והמופת לזה שהרי אמרו"ל במד"ר הנ"ל ששיבח בזה את אדה"ר שהי' יודע לקרות שמות והיינו מפני שהכיר שורש כאו"א המחי' אותו, ואם השם מאיר בגילוי כמו האור מהו יתרון החכ' כ"כ במה שהכיר, הרי בענין האור כ"א יוכל להכיר הפרש הבדל בין אור היום והשמש לאור הנר, ואפי' בין נר דק לנר עב כנ"ל, אלא ודאי שההארה שמהשם ובהשם הוא בהעלם יותר ובהתלבשו' יותר, וככל המשל הזה יובן בענין אלקותו ית' שאור א"ס הוא בחי' ההארה המתפשטת ממנו ית', ונק' אור ע"ש הגילוי, ושמו ית' הוא ענין ההתלבשות בבחי' העלם יותר, ומ"מ בבחי' שמו יש הארה יותר גדולה מבחי' אור להיותו בבחי' התלבשות יותר בבחי' אותיות בהכרח שבא מבחי' הגבוה יותר, וגם כי ע"י קריאת השם פונה לקוראיו בשמו, שהמשכה הוא מבחי' עו"מ, כמוכח מביאור דבחדש השלישי הנ"ל, ולכן משם נמשך להיות יהי רצון, כמארו"ל מפני מה ישראל צועקין ואין נענין מפני שאין יודעי' לכוון בשם, והוא כי הקריאה בלא כוונה אינה נק' קריאה כדבעי, והיא כגוף בלי נשמה, וע"י הקריאה בכוונה פונה לקוראיו להיות נמשך רצון חדש לרפאות החולי ולברך השנים וכדומה, והרי ע"י קריאת השם נמשך הארה חדשה, וי"ל שלכן עד שלא נבה"ע * הוא ושמו בלבד ולא נא' אור, כי בשמו הוא יותר הארת עצמותו כו'.

ומעתה יובן ענין לעשות לו שם, היינו שיהי' נמשך הגילוי בבחי' שם כמו בהאור שיהי' ב' המעלות יחד כו', והענין הוא דהנה ברה"ע הי' משם שדי שאמר לעולמו די היא בחי' הגבלה עד פה תבוא ולא יותר שהוא בבחי' התלבשות ובבחי' הגבלה ובהעלם דוקא כמשנ"ת בד"ה וארא הנ"ל, ואח"כ באברהם גבי מילה נא' שם שדי ג"כ, אבל הוא בחי' הגבוה יותר, וכמו שפרש"י ז"ל שדי באלקותו לכל ברי', ונת' שם שמבחי' זו נמשך הנס ג"כ רק שזהו ניסים המלוכשי' בדרכי הטבע, כענין נס דאסתר, וענין ניסים אלו שהם בבחי' התלבשות, עם היות כי בשרשם הם בחי' הגבוה יותר, מ"מ למטה בענין הגילוי הם בבחי' התלבשות, ומ"מ לגבי שם שדי שבברה"ע ה"ז גילוי יותר, והיינו שנמשך בבחי' השם מעלת האור היינו שיהי' גילוי למטה ג"כ אך עדיין הוא בבחי' ההתלבשו' בדרכי הטבע כו', ולכן על גילוי זה נא' וארא כו' ושמי הוי' לא נודעתי להם, פי' כי התחלת הגילוי הי' ע"י האבות, והיינו ע"י המילה שבה וע"י נמשך גילוי האור בבחי' מל', וז"ע מ"ש את האור כי טוב בחי' יסוד המקשר ומחבר, אך עכ"ז ושמי ה' לא נודעתי להם, וביאור הענין כי הנה יש ב' הנהגות, הא' ע"פ ש' אלקי' גימט' הטבע שהוא בחי' אכן אתה אל מסתתר, וממנו נמשך הטבע המוטבע בנמצאות, ושרשו מיחוד חיצוניות דאו"א, (וע' בתשו' ח"צ שכ' שענין הטבע היא ג"כ ניסים תכופי'), והב' הוא הנמשך מגילוי בחי' שם הוי' שמוה יוצאי' ניסים

נבה"ע הוא : כ"ה בכת"י, ואוצ"ל : נבה"ע הי' הוא.

ס פ ר ת ר " ל

צמ

מופלאי' שחזק' לטבע, וכמ"ש גבי קרי"ס וידעו מצרים כי אני ה', ר"פ בשלח י"ד ד'. זהו לקנות לו שם, ע"ד שמש ומגן ה' אלקי', היינו התחברות והתקשרות ש' הוי' שיאיר ע"י ש' אלקי' בהתגלות כו' זהו מגן הוא לכל החוסים בו. ושורש המשכה זו הוא מיחוד פנימי דא"א כמ"ש הרמ"ז פ' בשלח דנ"ד ע"פ אז ישיר. זהו טוב שם משמן הטוב, כי שמן הטוב הוא חכ', כי כולם בחכ' עשית, ולכן מוצאי' שמן מכל דבר, וכמ"ש בת"א פ' מקץ בד"ה כי אתה נרי, ובביאור ע"פ המגביהי לשבת בשם הפרדס. והנה אע"פ שכולם בחכ' עשית וזהו ל"ב אלקי' דמע"ב הנמשכי' מל"ב נתיבות החכ' עכ"ז ההשפעה באה דרך הסתר והעלם כדי להיות העולם יש ודבר כו', וגם החכ' מקבלת רק מבחי' שערות מא"א, אבא יונק ממזלא כו' כמ"ש מזה בלק"ת פ' תצא בביאור ע"פ ולא אבה. ולכן טוב שם, היינו בחי' ולשום לו שם, שה"ע התגלות אלקות שלא כסדר ההשתל' והבריאה מאין ליש, זהו טוב משמן הטוב בחי' כולם בחכ' עשית, כי מקור המשכה זו באה מאוא"ס ממש שלמעלה מן החכמה. וז"ע אדון הנפלאות פי' למעלה מעלה מבחי' פליאות חכ' שאמרו בס"י בתחלתו בל"ב נתיבות פליאות חכ' חקק י"ה ה' צבאות וברא את עולמו כו'. וענין הפלא והפליאות הוא פליאת התהוות יש מאין שהוא הפלא היותר עצום, ונק' פליאות חכ' ע"ש כי כולם בחכ' עשית, אך הוא ית' הוא למעלה מעלה מן החכ' ונק' אדון הנפלאות, וכמ"ש כ"ז בת"א בד"ה אוסרי לגפן, וז"ע בורא קדשי' ישתבח שמך, שהחכ' הנק' קדש מקבל רק מבחי' שם והארה כו' כמ"ש בלק"ת פ' בהר בד"ה את שבתותי תשמרו. אבל בחי' ולשום לו שם, הוא כענין מ"ש וקדשתי את שמי הגדול ביחזקאל ל"ו כ"ג, והיינו ההמשכה מבחי' אדון הנפלאות, וכמ"ש בד"ה אוסרי לגפן בפ"י וינחו בו ישראל מקדשי שמך כו', שהוא ההמשכה מבחי' אתה קדוש בבחי' ושמך קדוש, וז"ע וקדשתי את שמי הגדול, ובילקוט פ' בשלח ס"י רמ"ה בשם המכילתא, בזמן שישראל עושין רצו"מ מתגדל שמו בעולם כו' עד וקדשתי את שמי הגדול, וע"ש שז"ע אלקי אבי וארוממנהו, ועמ"ש בפ"י ארוממך אלקי המלך בד"ה כי אתה נרי, וז"ע ולשום לו שם, היינו שהלך הקב"ה מהלך חמש מאות שנה, דלכא"י יש כמ"פ חמש מאות שנה מכסה"כ עד הארץ כדאי' בגמ' פ"ב דחגיגה, אלא דר"ל כי ענין חמש מאות שנה של הרקיע' הוא נמשך מצד בחי' סדר והשתלשלו' הבריאה מאין ליש, כי הם נמשכי' מה' בחי' לך ה' הגדולה והגבורה והת"ת והנצח וההוד, ובינה עד הוד אתפשטת, והוא נמשך מיחוד חיצוניות או"א, אך ההילוך זהו ההמשכה הפנימיות והו"ע כי כל בשמים ובארץ דאחיד בשמיא וארעא, זהו הנק' הילוך כמ"ש במ"א ע"פ ונתתי לך מהלכים, והמשכה זו באה מלמעלה מבחי' ת"ק שנה הנ"ל ששרשם מבחי' כולם בחכ' עשית, כי זהו טוב שם משמן הטוב כו' כנ"ל.

והנה אמרו"ל במד"ר רות ע"פ ולנעמי מודע לאישה כו' ושמו בועז, הרשעים הן קודמי' לשמן, גליות שמו נבל שמו כו', אבל הצדיקי' שמן קודמן, ושמו קיש כו' ושמו דוד כו' ושמו מרדכי כו', דומין לבוראן שנא' ושמי הוי' לא נודעתי להם, עכ"ל, וכ"ה ברכות באסתר ע"פ ושמו מרדכי, מדבריי אלו מבראך שכמו למעלה נא' ולשום לו שם, כמו"כ שייך בחי' זו בצדיקי' שהם

הממשיכי' בחי' שם הנ"ל, כמ"ש וישמחו בך ישראל מקדשי שמך, וכמ"ש ונקדשתי בחוך בני, וארז"ל בתו"כ פ' אמור פ"ח מסור את עצמך וקדש שמי כו', המוציא אתכם מאמ"צ, על תנאי הוצאתי אתכם מאמ"צ, ע"ת שתמסרו עצמיכם לקדש שמי כו'. ופי' וענין מס"ב הוא מסירת הרצון שלא יהי' לו רצון אחר כלל, כמ"ש ועמך לא חפצתי, שלא יחפוץ לא בג"ע התחתון והעליון ועוה"ב, כ"א לו ית' לבדו, וזהו ועמך אפי' בחי' כי עמך מקו"ח לא יחפוץ ג"כ. ועי"ז הוא ממשיך מאמ"ס בעהר"צ שיומשך בבחי' רצון, והיינו ההמשכה מבחי' אתה בבחי' ושמן קדוש. וזה"ע עושי' רצונש"מ, פי' שעושים וממשיכי' להיות רצון על בחי' מקום בחי' ממכ"ע. וכיון שכן שהם מקדשי שמך, דהיינו מה שממשיכי' מבחי' אתה קדוש בבחי' ושמן קדוש, וז"ע מקדשי שמך, לכן הם דומי' לבוראן ששמן קדמן, ר"ל שיהי' עליהם השראת קדושה זו מבחי' שהם ממשיכי'. וזהו וישמחו בך ממש ע"י שהם מקדשי שמך, שנמשך בהם ממש השראה זו, וז"ע השם שלהם, וכמ"ש ועשית לך שם כשם הגדולים אשר בארץ בדה"א סי' י"ז ח', וארז"ל פב"ת דפסחי' דקי"ז ע"ב, תני רב יוסף זהו שאומרי' מגן דוד, ופי' רש"י כשם הגדולי' אברהם יצחק ויעקב שכשם שחותמים במגן אברהם חותמי' במג"ד כו' ע"ש. כי הנה פי' מגן כתב בפרדס ערך מגן ע"פ הזהר פ' שמות ד"ג ע"ב, שהוא הברית, והכריח הדבר מפסוק שמש ומגן ה' אלקי' עכ"ל, וברית הוא התקשרות ויחוד ור"ל שמתייחדי' ש' הוי' עם שם אלקים להיות כי הוי' הוא האלקים כמ"ש הפי' בזה בלק"ת פ' ואתחנן סד"ה וידעת היום דרוש השני ספ"ה, ובד"ה כי תשמע בקול פ"ד שההמשכה הוא ע"י בחי' צדיק שהוא התקשרות ובחי' ברית. נמצא ז"ע מגן, וז"ע מגן אברהם וכמ"ש אנכי מגן לך, והיינו ע"י שאברהם קידש שמו ית' והמשיך מבחי' אתה קדוש בבחי' ושמן קדוש, ועי"ז נמשך יחוד הוי' באלקי' בבחי' שמש ומגן ה' אלקי', ועי"ז זכה לשם הגדולי' שיהי' נק' עלי' ממש בחי' שם זה, וזהו מגן אברהם שבחי' שמש ומגן ה' אלקי' זהו נמשך ע"י אברהם ומאיר בבחי' אברהם, והיינו אנכי מגן לך. גם כ' בפרד"ס שם מגן ר"ת מיכאל גבריאל נוריאל שהם ג' מחנות שכינה, ר"ל שיהי' נמשך גילוי שמש ומגן הנ"ל בבי"ע ג"כ ע"י ג' מחנות שכינה כו'. וז"ש כל הנק' בשמי בישעי' סי' מ"ג ז', ות"י כל דא בדיל אבהתכון צדיקיא דאתקרי שמי עליהון. וביאור הענין כי הנה י"ל מ"ש בפ' שמות אלקי אברהם ואלקי יצחק ואלקי יעקב שלחני אליכם זה שמי לעולם, דהקשו ע"ז חכמי המחקר איך ייחס שמו ואלקותו במה שהוא אלקי אברהם כו', הלא יותר הי' ראוי לומר שהוא אלקי עולם בורא העולם ומסדרו ומנהיגו, וכמבאר בכוזרי מ"א סי' י"א י"ב, ותשובתו ע"ז סי' כ"ה, מפני שע"י האבות נתפרסם גילוי אלקותו והתחברות דבר אלקי' אליהם להנהיג אותם ולעשות להם נפלאות. משא"כ מצד היותו בורא שמים וארץ, הרי כל בני אדם שוים בזה, וגם בבחי' זו אין גילוי כלל רק מלוכש בבחי' העלם, ולכן אמר אלקי אברהם כו', שע"י האבות נמשך אלקות בגלוי, והיינו ע"י עבודתם דוקא ואין כל בני אדם שוים בזה, כ"א ע"י שהם מקדשי שמך, זהו המכוון בתירוצו שם, אע"פ שאין זה לשונו ממש. ולפמשנ"ל הוא מובן, כי ענין היותו בורא שמים וארץ זהו ההנהגה

הבאה מש' אלקי', אבל ענין אלקי אברהם ו"ע מג"א. היינו מבחי' שמש ומגן ה' אלקי', ולכן זה שמי לעלם שעי"ז נמשך בחי' ולשום לו שם. אמנם עדין צ"ל הלא כתי' ושמי הוי' לא נודעתי להם, ואיך חותמי' מג"א ע"ש שמש ומגן ה' אלקי'. ויובן בהקדם מה שצ"ל הלא נא' כמ"פ ש' הוי' אצל אברהם כמ"ש וירא אליו הוי', וה' אמר. אך הענין דפי' נודעתי הוא ל' יחוד מל' דעת והכרה, ומל' חיבור כמו והאדם ידע, וע"ז אמר לא נודעתי להם בבחי' יחוד וחיבור והכרה כאלו רואה. ע' בד"ה וילך איש מבית לוי (למ"ד) בענין אברהם אברהם פסיק טעמא, משה משה לא פסיק טעמא. כ"א שעיקר הגילוי הי' להם מבחי' אל שדי שדי באלקותו לכל ברי'. ומ"מ ע"י עבודתם הגיעו להמשיך גם בחי' ש' הוי' ע"ד שמעשה אבות סימן לבנים והאבות עשו הכנה למ"ת. ולכן מספקא לי' בלק"ת מהאריז"ל אם היחוד"ע התחיל מהאבות או ממ"ת, והספק בזה י"ל להיות כי ושמי הוי' לא נודעתי בבחי' יחוד כו' כ"א באל שדי, או מפני כי הגיעו בעבודתם לבחי' ש' הוי' הגם כי לא נודעתי בבחי' יחוד ממש. מ"מ י"ל שהתחיל היחוד"ע מהאבות. ועפ"ז יתורץ, דהן אמת מה שחותמי' מגן אברהם זהו על המשכותם בחי' שמש ומגן ה' אלקי' וכו"ל שנתגלה על נפשם ממש. מ"מ עיקר הגילוי הי' מבחי' ש' אלקי' או ש' שדי שהם מדרגה א' בכלל, ולכן חותמי' מגן שזוהו הרמוז ע"ש אלקים שהרי שמש ומגן השמש רומז על בחי' שם הוי' והמגן על שם אלקי'. מ"מ מעשה אבות סימן לבנים שעי"ז יצ"מ זכו למ"ת להיות גילוי ש' הוי' ממש ע"י תורת ה' מצות הוי' כו'. ולכן במ"ת נא' אשר הוצאתיך מאמ"צ ולא נא' אלקי אברהם, והיינו מפני כי אלקי אברהם זה שמי לעלם, לעלם כתי' ל' העלם, היינו כ"ז הגלות דמצרי' שהי' בחי' העלם והסתור אלקות זה שמי אלקי אברהם. אבל משנגאלו ממצרי' או הוא אשר הוצאתיך מאמ"צ, שזוהו פלא יותר, ע' בד"ה וידבר אלקי' (כ"ט) ובסידור שער חגהמ"צ. וי"ל שלכן הצדיקי' ששמן קודם הם הצדיקי' שאחר מ"ת, משא"כ האבות הגם כי הגיעו ג"כ לש' הוי', אך י"ל שזוהו הארת ש' הוי' שמאיר בש' אלקי', כי הנברא א"י להגיע ע"י עובדות שלו יותר משרשו כמו שפירש"י גבי מקוה דכה"ג, שהי' כ"ג אמה כמו גובה המעיין יעו"ש. וכמו"כ י"ל מ"ש וירא אליו הוי' היינו בחי' הארת ש' הוי' שמהרה, הגם כי הוא צוה ונבראו מאליו וממילא, מ"מ זהו שרש ומקור על בריאה ולכן יכלו האבות ע"י עבודתם להגיע לבחי' זו. משא"כ ע"י תומ"צ ממשיכי' בחי' ש' הוי' עצמו איך שהוא הי' הה' ויהי' כא', ושרשו מבחי' ש' הוי' שלמעלה מהשתלשלות, והארה מבחי' זו מאיר על הצדיקי' הממשיכי' בחי' זו. ולכן ארז"ל עתידים צדיקי' שיקראו ע"ש של הקב"ה, ופרש"י שיהי' שמם הוי', והיינו ע"י העבודה בתומ"צ ע"ז ממשיכי' בחי' ש' הוי' ממש עד שעי"ז העבודה יהי' שמם הוי' כו'. ופי' שמן היינו האור המאיר מהם למרחק, וגם שמן קודם ע"ד מראש ומקדם נסוכה, שכח הארה זו באה מלמעלה מהשתלשול. והיינו כנ"ל שנמשך מיחוד פנימי דאור"א ששרשו מלמעלה מהשתלשול, כמ"ש במ"א כו'. וזהו טוב שם משמן הטוב פי' הגם כי שמן הטוב שהוא בחי' פליאות חכ' הוא בחי' גבוה מאד, מ"מ אבא יונק ממוזלא, ולכן טוב שם פי' השם כשמאיר בו בחי'

טוב הוא בחי' יסוד, אם יגאלך טוב יגאל, ובבחי' זה גופא יש כמה מדריגות ע"ד ריבוי בחי' כל שנת' במ"א בענין מרוב כל. ולכן ט' דטוב הוא ט' רבתי בחי' אתון רברבין, וכשמאיר גילוי זה בבחי' שם או יש בהשם ב' המעלות, לכן טוב שם משמן הטוב.

בס"ד, ש"פ כי תשא, למ"ד*.

הנה אנכי כורת ברית נגד כל עמך אעשה נפלאות אשר לא נבראו בכל הארץ כו' כי נורא הוא כו'. וצ"ל הלא זה הי' אחר מ"ת שכבר היו ניסים הגדולים כמו יצ"מ וקרי"ס ומ"ת והמן, ומהו שאמר אעשה נפלאות אשר לא נבראו, והלא לא מצינו ניסים יותר גדולים מהניסי' שהיו כבר כו'. אך הענין הוא דכריתת ברית זה קאי על מ"ש לעיל מיני' כי עם קשה עורף הוא וסלחת כו' ונחלתנו כמו שפרש"י ז"ל שתתננו לך לנחלה מיוחדת, וזו היא בקשת משה ונפלינו אני ועמך שביקש שלא תשרה שכינה על או"ה, ועל זה הי' הכריתות ברית אעשה נפלאות לשון ונפלינו שתהיו מובדלי' כו'. אך הנה צ"ל הלא כבר כרת ברית עם אברהם כמ"ש ביום ההוא כרת ה' ברית את אברהם כו', וכת' אשר כרת את אברהם כו', ומהו ענין הכריתות ברית עוד הפעם עם משה כו'. ובמד"ר בשה"ש ע"פ אשכול הכופר בענין כריתות ברית דאברהם ר"ל בשם ר' חמא אמר הרהורי דברי' הי' שם מי הרהר אברהם הרהר ואמר לפני הקב"ה רבש"ע כרת ברית עם נח שאין את מכלה זרעו מן העולם ועמדתי אני וסגלתי מע"ט לפניך ודחת בריתי לבריתו (פי' במת"כ במה שהרג ד' מל' שהיו מבני נח) שמא יעמוד אדם א' ויסגל מצות ומע"ט יותר ממני וידחה בריתו לבריתי א"ל הקב"ה אל תירא אנכי מגן לך מנח לא העמדתי מגיני' וצדיקים ממך אני מעמיד מגינים וצדיקים כו'. וא"כ צ"ל מהו עוד הכריתות ברית עם משה. אך הענין דכריתות ברית דאברהם הי' על הארץ כמ"ש אשר כרת את אברהם כו' לאמר לך אתן ארץ כנען כו', וכמ"ש ביום ההוא כרת ה' את אברהם ברית כו' לזרעך נתתי את הארץ, שהכריתות ברית הי' על הארץ דוקא. אבל הכריתות ברית דמשה הי' על זמן הגלות, וכן תרגם הת"י שקאי על זמן הגלות כו'. דהנה בפ' בחוקתי נא' תחלה וזכרתי את בריתי יעקב כו' והארץ אזכור שהוא הכריתות ברית שעם האבות על בחי' ארץ, ואח"כ נא' ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם דהיינו בזמן הגלות לא מאסתי בגלות בבל ולא געלתי בגלות מדי כו' להפר בריתי בימי טיטוס כי אני ה' אלקי' לע"ל, וזכרתי ברית ראשונים אשר הוצאתי אותם מאמ"צ (זהו לפי' הבחי' וגם לפי' המד"ר ורש"י שברית ראשונים קאי על

(*) בגליון בפ"ע נרשם: ששה"מ סוכות ל"א. הגהות לדי"ה הנה אנכי כורת ברית. ההגהות נכנסו בפנים המאמר. כן נתוספו שם ב' קטעים ונדפסו כאן בסוף המאמר.

השבטים מ"מ הרי נא' אשר הוצאתי אותם מאמ"צ שקאי על הכריתות ברית דמשה) שהוא הכריתות ברית דמשה שאפי' בזמן הגלות יהי' ג"כ לא מאסתים כו'.

ב) ולהבין ההפרש בין כריתות ברית דאברהם לכריתות ברית דמשה צ"ל תחלה ענין הכריתות ברית. דהנה בירמי' ל"ד נא' בכריתות הברית שישלחו עבדי' לחירות, העגל אשר כרתי לשנים ויעברו בין בתריה, שענין הכריתות ברית שכורתים דבר אחד שלם לשנים ושני' האנשי' הכורתי' הברית עוברים בין הבתרים, והיינו להורות שכמו הדבר אשר כרתו אותו לשנים הנה השני חצאים כל אחד הוא רק חצי דבר ואין לו שלימות בלתי המחצה השנית ובהתחברותם יחד נעשו דבר אחד שלם כן עד"ו יהיו הב' האנשי' העוברי' בין הבתרי' שכל אחד יהי' רק חצי דבר ולא יהי' לו בחי' השלימות בלתי כאשר יתחבר עם השני כו'. וכמו דוד ויהונתן, כתי' ונפש יהונתן נקשרה בנפש דוד ויכרות יהונתן ודוד ברית, בש"א סי' י"ח פ"ג. ועד"ו הי' הכריתות ברית עם אברהם, כמ"ש והנה תגור עשן ולפיד אש אשר עבר בין הגזרי' כו' שלכן נק' ברית בין הבתרים כו'. וצ"ל למעלה מהו ענין הכריתות ברית, ולמה צריכי' לכריתות ברית הלא די אם הי' מבטיח בדבור, הלא כתי' אני הוי' לא שניתי כו'. אך הענין הוא דהנה כתי' כי חלק ה' עמו, שנש"י הם חלק הוי', שכמו שהחלק הוי' הם נש"י אין להם שלימות כ"א כאשר יתחברו עם ש' הוי' מקור נש"י כן כביכול למעלה לא נמצא בחי' השלימות בלא ישראל. והו' מ"ש תמתי, וארז"ל תאומתי כביכול לא אני גדולה ממנה ולא היא גדולה ממני והיינו בחי' כלה שנש"י נק' כלה והקב"ה נק' חתן שהחתן לבד או הכלה לבד הם פלג גוף ובהתחברותם יחד הם אדם אחד, כמ"ש זכר ונקבה בראם ויקרא שמם אדם שבהתכלותם יחד נק' שמם אדם, אבל זבל"ו הם פלג גוף. ועד"ו יובן למעלה כביכול שלא נמצא בחי' השלימות והוא רק חצי דבר ונש"י משלימין כביכול למעלה כו'. והו' כמו שדרשו רז"ל תמתי ל' תמימות שעושי' בחי' השלימות למעלה שלא יהי' חצי דבר כו'. והענין הוא דהנה כתי' לך ה' הגדולה והגבורה כו' שהם מדות עליונות דאצי' שהם בבחי' ביטול במציאות לך, ואח"כ נא' לך ה' הממלכה, דהנה כתי' כל הנק' בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, כל הנק' בשמי הוא בחי' עולם האצי' ששם הוא בחי' ביטול במציאות והגם כי יש שם בחי' השתלשלות ע"ס חכמה ומדות, מ"מ הם בטלים בתכלית הביטול עד שאיהו וחיהו חד ואיהו וגרמוהו חד כו', ולכבודי בראתיו כו' הם ג' עולמות ביי"ע שהם נבראים נפרדים כמ"ש ונהר יוצא מעדן ומשם יפרד כו' עד אף עשיתיו שמעלים ומסתיר לגמרי. כי בראתיו יצרתיו הם בחי' עולם הנשמות ועולם המלאכים, אבל אף עשיתיו הנה אף הפסיק הענין עד שנעשה ונשתלשל עוה"ז הגשמי שמעלים ומסתיר לגמרי. והו' עבודת האדם להמשיך ע"י המצות שיהי' גילוי אלקותו ית' למטה כמו למעלה, כי המכוון מבריאיות העולמות אינו שיהי' יש ודבר נפרד וישאר כן, כ"א שיהי' גילוי אלקותו ית' למטה כמו למעלה, ע"ד כמ"ש לע"ל ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו, וכתי' כי עין בעין יראו שיהי' גילוי אלקות. ועכשיו העבודה הוא להמשיך בחי' זו ע"י המצות, כי המצות נק' בשם זריעה

כמ"ש זורע צדקות כו', שכמו הגרעין אע"פ שאינו בערך הפרי מ"מ כשזורעין אותו צומח ממנו הפרי שיש בה טעם שאינו בערך הגרעין כו', כמ"כ יובן בענין המצות דמאי פרי מצות, שע"י המצות הגם שנתלבשו בגשמיות מ"מ ע"י המצות ממשיכי' בחי' רמ"ח איברי' דמלכא, ותר"ג מצות דאורייתא זו' דרבנן הם תר"ך עמודי אור כמו שהעמוד מחבר המעלה עם המטה כמ"כ ע"י המצות ממשיכים שיהי' נמשך גילוי אלקותו ית' למטה כמו למעלה שכמו שלמעלה באצי' הוא בחי' ביטול כנ"ל בפ"י כל הנק' בשמי כמ"כ יהי' למטה ג"כ כו'.

ג) וזהו שנש"י נק' בשם כלה שכמו שע"י יחוד דו"ג נעשה הולדה בדומה לו כו' כמ"כ ע"י בחי' כלה בחי' כנס"י נעשה בחי' גילוי אלקותו ית' למטה כמו למעלה, וזהו בדומה לו, ונק' בחי' זו בשם לידה, כי הוא בחי' לידת נשמות שהעולם אינו מסתיר להם כלל, והיינו שיהי' גילוי למטה כמו למעלה וזהו בדומה לו, וכמ"ש בזהר כל הנק' בשמי, צדיקא דמתקרינ בשמי כו', וכמארז"ל במד"ר במגלת אסתר ע"פ איש יהודי, צדיקי' דומי' לבוראם, ושמו הוי' ושמו מרדכי כו', וגם עי"ז נמשך תוס' אור בש' הוי', כי ע"י יחוד דו"ג נמשך תוס' אור גדול משניהם כמ"ש זכר ונקבה בראם כו' ויברך אותם, שהברכה היא תוס' אור, ח"ע ברכת נשואין כו', וביאור הענין הנה כתי' גדול הוי' ומהלל מאד בעיר אלקינו, ואמרז"ל אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו, פי' עיר אלקינו, כי הנה שתי אבנים בונות שתי בתים שלשה אבנים בונות ששה בתים, שהאבנים הם אותיות הדבור כנודע, וכללות עולם הדבור נק' עיר אלקינו, וגדול הוי' הוא בעיר אלקינו דוקא, הוא בחי' מל' כנס"י, משא"כ מלכא בלא מטרוניתא כביכול לאו גדול אקרי, ולא איהו מהולל, ולא מלכא אקרי, כמ"ש בזהר ויקרא דף ה' ע"א, שאינו ניכר גדולתו ית' מאחר שלמטה הוא העלם והסתר גמור כו', ויובן זה מתושב"כ ותושבע"פ שבתושבע"פ דוקא ניכר הגדלות שבתושב"כ, מפני שבתושבע"פ מדיקי' מאת אחת שבתושב"כ ומבארים היטב האמור בתושב"כ, וכמו ניסוך המים שמרזמו בתורה רק באותיות שביום השני נא' ונסכיהם בתוס' מס', וביום הששי נא' ונסכיה בתוס' יו"ד וביום השביעי נא' כמשפטם בתוס' מס', וזהו אותיות מים, או ל"ט מלאכות דשבת הוא מדברים ונא' הדברי' אלה הדברים דברים תרי הדברים ג' אל"ה עולה ל"ו, נמצא בין כולם שעולים ל"ט, או סוכה וד"מ שבלולב הם בתושב"כ רק איזה פסוקי', ובתושבע"פ היא מס' שלימה, וכהנה רבות שמזה ניכר גדלות תושב"כ, משא"כ בלא תושבע"פ הנה אינו ניכר כלל גדלות תושב"כ, שהרי היא מלא סיפורי מעשיות כו', ועד"ז יובן בענין גדול הוי' בעיר אלקינו, שע"י עיר אלקינו דוקא נעשה גדול הוי' שיהי' התפשטות גדולתו ית' גם למטה שגם למטה יהי' גילוי אלקות כמו למעלה באצי' שמאיר שם הוי' כו', כן יהי' גם למטה, וגם ממשיכי' תוס' אור בש' הוי' כנ"ל, ובחי' זו היא דוקא ע"י המל' בחי' עיר אלקינו, כנס"י מקור נש"י שממשיכי' בחי' גילוי זה ע"י המצות שנק' בשם זריעה כנ"ל.

(ד) וז"ע הכריתות ברית שהי' עם אברהם שהוא הכריתות ברית על הארץ כמ"ש ביום ההוא כרת כו' לזרעך נתתי את הארץ. דהנה זריעת המצות צ"ל בארץ דוקא שכמו בגשמיות הנה הזריעה היא בארץ דוקא כמ"כ זריעת המצות צ"ל בארץ, שז"ע מה שהקב"ה נתן לאברהם בברית בין הבתרי' את הארץ כמ"ש ולזרעך נתתי את הארץ, שנתן להם בחי' הארץ העליונה שבה מלוכש כח הצומח להצמיח ע"י זריעת המצות להיות ע"י זרע צדקות מצמיח ישועות כו', ולכן נק' נש"י בשם ארץ כמ"ש כי תהיו אתם ארץ חפץ. וז"ע הכריתות ברית דאברהם שנתן להם בחי' כח הארץ העליונה וממילא עי"ז נעשו ב' חצאים שכ"א הוא רק חצי דבר, שכביכול ש' הוי' הוא רק חצי דבר, כי מלכא בלא מטרוניתא כו' כנ"ל, וזהו תמתי תאומתי בחי' כלה היא כנס"י משלימי' כביכול למעלה להיות תמתי ל' שלימות. וזהו ג"כ כמו שפי' הה"מ דמעזריץ נ"ע ע"פ עשה לך שתי חצוצרות, חצי צורות, שכביכול ש' הוי' הוא רק חצי צורה, וכנס"י היא בחי' מל' היא ג"כ רק חצי צורה ובהתחברותם יחד נעשה דבר א' שלם כו', ובכ"ז יובן ההפך בין כריתות ברית דאברהם לכריתות ברית דנח, שהכריתות ברית דנח הי' על קיום העולם שלא יהי' עוד מבול לשחת הארץ, וז"ש את קשתי נתתי כו' וראיתיה לזכור ברית עולם, עוד כל ימי הארץ זרע וקציר כו' לא ישבתו, שכ"ז הוא בחי' קיום העולם שנמשך מבחי' זיווג חיצוני דחו"ב כנודע שהוא לצורך קיום העולמות. אבל הכריתות ברית דאברהם הי' על בחי' פנימיות שהוא בחי' המצות כנ"ל, וזהו שאמר לו הקב"ה מנח לא העמדת צדיקי' ומגיני' כי הכריתות ברית דנח הי' רק על קיום העולמות בחי' חיצוניות. אבל ממך אני מעמיד צדיקי' ומגיני' שהוא בחי' פנימיות שצדיקי' דומי' לבוראם שממשיכי' ע"י המצות שיהי' גם למטה גילוי אלקותו ית' כמו למעלה ענין צדיקים ומגינים, מגינים מל' שמש ומגן ה' אלקים, צדיקים צדיק מושל ביראת אלקי', וזהו בחי' לידה שהוא בדומה לו, דהיינו כמו שלמעלה באצי' הוא גילוי ש' הוי' כן גם למטה יהי' ג"כ גילוי שם הוי', וזהו דוקא ע"י כריתות ברית דאברהם שנתן לו את הארץ היא בחי' ארץ העליונה, כי כדי שיהי' בחי' גילוי למטה זהו דוקא ע"י בחי' ארץ בחי' כלה, כמו שבגשמיות ההולדה להוליד בדומה לו א"א להיות כ"א ע"י יחוד דר"נ, משא"כ מהשפעת הדכר בלא הנקבא לא יהי' בחי' הולדה, כן עד"ז יובן למעלה שדוקא ע"י בחי' ארץ בחי' נוקבא הוא דוקא בחי' הלידה והגילוי דש' הוי' גם למטה כו'.

(ה) ומעתה יובן הכריתות ברית שהי' עם משה. דהנה הכריתות ברית שעם האבות הי' על הארץ דוקא כמ"ש לזרעך נתתי את הארץ וכנ"ל שזהו על בחי' המצות, אבל על זמן הגלות בהיותם בארץ אויביהם שזהו מפני כי פגמו כו' ועזונויכם מבדילים ביניכם ובין אלקיכם, וכמשא"ז"ל ברכות ל"ב ב' מיום כו' נפסקה חומת ברזל בין ישראל לאביהם שבשמים כו', לזה הי' עוד הפעם כריתות ברית עם משה שאפי' בזמן הגלות בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים בגלות בכל ולא געלתים בגלות מדי כו', וזכרתי להם ברית ראשונים אשר הוצאתי אותם מאמ"צ שהוא הכריתות ברית דמשה כו', ולהבין זה צל"ת עוד ענין הכריתות ברית דאברהם, דהנה אמרז"ל במד"ר ע"פ ביום

הוא כרת ה' כו', ר' יודן וריב"ז ור' עקיבא, ח"א העוה"ז גילה לו, אבל העולם הבא לא גילה לו, ואחרנא א' אחד העוה"ז ואחד העוה"ב גילה לו. והנה לכאור' צ"ל למ"ד עוה"ב לא גילה הא"ך יתכן שלא יגלה לאברהם העוה"ב, הלא שאל הקב"ה מאברהם במה אתה רוצה, שירדו בניך בגהינם או במלכיות, ומסתמא הודיע לו ענין עוה"ב רק ששאל מאתו באיזה זיכור ובירור הוא רוצה יותר בגהינם או במלכיות כו', ויובן זה בהקדם ענין מ"ש בזהר ע"פ ויקרא הוי' הוי' ופסיק טעמא בגוייהו, שהם שרש הב' עולמות עוה"ז ועוה"ב, משה הוי' דלתתא הוא שרש ומקור לעוה"ז כי הוי' הוא ל' התהוות שמחי' ומהה' כו' כמ"ש במ"א, וש' הוי' דלעילא שורש ומקור עוה"ב. ובזה יובן מ"ש ברוך ה' מן העולם עד העולם שמשמע שלא יש רק ב' עולמות, ובאמת יש כמה בחי' עולמות כו', אך הנה בד"כ נחלקו לב' בחי' עוה"ז ועוה"ב, לפי ששרשן הוא מב' שמות הוי' הנ"ל. והפסיק טעמא הוא בחי' והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קה"ק כו' שהגם שלמטה מן הפרכת הוא ג"כ קדש כו' אבל מ"מ הנה למעלה מן הפרכת הוא קדש קדשי כו', ובד"כ ב' שמות הוי' הם סוכ"ע וממכ"ע, שש' הוי' דלתתא הוא שרש בחי' ממכ"ע, בחי' מל' מל' כ"ע, אבל שם הוי' דלעילא הוא בחי' עד שלא נברא העולם ה' הוא ושמו בלבד, דהיינו בחי' ש' הוי' כמו שהוא כלול בעצמותו ית'. והגם שגם הוא יר"ד צמצום ה' התפשטות כו', מ"מ הרי זהו קודם שנברא העולם כמו שהוא כלול בעצמותו, והרי הוא שרש לבחי' עלמין סתימין בחי' סוכ"ע כו', והנה אברהם אברהם פסיק טעמא לפי שאברהם דבריאה אינו מסוג אברהם דאצי', כמ"ש בת"א בביאור ואלה המשפטי'. וע"י העקידה נתעלה אברהם לבחי' אברהם דאצי', מ"מ פסיק טעמא בינייהו, והיינו מפני כי לאברהם ה' הגילוי רק מבחי' שם הוי' דלתתא מקור ממכ"ע בחי' מל' מל' כ"ע (גם ג"ע בכלל ובהו' יתורץ הקושיא הנ"ל). אבל בחי' ש' הוי' דלעילא לא השיג כ"א בדרך ידיעות המציאות, וזהו מ"ש וארא כו' ושמי הוי' לא נודעתי להם שלכאור' הלא כתי' וירא אליו הוי' וכת' באברהם ושמרו דרך הוי' כו', אך הנה כ"ז הוא בחי' ש' הוי' דלתתא מקור בחי' ממכ"ע, אבל בחי' ש' הוי' דלעילא בחי' סוכ"ע, דהיינו בחי' ש' הוי' כמו שהוא כלול בעצמותו לא נודעתי להם, ולכן נא' נודעתי ולא הודעתי כמ"ש במ"א. וזהו דעת מ"ד שהעוה"ז גילה לו, היינו בחי' הוי' דלתתא מקור ממכ"ע שרש עוה"ז, אבל העוה"ב דהיינו בחי' שם הוי' דלעילא מקור סוכ"ע כנ"ל לא גילה לו, אבל משה משה לא פסיק טעמא, כי למשה ה' הגילוי משם הוי' דלעילא כו', ולמ"ד שהעוה"ב גילה לו ג"כ צ"ל ההפרש בין משה לאברהם, שבעוה"ב גופא יש חלוקי מדרגות כמשאמרו"ל כינור של בהמ"ק ה' של ז' נימין ושל ימות המשיח של שמונה נימין ושל לע"ל של עשרה נימין. פי' של בהמ"ק ה' של ז' נימין, לפי שבבהמ"ק ה' הגילוי מז' מדות, ושל ימות המשיח של שמונה נימין, היינו שיהי' הגילוי מבחי' בינה (פי' כתר וחק' כמו שמאירים בבחי' בינה). אבל לע"ל, היינו של תח"מ ית' של עשרה נימין כמ"ש עלי עשור ועלי נבל, והיינו שיהי' הגילוי מבחי' ג"ר, דהיינו כ"ע וחז"ב כו', והיינו גם מבחי' כתר עצמו ולא כמו שמלוש בבניה.

ו) וז"ע הכריתות ברית שהי' עם משה על זמן הגלות. דהנה צריך להבין ענין בקשת משה ונפלינו אני ועמך שביקש שלא תשרה שכינה על או"ה, ולכא' הלא השראת השכינה היא בחי' גבוה מאד שצריך עבודה רבה ויגיעה עצומה בכדי לבוא לבחי' זו ולמה ביקש שלא ישרה שכינתו על או"ה, מהיכא תיתי שישרה שכינתו עליהם כו'. אך הענין הוא לפי שראה יגמיה"ר שנשא עון ועובר על פשע שלגבי בחי' זו נא' (איוב ל"ה ו' ז') אם חטאת מה תפעל בו ורבו פשעיך מה תעשה לו אם צדקת מה תתן לו כו', שאינו נוגע ותופס מקום ענין קיום המצות והעדר עשייתן, דבחי' הרצון על המצות הנה רצון אתיות צנור שהוא בחי' צמצום, אבל בחי' עצמותו ית' אינו תופס מקום כלל ולכן הוא נושא עון ועובר על פשע. ולכן הי' ירא משה שמבחי' זו דאם צדקת יכול להיות שישרה שכינתו על או"ה ג"כ, לכן ביקש שלא תשרה שכינה על או"ה כו', וזהו ונפלינו אני ועמך שאפי' מבחי' פלא דהיינו בחי' אם צדקת יומשך ג"כ להיות אני ועמך דוקא ולא או"ה, והיינו שמבחי' כתר יומשך בחי' חכ' ובינה דוקא ואורייתא מח"ע נפקת, וע"פ דין התורה לא יומשך כ"א למקום הראוי דהיינו לישראל דוקא כו', וע"ז הי' הכריתות ברית שאפי' בזמן הגלות שענין הגלות נמשך מצד כי עוונותיכם מבדילים ביניכם כנ"ל וקוב"ה בגלותא סליק לעילא ולעילא דהיינו כמ"ש ואנכי הסתיר אסתיר פני ביום ההוא, ע' מ"ש במ"א מענין ההפרש בין אוי להוי, הנה ע"ז הי' הכריתות ברית שע"י התשובה יומשך מבחי' ומדריגת אשר שם אם צדקת כו' כנ"ל להיות נושא עון ועובר על פשע, ושיומשך בחי' זו לישראל דוקא כנ"ל שיהי' ונפלינו אני ועמך דוקא, וע"ז אמר לו הנה אנכי כורת ברית פי' אנכי הוא אנכי מי שאנכי כורת עמך ברית שנגד כל עמך דוקא אעשה נפלאות כו' להיות ונפלינו אני ועמך כו', והיינו שיהי' נמשך סליחות עוונות להיות נושא עון כו', וגם שיומשך לישראל דוקא כו' כנ"ל. וזהו כענין שמחת פורים שצ"ל עד דלא ידעי בין ארור המן לברוך מרדכי שהיא בחי' גבוה מאד דלא ידעי כלל בין ארור המן לברוך מרדכי כו', ואעפ"כ גם משם יומשך שיהי' ארור המן וברוך מרדכי דוקא כו' וזהו סיום הפסוק כי נורא הוא, כי הנה אמרו"ל בא דניאל ולא אמר הנורא אי' נוראותיו כו' אנשי כנסה"ג והחזירו הדבר ליושנה הן הן נוראותיו כבשה א' בין ע' זאבי' ומתקיימת, והיינו שבחי' זו שבזמן הגלות כו' נמשך מבחי' נורא כו', והיינו כבקשת משה שמבחי' ונפלינו יהי' אני ועמך דוקא כו'.

ובכ"ז יובן ג"כ מ"ש אעשה נפלאות אשר לא נבראו בכל הארץ, פי' כי נפלאות אלו יהי' גם כשלא יהי' בארץ כ"א בזמן הג', ומ"מ אעשה נפלאות שיומשך מבחי' פלא כו' ושיהי' ההמשכה לנש"י דוקא, וגילוי בחי' זו יהי' לע"ל שירשו גם קני קניזי וקדמוני, והיינו כי ירושת ז' עממי' זהו כענין הבת שגוטלת עישור נכסי, אבל לע"ל יהי' כבן היורש הכל, וזהו ונפלינו אפי' בבחי' פלא ג"ר מ"מ לא יהי' רק אני ועמך כו'.

לענין תמתי תאומתי לא היא גדולה כו' וע"ז מרמזים התאומות שבלולב שלולב הוא לו לב שכנס"י היא בחי' לב לבחי' לו בוא"י, והיינו בחי' לבבתי אחותי כלה שזהו מה שנק' כנס"י כלה כו'.

לענין שמבחי' פלא יומשך סליחות עונות ומ"מ יומשך ע"פ התורה דוקא למקום הראוי. וז"ע מ"ש אנכי אנכי הוא מוחה פשעין שמבחי' ב"פ אנכי היינו ב' הבחי' שבכתר שמשם נמשך סליחות עונות מ"מ יהי' נמשך ע"י בחי' הוא בחי' בינה שנק' ספר, בחי' תושב"כ, כגודע מענין סופר וספר וסיפור, ספר בחי' בינה היא תושב"כ, ולכן אפי' כשנמשך מבחי' אנכי מי שאנכי רק כשנמשך ע"י בחי' הוא אינו נמשך כ"א למקום הראוי כו'. וע' בד"ה והי' שארית יעקב בענין נשא עין כו' למי שמשים עצמו כשיריים כו'.

בס"ד, ש"פ שקלים, ויקהל, למ"ד.

כי תשא את ראש בני' וגו' זה יתנו וגו' מחצית השקל בשקל הקדש עשרי' גרה השקל מחצית השקל תרומה, ואח"כ כתיב העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט. וצ"ל שורש ענין מחצית השקל, למה מחצית השקל דוקא, וענין מספר השקל שהוא עשרי' גרה, וצריך ליתן מחציתו דוקא שהוא עשר, ובשיעור זה שוי' העשיר והעני שהעשיר לא ירבה והדל לא ימעיט. ויובן בהקדם ענין מה שמשו נק' רעי' מהימנא, פי' שרועה ומפרנס את נש"י בענין האמונה שלהם כמו הרועה המפרנס צאנו כן משה הי' רועה וזן את נש"י לחזק אמונתם בה' כו', וכמ"ש ורעה אמונה, וצ"ל מה"ע הפרנסה להאמונה, ובכדי להבין זה צ"ל תחלה שורש ענין האמונה, הנה אמרו"ל במד"ר שישראל הם מאמינים בני מאמינים, מאמינים כמ"ש ויאמן העם וכתי' ויאמינו בה', בני מאמינים בני אברהם שנק' אמונה כמ"ש והאמין בה', ולכן אמרו"ל במד"ר שפסוק תשורי מראש אמונה קאי על אברהם שהי' ראש לכל המאמינים, ולהבין ההפרש בין מה שנש"י נק' אמונה לבין מה שנק' אאע"ה בשם אמונה, הנה שורש ענין האמונה מה שנש"י מאמינים בבחי' ממכ"ע וסוכ"ע, ועיקר האמונה היא בבחי' סוכ"ע, דהנה ארו"ל באבות דר"ג פל"א ברא חורשי' בעולם ברא חורשי' באדם (פי' שערות) וחשיב שם כל מה שיש באדם שיש דוגמת כל הדברי' בעולם, ונמצא שהעולם הוא בחי' גוף גדול כמו גוף האדם שיש רמ"ח איברי' ושס"ה גידי' ושערות וצפרני' וכדומה, כמ"כ הוא בעולם שהוא גוף גדול ויש בו כל החלקי' האלו, ומאחר שהעולם הוא גוף בהכרח לומר שיש דבר המחי' אותו, דאל"כ מאין יחי', והרי אנו רואי' חיות העולם וחיות האילנות והצמחי' כו' והיינו מבחי' אא"ס ב"ה הממכ"ע שע"ז ארו"ל מה הנשמה ממלא את כל הגוף כך הקב"ה ממלא את כל העולם, והיינו שמחי' את העולם בבחי' התחלקות החיות, שכמו שהנשמה מחי' את הגוף לכל אבר פרטי כערכו, שהרי אינו דומה חיות הראש לחיות הרגל או היד וכדומה, כך אינו דומה חיות השמי' עד"מ לחיות הארץ וכדומה.

והיינו מה שמתחלק החיות להחיות לכל פרט מפרטי דברי' שנבראו בעולם כו', וזהו בחי' ממכ"ע. אבל בחי' סוכ"ע הוא החיות שמחי' את העולם בבחי' מקיף לבד ולא בבחי' התלבשות. והגם שע"ז נא' את השמי' ואת הארץ אני מלא היינו שאין הפי' שהוא בבחי' מקיף וסובב לבד כ"א ה"ה נמצא בכל החלקי', אמנם להיותו למעלה מבחי' חיות המתלבש בבחי' פנימי כ"א בבחי' מקיף לבד לכן נק' סוכ"ע, ועו"נ כי נשגב שמו לבדו, פי' שמו ית' המחי' בבחי' מקיף הוא נשגב לבדו בבחי' סוכ"ע כו'. וע"ז הוא ענין האמונה שנש"י מאמינים שהוא ית' מחי' את העולם בבחי' ממלא וסובב. ולכן אומרי' בכ"י ה' אחד ובשכמל"ו שה"ע הקבלה והאמונה על ב' בחי' הנ"ל, אחד הוא על בחי' סוכ"ע, ובשכמל"ו הוא על ממכ"ע. (וכבר נת' לעיל שעיקר האמונה הוא על בחי' סוכ"ע, שהרי על ענין ממכ"ע מובן כאילו רואה ומבשרי אחזה אלקה כו' כמשנ"ת מזה במ"א). וע"פ הקבלה ממכ"ע הוא בחי' מל' מל' כ"ע, שהוא בחי' מל' שבכל עולם המחי' ומהות עולם שלמטה הימנה, וסוכ"ע הוא בחי' מדות עליונות כו'. והכח שיש לנש"י להיות בבחי' אמונה זו בבחי' ממכ"ע וסוכ"ע להיותם מאמינים בני מאמינים. והענין הוא דהנה אנו רואי' בענין מח' ודבור, ואם כי שניהם הם אותיות המלבישי' איוהו דבר וכמשנ"ת מזה במ"א שענין המח' לגבי עצמו הוא כדיבור לגבי וולתו, ע' בד"ה רכב אלקי' (כ"ח) ומ"מ הרי אנו רואי' הפרש גדול בין מח' לדבור, והוא שהדבור אם היותו לבוש להלביש בו שכל מ"מ כשרוצה אינו מדבר כלל, ונמצא כי ברצונו יכול למנוע מלדבר, וכמ"ש עת לחשות ועת לדבר, משא"כ המח' היא תמיד יום ולילה לא תשבות המח' מלחשוב, שהרי השכל נובע תמיד ממקורו הוא בחי' האין שלו ותמיד מתלבש בחי' ברק המבריק שבמקור שכלו בבחי' אותיות המח' עד שיהי' מובן אצלו או שיבין שזה אינו מובן, והרי עכ"פ אי"א לעצור כח מח' לבלי יחשוב כלל. ולכן עיקר הציווי הוא על המח' להיותה תמיד, וגם כי להיותה דקה ורחני יותר מן הדבור לכן היא פועלת פעולתה יותר. וזהו שאמרז"ל הרהורי עבירה קשין מן העבירה, והיינו מטעמים הנ"ל, וכשם שע"י המחשבה יכול להוריד נפשו, כן ע"י מח' טובה ונכונה מעלה נפשו כו'. ועד"ז יובן למעלה שבחי' המח' היא תמיד כו'. והנה כתי' כי לא מחשבותי מחשבותיכם, שלמטה באדם הנה המח' לא תפעל מאומה בזולתה, שבוזה הוא יתרון הדבור על המח' שבאדם שע"י הדבור יבין וולתו ויעשה הדבר שמצוה לעשות, משא"כ המח' אפי' אם יחשוב כל היום כולו לא יבין וולתו ולא יעשה הדבר כלל. אבל למעלה נא' שלא מח' מחשבותיכם שתיכף כשעלה ברצונו להתהוות נתהזה, ועיקר ההתהוות הוא מן המח' דוקא וכמ"ש בזהר שבמח' א' נבראו כל העולמות. ומה שנפרטו בע"מ פרטי' בדבור זהו מפני שאם הי' מבחי' המח' לבד לא הי' מציאות הנבראי' ליש ודבר כ"א הי' בבחי' הביטול תמיד, וע"ד עלמא דאתכסי', ועיקר רצונו הי' בכדי שיהי' דירה בתחתוני' שא"א בלתי מציאות התחתוני' תחלה לזה ה"צ לפרוט בדבור אבל באמת עיקר התהוותם הוא מבחי' המח', וגם מה שנשאר מבחי' המח' הם בעילוי יותר, וכערך עלמא דאתכסי' על עלמא דאתגלי'. ועפ"ז יובן מה שנש"י הם מאמינים בבחי' סוכ"ע וממכ"ע, בהיות ידוע כי נש"י

עלו במח, ונת' לעיל בענין המח' שנובעת תמיד, ולכן כשעלו במח' ה"ה בני מאמיני' לכן הם מאמיני' בחידוש יש מאין תמיד בכל עת ובכל רגע כמאמר ובטובו מחדש בכי"ת מע"ב, ואם הי' נפסק על רגע א' הי' חוזר כל העולם ומלואה לאין ואפס, אשר מפני זה נק' נש"י מאמיני' בני מאמיני' כו'.

אמנם הנה אמונת נש"י שהוא בבחי' סוכ"ע וממכ"ע הנה כ"ז הוא בבחי' מה ששייך לעולמות, כי ענין ממכ"ע שהוא כמרז"ל מה הנשמה ממלא את כל הגוף כך הקב"ה ממלא את כל העולם. נת' לעיל שזהו כענין חיות הנשמה לגוף שהעולם הוא גוף גדול, א"כ זהו ודאי שייך לעולמות. כ"א אפי' בחי' סוכ"ע הוא ג"כ שייך לעולמות, שענין סוכ"ע הוא כמשל השמי' שמקיפי' את הארץ, הארץ היא כגרגר חרדל נגד השמים, עכ"ז גם השמי' הם מוגבלי' בבחי' שיעור ומספר ידוע, ועל הארץ אמרז"ל סומכי דארעא שית אלפי פרסא, ומ"מ היא כגרגר חרדל נגד השמי' המקיפה מכל צד כנ"ל. אך מזה עצמו מובן אשר גם השמי' המה מוגבלי' רק שהוא במספר היותר גדול כו', ועד"ז יובן בענין סוכ"ע וממכ"ע שגם בחי' סוכ"ע הוא ג"כ מה ששייך לעלמין, דאם היות שזהו מה שהוא בבחי' מקיף ואינו מתלבש בפנימי' מ"מ ה"ה מקיף את העולם שבהכרח לומר ששייך קצת לעולם דאל"כ למה הוא מקיף, ונדע כי המקיף נותן ג"כ חיות כמו האו"פ, וגם מזה מובן שבהכרח לומר שהמקיף שייך להניקוף הוא לפי ערך דבר הניקף, הגם שבעצם אין ערוך כו' כמ"ש מזה במ"א, ונמצא כי אמונת נש"י הוא רק בבחי' אוא"ס השייך לצורך התהוות העולמות. אבל באברהם כתי' וארא אל אברהם וגו' באל שדי, פי' שבבחי' אל שדי השיג בבחי' השגה גמורה, וגם בבחי' שם הוי' השיג ג"כ, ומ"ש ושמי הוי' לא נודעתי להם זהו בחי' ש' הוי' דלעילא, ולכן נא' נודעתי ולא נא' הודעתי כמ"ש מזה במ"א. אבל בבחי' ש' הוי' דלתתא השיג שהרי כתי' באברהם כמ"פ ש' הוי', כמ"ש וירא אליו הוי', והוי' אמר המכסה כו', וכהנה רבות. ואם נא' שמ"ש ושמי הוי' קאי גם על ש' הוי' דלתתא או מה נאמר על מ"ש ש' הוי' כמ"פ אצל אברהם. אך בזה יצטדקו ב' העניני', שמ"ש ושמי הוי' זהו ש' הוי' דלעילא, ומה שנו' כמ"פ ש' הוי' אצל אברהם זהו ש' הוי' דלתתא, א"כ מובן שב' הבחי', ש' הוי' דלתתא וש' שדי השיג אברהם, וא"כ אין שייך ע"ז ענין האמונה שהרי השיג בחי' זה, ונמצא כי מה שאצלינו הוא בבחי' אמונה, היינו בחי' סוכ"ע וממכ"ע שהם ב' שמות שבהוי' דלתתא וש' שדי או ש' אד', הי' אצל אברהם בבחי' השגה כנ"ל. וא"כ מ"ש והאמין בהוי' היינו בבחי' ש' הוי' דלעילא, והיינו לפי ששמי הוי' דלעילא לא נודעתי להם, מ"מ האמין בהוי' דלעילא, ולכן ויחשבה לו צדקה שמאמין בהוי' דלעילא מה שהי' אצלו למעלה מהשגה, ונמצא כי אמונת אברהם הי' בבחי' שלמעלה מסוכ"ע, היינו בבחי' אוא"ס ב"ה שלמעלה מבחי' סוכב וממלא מה שאינו שייך כלל לעולמות כו', וע"פ הקבלה הוא, דהנה אמן הוא גימ' הוי' אד', וז"ע בחי' האמונה מה שאנו בני' מאמיני' בה' אחד ושמו אחד הוא בחי' סוכב וממלא כנ"ל, אבל אמונת אברהם הי' בבחי' אוא"ס שלמעלה מבחי' סוכב וממלא, כי גם הבינה נק' אמונה, ובחי' הבינה היא למעלה מבחי' המקור לעולמות, כי המדות הם שייכי' לזולתו כמ"ש מזה במ"א, כן המדות עליונות הם שייכי'

לעולמות כמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה, וכת'י זכור רחמיך וחסדך כי מעולם. ואם כי המדות זה"ע בחי' סוכ"ע כמו המדה שמקפת את הדבור כמ"ש במ"א. עכ"ז הרי נת' לעיל שמ"מ שייד לעולמות כמו השמי' שמקיפי' את הארץ שהם עכ"פ בבחי' גבול כו'. אבל הבינה הגה ע"ז אמרו"ל אלפיים שנה קדמה תורה לעולם, פי' קדמה שקדמה למעלת העולם כמ"ש מזה במ"א. ואלפים שנה אלו ז"ע אאלפך חכ' אאלפך בינה, נמצא כי בחי' הבינה אינה שייכה כלל לעולמות כו', וזוהי הי' אמונת אברהם, ולכן הי' ראש לכל המאמני' להיות כי גבור דרכיו מדרכיו בענין ההשגה, לכן הגיע בבחי' האמונה שלו עד שהאמין באו"ס שלמעלה מסובב וממלא, שז"ע ש' הוי דלעילא הוא בחי' התגלות עתיק שבבינה כו'. משא"כ אמונת נש"י היא רק בבחי' סובב וממלא כו' בחי' זר"נ.

אמנם ענין האמונה בכלל היא רק בבחי' מקיף, וכענין מארז"ל גנבא אפוס מחתרתא רחמנא קרי', פי' שקורא רחמנא שיצילנו שלא יתפסו אותו ושיצליח בגניבתו, הגם כי עושה היפך רצונו וגונב, ונמצא בהכרח לומר מה שקורא רחמנא זהו רק בבחי' מקיף הרחוק עד שאינו פועל כלל אצלו, דאם הי' פועל בנפשו לא הי' עושה היפך רצונו ית' לעבור על אמרי פיו ית' במעשה הגניבה שעושה, רק מפני שאינו מאיר בו בפנימיות רק בדרך מקיף מרחוק לכן הגם כי קורא רחמנא כו' מ"מ עושה היפך רצונו כו'. ועד"ז יובן בענין האמונה דלהיות כי ענין האמונה היא מרחוק לכן יכול להיות ע"ד גנבא אפוס מחתרתא כו'. לכן זה הי' עבודת מרע"ה רעיא מהימנא לפרנס האמונה היינו להמשיך דעת בהאמונה, וביאור הענין הנה נת"ל ששורש ענין האמונה דנש"י שהיא בבחי' סובב וממלא ז"ע ב' פסוקי' דק"ש ה' אחד ובשכמל"י, וכ"ז כשזהו בבחי' אמונה ה"ז מרחוק וכשנמשך דעת בהאמונה היינו שייבין ענין אחדות אלקותו ית' שיהי' מושג כאילו רואה, והיינו ע"י שיתבונן שכל דברי' הגשמי' יש להם שורש ומקור למעלה אשר שופע להם חיות ואומר גדל, וכמארז"ל אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר גדל, ועכ"ז ה"ז בדרך בריאה יש מאין שאם הי' בדרך השתלשלות לא הי' אפשר להתהוות גשמיות מרוחניות, כי התהוות הגשמיות מן הרוחניות אין לך בריאה יש מאין גדול מזה, והיינו מפני כי המהות בהכרח שיהי' מסתתר מהדבר המתהווה ואז יכול להיות מציאות היש כו', והנה אם יתגלה דבר המהות על הדבר המתהווה בודאי תתבטל לגמרי עד שתהי' אין ואפס כו', במכ"ש ממארז"ל דרשיט הקב"ה אצבעו הקטנה בניהם ושרפם, שגם המלאכי' שכלים נבדלים כשהגיע אליהם גילוי אלקות יותר מהחוק הקצוב נתבטלו לגמרי, כ"ש שארי הנבראי', ונמצא כי ברצות הבורא יכול להיות מהם אין ואפס, וגם כי שית אלפי שנים הוי עלמא וחד חרוב א"כ הם אינם מציאות אמיתי'. והראי' לזה מנהרות המכזבי' כו' שמאחר שנפסקי' אחת לשבע שני' גם בעת שהולכי' בטוב פסולי' לקידוש מי חטאת, א"כ גם בנבראי' מאחר שיפסקו א' לשבוע היינו אלף השביעי דחד חרוב א"כ גם כעת בעת שהם על עמדם הם ג"כ אינם מציאות אמיתי'. וגם יובן דבר זה מענין הרכבת היסודות כמ"ש כ"ז בד"ה מי כמוכה באל"י, אשר מכ"ז יהי' נמשך בחי' הדעת בהאמונה

כו'. והמשיך הוא משה רבע"ה כמשנ"ת מזה במ"א. ע' בת"א בד"ה ואלה המשפטי' כו'. שהוא הממשיך דעת בנש"י לפרנס את האמונה. והמשכה היא בחי' מחצית השקל בשקל הקדש. והענין הוא דהנה יש קדש וקדוש. קדוש וא"ו הוא מל' הגמ' שקראו שמו ית' בשם הקב"ה. ששם זה הוא על מה שהוא ית' הוא טוב וממלא. כי קדוש הוא בחי' סוכ"ע וברוך הוא בחי' ממכ"ע. שבבחי' זו היא אמונת נש"י כמשנ"ת לעיל. וכדי לחזק האמונה בהכרח שיומשך מבחי' הגבוה יותר עד שתוכל לחזק האמונה. וז"ע המשכת בחי' קדש. שנודע ממ"ש בזהר שקדש היא מלה בגרמי'. פי' בגרמי' שמובדלת. היינו שזהו בחי' שלמעלה מבחי' ההשפעה בעלמין בעצם. והיינו שזהו למעלה מבחי' סוכ"ע. כי בחי' סוכ"ע הוא מה ששייך לעלמין עכ"פ כנ"ל. אבל קדש מלה בגרמי' הוא בחי' אר"ס שלמעלה מבחי' עלמין שבחי' זו המשיך משה דוקא. הוא לפי שמשה משה לא פסיק טעמא. והיינו כמ"ש במ"א בענין אברהם אברהם פסיק טעמא שאברהם דאצי' אינו בערך א' עם אברהם דבי"ע. אבל משה משה לא פסיק טעמא שמשה שלמטה הי' שזה ממש עם שרשו כמו שהוא למעלה. ע' מזה בת"א בביאור ע"פ ואלה המשפטי' בסופו ובד"ה וילך איש מבית לוי. ולכן הוא הוא הממשיך בחי' קדש מלה בגרמי'. בחי' מ"ה דחכ' בנש"י לחזק האמונה עד שיומשך בחי' דעת בהאמונה. ואז העבודה היא עבודה שלימה. וכמ"ש דע את אלקי אביך ועבדהו בלב שלם. פי' שע"י הדעת אשר נמשך בהאמונה עי"ז ועבדהו בלב שלם. שה"ע שלימות העבודה כו'.

והנה מתרומת מחצית השקל הי' לוקחים קרבנות כמארז"ל במשנה רפ"ד דשקלי'. התרומה מה היו עושים בה לוקחי' בה תמיד' ומוספי' כו' וכל קרבנות הציבור. ונת' במ"א שורש ענין הקרבנות בעבודה שהוא בחי' בירור נה"ב. ועכשיו תפלה במקום קרבנות תקנו. שהתפלה היא ג"כ בירור נה"ב. וז"ש (משלי י"ז ג') מצרף לכסף כור לזהב בוחן לבות ה'. ופי' בזה מצרף לכסף דא אברהם כור לזהב דא יצחק בוחן לבות דא יעקב. וכת' (משלי כ"ז כ"א) מצרף לכסף כור לזהב איש לפי מהללו. פי' שכמו ע"י המצרף והכור מברר' ומנקי' הזהב והכסף מן הפסולת המעורב בהם כן איש לפי מהללו. הוא בחי' הבירור שלו בתפלה. לפי ערך ההילול והשבח בהתבוננותו בה' אחד ושמו אחד היא בחי' האמונה בטוב וממלא והמשכת הדעת בהם שה"ע ורעה אמונה להמשיך דעת באמונה שיהי' כאלו רואה כו'. ובכדי לבוא לזה צריך להקדים תחלה פסוד"ז הוא לומר עריצי' ולהכרית כל החוחי' המונעי' ומעכבי' מבית ומבחוץ. הוא ע"י ההתבוננות בביטול ושירת המלאכי' והילול כל מה שנברא בשי"ב. ואיך כי הוא צוה ונבראו בדרך ממילא ומאליו וכמשנ"ת ביאור ד"ז במ"א באורך. ולכן אני הוי' לא שנית'. ואתה הוא קודם שנבה"ע ואתה הוא לאחר שנברא העולם בלי שום שינוי כלל וכלל. והיינו מפני כי ה' אחד שגם עכשיו לאחר שנבה"ע הוא אחד ומיוחד שלא יש שום מציאות אמיתי וזולתו ית'. וכל מה שנברא הם הוי' ונפסדי' ולכן אינם מציאות אמיתי. וכד דייקת בהו שפיר תמצא שגם הם כחות אלקות המוסתר ונעלם כמ"ש בד"ה מי כמוכה הנ"ל. ונתהו מכת שמו ית' שז"ע שאנו אומרי' אח"כ בשכמל"ו. ולפי ערך האריכות בהילול הלזה והעמקת הדעת בהתבוננות במוח בינתו ותבונתו

לפי ערך זה ממש הוא בחי' העבודה שבלב זו תפלה. והוא שאומרי' סלח לנו כי חטאנו בש"ע, שלכאוי' הי' מהראוי להתחיל הקדמת התפלה בזה שהרי אין לך מדרי' היותר נמוכה מהחוטא, שהוא ל' חסרון מל' והייתי אני ובני שלמה חטאי' שחסר הכל, והי' מהראוי להתחיל בזה איך שחסר לו ומבקש שיומשך וימולא החסרון, ומה"ע שמתחילי' בהודאה תחלה בקומו משנתו מודה אני, וגם בהתחלת התפלה הודו לה', ואח"כ פסוקי דזמרה, ואח"כ ברכת ק"ש וק"ש ואח"כ בתפלה אומר סלח לנו כי חטאנו, שאחר אריכות התפלה כ"כ אז אומר שחטא, שלכאוי' אינו מובן כו'. אך באמת כן הוא שקודם התפלה דרך איש ישר בעיניו שמאחר שלא חטא מאימה, וגם עשה מצוה נדמה לו שהוא קרוב לאלקות וכ"ש שלא חטא. אמנם לאחר שמתבונן במוח בינתו הדק היטב ענין ביטול המלאכי', ה"ה מבין שענין ביטול אינו מגיע אפי' לשליש ולרביע ואח"כ בק"ש בהתבוננות ה' אחד ושמו אחד, יחור"ע ויחור"ת, בבחי' דעת והכרה, ה"ה מוצא א"ע איך שהוא מרוחק מה' אחד בתכלית הריחוק, וכל מה שעשה בקיום מצותיו ית' ה"ה לגרמי' בלתי קבעומ"ש ועומ"צ כדבעי למהוי, שז"ע מארז"ל למה קדמה שמע להא"ש כדי שיקבלו עלי' עומ"ש תחלה ואח"כ יקבלו עלי' עומ"צ, כמשנ"ת ביאור דבר מן ד"ה והתהלכתי עד שובה ישראל, כ"ט. ואז אומר בתפלה סלח לנו כי חטאנו, פי' שחסר לו הרבה וידוע ומכיר בעצמו החסרון והפחיתות שלו ומבקש סליחתו שיומשך מאוא"ס בעה"ר מקור כל הרצונות שיתמלא הפגמי' והחסרונות בהרצון על שלא קיים רצונו ית' כדבעי למהוי' כו', והוא שרש ענין העבודה, ועפ"ז יובן ג"כ ענין ג' דברי' שהי' בתרומת המשכן, זהב וכסף ונחשת, שהם כנגד ג' בחי', מצרף לכסף כור לזהב בחן לבות כנ"ל בשם הזהר, ובעבודה בנפהא"ד הם בחי' תורה ועבודה וגמ"ח שעלי' העולם עומד. כסף היא בחי' אהבה הוא בחי' גמ"ח, וזהב הוא בחי' העבודה, כי כשם שמהזהב מנצץ נצוצי' כן הו"ע ההעלאות שבתפלה שהיא כנגד עמוד העבודה, היא בחי' העלאות הנצוצים מלמטלמ"ע כו' כמ"ש מזה במ"א, ונחשת הוא בעבודה בחי' תורה, כי נחש"ת הוא ר"ת גובלות חכ' שלמעלה תורה, ואם כי היא גובלות חכ', מ"מ ה"ה מחכ' שלמעלה שלא ידע אנוש ערכה ואלקי' הבין דרכה כו' כמ"ש באגה"ק בד"ה דוד זמירות קרית להו, וי"ל שנק' נחשת ע"ש כי בחכ' אתברירו שמבררת בחי' חכ' שבלעו"ז שנק' נחשת, שלכן נק' המברר ע"ש התלבשותו במתברר כמ"ש"ג במ"א מענין שהמברר בהכרח שיתלבש במקום המתברר, ולכן הגם כי התורה בעצם היא למעלה מזמן ומקום, שלכן כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה הגם כי כעת לא יש בהמק"ד כו', כמ"ש מזה בלק"ת בד"ה בשעה שהקדימו, מ"מ בהכרח שתתלבש במקום המתברר, וכמ"ש לע"ל ויו נצחם על בגדיו וכל מלבושי אגאלתי, כמ"ש מזה בד"ה ולאחותו הבתולה, וע"ש זה נק' התורה נחשת, וגם התורה היא בחי' קנה האמצעי שבכף מאזני' שהקנה הוא המברר המשקל, שהרי לפי ערך המשא של המשקל שנותנים בכף האחת כן לפע"ז מגביה הדבר הניתן בכף השני', והמברר הדבר שהוא אמיתות זהו הקנה שבאמצע כו'. כן בג' דברים אלו לפי ערך המשכת החסד בגמ"ח כן לפע"ז מתעלי' הניצוצות, בעמוד העבודה שלפ"ע ההמשכה במעהמ"צ מבחי' קדש

העליון שלכן מברכי' על כל מצוה אק"ב, שקדשנו בקדש העליון ע"י שציונו מצותיו ית', לפע"ז ממש מתעלי' הניצוצות בעמוד העבודה, והמברר הוא בחי' התורה שהיא הקנה האמצעי כו'.

ומעתה יובן ענין מחצית השקל שהעשיר לא ירבה והדל לא ימעיט מעשר, שהגם שהכוונה היא גם על מארז"ל אין עני אלא בדעת ואין עשיר אלא בדעת, מ"מ העשיר לא ירבה על עשר והדל לא ימעיט מעשר, ולכאור' אינו מובן מפני מה ולמה ישתוו העני והעשיר, ויובן בהקדם מ"ש עבדו את הוי' בשמחה, ולכאור' צ"ל הלא כתי' שמחו צדיקי' בהוי' שאינו אלא צדיקי' לבד, ומהו שאומר עבדו את הוי' בשמחה שמשמע שהציווי הוא לכל ישראל, אך הענין הוא דבאמת יש ב' בחי' שמחה, הא' הוא שמחת שמתבונן ע"י שעושה המצוה הוא מקיים רצון העליון ב"ה אשר מזה צריך לשמוח מאד, שהרי אנו רואי' שאינו דומה אצל העושה כשהמצוה הוא אדם קטן, או שכאשר המצוה אותו הוא אדם גדול כמו המלך הגדול כשמצוה לא' לעשות איזהו דבר שאז עושה זה בשמחה נפלאה ובתענוג עצום, שהוא מפני ההתבוננות שבעשייתו מקיים ומשלים רצון אדם הגדול, וכ"ש שכאשר יתבונן כשעושה איזה מצוה ה"ה מקיים רצון העליון ב"ה שצריך לשמוח מזה מאד שהרי הוא מקיים רצון ממה"מ הקב"ה, והגם כי אינו שייך לומר ע"ז שהוא משלימו שהרי אנת הוא שלימותא דכולהו, מ"מ ה"ה מקיים רצונו ית', ע' מזה בד"ה ועבדתם את ה' אלקיכם, ולבחי' שמחה ש"מ זו יכול כל אר"א להגיע כשיתבונן בה הדק היטב בכל מצוה ומצוה שעושה שבוה הוא מקיים רצונו ית', ויהי' שמח באמת משמחה של מצוה שעושה כו' אמנם יש עוד בחי' שמחה מעבודה, והוא כמארז"ל אל תהיו כעבדי' המשמשי' את הרב ע"מ לקבל פרס אלא היו כעבדי' המשמשי' את הרב שלא ע"מ לקבל פרס, והיינו שלא יחפון בגילוי אלקותו ית' ג"כ כ"א בבחי' אלקותו לבד, שזהו מדריגת בני עלי' שמועטי' המה, וע"ז נא' שמחו צדיקי' בה', אך כשעובד עבודתו בשמחה הפשוטה שכ"א יכול להגיע לשמחה זו אז נותנים לו גם בחי' שמחה זו השני' בדרך מתנה, וע"ד מ"ש עבודת מתנה אתן את כהונתכם, וכמ"ש במ"א מענין ב' פירוש' בואהבת את ה', ל' ציווי, והב' ל' הבטחה, והיינו שהציווי הוא על ההתבוננות בשמע ל' הבנה, וממילא יבוא לידי אהבה, ולכן יתכן ל' ציווי ואז ואהבת ל' הבטחה, סופך לבוא לידי אהבה, הוא כענין שסופו לבוא לידי שמחה הוא בחי' שמחו צדיקי' בה' ועמך כולם צדיקי' כתי' ע"י העבודה בתומ"צ, וע' בזה שזהו ע"י מצות מילה, ובמ"א בזהר פי' שזהו ע"י נטירת ברית, ועפ"ז יובן ענין מחצית השקל, היינו כי עשרי' גרה השקל זה"ע ע"ס דא"י וע"ס דא"ת, ובעבודה א"א להגיע כ"א המחצה, והוא מחצית השקל, ובבחי' זו שוין העני והעשיר, שגם העני יכול להגיע בעבודתו בעשר בחי' הנפש שלו ליתן תרומה ל' ארמותא ואפרשותא, כמ"ש מזה במ"א, מחצית השקל היינו עשר גרה, רק שבענין העשר אלו יש חלוקי מדריגות, ע"ס דאצי' וע"ס דבריאה, ויצ' ועשי', ולכן העשיר בדעת יכול להגיע בעשר כוחות נפשו לבחי' ע"ס דאצי' והעני בדעת יכול להגיע ג"כ לעשר, אמנם הם בחי' ע"ס דעשי', שהרי נשמת כ"א הוא ממל'

דמל' דעשי', שבו מלובש מל' דיצי' ומל' דבריאה ומל' דאצי' כמ"ש בסש"ב פי"ח, ולכן יכול להגיע לעשר. אך מ"מ גם העשיר בדעת לא ירבה על עשר, והיינו על מספר עשר, אבל העשר גופא הם ממדריגה הגבוה יותר. ומ"מ גם העני בדעת אם שהוא א"י להגיע בעבודת נפשו כ"א רק לע"ס דעשי', מ"מ לא ימעיט ממספר עשר כו'. וזהו כי תשא את ראש בניי, פי' תשא ל' הגבהה והרמת ראש, ואמר הקב"ה למשה כשתשא. היינו כשתגביה את נש"י, זהו סדר ההגבהה שכא"א יתן מחצית השקל כופר נפשו, פי' כופר שמתחלף נפשו על הכופר הוא הפדיון וה"ה מחליפה על מחצית השקל שהיא מצוה מרצון העליון ועי"ז מגביה נפשו בתכלית העילוי עד בחי' רצונו ית'. ובבחי' זו שוים העני והעשי' בדעת, שגם העני בדעת יכול להגיע לבחי' זו כנ"ל, לכן העשיר לא ירבה הדל לא ימעיט כו'. ומחצה השני' היא כענין שמחו צדיקים בה', יבוא בבחי' מתנה ע"ד עבודת מתנה כו'. אך המתנה אינם נותנים כ"א לראי' שזכה שיותן לו, לכן צ"ל המחצה בדרך עבודה, והב' כשיזכה יותן לו בעבודה בדרך מתנה כו'.

בס"ד.

מצה זו שאנו אוכלי' ע"ש מה ע"ש שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה אליהם ממה"מ הקב"ה וגאלם. שידוע הקושיא הלא נצטוו מבעשור שבערב יאכלו מצות, ולמה תלה ענין אכילת מצה ע"ש שלא הספיק להחמיץ. והענין יובן בהקדם ענין הידוע ממ"ש בכתבי האריז"ל, שהמצה היא בחי' קטנות אבא. וצ"ל מה"ע קטנות אבא. ויובן מענין ההפרש שבין קטן לגדול, הנה אנו רואי' שהקטן הוא ברמ"ה אברי' שוה ממש לגדול מבלי אשר ימצא שום הפרש כלל בין קטן לגדול שכל מה שיש לגדול יש אצל הקטן ג"כ, רק שהכל הוא בהקטנה, והשכל שלו משיג דברי' קטנים, אמנם מ"מ הרי יש בו מציאות השכל רק שהוא בהקטנה ומתגדל לפי ערך שנותיו. והנה הקטן כשמתגדל אינו מתוסף לו במחזו הגשמי כלום כ"א שאז לאחר שמתגדל ה"ה כלי שישרה בו האור המובן אצל שכל הגדול, וא"כ בהכרח לומר שגם בהיותו קטן עדיין יש בו ג"כ הכח שיוכל להשיג השכלה המושגת לגדול, רק שהיא בהעלם, דאל"כ מאין יתוסף אצלו דבר חדש לגמרי, הלא כל כוחות הנמצאי' אצל הגדול הרי הם מתחלת ברייתו, ורק לפי רוב השנים מתגדלי' הכוחות, אבל לא שנא' שבאים מחדש לגמרי. ונמצא כי בהכרח לומר שיש אצלו בהיותו קטן עדיין, הכח להשכיל השכלות כחכמת שלמה רק שזהו בהעלם גדול ובקיצור גמרי, ומה שמאיר בגילוי הוא להשכיל דבר קטן, וזהו שארז"ל בוצין בוצין מכתפי' ידיעה, פי' שגם בעת היותו קטן מובן מה יהי' משפט הנער ומעשיהו לכשיגדיל, והיינו מפני כי בהקטנות יש בהעלם כל ענין הגדלות, רק שהוא בהעלם גדול, וגם אם לא הי' כח שכל הגדלות גם בהיותו קטן לא הי' יתכן לקרותו בשם קטנות וגדלות, שענין

קטנות וגדלות אינו שייך לומר רק שמחוסר הצמיחה, כמו עשבי' שבהיותם קטנים מחוסר צמיחתם עדיין וכשמצמיחי' מתוסף עליהם מעט מעט עד שמתגדלי', אמנם מ"מ הם באופן אחד ממש. אבל בענין שכל הקטן המשכיל השכלות קטנות לגבי שכל הגדול המשיג בחכמת שלמה אין ערוך כלל וכלל ולא יתכן לקרותו בשם קטנות וגדלות עד שנא' ששכל זה עצמו שהשכיל תחלה שכל הקטן הנה שכל זה עצמו נתגדל עד שמשגיג בו כחכמת שלמה, שהרי אין ערוך כלל בניהם. אלא עכצ"ל שבהעלם יש בקטן גם כח השכל שמשכיל בו לכשיגדיל, ובגילוי שכלו בדברי' קטנים שזה נמשך ג"כ מהשכל כו'. ויובן ענין ההעלם איך שהשכל המתגלה מתעלם בשכל התינוק קטן, ממארו"ל די לחכימא ברמיזא, שהגם שפי' הפשוט שלעצם מעלת המשכיל מבין אפי' רק מה שנא' ברמז, אמנם צ"ל מדוע דוקא מי שהוא חכם ביותר יבין ברמז ולא כל החכמי' יבינו זאת, ורק לחכימא דוקא מובן ברמיזא. אך הענין, שענין הרמיזא הוא דבר זר ורחוק מהשכל, וכשמרמז בו השכל ה"ה בדרך הסתר והעלם מאד, ומאחר שהוא נעלם ביותר לכן מי שגדול בחכמה ישיג גם הרמיזא, אבל מי שהוא חכם עד שיוכל להבין שכל וסברא לא ישיג הרמיזא, והוא מפני שכשאומרי' לו איזה השכלה מלוכש בדברי' שמדברי' אליו ההשכלה, אבל בהרמז אינו מלוכש כלל, והוא אינו כלי כלל להשכל בעצם, לכן בכדי שיושג זה צ"ל המבין בעל שכל גדול. ומזה יובן ג"כ שהשכל היותר גדול שא"א להלבישו בדברי' יוכל להלבישו לרמזו לו בדרך רמז, כי כמו שהעלם הרמז א"י להבין כ"א הבעל שכל היותר גדול, כמו"כ יובן שהשכל היותר גדול א"א להלבישו כ"א בדרך רמז. וה"ו קרוב לענין המשלי' משלי שלמה, שלהיות חכמת שלמה גדלה עד שנא' בו ויחכם מכל האדם לכן ה' יכול להשפיל השכלותיו בחידות ומשלי', שענין הלבשת השכל בהמשל הוא רק בדרך רמז לבד. ועד"ו יובן ענין העלם הלבשת שכלו הגדול שמתגלה לכשיגדיל, בשכלו הקטן בעת היותו קטן. רק שבוה יתרון מעלת השכל של הקטן נגד הרמיזא באיזהו תנועה הוא, שהשכל הוא כלי לאור השכלה זה, משא"כ הרמיזא או המשל הוא מדבר זר לגמרי כו'. וככל המשל הזה יובן בבחי' חכ' למעלה שהיא כלולה מע"ס ג"כ, הנה מבחי' חכ' שבחכ' ולמטה יוכל לבוא באיזה סיפור בגילוי, כמו עד"מ התלבשות השכל באותיות, עד"מ ברוך שפי' בל"א גילויבט, או וידבר גירעט, שהאותיות הם כלי' להשראות האור. אמנם הנה נודע שפנימיות אבא הוא פנימיות עתיק ולא ידעתי הטעם, פי' ולא ידעתי הטעם שהטעם זה הוא למעלה מן הטעם ודעת המובן באיזה התלבשות דבר מה שיובן ויושג, כענין ההשגת השכל המלוכש באותיות שיכולי' לאמר עליו כי הוא זה, כ"א הוא למעלה מן הטעם ודעת המושג.

והנה בבחי' קטנות אבא יש בהעלם ג"כ בחי' זו שלמעלה מן הטעם ודעת שהרי גם זה בכלל החכ' תחשב, והחכ' בעצם הוא מה שלמעלה מן הטו"ד, ובבחי' הקטנות יש בה בהעלם כל הענין מה שיש בבחי' החכ', והוא מצה זו שאנו אוכלי' ע"ש מ"ה ע"ש שנגלה אלי' ממה"מ. פי' הגם כי נצטוו מבעשור מ"מ ע"ש מה היא האכילה ע"ש שנגלה אלי' ממה"מ, מלכ"י הם וז"נ.

ומלכי הם חר"ב, ומלך מה"מ היינו בחי' הכתר, והוא שורש פנימיות אבא שהוא פנימיות עתיק, אשר בחי' זו יש במצה שהיא קטנות אבא. וכאשר אכלו ישראל מצה האיר בהם לפי שעה בחי' זה, ונתחזקו באמונתם, שעש"ז נק' המצה מיכלא דמהימנותא. פי' שע"י אכילת מצה מתחזק ענין האמונה, כי האמונה היא בבחי' שלמעלה מן הטו"ד, שמה שיוכל להשיג ע"י השגה אין צריך להאמין, כ"א ענין האמונה היא שהגם שאינו משיג בשכלו דבר זה מ"מ מאמין באמונה שלימה שכן הוא. והמצה שהיא בחי' קטנות אבא שיש בה בהעלם גם מבחי' פנימיות אבא שהיא פנימיות עתיק, מקום אשר שם היא האמונה לכן ע"י אכילת מצה מתחזק האמונה בלב כאר"א מישראל. וע"ש זה נק' מיכלא דמהימנותא שהיא האכילה שמחזקת את בחי' האמונה, להיות כי בה מלוכש משורש האמונה כו'. ונש"י שבאותו הדור היו מושקע' במ"ט שע"ט, וענין יצ"מ הי' שיצאו מבחי' מ"ט שערי' הנ"ל ליכלל בבחי' הקדושה, ע"י ובמורא גדול זה גילוי שכינה הוא הגילוי בחי' ממה"מ הנ"ל שורש בחי' האמונה. ולכן לא הספיק להחמיץ להיות בבחי' הגבהה וישות כ"א בחי' מצה ביטול ושפלות. והיא היא האכילה המחזק בחי' האמונה כו'. ובאמת מלבד שבחי' זו היא יותר נעלה מהעבודה שע"פ הטו"ד בבחי' ידיעה והכרה כאילו רואה, שהרי גם מי שמשיג ויודע ומכיר כאילו רואה לפי ערכו בבחי' סוכ"ע וממכ"ע, מ"מ בבחי' היותר נעלה צ"ל בבחי' אמונה. הנה באותו זמן הי' נש"י בתכלית הקטנות עד שבבחי' השגה לא היו יכולי' כלל לגאול, הן מצד שע"פ השגה א"א לכבוש בחי' זו, כי יניקת פרעה הי' מבחי' אחורי' דא"א וכמ"ש בת"א פ' בשלח בענין כמה א"א לפניו, והן מצד קטנותם לא הי' להם הדעת והכרה, לכן בהכרח הי' לפי שעה שיהי' להם הגילוי מבחי' שלמעלה מן הטעם ודעת. ואח"כ בספה"ע הוא הוא ההגדלה בבחי' מוחין דיניקה עד שמתגדלי' ברמ"ח איברי' להיות אח"כ בחגה"ש בחי' קבלת התורה עשה"ד אנכי ה' אלקי' אשר הוצאתיך מאמ"צ, פי' בחי' אנכי מי שאנכי בחי' הכתר שבשעת יצ"מ הי' בגילוי לפ"ש ונתלבש בקטנות באכילת מצה, וזהו אשר הוצאתיך מאמ"צ, הנה בשעת מ"ת השיגו זה בבחי' ידיעה והכרה, ואמונתם אז בבחי' היותר גבוה מזה כו'. וזהו מצה זו שאנו אוכלי' כו' ע"ש כו' עד שנגלה אלי' ממה"מ הוא שורש ענין האמונה אשר ע"י אכילת מצה קטנות אבא מתחזק אמונה זו שתוכל אח"כ לבוא בחגה"ש בבחי' ידיעה והכרה והשגה. וזהו ע"ש מ"ה היא בחי' הביטול שבאמונה שהיא מבחי' חכמה כח מ"ה אשר פנימיות אבא הוא פנימיות עתיק כו'. חז"ע מדלג על ההרי' שבחי' גילוי זה הוא בבחי' דילוג שלא בערך כלל, ואח"כ התחיל כסדר המדריגות, ספה"ע ומ"ת כו'.

וישרנה הפרות בדרך, בדרך בית שמש הלך וגעה כו'. שהפרות בעת שהולכו הארון אמרו שירה. וארז"ל בע"ז דכ"ד, שהשירה שאמרו הוא אז ישיר משה ובנ"י את השירה הזאת. ובמד"ר למדו זה מג"ש, שנאמר בשירה זו כי גאה גאה ונאמר בפרות הלך וגעו, שאותיות אחה"ע מתחלפין כנודע, וכמשארז"ל שכן דבי ראב"י קורין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין. וצ"ל איך הי' ביכולת הפרות לאמר שירה שאמרו משה ובנ"י ס' ריבוא בעת קרי"ס. הנה ארז"ל בילקוט, כל פרגמטיא של משה היתה באז באז חטא ובאז תיקן, באז חטא מאז באתי אל פרעה הרע לעם הזה כו', ובאז תיקן אז ישיר משה, ומה שיש לדקדק בפסוק זה למה כתי' ישיר הל"ל ישירו. הנה ארז"ל על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח דכתי' אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי זהו ברית התורה, וכתי' לנטוע שמים וליסוד ארץ וקאי על עבודת הקרבנות, וכמ"ש סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה כו', וכתי' חסד ה' מעולם ועד עולם זהו עמוד הגמ"ח. ולהבין ענין עמוד העבודה שעליו העולם עומד, הנה ענין הקרבן שהיו מקריבים בהמה ע"ג המזבח ואש שלמעלה יורד ואוכל את הקרבן, ובוהר איתא אר"י דאכיל קורבנין, שהאש הי' בדמות אר"י כו'. ועכשיו תפלה כנגד תמידין תקנום, הם ח"י ברכות שבש"ע ברוך אתה ה', ופי' ברוך הוא המשכה, והיינו שהוא בחי' המשכה מעולם עד העולם, מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא כו'. וביאר עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא, הנה אמרז"ל כל מה שיש ביבשה יש בים, רק שהברואים שבים מכוסים שים מכסה עליהם משא"כ בראים שביבשה, ועוד שהברואים שבים המה מקבלים חיות מהים באופן שא"א להם ליפרד מן הים כמשארז"ל דגים מיד שפורשי' מן הים מתים, והברואים שביבשה אפי' בחי' צומח הנה אנו רואים שהארץ תוציא צמחה ואח"כ מפרידי' התבואה מן הארץ ושוב אינה מקבלת חיות מן הארץ וכ"ש בחי' החי והמדבר כו', משא"כ הברואים שבים המה מובלעים תמיד בים וא"א להם ליפרד כלל מן הים כו'. ובנפש האדם הוא בחי' מחשבה ודבור, דבור הוא בחי' עלמא דאתגליא שנפרד ונגלה לזולתו, אבל בחי' מחשבה הוא מכוסה כו'. והנה במשה כתי' כי מן המים משיתיהו, והיינו ששרשו הי' מבחי' עלמא דאתכסיא רק שנשפל למטה בעלמא דאתגליא, ולכן אמר כבד פה וכבד לשון אנכי, כי ענין הדבור הוא בחי' עלמא דאתגליא, ושרשו מבחי' עלמא דאתכסיא, ולכן אמר כבד פה שמצד שרשו בעלמא דאתכסיא הוא כבד פה כו'. וזהו מדריגת הכהן שעבודתו להמשיך מבחי' עלמא דאתכסיא בעלמא דאתגליא. וכ"ה עכשיו בתפלה שאומרים ברוך אתה, ברוך הוא המשכה מן העולם ועד העולם, מעלמא דאתכסיא בעלמא דאתגליא כו'. ועבודת הלויים הוא מלמטלמ"ע שעבודתם הוא ענין השיר שהוא בחי' העלאה מלמטה למעלה, וכנודע מענין הניגון שהוא גורם התפעלות, שכאשר מתבונן באיזה דבר בלא ניגון שאף שהתבוננות פועל איזה פעולה עכ"ז אינה ניכרת כ"כ, אבל כשמתבונן בהתבוננות זה גופא רק שמשורר איזה שיר וניגון הנה ע"י הניגון תעורר ההתפעלות, כי הניגון הוא תנועות וכל תנועה מוליד חום שהוא בחי' ההתפעלות לצאת מן הכלי כו'. וזהו משארז"ל כל

בעלי השיר יוצאין בשיר, וקאי על מלאכים, שכאשר יוצאין מגדר הכלי הוא ע"י השיר, כי המלאכי יש להם ג"כ גופי' רק שהגופי' שלהם הוא מאש ורוח לבד כמ"ש עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לזהט. וכן אפי' נשמות בג"ע כאשר יוצאין מהשגה זו להשיג השגה יותר עליונה הוא ג"כ ע"י השיר, כי השגה היא ג"כ בחי' גבול בחי' כלי, ולכן כאשר צריכין לצאת כו' הוא ע"י השיר. וזהו כל בעלי השיר יוצאין בשיר כו'. ומעתה צ"ל מ"ש כאן בשירת הים השירה הזאת, פי' זאת הנה בחי' לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת, פי' איש זה הקב"ה, ובחי' זאת היא בחי' אשה בחי' מל' מקור כנס"י שמקבלים מבחי' איש זה הקב"ה, וא"כ צ"ל מהו ענין השירה הזאת דהיינו מה שבחי' המל' אומרת שירה, כמ"ש בזהר נהורא תתאה קארי תדיר לנהורא עילאח וכת' אלקי' אל דמי לך אל תחרש כו', איך שייך שבחי' מל' אומרת שירה, כי על המלאכי וכל צבא השמים שאומרים שירה היינו מפני שהם נבראים ולכן הם אומרים שירה לו ית' שבראם כו', אבל איך שייך לומר שבחי' מדת המל' שהיא ספירה מע"ס תאמר שירה כו', אך הענין הוא הנה איתא בזהר איהו וחיהי תד איהו וגרמוהי תד, פי' חיהי קאי על האורות וגרמוהי הוא בחי' הכלים. דהנה מה שאנו קורים חכמה או חסד זה קאי על כלי החכמה או כלי החסד, אבל האור הוא שזה בכל הע"ס. ולפעמים נק' הכלים בשם גופים כמ"ש בת"ז וכד אנת תסתלק מינייהו אשתארו כולתו שמהן כגופא בלא נשמתא, שנמשלו הכלים לגופין שכד אנת הוא האורות, מסתלק מינייהו אשתארו כגופא בלא נשמתא. פי' ע"ד כמו כלילה בשעת שינה שהנשמה מסתלק מתגוף ולא נשאר בגוף כ"א קיסטא דחיותא, כך הוא כאשר מסתלק האור המאיר בהכלים אשתארו בחי' הכלים כגופא בלא נשמתא רק קיסטא דחיותא שתוא בחי' איהו וגרמוהי, היינו בחי' איהי שמתיוחד עם גרמוהי גם בלא בחי' חיהי, וה"ז בדמיון הקיסטא דחיותא. וזהו בחי' שירה שהמל' אומרת שירה שזהו נהורא תתאה קארי תדיר לנהורא עילאח, שהוא מה שכלי המל' אומרת שירה להכלל ולהבטל בבחי' איהו וחיהי. וזהו ענין שירת הים שהוא בחי' שירה הזאת שהוא למעלה מבחי' שיר הנבראי' בחי' שיר הלויים כו'. דהנה הלויים אומרים שירה בחי' העלאה מעלמא דאתגליא לעלמא דאתכסיא, אבל בקי"ס שים נעשה יבשה אמרו שירה עליונה יותר דהיינו בחי' שירה הזאת כו'. וכמו"כ יש בעבודה ג"כ בחי' שירה הזאת, כי השיר והתפעלות זהו דוגמת שיר הלויים, אכן יש בחי' רעו"ד, כמ"ש אם ישים אליו לבו, זהו כדוגמת בחי' שירה הזאת כו'. וזהו מ"ש אתה הוא ה' לבדך, אתה הוא בחי' ומדרגת הכהן כמ"ש אתה כהן לעולם, בחי' המשכה מלמעלמ"ט מבחי' עלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא. הוא הוא בחי' ומדרגת הלוי בחי' העלאה מעלמא דאתגליא בעלמא דאתכסיא כו'. אכן בהגלות נגלות בחי' לבדך שהוא ע"ד מ"ש ונשגב ה' לבדו ביום ההוא כו' אז אמרו שירת הים, דהיינו בחי' שירה הזאת. ולכן בבחי' זו ישיר משה ובנ"י יחד בשעה, כי אף שמשה הוא מבחי' עלמא דאתכסיא ובנ"י הוא מבחי' עלמא דאתגליא, אכן מצד בחי' היותר גבוה אף מבחי' עלמא דאתכסיא, שלכן הפך ים ליבשה, מצד זה, משה ובני ישראל כאחד בשוה, שבני ישראל במדרגת משה, ולכן ישיר לשון יחיד כו'.

וזהו אז ישיר משה, א"ז הוא בחי' אלף זין, ז' הוא בחי' זי"ן ימי בראשית שהוא בחי' אור ז' הימים ז"ת דע"י, ואלף הוא למעלה מבחי' ז' ימי בראשית היינו מבחי' ג"ר, שבז' ימים אלו יש בחי' שבת, ואלף הוא למעלה מבחי' שבת וכמ"ש אז תתענג על הוי' שלמעלה מבחי' שם הוי', וקראת לשבת ענג שצריכין לקרות בשבת בחי' ענג, שבחי' ענג למעלה מבחי' שבת, כי אף שכת' שער הפנימיות כו' סגור יהי' ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח, שבחי' זו מתגלה בשבת, אכן בחי' ענג הוא למעלה מבחי' שבת וצריכין לקרות בחי' ענג בשבת, וזהו אז כשנעשה גילוי בחי' אלף בז' כו' ישיר משה ובנ"י בשוה בחי' שירה הזאת, אשירה להוי' שהוא בחי' המשכה בשם הוי', סוס ורוכבו רמה בים, ואמרז"ל במד"ר זהו שר של מצרים, כי המצרים הגבירו א"ע לקבל חיות מבחי' גבוה מאוד אשר שם כחשוכא כאורה, אך זהו רק מבחי' חיצונית שזהו פרעה אותיות ערף כנודע שמבחי' אחוריים יכולים לקבל, אבל בבחי' פנימי' אינו מאיר אלא לנש"י דוקא כמ"ש יאר הוי' פניו אליך דוקא, ולכן בקרי"ס סוס ורוכבו רמה בים, ל' השלכם בים כו', וזהו על שלשה דברים העולם עומד, פי' כי עולם הוא לשון העלם, בחי' שינויים, וכדי שיהי' בבחי' עמידה דהיינו בבחי' קיום ע"ד מ"ש אני הוי' לא שנית, שזהו ממקום גבוה מאד, זהו ע"י ג' קוין בחי' כהנים בעבודתם בחי' קו הימין כו' ותורה בחי' קו האמצעי כו', וכמו"כ בקרי"ס הי' ג' קוין, שהמים הי' להם חומה מימינם ומשמאלם וישראל הלכו באמצע, זהו בחי' ג' קוין כו', והנה בקרי"ס כתיב לגזור י"ס לגזרים, שנגזר הים לי"ב גזרים, והיינו שילכו י"ב שבטי' כ"א בשביל בפ"ע, והיינו כי י"ב שבטים הם י"ב בקר דבריהם, וכנודע מענין כשם שאין בלבך אלא אחד כך כו', ושרשם מי"ב גבולי אלכסון דאצי' כנודע, ובקרי"ס עלו לשרשם לי"ב ג"א, ולכן נגזר לי"ב גזרים בכדי שכל שבט יעלה במסילתו כו', והנה במשה כתי' ונתתי עשב בשדך לבהמתך, עש"ב הוא בחי' ע"ב שי"ן, שהוא תמונת ג' ווין ויסע ויבא ויט, שמשה המשיך בחי' הדעת בזרע בהמה נשמות דבריהם שגם הם אמרו שירה כנ"ל, ע' בד"ה וירא בלק (כ"ט) בענין דוד דז"א מתעטר באבהן, ובעבודה היא שגם במרכ"ת יהי' במדרגת מרכ"ע, האבות הן הן המרכבה, ועיקר קרי"ס הי' ע"י בחי' קו האמצעי, ולכן אמרז"ל בזכות יעקב נקרע הים מן התורה מן הנביאי' ומן הכתובי' כו', וגם אמרז"ל ע"פ הים ראה ויגוס ארוננו של יוסף ראה, שזהו הכל מקו האמצעי משה מלגאו ויעקב מלבר, ויוסף הוא בחי' אלה תולדות יעקב יוסף, וא"ו עם המילוי וא"ו, ועפ"ז יובן ג"כ איך יכלו הפרות לאמר ג"כ שירה זו, שזה"ע וישרנה הפרות, שהפרות שרשם הם מי"ב בקר דבריהם, ומצד שהוליכו הארון שהוא בחי' תורה קו האמצעי המבריה מן הקצה אל הקצה לכן יכלו גם הם לאמר שירה כו', ועוד נ"ל וישרנה ל' ישר שהוא ג"כ קו האמצעי בחי' תורה ולא הטו ימין ושמאל בחי' קו הימין וקו השמאל כו', בדרך בית שמש, פי' כי הנה שמש ומגן הוי' אלקי, שהשמש הוא בחי' שמש הוי', וענין השירה שלהם הי' שיהי' גילוי בחי' שמש הוי', וזהו הלך וגעו בחי' צעקה פנימיות ע"ד שור גועה כו'.

בס"ד, ש"פ אחרי, למ"ד.

בזאת יבא אהרן אל הקדש בפר בן בקר לחטאת וגו'. ואמרז"ל במד"ר פ' תצוה פל"ח באיזהו זכות נכנס אהרן לקה"ק, זכות המילה היתה נכנסת עמו, שנא' בזאת יבא אהרן אל הקדש, ואין זאת אלא מילה שנא' זאת בריתי. וגם אמרז"ל במד"ר פ' אחרי פכ"א, מפני מה כה"ג משמש בשמונה בגדים אלא כנגד מילה שהיא לשמונה ימי, ולכא"ו צ"ל מה"ע שארז"ל באיזהו זכות נכנס אהרן לקה"ק עד שצ"ל זכות המילה היתה נכנסת עמו הלא אהרן עצמו הי' ג"כ במדריגת קה"ק, כמ"ש בדה"א כ"ג י"ג, בני עמרם אהרן ומשה ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים הוא ובניו עד עולם וגו'. וא"כ לכאורה אין מקום כלל לשאול באיזהו זכות הי' נכנס, הלא הוא עצמו הי' במדריגה כזו. ועכצ"ל הגם כי אהרן נבדל להיות קה"ק מ"מ יש מקום לשאול באיזהו זכות הי' נכנס לקה"ק ביהכ"פ, שנמצא צריכי' לחלק בין ק"ק דאהרן, לבחי' קה"ק דשהי' אהרן נכנס ביהכ"פ, וצ"ל מהו. ויובן בהקדם מארז"ל במשנה פ"א דמגילה אין בין כהן משוח בשהמ"ש למרובה בגדי' אלא פר הבא על כל המצות, שאם הורה כהן משוח היתר בדבר שזדונו כרת ועשו כהוראתו מביא פר, שנא' אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם, (ויקרא ד' ג') משא"כ המרובה בגדי' הוא ככהן הדיוט.

וענין כהן משוח הוא שנעשה כהן גדול ע"י שמשחו אותו בשמן המשחה, והשמונה בגדי' באים ממילא, שע"י שנעשה כהן גדול ע"י שנמשח בשהמ"ש צריך ללבש שמנה בגדי', וזה הי' בבית ראשון עד מלך יאשיהו, שבימיו נגנזה צלחית של שמן המשחה, ובב"ר מימיו ואילך וכל זמן ב"ש הי' נעשה כה"ג ע"י שלבש השמונה בגדי' כהונה דכה"ג, ולכן נק' מרובה בגדי' שכה"ג משמש בח"ב וכה"ד בארבעה, וע"ז אמרז"ל אין בין כהמ"ש כו' למרב"ג אלא פר כו', ולהבין זה צ"ל שזרש ענין אהרן ופעולתו בנפיה"א הוא להעלות הנרות הם נר ה' נשמת אדם, פי' שהוא מדליק הנרות הם הנשמות לפי שהוא הי' מו' רועי' הממשיכי' חיות אלקות לכלליות הנשמות, והוא ממשיך להעלות אהבה עזה לה' ולהגדיל מדורת אש האהבה כרשפי אש שלהבת מתלהטת בקרב איש ולב עמוק, ויובן זה בביאור ענין מעלת אהרן על אברהם שנק' ג"כ אברהם אהבי, והוא הי' הראשון מו' רועי', והמשיך ג"כ בחי' אהבה בנש"י. דהנה בפ"י ואהבת יש שני פ"י, הא' ל' ציווי, והב' ל' הבטחה, ולכא"ו איך שייך ל' ציווי על מדה שבלב, אך הענין, דהציווי הוא על התבוננות שיתבונן בגדולת אא"ס וע"ז יבא לבחי' אהבה הטבעית שיש בכא"א מישאל בירושה לנו מאבותינו, ולכן יתכן ל' ציווי על בחי' אהבה זו שהרי ביכולת האדם להוציאה מהעלם אל הגילוי ע"י ההתבוננות בפסוק ראשון דק"ש איך שה' אחד, וע"ז בא לבחי' ואהבת כו', וזהו בחי' האהבה שהמשיך אאע"ה בנש"י בטבע תולדותם, אך הנה היא מסתרת ונעלמת, וע"י בחי'

בגליון בסופו נרשם: פסחי' ק"ד גיטין ג"ט הוריות י"ג.

התבוננות יכול כ"א להוציאה מהעלם אל הגילוי, מאחר שכבר ישנה בהעלם בטבע תולדתו, שלכן נק' אה"ט. אבל פי' הב' בפי' ואהבת ל' הבטחה, היינו סופך לבוא לידי אהבה, זהו מעלת ומדריגת אהבה דאהרן שהיא בחי' אה"ר שלמעלה מן הטו"ד שאין זה ביכולת האדם לבוא ע"י התבוננות, כ"א כשנותנים לו מלמעלה, ואינו דומה לבחי' אהה"ט שנמשכת מהתבוננות שזהו ע"פ השגת השכל, וה"ז בבחי' הגבלה, שזה"ע לאהבה את ה' כי הוא חייד, והיינו כמו האדם אוהב חיי נפשו כן כאשר יתבונן שאו"ט ב"ה הוא חיי החיים כו', מהתבוננות זו נמשך לו בחי' אהבה, משא"כ אה"ר דאהרן היא אהבה שבלי גבול, לצאת מהכלי כו', היפך הגבלת השכל כו', היא הבאה מלמעלה כו' ע"י המשכת אהרן כה"ג כי אהרן הוא אותיות נראה, והיינו בחי' באורך נראה אור, באורך דוקא הבא מלמעלה כו', וזהו שורש ההפרש בין אהבה דאהרן לאהבה דאברהם אהבי, אמנם בכדי להיות המשכת אה"ר דאהרן, הגם שהיא בעצם בלי גבול, מ"מ הנה אין נותנים זה לאדם כ"א לפי ערך אהבה הטבעית שבכח האדם ההוא להתגלות ע"י ההתבוננות בה' אחד כו', וכמארו"ל כל המאריך באחד מאריכי' לו ימיו ושנותיו, פי' אחד הוא ההתבוננות איך דכולא קמי' כלא חשיב, שהגם שנבראו ז"ר וארץ וד"ר, מ"מ הם בטלי' בתכלית לגבי או"ט ב"ה אלופו ש"ע, כמש"נ ביטול הגשמיות לגבי הרוחניות בד"ה מי כמכה, ועד"ז יובן בגבוה מעל גבוה עד המקור הא' שלא יש שום מציאות אמיתי וזולתו ית'. וכאשר מאריך באחד פי' באריכות ההתבוננות שלפי ערך האריכות לפ"ע זה יוצא אצלו האהבה הט' מהעלם אל הגילוי כו', אזי מאריכין לו ימיו, פי' יום הוא בחי' חסד כמ"ש יומם יצוה ה' חסדו, והיא בחי' אהבה דאברהם איש החסד, ופי' מאריכי' לו ימיו שנמשך לו מבחי' א"א היא בחי' ורב חסד שלמעלה מהחכ' כו', אמנם מ"מ זהו דוקא כשמאריך באחד דוקא, היא בחי' אהבה דאברהם אוהבי כו', וכמו"כ לענין היראה, אין נותנים לאדם בחי' יר"ע כ"א כאשר מייגע א"ע בבחי' יר"ת עכ"פ, ואז לפ"ע עבודתו ביר"ת נותנים לו בחי' יראה עילאה, וכמ"ש מלאכי ב' ה' ואתנם לו מורא ויראני, הגם שפי' הפשוט הוא שיראני קאי על ואתנם לו מורא, וכמו שפי' רש"י, מ"מ י"ל שכאשר ויראני בבחי' יר"ת עכ"פ אז ואתנם לו מורא היינו בחי' יר"ע כו' וע' במצ"ד שפי' את אלה נתתם לו בעבור המורא שהי' בלבו, שכל מה שנתן לאהרן ראש השבט זהו מפני המורא שהי' בלבו, א"כ שפיר י"ל שענין נתינת יר"ע תלוי בהקדמת יר"ת, שלפ"ע היר"ת נותנים לו בחי' יר"ע, וז"ע ואהבת את לרבות היראה כו', והנה להיות כי גדלה מאד מעלת אה"ר דאהרן כה"ג שהיא מבחי' ורב חסד שלפני האצ"ל, לכן צריך הכה"ג לשמונה בגדי' שהם לבושי' להאה"ר הנ"ל, (והח"ב בד"כ הם כנגד ד' אותיות דש' הוי' דה"א דש' אד'), ובכלל הוא בחי' הלבושי' דתומ"צ שנעשי' לבושי' להנפש שיוכל לקבל גילוי אור אהבה העליונה זו, וכענין מ"ש במ"א בענין ויבא משה בתוך הענן, שהענן הוא בחי' לבוש שבו וע"י יוכל להשיג, וכענין השגת השכל ע"י המשל משלי שלמה, הגם כי המשל הוא מדבר זר לגמרי עכ"ז יכולים ע"י המשל להשיג הנמשל, רק שכ"ז הוא מלמטלמ"ע, לכן יותר י"ל כענין גילוי האהבה ע"י אותיות הדבור, כן יוכל להתגלות גם בחי' האה"ר שלמעלה

מהשתלשלות ע"י דבר ה' דתומ"צ. וזהו אהבתי אתכם אמר ה' פי' אהבתי אתכם היא בחי' אהבה העליונה הנמשכת מלמעלה אם כי היא למעלה מסדר השתלשלות מ"מ ע"י אמר ה' הוא בחי' הדבור דתומ"צ ע"י בא ונתלבש להתגלות גם בחי' אה"ר זה.

ומעתה יובן שייכות ענין זכות אהרן שיכנס לקה"ק ע"י זכות המילה דוקא. דהנה כתי' מי יעלה לנו השמי' ר"ת מילה וס"ת הוי'. ולכא' יפלא מהו מעלת מצות מילה כ"כ עד שהי' בס"ת ומילה בר"ת. אך הענין הוא דהנה אמרו"ל על מילה שהיא בשמיני כדי שיעבור עליו שבת א' ולכא' אם הטעם הוא רק כדי שיעבור עליו שבת א' לבד מפני מה בשמיני דוקא. שלמה להשוות כלם לזמן א', הלא הנולד ביום ועש"ק הי' יכול להיות זמן מלתו ביום א' ליום השלישי ללידתו והי' עובר עליו ג"כ שבת א', ועכצ"ל שיש כוונה בפ"ע מה שניתן לשמונה דוקא. מלבד טעם ההשוואה. והענין דהנה הנימול ראשון לשמונה הוא יצחק, ויצחק עולה ח"פ הוי', משא"כ יעקב רק ז"פ הוי', ולכן א' יעקב ושכתי בשלום אל בית אבי, היינו בחי' ש' הוי' השמיני, מדריגת יצחק אביו, ואז והי' הוי' דסדר ההשתלשלות לו לאלקי', כי יצחק הוא ל' עתיד והיינו ע"ש הצחק שיהי' לע"ל מבחי' אלקי' הוא בחי' הצמצום וההסתתר שעכשיו, והתהפכות החושך לאור, וכמ"ש או ימלא שחוק פינ, ע' בד"ה או ישיר ובד"ה וישרנה מענין או כשמאיר האלף על הוי". ולכן אמרו"ל שלע"ל יאמרו ליצחק כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו כ', והו"ע התגלות ה' הח' בחי' ש' הוי' דלעילא שלמעלה מהשתלשלות. וזהו ג"כ ענין מילה בשמיני כדי שיעבור עליו שבת א' היינו ע"ד וספרתם לכם ממחרת השבת, דעכצ"ל ממחרת הפסח, ונא' בל' שבת כי שבת היא בחי' שבת להוי', והוא כענין ז"פ הוי' שית יומין ושביעאה עליהו ונק' קדש כמ"ש ושמרתם את השבת כי קדש היא, וממחרת השבת היא בחי' הוי' הח' ש' הוי' דלעילא שלמעלה מהשתלשלות. והיינו שכדי שיוכל להיות בירור הנה"ב בספה"ע צ"ל ראשית הכח והעוז ע"ז מבחי' ש' הוי' שלמעלה מהשתלשלות ולכן חגה"פ בכלל נק' ע"ש ופסח ה' על הפתח, הוא בחי' הדילוג שקול דודי הנה זה בא מדלג בבחי' דילוג שלמעלה מהשתלשלות, הוא בחי' גילוי ממה"מ כמ"ש בד"ה מצה זו, שגם מה שפנימיות אבא פנימיות עתיק מלובש בקטנות אבא דמצה כמשנ"ת שם באריכות, ולכן נק' שבת הוא בחי' מוחין דאבא, וממחרת שבת זה צריכים לספור ספה"ע הוא בירור נה"ב. ועד"ז יובן ענין מילה בשמיני הוא ג"כ כדי שיעבור עליו שבת א' ע"ד ממחרת השבת בחי' ש' הוי' דלעילא בחי' הוי' הח' דיצחק, ולכן בחי' מי יעלה לנו השמימה מילה בר"ת וש' הוי' שבסדר השתלשלות הוי' ל' מהוה הוא בס"ת, להיות כי מילה בשמיני הוא כענין ח' הוי' דיצחק שזהו מעין הגילוי דלע"ל. וזהו שלימותה"ש יהי' הכינור של ח' נימין, כי כנור של בהמק"ד הי' של ז' נימין

בגליון בסופו נרשט: ע"מ ויאמר אלקי' עה"ד דבר ה' אנכי ה'.

בגליון בסופו נרשט: דלעילא, ולכן ה' דסדר, בס"ת.

ושל ימוהמ"ש יהי של שמונה נימין. כי ענין הכינור הוא בחי' כ"ו נר כמ"ש מזה במ"א כ"ו הוא מספר ש' הוי' ונר הוא בחי' נר ה' נשמת אדם הנ"ל. והכינור דבהמק"ד שהי' של ז' נימין זהו כענין יעקב ז"פ הוי', ושל ח' נימין זהו כמו יצחק ח"פ הוי'. וזהו ג"כ כענין ח"ב דכה"ג שהם ג"כ בזכות מילה שלשמונה ימים שהבגדי' הם הלבושי' לאור אה"ר שנמשכה ע"י הכה"ג מבחי' אור א"ס שלמעלה מהשתלשלות. ויש בבחי' לבושי' אלו כמה מדריגות כמ"ש במ"א מענין בג"כ שעשה משה, וחכמי לב, וכל ישראל, כמ"כ יש בחי' ח' רבירבי וח' בינוני וח' זעירא. ולכן על חכלילי שהוא ח' רבתי מתרגם הת"י מה יאין עיינין דמלכא משיחא. הוא בחי' ח"ב שעשה משה לאהרן כה"ג. ועפ"ז יובן ג"כ מה שזכות המילה היתה נכנסת עמו, כי ע"י העבדות הערלה היא המסך המבדיל, עי"ז נמשך להיות העבדות הפרוכת המבדיל בין קדש לקדהק"ד כי פתחי לי כחודה של מחט ואני אפתח לך כפתחו של אולם, וכמשל המבואר בהרמב"ן בהקדמת איוב מהעקת הצל למטה טפה, הובא בסש"ב.

ועדיין צ"ל מהו ההפרש בין כהן המשוח בשהמ"ש לכהן המרובה בגדי', ששניהם כהנים גדולים, ומ"מ יש הפרש ביניהם. הנה כתיב כשמן הטוב יורד על הראש ועל הזקן זקן אהרן, שהשמן הט' נמשך ע"י בחי' שערות, וענין השמן הוא צף ע"ג יין שלכן יש פלוגתא בין ריב"ג לחכמי' אם הוא חיבור לסומא א"ס לאו. והענין הוא דכתי' נכנס יין יצא סוד הוא בחי' סוד הוי' ליראיו, והיינו כי קוב"ה סתים וגליא ה' ואלקים, שם אלקים הוא בבחי' גליא היינו בחי' חיות כל הנברא' מריש כ"ד דבי"ע עד סוף כ"ד, שמתלבש להחיות בכ"ע לפי ערכו, ולכן נאמר בראשית ברא אלקי' הוא בחי' כח הפועל בנפעל. אבל ש' הוי', עם כי עיקר התהוות העולמות הוא מבחי' ש' הוי' שלכן נק' הוי' ע"ש התהוות, מ"מ הוא בדרך העלם, וכמ"ש כי הוא ציוה ונבראו, בדרך ממילא ומאליו ולא בבחי' התלבשות כח הפועל בנפעל, ולכן נק' סתים שאינו מושג כלל. וע"י שנכנס יין הוא בחי' יינו ש"ת יצא סוד היינו בחי' סוד הוי' מה שהוא סתים ונעלם כו'. וענין שמן שצף ע"ג יין הוא כענין סדכ"ס, פי' שהוא נעלם גם מבחי' סתים, וכענין אדון הנפלאות, נפלאות הוא כמו בחי' סת', ואדון הנפלאות הוא בחי' סדכ"ס, שגם מבחי' סת' הוא ג"כ סת' ונעלם, וכמ"ש במ"א ע"פ ואנכי הסתיר אסתיר פני ביום ההוא, שאפי' מבחי' ביום ההוא, הוא בחי' סת' ג"כ אסתיר כו' שזהו בבחי' סדכ"ס. וזהו מעלת הכהנים על הלויים, שהלוי' עבודתם הוא בבחי' ועבד הלוי הוא בחי' סתים, כי הם אומרים שירה על היין, היינו להיות גילוי בחי' סוד הוי', אבל הכהנים שנמשחו * בשהמ"ש הם מבחי' סדכ"ס, וזהו כשמן הטוב יורד כו' זקן אהרן, להיות כי השמן הוא מבחי' סדכ"ס לכן בא ע"י שערות לבד דוקא, וכענין צמיחת השערות ממותרי מוחין מוחין דגדלות דוקא שאז צומחין ויוצאי' שער הזקנה. והגם כי

בכ"י כתוב: שנמשכו.

השערות הם בחי' צמצומי' ובאי' ע"י צמצום עצום, שהרי כשגזזי' אותם אינו מכאיב כלל, מ"מ ה"ה גדילי' מהמוח כר. ועד"ז יובן ענין בחי' שהמ"ש בחי' סדכ"ס שיורד על הראש והזקן כר. ונמצא כי ענין כה"ג המשוח בשהמ"ש הוא כי כה"ג הוא בחי' אהבה רבה, ובא לו זה ע"י שהוא משוח בשמן המשחה הוא בחי' סדכ"ס כר אדון הנפלאות כר, והשמונה בגדי' שלושה הוא כלי' דתומ"צ שהם כלי' לאור האה"ר הבא לו מלמעלה ע"י בחי' שהמ"ש בחי' סדכ"ס שז"ע אהרן כה"ג הוא ובניו עד מלך יאשיהו בב"ר שהיו כל הכהנים גדולים נמשחי' * בשהמ"ש כר משא"כ בב"ר ממלך יאשיהו ואילך שנגזזה צלחית של שהמ"ש, וכל ב"ש, ה' נעשה כה"ג ע"י שלבש בגדי כהונה גדולה היינו בחי' השמונה בגדי' הנ"ל שהם הלבושי' דתומ"צ, ועי"ז ה' בא לבחי' האה"ר, כי הלבושי' דתומ"צ אם כי נחלשו בדברי' גשמי' מ"מ בשרשן הוא בחי' רצה"ע, לכן ע"י בחי' הלבושי' דתומ"צ יכולי' לבוא לבחי' אהבה רבה, שע"י לבישת הבגדי', בחי' שמונה בגדי', ה' הויות, ה' נותנים לו בחי' אה"ר, ונמצא כי כל בחי' כה"ג הוא בחי' אה"ר, רק המרובה בגדי' הוא מלמטלמ"ע, שע"י הבגדי' בא לאה"ר, וכהן משוח בשהמ"ש היינו שבא לו האה"ר מבחי' שמן המשחה היינו מבחי' סדכ"ס, ועפ"ז יובן מארז"ל במשנה הנ"ל שאין בין כהמ"ש כר למרוב"ג אלא פר, דהנה כתי' ויקרא ד', ג' ד' ואם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם וגו' והביא את הפר אל פתח אהל מועד לפני ה', וארז"ל במד"ר ויקרא פ"ה, משל לאהבו של מלך שכבדו בדרך ובגלוסין נאה, אמר המלך הניחו אותו על פתח פלטין שלי כל שהוא יוצא ונכנס יהי' רואה אותו, וכך והביא את הפר אל פתח אהל מועד, והענין יובן ע"פ מה שהקשו בספרי' על מה שהקב"ה מקיים כל המצות שצוה לישראל לעשות כענין מארז"ל הקב"ה מניח תפילין הקב"ה מתעטף בציצית, וע' במד"ר פ' משפטי' פ"ל ע"פ מגיד דבריו, מה שהוא עושה הוא מצוה לישראל לעשות, וא"כ יפלא איך מקיים מצות התשובה שהיא על חטא ועון, ותירצו שענין התשובה היא כמ"ש שובה אלי ואשובה אליכם, שהר"ע החזרת פנים בפנים, כי כשעומדי' אב"א ה"ז רחוק, וכשמתקרבי' עומדי' פב"פ, כמ"ש בזה במ"א באריכות בדרושי ר"ה ויוהכ"פ, ובעבודה בנפה"א, כשהוא בבחי' כי פנו אלי עורף ולא פנים אזי המשכת השפע מלמעלה הוא ג"כ מבחי' אחורי' וחיצוניות כר, וע"י התשובה מעומקא דליבא בבחי' פנימיות הלב, עי"ז נמשך מלמעלה ג"כ בחי' פנימיות שהר"ע החזרת פב"פ, להיות ואשובה אליכם כר בבחי' יאר ה' פניו אליך, בבחי' פנימיות, ועפ"ז יובן מ"ש בזה ויקרא די"ז ב', ד"א אם הכהן המשיח, דא קוב"ה כדאמרן, יחטא יגרע מן כ"י ומעלמא, דלא יהיב להן סיפוק ברכאן, אמאי איהו לאשמת העם, ודאי בגין חובא דעמא הוא, והיינו מפני שמלמטה הוא בבחי' כי פנו אלי עורף אזי לא יהיב סיפוק ברכאן הוא בחי' התוס' וריבוי אור שזהו פי' יגרע מן כ"י כמ"ש במק"מ, כ"א חיות העולמות נמשך מבחי' אחורי' וחיצוניות כר.

בכ"י כתוב: נמשכים.

בשוה"ג בגוכי"ק: בגדי' נותני'.

והעצה לזה הוא והביא פר, שעל ידי הקרבת הקרבן עם התשובה על ידי זה מתמלא הפגם ונמשך שפע הפנימי לכ"י. וענין פר דוקא, כי מעלת הפר שהוא מעיקר פני שור, משא"כ כבש ועז הוא כעין ענפי' מהאילן, ולכן העלאת הפר גורם יותר העלאות החיות להיות בבחי' והחיות נושאות את הכסא עם בחי' אדם שעל הכסא לבחי' כי לא אדם הוא, וממילא נמשך התוס' אור בריבוי יותר, וכמ"ש ורב תבואות בכח שור. וגם פר ל' ריבוי, כענין בן פורת ל' פרות, שנתגדל מחלום הפרות. וה"ע תוס' וריבוי אורות מלמעלה מהשתלשלות. והבאתו אל פתח אה"מ, פתח משמש כניסה ויציאה, העלאות והמשכות. והבאת הפר אל פתח אה"מ הוא כענין ופסח ה' על הפתח, היינו שיהי' בחי' דילוג מלמעלה מהשתלשלות על בחי' הפתח, היא בחי' מל', והיינו מפני כי הכהן המשיח יחטא ל' חסרון מל' והייתי אני ובני שלמה חטאי', פי' רש"י חסרי', וכענין הצדיק אבד בזמנה"ג כמ"ש במ"א, שזהו מאשמת העם שאין נמצא בחי' אתעדל"ת, לכן צ"ל ההמשכה מלמעלה מסדר השתלשלות למלאות הפגם כר, וזהו שהכה"ג המשוך בשחמ"ש דוקא הי' יכול להביא פר זה, שלחיות שנמשך בשחמ"ש, מבחי' סדכ"ס, הי' יכול ע"י התשובה בחילא יתיר, להמשיך מבחי' שלמעלה מסדר ההשתלשלות להיות נמשך בבחי' דילוג, כענין ופסח ה' על הפתח, למלאות הפגם, ושימושך שפע הפנימי לנש"י. משא"כ המרוב"ג, אם כי הוא ג"כ בחי' אה"ר, מ"מ אינו יכול להביא פר זה אל פתח אה"מ, הוא בחי' הדילוג מלמעלה מהשתלשלות. ונמצא כי בכה"ג עצמם יש חילוקי מדריגות, אם כי שניהם הם אה"ר, מ"מ המשוך בשמן המשחה הוא יותר נעלה מהמרוב"ג, שהרי המרוב"ג אינו יכול להביא הפר כר, ועד"ו יובן ג"כ מ"ש בזאת יבא אהרן אל הקדש, זכות המילה היתה נכנסת עמו, למה הי' צריך לזה הלא הוא עצמו הי' קדק"ד כמ"ש ויבדל אהרן להקדישו קדק"ד, כי בבחי' קדק"ד יש ג"כ כמה בחי', כי קדשי' הוא בחי' חו"ב, וקדש קדשים הוא ג"ר בכלל כח"ב, ואם כי אהרן הי' קדק"ד, היינו מבחי' ורב חסד בחי' ז"ת דא"א, וזהו שיוורד ע"פ מדותיו הם ז"ת דא"א, אבל ע"י זכות המילה הי' נכנס אל הקדש היינו ג"כ לבחי' ג"ר דא"א, כי מי יעלה לנו השמימה נת' במ"א שהשמימה כולל כל המקיפי' עליוני' דבחי' שמי' תתאין ועילאין וגם בחי' שמי השמי' והוא בר"ת, וש' הוי' בס"ת, ולכן נכרתו עלי' י"ג בריתות כנגד ע"ס וג' ראשי ראשים כמ"ש במ"א בד"ה בעצם היום הזה בהגהות על הת"א, ובד"ה גדולה מילה (כ"ו), ולכן ע"י זכות המילה הי' נכנס אהרן לקדק"ד, היינו בחי' ג"ר דאריך, וע"ז נא בזאת יבוא אהרן אל הקדש, ואין זאת אלא מילה שנא' זאת בריתי כר, והגם כי הוא עצמו הי' ג"כ קדק"ד כמ"ש ויבדל אהרן להקדישו קדק"ד, מ"מ זהו בחי' א"א בכלל כתר דאצי' שזהו בד"פ בחי' ז"ת דא"א בחי' רב

בגליון בסוף נרשם: יש לקשר דרוש זה לחתונה ע"פ מ"ש כחתן יכהן פאר, ע' בהגהות לד"ה שוש אשיש בס' דברי', ובד"ה בריתי היתה אתו החוה"ש בס' חורף תרט"ז, ובד"ה שוש אשיש דתרכ"ב.

ס פ ר ת ר " ל ק ב ו

חסד. אמנם כדי שיכנוס לקהק"ד דבהמק"ד שכולל כתר בכלל ג"ר דא"א וע"י בכללו ה"צ לזכות המילה, הוא בחי' זאת בריתי כו' שע"י בחי' זאת זה יבא אהרן אל הקדש כו'. ועכשיו בעבודה הוא בחי' זאת בריתי אשר תשמרו היא בחי' נטירת הברית מפגם ברית אפי' בדקות (ועי'ז' יוכל גם עכשיו כה"ג ברחמינות לכנוס לקהק"ד כו').

בס"ד, קדושי' כ' ז'.

והתקדשתם והייתם קדושים כי אני ה' אלקיכם. ופי' רש"י ז"ל זו פרישות עבודת גילולים. ובגמרא ספ"ח דברכות דנ"ג סע"ב אמרו"ל התקדשתם אלו מים ראשונים והייתם קדושים אלו מים אחרונים. וע' בחא"ג דמסיפא דקרא מוכח שזהו מ"ש בפ' קדושים גבי אב וידעוני ולא מ"ש בפ' שמיני, ותי' דאזהרה דידהו נמי משום קדושה וטהרה נגעו בה. ועפ"ז יש לחבר פי' רש"י, זו פרישת עבודת גילולי', עם מארו"ל אלו מים ראשונים. ובכדי להבין זה צ"ל שורש ענין נט"י, דלכאוף צ"ל למה קבעו הברכה לברך על נט"י דהל"ל על רחיצת ידי', או שטיפת ידי', או כשטובלם במי' יברך עכ"פ על טבילת ידי' גם לדעת הרשב"א והר"י. ע' בש"ע סי' קנ"ט ס"כ, וע' בט"ז שם סעיף כ"א. ובמג"א סעי' ל"א בשם הפני"צ, שאם טבלם במי' הכשרי' לנטילה יברך על נט"י. וצ"ל שהכרעתו הוא גם לדעת הסמ"ג והמרדכי והרא"ש, דאל"כ אין שייך בזה ל' הכרעה. וצ"ל ל' נטילת ידיים דוקא, ואין הכוונה מחמת שמגביהים הידי' לבד, שהרי כשטובלי' א"צ להגביה, כמ"ש בש"ע סי' הנ"ל סעי' י"ט. וגם מפני שהכלי קראו בגמ' נטלא, ג"כ דחוק. וי"ל שלפי מ"ש הב"י בש' הרשב"א שהטעם שמברכי' ענט"י גם כשטובלי' מפני שא"א לומר וצונו על טבילת ידיים דהיכן צונו, אבל ענט"י צונו ויש בכלל מאתיים מנה, שמחמת שצונו ענט"י לכן טובלי' הידי', ופי' שצונו הגם שזהו דרבנן מ"מ סמכוהו אקרא דלא תסור כמ"ש הב"י סי' קנ"ח. ולהבין כ"ז, יובן בהקדם שורש ענין נט"י שחרית שהוא להעביר רוח הטומאה מהידי', וגם לסעודה עיקר הטעם לנט"י לחולין הוא מפני סרך תרומה כמארו"ל פרק כל הבשר דק"ו א', וכמ"ש הטור סי' קנ"ח ובב"י שם, שזהו ג"כ משם קדושה וטהרה שהידי' עסקניות הם כו', ולכן צריך ליטול ידי' ולטהרם מטומאתם אשר נטמאו כו'. ויובן ד"ז בשורש ענין הידי', שענין הידי' אשר בהם מלוכש כח המעשה. והענין הוא דכתי' ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, שהם ג' בחי'. מחשבה דבור ומעשה. בראתיו הוא בחי' מחשבה שהיא יש מאין, יצרתיו הוא בחי' הדבור שהוא בחי' צורה שמצייר האותיות שבמחשבה, אף עשיתיו הוא בחי' מעשה, וכתי' בלשון אף לפי שהמעשה היא דבר נפרד בפ"ע שאינו כערך הדיבור לגבי המחשבה, שמצייר האותיות המחשבה ממש, כי מה שחושב הוא מדבר כו' משא"כ ענין העשי' גשמיות הוא ענין בפ"ע, ונפרד בערך מהדיבור. והגם כי

בשוה"ג בגוכי"ק: טובלי' א"צ להגבי' וגם הכלי שמה נטלא זהו ג"כ דחוק.

ע"י דבורו שמצוה עושין הדבר ההיא, אינו רק גורם למעשה שע"י שצויה לעשות עשו דבר זה, ואינו בערך אחד עם מח' ודיבור שהדיבור מצייר אותיות המחשבה ממש, ולכן נא' אף להפסיק הענין, שבחי' מעשה עם הדיבור אינו בערך א' כמו הדיבור עם המח' כו' וז"ע תמונת ה', שהם ב' קוין מחוברי' הם בחי' מח' ודיבור, וקו רגל השמאלי שנפרד מן הגג הוא בחי' מעשה, כמ"ש בת"א ד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא הא', להיות כי בחי' מעשה אינו בערך א' עם הדיבור כמו הדיבור לגבי המחשבה, ועד"ו יובן למעלה ההפרש בין עשי' ליצירה, שבחי' העשי' רחוקה בערך מן בחי' היצי' יותר מערך היצי' לגבי הבריאה (ד"ה לבאר ענין המסעות דפ"ט) ולכן כל עיקר ענין ההפרש בין אח"פ לח"ל, שבאח"פ מאיר הארת מל' דאצי' דרך התלבשות מל' דבריאה ויצי' לבד, מבלי שיצטרך להתלבש גם במל' דעשי', והגם שבהכרח גם באח"פ יבוא האור והשפע דרך העשי', אין זה כ"א דרך מעביר בלבד ולא בדרך התלבשות ממש, וכמו שרואי' אור השמש ע"י אמצעי' זכוכית בהירה, שלא נשתנה ע"י אור וזיו השמש, ולכן באח"פ יתיחס האור ליצי' שהרי מה שעובר גם דרך העשי' הוא רק בדרך מעביר ולא בדרך התלבשות כו', משא"כ בחו"ל שעובר הארת מל' דאצי' גם דרך מל' דעשי' בבחי' התלבשות, ולכן יתיחס האור לעשי', כי ענין ההתלבשות הוא כמו המסך והפרכת שמעלי' על האור ביותר, וכמו החידה המשל שמעלי' על אור השכל, עד שהאור השמש הנראה דרך המסך נק' אור של תולדה, ולפיכך כשהמל' דאצי' המלובשת במל' דבריאה ויצירה מתלבשת במל' דעשי', יתיחס השפע ע"ש מל' דעשי', ולכן גזרו שם טומאה (על אוירא וגושא), כי בעשי' הוא תכלית ההסתור אלקות, שהקלי' שורש היצה"ר מעלימי' ומסתירי', ולכן ש' אל אד' המח' עשי' הוא בגימ' צו שאמרז"ל אין צו אלא ע"א, ואיך הוא זה, אלא דר"ל שנתלבש בלבוש הטבע עד שיכול לומר כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, וזהו בחי' ע"א, בחי' יש ודבר נפרד, וכיון שההשפעה נמשך ע"י בחי' לבוש זה לכן גזרו טומאה על אוירה, (ד"ה שובה הא'), ולכן אמרז"ל בפ' לפני אידיהן, ישראל שבחו"ל עובדי' כו', כי ענין ע"א הוא המשתחווה לשמש ולירח, מפני שמהם תצא השפעת המזון, וכמ"ש ממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים, הגם שבאמת נמשך השפע ע"י מ"מ הם רק שלוחי השפע בלבד, והם כגרון ביד החוצב בו, אמנם המשתחווה להם מחשיב ליש ודבר נפרד כאילו הם משפיעי' מצד עצמם, והנה ההשתחווה בגשמיות היינו שכופף ראשו וקומתו הגשמיות, כמו"כ יש השתחווה ברוחניות, שכופף ומבטל שכלו לדבר הנשפע מן השמש והירח שהם מגד תבואות, בדאגות הפרנסה ע"י איזה תחבולה כאילו התחבולה ההיא היא עקרית בהשפעה זו, והגם שנא' וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה (בפ' ראה פט"ו ס"פ י"ח) הרי ה' אלקיך כתיב, שלא יהא נפרד מאלקותו ית', משא"כ כשמחשיב את התחבולה לעיקר ה"ה בבחי' נפרד מאלקותו ית' ה"ז בחי' ע"א וה"ה חייב סקילה ברוחניות, שהו"ע שנעשה לבו כלב האבן כמו שהסקילה ה' ע"י אבנים כמו"כ ענין הסקילה ברוחניות שנעשה לבו מטומטם בבחי' טמטום הלב כלב האבן כו', ואמרם ז"ל ישראל שבחו"ל היינו מפני כי בחו"ל מאיר בחי' אל אד' גימט' צו כו', שלכן

גזרו טומאה על אוירה ואגושא. משא"כ באח"פ שהשפע יורד רק דרך מעביר העשי' ע"כ לא גזרו שום טומאה על אוירה וגרשה, כי ביצי' האור והחיות בלי הסתר כ"כ. נמצא מבואר אשר יש הפרש וריחוק גדול בין יצירה לעשי', וע' בת"א בד"ה בחדש השלישי בפי' על כל שבח מעשי ידיך, שכמו שהכח המלוכש בהכלי שעשה נעשה נפרד בפ"ע, כך ענין העשי' כו'.

והנה כמו שהוא בג' עולמות ב"ע, כמו"כ יובן זה גם בכלליות העולמות שמתחלקי' ג"כ לג' בחי' אלו כמש"פ הרמ"ז בפ' שלח קנ"ט א' שהם א"ק ואצ"י ובי"ע בכלל, ב"ע הוא בחי' עולם הפיורד שע"ז נא' ומשם יפרד והי' לארבעה ראשים הם ד"מ שכינה, והוא בחי' עשי' דכלליות. ויצירה דכלליות הוא בחי' אצ"י, ובריאה דכלליות היינו בחי' א"ק עולם הא"ס, ומ"מ נק' בשם בריאה לגבי א"ס ב"ה. (ע' ממ"ש מזה במ"א בד"ה רכב אלקי' רבותי' (כ"ה, וארשאו) בענין אדם דבריאה שהוא בחי' א"ק שהו"ע מח' הקדומה גילוי העלם העצמי לגבי עצמו כמשנ"ת שם באריכות יעו"ש). אשר גם בג' עולמות אלו הכללי' יובן ג"כ שעולמות בריאה ויצ' דכללית הם קרובי' זל"ז יותר מערך עשי' דכלליות לגבי יצי' דכלליות כו'.

גם ג' כלים רת"ס הם ג"כ ב"ע, והם חב"ד, חג"ת, נה"י, ע' מזה בד"ה זה' פקד את שרה, וכן בחדס גופא יש ג"כ ג' פרקין, חב"ד שבחדס וחדס עצמו, ונצח שבחדס שפועל השפע כמ"ש ע"פ פקדתי את אשר עשה לך עמלק, ונמצא כי הידי' שבהם כח המעשה הם בחי' עשי'. והגם כי חסד דרועא ימינא כו', אך בחדס עצמו יש ג' פרקין המדה שבלב זו עצם החדס ובה מלוכש חב"ד, אבל היד זהו עצם הנתינה והוא נצח שבחדס הוא בחי' עשי' כח המעשה, ומ"מ יש ביד עצמו ג"כ ג' פרקין כמ"ש מזה במ"א.

והנה כתי' שממית בידי' תתפש, ואמרו"ל במד"ר פ' תולדות ס"פ ס"ו באיזהו זכות השממית מתפשט בזכות אותן הידים שנא' ויעש גם הוא מטעמי'. נמצא שהשממית מקבלת מבחי' הידי', והיינו כי בהידי' יש צפרנים שהם מותרי מידות, דחדס דרועא ימינא הוא אברהם שיצא ממנו ישמעאל, וגבורה דרועא שמאלא יצחק כו', ולכן מצוה לגלח הצפרנים בע"ש כמ"ש בש"ע סי' ר"ס, וכן לפנות קורי עכביש בע"ש כמ"ש המ"א רס"י רס"ב, היינו להעביר יניקת הקלי' מהידי', כי ע"י הצפרני' הם מקבלי' חיות מהקדושה כו', ולכן צריך לקצוץ ולגלחם בכל ע"ש, שעיקר יניקת השממית הוא מהצפורן ממה שיוצא חוץ לבשר, ובמוצ"ש כשמביט על הצפרני' לאור הנר כמ"ש בזהר ויקהל דר"ח סע"א שצריך להביט בצפרני' בברכת במה"א בשעת הבדלה, הכוונה היא להיות כי ע"י הבטה זו ממשיך על הצפרני' מאור הנר, היא בחי' מל' שיהי' נכנעי' ובטלי' לבחי' מל' כמ"ש בזהר הנ"ל. ועד"ז יובן ענין נט"י ע"י מים, שהמי' מטהרי' אותם לדחות משם יניקת השממי', ושיהי' נטילה.

בגליון בסופו נרשם: נט"י י"ל שנוטלי' הידי' מהשממית ומפרידי' השממית מהידי', וע"ד וינטלם וינשאם רק שנש"כ זה"ע כהנים אבל בכ"י רק נטילה.

הצפרני' רק שומר לפרי, וכמו שהי' קודם חטא עה"ד, שהי' לבושו של אדה"ר מצפורן, כמ"ש המק"מ בפ"י הזהר הנ"ל בשם הע"ח.

ולהבין ענין רביעי' של נט"י בעבודה בנפש האדם, יובן בהקדם שורש ענין בי"ע שבעבודה בנפה"א. דהנה ארז"ל על ג"ד העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח, שהם בכלל ג' בחי' תורה ותפלה וצדקה, כי תפלה כנגד תמידין תקנו, והיא במקום העבודה שהוא בחי' עבודת הקרבנות, וגמ"ח היינו צדקה, וכנגד ג"ד אלו כתיב בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, שהם מח' זיכור ומעשה. בראתיו הוא בחי' מח' שהיא בחי' בריאה יש מאין, והיא נגד התפלה, שהיא עבודה שבלב זו הכוונה במח' ורעו"ד, כי תפלה בלא כוונה היא כגוף בלא נשמה, ודיבור התפלה הוא רק שיהי' הקול מעורר הכוונה, לכן היא במקום הקרבנות, ועבודת הקרבנות היתה תלוי' בכהן בעובדא וברעותא דליבא כנו' בזהר, והיינו שתהי' כוונתו ומחשבתו דבוקה בה' להיות מרכבה אליו ית' ולמסור נפשו ורצונו לה' ית' להיות לו רק רצון א' ולב אחד לאביו שבשמי' שלא להפריד מיחדו ואחדותו ית' ע"י סוד מרע ועשה טוב, דהיינו כד אתכפיא סט"א אוי יאיר עליו אור ה' על נפשו. ועד"ז תקנו ברכת השחר בא"י אלקינו מ"ה, כי אנו מבקשי' שיומשך בחי' הוי' להיות העולמות שלא יופסק חיותם וקיומם ולא יסתלק למעלה כטבע האש ח"ה, ולהיות בחי' אלקינו שנהי' בטלי' אליו בבחי' מרכבה אליו ית' עד שיקרא שמו עלינו שהוא אלקינו כמשנ"ק אלקי אברהם ע"ש שהוא בחי' מרכבה ולא להיות דבר יש ונפרד בפ"ע, רק מלך העולם, פי' מה שהוא מהות ומחי' העולמות להיות יש ונפרד בפ"ע הוא מפני היותו מלך שמו נקרא ואין מלך בלא עם מל' עוממות דבריו זרי' ונפרדי', שאם יהי' לאדם הרבה בנים אין נק' שמו מלך עליהם כמ"ש במ"א, משא"כ ישראל נקראו בנים למקום ברא כרעא דאבוה שהרגל בטלה להראש כמ"ש במ"א, והנה כל חיות וקיום העולמות והתהוותם מאין ליש תמיד תלוי במה שאנחנו ממשיכי' עלינו אלקותו ית' להיות בטלי' אליו, כי הנשמות המה פנימיות העולמות, כמארז"ל כשם שא"א לעולם בלי רוחות כך א"א לעולם בלי ישראל, שישראל הם קיום מעמד כל העולמות, הוא כמשל חיי הגוף שתלוי' בפנימיות גפש החיונית, שאם יש איזהו מאורע בנפשו החיונית גם כל גופו נהפך לחולה, לכן אומרי ברוך א"י, אמ"ה פי' שיבורך ויומשך להיות ש' הוי' להיות כל הנמצאי' ע"י שיהי' לנו בבחי' אלקינו, ואזי יהי' מלך העולם, ותיקנו לומר כן בכל שחר להיות כי מחדש בטובו בכ"י תמיד מע"ב, ומהוה אותם ליש מאין המוחלט, אך אין נמצא משל כמוהו ודוגמתו למטה כלל להראות רק אפס קצהו שבכ"י מאיר מחשך הלילה, וכבריייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא, וה"ה כמו יש מאין.

יצרתיו הוא בחי' הדיבור שעושה צורה לאותיות המחשבה, ואין אותיות הדיבור יש מאין כמו אותיות המח', כי כבר היו אותן האותיות בתוך

המח', ואינם אלא בחי' צורה התגלות לאותיות המח', שהם כמין חומר לצורה זו המצטייר באותיות הדיבור. והוא נגד התורה שעיקר מצותה בדיבור, וכמ"ש ושננתם לבניך דברת בם, וכת' והגית בו יומם ולילה, וקי"ל דהרהור לאו כדיבור דמי, ואין יוצא ידי חובתו בהרהור לבד. והגם שמעלת התורה עולה למעלה מעלה על מעלת התפלה כמארו"ל במשנה פ"א דפאה, ות"ת כנגד כולם. אך מטעם זה עצמו, לפי שמעלתה במקורה היא ברום המעלות ברצון עליון ב"ה הנק' סתימא דכל סתימין, א"א לקבל אורה בבחי' גילוי עד שתדך למטה ותתלבש בגשמיות עוה"ז הקל קול יעקב בהבל פיהם שבהם יתלבש אור ה' הגנוז בתורתו ומאיר בבחי' גילוי להחיות כל העולמות עליונים ותחתונים, וכידוע ליי"ח שכ"ד עליון מאד אינו בא לידי גילוי אורו אלא למטה בסוף מעשה כנ"ל.

אף עשיתיו כנגד מעשה הצדקה. והנה בג' דברי' אלו אנו ממשיכי' עלינו אור ה' להיות האור נאחז, כמו עד"מ בפתיחה או בעצי', וכמו שאנו רואי' שהאור הנאחז בעצים נעשה אור הרבה במאד מאד, אבל הוא גס ועב, והנאחז בפתיחה הוא אור מועט, אבל הוא דק. ככה הר"ע התאחזות אור ה' במח' הוא אור מועט שאין פעולתו בהתגלות כ"כ להחיות העולמות כמו פעולת המעשה ודיבור בת"ת דעקימת שפתיו הוי מעשה, וכמו שאמר הכתוב היום לעשותם, וזה כל האדם ותכלית ירידת נשמתו לעוה"ז להמשיך אור ה' בבחי' גילוי מרום המעלות עד סוף המעשה. אבל השראת אור ה' במחשבה היא רוחניות דקה מרוחניות הנמשך ונתפשט למטה בבחי' המעשה. אלא שבבחי' המעשה ודיבור התפשטות האור הוא הרבה וניכר פעולותיו. וכמו שאנו רואי' ברוחניות האדם בנפש החיונית שפעולת המחשבה שבראש אינה כ"כ כמו פעולת הרגלי' שהם מנענעי' את כל הגוף ומוליכי' ממקום למקום, אעפ"כ הראש הוא עיקר חיותו שבו תלוי כל חיות נפש האדם, אלא ששניהם צריכי' זל"ז. וכך הענין בתורה ותפלה וצדקה שכולם צריכי' זה לזה. נת' שבחי' אף עשיתיו בעבודה היא בחי' מעשה הצדקה שהיא ההשפעה הנמשכת ע"י הידים, שבהידים מלוכס כח המעשה שהיא בחי' עשי' בכלל, כשנ"ת.

ועפ"ז יובן פי' הפסוק ולא הכירו כי היו ידיו שעירות כידי עשו אחיו, פי' שקאי על בעלי עסקים העוסקים במו"מ נק' ידים, וז"ע ידים עסקניות הן. והמכוון מזה בכדי שעי"ז יתן אח"כ לצדקה ממה שירויה, כמ"ש פתח תפתח את ירך, נדבת ירך, והנה השערות של עזים מהם יניקת החיצוני' כמ"ש מזה במ"א, וכך כשעוסק במו"מ צריך לעסוק בענינים גשמיים, וז"ע ידיו שעירות. אך המכוון בכדי שעי"ז יתברר הנצוצות ויתעלו. וז"ע שערך כעדר העיז' שגלשו כו' וכמו שעשו יריעות עיזים לאהל על המשכן. וזהו ענין אף עשיתיו, אף מרבה דבר שלמעלה מבחי' בראתיו יצרתיו, דהיינו שעי' הבירור דעשי' נמשך בחי' גבוה יותר שלמעלה מבי"ע. וז"ע שנוטלי' ממנו לידי' בחי' רובע ישראל שלמעלה מג' בחי' מחודמ"ע.

כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם ושבתה הארץ שבת להוי' שש שנים תזרע שדך כו'. והנה משמעות הכתוב שמיד כי תבואו אל הארץ ושבתה קודם שיתחילו השש שנים, ולכא' אין זה מובן שהרי השביתה הוא אחר השש שנים כו'. ותירץ בספר פ"י שהשביתה גורם שיהי' אח"כ שש שנים תזרע שדך כו' ואספת את תבואתה, וכמו המן שלא הי' יורד בשבת וכמ"ש היום לא תמצאנהו בשדה ואעפ"כ מה שלא הי' יורד בשבת זה הי' הגורם שירד בששה ימי השבוע, וכך ע"י ושבתה הארץ עי"ז שש שנים תזרע כו'. והנה להבין זה י"ל מקודם מ"ש את חג המצות תשמור למועד חדש האביב כי בו יצאת ממצרים כו' וחג הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע בשדה וחג האסיף באספך את מעשיך מן השדה. שהשלש מועדים נקבעו דוקא על זמן שנגמרת התבואה, ולכך אנו רואים שאין התבואה אביב עדיין אזי מעברין את השנה כדי שיהי' פסח בחדש האביב כו'. ולכא' אינו מובן למה הוקבעו דוקא באותו זמן שהתבואה נגמרת כו', ומה שייכות מועדים לתבואה. אך הענין הוא דהנה כמו שיש תבואה וזריעה וקצירה בגשמי' כמ"כ יש ג"כ תבואה ברוחני', ומה שהכתוב מקפיד דוקא על זמן התבואה, המכוון היא על תבואה רוחני', אע"פ שאין המקרא יוצא מידי פשוטו, אעפ"כ עיקר הכוונה קאי על תבואה רוחני' והראי' משמיטה, רק שהקפידא ג"כ על תבואה גשמי' כו'. ולהבין ענין התבואה ברוחני', הענין הוא דהנה כתי' קדש ישראל לה' ראשית תבואתה, והקרי הוא תבואתו בוי"ו, שנש"י נק' בשם ראשית תבואתו כו'. וזהו מ"ש וזרעתי לי בארץ לא גלו ישראל לבין האומות אלא להוסיף עליהם גרים, כלום אדם זורע סאה כו', כך לא גלו ישראל אלא להוסיף גרים. ולכא' אין זה מובן שהרי אמרו"ל קשים גרים לישראל כספחת, וגם שאין מצוי אצלינו גרים כלל. אך הענין הוא שקאי על בחי' ניצוצי' שנפלו בשבה"כ לבין האומות ועי"ז שישראל הם בגלות תחת אותו השר הם מבררי' ומעלים את הניצוצי' דקדושה, וזהו להוסיף עליהם גרים כו'. והנה אנו רואים למטה שענין הזריעה היא שזורעין גרעין בארץ ונרקב בארץ ובטל לכח הצומח שבארץ ועי"ז הוא מצמיח בתוס' מרובה, ואם אינו נרקב אינו מצמיח כלום כו', כך ישראל עי"ז שירדו למטה בגוף ונה"ב וביותר כשהם בגלות שהוא ענין רקבון וכליון ומקיים תר"מ בבחי' אתכפיא ואתהפכא מחשוכא לנהורא שנעשה בבחי' אין וביטול המהות עי"ז נעשה אח"כ בחי' צמיחה בתוס' וריבוי יותר מכמו שהי' למעלה. ופי' ענין הצמיחה למעלה, היינו שיהי' גילוי אוא"ס כו', וכמ"ש וארוכתך מהרה תצמיח, שהצמיחה נמשך מבחי' א"א בחי' כתר כו', את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח כו', שהגילוי שיהי' לע"ל ע"י משיח בן דוד נק' בחי' צמיחה, והנה ע"י משיח יהי' התגלות בחי' הכתר וכמ"ש ישכיל עבדי ירום וגבה מאד כו', וכן כתי' זורע צדקות מצמיח ישועות, ישועות הוא כמ"ש וישע ה' אל הבל כו' שהוא בחי' המשכת ש"ע נהורין כו'. והיינו שעל ידי הזריעה דוקא נעשה אח"כ בחי' צמיחה בתוס' וריבוי יותר כו', והיינו שיהי' הגילוי למטה בעלמא דאתגליא כמו בעלמא דאתכסיא כו', וזה מ"ש ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם דהיינו מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא. ושרש ב' העולמות הוא ב' שמות

הוי', וכמ"ש ויקרא הוי' הוי' כו' שיש בחי' הוי' שלמעלה מסדר השתלשלות שהוא בחי' מ"ש עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד שהיא בחי' שם הוי' שבבחי' סוכ"ע. והוי' הב' הוא בחי' שם הוי' שבבחי' סדר השתלשלות שנעשה מקור לעולמות. וע"י הזריעה והרקבון וביטול של נש"י נעשה המשכה שבבחי' שם הוי' דלעילא בשם הוי' דלתתא. ועי"ז נמשך המשכה מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגלי'. וזהו ענין הצמיחה כו'. והנה עיקר הצמיחה יהי' לע"ל שאז יהי' הגילוי למטה כמו למעלה ממש * וכמ"ש ביום ההוא יהי' הוי' אחד כו' וכידוע. אך ברגלים נעשה ג"כ מעין צמיחה זו שברגלים נמשך ג"כ הגילוי מאו"ס למטה. וזהו שהרגלים נקבעים על זמן קצירת התבואה לפי שברגלים היא בחי' צמיחה ברוחניות. והנה סדר הרגלים. רגל ראשון הוא חג המצות שהוא בחדש האביב. והנה כתי' כי השעורה אביב שבפסח הוא רק קציר שעורי' כו'. והענין הוא דהנה שעורה היא בחי' שעור ה', ופי' שעור ה' הענין הוא דהנה כתיב בהבראם, בה' בראם, דהיינו שברה"ע נמשך רק מבחי' ה' שהוא בחי' אתא קלילא דלית בי' מששא. שהברת אות ה' הוא קל לדבר מכל האותיות כידוע. והיינו שברה"ע נמשך רק מבחי' זו והארה בעלמא שאינו נוגע אל עצמותו כלל כו'. וזהו מ"ש אני הוי' לא שניתי לפי שאינו תופס מקום אצלו בחי' ברה"ע לפי שהוא רק מבחי' זו והארה לבד. וע"כ אני ה' לא שניתי כו'. והנה בחי' ה' מתחלק לה' מוצאות הפה. והיינו שכדי שיומשך מבחי' הלב להתחלקות ריבוי אותיות צריך שיתחלק הלב לה' מוצאות הפה. וזהו שעור ה' שבחי' ה' זה נמשך לכוו"ח לפושע"ד. וכמ"ש נודע בשערים בעלה כו"ח לפי מאי דמשער בלבי' כו'. והיינו שנמשך בכאו"א לפי מדריגתו. מלאכי' ונשמות. לפי שאם הי' מאיר כמו שהוא בלתי התחלקות היו בטלים במציאות ממש וכמשארז"ל הרישט אצבעו הקטנה ביניהם ושרפן. אצבע הקטנה היא בחי' ה' תתאה וכמ"ש ושם הקטנה רחל ה' קטנה כו'. והנה בפסח נמשך התגלות בחי' ה' בה' בראם. והיינו שיהי' בבחי' ראי' והתגלות ממש וכמ"ש שאז מרום עיניכם וראו מי ברא אלה. כי מצרים הוא בחי' מיצר מי שמצרים הוא בחי' ערות הארץ שמסתיר על בחי' האין האלקי השופע תמיד. אך בפסח שיצאו ממצרים אז הוא התגלות בחי' שעורה שעור ה' כו' בכל חד וחד לפושע"ד נמשך אצלו בהתגלות ובבחי' ראי' איך שמי ברא אלה בבחי' בריאה מאין ליש כו'. ומה שבפסח דוקא הוא רק מבחי' שעורה היינו לפי שבפסח יצאו ממצרים וכמ"ש כי בו יצאת ממצרים, מצרים הוא בחי' ערות הארץ שהיו מושקעים במ"ט שע"ט ובפסח יצאו ממצרים, וכדי שיתחברו לאלקות זהו ע"י שעורה דוקא שהיא בחי' מל'. כי זה השער לה' דא היא תרעא לאעלאה. בזאת יבא אהרן אל הקדש שהיא בחי' קבועמ"ש שהוא ע"י התבוננות של בחי' בריאה מאין ליש. וראו מי ברא אלה. לפי שא"א להתחיל כ"א בה' תתאה. וכמשארז"ל שבת דל"א כל אדם שיש בו תורה ואין בו י"ש דומה לגזכר שמסרו לו מפתחות הפנימי' ולא מסרו לו מפתחות החיצוני' בהי' עייל, ולכך בפסח שאז הוא התחלת יצ"מ ע"כ א"א להתחיל כ"א

בכ"י כתוב: ממך.

בבחי' ה' תתאה כו'. וזהו שפסח נק' אביב, היינו כי אביב הוא אב י"ב, אב הוא בחי' כי אתה אבינו, וי"ב הוא י"ב בקר דבריאה שהים עליהם מלמעלה וכמ"ש שלשה פונים נגבה שהוא ענין ד' חיות המרכבה שכל א' כלול משלשה שהם שרש של הי"ב שבטים כו', ונתחברים ונעשי' אחד. כי אביב הוא ג"כ לשון התחברות, וכשארז"ל קישות שהתליעו באביו, שפי' במחובר כו', זהו היינו שאז נעשה התחברות נש"י לאלקות, וע"כ נק' חדש האביב. והתחברות זו זהו ע"י מצה דוקא, וכמ"ש את חג המצות תשמור שבעת ימים תאכל מצות כו' למועד חדש האביב, שמשמע שע"י שבעת ימים תאכל מצות ע"י נק' חדש האביב, שהוא בחי' התחברות של נש"י עם אלקות. והענין הוא דהנה אמרז"ל אין התינוק יודע לקרות אר"א עד שיטעום טעם דגן דוקא, והיינו שכדי שידע התינוק לקרות אבא שהיא הברה שלא עפ"י שכל שאינו מבין כלל איך שהוא אביו לפי שהוא המולידו ואעפ"כ הוא נמשך אחר אביו, ואדרבה שיש לו געגועים יותר מגדול, וזהו ע"י טעם דגן דוקא שהוא בחי' מצה. והיינו כי מצה הוא בה' שע"י מצה נמשך שיהי' בחי' גילוי ה' בהבראם בה' בראם וראו מי ברא אלה, לפי שמצה היא בחי' ביטול ושפלות שאינו מסתיר על בחי' אלקות המהות תמיד מאין ליש כו'. משא"כ חמץ שהיא בחי' הגבוהה והתנשאות היא מסתיר על אין אלקי המהות תמיד מאין ליש, וע"כ ע"י מצה דוקא נעשה בחי' אביב כו'. ועו"ל דלכך נק' חדש האביב, לפי שפסח אב ומקור לכל המועדים, לפי שא"א להגיע לשאר המועדים שהם אפי' מדריגות עליונות יותר כ"א ע"י פסח שהיא בחי' שעורה שעור ה' דוקא לפי שהוא הפתח הראשון, וזהו מ"ש בפסח, ופסח הוי' על הפתח שהוא בחי' פתח ושער ליכנס, ודא הוא תרעא לאעלאה כו', וזה שנא' ראשית תבואתה בה' דהיינו תבואת ה' בחי' בהבראם בחי' שעורה כו'. אך הנה בשבועות הוא זמן קציר חטים כו' וחג הקציר בכורי מעשיך, שאז הוא זמן הבאת ביכורים בחי' שדה האילן, זהו קציר חטים, כי יש דעה שחטה הוא עה"ד, וכמשארז"ל כו' עה"ד שאכל אדה"ר חטה היתה, וזהו בעצרת על פירות האילן כו'. והנה עץ הוא בחי' מ"ש כי האדם עץ השדה, שהיא בחי' עץ החיים כו', שהוא קאי על התורה שתורה נק' ע"ח וכמ"ש עץ חיים למחזיקי' בה, וזהו שנק' אדם כי אדם הוא כלול מרמ"ח אברים ושס"ה גידים שזהו בחי' רמ"ח פקודין רמ"ח אברים דמלכא, והנה אנו רואים שאברי האדם הם מתאחדים ממש עם הנפש, שעצמי' הנפש מתלבש באברי האדם, משא"כ בחי' דיבור אף שנמשך ג"כ מהנפש אעפ"כ הדיבור נעשה נפרד ויוצא לחוץ, אבל באברי' הוא התאחדות הנפש ממש כו'. וזהו ג"כ ההפרש שבין פסח לשבועות, שבפסח הוא התגלות בחי' שעורה שהוא בחי' שעור ה' דהיינו בחי' דיבור העליון שנעשה מקור לעולמות, משא"כ שבועות היא בחי' מ"ת שהוא בחי' התגלות עצמות אוא"ס שמלוכש בתורה, וזהו שנק' עץ השדה כו'. וזהו תבואתו בוי"ו כו' כי וי"ו הוא אילנא דחיי וכמ"ש בזהר ע"פ ונתתם לי אות אמת דא אות וי"ו, כי וי"ו הוא מדתו של יעקב, והנורא אל עליון בתוס' וי"ו שהוא בחי' בריח התיכון המברית מן הקצה כו'. וזהו שהקרי הוא תבואתו בוי"ו, שהוא ענין תבואת וי"ו שבשבועות, הוא התגלות בחי' וי"ו של שם הוי' כו'. והיינו שהוי"ו

הוא כמ"ש קדוש בוי"ו שענין קדוש הוא בחי' מובדל שהוא בחי' סוכ"ע כו', וזהו ענין ג"פ קדוש עד שנמשך הוי' צבאות אתו הוא בצבא שלו שהוא בחי' ה' אחרונה כו' כנגד ג' אותיות של שם הוי' כו', שג' אותיות ש' הוי' הם בחי' קדוש ומובדל בחי' סוכ"ע. וזהו שנק' הקב"ה ברוך הוא בחי' ממכ"ע, וקדוש הוא בחי' סוכ"ע. וזהו שנק' קציר חטים, חטה הוא כ"ב אותיות דאורייתא שבהם הוא גילוי עצמותו ית' וכמ"ש נגילה ונשמחה בך בעצמותו, וגם בך הוא כ"ב אותיות התורה, והיינו שע"י כ"ב אותיות התורה עי"ז נגילה ונשמחה בך ממש לפי שבתורה הוא התגלות עצמותו ע"ד שבאברי האדם הוא התגלות והתאחדות הנפש ממש כו'. וזהו שנק' קציר חטים, ומה שנק' קציר חטים לכאן אין זה מובן, שהרי בשבועות אסור לקצור, אך הענין הוא דהקצירה קאי על קצירה רוחניות שבשבועות הוא בחי' קצירה כו'. ולהבין מהו ענין הקצירה ברוחניות, הענין הוא דהנה כתי' עיניך בשדה אשר יקצורו, ופי' בזה עיניך קאי על הסנהדרין שנק' עיני העדה, ולכך נק' עיני העדה שכל הרמ"ח אברים שבאדם נמשכין אחר העינים, וזהו מ"ש ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, שהעינים הם העיקר, וכמשארז"ל עינא ולבא תרין סרסורי דעבירה הם, וזהו מ"ש משלי כ"ג כ"ו תנה בני לבך לי ועיניך דרכי תצרנה, שכיון שתתן עיניך ולבך לי אזי ממילא דרכי תצרנה כו', וכך כללות נש"י נמשכי' אחר הסנהדרין, ולכך נק' עיני העדה, ועי"ל שלכך נק' הסנהדרין עיני העדה לפי שעבודתם הוא בבחי' עינים, וכמ"ש לבבתי באחת מעיניך והכתי' הוא באחד מעיניך, והיינו שעינים הוא כמ"ש עיניך יונים, שיונים עיקר התענוג שלהם הוא בעינים שמסתכלים זע"ו, וכך הסנהדרין כל עיקר עבודתם הוא לאסתכלא ביקרא דמלכא, עיני האדם לא תשבענה, ויש בזה ב' בחי', באחת מעיניך, ובאחד מעיניך, היינו שכשהם במדרגת יח"ע ביטול במציאות, אז נק' באחד מעיניך ל' דכר, כי אחד הוא יח"ע כו', וכשהם רק בבחי' ביטול היש לבד אז הוא באחת מעיניך. ופי' עיניך בשדה אשר יקצורו, היינו שע"י עיניך שהוא בחי' לאסתכלא ביקרא דמלכא, עי"ז הם מקבלים השפעה מלמעלה, כי שדה הוא ציון וכמ"ש ציון שדה תחרש, וכן כתי' וירא והנה באר בשדה, באר זה ציון, והיינו שהם מקבלים את ההשפעה מלמעלה ע"י ציון, כי כל השפעות נמשך מציון, וכמ"ש מי יתן מציון ישועת ישראל, מציון תצא תורה, וברכה ג"כ מציון כטל חרמון שיורד על הררי ציון כו', וזהו אשר יקצרון היינו כי קצירה הוא בחי' השפעה והמשכה מלמעלה, וכמו למשל קצירה גשמי' שע"י הקצירה עי"ז נעשה לחם כו', וכמ"ש זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד, שהקצירה הוא בחי' תשלום שכר שע"י הזריעה של צדקה. ועיניך בשדה אשר יקצרון היינו שע"י עיניך שמלמטה למעלה כך נמשך מלמעלה"ט, וכמשארז"ל כדרך שבא לראות כך בא ליראות מה לראות בב' עינים של מקום, וכמשארז"ל כתי' עיני ה' אל צדיקים וכת' עין ה' אל יריאיו, בשעה שישראל עושין רש"מ אז עיני ה' אל צדיקים ובשעה שאין עושין רש"מ אז עין ה' אל יריאיו, כי עין הוא בחי' ראי' והשגחה, ויש ב' מיני השגחות, היינו בחי' שם הוי' ושם אלקי', ואם ערש"מ אז נמשך מבחי' עיני הוי' דהיינו גם מבחי' שם הוי', ואם אין ערש"מ

או אינו נמשך רק מבחי' שם אלקים כו', וזהו שע"י עיניך שמלמטה למעלה נמשך הקצירה מלמעלה למטה. וזהו מה שחג השבועות נק' חג הקציר שהוא בחי' המשכה מלמעלה. והנה זהו בדרך כלל שנש"י מקבלי' השפעה והמשכה זו ע"י הסנהדרין שנק' עיני העדה. ודרך פרט יש בכ"א בחי' עיניך יונים, בחי' לאסתכלא ביקרא דמלכא שהוא בחי' ק"ש ואהבת כו', שהוא בחי' אה"ר, ועי"ז נמשך אח"כ בחי' הקצירה שהיא בחי' תורה, וזהו שמברכין בכל יום גותן התורה שנמשך בכ"י המשכת התורה. אך הנה מתחלה צריך להיות דוקא בחי' חג המצות שהוא חדש האביב בחי' שעורה בחי' יר"ת קבעומ"ש. לפי שא"א להיות המשכת התורה בלתי י"ש וכמשארז"ל שבת דל"א. כל אדם שיש בו תורה ואין בו י"ש דומה לגובר כו' בהי עייל, ולכן צריך להיות תחלה חג הפסח כו'. והנה בין פסח לשבועות יש מ"ט ימי העומר, והיינו שכדי שיהי' מ"ת צ"ל מתחלה לברר כל המדות ולהפוך אותם מחשוכא לנהורא כו' ועי"ז נמשך אח"כ בשבועות בחי' מ"ת כו'. ועתה י"ל מה שחג הסוכות נק' חג האסיף באספך מן השדה. ולהבין זה י"ל מארז"ל מכריז ר' ינאי על דלית לי' דרתא ותרעא לדרתא עביד, כך כל אדם שיש בו תורה ואין בו י"ש. ונמצא שהתורה היא רק תרעא לדרתא, שיראה הוא העיקר, וכן משמע מפ' ויצונו ה' את כל החוקים האלה ליראה את כו' שמשמע שהיראה הוא העיקר. ולכא"ו אין זה מובן, שהרי מצינו להיפוך שהתורה נק' מפתחות הפנימי' ויראה הוא רק מפתחות החיצוני' וכמשנת"ל. אך הענין הוא דהנה אמרז"ל אם אין יראה אין חכ' אם אין חכ' אין יראה, והיינו שיש ב' בחי' יראה, יר"ת ויר"ע. יר"ת הוא בחי' יראת חטא, וכמשארז"ל כל שיראת חטא קודמת לחכמתו חכ' מתקיימת, והיינו שיראת חטא הוא שירא למרוד בהקב"ה ולא לפגום ח"ו במחדומ"ע, וזהו יר"ת שקודם לחכמתו ועי"י יראת חטא עי"ז חכמתו מתקיימת כו', וזהו שאם אין יראה אין חכ'. ופי' ואם אין חכמה אין יראה הוא בחי' יר"ע, והיינו שיר"ע הוא בחי' ביטול במציאות איך שכולא קמי' כל"ח וכאין כו'. כי יש ב' דעות, ד"ע וד"ת, ד"ת הוא מאין ליש, וד"ע הוא איך דכולא קמי' כל"ח וכאין, ויהי' למטה ג"כ בחי' הגילוי איך שכלא כו'. ולבחי' יר"ע זה בחי' תורה הוא רק תרעא לדרתא שהעיקר של תומ"צ כדי שיגיע לבחי' יר"ע זה וכמ"ש ויצונו ה' לעשות את כל החוקים ליראה כו', וכן כתי' ראשית חכ' יראת ה', שיראת ה' היא ראשית חכ' ואם אין חכ' אין יראה, שע"י חכ' התורה דוקא עי"ז מגיע לבחי' יר"ע, לפי שאורייתא מח"ע נפקת, ובחכ' שורה אוא"ס לפי שחכ' היא כח מה כו' בחי' ביטול במציאות, ע"כ ע"י חכ' מגיע לבחי' יר"ע כו'. וזהו שהתורה נק' ע"ש משה תורת משה עבדי לפי שמשא הוא בחי' מ"ה ביטול במציאות וכמ"ש ונחנו מה, וזהו שא' כי כבד פה כו', שלא הי' יכול להשפיל א"ע בבחי' דיבור לפי שדיבור הוא בחי' יש, משא"כ משה הי' בחי' מה בעצם כו', ע"כ נק' התורה על שמו, לפי שאורייתא הוא ג"כ בחי' ביטול, ולזה ע"י התורה מגיע לבחי' יר"ע כו'. והנה בחי' יר"ע זה הוא המתגלה בסוכות כי סוכות היא בימים נוראים, ועש"ז נק' ימים נוראי' ע"ש שאז הוא התגלות בחי' יר"ע כו' ולזה נא' באספך מן השדה, והיינו כמו למשל בגשמי'

שאו אוספין את התבואה מן השדה לבית או לאוצר, וכך בחג הסוכות היא אסיפה לבחי' אוצר של יראת שמים, וכמשארז"ל אין להקב"ה בעולמו אלא אוצר של יראת שמים כו'. ועי"ל דלכך נק' יראה ע"ש בחי' ראי', כי בחי' יראה זו היא התגלות בחי' יראה שיהי' בבחי' ראי' ממש, וכמ"ש לע"ל כי עין בעין יראו את ה' ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר, וזהו מ"ש וה' עליהם יראה כו', ועי" התורה נמשך בחי' ראי' כו', אך עדיין י"ל למה נק' חג האסיף כו'. הענין הוא, דהנה התורה נק' אדם, וכמ"ש זאת התורה אדם, וכמ"ש לעיל, לפי שרמ"ח פקודין הם רמ"ח אברי' דמלכא ושס"ה ל"ת הוא שס"ה גידים כו'. והנה כתי' והחיות נושאות את הכסא, דהיינו שהחיות נושאות את הכסא וגם האדם שעל הכסא, וכמ"ש ועל הכסא דמות כמראה אדם כו', לבחי' כי לא אדם הוא. כי אדם הוא התחלקות קוין, חסד דרועא ימינא כו', וזהו שחג הסוכות נק' חג האסיף, דהיינו שאוסף ומקבץ את הבחי' אדם, שהוא בחי' תורה שהיא בחי' התחלקות קוין, לבחי' שלמעלה מהתחלקות, וזהו מ"ש כי אבי ואמי עזבוני וה' יאספני, אבי ואמי הוא בחי' תושב"כ ותושבע"פ וכידוע, ואף שאבי ואמי עזבוני, והיינו שפגם בתורה, אך אעפ"כ וה' יאספני, והיינו לפי שתורה היא בחי' התחלקות קוין, חסד דרועא ימינא גבורה דרועא שמאלא כו', ע"כ אם פגם באיזה עון יש בחי' דין ע"ו, ולכך יש דין בתורה על מי שעבר על רצה"ע, אך וה' יאספני הוא בחי' אא"ס שלמעלה מהתחלקות עדיין, שאין שם בחי' דין, כי לית שמאלא בהאי עתיקא כו', ע"כ וה' יאספני כו', אף שפגם ברצה"ע, וזהו עי" התשובה דוקא, כי תשובה היא החזרת רצה"ע שיהי' המשכת רצון חדש כו', וזהו שחג הסוכות נק' חג האסיף, לפי שחג הסוכות הוא אחר ר"ה ויוכ"פ שהוא בחי' עשיית, וע"כ הוא בחי' אסיפה וקיבוץ למעלה מהתחלקות קוין שמשם נמשך סליחת העוונות כו', וזהו והלך לפניך צדקין וכבוד ה' יאספק, וזהו מ"ש ואספת דגנך ותירושך ויצהרך שהוא קאי על התורה, דגנך הוא הלכות גליא שבתורה, ותירושך הוא בחי' אגדות כו' ויצהרך הוא בחי' פנימיות התורה, רזין דאורייתא שהם נאספים הכל למעלה מבחי' התחלקות כו', וזהו שהרגלים נקבעו על זמן התבואות, כי התבואה קאי על תבואה רוחני' שהוא ענין תבואת ה' ותבואת וי"ו בחי' שעורה וחטה שהיא בחי' קבעומ"ש ותורה כו', אך הנה נש"י נק' ראשית תבואתו וכמ"ש קדש ישראל לה' ראשית תבואתו, והענין הוא דהנה התבואה נזרעת בארץ ובארץ מלוכש כח הצומח להצמיח כו', וכך נש"י נק' בחי' ארץ וכמ"ש כי תהיו לי אתם ארץ חפץ, שכשישראל מקיימים תו"מ עי"ו מצמיח כו', משא"כ המלאכים ביקשו את התורה לא ניתנה להם, וכן אילו עכו"ם מקיים תו"מ לא מצמיח כלום, לפי שבנש"י דוקא מלוכש כח הצומח להצמיח את התבואה הנ"ל, וזהו מ"ש והארץ נתן לבנ"א, אתם קרוים אדם דוקא, שבהם מלוכש כח הצומח כו', ולזה נק' ראשית תבואתו כו', ובוה יובן ענין ושבתה הארץ שבת להוי' ואח"כ עי"ז שש שנים תזרע שדך כו', והענין הוא דהנה כתי' גבורי כח עושי דברו, וארז"ל בשומרי שביעית הכתוב מדבר,

בגליון בסופו נרשט: ע' בפרדס כח"מה אוצר.

והיינו לפי ששמירת שביעית צריך בחי' התגברות יתירה על יצה"ר ולעמוד בנסיון כל השנה שלא לחרוש ולא לזרוע וכל עבודתם הי' רק חרישה וזריעה וכשמתגבר' על נפשם ומקיימ' מצות שביעית נק' גבורי כח כו'. והנה כל השנים הם מקבלים ע"י הסנהדרין וכמ"ש עיניך בשדה אשר יקצרון, שנש"י מקבלים ההשפעה ע"י עיניך יונים שהוא בחי' הסנהדרין, לפי שסנהדרין עבודתם בבחי' עיני' לאסתכלא ביקרא דמלכא, משא"כ כללות נש"י א"א להם להיות בחי' זו שהם טרודים בעבודה לחרוש ולזרוע כו'. אך זהו כל הששה שנים, אבל בשביעית שהוא בחי' ושביתה הארץ שהוא בחי' כנס"י שאין להם עבודה בגשמי', ממילא הי' העבודה של כללות נש"י ג"כ בבחי' עיניך לאסתכלא ביקרא דמלכא כמו הסנהדרין כו', ועי"ז נעשה בשדה אשר יקצרון, דהיינו שע"ז נעשה בחי' הקצירה שהוא בחי' השפעה הנמשך מלמעלה כו', וזהו שע"י ושביתה הארץ עי"ז נעשה אח"כ בחי' השפעה כו', לפי שע"י ושביתה הארץ נעשה בחי' הצמיחה והקצירה של התבואה ברוחני', וממילא נמשך אח"כ בחי' התבואה בגשמי', וכמו המן שלא הי' יורד בשבת וזה הי' הגורם שירד בששה ימי השבוע כו', כי מה שלא ירד בשבת היינו שלא ירד למטה בגשמי' וכמ"ש היום לא תמצאוהו בשדה שבשבת לא הי' נמצא כו', אבל למעלה ברוחני' הי' יורד המן, וע"כ הוא הגורם שיהי' יורד בששה ימי החול לפי שכשנמשך ברוחני' ממילא נמשך בגשמי' כו', וכך עי"ז ששביתה הארץ שהוא דוגמת שבת כל השביעין חביבין, בימים יום השבת, ובחודשים חדש השביעי, ובשנים שנה השביעית כו', ועי"ז נעשה אח"כ בחי' הצמיחה והקציר' ברוחני' ע"י עבודתם בבחי' עיניך, לאסתכלא ביקרא דמלכא, וכמ"ש עיניך בשדה אשר יקצרון, שע"י עיניך עי"ז נעשה הקצירה כו', וכשנעשה הקצירה ברוחני' ממילא נמשך אח"כ בגשמי' כו'.

רפ"ח * דפסחים חרעתי לא גלו.

עיניך עיני העדה זח"ב ויקהל דרי"ח ע"א ע"פ עיניך בשדה אשר יקצרון (רות *). פי' עיניך ע"ד עיני העדה, ע' במד"ר ברות דמ"ו ע"א ע"פ עיניך הנ"ל עיניך זו סנהדרין רמ"ח איברי' שבאדם אינם הולכי' אלא אחר העינים.

מד"ר פ' קדושים פכ"ד כל טובות וברכות ונחמות שהקב"ה עתיד ליתן להן לישראל אינו אלא מציון, חשיב עשר לשונות י"ל כנגד ע"ס, רק שחשיב שם ב"פ ברכה י"ל על בינה ומל', ויש לפרש ע"ד הב' פי' בהמלך שלמה ברוך, וע' בד"ה אם בהרת קדמה בלק"ת, ובד"ה ביום השמיני שלה.

גמ' סוכה ספ"ד דף מ"ט ע"ב ע"פ זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד (הושע יו"ד י"ב) שם מבואר דוקצרו לפי חסד זהו קבלת השכר.

שבת שבתון פ"ג פי' דגנך תירושך ויצהרך קאי על התורה.

(*) מכאן עד סוף המאמר נרשם בגליון בפ"ע.

(רות : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : (רות).

אבי ואמי עזבוני פי' בד"ה שובה השני ספ"ג או"א חו"ב, וה' יאספני שאין * שם התחלקות כלל דהיינו למעלה מן החכמה.

יומא פ' בא לו דע"ב ב' פי' רש"י שהתורה אינה אלא שער לכנוס בה, ליר"ש. ע' בלק"ת בקיצור כי תשמע בקול ס"ה, ובד"ה בשעה שהקדימו פ"ג פי' יראה עילאה זו ע"ד גילוי דיעה עליונה, ובד"ה כי ביום הזה יכפר השני פ"ב, איך שזה נמשך ע"י התורה, בחי' עוטה אור כשלמה.

שבת שבתון.

ושמתי כדכד.

עלי' מבחי' כלי' לאור, מבחי' טהור לבחי' קדוש.

אם בחוקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם, ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריה. הנה אמרו"ל אין אם אלא ל' תחנונים כמ"ש לו עמי שומע לי ישראל בדרכי יהלכו, והיינו ע"ד מ"ש ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב ואת כו' ובחרת בחיים, פי' הגם שניתן לאדם הבחירה שיכול לבחור איך שירצה מ"מ נא' ובחרת בחיים שהוא עצה טובה שיבחר בחיים כו', וגם זהו סיוע שיש בו ממש, שכאשר הוא בא לטהר מעצמו אז מסייעין אותו כמ"ש מזה במ"א. ועד"ז יובן מארו"ל אין אם אלא ל' תחנונים, פי' כי הגם שאם הוא ל' תנאי, אם בחוקתי תלכו כו' אז ונתתי גשמיכם, וא"ל אזי ח"ו כמ"ש בפ' שאחרי', מ"מ אין אם אלא ל' תחנונים וכמארו"ל הלואי בחוקתי תלכו שאם ח"ו לא כן למה ירדה הנה"א בגוף ונה"ב, וכמשי"ת לקמן אי"ה, לכן הבקשה שבחוקתי תלכו, ופי' תלכו קאי על הנשמות שירדו למטה בגוף שנקראי' מהלכים בין העומדים, כי המלאכים נקראי' עומדים כמ"ש שרפי' עומדים, וכתוב ויעמידם לעד לעולם, וכמו עומדים ברום עולם כו', וכמו"כ הנשמות קודם ירידתן בגוף נקראי' עומדי' כמ"ש חי' ה' אשר עמדתי לפניו, אבל אחר ירידתה היא נעשית בחי' מהלכת שהוא יותר נעלה מבחי' עמידה, כי עמידה הוא פי' שעומדים תמיד במדרגה אחת, אבל ההילוך הוא בחי' הילוך ממדרגה למדרג' כו', וצ"ל מפני מה דוקא על ידי ירידת הנשמה בגוף היא נעשית מהלכת כו'. הנה אמרו"ל חביב אדם שנברא בצלם כו' שנא' בצלם אלקי' עשה את האדם, חביבין ישראל שנקראי' בנים למקום כו' שנא' בנים אתם להוי' אלקיכם. פי' חביבין ישראל שנקראים בנים, קאי על הנה"א שנקראי' בנים אתם לה' אלקיכם, שכמו שהבן הוא ממות האב כו' כמ"ש במ"א, כך ישראל עלו במח', ומחשבה הוא בחי' חכמה, כי המחשבה

בכ"י כתוב: שאם.

היא לבוש לבחי' החכ', או כמ"ש בזהר מח' ויובלא דלא אתפריש לעלמין, שפי' יובלא הוא בינה, וא"כ מח' היא בחי' חכמה. ולפי' צ"ל מה שאמרנו קודם חביב אדם שנברא בצלם, שאינו קאי על הנה"א, דהא אמרו אח"כ חביבין ישראל, אלא שקאי על הנפש השכלית. דהנה יש ג' נפשות, הא' הוא נפ"א, הב' היא נה"ב, והג' הוא בחי' נפש השכלית. והנה ענין נפש השכלית היא ממוצע בין נה"א לנה"ב, דהנה"א היא ניצוץ אלקי חלק הוי' ממעל, רוח האדם העולה למעלה, והנה"ב היא נפש הבהמה היורדת למטה, ואיך יהיו מתחברים יחד, זהו ע"י נפש השכלית המחברם כו'. ומאחר שהיא המחבר בין נה"א ובין נה"ב, לכן הוא כלול משניהם. שיש בו משני הבחי', כנודע שהמחבר צריך שיהי' בו משני הדברים שהוא מחברם כו', והיינו שבבחי' חכ' דנפש השכלית יכולים ללמוד תורה שהיא חכמתו ורצונו ית', והיינו מה שכלול מהנה"א, וכמו"כ פעם כתי' חכמי' המה להרע, שהוא חכמה דרע, וזהו מה שהוא כלול מנה"ב. ולהבין ענין הנפש השכלית שהיא ממוצע, הנה כתיב ואהבת את הוי' אלקיך, ויש שני פירושי' בתיבת ואהבת, הא' פי' לשון ציווי, שהוא ציווי שיאהב את ה' אלקיך, והב' הוא לשון הבטחה, שסופך לבא לבחי' אהבת את ה' אלקיך, ומה שהכריחו על הפי' הב' שסופך לאהוב מפני כי מה שייך לשון ציווי על אהבה, כי אהבה הוא רצון ומה שייך ציווי על רצון, לכן פי' ואהבת לשון הבטחה, ולהבין ב' הפירושי' אלו, צ"ל תחלה פי' הא' ואהבת לשון ציווי, דלכא' יפלא איך יתכן לשון ציווי על אהבה כנ"ל, אלא שהציווי אינה על האהבה כ"א שהציווי הוא על ההתבוננות, ואז ממילא תגיעו לבחי' האהבה, ומהו ההתבוננות, הנה ההתבוננות הוא בפסוק שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, פי' אחד שהח' הוא רומז על ד' רקיעי' וארץ, וד' רומז על ד' רוחות העולם, ואלף הוא אלופו ש"ע בחי' אאלפך חכ', וזהו ע"ד כמו בחי' מאמר אחד שיש מאמר א' הוא מאמר דבראשית שכולל כל הט' מאמרות שנפרטו אח"כ, שהוא כמו הט' מאמרות כשכלולים במאמר א', וא"כ המאמר א' כולל כל הט' מאמרות, ועד"ז יובן גם כשנתהוו פרטי הנבראי' מהעש"מ שנבראו ד' רקיעים וארץ וד' רוחות, אעפ"כ הם בטלים לאלף אלופו ש"ע, והיינו מפני כי שמע שם ע' שהוא הארה מבחי' עין, ומזה הוא התהוות כל העולמות. דהנה שמע הוא ע' רבתי, ופי' ע' רבתי הוא כמו שהו' מדות כלולים בשכל שכ"א כלול מיו"ד, לכן הוא ע'. וזהו אור שבעת הימים, שיש בחי' ז' הימים שהם ז' מדות בעצם, ויש בחי' אור שבעת הימים שהוא כמו ז' הימים כמו שהם כלולים במחשבה ושכל. והנה התהוות כל העולמות הוא מבחי' שמע שם ע' שהוא מורה על הארה לבד מבחי' ע' ולא ע' בעצם, אי לזאת לא יחפץ לא בשם של עין ולא בעין עצמו כ"א ליכלל וליבטל בעצמיות אצ"ס ב"ה, וזהו התבוננות לנפש השכלית, כי זאת יכול להשיג גם בשכל כנ"ל. וההתבוננות לנה"א הוא מתיבת ישראל, כי ישראל לי ראש, ששרש נש"י עבמ"ה, שהיא ג"כ נברא ולבוש, לפי' שהמח' היא לבוש השכל, וגם לפי' הזהר דמח' ויובלא כו' שהמח' היא בחי' חכ' נת' מזה במ"א שלגבי אצ"ס גם החכ' היא בחי' בריאה יש מאין כמ"ש בורא קדושי' כו', ע' בד"ה את שבתותי בלק"ת פ' בחר ובכ"ד. אי לזאת לא יחפץ בזה כלל כ"א ליכלל

וליבטל בעצמיות אר"ס ב"ה, ואהבת את ה' אלקיך, שהציווי אינה על האהבה כ"א הציווי הוא על ההתבוננות, וממילא יגיעו לבחי' האהבה אור ההתבוננות הנ"ל כנ"ל. ופי' את הוי' הוא ע"ד מ"ש והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה' אלקי, שפי' צרור החיים הוא ג"כ למעלה מבחי' התהוות העולמות, כי התהוות העולמות הוא מבחי' שמע שם ע' כנ"ל, הארה מבחי' המדות כי אמרתי עולם חסד יבנה, אבל צרור החיים הוא בחי' החכ', כמ"ש והחכ' תחי' וזהו בצרור החיים את ה' אלקי, וכמו"כ כאן שכת' את ה' אלקיך הוא ג"כ בבחי' שבטל וטפל לשם הוי' וזהו מדריגת החכ', כי השראת אר"ס הוא בחכ' דוקא, כמ"ש בסש"ב בהג"ה, לכן יחפון בבחי' זו, ע' בפרד"ס בעה"כ ערך חכ' בענין כח מ"ה, וזהו פי' הא' ואהבת לשון ציווי כנ"ל.

ומעתה צ"ל פי' הב' שהוא ואהבת לשון הבטחה שסופך לבוא לבחי' אהבה, והנה יובן זה בהקדים ענין ירידת הנשמה, דלכאור' למה הוא ירידת הנשמה בגוף, הלא כמה שיתבונן הנפש בפסוק שמע ישראל ויבא לבחי' אהבה לא יהי' לו אהבה כמו האהבה שהי' להנפש קודם התלבשותה בגוף שהי' תמיד בבחי' אהוי"ר כמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו ומסתמא כשעמדה שם היתה בבחי' אהוי"ר כמ"ש בסש"ב, ואם שעמידתה שם היתה ע"ד עבודת המלאכים דכתי' בהם שרפי' עומדים, מ"מ הרי עמידת המלאכים היא ג"כ בבחי' גבוה מאד רק שנק' בשם עמידה שעומדי' במדריגה אחת, אבל מ"מ יש מלאכים שאומרים פעם שלישי קדוש משי"ב, שנמצא ע"י אמירת קדוש פ"א עומדי' שני אלפי' שנה בבחי' ביטול, ואח"כ אומרים פ"ב קדוש, וכעת בשני אלפי' שנה האחרוני' הם עומדים בבחי' הביטול מאמירת הקדוש דפ"ג שזהו ביטול נפלא, וכ"ש הנשמות שהם מפנימיות הכלים כנודע, ודאי עמידתם קודם התלבשותם בגוף הי' ג"כ בערך היותר נעלה גם ממלאכים, ולמה היתה כזאת מלפניו ית' שתרד הנפש פלאים להתלבש בגוף כו', אלא עכצ"ל שענין ירידת נה"א בגוף הוא בכדי לברר את הנה"ב, והנה"ב לאחר הבידור גבהו מעלתו מבחי' נה"א, וצ"ל מהו מעלתו כ"כ, הנה ארו"ל כבריינו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא, פי' ברישא חשוכא, ששרש החשך הוא הגבה מבחי' נהורא, והיינו כי שרש הנה"ב הוא מבחי' בהמה רבה, רק שנפלה למטה, וביאור הענין, הנה שרש הנה"ב הוא מעולם התהו, ושרש נה"א הוא מעולם התיקון, והנה תהו קדמה לתיקון, רק שנפלה בשבירה כו', ולהבין ענין תהו ותיקון, הנה ידוע שבעולם התהו הי' רבוי האור ומיעוט הכלי ועולם התיקון הוא מיעוט האור ורבוי הכלי, ופי' רבוי האור דתהו ומיעוט האור דתיקון אינו שאור זה גופא נתמעט, כ"א שהאור הוא באופן אחר ואינו בערך כלל האור דתהו נגד האור דתיקון, ולהבין זה יובן משארז"ל בחגיגה ד"ב, אור שברא הקב"ה ביום ראשון הי' אדם צופה ומביט בו מסוף העולם ועד סופו, ומקשים מהו מסוף העולם עד סופו, והל"ל מתחלת העולם ועד סופו, אלא שפי' מסוף העולם ועד סופו, היינו מסוף עלמא דאתכסיא עד סוף עלמא דאתגליא, נמצא שהי' יכול להביט באור זה בב' עולמות, עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא, וצ"ל שפי' מסוף עלמא דאתכסיא מלמטלמ"ע שהוא תחלת עלמא דאתכסיא מלמעלמ"ט, ועד סוף עלמא דאתגליא מלמעלמ"ט שהוא תחלת

עלמא דאתגליא מלמטלמ"ע, ואז הוי בשני עולמות. דאל"כ מה שתירצו שפי' מסוף העולם היינו מסוף עלמא דאתכסי' שהוא תחלת עלמא דאתגליא ועד סוף עלמא דאתגליא. א"כ הוא רק בעולם א' לבד היינו בעלמא דאתגליא. אלא ע"כ צ"ל כנ"ל. או י"ל, שפי' מסוף העולם ועד סופו היינו מסוף עלמא דאתכסי' מלמעלמ"ט ועד סופו סוף עלמא דאתגליא ג"כ מלמעלמ"ט, ומ"מ נק' הראי' בשני עולמות מפני שמ"מ רואה גם בעדאתכ"ס אלא שהוא בבחי' סופו כו'. ואיך שיהי' עכ"פ באור שנברא ביום ראשון הי' אדם צופה ומביט בו מסוף העולם ועד סופו, דהיינו בב' עולמות כנ"ל. ראה שאין העולם כדאי, שראה מעשה רשעים, דור המבול ודור הפלגה, עמד וגנזו לצדיקים לע"ל. ויש דיעה שהבדילו לעצמו, ואח"כ תחת האור זה שהי' האדם מביט בו מסוף העולם ועד סופו עשה את שני המאורות הגדולים, את המאור הגדול לממשלת היום שהוא תחת האור שנברא ביום ראשון, והנה האור דשמש אין ערוך כלל לגבי האור שנברא ביום ראשון, דאור זה דשמש אנו רואים בו רק כמו ערך מיל ולא יותר, ואינו ערך ודוגמא כלל לבחי' האור שנברא ביום ראשון שהי' האדם מביט בו מסוף העולם ועד סופו. ככה הוא בחי' האור דתהו לגבי האור דתיקון, שהאור דתיקון הוא כדוגמת האור דשמש לגבי האור שנברא ביום ראשון שאינו ערך כלל ולא מיעוט האור לבד, ככה בחי' התיקון שהוא מיעוט האור אינו ערך כלל לגבי האור דתהו שהי' רבוי האור כו'. וסיבת מיעוט הכלי שהי' בעולם התהו הוא מפני שזה כלל שבכ"מ שהוא רבוי האור הכלי היא קטנה דוקא. וכמו שאנו רואים בגוף האדם שהרגלים הם מחזיקי' כמעט חצי הגוף, ואעפ"כ האור המלוכש בהם הוא מעט, שהוא רק כח ההילוך לבד, אבל בראש שהיא בעצם קטנה ואעפ"כ יש בה כל הכחות רוחני' והשראת השכל הוא במוח הראש דוקא, והיינו כנ"ל שבכ"מ שיש רבוי האור בהכרח שיהי' הכלי קטנה, ולכן בהראש שיש בה השראת השכל במוח שבראש וכל הכחות רוחני' ראי' ושמיעה, כלי הראש היא קטנה. וכמו"כ יובן ענין זה ממשנה וגמ', שהמשנה היא קצרה מאד, ואעפ"כ הנה במשנה יש בה יותר מהגמרא, כי בעלי המשנה היו יותר גדולים מבעלי הגמרא, וכמו שאמר אילפא מי איכא מידי בברייתא דלא פשטינא לי' ממתניתין, והיינו דוקא שמפני שהמשנה שיש בה רבוי האור, לכן הכלים הם קטנים דוקא, כי אותיות נק' כלים כידוע. וזהו שארז"ל לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה כו', פי' דרך קצרה שיהי' המועט מחזיק את המרובה. ועפ"ז יובן שבעולם התהו שהי' רבוי האור, לכן מסיבה זו הי' מיעוט הכלי כנ"ל.

והנה שרש הנה"ב הוא מעולם התהו ששם הוא בחי' ריבוי האור, ולכן כאשר מבררים הנה"ב עי"ז יבוא ויגיע לבחי' שרש הנה"ב שהוא עולם התהו שלמעלה מעולם התיקון שרש הנה"ב. והזי ימי שנותינו בהם שבעים שנה, פי' ע"י בחי' בהם בחי' בהמה היינו בחי' נה"ב מבררים בחי' שבעים שנה עד שנעשה מבחי' עי"ן שנה בחי' עין לשון ראי', ע"ד מ"ש לע"ל כי עין בעין יראו כו'. והזי דוקא ע"י הנה"ב, כי יתרון האור הוא מתוך החשך דוקא. וזהו מ"ש כי לא יראני האדם וחי, ופי' וחי אפילו חיות הקדש אינם רואים, כמאור"ל ס"פ נשא ס"פ י"ד, ואעפ"כ א"ר דוסי שם כי לא

יראני האדם וחי בחייהם אינם רואים אבל במיתתם רואים. וא"כ צ"ל מפני מה במיתתם רואים, והיינו מפני כי בחיותם הם מבררים את הנה"ב, ואח"כ בצאת הנפש מן הגוף שהוא אחר גמר הבירור של הנה"ב מתעלה הנפש לשרשה של הנה"ב, ולכן במיתתם רואים שיתרון האור הוא מהחשך דוקא. אך עדיין צ"ל, הלא חיות הקדש הם ג"כ ממה שנתברר מבחי' התהו כמ"ש מזה במ"א שמהמובחר נתהוו בריאה כו' ומפני מה דרשו רז"ל וחי שגם החיות הנושאות את הכסא אינם רואי' את הכבוד, ומהו מעלת הנה"ב שהיא ג"כ מבחי' פני שור, ומפני מה במיתתם ע"י בירור נה"ב רואי', והחיות שבכללם הוא פני שור אינם רואי' כו'. אך הענין הוא, דהנה הנה"ב הוא ממה שנפל בשה"כ למטה מטה שזהו הוראה שבשרשו בתהו הוא מבחי' הגבוה יותר, וכמ"ש במ"א ענין המשל ע"ז מאבנים שבראש החומה כשנופלי' מן החומה הם נופלים למטה מטה יותר, והנה"א שהוא חלק אלק' ממעל ירדה להתלבש בגוף ונה"ב בכדי לבררם ולהעלותה לשרשה בבחי' התהו, רק שעליית הנה"ב היא דרך בחי' פני שור שהוא בחי' הטוב שנתברר מבחי' התהו מאז נעשה בחי' התיקון, אבל מ"מ עליית הנה"ב היא לשרשה בחי' התהו, ולכן החיות שהם מה שכבר נתבררו אינם רואי' כי הם כבר נתבררו, (ומה שיהי' בגמר הבירורים עדיין לא הגיע הקץ), אבל הנה"ב הנה בצאת הנפש מן הגוף הנה אז הוא גמר הבירור שלו לכן אז בא לבחי' כי עין בעין יראה, שזהו פי' במיתתן רואי' כ"א לפ"ע ולפ"ע הבירור שלו, ויותר י"ל שקאי על הנה"א שהיא חלק אלק' ממעל, שלפ"ז יתפרש כפשוטו שאינו דומה בחי' נה"א שהוא מבחי' אדם בחי' כי האדם עץ השדה לבחי' הנה"ב כו', ולכן ע"י ירידת נה"א בכדי לברר הנה"ב במיתתן היינו בגמר הבירור חלקו הראוי לו לפ"ע שנותנו שניתנו לו אז רואים, פי' שבא לבחי' כי עין בעין, הארה מעין דלעתיד כו'. אמנם כ"ז הוא דוקא ע"י נפש השכליות והנה"ב שהם מסתירי' על אור ה' וקדושתו, ומ"מ ע"י בחי' אתכפא ואתהפכא הנה ע"י הבירור שלהם מגיעים לבחי' נעלה יותר, והרי זה כמשל מה שנתלבש הראי' בשחור שבעין דוקא, דלכאורה הי' צריך שיתלבש בלובן שבעין, ואנו רואים שנתלבש הראי' בשחור שבעין דוקא, וכמארז"ל במד"ר כלום אדם רואה מתוך הלבן אלא מתוך השחור, היינו בחי' אישון בת עין דוקא, והיינו מפני כי יתרון האור הוא מתוך החשך דוקא, ע' מזה בהגהות לד"ה יסובבנהו יכוננהו. וכמ"כ יובן ענין עליית נה"א ע"י בירור הנה"ב, דהנה יש ב' בחי' אהבה, הא' אהבת בכל נפשך ואהבת בכל מאדך, והנה הנפש קודם התלבשותה בגוף שהי' הנה"א באדמיר, אך הנה כל האהבה הי' בבחי' אהבת בכל נפשך מחמת שמשיגים החיות שלהם לכן הם בטלים וכמ"ש לאהבה את ה' כי הוא חייד, אבל ע"י אהבת בכל מאדך הוא בחי' אהבה שבלי גבול ושיעור כלל שמגיע בחי' אהבה לעצמיות אוא"ס ב"ה שלמעלה מבחי' חכ' ומדות, והרי זה כמו בחי' אור שנברא ביום ראשון שהוא בלי גבול לגבי האור השמש, אף שבעצם הוא ג"כ גבול, שהרי הי' אדם צופה כו' שזהו ג"כ הגבלה כו', אבל מ"מ לגבי האור דשמש הוא בלי גבול, ככה בחי' אהבת בכל מאדך הוא מאד בלי גבול (היינו בחי' בלי גבול האדם) שהוא מגיע ע"ז לעצמיות אוא"ס

ב"ה, וכ"ז הוא ע"י בירור הנה"ב, וזהו ואהבת לשון הבטחה, סופך לבוא לבחי' אהבה, דהיינו שסוף הוא שתבררו את הנה"ב ותבואו לבחי' אהבת בכל מאדך, וזהו כמ"ש והי' אור הלבנה כאור החמה, פי' כי עכשיו שמש ומגן ה' אלקי' כמו שהמגן הוא מסתיר על השמש ככה בחי' שם אלקי' מסתיר על שם הוי', אבל לע"ל כשיבורר הנה"ב ששרשו משם ב"ן בחי' ש' אלקים יהי' אור הלבנה כאור החמה ולא יסתיר כלל כמו שהחמה בחי' שם הוי' אינו מסתיר על בחי' אור הוי' כו', וזהו תלכו שהוא בחי' ההילוך באהבת בכל מאדך שהוא בלי גבול למעלה מהגבלת הכלי כו', וכמו שענין ההילוך שיכולים להלך בלי גבול ומדה, ככה בחי' אהבת בכל מאדך הוא בלי גבול ושיעור, שהוא מגיע לעצמות אור א"ס ב"ה.

אך כדי לבוא לבחי' תלכו זהו ע"י בחוקתי, בחי' חוקה שבהם חקקתי שמים וארץ בחי' המצות, כי הנה יש מצות שנקראי' חוקים שהוא מצוה בלי טעם, כי יש פרטי מצות כמו גזל ורציחה וגניבה שע"פ הטעם ג"כ אינו נכון לעשות כך, אבל יש מצות שהם בחי' חוקים כמו חוקת פרה אדומה או חוקת הפסח שאינו עפ"י טעם ודעת המושג, ולכן כאשר מקיים מצות אלו שהם למעלה מן הטעם ודעת המושג, עי"ז הוא בא לבחי' הילוך שהוא בחי' בכל מאדך, אהבה שלמעלה מן הטעם ודעת, וזהו אם בחקתי ע"י בחי' בחוקתי תבאו לבחי' תלכו כו' ועו"ל פי' בחוקתי לשון חקיקה, ותיבת בחוקתי משמע ב' חקיקות, והיינו חקיקה מבפנים וחקיקה מבחוץ, והיינו שכמו בכלי שכאשר בה חקיקה מבפנים שהוא כלי קיבול אעפ"כ צריכין ליפותה מבחוץ דא"כ היא עדיין אינו כלי כלל, כך יובן זה למעלה, שצריך ב' חקיקות חקיקה מבפנים וחקיקה מבחוץ, והיינו שהחקיקה מבחוץ הוא ענין הנסירה, כי הנה כתי' זכר ונקבה יראם, וארז"ל דו פרצופין נבראו, והיינו שאחוריהם היו דבוקים זל"ז, והוא מפני שמאחוריים יוכל להיות יניקה לחיצוני' ופעולת הדביקה שלא יהי' יניקה לחיצונים מבחי' אחוריים, וענין הנסירה הי' תיקון אחוריים שאף שנפרדו אחוריהם זה מזה אעפ"כ לא יהי' יניקה מזה לחיצונים, וזהו ענין פסוד"ז שלשון פסוקי דזמרה הוא מלשון לומר עריצים כמ"ש רוממות אל בגרונם, ע"י שרוממות אל בגרונם עי"ז וחרב פפיות בידם להפריד הנה"א והנה"ב מן החיצונים והקליפות כו', וזהו החקיקה מבחוץ, והחקיקה מבפנים הוא כדי שיהי' בחי' תלכו הילוך מלמטה למעלה, והענין הוא דהנה כתי' ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כאו"א מישראל, א"כ צריך להיות בחי' חקיקה בחי' תוך וכלי קיבול שיוכלו לקבל בחי' השראת אוא"ס ב"ה כו', וזהו החקיקה מבפנים, וע"י חקיקה זו תבוא לבחי' הילוך, כי הנה כתי' באר הפרוה שרים, שענין הבאר הוא שחופרים עד שיוצא מעיין באר מ"ה, וזהו בחי' אהבת בכל מאדך שנמשלה למים חיים שנובעים תמיד מן המעיין בלא הפסק כלל, כך בחי' אהבה זו הוא ג"כ בלא הפסק, כי אהבת בכל נפשך יכול להיות הפסק, והיינו שלאחר ההתבוננות חולף ועובר האהבה, אבל אהבת בכל מאדך היא תמיד ואינו חולף ועובר כו', וזהו אם בחקתי תלכו שע"י בחקתי בחי' החקיקה תבואו לבחי' תלכו, וגם אם לי' תחנונים ובקשה שבחקתי תלכו, ואת מצותי תשמרו, פי' שצריך שמירה לאור זה

דתלכו, והיינו כי כתי' מהלכי' בין העומדי' האלה, שיש מהלכים והיינו הנשמות שירדו להתלבש בגוף, ויש בחי' עומדים שהם המלאכי' שעומדי' תמיד ברום עולם. והנה יש מעלה במהלכי' על העומדי', כי העומדים הם עומדים תמיד במדרגה א', משא"כ מהלכים הם הולכים מלמטלמ"ע ממדרגה למדרגה, אכן יש מעלה בעומדים שעומדים תמיד ואינם נופלים, וזהו ואת מצותי תשמרו שהוא בחי' השמירה שלא יפלו ממדרגתם דרך הילוכם. והשמירה הוא ע"י המצות, והיינו כי המצות הם בחי' כלים כמ"ש נר מצה ותורה אור. והנה פי' נר יש בו ב' פירושים, הא' נר קאי על השמן ופתילה שנק' בשם נר, והב' קאי על הכלי שבו השמן והפתילה. נמצא שתיבת נר כולל השמן והפתילה שבהם נאחז האור עם הכלי אשר בה השמן והפתילה, המצות שנקראי' בשם נר להיות שיש בבחי' המצות ג"כ כל בחי' אלו. כי ע"י המצות ממשיכים בחי' קדש העליון, בחי' תענוג כמו שמברכין אשר קדשנו במצותיו, שע"י ממשיכי' בחי' קדש בחי' תענוג. אכן מי הוא הכלי להמשכת תענוג נפלא זה הוא המצוה עצמה, ולכן נקראי' המצות בשם אבריי' דמלכא כמ"ש בזהר דרמ"ח פקודין הם רמ"ח אברים דמלכא, כמו שהאבר הוא כלי להשראת אור הנפש, ככה המצות הם כלי' לבחי' המשכת קדש העליון בחי' תענוג עליון. וזהו ואת מצותי תשמרו, שהמצות הם כלים לבחי' האור הנמשך ע"י בחי' תלכו בחי' אהבת בכל מאדך כו', וע' בד"ה בזאת יבא אהרן בענין לבושי אהרן כה"ג המשח בשמן המשחה בחי' מלמעלמ"ט יעו"ש, שהמצות הם כלים לבחי' אור האה"ר הבא מלמעלה כו', שז"ע הבגדים שעשה משה לאהרן יעו"ש.

ועשיתם אותם פי' עשי' הוא כשעושים ביד ימין, דכשעושים מלאכה ביד שמאל אין המלאכה טובה כ"כ, משא"כ כשעושים המלאכה ביד ימין המלאכה היא טובה. וכמור"כ פי' ועשיתם שתעשו המצות יפה, דהיינו שתעשו המצות בחשק ותענוג וליגע היטב בעשיית המצות, דאם עושים המצות בידים רפות שהוא רק מצות אגשים מלומדה זהו כדמיון שעושים מלאכה ביד שמאל שהמלאכה אינה טובה, אבל כשעושין המצות ביגיעה וחשק, וכמ"ש עבדו את ה' בשמחה תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב, אזי הוא כדמיון המלאכה שעושים ביד ימין שהמלאכה נעשית בטוב כו', וכמור"כ יש בחי' ימין ושמאל בתורה כמ"ש אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד, ועי"ז נמשך מלמעלה ג"כ בחי' ימין שהוא חסד עמוד החסד שהוא עמוד הימין, כמ"ש יומם יצוה ה' חסדו שהוא בחי' יומא דאזיל עם כולא יומין כמ"ש בזהר כו'.

ואז ונתתי גשמיכם בעתם כו', הנה אמרז"ל ג' מפתחות בידו של הקב"ה שלא מסרן ביד שליח, וא' מהם מפתח של גשמים. והקשו הכתיב הנותן מטר ע"פ ארץ ושולח מים ע"פ חוצות, וע"כ צריך לחלק בין מטר למים, והיינו כמ"ש בפרד"א בזמן שישאל עושין רצונו ש"מ הארץ שותה ממי גשמים, וכאשר אין ישראל עושין רצונו ש"מ הארץ שותה מי אוקינוס. וצ"ל מהו ההפרש שכשהארץ שותה ממי גשמים או ממי אוקינוס. כי הנה כתי' יהי רקיע ויהי מבדיל בין מים למים שיש בחי' מים שהם מעל לרקיע ויש מים שהם מתחת לרקיע, והיינו שכמו שבבהמ"ק הי' פרוכת שהי' מבדיל

בין קדש לקדוה"ד, כמו"כ יש בחי' רקיע שמבדיל בין קדש לחול. וההפרש שבין המים שמעל לרקיע ובין המים שמתחת לרקיע, כי הנה המים מצמיחי' כל מיני תענוג, והנה המים שמעל לרקיע ע"י מצמיח בחי' תענוג רוחני, ומהמים שמתחת לרקיע הוא מקור השפעת כל תענוגי גשמי' עוה"ז הגשמי'. וזהו אם בחקתי תלכו כו' ונתתי גשמיכם בעתם שהוא בחי' השפעת הגשמי' יהי' ג"כ מבחי' מים שמעל לרקיע, וזהו כמ"ש כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים, שהגשם הולך מבחי' מים שמעל השמים, ואז והרוה את הארץ שהוא בחי' רביעה כו', להיות נמשך ברכה בתוס' ורבו כו', כן יהי' דברי אשר יצא מפי, שפי' דברי הוא בחי' תורה, וצ"ל מהו שייך בחי' גשם לתורה, הנה כמו שהגשם יורד טפין טפין שאם הי' מתערב טפה בטפה הי' יכול להיות מבול כמו שאמרז"ל בבבא בתרא, כך התורה היא הלכות הלכות וקובץ על יד ירבה כו'. והנה כתיב ודברי אשר שמתי בפיו שעי' דיבור התורה ממשיכים בחי' דברי היוצא מפי, והוא כמו שאמרז"ל כל הקורא בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו, נמצא שעי' דיבור התורה שלמטה ממשיך בחי' הקב"ה קורא ושונה כנגדו, וזהו ונתתי גשמיכם בעתם שקאי על השפעת התורה שנמשלה לגשם כנ"ל. ועו"ל בעומק יותר פי' גשם, כי רש"י ז"ל פי' בפסחים דס"ח ע"פ והי' אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהי' שבעתים כאור שבעת הימים, פי' שבעתים הוא ז' פעמים ז' שהוא מ"ט, וא"כ פי' שבעתים כאור שבעת הימים הוא מ"ט פעמים ז' שהוא שמ"ג גימט' גשם, והיינו שפי' ונתתי גשמיכם בעתם שיהי' גילוי בחי' כמו לע"ל שבעתים כאור שבעת הימים, ואפ"ל שקאי על התורה ג"כ, כי הנה אמרז"ל כל אור האמור באליהו בירידת גשמי' הכתוב מדבר, והקשו בספרי' מהו שייך אור לגשם, ותירצו, כי האור כאשר יורד למטה ומתגשם נק' בשם גשם, והיינו בחי' התורה כי התורה היא חכמתו ורצונו ית' רק שנתלבשה בדברים גשמי', והרי זה בבחי' האור שנתגשם, ולכן נק' בשם גשם. וא"כ פי' ונתתי גשמיכם בעתם שלפי פי' הב' קאי על האור שיאיר לע"ל שיהי' שבעתים כאור שבעת הימים, ישנו מעין זה בתורה כי האור שנברא ביום ראשון גנוז לצדיקים לע"ל, והיכן גנוז בתורה, וא"כ ע"י לימוד התורה מאיר מבחי' אור זה שהוא בחי' אור הגנוז שבתורה כו'.

ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו. הנה אמרז"ל במד"ר בראשית פי"ב ששה דברים חסרו אחר אכילת עץ הדעת ושנים מהם הם פרי הארץ ופירות האילן, והנה אמרז"ל בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן, והנה פי' תבואה קאי על שעורים, כי חטה יש דיעה בגמ' שהוא מין אילן, כמשארז"ל אילן שאכל אדה"ר חטה היתה. ועפ"י קבלה פרי האדמה ופרי האילן הם מלאכים ונשמות, שהמלאכים נקראים פרי האדמה, וזהו שפרי האדמה נקראי' שעורים כנ"ל ששעורה הוא מאכל בהמה, בהמה שלמעלה הם המלאכי' פני ארי' פני שור שבמרכבה. ופרי האילן הם הנשמות, כי האדם עץ השדה, וקאי על האדם העליון שנמשל לעץ השדה, ופרי האילן הם הנשמות שמאדם העליון כו'. והנה משה כששלח את המרגלים אמר להם שיראו היש בה עץ אם אין, ופי' הרמ"ז שצוה להם לראות אם מקבלת הארץ מבחי' יש

או מבחי' אין, שאין הוא הגבה יותר למעלה מבחי' יש. והו' כמ"ש מאין יבא עזרי, פי' שמבחי' אין יבא עזרי, או כמ"ש אין מחסור ליריאיו, שפי' שבחי' האין הוא המחסור ליריאיו, או כמו שאמרז"ל אין מזל לישראל, שפי' שבחי' האין הוא המזל של ישראל. והו' ועץ השדה יתן פריה, שבחי' פריה דהיינו הפירות כמו שהם נמשכים מבחי' אין, והו' כמו שאמרז"ל צדיקים יושבין ועטרותיהן בראשיהן, שפי' הרמ"ז שעטרותם בראשיהם הוא בחי' נשמות חדשות שנמשכין שהם עטרות לנשמות הישנות. ואפ"ל כן בגוף ג"כ שכאשר הנשמה היא בגוף יכול להיות שיומשך תוס' בהנשמה כמו שבת שנמשך נשמה יתירה, או כמו הנביא שמתחלה לא הי' נביא ואח"כ נעשה נביא שנמשך תוס' אור בנשמתו, הרי הנשמה שניתוסף נק' בשם עטרה לגבי הנשמה שהי' מקודם. והו' ועץ השדה יתן פריה, בחי' נשמות חדשות מבחי' אין, וכמו"כ הארץ תתן יבולה, שבמלאכים יהי' ג"כ תוס' אור יותר, שיהי' הביטול מכמו עתה, כי עכשיו ארז"ל הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם ושרפם כו' כמשנ"ת בד"ה כי תבואו אל הארץ, שפי' אצבעו הקטנה היינו בחי' ה' קטנה, שכאשר נמשך להם יותר מחוק הקצוב נתבטלו ממציותם לגמרי, אבל ע"י עבודת נש"י מתעלין המלאכים ג"כ, כי ע"י הילוך המהלכי נש"י, בין העומדים הם המלאכים, מתעלים המלאכים ג"כ שיוכלו לקבל יותר מעט מחוק הקצוב ולא יתבטלו ממציותם. ע' בד"ה יסובבנהו יבוננהו, ובהגהות לשם. ח"ע אכלתי יערי עם דבשי, שע"י דבשי ביטול דנש"י בבחי' הילוך דבכל מאדך, נאכל גם יערי הוא בחי' יוצ"א ביטול המלאכים דשרפי' חיות ואופנים, והמלאכים שנמשלו לעצי היער ג"כ כמ"ש או ירננו כל עצי היער כו', שעלייתם הוא ע"י שנש"י מתעלי' ע"י כו' כמ"ש מזה במ"א כו', ח"ע ונתנה הארץ יבולה כו'. והו' אם בחוקתי, אין אם אלא ל' תחנונים שהלואי בחקתי תלכו שלזה הוא כל ענין ירידת הנשמה בגוף לכן הבקשה שבחקתי תלכו ע"ד ובחרת בחיים כו'. ואם בחקתי, אם ל' תנאי שאם בחקתי היינו בחי' החוקים והחקיקה או תלכו פי' שע"י החקיקה נעשה ההילוך הוא בחי' אהבת בכל מאדך, ואזי צ"ל ואת מצותי תשמרו בחי' שמירה לאור זה, ועשיתם אותם שיהיו המצות בבחי' עשי' ביד ימין, ואזי ונתתי גשמיכם בעתם בחי' השפעת התורה שמלוכש בה אור שבעת הימים, ונתנה הארץ שיהי' תוס' אור במלאכים, ועץ השדה יתן פריה שיהי' הולדת נשמות חדשי' בחי' ועטרותיהם בראשיהם כו'.

בס"ד, משלי ח' למ"ד.

ואהי' אצלו אמון ואהי' שעשועים יום יום, משחקת לפניו בכל עת, משחקת בתבל ארצו, ושעשועי את בני אדם, ופי' רש"י יום יום, אלפי' שנה. הנה אמרז"ל בפ"ג דאבות מי"ד חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה שבו נבה"ע שנא' כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו (משלי ד' ב'). ופי'

רש"י כלי חמדה התורה כלי גדול וחשוב שבו נברא העולם שנא' ואהי' אצלו אמון אמרה תורה אני היתה כלי אומנתו של הקב"ה. וכוונתו הוא על מארז"ל במד"ר ר"פ בראשית ד"א אמון אומן התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה. בנוהג שבעולם מלך ב"ו בונה פלטין אינו בונה מדעת עצמו אלא דיפטראות ופינקסאות יש לו לדעת האיך יעשה חדר"י האיך הוא עושה פשפושין כך הקב"ה מביט בתורה ובורא את העולם. וכמ"ש בזהר אסתכיל באורייתא וברא עלמא. והרע"ו פי' כל מעשה בראשית שנא' בו וירא אלקי' כי טוב, לא נברא אלא בשביל התורה שנק' לקח כד"א יערוף כמטר לקחי. (דברי' ל"ב בפ' האזינו). והיינו כמארז"ל תנאי התנה הקב"ה עם מע"ב אם יקיימו ישראל תורתי מוטב וא"ל יחזור את העולם לתהו, שנא' אם לא בריתי כו' חוקת שמי' וארץ לא שמתי וכמארז"ל ע"פ עשרה עשרה הכף, שע"מ מכוני' כנגד עשה"ד, והתורה היא עמוד העולם, שכל עיקר מכוון מברה"ע היא בשביל התורה וכמ"ש אם לא בריתי יומם ולילה, שקאי על התורה דכתי' בה והגית בה יומם ולילה, חוקת שמי' וארץ לא שמתי. נמצא שבחי' חקיקת שמים וארץ היא בשביל התורה, וכמארז"ל במד"ר ר"פ ויקהל פמ"ח ע"פ מי ברא אלה, אלה תולדות בזכות מי נבראו ובזכות מי הם עומדי' בזכות ואלה שמות, ואלה בזכות כו' בזכות אלה העדות והחוקים, וכמ"ש במ"א בענין אנכי עשיתי ארץ ואדם עלי' בראתי בראת"י בגימ' תרי"ג כו'. ולהבין זה הנה ארז"ל על ג"ד העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח. וביאור ענין ג' עמודים אלו יובן בהקדם מ"ש רז"ל במשנה הנ"ל קודם חביב"י ישראל, חביב אדם שנברא בצלם כו' ואח"כ חביב"י ישראל שנק' בנים למקום כו' חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה כו'.

ויו"ב בהקדם ביאור ענין הפסוק אם בחוקתי תלכו כו' עד ועץ השדה יתן פריו שהוא בחי' מה שאמרז"ל בעצרת על פירות האילן. והענין הוא שענין ההילוך הוא מה שנק' הנפש כשמתלבשת בגוף בשם מהלכת כמ"ש מהלכ"י בין העומדים האלה, שקודם התלבשות הנפש בגוף היא נק' ג"כ בבחי' עומדי' כמו המלאכ"י שנק' עומדים, כמ"ש ויעמידם לעד לעולם, וכמו"כ בנשמה כתיב חי ה' אשר עמדתי לפניו. אכן ע"י הגוף היא נעשית בחי' מהלכת, וזהו תלכו. ולהבין ענין ההילוך, הנה שרש הנה"א הוא מעולם התיקון ושרש הנה"ב הוא מעולם התהו. והנה כתי' ואהבת את ה' אלקי', ויש ב' פי' ל' ואהבת ב' פירושים, הא' הוא ל' ציווי שיאהוב את ה', והב' הוא לשון הבטחה שסופך לבוא לבחי' אהבה כו'. ולהבין ב' פירושים אלו, היינו שיש ב' בחי' אהבה, שיש בחי' אהבה שיכולי' לבוא אלי' ע"י ההתבוננות, ויש בחי' אהבה שאין יכולים לבוא אלי' מבחי' התבוננות. ולהבין ענין ההתבוננות שיכולי'

בגליון בסופו נרשם: גמ"ח, מכלכל חי' בחסד, זה יכול גם נה"ט להשיג. עבודה נה"א מה רוח האדם עולה, תורה קו האמצעי, שיהי' נמשך גם למטה גילוי אלקות שרשו מבחי' שלמעלה מתהו ותיקון כענין החינוך שז"ע כלי חמדה, חכ' שבה לא הי' שבה"כ, וכענין עקודים דרך קצרה.

לבוא מהתבוננות זה לבחי' אהבה וענין האהבה שבא מההתבוננות. הנה ההתבוננות הוא בפסוק שמע ישראל, שמע' הוא שם עי"ן, פי' עי"ן קאי על המדות, כי שרש העולם הוא מהמדות כמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה, שבחי' עולם מקבל מבחי' החסד שהיא מדה ממדותיו ית', וכמו"כ משאר המדות. ועי"פ הקבלה נק' ז' המדות בשם ז' ימי הבנין, והיינו כנ"ל שעולם מקבל מבחי' מדות, אבל בחי' החכ' אינה שייך לעולם. וכמובן ממשל באדם, שענין המדות דהיינו מה שהוא חסדן או רחמן שאינו שייך כ"א לזולתו דוקא משא"כ לעצמו אינו שייך כלל ל' חסדן או רחמן. משא"כ בחי' החכ', מי שהוא חכם גדול אינו שייך לזולתו דוקא. שיכול לישב בעצמו ולהשכיל השכלות. ככה יובן למעלה שהעולם מקבל מבחי' המדות, כי ענין המדות הם השפעה לזולתו, דהיינו בבחי' עולם, אבל בחי' חכמה אינה שייכת לעולם כו'. והנה מבחי' המדות עצמם א"א לעולם לקבל כ"א הארה מבחי' המדות, וזהו שמע שם והארה מבחי' עין, מפני כי הנה המדות למעלה אינם כמו המדות שבאדם, דהנה מדת החסד שבאדם דהיינו מה שהוא חסדן, הנה בחי' מדת החסד זה שבאדם גורם השפעת החסד, דהיינו עי"י שהוא חסדן בטבע לכן הוא נותן צדקה ומלוה גמ"ח, אבל אין החסד בעצמו מחי', אבל למעלה הנה בחי' המדות עצמן, דהיינו בחי' החסד וכדומה, הוא החיות המחי', א"כ החסד שלמעלה אין ערוך כלל לגבי החסד שבאדם, והרי הם לגבי מדות שבאדם כמו לאו מכל אינון מדות לגבי המדות, ולכן אין העולם יכול לקבל מבחי' המדות ג"כ כמו שהן כ"א הארה מבחי' המדות, וזהו שמע, שם והארה מבחי' עי"ן, והיינו כי שם קאי על בחי' המל', והנה שרש המל' הוא מבחי' המדות, דהיינו שמבחי' מל' דחסד נעשה חסד שבמל', ומבחי' מל' דגבורה נעשה בחי' גבורה שבמל', וכמו"כ כל מדות המל', ולכן נק' שם עי"ן שהוא שם והארה מבחי' עי"ן בחי' המל', כי כל התהוות בחי' המל' הוא מבחי' המל' של המדות, שהוא בחי' אחרונה כו', ומבחי' שם עי"ן הוא התהוות העולמות. אי לזאת כאשר יתבונן היטב בכ"ו, שהתהוות כל העולמות הוא רק מבחי' שם והארה מבחי' עי"ן, בחי' המדות, לא יחפוץ לא בבחי' השם ולא בבחי' עי"ן, כ"א להכלל וליבטל בעצמיות אוא"ס ב"ה. וזהו ואהבת את ה' אלקיך ל' ציווי, ופי' שהציווי הוא על ההתבוננות וממילא תגיע לבחי' האהבה. ופי' את ה' אלקי' הוא כמ"ש והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה' אלקי', פי' צרור החיים קאי על בחי' החכ' שהיא צרור מחיים, כי החכ' תחי', והיינו שהוא בחי' עלי' בחכ', שבחכ' הוא השראת אוא"ס ב"ה, וזהו עלי' שעי' נפש השכליות, שזהו משארו"ל חביב אדם שנברא בצלם שקאי על הנפש השכליות, דאם קאי על הנה"א הלא אמרו אח"כ חביבין ישראל כו', והיינו כי הנפש השכליות היא ממוצע בין הנה"ב לנה"א, ויש בה בחי' חכ' שיכולים להתבונן בה גם בגדלות אוא"ס ב"ה, וכאשר מתבונן היטב בבחי' שמע שם עי"ן כנ"ל, לא יחפוץ לא בש' שמעי"ן ולא בעי"ן עצמו כ"א ליכלל בעצמיות. וזהו ואהבת את ה' אלקי' ליכלל בבחי' חכ', שזהו את ה' ע"ד והיתה נשמת אדוני צרורה בצרור החיים את ה' אלקי' כנ"ל, שהוא עלי' בחי' חכ' דנפש השכליות בבחי' החכ' כו', וזהו פי' הא' דואהבת.

ומעתה יובן פי' הב' דואהבת, ל' הבטחה, סופך לבוא לבחי' אהבת. ויובן זה בהקדם ענין בחי' תלכו שהוא מדריגת ההילוך שנעשה הנשמה אחרי התלבשותה בגוף דוקא, והיינו שהוא ע"י בירור הנה"ב. ולהבין מהו מעלת הנה"ב אחר הבירור, צ"ל שרש הנה"ב ושרש הנה"א, ומזה יובן עליית הנה"א אשר ע"י הירידה, כנודע שהירידה היא צורך עלי'. הנה שרש הנה"ב הוא מעולם התהו, ושרש הנה"א הוא מעולם התיקון. ולהבין ענין תהו ותיקון, הנה בע"ח פי' שהתפרש שבין עולם התהו לעולם התיקון הוא שבעולם התהו הי' רבוי האור ומיעוט הכלי, ובתיקון הוא רבוי הכלי ומיעוט האורות. ולהבין ענין ריבוי האור דתהו וריבוי הכלים דתיקון, הנה יובן זה ממה שארז"ל אור שנברא ביום ראשון הי' האדם מביט מסוף העולם ועד סופו, ראה שאין העולם כדאי להשתמש באור זה, שראה מעשה רשעים, עמד וגנוז, ותחת אור זה עשה את שני המאורות הגדולי' את המאור הגדול לממשלת היום שהוא השמש, והנה אנו רואי' שהראי' הבא ע"י השמש הוא מעט שאין רואי' כ"א מיל, ואינו ערך כלל לגבי האור שנברא ביום ראשון שהוא בלי גבול לגבי אור דשמש, והיינו מפני שאור השמש הוא בכלי שהשמש הוא בגלגל הרביעי שהגלגל הוא כלי להשמש, וכמ"ש לשמש שם אהל בהם, שהשמש הוא באהל שהוא כלי, וכן אמרז"ל לע"ל הקב"ה מוציא חמה מגרתקה, אבל עכשיו האור הוא בכלי שהיא תיק ונרתק, והחום שמהשמש הוא מחמת הגלגל כנודע, ולכן האור המאיר למטה מהשמש הוא מעט מפני שכאשר האור מלוכש בכלי עיקר האור שמאיר הוא מהכלי, ואף שיש אור השמש בעצם שאינו מהגלגל, אך עיקר האור המאיר למטה הוא מהגלגל, ולכן כשמאיר השמש הוא חם והחום נמשך מבחי' הגלגל כנודע, אבל אור שנברא ביום ראשון הי' מאיר האור עצמו ולא מבחי' הכלי, ואף שהי' גם בחי' הכלי, כי א"א לאור בלא כלי, אך עיקר האור שהאיר הי' מבחי' האור בעצם, וזהו לשון מאמרז"ל אור שנברא ביום ראשון הי' אדם, שעי' שהאיר מבחי' האור בעצם הי' אדם מביט, אבל בחי' השמש שמאיר לארץ ולדרי' עלי' אינו מעצמיות אור השמש כ"א מבחי' הכלי כנ"ל. וכמו"כ יובן ענין תהו ותיקון, שפי' מה שבעולם התהו הי' ריבוי האור היינו שהאיר האור בעצם בלתי בחי' הכלי, ואף שהי' מיעוט הכלי גם בעולם התהו אך הכלי הי' בבחי' מיעוט בחי' טפל ובטל, ועיקר הי' מאיר מבחי' האור בעצם, אבל בבחי' תיקון הוא ריבוי הכלי ומיעוט האור, פי' שעיקר האור שמאיר הוא מבחי' הכלי כנ"ל בשמש, וזהו ההפרש בין תהו לתיקון, והנה מחמת שבתהו הי' עיקר המאור, הוא האור בעצם, לכן הי' שבה"כ, שמיעוט הכלי לא הי' יכולי' לסבול האור שהאיר, לכן נשברו ונפלו בשבירה, וזהו שם ב"ן ורפ"ח ניצוצין שנפלו בשבירה, ומזה שרש הנה"ב שהוא מעולם התהו ממה שנפל בשבירה, ולכן כאשר מבררי' הנה"ב אזי מעלים אותו לשרשו שהוא מעולם התהו ששם ריבוי האור כנ"ל, וזהו בחי' תלכו שהוא בחי' הילוך בלי גבול, וכ"ז בא ע"י בירור נה"ב דוקא כנ"ל, כי יתרון האור הוא מהחשך דוקא, וכמשל ממה שהראי' מלוכש בשחור שבעין דוקא ולא בלובן, דלכא"י הי' ראוי שיתלבש כח הראי' בלובן שבעין ואנו רואי' שנתלבשה בשחור שבעין

אדם : כ"ה בכ"י, ואוצ"ל : אדם מביט.

דוקא, והיינו מפני שיתרון האור הוא מהחשך דוקא. וכמו"כ ע"י בירור הנה"ב מגיעי' לשרשו בחי' התהו ששם ריבוי האור כנ"ל, וזהו בחי' תלכו שהוא בחי' הילוך ממדריגה למדריגה בהשגות אור א"ס בחי' האור. ומבחי' אור זה דתלכו מאיר אח"כ גם בבחי' המדות, שזהו אהבת בכל מאדך שהיא ג"כ בלי גבול. והיינו שע"י בירור הנה"ב ממשיכי' בחי' האור דתהו שהוא בלי גבול גם בבחי' מדות אף שהמדות בעצם הם גבול, אך בהמשך בהם בחי' אור דתהו שהוא בלי גבול נעשה האהבה שהיא מדה וגבול ג"כ בלא גבול, וזהו בכל מאדך, מאד בלי גבול כו'. וזהו ואהבת ל' הבטחה, כי אין שייך ל' ציווי על אהבה כי אהבה אינה ע"י התבוננות כי ההתבוננות היא התבוננות בשכלו וע"י התפעלות בבחי' אהבה שע"י השכל יכולי' להגיע לבחי' חכ' כנ"ל בפ' ואהבת את. אבל כדי לבוא לבחי' אור דתהו זהו ואהבת ל' הבטחה, שכאשר תבררו הנה"ב תגיע לבחי' תלכו בחי' הילוך בלי גבול ואז יהי' האהבה ג"כ בלי גבול, שהיא אהבת בכל מאדך שבחי' בכל מאדך היא ג"כ בלי גבול, ולכן לא שייך ציווי על אהבה זו כו'.

ואמנם כדי לבוא לבחי' אור זה דתלכו זהו ע"י אם בחוקתי כו', שע"י בחי' בחוקתי תוכלו אח"כ להמשיך בחי' האור להיות בבחי' תלכו כו'. ולהבין ענין בחוקתי, פ' בחוקתי הוא לשון חקיקה, ול' בחוקתי משמע ב' חקיקות. וענין הב' חקיקות הוא חקיקה מבפנים וחקיקה מבחוץ, וכמו שאנו רואי' שבכלי' צ"ל חקיקה מבפנים וחקיקה מבחוץ, ויש כלי' אשר יש בהם ב' חקיקות חקיקה מבפנים וגם חקיקה מבחוץ ויש כלי' אשר בהם חקיקה מבחוץ לבד, והם מחולקי' לענין טומאה שכלי' העץ שיש להם תוך וקיבול שהוא ענין החקיקה מבפנים הוא מקבל טומאה משא"כ פשוטי כלי' עץ, שהוא מה שאין להם החקיקה מבפנים אינם מקבלים טומאה, ופשוטי כלי' מתכות, דהיינו סכין אף שאין לו תוך וקיבול אעפ"כ הוא מקבל טומאה, והסכין הוא בחי' כלי' שבו וע"י עובר ההשפעה אבל אינו מקבל בתוכו כלום, ואעפ"כ הוא מקבל טומאה מפני שהוא בחי' כלי' ויש בו החקיקה מבחוץ, ולמעלה ההפרש שבין כלי' חקיקה שיש בו חקיקה מבפנים ג"כ ובין מה שאין בו אלא חקיקה מבחוץ לבד, שהכלי' שיש בה חקיקה מבפנים ג"כ זהו בחי' פנימיות הכלי' ובחי' חקיקה מבחוץ * לבד זהו בחי' חיצוניות הכלי' כו'. ולהבין ענין החקיקה למעלה מהו, הנה החקיקה מבחוץ זהו ענין הנסירה, כי הנה כתי' זכר ונקבה בראם ואמרז"ל דו פרצופי' נבראו. ולכאן צ"ל מפני מה נבראו דו פרצופי' דבוקי' זה לזה, והיינו כי הנה נדע שמבחי' חיצוניות בחי' אחוריי' יכול להיות יניקה לחיצוני' ופעולת דיבוק האחוריי' זל"ז הוא כדי שלא יהי' יניקה לחיצוני' מבחי' האחוריי', וענין הנסירה הוא בחי' תיקון אחוריי', והיינו אף שיהי' בחי' אחוריי' אעפ"כ לא יהי' יניקה לחיצוני'. זהו ענין פסוד"ז שהוא מל' ולומר עריצים שהוא בחי' הפרדת הרע, וזהו החקיקה מבחוץ למעלה בחי' תיקון האחוריי'. וכמו בנפש האדם ג"כ צ"ל בחי' חקיקה מבחוץ והו"ע הפרדת נה"א מן הנה"ב שלא יהיו מעורבי' זכ"ז, וגם כדי להפרידם מן

בכ"י כתוב: מבפנים.

הרע שלא יתי' אחיזה להרע לא בנה"א ולא בנה"ב, והוא ע"י פסוד"ז שהוא לומר עריצים ולהפריד את החוחים כו'. והוא מ"ש רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם, להפריד הרע מן הטוב, וכאשר מפרידי' מהם הרע תחלה או כשיש גם בחי' החקיקה מבפנים יכול להיות אח"כ בחי' תלכו, ולהבין מהו ענין החקיקה מבפנים, הנה למשל בגשמיות מהו פעולת החקיקה מבפנים שעושי' בהכלי הוא כדי שתהי' בבחי' כלי קיבול, כך הנה יובן למעלה שפעולת החקיקה מבפנים הוא כדי שתהי' הנפש יכולה לקבל האור דתלכו, וכמ"ש ושכנתי בתוכם שהוא בחי' השראת אוא"ס ב"ה בבחי' נש"י, ולכן צריך שיהי' חקיקה מבפנים בחי' כלי קיבול, וכמו החכ' היא כלי להשראת אוא"ס וכמ"ש בסש"ב שאין השראת אוא"ס ב"ה אלא בחכ', וח"ב הם בחי' או"א המוליד' בחי' בן ובת בחי' מדות, ולכן האור המאיר במדות הוא דרך החכ' דוקא והיינו מפני שהחכ' היא בחי' כח מ"ה בחי' ביטול ולכן בה דוקא השראת אוא"ס ב"ה, ולכן כדי שיהי' בנפש ג"כ בחי' השראת אוא"ס ב"ה זהו ע"י החקיקה מבפנים דוקא שיהי' בחי' כלי להמשכת האור דתלכו, והנה כתיב במחוקק במשענותם, פי' במחוקק הוא ל' חקיקה, והיינו בחי' ב' חקיקות הנ"ל, וגם מחקק גימט' רמ"ח, והיינו רמ"ח מ"ע, והיינו כי ע"י המצות נעשה בחי' החקיקה בנפש, והיינו כמו שהתהוות החכ' הוא מבחי' רצון העליון והחכ' היא כלי להשראת אוא"ס ב"ה, ככה המצות הם מבחי' קדש העליון כאשר מברכין אשר קדשנו במצותיו שהם מבחי' קדש העליון רצה"ע ולכן ע"י נעשה החקיקה בנפש שתוכל הנפש להיות בחי' כלי להמשכת האור דתלכו כמו החכ' שהיא כלי להשראת אוא"ס ב"ה, ובעבודה החקיקה מבפנים הו"ע ק"ש ושמ"ע, ע"י הק"ש שהיא בחי' ביטול בבחי' אהבה כו' יכול להיות אח"כ בחי' שמו"ע בחי' המשכות אוא"ס ב"ה, בחי' קול דממה דקה, תמן קאתי מלכא, והוא אם בחוקתי תלכו כשיש בנפש מישראל בחי' הב' חקיקות יכול לבוא אח"כ ע"י בירור הנה"ב לבחי' תלכו בחי' אהבת בכל מאדך, ובד"כ הוא בחי' הרצוא ליכלל וליבטל באוא"ס ב"ה.

ואת מצותי תשמרו, פי' כי צ"ל בחי' שמירה לאור זה דתלכו, כי בתהו שהי' ריבוי האור הי' בחי' שבירה כמ"ש הנפילי' היו בארץ, שהם ממה שנפל בשבת"כ מתהו, וצ"ל בחי' שמירה שלא יפלו ויהי' גם מעלת העומדי' ג"כ, ומי הוא הכלי והשמירה, זהו המצות, כי המצות הם בחי' כלים כמ"ש נר מצוה ותורה אור, שהמצות נק' בשם נר, שכמו ענין הנר הוא הכלי שמחזיק השמן והפתילה ובשמן ופתילה נאחו האור, ונמצא הכלי מחזיק השמן ופתילה וגם האור, וכמו"כ המצות שנק' בשם נר, היינו שהמצות הם כלי' להמשכת האור דתהו שזהו ענין תלכו כנ"ל, וזהו לבד מה שע"י המצות נעשה החקיקה כנ"ל, נוסף לזה הם כלי' להשראת האור דתלכו, אך אח"כ כתי' ועשיתם אותם, והיינו אימתי המצות הם בבחי' כלי', כשעושים המצוה בבחי' עשי', כי הנה למשל כאשר האדם עושה מלאכה ביד ימין הנה המלאכה היא טובה, אבל כאשר עושה מלאכה ביד שמאל אין המלאכה טובה כ"כ, ככה ממש הוא בעשיית המצוה, אימתי המצוה היא כלי לאור דתלכו כשעושים המצוה ביגיעה ועמל אזי המצוה היא כלי להשראת האור

דתלכו. והו' כמ"ש תחת אשר לא עבדת את ה' אלקי' בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, שצריכי' לעשות המצוה בשמחה ואז היא כלי לאור דתלכו. ובד"כ תלכו ותשמרו הם בחי' ר"ש, תלכו הוא בחי' רצוא ומצותי תשמרו הם בחי' שוב כו'.

והנה מבואר שענין תלכו הוא בחי' רצוא שהוא מלמטלמ"ע כו', ותשמרו הוא בחי' שוב שהוא מלמעלמ"ט, ואז ונתתי גשמיכם בעתם קאי על התורה שהיא בחי' קו האמצעי המחבר ב' הקוין כו' כנודע. ולהבין מה שייך גשם לתורה, הנה ארו"ל ג' מפתחות בידו של הקב"ה שלא מסרן בידי שליח וא' מהם מפתח של גשמי', ופי' שליח קאי על מט"ט שר העולם שנק' סתם שליח, שזהו מה שאמר הקב"ה למשה הנה אנכי שולח מלאך שהוא מט"ט ולא קיבלו משה, ומזה למדו שסתם שליח של הקב"ה הוא מט"ט, וג' מפתחות אלו לא מסרן ביד שליח כ"א הם בידו של הקב"ה עצמו. והקשו הכת' ושולח מים על פני חוצות, ועכצ"ל בין מטר למים, שמטר הוא בחי' גשם הוא בידו של הקב"ה שלא נמסר ביד שליח ומים נמסר ביד שליח כמ"ש ושולח מים כו'. והיינו כמשארו"ל בפדר"א בזמן שישאל עושין רש"מ הארץ שותת ממים העליוני' ובזמן שאין ישראל עושין רש"מ הארץ שותת מים תחתונים. ולהבין ההפרש בין מים תחתוני' למ"ע, מאי נפ"מ מזה, הלא צריכה למים ומנ"מ אם ממ"ע או ממ"ת. ויובן בהקדם ענין מ"ע ומ"ת, הנה כתי' יהי רקיע ויהי מבדיל בין מים למים, שיש בחי' רקיע המבדיל בין מים למים, שהמים שמעל לרקיע הם מ"ע והמים שמתחת לרקיע הם מ"ת. ולהבין ענין הרקיע המבדיל, הנה יובן מהקדומא דפסיק במעי דב"נ שהוא חצר הכבוד המפסיק בין אברי הנשימה לאברי המזון. הנה אנו רואי' שאברי הנשימה הם בתכלית הדקות והרחני' והם תלוי' בקנה שאין בו לא אכילה ולא שתי', ולכן נק' הקנה בשם עוה"ב, שכמו בעוה"ב אין בו לא אכילה ולא שתי' כך בקנה א"א שיבוא שום אכילה או שתי'. משא"כ אברי המזון הם גשמי', ויש בהם צואה ופסולת הם תלוי' בושט, ל' שטו העם ולקטו. וע"י מה נעשו אברי המזון בתכלית הגשמיות ואינם כמו אברי הנשימה שהם רוחני', הוא ע"י החצר הכבוד המפסיק בין אברי הנשימה לאברי המזון. וככה הוא ענין רקיע המפסיק בין מים למים, שהמים שמעל לרקיע הם מ"ע, והמים שמתחת לרקיע הם מ"ת. ובאופן פעולתם למטה ההפרש גדול מאד, שכאשר ההמשכה הוא ממים עליוני' נשפע תענוג רוחני, כי המים מצמיחי' כל מיני תענוג, וכאשר ההשפעה הוא ממים עליוני' אזי מצמיח כל מיני תענוג רוחני, וכאשר ההשפעה הוא ממ"ת אזי הוא השפעת תענוגי עוה"ז הגשמי. והנה מטר הוא בחי' מים שמעל לרקיע כמ"ש כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים, שנמשלו גשם לשלג כמו שהשלג הוא מבחי' לבושי' כתלג חיור בחי' י"ג מדה"ר כך בחי' גשם הוא ג"כ משם. וכמו כל הג' דברי' שהמפתח הוא בידו של הקב"ה שהם מפתח של תחת"מ שהוא מבחי' טל שעתיד להחיות בו את המתים שהוא בחי' כמ"ש כי טל אורות טליך, וכן מפתח של לידה, הוא ג"כ ממקום גבוה מאד כמשארו"ל בני חיי מזוני במזלא תליא, פי' מזל הוא בחי' כתר, וכמו"כ הוא מפתח של גשמים כו', והוא מעל השמי'. ולכן כתי'

כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים כו' והולידה והצמיחה, פי' שכמו שאנו רואים שכאשר משקין השדה במים ולא גשם אינו צומח יפה אבל כאשר מי גשמים משקין אותה אזי הגשם מעלה כל הכח שיש בהארץ, כן יהי' דברי אשר יצא מפי, וצ"ל מהו שייך גשם לתורה. הנה כמו שהגשם יורד טפין טפין ככה נמשכה התורה הלכות הלכות, וכמו שהגשם מעלה כל הכח הנמצא בארץ כנ"ל, ככה יצמח לע"ל מבחי' התומ"צ. כי עכשיו נק' התורה בשם זריעה כמ"ש אור זרוע לצדיק, שהאור דתומ"צ זרועי' לצדיקים לע"ל, ולע"ל יהי' הצמיחה כו'. ועי"ל פ' גשם ע"ד מה שפירש"י בפסחים ע"פ שבעתי' כאור שבעת הימים, שבעתי' הוא מ"ט ושבעתי' כאור שבעת הימים הוא שמ"ג גימט' גש"ם. ולהבין מה שייך אור לגשם, הנה אמרו"ל כל אור האמור באלהיו בירידת גשמי' הכתוב מדבר, ופי' בספרי' מהו שייך אור לגשם, ופי' שכאשר האור מאיר למטה בהכרח שיתגשם מעט ואז נק' בשם גשם. וי"ל שזהו בחי' התורה ג"כ, כי התורה היא חכ' ורצונו ית' רק שנתלבשה בדברים גשמי', וה"ו כמו האור כאשר הוא יורד למטה הוא מתגשם מעט, ואז נק' בשם גשם, וכמו"כ התורה שנתלבשה בגשמיות נק' בשם גשם כו'.

והנה הצמיחה שיהי' מגשם זה דתורה, שזהו מ"ש ונתתי גשמיכם כו', זהו מ"ש אח"כ ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריה. הנה אמרו"ל כל תולדות שבמקרא חסר בר מן תריין, אלה תולדות השמים והארץ בהבראם מלא, ואלה תולדות פרץ מלא. כי העולם על מילואו נברא, ואח"כ חסר, והיינו שחסר וא"ו תולדות, ואמרו ז"ל שחסרו וא"ו דברי' ושנים מהם פרי האדמה ופרי האילן, ולכן אמרו"ל בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן, והיינו שבפסח ובעצרת הוא דין ומשפט על הפירות אם יהיו רבי' וטובים, והיינו מפני שחסר, אבל אם הי' במילואו כמו שנברא לא הי' דין ומשפט ע"ז כלל. ויובן ענין זה בהקדם ענין מ"ש בע"ח שפרי האדמה ופרי העץ נק' מלאכי' ונשמות, המלאכי' נק' פרי האדמה, והנשמות נקראי' פרי העץ, ולהבין מה שייך נשמות לפירות, זהו כמ"ש ממני פריך נמצא שקאי על הנשמות, וא"כ נק' נשמות בשם פירות, והנה כאשר העולם על מילואו נברא הי' הנשמות ומלאכי' שהם פרי האדמה ופרי העץ באופן אחר ואח"כ חסרו, וזהו תולדת חסר, והיינו לא ידון רוחי באדם, שתחלה הי' מאיר בחי' רוחי, הוא בחי' א"א ולכן הי' למטה אריכות ימים שחיו אלף שנה, והיינו כידוע שיש יחידות עשירות מאות אלפים, וידוע שאלפי' הוא בא"א, ולכן כאשר הי' מאיר מא"א הי' חיים למטה אלף שנה, אבל אח"כ כשחסר כתי' לא ידון רוחי, שאינו מאיר מבחי' א"א, ולכן כתי' והיו ימיו מאה ועשרים שנה כו', והנה משה כששלח את המרגלי' אמר להם שיראו היש בה עץ אם אין, ופי' בזהר שצוה להם שיראו אם מקבלת הארץ מבחי' יש הוי' או מבחי' אין, ופי' מאין ידעו זה, הנה כשיראו שהפירות הם כמו פירות של שאר ארצות אזי ידעו שהארץ מקבלת מבחי' יש, אבל כשהפירות משוני', אז ידעו שהארץ מקבלת מבחי' אין שהוא הגבה יותר למעלה מבחי' יש. וזהו מ"ש כאן ועץ השדה יתן פריה, פרי' היינו הפירות כמו שהם נמשכין מבחי' אין, והיינו שבבחי' יש יהי' מאיר מבחי' אין, וכמו לע"ל שכת' ולא ילמדו איש את רעהו כי כולם

ידעו אותי מקטני' ועד גדולי'. וצ"ל איך שייך לומר שקטני' ידעו כמו גדולי'.
 אעכצ"ל שיהיו נשמות יותר גדולי' שאפי' הקטן ישיג כמו הגדול. וכמו"כ
 מ"ש כאן ועץ השדה יתן פריו, פי' עץ קאי על אדם העליון כמ"ש כי האדם
 עץ השדה, ופריו הוא בחי' נשמות חדשות. והוא אם בחוקתי, ע"י ב' חקיקות
 שנעשה ע"י המצות שנק' חוקי' תבוא לבחי' תלכו, ואח"כ ואת מצותי תשמרו,
 שהמצות הם כלי' ושמירה לאחד דתלכו. אך אימתי המצות הם שמירה כאשר
 ועשיתם אותם בבחי' עשי' דוקא, ואז אח"כ ונתתי גשמיכם בעתם, בחי' תורה
 שנמשלה לגשם, וכמו שע"י הגשם צומח כך ע"י התורה יהי' צמיחה, שהוא
 מ"ש ונתנה הארץ יבולה, שבמלאכי' יהי' הביטול ביתר שאת, כי עכשיו
 נק' המלאכי' בשם דשא ועשב כו', אבל לע"ל יהי' בהם בחי' ביטול יותר,
 ועץ השדה יתן פריו, שבנשמות יהי' גילוי יותר, ע"ד קודם שחסרו, וע"ד כמו
 לע"ל, ולא ילמדו כו' כולם ידעו אותי מקטנים ועד גדולי' בשוה כו', והיינו
 בחי' גילוי נשמות חדשות. ועד"ו יש בגוף ג"כ כמשנ"ת בד"ה אם בחוקתי,
 שהוא כמו נשמה יתי', או השגת הנבואה, שבחי' גילוי נשמה זו הוא בחי' עטרה
 לנשמה שבששת ימי החול, או קודם השגת הנבואה. וז"ע בעצרת על פירות
 האילן שהוא בחי' המשפט כמה תוס' אורות מהנשמות שנק' עטרת יתגלו
 בנשמות המלוכשים בגופים.

וזהו על ג"ד העולם עומד, עבודה היא בחי' עבודת הקרבנות, ועכשיו היא
 בחי' בירור הנה"ב שע"י בא הנה"א לבחי' תלכו בחי' אה"ר דבכל מאדך.
 וגמ"ח הוא בחי' השוב דמצותיו תשמרו, שע"י נמשך בחי' החסד רמ"ח
 פקודין רמ"ח אברין. וז"א בע"ט ספי' טפ"ט פ"א רת"ס רמ"ג ה"ח המגדילי'
 רמ"ה, ובחי' ה"ח המגדילי' ז"ע עמוד החסד, ולהיות כי שרשם ברצה"ע,
 לכן נק' העמוד גמ"ח כי גמ"ח טוב לשמי' וטוב לבריות ששרשו מבחי' א"א.
 ע' מזה בד"ה אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעוה"ז (בס' שמות) ובסוף
 ד"ה פדה בשלום (כ"ו). ותורה היא קו האמצעי, כי הנה כתי' חנוך לנער,
 שהחינוך הוא שהגדול מוליכו לבה"ס, ואח"כ הולך בעצמה, וכמו חנוכת המזבח,
 כי קרבנות הם העלאת מ"ן מנה"ב והמשכת מ"ד וכדי שיהי' כח להעלאת זו
 הי' צ"ל חינוך, ע"ד החינוך לבה"ס, שמחנך הוא אדם גדול שכבר למד ונקל
 עליו הלימוד הוא דוקא מחנך את הקטן, ועי"ז יהי' נקל להקטן להתחנך
 לילך כי כל התחלות קשות כו', ולכן צריך לחינוך מהגדול, וכמו"כ חינוך
 המזבח מבחי' מבחי' בירור דב"ן ואח"כ מ"ה מברר ב"ן שהר"ע התיקון של
 שבה"כ, צ"ל חינוך לזה מבחי' שלמעלה מהתיקון ושבה"כ, היינו בחי' שלמעלה
 ממ"ה וב"ן דהיינו שלא הי' בו שבה"כ כלל. כי הנה השבירה הי' רק בז"ת
 אבל בג"ר לא הי' שבה"כ, ובפרט בחכ' וכמ"ש ימותו ולא בחכ'. ולכן ארז"ל
 יעקב לא מת, כי יעקב הוא יסו"א שהוא בחי' שלמעלה משבה"כ, כי הוא
 הביטול האמיתי כח מה, ולכן בז"ת דס"ג דתהו הי' שבה"כ מחמת ריבוי האור
 כנ"ל, והרי בחכ' יש ריבוי האור יותר מבז"ת, כי רק בחי' אחרונה מחו"ב
 מאיר במדות בסוד ש' אל נהירא דחכמתא שהיא חלק עשירי' מבחי' יש קנה
 חכ' קנה בינה, ואעפ"כ בחכ' לא הי' שבה"כ כמ"ש ימותו ולא בחכ', והיינו
 מהיותו ביטול אמיתי. וז"ע כלי חמדה, הנחמדי' מזהב ומפז. ונמצא כי חביב

אדם שנברא בצלם הוא נה"ט המתברר, ב"ן, חביבי ישראל שנק' בנים מ"ה המברר, וחביבי ישראל שניתן להם כלי חמדה היא בחי' התורה ששרשה למעלה מתהו ותיקון. וע' בד"ה ראה דתרכ"ב ס"ב שפי' שם שמ"ה החדש הוא התחדשות הארה, וכמו"כ השבירה דתהו שהי' בכונה סותר ע"מ לבנות ע"י מ"ה החדש א"כ הוא ג"כ ענין התחדשות, אבל אורח שהיא בחי' מאז ומעולם הוא מבחי' א"ק שנק' קדמון שיש בו הארה מבחי' הקדמון לכל הקדומים אשר כולם מחודשים והוא לבדו הקדמון והארה מבחי' זו יומשך לע"ל בנשמות בבחי' אור"פ, וכ' שאולי יש לחבר עם מ"ש הרמ"ז דאורח הוא ש' ע"ב, כי השבירה דתהו הי' בש' ס"ג בז"ת שבו והתיקון ע"י ש' מ"ה החדש הנ"ל, אבל ש' ע"ב הוא למעלה מתהו ותיקון.

ועפ"ז יובן ענין ואהי' אצלו אמון אומן שנת' במד"ר ענין דפתראות ופינקסאות שהוא כענין מטבע קצר ומטבע ארוך, שנת' בת"א בד"ה ענין הברכות, שהוא ענין כלל ופרט, כמו תושב"כ היא כלל לגבי תושבע"פ שהיא בחי' פרט. ועד"ז התורה היא כלל, אלפי' שנה קדמה תורה לעולם, בחי' חר"ב, זהו כלל, ואח"כ מגיד וממשיך מראשית אחרית בעשרה מאמרות, והוא אסתכל באורייתא וברא עלמא ועד"ז עקודי' לגבי אצי' עקודי' בכלי א' נק' דרך קצרה כו', ובמ"א פי' מבחי' ואהי' אצלו אמון עד ושעשועי בנ"א ה' בחי' נגד ה' פרצופי האצי' ועתיק דבי"ע, ח"ע שהתורה ניתנה בה' קולות והקולות הם המשכות מבחי' ואהי' אצלו אמון מופלא כתר, שעשועים יום יום חר"ב, משחקת לפניו ז"א, משחקת בתבל ארצו מל', ושעשוע את בנ"א בג"ע דבריאה.

בראתי יצה"ר בראתי תבלין, היא התורה שעיקר הכנעת היצה"ר הוא ע"י התורה וכמבואר בגמ' פ"ה דטוכה דנ"ב ע"ב, והטעם כנ"ל לפי ששורש התורה היא מבחי' שלמעלה משבה"כ שמשם שורש יניקת החיצוני, ולכן נק' התורה עץ ותושבי' שנותנת כח ועוז לנה"א ומתשת כח הנה"ב, ע' בת"א בד"ה בחדש השלישי, והיינו מטעם הנ"ל.

דרש ר' שמלאי תרי"ג מצות ניתנו למשה מסיני שש מאות ואחת עשרה מפי משה שנאמר תורה צוה לנו משה, תורה בגי' תרי"א, אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענו, ולזה אנו אומרים בכל יום שמע ישראל כו', לפי שפסוק זה היא קבלה על שני הדברות אנכי ולא יהי' לך, שכשאמר הקב"ה אנכי השיבו ה' אלקינו כו', וכשאמר לא יהי' לך השיבו ה' אחד כו', ולהבין זה י"ל מקודם הפסוק תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב, וי"ל למה משה דוקא שמשמע שע"י הי' יכול להיות קבלת התורה אבל לא ע"י אחר כו', וכן איתא ברבות ע"פ ועלית אתה ואהרן אחיך, אם אין את עולה

אין אחר עולה עמך, וי"ל זה למה משה דוקא. ועו"ל מה שנאמר כאן ג' מדריגות יעקב וישורון וישראל, שנא' קהלת יעקב, ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל כו'. ובפ"י ויהי בישורון מלך י"ל שמלך קאי על הקב"ה שהקב"ה הוא מלך בישורון, וגם י"ל שקאי על משה שמשה הי' מלך בישורון. ועו"ל מ"ש תורה צוה לנו משה מורשה, שמשמע שהתורה היא בחי' ירושה, ולכא' אינו מובן איך שייך לומר שהתורה היא ירושה, שהרי ירושה היא מה שירש הבן מאביו או מאחד מה שאיננו שלו, משא"כ במ"ת נא' את אשר ישנו פה, ואת אשר איננו פה, שכולם היו במ"ת וקבלו אותה, וא"כ אין זה ירושה כו', שהרי היא שלו ממש כו'. אך הענין הוא דמ"ש מורשה שהיא בחי' ירושה קאי על המצות, וזהו שנא' תורה צוה לנו משה מורשה, תורה היא תרי"א מצות וכמש"ל, ובחי' המצות הם ירושה, והענין הוא דהנה כל המצות נתלבשו למטה בגשמי' כמו ציצית ותפילין ואתרוג כו', שהיא בחי' ק"ג, אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל, וגבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם, דהיינו שהמצוות מקבלים משמרי האופנים, ושמרי האופני' מאופני' ואופני' מחיות כו' עד ששרש שרשן נמשך מעולם התהו שקדם לתיקון, אך א"כ איך נמשכו למטה כ"כ ונעשה בבחי' גשמי' צומח שהוא בחי' ק"ג כיון ששרשן מעולם התהו, ואיך ירדו למטה כ"כ, אך הענין הוא דזהו ע"י שבירה שנשברו הכלים ונפלו למטה וכמ"ש בז' מלכי אדום וימלך וימת שנפלו בשבירה, והיינו ששרש מלכי אדום הוא מבחי' עולם התהו שקדם לתיקון, וכמ"ש לפני מלך לבנ"י, ונפלו ונשברו למטה ונתלבשו במלכי אדום עד שנתהווה מזה בחי' גשמי' העולם צומח וחי בחי' ק"ג, וזהו מ"ש במדרש ע"פ והארץ היתה תהו מלמד שהי' הקב"ה בונה עולמות ומחריבן ואמר דין אהני לי ודין לא אהני לי, ולכאורה אין זה מובן מה שהי' בונה עולמות ומחריבן דין לא אהני לי, שהרי הי' יכול לכתחלה לברוא את העולם כמו שהוא עתה, בשלמא באדם כשעושה מלאכה, מתחלה מסכים בדעתו לעשות כך ואח"כ לא אהני לי וחוזר ועושה עד שאהני לו אותו המלאכה, אבל הקב"ה הי' יכול מתחלה לעשות כך העולם כמו שהוא עתה, ולמה הי' צריך לברוא עולמות ומחריבן, אך הענין הוא לפי שכדי שיהי' העולמות כמו שהן עתה בבחי' גשמי' צומח וחי כו', הי' צריך להיות בונה עולמות ומחריבן, דהיינו בחי' עולם התהו ונפלו ונשברו למטה ועי"ז נעשה בחי' גשמי' דומם צומח וחי כו', אך הנה ע"י המצות שנתלבשו בדברים גשמי' ששרשן נמשך מעולם התהו ועי"ז שמקיים את המצוה עי"ז מעלה אותן לשרשן לעולם התהו שקדם לתיקון, וזהו שהמצות מעשיות ניתנו כדי להעלות עולם העשי' כו', וזהו שנק' מורשה שהוא בחי' ירושה מעשו, כי עשו הוא ענין ז' מלכין דתהו שנפלו בשבירה וע"י המצות יורשין את אורות דתהו, כיון שע"י המצוה מעלה אותן לשרשן, וממילא נמשך משם בחי' אורות דתהו כו', וע"כ נק' ירושה, וזהו מ"ש ותלבש רבקה את בגדי עשו בנה הגדול ליעקב בנה הקטן, והיינו לפי שע"י המצות נמשך לכושי' לנשמה, דהנה כדי שתוכל הנשמה ליהנות מזיו השכינה המאיר בג"ע שהוא תענוג עד אין קץ וכמשארו"ל מוטב דלידיני' וליתי לעלמא דאתי לפי שהוא תענוג אין קץ, והנשמה הוא נברא בע"ג, וכדי שתוכל ליהנות

מזיו השכינה הנ"ל לחזות בנועם הוי' זהו ע"י תר"מ שנעשי' לבושי' וע"י תוכל הנשמה ליהנות מזיו השכינה. וענין הלבשים זהו ע"ד שאומרי' משל לנמשל, שהנמשל הוא עמוק מאד וא"א להשיגו מלביש את הנמשל במשל שהיא בחי' לבוש זר, וע"י המשל יכול להשיג את הנמשל. והנה אעפ"י שהמשל מסתיר את הנמשל אעפ"כ ע"י יכולים להשיג את הנמשל, והיינו לפי ששרש המשל נמשך מבחי' גבוה מאד, וכמ"ש בשלמה וידבר שלשת אלפים משל, ששלמה דוקא הי' יכול לומר משל לפי שבשלמה גא' ויחכם מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, הי' יכול להלביש את הנמשל במשל. וכך המצות אעפ"י שנתלבשו בגשמי' אעפ"כ שרש המצות נמשך מבחי' גבוה מאד שהוא בחי' עולם התהו שקדם לתיקון, וע"כ ע"י המצות יכולים לחזות בנועם הוי' שבג"ע כו'. והו' ותלבש רבקה את בגדי עשו, לפי שהמצות נתלבשו בעניני' גשמי' ששרשן מז' מלכין כו', והלבושים שהלבישה את יעקב הם מבחי' בגדי עשו כנ"ל, ויעקב יורש אותם שהוא בחי' מלך הדר שלא נאמר בו וימת כמו בשאר ז' מלכין, לפי שהדר הוא בחי' נש"י, וכמ"ש הדר הוא לכל חסידיו כו'. והו' מ"ש להודיע לבנה"א גבורותיו וכבוד הדר מלכותו, שנש"י ממשיכים בחי' כבוד הדר בחי' כבוד מלכותו, כבוד נק' לבושי' וכמשארז"ל ר"י קארי למאנא מכבדותא, ונש"י ממשיכים בחי' כבוד בחי' לבוש מלכות, וכמ"ש יביאו לבוש מל', ותלבש אסתר מלכות, ובהו יובן מה שנק' מלך ישראל דוקא, וכמ"ש דיהי בישורון מלך, כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו כו', שלכא"ו אינו מוכן שהרי ענין המלוכה הוא בחי' ביטול, והנה למטה אין הביטול כ"כ וכמשארז"ל שאר"י ב"ו הלואי שיהי' מורא שמים עליכם כמורא בוד', ולמעלה במלאכי' הביטול הוא יותר, וכמ"ש ומוראך עליהם, ולמה נק' מלך ישראל דוקא, והגם שנא' ומלך גדול הוא על כל אלקי' שפירש"י על המלאכי', אך מ"מ עיקר המלוכה הוא על ישראל, ולמה נק' מלך ישראל דוקא, אך הענין הוא לפי שנש"י דוקא ממשיכי' בחי' לבושי' מלכות, וכמשארז"ל בעשרה לבושי' נתלבש הקב"ה כנגד עשר פעמים כלה שנא' בשה"ש, שבחי' כלה הוא נש"י ע"ש שיש להם כליון ותשוקה לאדא"ס, ועי"ז ממשיכי' אותו שיתלבש בבחי' עשר לבושי'. והו' להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו, שנש"י שנק' אדם וכמ"ש אדם אתם קרויין אדם כו' הם ממשיכי' את בחי' כבוד הדר מלכותו כו'. והיינו שכמו שהנשמה כדי שתוכל לחזות בנועם הוי' צריכה לבחי' לבושי' כו', וכך כדי שיומשך מבחי' מלכותך בבחי' מלכות כ"ע, שיש שני בחי', בחי' מלכותך כמו שהיא בעצם שהוא בחי' סוכ"ע בחי' מלכות דא"ס כו', ובחי' מלכות כל עולמים שהוא בחי' מלכות שבכל עולם כו', וכמ"ש עד שנגלה עליהם מלך מה"מ, שיש בחי' מלך ובחי' מלכי המלכי', וכדי שיומשך מבחי' מלך שהוא בחי' מלכותך בבחי' מכ"ע זהו על ידי הלבושי' שנתלבש הקב"ה, ועי"ז יכולה ההמשכה להימשך בבחי' מכ"ע כו'. והיינו שכדי שיומשך ההמשכה מבחי' מל' דא"ס בבחי' מל' דאצי' שנעשה מקור לעולמות בי"ע צריך לימשך ע"י עשר לבושי' דוקא שהוא בחי' ע"ס, והנה הלבושי' אלו נעשה ע"י תר"מ, כי מצד עצמות אדא"ס לאו מכל אינון מדות איהו כלל, ואפי' ח"ע ג"כ אינו בערך, וכמ"ש כולם בחכ' עשית, אך ע"י המצות

ממשיכי' שיתלבש בבחי' עשרה לבושים אלו שהוא בחי' ע"ס כו'. וזהו כבוד הדר מלכותו שבחי' הדר שהוא בחי' נש"י, הדר הוא לכל חסידיו, ממשיכי' בחי' כבוד מלכותו, שמתלבש הקב"ה בבחי' עשר לבושי'. וגם י"ל כבוד הדר מלכותו שבחי' לבושי' אלו הוא בחי' לבושי' של הוד והדר וכמ"ש הדר והדר לבשת כו'. וזהו שנק' מלך ישראל דוקא לפי שישאל הם הממשיכי' בחי' לבושי' להקב"ה, שהם ממשיכים בחי' לבוש מל' כו', ע"כ נק' מלך ישראל כו'. וביאור הענין הוא, דהנה יש שני בחי', שיש בחי' ציווי המלך לבד, ויש בחי' עומק המכוון של המלך, והנה מצות נמשכו מבחי' עומק מחשבתו וכמ"ש מאד עמקו מחשבותיך, והיינו שמצות נמשך מבחי' עומק המחשבה, וכמו למשל מצות תפילין, שתפילין שלנו הוא ע"ד הקב"ה מניח תפילין, שהוא בחי' גבוה מאד, וכמ"ש במשה שביקש הראני נא את כבודך שהיא בחי' פנימיות ח"ע ואמר לו הקב"ה וראית את אחורי ופני לא יראו, וארז"ל מלמד שהראתו קשר של תפילין, אבל תפילין עצמן לא השיג אפי' משה רבנו. ובתפילין שלנו מלובש מה שהקב"ה מניח תפילין שזהו למעלה מהשגה, איך בתפילין שלנו מלובש מה שהקב"ה מניח תפילין, אלא שזהו לפי שמצות נמשכו מבחי' עומק המח' שהוא בחי' עומק המכוון שא"א להשיג בשכל כו'. וזהו שע"י המצות ממשיכי' בחי' לבושי' להקב"ה, לפי שהם מבחי' עומק המחשבה כו'. וע"כ נק' מלך לישראל דוקא לפי שיש להם תורה ומצות שבהם מאיר בחי' עומק מחשבתו של מלך, משא"כ במלאכי', אף שנק' מלך גדול על כל אלקי' ומוראך עליהם, מ"מ הוא רק כמו ע"ד משל ציווי המלך לבד, אבל פנימי' עומק מחשבתו אינו מאיר בהם רק דוקא בנש"י שיש להם תומ"צ כו'. ובוזה יובן מה שנא' תחת אשר לא עבדת את הוי' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל כו'. והענין הוא דהנה כל הוא בחי' עוה"ב וכמשארז"ל שלשה הטעמים הקב"ה מעין עוה"ב, אברהם יצחק ויעקב שנא' בהם בכל מכל כל כו', והיינו כל הוא בחי' כי כל בשמים ובארץ ות"י דאחיד בשמיא ובארעא, שהיא בחי' עמודא המחבר בין געה"ע לגעה"ת. ויש בחי' רוב כל, כי הגם שלא נמצא בספרים רק שני בחי', געה"ע וגעה"ת, אעפ"כ יש בחי' עד אין קץ ושיעור כו'. אך שמחה ובטוב לבב הוא יותר גבוה מבחי' רוב כל, והיינו כי כל שהוא בחי' ג"ע כו' הוא שנמשך תענוג לנשמות בבחי' גילוי ע"י הלבושי' שנעשה לנשמה, אך ע"י השמחה ובטוב לבב ע"י נמשך לבושי' להקב"ה, וע"כ המצות ממשיכי' עשרה לבושי' כו'. וזהו יפה שעה א' בתשומע"ט בעוה"ז מכל חי העוה"ב כו'. וכ"ז הוא בחי' מורשה ליעקב שהוא בחי' ירושה מעשו בחי' ז' מלכין קדמאין דתהו שנפלו בשבירה, וע"י המצות יורשין אורות דתהו. אך אח"כ נא' ויהי בישורון מלך, ישורון קאי על התורה, כי ישורון הוא מל' שיר, דהנה כתיב יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירו עמי, ואמרז"ל כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום דכתי' יומם יצוה ה' חסדו, אימתי כשבליילה שירו עמי, כי אין רנה של תורה אלא בלילה דוקא כו'. וכן אמרו כל העוסק בתורה בעוה"ז שדומה ללילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד בעוה"ב, ויומם יצוה ה' חסדו קאי על עוה"ב כו'. נמצא שמה שנא' ובלילה שירו עמי קאי על התורה, שהתורה

נק' בחי' שירו. והענין הוא דהנה יש בחי' טעמים נקודות תגין אותיות, והנה הגילוי שנתגלה לנו הוא רק בחי' אותיות וכמו מנלן אמר קרא. רק שפעמים דורשין גם הניקוד, וכמו שאמר רבי שמעון למה נקוד על איו שבאלי' כו' אבל בחי' טעמים אינו נתגלה לנו עדיין, רק לע"ל יתגלה בחי' טעמי תורה, וכמ"ש ישקני מנשיקות פיהו כו'. והיינו שטנת"א הם הכל בחי' אותיות כי אותיות הם ל' המשכה, וכמ"ש ואתא מרבכות קדש, ואתא בוקר, והיינו שיש בחי' אותיות שנמשכי' מבחי' מדות לדיבור שהוא בחי' אותיות הדיבור, ויש בחי' אותיות שנמשכי' מחכ' למדות, אך טעמים הם בחי' אותיות שממשיכי' בבחי' חכ', וזהו שהתורה נק' שירו, דהיינו שטעמים שבתורה שהם בחי' שיר הם ממשיכים בבחי' חכ', וכמ"ש ואהי' אצלו שעשועי' יום יום, שהוא בחי' שעשועי' עצמי' שהוא ממשיך בבחי' יום יום שהוא בחי' אאלפך חכ' אאלפך בינה, וזהו שנק' שירו כו'. ובוה יובן מה שנענש דוד במה שא' זמירות היו לי חוקיך אמר לו הקב"ה דוד זמירות קרית להו, והיינו לפי שדוד א' זמירות היו לי חוקיך, והנה זמרה הוא בכלי ושיר הוא בפה, והיינו שדוד א' זמירות היינו ע"ד השיר של הנבראים שהוא בחי' מלאכים ונשמות, אך באמת התורה נק' שירו דהיינו שירו העצמי' שהוא הממשיך בבחי' חכ', והיא למעלה מבחי' זמרה שהוא שיר של הנבראי' שהוא בבחי' כלי ולבוש, אלא הוא בחי' שעשועי' העצמי' תענוג הפשוט כו', ולזה נענש במה שא' זמירות היו לי כו', וזהו שהתורה נק' ישורון ע"ש בחי' שירו, ובלילה שירו עמי, ומה שנא' בלילה דוקא, לפי שיתרון האור הוא מחושך דוקא, וכמו למשל מי שיושב בחושך ומכניסין לו נר שמתענג יותר מהאור, והאור מתוך לו מאד כו', ולכך בלילה שירו עמי דוקא כו', ולכך לא ניתנה התורה למלאכי', כי יתרון האור הוא מתוך החושך דוקא כו'. אך הנה כדי שיהי' המשכת התורה הוא ע"י בחי' ביטול קבועמ"ש כו', והיינו לפי שעיקר המכוון מהתורה הוא בחי' ביטול בחי' יראה, וכמ"ש תחת אשר לא עבדת, עבדת הוא בחי' עבדת עבד, בחי' ביטול כו', וכמ"ש ויצונו ה' אלקינו לעשות את כל החוקים האלה ליראה את הוי' אלקינו, וכן אמרד"ל כל ת"ח שאין בו יראת שמים, חבל על מאן דלית לי' דרתא ותרעא לדרתא עבדי, נמצא שהתורה נק' רק תרעא לדרתא כו', וזהו שנא' בשאל שמוע מזבח טוב, דהיינו שמוע שהוא בחי' ביטול הרצון שלמעלה מן הטעם הוא טוב מבחי' זבח, דהנה שאול אמר הקימותי את דבר ה', ולפי ששאל הביא את מיטב הצאן לזבוח לה', והיינו ששאל הלך אחר הטעם, והנה עפ"י טעם ה' יכולים להעלות גם את מיטב הצאן של עמלק כמו כל הקרבנות שנפלו בק"ג ואעפ"כ עי"ז שמביאין אותו לקרבן עי"ז נתעלה, אעפ"י שנפלו למטה בבחי' ז' מלכי אדום כו', וכך רצה שאול להעלות את מיטב הצאן של עמלק ג"כ, אך באמת טעה בזה, כי שנאה של עמלק הוא למעלה מן הטעם ודעת, וא"א להעלות ממנו כלל לקדושה, וזהו שאמר שמואל הלא שמוע מזבח טוב, דהיינו בחי' ביטול הרצון שלמעלה מהטעם הוא טוב מזבח, כי אילולי ה' שאול הולך אחר הטעם לא ה' מועל בשליחות והי' מחריב את הכל כמו שצוה הקב"ה, רק מפני שהלך אחר הטעם ע"כ טעה כו', וזהו הלא שמוע מזבח טוב כו', וזהו שאמרד"ל עשה רצונו כרצונך כו', שהעיקר הוא

ביטול הרצון. וזהו שבמ"ת אמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, שכדי שיוכלו לקבל את התורה ה' צריך שיהי' ביטול הרצון מכל וכל, וזהו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, נשמע הוא בחי' ביטול הרצון, כי שמע הוא בחי' ביטול וכמש"ל, ונעשה ונשמע הוא בחי' ביטול יותר כנ"ל. וזהו ג"כ ענין ק"ש ותפלה, שתפלה הוא בגימ' שירה, שתפלה הוא ג"כ בחי' המשכת שירו כו'. והנה אמרו"ל שמש"ט קושר כתרים לקונו מתפלותיהן של ישראל, והנה כתר הוא בחי' רצון העליון ובחי' תענוג כו', וע"י התפלה נמשך בחי' הרצון שהוא בחי' שיר כו'. אך קודם התפלה צריך שיהי' בחי' ק"ש, שהיא בחי' שמע ביטול הרצון הוי' אחד למסור נפשו באחד כו'. וזהו למה קדמה פ' שמע לפ' הא"ש כדי שיקבל עליו עומ"ש תחלה ואח"כ יקבל עליו עול מצות כו' שהביטול של עומ"ש צריך להיות תחלה ואח"כ יכול לימשך בחי' שירו, ויהי' בישורון מלך כו'. ונ' שזהו שמפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה, לפי שק"ש הוא בחי' ביטול הרצון שהוא מקור לתורה, והעיקר הוא הביטול הרצון, שהתורה נק' תרעא לדרתא כו' ע"כ מפסיקין לק"ש אבל לא לתפלה כי תורה הוא בחי' שירו עמי בחי' דבר ותפלה הוא רק בגי' שירה שהוא לשון נקבה כו', שהתורה היא למעלה מבחי' תפלה, ע"כ אין מפסיקין לתפלה כנ"ל. וזהו שהתורה ניתנה ע"י משה דוקא, אם אין אתה עולה אין אחר עולה, לפי שכדי לקבל את התורה א"א כ"א ע"י ביטול. והנה משה ה' מקור הביטול וכמ"ש במשה ונחנו מה, כי מן המים משיתיהו, שהי' מקור הביטול, ע"כ ע"י דוקא ה' יכול להיות קבלת התורה ולא ע"י אחר כו'. וזהו ויהי' בישורון מלך, שבחי' שורון שהיא בחי' תורה שזה ה' ע"י הביטול דוקא, כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, ואפי' בבחי' זו ה' ג"כ משה מלך, לפי שנא' בו והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה כו', גם י"ל דלכך נק' התורה ישורון שהוא בחי' שיר, דהנה איתא בגמ' כל בעלי השיר יוצאין בשיר ונמשכי' בשיר, ופרש"י שיר נק' מה שמשימין דבר עגול על הבהמה, ולכאור' מה שייך דבר עגול לשיר, והיינו לפי שדבר עגול אין בו מעלה ומטה, והנה בבחי' שיר וניגון אין בו ג"כ מעלה ומטה תחלה וסוף כי כשמסיימין את הסוף אזי מתחילין מחדש את התחלה, וזהו יודע נגן שידע לחבר את הניגון הסוף עם התחלה כו'. וזהו שהתורה נק' ישורון ע"ש שנמשכה מבחי' סוכ"ע שאין בו מעלה ומטה כלל כו'. ועי"ל דלכך נק' ישורון ע"ד שנא' והאלקים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים, ולכך נא' אח"כ וישר באדם אין כו'. והיינו שאלקי' עשה את האדם ישר היינו שלא ה' בו יצה"ר והי' הכל טוב, וי"ל זה איך ברא אותו ישר שהרי נא' וייצר הוי' אלקי' את האדם בשני יודין ואמרו"ל דלכך נא' בשני יודין לפי שברא בו שני יצרים יצ"ט ויצה"ר, נמצא שהי' בו יצה"ר גם קודם חטא עה"ד, ואיך נא' והאלקי' עשה את האדם ישר כו', אך הענין דהנה אמרו"ל שירמי' לא אמר הגבור, היכן הוא גבורותיו, באו אנכה"ג והחזירו העטרה ליושנה אמרו האל הגדול הגבור והנורא הן הן גבורותיו שכובש את יצרו, ופרש"י שכובש את יצרו, היינו מה שכובש מדה"ר על מדה"ד, ונק' מדה"ד בשם יצר, והנה מדה"ד היינו שעפ"י מדה"ד צריך לשלם לרשע כרשעתו

וכמשארו"ל בילקוט, שאלו לחכ' נפש החוטאת במה תתכפר והשיבה תמות, לפי
 שעפ"י מדה"ד אינו נמחל כלל, ולכך נק' בשם יצר. ואעפ"י שהדין אינו דין
 גמור, שהדין הוא כדי לזכך את הנפש וכמשארו"ל ע"פ ונקלה אחיך לעיניך
 כיון שנקלה הרי הוא כאחיו, והדין הוא חסד, אעפ"כ כיון שלמטה הוא דין נק'
 לגבי חסד בשם יצר, וזהו ג"כ מה שנא' באדה"ר וייצר בשני יודין שהי' בו
 שני יצרים, אך היצה"ר לא הי' בשם רע כלל רק ששני יצרים הי' רק בחי'
 חסד וגבורה, וזהו שנא' וייצר הוי' אלקי' ששני יצרים נמשכו מב' שמות הוי'
 ואלקי', ולא הי' רע כלל רק לגבי יצר טוב. שטוב הוא ע"ד שאמרז"ל יבא
 טוב ויקבל טוב מטוב לטובים, שהוא הכל טוב ואין בו שום דין כלל נק'
 לגבי זה בחי' גבורה שהוא מדה"ד בשם יצר הרע כו', אבל לא שהוא רע ח"ו.
 וי"ל זה ע"ד דוגמא מה שמצינו שיש באדם שני בחי' אהבה וכמ"ש נפשי
 אויתיך בלילה, דהיינו שכמו שאדם מתאזהר לחי נפשו כך הוא מתאזהר לאלקות
 לפי שהוא מקור המחי' אותו וכמ"ש לאהבה את הוי' אלקיך כי הוא חיך, נמצא
 שיש באהבה זו בחי' לגרמי' שהוא בחי' ע"מ לקבל פרס, אך יש בחי' אהבה
 שאין בה שום לגרמי' רק שהיא בחי' אהבה אמיתית לאלקות, וזהו איזהו
 חסיד המתחסד עם קונו עם קו דילי' כברא דרחים לאבוהי יתיר מגרמי'
 שאין בה שום לגרמי', רק שהוא ע"מ שלא לקבל פרס, והנה בחי' אהבה זו
 דנפשי אויתיך בלילה נק' בחי' יצה"ר לגבי בחי' אהבה עליונה זו, ולכך
 נק' לילה, נפשי אויתיך בלילה, אף שהיא אהבה לאלקות ממש כו', וכך
 היצה"ר שהי' מקודם החטא באדה"ר לא הי' בו שום רע ח"ו, רק שלא הי'
 כמו היצ"ט, שהיצ"ט הי' למעלה ממנו כו', ומה שנברא בו יצה"ר היינו כדי
 שיהי' יכול לקבל את התורה, שאם לא הי' בו יצה"ר כלל לא הי' יכול
 לקבל את התורה, וכמו שהשיב משה למלאכים כלום יצה"ר יש בניניכם, ולכך
 נברא בו יצה"ר, אבל לא הי' שום רע ח"ו, ועוד שהיצה"ר הי' מתחלה בטל
 להיצ"ט שהי' בטל אצלו בתכלית הביטול, לא כמו עתה שזה וזה שופטין.
 וזהו שאין מדגישין הי' השני של וייצר, לפי שהיצה"ר הי' בטל ביצ"ט
 והי' בטל אצלו בתכלית הביטול, וזהו והאלקי' עשה את האדם ישר שלא הי'
 בו שום רע ח"ו, ואח"כ והמה בקשו חשבונות רבים, שאחר חטא עה"ד נעשה
 שני יצרים ממש שני הפכים, שהיצ"ט רוצה לעשות טוב, והיצה"ר רוצה
 להיפוך כו', וזהו וישר באדם אין, שאין בו עתה בחי' ישר כו', אך התורה
 נק' ישורון, דהיינו שע"י התורה נעשה בחי' ישר כמו קודם החטא, וכמשארו"ל
 בראת יצה"ר בראת תבלין שהיא התורה, וע"י התורה נעשה בחי' ישר כו'
 בנפש שלא יהי' היצה"ר בחי' רע, וגם התורה ממשיך בחי' ישר בעולמות, דהנה
 אמרו"ל עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים, שיש הרבה בחי', מלך ומלכי
 המלכים, שבכל עולם נתצמצם ונתמעט האור כו', ואינו מאיר למטה כמו למעלה
 כו', רק ע"י צמצומים והתלבשות כו' ובבחי' מלך מלכי המלכים כו', אך ע"י
 התורה נמשך בחי' מלך כמו שהוא לבדו למטה כמו למעלה ממש בלתי
 ממוצעים ע"י מלך מלכי המלכים כו' (ע' בדרוש הנחמדים מזהב ומפז, בענין
 אין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק כו'), וזהו ישר פי' בשוה למטה
 כמו למעלה, וזהו ויהי בישורון מלך שהתורה שנק' ישורון ממשיך בחי' ישר

מלך. שבחי' מלך שמאיר למעלה כך יהי' מאיר למטה בשוה בלתי ממוצעים ע"י מלכי המלכים כו'. וזהו שמלך קאי על הקב"ה ויהי בישורון מלך כו'. וע' בלק"ת בפ' ראה בדרוש לעשות הישר בעיני הוי' אלקיך כו'*. ואח"כ כתי' בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל, שאימתי נק' ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שיהי' בחי' התכללות, וכמ"ש במ"ת ויחן שם ישראל נגד ההר לשון יחיד שנעשו כאיש אחד, ועי"ז הי' בחי' מ"ת. לפי שאין אא"ס שורה אלא דוקא בבחי' התכללות לא כשהם בבחי' פירוד כנ"ל. וזהו ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל, כי שרית עם אלקי', כי מבחי' אלקי' נמשך למטה שיהי' בחי' יש ודבר נפרד, בחי' עלמא דפרודא. אך ישראל שהוא בחי' כי שרית עם אלקי' הוא בחי' התכללות שהוא בחי' ביטול היש לאין ונעשה התכללות, ואז ויהי בישורון מלך, והנה כל זה הוא רק בחי' אירוסין וכמ"ש תורה צוה לנו משה מורשה א"ת מורשה אלא מאורסה, שעתה אינו מאיר רק בחי' אירוסין שהוא בחי' מקיף, אבל אינו נמשך עדיין בבחי' פנימיות, אך לע"ל יהי' נמשך ומאיר בחי' זו בבחי' פנימי' ממש כו', ויהי' למטה כמו למעלה ממש בשוה כנ"ל.

וראיתי אני שיש יתרון לחכ' מן הסכלות כיתרון האור מן החשך. והנה איתא במד"ר שה"ש ע"ז, אמרו משום ר"מ כשם שיש יתרון לאור מן החשך כך יש יתרון לד"ת על דברי הבלים. והנה לכאף אינו מובן מה בא ר"מ לחדש על דברי הכתוב שהרי פשוטו של מקרא כך היא משמע שיש יתרון לחכ' שהיא דברי תורה על הסכלות שהיא דברי הבלים, וא"כ מה בא ר"מ לחדש כו' ולהבין זה יש להבין ג"כ מ"ש ומותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל כו', דלכאף אינו מובן, איך אמר כי הכל הבל שהרי אדם הוא בחי' חכ' ומברר בירורים, ועל כל מאכל שאוכל הוא מברך תחלה וסוף, וקורא ק"ש ומתפלל ולומד, ואיך אמר כי הכל הבל כו'. והענין הוא דהנה שלמה א' ז' פעמים הבל, הבל הבלים כו', ולהבין מהו ענין ז"פ הבל כו'. הנה יש בזה ג' שיטות, דס' הזהר מפרש זה למעליותא, וכמ"ש וישע ה' אל הבל שהוא למעליותא, וכן אמרו"ל אין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן כו'. דהנה איתא בזהר הבלא דעלמא קאים עלי' שעיקר קיום העולם הוא ע"י הבל, וכמו שאנו רואי' באדם שעיקר חיותו ע"י הבל דוקא שמכניס הבל ומוציא הבל, ואם לאו אין לו קיום כלל, וזהו מיתת חנק דהיינו שמונעים ההבל שלא יהי' לו התפשטות ועי"ז נחנק כו'. וכך למעלה עיקר קיום העולם הוא ע"י הבל, וכמ"ש בהבראם, בה' בראם, שהוא בחי' אתא קלילא דלית ביי' מששא כו' דהיינו שמעט הבל הלב מתלבש בקול. כי שרש הדיבור נמשך מהבל הלב, וכמו שאנו רואי' שההבל הלב מתלבש בקול, והקול הוא כלול מאש ומים ורוח, ואח"כ נתחלק לה' מוצאות הפה.

(*) חסר התחלת החצו"ג.

נמצא ששרש הדיבור נמשך מהבל הלב כו', וכך למעלה בחי' דיבור שהוא בחי' ה' נמשך מהבל הלב כו', וזהו הבל הוא ה' ל"ב, דהיינו ל"ב פעמי' אלקי' שבמע"ב ששרשן הוא מבחי' ה', וה' ל"ב נמשך מבחי' הבל הלב. וזהו שאמרז"ל והלא במאמר א' יכול להבראות, היינו בחי' הבל הלב כמו שהוא בלב ולא כמו שנמשכו בדיבור. וזהו מ"ש כי על כל מוצא פי הרי' יחי' האדם, דהיינו בחי' הבל הלב דוקא. וזהו שאמר ז' הבלים דהיינו ז' כתרינ דמדות שבלב שנק' ז' הבלים כו', וזהו שהבל הוא למעליותא דעלמא קאים עלי'. והנה במד"ר מפרש הבל לגרועותא. דהנה איתא שם ר' יהודה בר' סימון אומר שבעה הבלים שא' קהלת כנגד שבעה ימי בראשית, בראשון בראשית ברא אלקי' את השמים ואת הארץ, וכתוב כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תכלה, בשני יהי רקיע, וכתוב כי ונגלו כספר השמים, בשלישי יקוו המים אל מקום א', וכתוב ויחריהם ה' את לשון ים מצרים, ברביעי יהי מאורת, וכתוב ויחפרה הלבנה וכושה החמה וכו', ע"ש ברבות קהלת פרשה א'. והת"י מפרש שמה שא' קהלת הבל הבלים, זהו חמא שלמה ברוח קודשא שעתידי רחבעם וירבעם לחלק את המלוכה ועי"ז נתגלגל שנחרב בהמ"ק וישראל נגלו לבין האומות, ע"ז אמר הבל הבלים כל טירחא שטרחתי ודוד אבי בשביל בנין בהמ"ק הוא הבל כו', ולכאור' אינו מובן למה זה שייך דוקא לחלוקת המלוכה ואם הי' ביחד לא הי' בהמ"ק נחרב כו'. והענין הוא דהנה עשרת השבטים נקראו ע"ש יוסף וכמ"ש נוהג כצאן יוסף, והנה יהודה ויוסף היו צריכין שיהיו ביחד דוקא וכמ"ש ויגש אליו יהודה, והענין הוא דהנה יוסף הוא מלשון תוספות וכמ"ש יוסף ה' שנית ידו כו', והענין הוא דהנה ידוע שיש שני בחי' בבחי' המשכת אלקות, דהיינו בבחי' יסוד שרש ויסוד תוספת, והיינו שיש המשכה אלקית שהוא תמיד על אופן א' וכמ"ש עוד כל ימי הארץ זרע וקציר כו' ויום ולילה לא ישבתו, שתמיד לא יחסר זה, וכמ"ש חק נתן ולא יעבור כו', אך יש עוד בחי' המשכה אלקי' בבחי' תוספות אור, והנה תוספתו של הקב"ה הוא תוס' מרובה על העיקר, וכמו שמצינו שכתובה עצמה היא רק מנה ומאתים, ותוס' כתובה יכול להיות על כמה אלפים ורבבות כו', וכך תוספתו של הקב"ה הוא תוס' מרובה על העיקר, והיינו שיהי' המשכת אלקות בבחי' גילוי גמור וכמ"ש לע"ל ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר, ולא יכנף עוד מוריד והיו עיניך רואות את מוריד כו', וזהו בחי' יוסף, והנה המשכה זו נמשך בבחי' יהודה, כי יהודה הוא בחי' הודאה ע"ש הפעם אודה כו', דהנה א"א להיות כלי להמשכה זו שהרי למתב"כ אלא בחי' הודאה, כי הודאה היינו כמו מודים חכמים לר"מ, היינו שאף שעפ"י השגתם אינו כן אעפ"כ מודים לו, דהיינו שמשיגים שאעפ"כ הוא כן האמת, וכך הודאה הוא כלי להמשכה של בחי' אוא"ס, אעפ"י דלמתב"כ. וזהו שהתפלה מתחיל בהודאה הודו לה', ועתה אלקינו מודים אנחנו לך כו', והיינו לפי שא"א להשיג עצמות אוא"ס בבחי' השגה גמורה רק בבחי' הודאה, איהי בהוד, דהיינו שהשגה הוא רק בבחי' הודאה, וזהו שארז"ל מאן דלא כרע במודים אינו קם בתח"מ, והיינו לפי שאם אין לו אפי' הודאה ע"כ לא קם כו', לפי שהודאה היא בחי' אחרונה, שיש כמה בחי' בהודאה, הודאה והודאה להודאה, כמו מודים דרבנן, מודים אנו לך על שאנו

מודים לך כו'. וזהו שביהודה יש הוי' שלם, וביוסף יש ג' אותיות של שם הוי' וכמ"ש עדות ביהוסף, והיינו לפי שהמשכה של יוסף הוא מבחי' ג' אותיות של שם הוי' בחי' אני הוי' לא שנית, והמשכה זו נמשך בבחי' ה' אחרונה של שם הוי'. והו' שיוסף ויהודה צריך שיהי' ביחד, וזהו מ"ש אחד באחד יגשו, והיינו שצריך להיות למהוי אחד באחד שיהי' מאיר אחד דיחוי"ע ביחוי"ת שהוא בחי' ביטול היש לאין בבחי' הודאה כו', וזהו אחד באחד יגשו כו'. וזהו איתו כנצח ואיתי בהד, והיינו כי כדי שיומשך המשכה מעצמותו הוא ע"י נצח דהיינו בחי' נצחון, איתי בהד, היינו שהכלי לזה הוא דוקא בחי' הודאה כו', כי א"א להשיג בבחי' השגה גמורה רק בבחי' הודאה כו'. והנה כששלמה ראה ברוח"ק שעתידים לחלוק יהודה ויוסף, ממילא זה גרם שיהי' חורבן בהמ"ק, כי כיון שנתחלקו למטה ממילא גרם שלא יהי' המשכה למעלה ג"כ מיוסף ביהודה, דהנה יוסף הוא בחי' ברכה ויהודה הוא בחי' הודאה, והנה כתי' ברכנו אבינו כולנו כאחד, דוקא כשהם באחדות ואז נמשך הברכה מיוסף ביהודה כו', וזהו כשראה זה אמר הבל הבלים, דהנה עיקר המכוון של שלמה הי' שיהי' הבהמ"ק לעולם בבחי' קבע, כי החילוק שבין משכן למקדש הוא שהמשכן נק' דירת ארעי וכמ"ש ואהי' מתהלך באהל ובמשכן, אבל בהמ"ק נק' דירת קבע, דהיינו שבו נמשך מבחי' אני הוי' לא שנית שאין בו שום שינוי כלל, ולזה הי' המכוון שלו שיהי' בהמ"ק בבחי' קביעות לעולם, וע"כ כשראה שאינו נעשה הכוונה שלו אמר הבל הבלים, והנה אף לפי' הוזהר שמפרש הבל למעלותא הנה זהו רק לעלמא, וזהו שא' הבלא דעלמא מתקיים ב', אבל לגבי בחי' שלמעלה נק' רק הבל, דהיינו בחי' הארה בעלמא, וע"כ אמר הבל הבלים כי כיון שאין בו קביעות עולם א"כ אין זה רק מבחי' הבל שהוא בחי' ז' הבלים ז' מדות כו', ובוזו יובן מ"ש במדרש אמרו משום ר"מ כשם שיש יתרון לאור מן החשך כך יש יתרון לד"ת על דברי הבלים, דהנה אמרו"ל על מי שמאריכין בתפלה מניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה, שהתורה נק' חיי עולם ותפלה נק' חיי שעה, והיינו לפי שתפלה הוא בקשות מענין עוה"ז רפאנו בדרך עלינו, וע"כ נק' חיי שעה לפי ששרש העולם הוא מבחי' הבלים שאין לזה קיום נצחי רק חיי שעה. משא"כ תורה נק' חיי עולם, והיינו לפי שהוא למעלה מבחי' ז' הבלים, כי אורייתא מח"ע נפקת, וזהו שהתורה נק' אמת, וכמ"ש קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת, ואין אמת אלא תורה, והיינו לפי שאמת הוא מה שיש לזה קיום נצחי, וכל שאין לו קיום נצחי אינו נק' אמת, וכמשאדו"ל נהרות המכזבין אחת לשבוע אפי' פ"א בשבוע שהוא לעתים רחוקי' אעפ"כ נק' כזב, לפי שאמת הוא מה שיש לו קיום נצחי, וכן בהשונמית כתי' אל נא תכזב בשפחתך, ואף שקיים הבטחתו שנולד לה בן, מ"מ כיון שלא הי' לו קיום נק' כזב כו'. משא"כ התורה שנק' אמת נק' חיי עולם כו', כי אמת הוא בחי' אני ראשון ואני אחרון כו', וזהו שיש יתרון לד"ת על דברי הבלים, ולהבין מהו כיתרון האור מן החשך, יש להקדים מ"ש ביוסף כשפתר לפרעה את החלום, ועתה ירא פרעה איש חכם ונבון, דלכאו' אינו מובן מי שם אותו ליועץ, שהרי שאל מאתו רק החלום לבד והי' לו להשיב לו רק הפתרון

ולא יותר. אך הענין הוא דהנה איתא במגיד משרים של הרב ב"י שאמר לו המגיד, שענין החלום של פרעה ז' פרות הטובות וז' פרות הרעות, ז' פרות הטובות הוא ז' מדות טובות אוי"ר כו', והנה זלעז"ו עשה האלקי שהוא ז' מדות הרעות שכנגד ז' מדות הטובות. והנה כתי' ותאכלנה ז' הפרות הרעות את ז' פרות הטובות ולא נודע כי באו אל קרבנה, לפי שמו' מדות טובות יוכל להשתלשל מדות רעות. כמו שאנו רואים שמאבה אלקות יוכל להשתלשל אהבה זרה וכן מיראה יכול אח"כ להשתלשל מזה כעס וכדומה, עד שאח"כ יכול להיות ולא נודע כי באו אל קרבנה, שאינו נודע אח"כ כלל אם הי' לו אהבה או יראה כו', וזהו שהי' החלום שלו. וכדי שלא יהי' התגברות ז' מדות הרעות כו' ע"כ הוצרך ליתן לו עצה להגביר את המדות הטובות על המדות הרעות, וזהו שא' לו ועתה ירא פרעה איש חכם ונבון, והיינו שע"י המשכת החכ' עי"ז נעשה התגברות המדות טובות, כי זה שיכול להשתלשל ממדות טובות מדות רעות זהו לפי שבמדות הי' שבירה, וימלוך וימת, ז' מלכין קדמאין דתהו שנפלו בשבירה, וע"כ יכול להשתלשל מזה בחי' רע גמור, משא"כ בחכ' לא הי' שבירה כלל, וכמ"ש ימותו ולא בחכ', שלא הי' בו שבירה כו', וע"כ כשנמשך בחי' חכ' או לא יכול להיות בחי' מדות רעות כלל. וזהו שיש יתרון לחכ' מן הסכלות כיתרון האור מן החשך, והיינו לפי שמדות רעות נק' חשך. וזהו ג"כ שיש יתרון לד"ת על דברי הבלים, כי מבחי' מדות שנקראו הבלים יכול להשתלשל בחי' רע כו' לפי שהם בחי' הבל בעלמא, משא"כ ד"ת. וזהו שיש יתרון לדברי תורה על דברי הבלים כיתרון האור מן החשך, והוא לפי פי' הא' שיתרון האור הוא על החושך. והנה לפי פי' השני שיתרון האור הוא מן החשך ע"כ צ"ל גם כאן שיתרון לד"ת הוא דוקא מן הבלים. והענין הוא דהנה אורייתא מח"ע נפקת, אך כדי שיומשך בתורה מבחי' כתר וכמ"ש אנכי הוי' אלקיך, שהוא המשכה מבחי' מהותו ועצמותו, זהו דוקא ע"י בירור המדות. וזהו שקודם מ"ת נצטוו לספור ספה"ע מ"ט יום, שהוא בחי' בירור ז' מדות וכל א' כלול מז' שהוא מ"ט. וע"י בירור ז' מדות זכו אח"כ לגילוי מ"ת שהי' התגלות מבחי' כ"ע, וכמשארז"ל כשאמרו נעשה ונשמע קשר להם הקב"ה שני כתרים כו'. וזהו מ"ש תספרו חמשים יום אף שלא ספרו רק מ"ט יום, והיינו לפי ששער הנר"ן דבינה הי' נתגלה עליהם עי"ז ממילא ע"י שספרו מ"ט יום ובררו את המדות עי"ז נתעלו ונתגלה שער הנר"ן שבו התגלות בחי' כתר, התגלות ע"י בבינה. וזהו שיתרון לד"ת הוא מן הבלים, וכשמבררין את ההבלים עי"ז נמשך אח"כ יתרון בתורה כו', שיהי' בה התגלות בחי' אנכי כו', וכמו שאנו רואים שעיקר הראי' מלובש בשחור שבעין דוקא. והיינו לפי שע"י בירור החשך מזה נמשך יתרון האור כו' כנ"ל.

וידבר הוי' אל משה כו' דבר אל אהרן בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות, ויעש כן אהרן כו'. ויש להבין מ"ש יאירו שבעת הנרות, שהרי ה' צריך לכתוב רק ששת הנרות, שהרי מול פני המנורה הוא נר האמצעי, וכמו שפרש"י שם, וא"כ למה נאמר שבעת הנרות. ועוד צריך להבין מ"ש ויעש כן אהרן כו', ופרש"י להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, ולכא' אינו מובן מה צריך הכתוב להשמיענו שלא שינה, וכי מהיכי תיתי ה"א ששינה שצריך הכתוב להשמיענו שלא שינה כו', מה שלא השמיענו הכתוב בכל הציווים שציוה לאהרן שלא שינה כו'. ועי"ל מה שפרש"י למה נסמכה פרשה בהעלותך לחנוכת המזבח, כשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו שלא ה' עמהם בחנוכה, א"ל הקב"ה חייך שלך גדול משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות. וי"ל מפני מה המנורה גדול מחנוכת הנשיאים. וע"פ י"ל דלכך הטבת הנרות גדול מחנוכת המזבח לפי שמזבח ה' עומד בעזרה שנק' חצר המשכן, משא"כ המנורה ה' עומד בהיכל שנק' קדש כו', ולכך הטבת הנרות גדול מחנוכת המזבח כו'. אך הענין הוא דהנה כתי' ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן ופירשו רז"ל את הוא ריבוי, דהיינו שע"י הקמת המשכן הוקם העולם ג"כ, שע"י נתקיים העולם בקיום חזק, דהמשכן ה' מכוון כנגד ברה"ע, דכל מה שה' בשי"מ ה' במשכן, והיינו שבברה"ע נאמר בראשית ברא א' את השמים כו', והנה שמים הוא בחי' יריעה וכמ"ש נוטה שמים כיריעה, כך במשכן ה' יריעות, בשני נאמר יהי רקיע ויהי מבדיל בין מים למים, במשכן נאמר והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדה"ק כו', בשלישי נאמר יקוו המים אל מקום אחד, במשכן ה' הכיור כו', ברביעי נאמר יהי מאורות ברקיע השמים כו' במשכן ה' המנורה, נמצא שהמנורה הוא מכוון כנגד המאורות, וזהו מ"ש אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות, דהיינו מה שהוא מכוון כנגד המנורה שהוא בחי' המאמר של יהי מאורות, ויאירו שבעת הנרות, דהיינו שנרות המנורה יהיו מאירים בהמאורות ויוסיפו אור וכשארז"ל במד"ר פ' וירא פנ"ג על שרה שהוסיפה על המאורות, וכך כאן נאמר אל מול פני המנורה יאירו שיוסיפו אור במול פני המנורה שהוא בחי' המאורות ויוסיפו אור בהמאורות, וזהו שנאמר שבעת הנרות, לפי שבדרך פרט יש שבעה מאורות, הגם שעיקר המאורות הם חמה ולבנה, אעפ"כ יש שבעה, חמה נוגה כוכב לבנה צדק שכתאי מאדים, שהוא בחי' שבעה כוכבי לכת כו', ושבעת הנרות הם מאירים את בחי' שבעה כוכבי לכת הנ"ל. ולהבין כ"ז יש להבין מקודם ענין בחי' נרות, דהנה כתי' נר הוי' נשמת אדם, דהיינו כמו למשל הנר שהוא עולה תמיד למעלה ומתנענע תמיד בבחי' רו"ש, וכך ענין נשמת אדם הוא תמיד עולה למעלה ורוצה ליכלל בעצמות אוא"ס, וזהו שנק' נשמה ע"ש נשימה שהוא בחי' רו"ש כו', וזהו מ"ש רוח האדם העולה למעלה שתמיד הוא עלי' למעלה, אך מ"ש בהעלותך את הנרות שמשמע שאהרן דוקא הוא מעלה את הנרות, ולכא' אינו מובן שהרי נא' כי רוח האדם העולה למעלה שמשמע שמעצמו הוא עולה, וא"כ למה נאמר בהעלותך את הנרות. אך הענין הוא דהנה כתיב וורעתי את בני זרע אדם וזרע בהמה, שיש ב' בחי' בנשמות, בחי' זרע אדם ובחי' זרע בהמה, ופי' זרע

בהמה היינו בחי' נשמות דבי"ע שנמשכו מבחי' בהמה שהוא בחי' ד' חיות הקדש, פני ארי' פני שור כו' שהם בחי' י"ב בקר דבריא' כו', וע"כ נק' זרע בהמה, והיינו שכמו הבהמה אין לה דעת, כך נשמות דבי"ע לגבי נשמות דאצי' נק' בשם זרע בהמה, אף שיש שנמשכו מבחי' ועל הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה שהוא בחי' נשמות דאצי', כי אדם בגימ' מ"ה שנמשכו מבחי' שם מ"ה דאיהו אורח אצי' כו', שנקראים אחים זרעים למקום, וכמ"ש למען אחי ורעיי, וכן נקראו בנים למקום וכמ"ש בנים ואתם להוי' אלוקיכם. והנה מה שנאמר כי רוח האדם העולה למעלה זהו רק בחי' נשמות שנק' זרע אדם, וכמ"ש כי רוח האדם כו', וכן נר' הוי' נשמת אדם בחי' זרע אדם דוקא. אך הנה בחי' זרע בהמה אין להם הכח מצד עצמן לעלות למעלה, וזהו שנאמר בהעלותך את הנרות, שאהרן הוא מעלה את הנרות, דהיינו אפי' בחי' נרות הם הנשמות דבחי' זרע בהמה אהרן ג"כ מעלה אותן שיהיו בבחי' רוח האדם העולה למעלה, לפי שאהרן הוא מו' רועים, והנה רועה הוא שייך לבהמה, והיינו שהוא רועה את בחי' זרע בהמה שיהי' להם ג"כ בחי' רוח האדם העולם למעלה כו', וע"ד משה שנק' רעי' מהימנא ע"ש שממשיך בחי' דעת בנשמות דזרע בהמה וכמ"ש ונתתי עשב בשדך לבהמתך כו', בהמתך הוא בחי' זרע בהמה, ומשה הוא רעי' מהימנא שממשיך דעת, ואהרן הוא ממשיך בחי' אהבה כו', ועי"ז הוא מעלה את הנרות שיהי' גם בחי' רוח בהמה היורדת למטה להיות בחי' רוח האדם העולה למעלה, והיינו לפי שגם בבחי' שהוא בחי' חיות הקדש יש ג"כ בחי' אדם, וכמ"ש ופני אדם לארבעתן דמות פניהם פני אדם, וע"כ יכול להעלות את בחי' הבהמה שיהי' במדרגת רוח האדם העולה כו', והנה הכח הזה שיש לאהרן להעלות את הנרות כו' זהו ע"י שנאמר בו כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן שיורד ע"פ מדותיו כו', והענין הוא דהנה אנו רואים ששערות הזקן אינו כמו שערות הראש, ששערות הראש נצמחים ונגדלים אף בקטן, משא"כ שערות הזקן אינו נצמח בקטן כ"א כשנעשה בן עשרים או מתחיל לצמות שערות הזקן, והיינו לפי ששערות הזקן נמשך מבחי' גדלות המוחין, לפי ששערות הם ממותרי מוחין, ושערות הזקן הם מבחי' מותרי מוחין דגדלות או בוקע למטה בחי' שערות הזקן, וע"כ כשהוא פחות מבן עשרים, שאז אינו נגמר אצלו עדיין המוחין בשלימות, ולזה אין לו אז זקן, אף שמבן י"ג שנה ויום אחד נעשה גדול, אעפ"כ לא נגמרו אצלו המוחין בשלימות כו' וזהו שב"ד של מעלה אינו מעניש כ"א על בן עשרים דוקא כו' וזהו ג"כ משאמרז"ל ולמכור בנכסי אביו עד שיהי' בן עשרים, והיינו לפי שאז מאיר אצלו המוחין בשלימות שהוא בחי' אביו בחי' חכ' כו', ויכול אז דוקא למכור בנכסי אביו, נמצא ששערות הזקן נמשך מבחי' גדלות המוחין כו', וזהו זקן אהרן, זקן הוא בחי' זקן שקנה חכ' שהוא בחי' התורה, שהתורה נק' בשם שערות הזקן, והיינו לפי ששערות הוא ע"ד שאומרים משל לנמשל אף שהמשל הוא מסתיר על הנמשל ואינו מעריך הנמשל כלל אעפ"כ ע"י המשל יכולים להבין את הנמשל, ושרש המשל נמשך ממקום גבוה מאד, וכמ"ש בשלמה וידבר שלמה שלשת אלפים משל, ששלמה דוקא הי' יכול להמציא משל לפי שנאמר בו

ויחכם מכל האדם. נמצא שהמשל נמשך מבחי' גדלות המוחין ביותר שזהו ע"ד שערות הזקן כו' וכנ"ל, וכך התורה נק' משל הקדמוני וכמ"ש כאשר יאמר משל הקדמוני, והיינו לפי שהתורה נתלבשה בעניני' גשמי', ציצית ותפילין כו', שזהו רק משל למצות עליונות מה שהקב"ה מניח תפילין שהוא בחי' ד' מוחין כו', אך אעפ"כ התפילין שלנו הוא משל לתפילין עליונים שהוא בחי' ד' מוחין, וזה שנק' התורה בשם זקן. וזהו שאמרז"ל בים נדמה להם כבחור ובמ"ת נדמה להם כזקן. וזהו שהתורה נדרשת בשלש עשרה מדות שהוא כנגד י"ג ת"ד כו'. וזהו ענין זקן אהרן, והיינו אף שהוא בחי' שערות אעפ"כ הם נמשכין מעצמות המוחין, דהיינו מעצמית ח"ע ממש, וכמו שאמרז"ל אורייתא מח"ע נפקת, דהיינו מבחי' גדלות המוחין כו'. והנה בחי' שמן הטוב על הראש הוא בחי' שמן משחת קדש שממשיך בחי' קדש, כי יש בחי' קדש ובחי' קדוש, ושמן הוא ממשיך בחי' קדש, שהוא בחי' מלה בגרמי' כו'. והנה טבע השמן שהוא צף למעלה, אף שנותנים אותו למטה אעפ"כ הוא צף אח"כ למעלה, וכמשארז"ל שמן שצף ע"ג היין, והנה לפי שטבע השמן לעלות ע"כ ע"י השמן יכול להעלות את הנרות של בחי' זרע בהמה שיהי' בחי' רוח האדם העולה, לפי שהשמן הוא עולה כו', ולכן ע"י השמן הוא מעלה את הנרות. כי השמן הוא מאיר ג"כ כי בלעדי השמן הי' הפתילה נכבה תומ"י והשמן הוא הממשיך את האור, וע"כ ע"י בחי' השמן הטוב שהוא בחי' משחתא דקדש עילאה, שהוא בחי' חכ' בעצם, דהיינו שהוא בחי' פנימי' התורה היורד על הזקן, שהוא בחי' גליא שבתורה עי"ז נעשה העלאת הנרות שיהי' בבחי' רוח האדם העולה למעלה כו'. והנה להבין למה הי' שבעת הנרות דוקא, והענין הוא דהנה ז' הנרות היו כנגד ז' מדות לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת כו', והיינו שע"י הו' נרות היו ממשיכי' מבחי' לך ה' הגדולה, דהנה למעלה חסד נק' בשם גדולה, והיינו לפי שבחסד נא' יומם יצוה ה' חסדו בתוס' מ"ם, שכל המדות נק' בשם יום לבד, וכמ"ש כי ששת ימים עשה, אך החסד נק' יומם לפי שהוא יום דאזיל עם כולו יומין, והיינו לפי שבכל המדות צריך להיות התכללות מדת החסד, וע"כ נק' יומם, ולזה נק' מדת החסד בשם גדולה כו'. ועוי"ל דלכך נק' בשם גדולה, לפי שלמעלה אינו כמו שלמטה, שלמטה מדת החסד נמשך מבחי' ביטול ושפלות, שע"י שמשים א"ע כשיריים עי"ז משפיע לזולתו, כי מאי חזית כו', ועי"ז יכול להשפיע כו', וכמו אברהם שהי' איש החסד ע"י שהי' בבחי' ביטול וכמ"ש באברהם ואנכי עפר ואפר. משא"כ מי שהוא בבחי' יש אינו יכול להשפיע לזולתו, לפי שצריך לכל כו'. משא"כ למעלה הוא להיפך שמדת החסד נמשך מבחי' הגדולה, כי לפי שלגדולתו אין חקר שהוא גדול ומהולל מאד, עי"ז הוא משפיע רב טוב לבית ישראל, וכמו שאנו רואים למשל במלך גדול כי לפי גדולתו יכול להשפיע יותר, ואפי' מתנה מרובה אינו תופס מקום כלל אצלו, וכך למעלה מדת החסד נמשך מבחי' הגדולה, ולזה נק' מדת החסד בשם גדולה כו'. והנה אהרן ממשיך מבחי' גדולה, ולזה הי' כה"ג ע"ש

בגליון בסופו נרשם: מד"ר ולתתך עליון מה השמן צף.

שמשין מבחי' גדולה כו'. והנה בנפש בחי' גדולה הוא בחי' אה"ר, שאהרן
הוא ממשיך אה"ר לנש"י. כי יש ב' בחי' אהבה, אה"ר ואהבה זוטא. אהבה
זוטא נמשך מבחי' התבוננות בעולמות, שמע ישראל כו', היינו כשיתבונן
איך ששרש כל העולמות נמשך רק מבחי' ע' שם עי"ן, הארה לבד מבחי'
ע' שהוא בחי' ז' מדות כו', וזהו ברוך שם כבוד מלכותו לע"ה, ועי"ז נעשה אצלו
בחי' ואהבת את הוי' אלקיך כו', שהוא בחי' אהבה דבכל נפשך שנק' אהבה
זוטא, לפי שנמשכה רק מבחי' שמע, בחי' התבוננות, שהוא בחי' שמיעה לבד.
אך יש בחי' אה"ר שנמשכה מבחי' התבוננות עצמות אוא"ס, שהוא בחי'
ראי', ואינו דומה שמיעה לראי' כו'. והנה אהרן הוא הממשיך בחי' אה"ר
כו', לפי שאהרן אותיות נראה, באורך נראה אור, והנה אה"ר זו נק' בשם
גדולה כו' והיינו ע"י שאהרן ממשיך בנשמות בחי' לך ה' הגדולה, ועי"ז נעשה
בנפש בחי' אה"ר כו', והגבורה הוא בחי' יראה, כי גבורה הוא בגי' יראה.
והיינו לפי שהעבודה א"א להיות בבחי' אהבה לבד, דהנה כחי' על כל
פשעים תכסה אהבה, והיינו לפי שאוהב א"ע ע"כ אינו מרגיש בפשע כו',
ולזה א"א להיות בבחי' אהבה לבד כי יכול ג"כ ח"ו ליפול מזה ולא ירגיש
כו', ולזה צריך בחי' יראה, וכמ"ש וגם אתה תדין את ביתי, שיהי' בבחי'
דין, לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר, ושם דרך אראנו בישע אלקים, כל השם
אורחותיו, וזהו שנא' בזאת יבא אהרן אל הקדש, שהוא בחי' יראה דוקא.
וזהו מ"ש ה' שמעתי שמעך יראתי, והנה ר"ת הוא יש ושי בגימט' תר"ך
שהוא בחי' תרי"ג מצות דאורייתא וזד"ר שהוא תר"ך עמודי אור, והיינו
שכדי שיקיים תר"ך מצות זהו ע"י יראתי שהוא בחי' יראה, כי יראה הוא
מקור לשס"ה ל"ת, ופי' שמעתי שמעך, הענין הוא דהנה שמע הוא שם ע',
דהיינו שם לבד מבחי' ע' רבתי נעשה מקור לעולמות, אך הנה ע"י המצות
ממשיכי' בבחי' שם שהוא ענין קדוש השם, וכמ"ש וינחו בו כל ישראל
מקדשי שמך, שצריך להמשיך בבחי' שם שזהו ענין פי' שמע שהוא לשון
אסיפה וקיבוץ להמשיך בבחי' שם מבחי' ע' רבתי, כי שם הוא בחי' מל'
וצריך להמשיך בבחי' מל' המשכה מבחי' ע' רבתי שהוא בחי' ז' מדות
וכ"א כלול מיו"ד, והנה להיפך כשעובר על רצון העליון נק' חילול השם,
שהוא ל' חלל ריקן לפי שאינו ממשיך בבחי' שם, וכמ"ש ותחללו את שמי
ואמרתם במה חללתם באמרם עם ה' אלה ומאמצו יצאו, שהוא היפך מבחי'
אסיפה וקיבוץ כו', אך ע"י המצות מקדשים את שמו, מקדשי שמך כו'.

נרשם בגליון מימין: ע' בד"ה בזאת יבוא אהרן, שפי' שאה"ר דאהרן
שהוא כהן משוח בשמה"מ הוא בחי' אה"ר שבא מלמעלה, וזהו באורך דוקא
הבא מלמעלה נראה אור, והלבושי' לאה"ר זו נת' שם שזהו לבושי' דתומ"צ.
וי"ל שזהו בחי' גליא דתורה בחי' שערות הזקן שהם לבושי' להשמן שמושח
את הקדש, פי' לבחי' פנימיות התורה, ולכן ע"י אהרן הי' בא אה"ר מבחי'
וגדל חסד גם לנשמות דבי"ע בחי' זרע בהמה, ע"י בחי' הגדולה בחי' חסד
דאצי', וכמו הרצון התחתון הוא כלי להרצה"ע, ע' בת"א ד"ה ויקהל מענין
נשמה יתירה דשבת, ושם מענין ב' בחי' רצון.

וזהו שמעתי שמעך שע"י ב"פ יש שהוא תר"ך מצות עי"ז נעשה שמעך שם ע' שנמשך בבחי' שם מבחי' ע' רבתי, וגם בחי' כ' שהוא בחי' כתר כי תר"ך מצות ששרשן בבחי' כתר שהם תר"ך עמודי אור כו'. וזהו ע"י יראה דוקא שהוא בחי' קבעומ"ש, והיינו לפי שכל עליות וירידות הוא הכל במל', שפעמים המל' מתעלה למעלה מאד, שמל' עולה עד הכתר, ופעמים ח"ו להיפוך כו' שרגליה יורדות כו', והיינו לפי שכל עיקר הפגמים והעוונות אינם נוגעים רק במל' כו', אבל למעלה בבחי' ז"א כתי' אני הוי' לא שניתי כו', ולזה צריך להמשיך בבחי' שם כו', ולזה צריך יראה שהוא בחי' קבעומ"ש, לפי שיראה הוא בחי' מל', וזהו ענין מדת הגבורה שכנפש כו'. והתפארת הוא ענין לאסתכלא ביקרא דמלכא, שיתבונן באלק' בבחי' יקר ותפארת גדולת מלכותו, אך כי ביה הוי' צור עולמים ביו"ד נברא עוה"ב לבד, שאפי' בחי' עוה"ב נברא רק ביו"ד בחי' אות א' לבד שכלא חשיב לגבי עצמות ומהות הדיבור וכ"ש לגבי עצמות הנפש כו'. והנה עי"ז מעורר רחמים על נפשו, כי ת"ת איהו רחמי. והיינו כשיתבונן איך שירד מאיגרא רמה לכירא עמיקתא, ששרש הנשמה הי' למעלה בבחי' אלק', נש"י עלו במח' כי חלק הוי' עמו וירדה למטה בגוף ונה"ב, וע"כ הרחמנות גדולה מאד על נפשו, וכל שיתבונן יותר בגדולת אא"ס ובבחי' שפלות נפשו, הרחמנות גדולה יותר, וכמו שאנו רואים שמי שהוא עשיר ונעשה עני הרחמנות עליו גדולה יותר מכמו שהי' עני מתולדתו, וכן על בן מלך שהוא אסור בתפיסה נופל רחמנות יותר, וכן הנשמה שהיא חלק אלק' ממעל וירדה למטה מאד הרחמנות גדולה עלי' עד אין שיעור. וזהו מה שאנו אומרים ברחמין הרבים רחם עלינו, שאנו אין מרגישי' כ"כ הרחמנות לפי שאין אנו מרגישים את גדולתה וכן ירידתה למטה, אך ברחמין הרבים שאתה יודע איך שהרחמנות גדולה עלי' כו', והנה לזה נק' מדת הרחמים בשם ת"ת, לפי שת"ת הוא בחי' התכללות מבחי' אוי"ר, חסד וגבורה, כי רחמים הוא כולל ב' בחי' חו"ג, וע"כ נק' תפארת שהוא ל' יופי, כי עיקר היופי הוא דוקא כשיש התכללות מכמה גוונים, כי גוון א' אינו נק' יופי, וזהו מ"ש הנך יפה רעייתי שהוא ע"י התכללות בחי' אוי"ר ורחמים, ועי"ז נמשך מלמעלה ג"כ בחי' יופי, וכמ"ש הנך יפה דודי כו'. והנה בחי' גדולה וגבורה ותפארת זהו עיקר המדות כו', הנצח והנוד הוא ענין ענפי המדות, נצח ענף הגדולה, והיינו כי נצח הוא בחי' נצחון שנעשה אצלו בחי' נצחון והסכם חזק שיהי' בבחי' סו"מ ועשה טוב, והיינו לפי שעיקר המדות אוי"ר ורחמים זהו רק בעת התפלה שאז נעשה אצלו המדות אוי"ר כו' ע"י התבוננות, אך לא בכל היום יוכל להיות בבחי' התבוננות, וממילא נפסקו המדות אוי"ר, ויכול ח"ו לשכוח כו' וזהו ענין מדת הנצח שנעשה אצלו הסכם מבחי' אהוי"ר שהי' אצלו בעת התפלה על כל היום שיהי' לכה"פ בחי' סו"מ ועשה טוב כו'. והנה נצח הוא ל' נצחי, וכשארז"ל כ"מ שנאמר נצח סלה ועד אין לו הפסק, והיינו לפי ששרש הנצח הוא מבחי' גבוה מאד, וכמ"ש וגם נצח ישראל לא ישקר כי לא אדם הוא להנחם, ששרש הנצח נמשך מבחי' כי לא אדם הוא כו', וזהו שנצח ענף הגדולה דוקא, לפי שאנו רואים שכל מי שהוא גדול

מחבירו יותר הנצחון אצלו יותר, וכמו שאנו רואים שהנצחון של מלך אין לו שיעור כלל לפי שהוא גדול מכולם כו', ולזה נצח הוא ענף הגדולה כו'. וההוד הוא ענף הגבורה, והיינו אף שאין לו בחי' יראה, לכה"פ הוא מודה שצריך להיות בחי' יראה, ומקבל ע"ע עומ"ש. וכמו למשל שמהמלך נמשך בחי' יראה שהכל יראים מלפניו שזהו ענין יראה שנופל אימתו על עם. אך זהו כשכבר נעשה, אז נופל עליהם אימתו בעצם, שזהו ענין יראה בעצם, אך מקודם שנעשה כשצריך להמליכו שיהי' מלך ומכתירין אותו בכתר מל', אז הוא רק בבחי' הודאה לבד, שמודים שצריך לעשות מלך כדי שייראו מלפניו, אבל אינו שייך לומר עדיין שיראו מלפניו בפומ"מ, לפי שלע"ע אינו עדיין מלך ואין ביכולתו לעשות כלום, רק שהוא בבחי' הודאה לבד שמודים שצריך לעשות מלך כדי שייראו מלפניו ומקבלים עול מלכותו ברצון כו'. וכך אף מי שאין לו יראה כו' אעפ"כ צריך שיהי' בבחי' הודאה לכה"פ שצריך ליירא מלפניו כו'. כי כל בשמים ובארץ, כי כל הוא בחי' התקשרות וכשת"י כי כל בשמים ובארץ דאחיד בשמיא וארעא כו', שצריך לקשר א"ע לאלק' בקשר אמיץ וחזק, לפי שבלעדי התקשרות אין להמדות קיום נצחי כו'. והיינו כי התקשרות הוא היפך מבחי' הפירוד וכמ"ש והי' העטופים ללבן והקשורים ליעקב, שהוא ענין התקשרות לאלק', יעקב חבל נחלתו. וכמו למשל החבל שראש החבל נקשר למעלה וראש השני למטה, שע"י התקשרות וכשמתנענע ראש החבל למעלה מתנענע גם ראש השני למטה כו', וזהו ישראל מתקשראן באורייתא ואורייתא בקודב"ה, שצריך לקשר א"ע לאלק' ולא יהי' נפרד אפי' רגע אחת, ועי"ז נעשה להמדות קיום נצחי, וזהו שנק' כי כל, לפי שהוא כללות המדות לפי שבלעדי התקשרות אין להם קיום נצחי. ואח"כ כתי' לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש כו', שהוא ענין בחי' מל', והיינו בנפש זהו ענין עבודה בחי' עבודת עבד שיהי' בטל לאלק' בתכלית הביטול בלתי שום טעם רק בבחי' עבודת עבד, כמו עבד שעובד לרבו בלי טעם ודעת רק לעשות נחת רוח לרבו, שזהו ענין מדה בפ"ע, ויש הפרש בין עבודה ליראה וכמ"ש בתניא כו', וזהו והמתנשא כו', שהעבודה צריך להיות גם בבחי' הגבהה והתנשאות כו', לפי שאם לא יהי' בבחי' הגבהה יכול ח"ו ליפול, כי יחשוב בעצמו מה תופס מקום כלום העבודה שלי בבחי' ועשה טוב, גם בחי' סו"מ שלו, ע"כ צריך שיהי' בבחי' התנשאות איך ששרש הנשמה היא חלק אלק' ממעל, ועי"ז שמקיים הוא מתעלה למעלה מאד, ועי"ז ויגבה לבו בדרכי הוי' להתאמץ ולהתחזק להיות סומע"ט. וזהו ענין שבעת הנרות שבנפש שהוא מכוון כנגד שבעה מדות לך ה' הגדולה כו', וזהו לך ה' הגדולה דהיינו שצריך להעלות את המדות למעלה בבחי' לך כי לך הוא בגי' נו"ן כו', שהוא בחי' נו"ן שע"ב, והיינו שצריך להעלות את המדות בבחי' חו"ב שהם בחי' מוחין ולחבר את המדות במוחין ע"י נש"ב, כי מהמדות עצמן יכול להיות יניקת החיצוני, וכמו אברהם שיצא ממנו ישמעאל יצחק יצא ממנו עשו כו', וכמו הצפרניים שיונקים מהידים כו', ולזה צריך להעלות את המדות ולחבר אותם במוחין חו"ב, דהיינו שיהי' בבחי' לך שיהי' המדות בטלים לבחי' המוחין, שיהי' המוח שליט על הלב, והנה בחכ' כתיב ימותו

ולא בחכ' שבחכ' לא הי' שבה"כ. וע"כ משם אינו יכול להיות יניקת החיצוני' כו'. וזהו לך ה' הגדולה. ואח"כ כי כל כו' כל הוא בחי' נ' שהוא גו"ן שע"ב. רק שהוא בדרך המשכה כו'. שאח"כ צריך להמשיך בחי' מחין במדות מלמעלה למטה. וזהו ענין שבעת הנרות. והנה אהרן הוא מעלה את הנרות ע"י שאהרן הוא מה"ג וממשיך שיהי' העלאת הנרות בבחי' ריח האדם העולה למעלה. וזהו אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות. אלא מול פני המנורה יאירו. והיינו מה שהוא מכון כנגד המנורה שהוא בחי' מאמר של הי מאורות. דהנה במאמר של יהי מאורות כתי' מארת חסר. שע"ז נעשה חסרון הלבנה. וצריך למלאות את החסרון וכמארו"ל שרה הוסיפה על המאורות שנאמר בשרה צחוק עשה לי אלקי'. וכת' ויעש אלקים את שני המאורות הגדולים מכאן ששרה הוסיפה על המאורות כו'. ולהבין זה מה הוסיפה שרה על המאורות. צריך להבין מקודם מ"ש ויעש אלקי' את שני המאורות הגדולים. ששניהם היו גדולים ואח"כ כתי' את המאור הגדול ואת המאור הקטן. והענין הוא דהנה שני המאורות הגדולים הוא בחי' שם הוי' ושם אלקי' שהוא בחי' חמה ולבנה. וכמ"ש כי שמש ומגן הוי' אלקי'. ששם הוי' נק' שמש. וכן כתי' והי' לך הוי' לאור עולם כו'. והנה כשמאיר שם הוי' בשם אלקי' אז נקרא שניהם המאורות הגדולים. וכמ"ש גדול ה' ומהולל מאד בעיר אלקינו. וארו"ל אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו. עיר הוא בחי' עולם הדיבור. כי עיר נעשה מאבנים ואבנים הם בחי' אותיות. וכמ"ש בס"י שתי אבנים כונות שתי בתים כו'. וכללות עולם הדיבור נק' בשם עיר. ואימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו. שבעיר אלקינו הוא מאיר שם הוי' כו'. ואז נקרא גם שם אלקי' בחי' גדול. והיינו שאז נעשה בחי' גילוי הדיבור. וכמ"ש לע"ל ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דבר. שיהי' הדיבור בבחי' גילוי כו' ויראו הכל בראי' חושית איך שבדבר ה' שמים נעשו כו'. וזהו ששיר של יום שני הוא מזמור גדול הוי' כו'. וכמ"ש במשנה תמיד סוף מס'. בשני מה היו אומרים גדול ה' ומהולל מאד בעיר אלקינו. ופרש"י לכך הי' זה המזמור בשני לפי שבשני נאמר יהי רקיע ויהי מבדיל בין מים למים שנעשה הבדלה בין מים העליונים למ"ת וחילק את מעשיו כך הבדיל וחילק את עיר אלקינו שהוא ירושלים מכל הארצות שבעיר אלקינו הוא התגלות אלקות לפי ששם מאיר בחי' הדיבור עליון כו'. והנה אז נק' שניהם המאורות הגדולים כו'. אך הנה בגלות כשאינו מאיר הדיבור עליון בבחי' גילוי וכמ"ש כי דבר ה' הי' יקר בימים האלה. וכ"ש עתה בגלות שאינו מאיר הדיבור כלל וכמ"ש כרחל לפני גוזה נאלמה. גוזה הוא בחי' שערות שהוא בחי' אותיות אינו מאיר למטה כו'. אותותינו לא ראינו. שאף שיש בחי' אותיות הדיבור אעפ"כ לא ראינו שאינו מאיר בגילוי כ"א בבחי' העלם. והיינו שהוא בחי' אתון ועירין שמאיר רק בבחי' קטנות וצמצום. וזהו מ"ש ותהי להם הלבנה לאבן והחומר לחמר. והיינו שכמו שיש אבנים בקדושה שהוא ענין אותיות דקדושה שנקראו אבנים (שהוא בריאה בידי שמים) כמו"כ יש בלעז"ו בחי' לבנה אותיות ק"נ. וכמשארו"ל זקף לבנה והשתחוה לה. שהוא מל' דקליפה. והיינו שנמשכו האותיות בק"נ כו'. וזהו ענין המגדל שרצו לבנות שהוא היפך

מבחי' גדול הוי' בעיר אלקינו, והם רצו להמשיך בחי' גדול הוי' כו'. בבחי' מגדל שלהם שהוא בחי' לבנה בחי' דיבור דק"ג כדי שיהיו נפרדי' מאלקות כו'. והנה אז הוא בחי' המאור הקטן כו'. והנה שרה הוסיפה על האורות, והיינו ששרה הוא בחי' שררה בחי' שרית עם אלקי' כו'. וכמ"ש צחוק עשה לי אלקי', והיינו שהצחוק ותענוג עליון נמשך דוקא מבחי' שם אלקי' שנעשה הסתר והעלם, ואח"כ ע"י העבודה בבחי' אתכפיא ואתהפכא מחשוכא לנהורא עי"ז נעשה יתרון האור מתוך החשך. ולכן לא ניתנה התורה למלאכי השרת כי כלום יצה"ר יש ביניכם, ויתרון האור מתוך החשך דוקא כו'. ועי"ז שנתהפך החשך לאור עי"ז צחוק עשה לי שנמשך הצחוק ותענוג עליון, והנה צחוק ושחוק הוא פי' אחד. והנה שחוק הוא בגי' ב"פ אור (וכמו ואהבת שהוא בגי' ב"פ אור) וזהו ששרה הוסיפה על המאורות, לפי שהמשיכה מבחי' ב"פ אור, והיינו לפי שהמשיכה מבחי' תוס' אור בבחי' שם הוי' ושם אלקי', ועי"ז נעשה בבחי' שני המאורות הגדולים לפי שע"י אתהפכא מחשוכא לנהורא עי"ז נמשך תוס' אור כו'. וזהו אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות, ששבעת הנרות יאירו בבחי' מול פני המנורה שהוא בחי' מאמר של יהי מאורות, ולהוסיף אור במאורות שיהי' שני המאורות הגדולי' כו'. והנה הכח הזה שיאירו שבעת הנרות, זהו ע"י התורה שהיא ג"כ בחי' שבעה, וכמ"ש חצבה עמודיה שבעה ואמרו"ל אלו שבעה ספרים, כי חלק במדבר נחלק לשלשה, ויהי בנסוע הארון הוא ספר בפ"ע כו'. וע"י התורה שהוא בחי' שמן הטוב על הראש יורד על הזקן כו'. עי"ז יכול להעלות את הנרות אל מול פני המנורה, להמשיך תוס' אורות בבחי' מאורות כו'. וזהו מ"ש ויעש כן אהרן, היינו שהמשיך בחי' תוס' אור כו'. וכמ"ש ויעש את שני המאורות הגדולי'. וכמו שלמדו עשי' עשי' בשרה ששרה הוסיפה כו'. כמ"כ כאן נאמר ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה שהמשיך בחי' תוס' אור כו'. וזהו להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, דהיינו שזהו השבח שלו שהוסיף תוס' אור והעלה כללות נש"י שיהי' אפי' בחי' זרע בהמה הירודת למטה שהוא בחי' גשמות דבי"ע, להיות בבחי' רוח האדם העולה למעלה, ועי"ז המשיכו תוס' אור במאורות ומילאו את החסרון שנא' יהי מארת חסר שע"י פגומותא דסיהרא את המאור הקטן, אך אהרן מעלה את הנרות והמשיך תוס' אור שיהי' שניהם המאורות הגדולים כו'. ובזה יובן המדרש שחלשה דעתו של אהרן שלא הי' עמהם בחנוכה א"ל הקב"ה חייד שלך גדול משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות, דלכאורי' אינו מובן למה הדלקת נרות גדול יותר מקרבנות, אך הנה להבין זה יש להקדים מ"ש במד"ר ע"פ האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי, למה קרא משה לשמים וארץ, אמר משה אני עתיד למות ואיני יודע אם אעלה לשמים או ארד לארץ וכמ"ש כי מי יודע רוח האדם העולה היא למעלה, ורוח הבהמה היורדת למטה, ע"כ אני משביע אם לשמים או לארץ שכ"מ שהנשמה שלי תהא מונחת שתהא יפה, ולכאורי' הוא מד"ר פליאה ממש, איך הי' משה מסופק אם הוא רוח האדם העולה למעלה או רוח הבהמה היורדת למטה, אותו שנאמר בכל ביתי נאמן הוא יהי' מסופק אם הוא רוח הבהמה היורדת למטה כו'.

ס פ ר ת ר " ל קעה

אך הענין הוא, דהנה מה שנאמר רוח הבהמה היורדת למטה לארץ, אין הפי' ארץ גשמי ח"ו, אלא הפי' הוא שקאי על ארץ הרוחני שהוא בחי' מל' שנק' ארץ תחיים, צרורא דחיי שמאיר בה בחי' יסוד שנק' חי, יחיד חי העולמים מלך, שיסוד נק' חי העולמים צדיק ח"י עלמין ובניהו בן יהוידע בן איש חי כו', וכמ"ש ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ שקאי על ארץ העליונה כו'. וכך כאן מה שנאמר רוח הבהמה היורדת למטה לארץ קאי ג"כ על ארץ העליונה כו'. והענין הוא דהנה ידוע שיש ב' בחי', מרכבתא עילאה ומרכבתא תתאה מרכבתא תתאה הוא הוא בחי' מרכבה של חיות הקדש שנק' בשם בהמה פני ארץ פני שור כו'. והנה על בחי' בהמה זו שהוא בחי' מרכבתא תתאה נאמר רוח הבהמה היורדת למטה לארץ, לפי שכל השגתם הוא רק בבחי' ארץ שהוא בחי' מל' מלכותך מל' כ"ע כו', ומעריצים ומקדישים וממליכים את שם כו', שכל השגתם הוא רק בבחי' שם, אבל למעלה מבחי' שם אין להם השגה כו'. והנה נשמות דבי"ע שנמשכו מבחי' זרע בהמה דהיינו מבחי' חיות הקדש עלייתם ג"כ הוא רק בבחי' מל', והיינו שמתעלים מבחי' בי"ע לבחי' אצ"י, אך עלייתם הוא רק בבחי' מל' דאצ"י לבד, אך הנה נשמות שנק' בשם זרע אדם שהוא בחי' נשמות דאצ"י מרכבתא עילאה, עלייתם למעלה מבחי' מל', דהיינו שהם בבחי' רוח האדם העולה למעלה בשמים שהוא בחי' ז"א דאצ"י בחי' סוכ"ע כו', וזהו כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב שנא' ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ כו', כל ישראל קאי על נשמות דבי"ע שנק' זרע בהמה, עלייתם הוא רק בבחי' ארץ, ירשו ארץ כו'. וזהו שנא' יש להם חלק כו', חלק הוא חלק רביעי, וכמשארז"ל האומר תנו לפלוני חלק מנכסי יתנו לו רביעי, והיינו שרביעי הוא בחי' ה' אחרונה של שם הוי' שהוא בחי' מל'. אך בחי' נשמות שבבחי' זרע אדם הוא בבחי' בן עוה"ב, וכמשארז"ל כל השונה הלכות בכ"י מובטח לו שהוא בן עוה"ב, וכן כל האומר תהלה לדוד בכ"י ג"פ מובטח לו שהוא בן עוה"ב, והיינו שבן יורש את הכל, שמקבל מבחי' ד' אותיות של שם הוי', והיינו שהוא מקבל מבחי' ו' של שם הוי', שהוא בחי' שמים בחי' ז"א. וזהו שא' משה איני יודע אם אעלה לשמים שהוא מבחי' רוח האדם העולה למעלה או מבחי' רוח הבהמה היורדת למטה בבחי' מל'. והיינו שא' בדרך עניות איני יודע כו', כי מי יודע כו'. ובוזו יובן מה שאמר לו הקב"ה חייך שלך גדול משלהם, והיינו לפי שהנשיאים הקריבו קרבנות, והנה קרבנות הוא בחי' בהמה, והיינו לפי שהקרבן הי' עולה בבחי' פני שור כו'. והנה העלי' שע"י הקרבנות הוא רק בבחי' מל' שהוא בחי' רוח הבהמה היורדת למטה כו'. וזהו שהמזבח הי' עומד בחצר שהוא ענין בי"ע, דהיינו שע"י המזבח שהוא הקרבנות הי' עלי' מבחי' בי"ע לבחי' אצ"י, אך שהוא רק בבחי' מל' דאצ"י, לפי שמרכבה אינם יכולים לעלות למעלה יותר, אך הנה אהרן הי' מעלה את הנרות, דהיינו שהי' מעלה את בחי' רוח הבהמה בחי' זרע בהמה שיהי' ג"כ בבחי' רוח האדם העולה למעלה בשמים, ע"כ הוא למעלה מבחי' הקרבנות של הנשיאים, ולזה בבחי' אצ"י גופא שיהי' למעלה בבחי' שמים שהוא בחי' סוכ"ע, ולזה א' שלך גדול משלהם שאתה

מטיב את הנרות דהיינו שאתה מעלה את בחי' זרע בהמה לבחי' רוח האדם
העולה למעלה כו'.

בס"ד, ש"פ קרח, למ"ד.

נרשם בקצרה מעט

בקר וידע ה' את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו. ופי' רש"י כשם שא"א
לשנות מבקר לערב כך א"א לשנות שלא יהי' אהרן כה"ג. וכמו שפי'
רש"י (והוא מהמד"ר ולשון הילקוט) אמר לו משה גבולות חלק הקב"ה
בעולמו יכולים אתם לבטל מבקר לערב כן תוכלו לבטל את זה שנא' ויהי
ערב ויהי בקר וגו' וכתוב ע"ז ויבדל כו' בין האור, כך הבדיל ישראל כו'
שנא' ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי (וכן הבדיל את שבט הלוי כמ"ש
והבדלת את הלוי והיו לי הלויים בפ' בהעלותך ח' י"ד, וכתוב בעת ההיא
הבדיל את שבט הלוי בפ' עקב יו"ד ח"ת) וכך בבני לוי עצמו הבדיל
לאהרן להקדישו קדש קדשים הוא ובניו, שנא' בני עמרם אהרן ומשה ויבדל
אהרן להקדישו קדש קדשים הוא ובניו עד עולם כו' ומשה איש האלקים
בניו יקראו על שבט הלוי (בדה"א סי' כ"ג פסוק י"ג י"ד). וצ"ל מהו שייך
ענין מחלוקת קרח על כהונת אהרן לבקר שאמר לו משה בקר וידע ה',
שמשמע שזהו תשובה על שאלתו ובקשתו במחלקותו על אהרן, ולכאורה
מהו שייך לבקר דוקא.

ויובן בהקדם פי' וענין מ"ש ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים. הנה אהרן
הוא שו"מ"ט, מט' מל', ואהרן מעלה ומרומם בחי' המל', דהנה כתי'
ארוממך כו' ואברכה שמך לע"ה. והענין שאנו רואים שמד' המל' אינו כמו
כל המדות דאצי' שמאירים בקירוב, כמו חסד שלמטה שגורם השפעה מחמת
הקירוב, ולמעלה תחסד עצמו מחי', מכלכל חי' בחסד, וגבורה הגם שמשפיע
גבורות, מ"מ זהו בקירוב, ולמעלה אתה גבור כו' מחי' מתים שנמשך בקירוב,
ועד"ז כל המדות דאצי'. אך מדת המל', רוממות והתנשאות, וע"י שמרומם
ע"ז הוא מלך, ולכן אמרו"ל ספ"ב דסנהדרין אין רוכבין כו' שתהא אימתו
עליה, שעיקר ענין המלוכה היא היראה והאימה, וכמ"ש (יתרו כ' י"ז) ובעבור
תהי' יראתו, ואמרו"ל הוי מתפלל כו' שאלמלא מוראה כו', ולכן בכדי שתהי'
היראה צ"ל מובדל ומרומם, ומטעם זה אינו שייך מלוכה על בנים הגם שיהי'
לו אלף בנים מפני שהוא עמהם בקירוב, ומטעם זה אין רואים אותו כשהוא
ערום, בכדי שתהי' האימה כו' וכל שהוא מרומם יותר יותר תפול האימה
כו'. ועד"ז יובן למעלה שענין בחי' מדת המל' הוא בחי' רוממות, המלך
המרומם לבדו כו'. ואינו כמו שארי המדות שהם בבחי' השתלשלות, מל'

שלשלת. פי' שהם בבחי' ער"ע, שהעלול משיג קצת מהעילה, כי בכל ער"ע יש ע"ס וגר' דעלול מלבישים ז"ת שבעילה שלו, ולכן נק' השתלשלות ער"ד שלשלת. הנה כ"ז הוא באצי' שהוא ל' אצל וסמוך שמאיר בבחי' קירוב, אבל בחי' המל' שצ"ק המכוון הוא בכדי להיות מלך על עם דוקא בחי' עולמות נפרדים, ולכן בכדי שיוכל להיות מל' מל' כ"ע, שיתהווה ג' עולמות בי"ע נפרדים בע"ג, צ"ל דוקא בחי' רוממות והתנשאות, המלך המרומם, דאל"כ לא הי' באפשרי להיות בע"ג, שבחי' גבול א"א להיות ע"פ דרך סדר השתלשלות כ"א דרך בריאה יש מאין, כמ"ש מזה במ"א בד"ה מי כמוכה. וז"ע בחי' רוממות המל'.

אמנם יש במל' ג' כ"ה השפעה בקירוב, והו"ע בחי' דבר ה' המחי' ומהווה, וכמ"ש בדבר ה' שמים נעשו, וכתוב לעולם ה' דברך נצב, ופי' במד"ר ובסש"ב בשם הבעש"ט, שנצב תמיד, וזהו בחי' השפעה בקירוב להיות ולהיות כל נברא בפרט כ"ח לפושע"ד. והוא בחי' האמירה שיש במל' שנת' בד"ה דבר ואמרת דפ' ציצית (למ"ד) ששרשה מבחי' ח"ס דכתר, אשר מבחי' זו שבמל' נמשך להיות שפע הפנימי בבריאה למלאכים ונשמות. דהנה ארז"ל צדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה, פי' נהנים הר"ע השגה פנימיות. ועד"ז אמרז"ל יומא דע"ה ב' ע"פ לחם אבירים, לחם שמלאכי השרת אוכלים אותו ד' ר"ע, וקאי על המן שהוא מבחי' טל, כמ"ש וברדת הטל כו' ירד המן, וכנודע ממארז"ל שהי' טל מלמטה וטל מלמעלה והמן באמצע, והטל הוא בחי' גבוה שנק' אור כמ"ש כי טל אורות, ולכן נא' על המן ועינו כעין הבדולה, ופי' בזהר גוונא סומקי אתחזי ביי', והיינו מפני כי שרשו הוא מבחי' מו"ס אשר בו מלוכש גבורה דע"י, ונמצא כי המן שרשו מע"י, ולכן המן שבכל עולם הוא מבחי' ע"י שבאותו עולם, וא"כ לחם, היינו המן שמה"ש שהם בבריאה אוכלים אותו שרשו הוא מבחי' ע"י דבריאה, ופי' וענין אוכלים הוא עד"מ כמו שע"י האכילה שהאדם אוכל מתוסף חיות אצלו, שהמאכל נהפך לדם ובשר ומוסיף חיות שיוכל לעבוד את בוראו כו', כך יובן אצל מלאכים ונשמות שע"י הלחם של המן שהמלאכים אוכלים, או מה שהנשמות מתענגים ונהנים ממש בג"ע מזיו שכינתו ית', עי"ז נמשך להם חיות בבחי' פנימיות שיוכלו לעבוד את בוראם להיות בבחי' העלאה (ע"י המשכה זו) כמ"ש רז"ל כל בעלי השיר יוצאים בשיר, כמשנ"ת ענין זה בד"ה אשר ברא (כ"ח) מענין יוצאין בשיר ונמשכים בשיר, שנמשך כח מבחי' השיר והתענוג מלמעלמ"ט להיות פועל אצל המלאכים שיומשכו מלמעלמ"ע ע"י בחי' השיר יעו"ש. (ועד"ז יובן באצי' יש ג"כ בחי' מן שנמשך מבחי' ע"י דאצי'), ונמצא כי יש במל' ב' בחי', הא' בבחי' רוממות, והב' בחי' השפעה בקירוב, והיינו כי בחי' מל' כמ"ש באצי' היא בבחי' רוממות ובחי' מל' שנעשה עתיק לבריאה ראש לשועלים הוא השפעה בקירוב וז"ע ב' בחי' דארוממך ואברכה, ארוממך הוא בחי' מל' כמש"ה באצי', רוממות, ואברכה, ברכה והמשכה להיות בחי' שמך לעי' בחי' בי"ע, וז"ע להבין דבר מתוך דבר, תוך דבר הוא בחי' ממכ"ע שהוא בחי' המל' שנעשה עתיק לבריאה, היינו בחי' גבורה דע"י דכתר דבריאה שמלוכש במו"ס דכתר דבריאה אשר מזה נמשך ע"י בחי'

מל' דבבריאה לכל נברא דבריאה בפרט בחי' השגה פנימיות, והוא הנק' תוך דבר בחי' ממכ"ע, וצ"ל מבחי' תוך דבר זה, בחי' דבר היינו בחי' סוכ"ע שבמל' שהוא בחי' זנב לאריות שבאצי' שהוא בבחי' רוממות והתנשאות בחי' סוכ"ע, והוא בחי' דבר אל בני' שנת' בפ' ציצית הנ"ל שהיא בחי' חוק המלך מל' יצא דבר מל' בלי טעם, והר"ע החוקי' שבמצות, פקודה בלתי השגת טעם כלל, בחי' שמוע מזבח טוב שאמר שמואל לשאל כו' ושרשו מבחי' גלגלתא דכתר דאצי' כמשנ"ת בד"ה דבר ואמרת הנ"ל דפ' ציצית.

אך עדיין צ"ל ענין ארוממך, הלא בחי' מל' הוא מובדל ומרומם בעצם כנ"ל, ולמה צריכים לרומם עוד כו' אך הענין הוא דכתי' מלכותך מכ"ע, פי' מלכותך הוא בחי' מל' דא"ס, בחי' סוכ"ע מקיף הכללי שמקיף ד' עולמות אבי"ע בשוה, ומכ"ע יש בזה ב' פי', הא' שקאי על מל' שבכל עולם מג' עולמות בי"ע, והב' הוא העיקר שקאי על מל' דאצי' שכולל כל עולמי' דבי"ע, וכל העליות שנת' במ"א ע"פ א"ת שמת אלא שמות הוא בג' עולמות בי"ע, כמשנ"ת שם, והו' ארוממך אלקי המלך, לרומם בחי' מכ"ע בחי' מל' דאצי' לבחי' מלכותך מדא"ס, שמקיף ד' עולמות אבי"ע בשוה אצי' ועשי'. אך ע"י מה מרוממים בחי' מכ"ע, זהו ע"י העבודה שיהי' בבחי' עובד אלקי' דכתי' ושבחתם כו' בין צדיק כו' בין עובד אלקי' לאשר לא עבדו, ואמרנ"ל בחגיגה ד"ט ע"ב תרומתו צדיקים גמורים, אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מ"פ ואחד, ופי' בסש"ב פט"ו שהרגילות שלהם הי' לחזור משנתם מ"פ וע"י שמשנה טבעו ורגילותו לחזור מ"פ ואחד עי"ז נק' עובד אלקי', והיינו כי עובד מל' עזרת עבדים שע"י העיבוד משתבחי', וכמו"כ ע"י העבודה זו בבחי' אתכפיא שמסגף א"ע עי"ז מתקן בחי' ש' אלקי' (בחי' מאורות חסר שנת' בד"ה בהעלתך (למ"ד) את הנרות), כי בכלל בעבודה יש ב' בחי' אתכפיא ואתהפכא, ויש מעלה באתכפי' שגבורה יותר מבחי' אתהפכא, והיינו כי אתהפכא הוא שכבר הוא מואס ברע בתכלית ושונא רע והרי הוא צדיק גמור בחי' כלי הנגמרה שהוא כלי לאלקות שבו יוכל לשכון אור ה' כו', וא"כ העבודה בבחי' בטל רצונך אין זה נחשב לעבודה כלל אצלו, שהרי רצונו ותענוגו ג"כ בזה ואין זה נק' עבודה כלל, אבל ענין אתכפיא שיש אצלו רע עדיין ועכ"ז מבטל רצונו מפני רצה"ע ב"ה, ומסגף א"ע לעבדו בעבודה שלימה ה"ז נעלה יותר מבחי' אתהפכא, ובזה יש יתרון המעלה באתכפיא על אתהפכא, והיינו שע"י אתהפכא יכולים להגיע רק בבחי' ממכ"ע, והא כלליות בחי' עולם התיקון, אמנם ע"י אתכפיא יכולים להגיע לבחי' סוכ"ע הוא בחי' מקיף הכללי מל' דא"ס ג"כ בחי' מלכותך כו', והו' ג"כ שיש יתרון המעלה ביראה על אהבה, שאתבה אם שהוא עבודה גבוה מ"מ הרי יש מי שאוהב, אבל ענין היראה הוא בחי' ביטול, וכענין וירא העם ויעמדו מרחוק (יתרו כ' ט"ו) בבחי' ביטול, ולכן יש מעלה ביר"ת ג"כ נגד בחי' האהבה שהוא בבחי' ביטול היש, וע"י בחי' ביטול היש זה מעלה ומרומם בחי' מכ"ע לבחי' מלכותך כו', דכתי' והחכ' מאין תמצא שמציאות התהוות החכ' הוא מאין פי' בחי' שאינו מושג כלל, ובכדי להגיע לבחי' אין האמיתי אין העצמי הלזה שקדם לבחי' היש דקנה חכ' קנה בינה גימט' יש, זהו

ע"י בחי' ביטול היש לאין, וע"ד פתחי לי כחודה של מחט ואני אפתח לך כפתחו של אולם, ולכן ע"י העבודה בחי' עובד אלקי' שמתקן ש' אלקי' ע"י שמסגף א"ע ומבטל טבעו ורגילותו ע"ז מרומם בחי' מכ"ע, מקיף דג' עלמות ב"ע לבחי' מלכותך מקיף הכללי שמקיף אצי' ועשי' בשוה, וזהו שנק' אהרן שודמ"ט שמעלה בחי' מכ"ע לבחי' מלכותך, ע"י בחי' היראה דכתי' (מלאכי סי' ב' פסוק ה') בריתי היתה כו' ואתנם לו מורא וייראני, ע' בד"ה בזאת יבא אהרן (למ"ד), וכת' בזאת יבא אהרן בחי' יר"ת כו', ע"ז העלה ורימם בחי' מכ"ע לבחי' מלכותך כו'.

ומעתה יובן ענין מחלוקת קרח על אהרן שרצה שהוא יהי' כה"ג תמורת אהרן כו', הנה הארז"ל פי' ע"פ חנם נמכרתם, שקאי על זמן הג' שנמכרו למקום החנם, וכנודע שג"ק נק' חנם וק"נ וג"ק נק' נדיבים, שהם במגנא באתר רקניא כמ"ש בזח"ב תרומה דקכ"ח א', משא"כ רוח קודשא לא הכי כו' אלא באשתדלותא רב וסגי ואתדכיותא דגרמי' כו', ועז"נ אל תבטחו בנדיבים כי הם בנ"א שאין להם תשועה הוא בחי' החסדי' ותצא רוחו הוא בחי' הניצוצות שנפלו בשב"כ, ישוב לאדמתו בחי' ה"ג בלתי ממותקות, ה' דמים טמאים, אז אבדו עשתונותיו המלוכש בו מבחי' הטוב, כי בעצם אין בו תשועה כו', וזהו בחי' הנק' חנם, ובג' נמכרו למקום הנק' חנם לפי שרצו לקבל מבחי' חנם כמארז"ל ע"פ זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם, חנם בלא מצות, פי' מקום אשר שם כחשיכה כאורה ואינו תופס מקום כלל מעשה המצות אי לזאת נמכרו (מדה כנגד מדה) למקום הקלי' שנק' חנם, אמנם לא בכסף תגאלו, שהגאולה דלע"ל לא תהי' ע"י כסף כמו גאולת מצרים שהיתה ע"י כסף מדת אברהם אוהבי כ"א שתהי' בבחי' ומדריגת מעלת הזהב על הכסף, וז"ש (בישעי' סי' ס"ג פט"ז) כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו, ואמרז"ל (שבת דפ"ט ע"ב) כי אתה אבינו קאי על יצחק, שהגאולה דלע"ל תהי' ע"י בחי' ומדריגת יצחק דוקא, כי יצחק גימט' ח"פ הוי', והיינו ע"ד שארז"ל כנור של בהמ"ק של ז' נימין ושל ימוהמ"ש של ח' נימין ושל תח"מ של עשרה נימין, פי' כנור הוא בחי' ז"א ומל' כמ"ש בת"ז סוף תיקון כ' כנור כ"ו דאיהו יקו"ק דאתמר ה' אורי וישעי נהיר בנר שכינת' דילי', יער"ש, וא"כ פי' כנור של ז' נימין הוא בחי' שם הוי' שבז"מ לך ה' הגדולה עד לך ה' הממלכה שראשיתם הוא בחי' החסד כמ"ש יומם יצא ה' חסדו, ופי' בזהר יומם בתוס' מ"ס, יומא דאזיל עם כולתו יומין כמ"ש מזה במ"א, וזהו עדיין בכלל בחי' חסד דאברהם, אמנם לימוהמ"ש יהי' של ח' נימין, היינו בחי' יצחק ח"פ הוי' שלע"ל יתגלה בחי' זו בעולמות, וביאור הענין הנה אמרז"ל במד"ר ע"פ וזהב הארץ ההיא טוב, לא הי' העולם כדאי להשתמש בזהב ולא נברא אלא לבנין ביהמ"ק שנאמר ההר הטוב (בפ' ואתחנן) פי' לא הי' העולם כדאי כו', עולם ו"ק בחי' כי אמרתי עולם חסד יבנה בחי' זו מאיר בעולמות, אבל למעלה מבחי' זו אינו מאיר ומתגלה בעולמות, וזהו לא הי' העולם כדאי להשתמש בזהב בחי' בינה אם הבנים, ולא נברא אלא לבנין בהמ"ק, כי בבהמ"ק בב"ר הי' מאיר בחי' ה' עלינוה דש' הוי' בחי' מעלת הזהב על הכסף, ועד"ז יובן ולא

בכסף תגאלו. שהגאולה דלע"ל לא תהי' ע"י בחי' הכסף לבד הוא בחי' אברהם אוהבי שהי' מרכבה לבחי' החסד, וכנודע ממ"ש בפרד"ס בשם ספר הבהיר אמרה מדת החסד לפני הקב"ה כל ימי היות אברהם בעולם לא הוצרכתי לעשות מלאכתי שהרי אברהם עומד ומשמש במקומי, שהי' מרכבה לבחי' מדת חסדו של הקב"ה ע"י שהרבה חסד בעולם כמ"ש ויטע אשל כו' ויקרא בשם ה' אל עולם. שע"י שהאכיל והשקה לכל עו"ש אפי' כו' תודיע אלקותו ית' בעולם עי"ז המשיך בחי' חסדו של הקב"ה (הוא בחי' חסד אל כל היום בחי' שם הוי' שבפ' לך ה' הגדולה הנ"ל). אמנם לע"ל ולא בכסף דאברהם לבד תגאלו כ"א כי אתה אבינו הוא מדת ומדריגת יצחק ג"כ היינו שגם ע"פ הגבורה יזכו שיגאלו, וע"ד שאמרז"ל בספ"ב דברכות ע"פ שמעו אלי אבירי לב הרחוקי מצדקה רב ושמואל כו' ח"א כל העולם כולו ניזוני' בצדקה והם ניזוני' בזרוע פירש"י ע"י זכות שלהם, ועד"ז גם לע"ל לא בכסף היא מדת חסדו של הקב"ה לבד תגאלו כ"א יהי' כמעלת הזהב על הכסף שיהי' הגילוי מבחי' בינה ע"י בחי' יצחק שיאמרו לו לע"ל כי אתה אבינו, והוא מראה להם על הקב"ה כמארז"ל בשבת שם. וזוה יובן מה שרצה קרה לדחות את אהרן מלהיות כה"ג, לפי שרצה לדחות מדת החסד בטענתו מאחר שלא נברא זהב אלא לבנין בהמ"ק שבבהמ"ק מאיר בחי' זהב והמשכה זו דוהב יכול להיות נמשך ע"י עוד יותר מע"י אהרן וכמו שלע"ל יאמרו ליצחק כי אתה אבינו. וזה הי' גם חטא שלמה שדחה מדת החסד, כמ"ש אין כסף לא נחשב בימי שלמה למאומה (מ"א יו"ד כ"א), וע' בוח"א דר"ן א', כ"א רצה במעלת הזהב על הכסף כמו שיהי' לע"ל. אמנם באמת אינו כן שגם ההמשכה מבחי' הזהב צ"ל ע"י הכהן איש החסד דוקא. דהנה איתא בנח"ב יתרו דף ס"ז ע"ב אית מלך לעילא ברזא דקוה"ק כו' וכהן משמש תחתיו, פי' מלך לעילא הוא בחי' חו"ב כי עולם היינו בחי' ו"ק וכינה אם הכנים הוא בחי' מלך העולם וכמ"כ חכ' נק' ג"כ מלך העולם, וע' בפרד"ס בעה"כ שער כ"ג פי"ג אות מלך המלך, וז"ע מלך לעילא, ונק' רזא דקוה"ק כי קדשים הם חו"ב, וקדק"ד הוא בחי' כתר היינו בחי' ע"י שמתגלה בבינה, וכמו שאנו רואים שעיקר התענוג הוא לאחר שכבר מבין השכל על בוריו, משא"כ כשהוא עדיין בבחי' חכ' ברק המבריק עדיין אין בו התלבשות התענוג להיות כי עדיין אינו מבין השכל כלל כ"א בדרך בריקה וסקירה כו', וז"ע שנק' הבינה רזא דקוה"ק, וכהן משמש תחתיו הוא להיות כי ההמשכה מבחי' מלך לעילא הלזו הוא ע"י הכהן דוקא, וז"ע מה שכה"ג לובש שמונה בגדי' הוא בכדי להמשיך מבחי' בינה שהיא תמינאה מלמטלמ"ע כו', והו' ע"ד שהכנור דלע"ל יהי' של שמונה נימין הוא בחי' יצחק ח"פ ש' הוי' כו', וזוה יובן ג"כ מה שמקשה בנח"א ויחי דרי"ז א' למה לא הי' כסף בלבושי' דכה"ג שלכאו' הלא הכהן הוא חסד והי' מהראוי שיהי' בלבושי' שלו ג"כ כסף עכ"פ, אך הענין הוא דבאמת לבושי' של כה"ג מורים על ההמשכה שהכה"ג ממשיך, וההמשכה נמשך ע"י החסד הוא הכהן בעצמו שהוא ממשיך מבחי' הזהב בחי' בינה כמ"ש בנח"ב יתרו דס"ז ב' הנ"ל דכהן משמש תחת מלך עילאה וכנ"ל. אמנם הבגדי' רומזי' על עצם בחי' ההמשכה שנמשך לכן לא הי' כסף בהבגדי' כלל להיות

ביומא ד"ה ע"ב כיצד הלבישן, כיצד הלבישן מאי דהוי הוי, אלא כיצד מלבישן לע"ל לע"ל נמי יבא אהרן ובניו ויהי משה עמהם פי' וילמד איך ללבוש הבגדים (ע' בס' מערכת כהונה אות כ'). נמצא כי אחר תח"מ יהי ג"כ אהרן כה"ג והיינו מפני כי בכהונה נא' ברית מלח עולם ל' נצחית, והוא מבני לאה שמתנותי' לעולם כמארז"ל במד"ר ע"פ שם הגדולה לאה שגדולה במתנותי' כהונה לעולם מ' לעולם. והיינו כי רחל לפי שעה, שמשכן שילה הי' לפי שעה ושאל לפי שעה, אבל לאה גדולה במתנותי' כהונה לעולם ברית מלח עולם, ולכן נא' ויבדל אהרן כו' עד עולם מ' לעולם שנא' ודוד עבדי נשיא עליהם לעולם, א"כ גם לע"ל יהי' אהרן דוקא כה"ג כו', ומה שנת' שלע"ל יהי' הגבורות עיקר, ושז"ע שיאמרו ליצחק כי אתה אבינו, פי' גבורות הוא בחי' תגבורת החסד וכמו שפי' בספר ע"י שגבורה גימט' ג"פ ע"ב שהוא חסד כנודע, והיינו בחי' תגבורת החסד, ומ"מ גם לע"ל יהי' החסד עיקר, ולכן א"ל בקר פי' גם לע"ל יהי' אהרן כה"ג כי עיקר הממשיך הוא בחי' החסד דוקא כו', ולכן א"א לשנות כלל וכשם שא"א לשנות מבקר לערב כן א"א לשנות שלא יהי' אהרן כה"ג כו'.

בקר ויודע ה' את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו. ופירש"י כשם שא"א לשנות מבקר לערב כמו"כ א"א לשנות שלא יהי' אהרן כה"ג. והנה כתי' בלויים ואבדיל את הלויים להיות לי, ואבדיל את אהרן קדש הקדשים * ולהבין זה מהו ענין שתבדיל את אהרן קדש קדשים. הענין הוא, דהנה אהרן הוא שושבינא דמטרוניא, דהיינו שאהרן הוא מעלה את בחי' מל', והענין הוא דהנה כתי' ארוממך אלקי המלך ואברכה שמך לעולם ועד, שבמל' יש שני בחי'. דהנה אנו רואים שמדת המלוכה אינו כמו שאר המדות, דהנה כל המדות הם מאירים בבחי' קירוב, כמו למשל מדת החסד שנמשך מחמת הקירוב, וכן אפי' מדת הגבורה הוא ג"כ בבחי' קירוב, שהגם שהוא משפיע בחי' גבורה, אעפ"כ השפעה זו נמשך בבחי' קירוב כו', משא"כ מדת המלוכה הוא דוקא בבחי' רוממות והתנשאות, מה שהוא מובדל ומרומם מן העם עי"ז הוא מלך עליהם, ולכך אמרז"ל במשנה ספ"ב דסנהדרין שהמלך אין רואים אותו כשהוא ערום שנא' שום תשים עליך מלך שתהא אימתו עליך, ולכן צריך להיות מרוחק מהעם שאם הוא בבחי' קירוב אין נופל אימתו כ"כ, ולכך על בנים אין שייך מלוכה לפי שהוא עמהם בקירוב, ומדת המלוכה היא דוקא בבחי' ריחוק והתנשאות כדי שיהי' יראתו על פניהם, ואמרז"ל במשנה ב' פ"ג דאבות הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו כו', וכך הוא הענין למעלה שמדת המלוכה הוא

דוקא בבחי' ריחוק והתנשאות. המלך המרומם לבדו ואינו מאיר בבחי' השתלשלות עו"ע. דהנה המדות דאצי' הם בבחי' השתל' עו"ע כו'. לפי שבאצי' הוא מאיר אוא"ס בבחי' קירוב. וע"כ נק' אצי' מלשון אצל וסמוך כו' שמאיר שם אוא"ס כו'. דהיינו שבחי' השתלשלות עו"ע היינו שיש להעלות המקבל את ההשפעה ערך להעילה המשפיע כו'. ולכך נמשכים בבחי' השתלשלות עו"ע כו'. משא"כ בחי' מל' שנעשה מקור לעולמות בי"ע בחי' בע"ג. ואם הי' מאיר א"ס בבחי' השתלשלות עו"ע לא הי' יכול להתהוות עולמות בבחי' בע"ג ולכך כדי שיתהווה בבחי' גבול הוצרך להיות שיתהווה דוקא ע"י בחי' מל' שהוא בחי' רוממות והתנשאות כו'. ואינו מאיר בבחי' קירוב כו'. והיינו שהוא מאיר בבחי' סובב ומקיף כו'. ועוד יש בחי' במל' שמאיר ג"כ בבחי' קירוב. והיינו שנמשך המשכה בבחי' פנימי' שהוא בחי' דבר מלך (והיא בחי' האמירה שנת' בד"ה דבר ואמרת דפ' ציצית (למ"ד) ששרשה מבחי' חכמה סתימאה דא"א כמשנ"ת שם וע' בספרי שוב"ד בפ' שלח בד"ה דבר אל בניי). וכך כתי' בדבר ה' שמים נעשו בבחי' דבר המלוכה נעשה מקור להשתלשלות העולמות בי"ע ומתלבש בכאור"א בבחי' כח הפועל בנפעל ממש שהוא בחי' חיות המתלבש בבחי' פנימיות כו'. וכמשארז"ל יושבין ונהנין מזיו השכינה. והנה הנאה הוא המשכה בבחי' פנימי'. וכן אמרז"ל לחם אבירים אכל איש. לחם שמלאכי השרת אוכלין. והיינו כי המן הי' נמשך מטל וכמ"ש וברדת הטל על המחנה ירד המן עליו. והנה בטל כתי' כי טל אורות טליך. והיינו כי טל הוא בחי' טלא דנטיפ' מע"י. והיינו שבכל עולם ועולם הי' הטל נמשך מבחי' ע"י שבאותו עולם. והנה לחם שמה"ש אוכלים אותו שהם בבריאה. המן שלהם הי' נמשך מבחי' מל' דאצי'. שמל' דאצי' נעשה כתר וע"י לבריא. נמצא שמבחי' מל' דאצי' נמשך המשכה בבחי' פנימי' ג"כ שמזון הוא בחי' המשכה פנימיות כו'. והיינו שנמשך להם השגת אלקות בבחי' פנימי' עד שנעשה להם בחי' מזון. דהיינו כמו שהמזון גשמי נהפך לדם ובשר. וע"ז נמשך בחי' תוס' חיות. כך הוא ענין לחם אבירים. היינו שנמשך להם השגה באלקות בבחי' פנימי' ומזון ממש. ומתענגים מאור אלקי עד שנעשה להם עי"ז אח"כ בחי' העלאה מלמטה למעלה כחז"ח לפושע"ד. וכמשארז"ל כל בעלי השיר יוצאין בשיר כו' (ע' בד"ה אשר ברא (כ"ח) מענין יוצאין בשיר ונמשכין בשיר). ובחי' מזון זה נמשך מבחי' ע"י שבאותו עולם כו'. וכן עד"ז באצי' נמשך ג"כ מבחי' ע"י שבאצי'. והיינו לפי שיש ב' בחי' במל'. שמל' דאצי' כמו שהוא באצי' הוא בבחי' סובב ומקיף. שמאיר בבחי' רוממות והתנשאות ונק' בחי' סוכ"ע. ומל' דאצי' כמו שהוא נעשה כתר וע"י לבריא. אזי נמשך המשכה בבחי' פנימי' ממש ונק' בחי' ומדרגת ממכ"ע כו'. וזהו ארוממך אלקי המלך. שהוא בחי' רוממות והתנשאות בחי' סוכ"ע. ואברכה שמך לע"י. הוא בחי' המשכה פנימי' שנמשך מבחי' מל' בבחי' מלאכים ונשמות בחי' ממכ"ע. וזהו פי' להבין דבר מתוך דבר. והיינו כי תוך דבר הוא בחי' דבר הוי' שנמשך בבחי' פנימי' בחי' ממכ"ע שבמל'. ולהבין דבר מתוך דבר קאי על בחי' מל' שהוא בבחי' רוממות והתנשאות בחי' כתר מל' בחי' סובב שבמל'. (י"ל שזהו בחי' גלגלתא שבמל' דאצי' ששרשה מבחי' גלגלתא דכתר דאצי' שזהו בחי' דבור

ל' קשה שמאיר במל' דאצי' מבחי' גלגלתא דא"א דאצי' כמשנ"ת בד"ה דבר דפ' ציצית הנ"ל). אך לפי"ז צ"ל מ"ש ארוממך אלקי המלך שצריך לרומם את בחי' המל', שהרי בחי' מל' הוא בעצם מרומם ומתנשא כו', ולמה צריך לרומם אותה. אך הענין הוא דהנה יש בחי' מלכותך ומל' כ"ע, והיינו שיש בחי' מלכותך שהוא מל' דא"ס שנק' סוכ"ע שהוא בחי' טובב ומקיף הכללי, ומה שנק' בחי' מל' דאצי' בחי' טובב זהו רק לגבי עולמות בי"ע, לכך צריך לרומם בחי' מל' כ"ע לבחי' מלכותך שהוא בחי' מל' דא"ס כו', והנה כרי' שיהי' ארוממך כו', זהו ע"י בחי' ביטול, שהוא בחי' עבודה עובד אלקי', וכמ"ש (מלאכי ג' י"ח) ושביתם וראיתם בין צדיק כו' בין עובד אלקי' לאשר לא עבדו, לפי שאינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים וא', ופי' בתניא הטעם כששונה מאה פעמי' וא' עי"ז הוא נק' עובד אלקים לפי שהוא יותר מרגילותו, שהרגילות הי' שהיו שונים מאה פעמים, וכשהוא שונה מאה פעמים וא' שהוא יותר מהרגילות עי"ז נק' עובד אלקים, דהיינו שמתקן את שם אלקים מלשון עורות עבודין כו', והענין הוא שזהו ההפרש שבין אתכפי' לאתהפכא, והנה יש מעלה באתכפי' מה שאין באתהפכא, והיינו שבבחי' אתכפי' הביטול יותר לפי שבחי' אתהפכא אינו שייך בחי' ביטול כי"כ כיון שאינו רוצה ברע כלל ומואס ברע בתכלית, וזהו ענין צדיק גמור שהוא בחי' כלי הנגמרה, והיינו שהוא בחי' כלי לאלקות א"כ אינו שייך בו הביטול במה שעושה רצה"ע כיון שזה הוא רצונו ותענוג שלו ואינו מבטל א"ע כלל בזה, משא"כ כשיש בו בחי' רע רק שהוא מבטל את רצונו מפני רצה"ע וכופה א"ע כו' בזה הוא הביטול יותר, והנה ע"י הביטול עי"ז מגיע בבחי' סוכ"ע, דהנה כתיב והחכ' מאין תמצא, דהיינו שהחכ' נמשך מבחי' אין שהוא בחי' שאינו מושג כלל, והנה כדי להגיע לבחי' אין האמיתי הנ"ל א"א כ"א ג"כ ע"י בחי' אין שהוא בחי' ביטול שבבחי' אתכפיא ועי"ז מגיע לבחי' אין שהוא בחי' סוכ"ע כנ"ל, וזהו ג"כ שיש מעלה ביראה שלמעלה מאהבה, כי אהבה הוא בחי' יש, יש מי שאהב, משא"כ בחי' יראה שהוא בחי' ביטול, וע"כ יש מעלה אפי' ביר'ת למעלה מבחי' אהבה לפי שהוא בחי' ביטול, ולכן ע"י אתהפכא אינו מגיע כ"א לבחי' ממכ"ע, שהוא בחי' עולם התיקון, משא"כ ע"י אתכפי' הוא בחי' העלאה לבחי' סוכ"ע כו', וזהו שנק' עובד אלקים שמתקן את שם אלקים, דהיינו שמרומם ומנשא את בחי' שם אלקים שהוא בחי' מל', לבחי' סוכ"ע כו', וזהו ענין שאהרן הוא שושבינא דמטרוניתא שאהרן הוא מעלה ומרומם את בחי' המל' ארוממך אלקי המלך לבחי' סוכ"ע הכללי בחי' מלכותך כו', ועתה צ"ל ענין מחלוקת קרח על אהרן, שקרח הי' רוצה שהוא יהי' כה"ג ולא אהרן, והענין הוא דהנה כתי' חנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו, ופי' תארי' בפע"ת בשער חג המצות, חנם נמכרתם קאי על הקליפות שהם למגנא, ועיין בסדור ע"פ אל תבטחו בנדיבים כו', והיינו שנמכרתם למקום הקליפות שנק' חנם מפני שרצו לקבל מבחי' חנם, וכמ"ש זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם, חנם בלא מצות אשר שם כחשכה כאורה שוין ע"כ חנם נמכרתם כו', ולא בכסף תגאלו, שהגאולה העתידה לא יהי' ע"י כסף שהוא בחי' ומדרגת אברהם שהוא בחי' חסד, וכמו שהי' גאולה

יצ"מ שהי' בזכות אברהם, אלא שיהי' בבחי' ומדריגת זהב, וכמ"ש כי אברהם לא ידענו כי אתה אבינו שקאי על יצחק שהוא בחי' זהב, וזהו שכנור של בהמ"ק הי' של ז' נימין וכנור של לע"ל יהי' של שמונה נימין, וזהו בחי' יצחק כי יצחק הוא בגימ' ח"פ הוי' כו', והיינו כי כנור הוא כ"ו גר, כ"ו איהו שם הוי' וכמ"ש בת"ז סוף תיקון כ', וז"ל כנור כ"ו גר הקב"ה דאיהו הוי' אל הוי' ויאר לנו איהו נהיר בנר דאיהי שכינתא דילי', והיינו כי כנור של ז' נימין היינו בחי' שם הוי' שבבחי' ז"א שהוא רק בחי' ז' נימין, דהיינו מבחי' ז' מדות שבפ' לך הוי' הגדולה, שזהו ענין ומדריגת הכסף, שכסף הוא בחי' חסד, ועיקר המדות הוא בחי' חסד, וכמ"ש יומם יצוה ה' חסדו כו', שהוא בחי' יום דאזיל עם כולו יומין כו', אך לע"ל ולא בכסף תגאלו, אלא שיהי' בחי' התגלות מדרגת הזהב כו', וזהו שמונה נימין, והענין הוא, דהנה איתא ברבות ע"פ וזהב הארץ ההיא טוב, לא הי' העולם כדאי להשתמש בזהב ולא נברא אלא לבנין בהמ"ק, והיינו כי עולם הוא בחי' ו"ק, והנה שרש העולם נמשך מבחי' כסף שהוא בחי' חסד, וכמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה, אבל למעלה מבחי' מדות אינו מאיר בעולם, וזהו לא הי' העולם כדאי להשתמש בזהב, והיינו שזהב הוא בחי' בינה שהיא כמעלת הזהב על הכסף, ובחי' בינה אינו מאיר בעולמות, ולא נברא רק לבנין בהמ"ק לפי שבבהמ"ק הי' מאיר בחי' ה' עילאה כו', וזהו שלע"ל יהי' הכנור של ח' נימין שיהי' מאיר בחי' בינה בעולמות, וזהו ולא בכסף תגאלו, וזהו כי אברהם לא ידענו כו' כי אתה אבינו, אברהם לא ידענו שהוא מדריגת החסד, כי אברהם הי' איש תחסד וכמ"ש באברהם ויטע אשל כב"ש ויקרא שם בשם ה' אל עולם, שהאכיל והשקה לבריות, שכל עיקר עבודתו הי' בבחי' חסד, משא"כ יצחק הי' חופר בארות בבחי' העלאה ממטה למעלה, ולע"ל כי אברהם לא ידענו, דהיינו שלא יהי' מאיר כ"א עפ"י חסד של הקב"ה, וזהו ע"ד משא"ל שמעו אלי אבירי לב הרחוקים מצדקה, ויש פי' בגמרא שהוא למעלייתא, שכל העם ניזונים בחסדו של הקב"ה הם ניזונים בזרוע, דהיינו עפ"י זכות שלהם, וזהו שלע"ל כי אברהם לא ידענו עפ"י מדת החסד לבד אלא שהם ניזונים בזרוע כו', ובזה יובן ענין מחלוקת קרח על אהרן, והיינו שקרח אמר שאינו צריך למדריגת אהרן שהוא בחי' חסד, אלא רצה שיהי' נמשך בחי' ומדריגת הבינה, וזהו יכול להיות נמשך ע"י יותר לפי שהוא בחי' גבורה כו', וכמו שיהי' לע"ל, וזהו מ"ש בשלמה אין כסף נחשב למאומה, ע' וז"א ויחי דף ר"ג, והיינו ששלמה דחה את מדת החסד שלא רצה שיהי' הנהגת העולם עפ"י חסד כו' כ"א שיהי' התגלות בחי' הזהב שהיא בחי' בינה כו', אך באמת המשכה זו של זהב הוא ג"כ דוקא ע"י אהרן שהוא בחי' חסד, והענין הוא דהנה איתא בנח"ב פ' יתרו אית מלך לעילא רזא דקה"ק וכהן משמש תחותי', ואית מלך לתתא וכהן משמש תחותי', והיינו שמלך לעילא הוא בחי' בינה, כי מלך העולם הוא בחי' בינה, כי עולם הוא בחי' ו"ק שהוא בחי' מדות, ומלך העולם הוא בחי' חו"ב, וזהו רזא דקה"ק, שבינה נק' רזא דקה"ק, והיינו מפני שקדשים הוא חו"ב קדש הקדשים הוא בחי' כתר, דהנה התגלות ע"י הוא בבינה דוקא, וכמו למשל שאנו רואים שבבחי' בינה דוקא שם מאיר התענוג

לפי שבחכ' אינו מושג השכל עדיין ואינו מתענג ממנו כלל, רק בבינה שנמשך השכל בבחי' השגה והבנה אז הוא מתענג מן השכל כו'. וזהו רזא דקה"ק, שבבחי' בינה מאיר מבחי' קדה"ק שהוא בחי' כתר כו'. וכהן משמש תחותי', דהיינו להמשיך בחי' בינה זהו ע"י כהן דוקא שהוא בחי' חסד כו', שכהן יכול להמשיך בחי' בינה כו'. וזהו שכה"ג הי' משמש בחי' בגדים לפי שכה"ג הי' ממשיך מבחי' שמיני שהוא בינה מלמטה למעלה, ובוה יובן קושי' הזהר פ' ויחי דף רי"ז ע"א שמקשה למה לא הי' בבגדי כה"ג כסף, שהרי מן הראוי הי' שיהי' מבחי' כסף שהרי כהן הוא בחי' חסד שהוא כסף, ובבגדים אלו לא נמצא כלל כסף, אך הענין הוא לפי שהבגדים שלו מורה על בחי' המשכה שכהן ממשיך, והנה ההמשכה הי' מבחי' זהב שהוא בחי' בינה רק שכהן שהוא בחי' חסד הוא הי' ממשיך מבחי' הזהב, אבל ההמשכה עצמה הי' מבחי' הזהב, וע"כ לא הי' נמצא בבגדים בחי' כסף כו'. רק בחצר המשכן ואדנים הי' של בחי' כסף, לפי ששם אינו יכול להתגלות בחי' בינה, וכמשל"ע בענין לא הי' העולם כדאי להשתמש בזהב ולא נברא אלא לבנין כהמ"ק, וע' בזה"א דרי"ז א' הנ"ל, ולכן בהיכל עבודת פנים הי' של זהב לפי ששם הי' מאיר בחי' בינה ה' עילאה, אך עבודת קדה"ק הי' של לבן והיינו לפי שבינה עיקרה הוא בחי' הזהב רק שהוא רזא דקה"ק שמאיר בו מבחי' כתר, שהוא רק הארה כו'. אבל לפני ולפנים שהוא בחי' קדה"ק ממש שהוא בחי' כתר זהו ע"י ד' בגדי לבן ולא הי' שם זהב כלל, וזהו שביהמ"פ הי' כה"ג משמש רק בבגדי לבן, לפי שיוכ"פ נק' יום העשור כו' שהי' בו התגלות בחי' כתר לפני הוי' תטהרו, ע"כ הי' ע"י בגדי לבן כו'. וזהו ע"ד שארז"ל שכנור של תחתי"מ הי' של עשרה נימין, שיהי' מאיר כל הע"ס בשלימות, וזהו נמשך ע"י בגדי לבן דוקא, נמצא שאף בחי' מדרגת הזהב נמשך ג"כ ע"י אהרן דוקא, שהוא בחי' חסד, ולזה נענש שלמה שנעשה הדיס עבוד שדחה מדת החסד אין כסף נחשב בימי שלמה למאומה, והיינו לפי שאף שלע"ל יהי' התגלות בחי' זהב, אך כל זה הוא דוקא ע"י אהרן שהוא בחי' חסד כו'. וזהו שנק' קץ הימין דוקא, לפי שכהן משמש תחותי' שהמשכה זו נמשך ע"י כהן דוקא, ולזה נק' אהרן דוקא שושבינא דמטרוניתא, דהיינו להעלות את בחי' המל' בבחי' סוכ"ע שהוא בחי' קדה"ק בחי' בינה כו'. וזהו שנאמר ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים, שאהרן ממשיך מבחי' קדה"ק שהוא בחי' בינה כו', וזהו בקר ויודע ה' כשם שא"א לעשות מבקר ערב כך א"א לשנות כו', לפי שע"י בקר דוקא שהוא בחי' חסד יכול להיות נמשך המשכה כו'. גם י"ל בקר ויודע קאי על לע"ל שנק' בקר וכמ"ש אמר שומר אתא בקר, שאף בגאולה של לע"ל יהי' העיקר ג"כ אהרן שהוא בחי' חסד, וזהו משארז"ל ביומא ד"ה ע"ב, כיצד הלבישן, כיצד הלבישן מאי דהוי הוי, אלא כיצד מלבישן לע"ל, לע"ל נמי כשיבא אהרן ובניו או יהי' משה עמהם ויהי' מלמד אותם איך ללבוש, נמצא שאף לע"ל יהי' ג"כ אהרן דוקא, וכן כחי' בכהונה ברית מלח עולם היא ועולם הוא בחי' נצחיות, וזהו שארז"ל במד"ר ויצא פ"ע ע"פ ושם הגדולה לאה, גדולה במתנותה כהונה לעולם כו', לפי שהמתנות של רחל הוא רק לפי שעה, כמו המשכן שהי' בחלקו של יוסף הי' רק לפי שעה

אך מתנותי של לאה הי' לעולם, כהונה לעולם מלכות לעולם שנא' ודוד עבדי נשיא עליהם לעולם. ומה שנא' שלע"ל יהי' בחי' גבורה עיקר, היינו שיהי' התגברות החסד וכמ"ש בס' עבודת ישראל שגבורה היא בגימ' ג"פ ע"ב והיינו לפי שהוא התגברות החסד כו', אבל עכ"פ החסד יהי' עיקר, ולזה א"א שלא להי' אהרן כה"ג וד"ל.

שחורה אני ונאווה בנות ירושלים. פי' שחורה אני אומרת כנס"י הם נשמות המלוכשים בגוף ונה"ב להנשמות שנק' בנות ירושלים הם הנשמות שלא ירדו ונתלבשו בגוף, הגם כי שחורה מ"מ ונאווה פי' הגם ששחורה אני מחמת הגוף הנה"ב שמעלים על אור ה' וקדושתו מ"מ ע"י העבודה בתומ"צ בבחי' אתכפיא ואתהפכא, שזהו דוקא למטה עי"ז ונאווה שבאה למדריגה היותר גבוהה מכמו שהיתה בשורש שרשה למעלה בהיותה נק' בנות ירושלים כו'. דהנה כתיב מעיין גנים באר מים חיים, פי' מעיין גנים קאי על הנשמה בהיותה למעלה קודם התלבשותה בגוף שהיתה בג"ע העליון או התחתון (ע' בפרד"ס בעה"כ פ"ג בשרש גן) לפי ערך השגתה שהי' לה, וע"י ירידתה בגוף עי"ז היא באה לבחי' באר מים. פי' שכמו ענין המים חיים הוא מחמת שבוקעים את עפר הארץ עי"ז נעשי' המים מים חיים כמו"כ הנשמה ע"י שבוקע את עפר הארץ היא הגוף שנברא מן העפר כמ"ש וייצר כו' את האדם עפר מן האדמה עי"ז נעשית בחי' מים חיים. ולהבין ענין מעלתה שאחר ירידתה צ"ל תחלה חטא משה ואהרן דכתיב יען לא האמנתם בי להקדישני כו' לכן לא תביאו את הקהל, שלפי פי' רש"י החטא שלהם הי' ששינו מכמו שציוו להם ודברתם אל הסלע, ומשה הכה את הסלע פעמי' כמ"ש ויך משה במטהו פעמי'. ולכאורה צ"ל מפני מה הי' חטאם גדול כ"כ עד שלא ניתן למחילה כלל גם אחר שהתפלל משה תקט"ו תפלות כמנין ואתחנן, הלא גם כאן אמר לו קח את המטה, ובפ' בשלח אמר לו בפירוש והכית בצור, וכאן הגם שאמר לו בפירוש ודברתם אל הסלע מ"מ מאחר שפ"א אמר לו להכות וכאן גופא אמר לו קח את המטה, הגם שבדאי מאחר שא"ל בפירוש ודברתם אל הסלע א"כ מה שא"ל קח את המטה הי' לענין מכון אחר מ"מ הי' לו במה לטעות וכ"ש לפי מה שפי' רש"י שהם דברו תחלה להסלע רק שלא כיוונו להסלע שציוה להם ואח"כ כשהכו נודמן להם אותו סלע, א"כ למה הי' חטאם גדול מנשוא כ"כ. אך הענין יובן ע"פ מ"ש בילקוט רמז תשס"ג ע"פ ודברתם אל הסלע והכיתם לא נא' א"ל כשהנער קטן רבו מכה אותו ומלמדו, כיון שהגדיל בדבור הוא מיסרו, כך א"ל הקב"ה למשה כשהי' סלע זה קטן הכיתה אותו שנא' והכית בצור, אבל עכשיו ודברתם אל הסלע שנה עליו פרק א' והוא מוציא מים מן הסלע, ונמצא כשהי' סלע זה קטן שאז הי' נק' צור צריכי' להכות אותו אבל כשהגדיל אז בדבור הוא מיסרו ע"י דבור התורה שנה עליו פרק אחד.

ולהבין זה, הנה צור וסלע קאי על נש"י, שנש"י נק' צור כמ"ש חי ה' וברוך צורי (תלים ס"י י"ז פסוק מ"ז) וכמו"כ נק' סלע כמ"ש ה' סלעי ומצודתי (בסי' הנ"ל פסוק ג'). והיינו כי מיד אחר יצי"מ ה' אז נש"י במדרגת צור, ואז נא' והכית בצור ע"ד כשהנער קטן רבו מכה אותו ומלמדו, אבל ע"י מ"ת והילוכם במדבר ארבעים שנה וכבשו בחי' מדבר עמים ע"י עסקם בתורה במסעם אז בשנת הארבעי' לצאת בני' מאמ"צ אז נק' סלע ואז נא' עליהם ודברתם אל הסלע, ועל זמן זה נא' ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות עד היום הזה, וביאור הענין בהקדם ענין בנות ירושלים שהם הנשמות כמו שהם למעלה קודם בואם להתלבש בגוף ונה"ב, דהנה אנו אומרים נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראת כו', פי' טהורה היא היינו כמו שהיא באצי', ובכדי שתוכל להתלבש בגוף צל"ת אתה בראת בבחי' בריאה יש מאין, ואח"כ יצרת יצי', נפחת בחי' עשי', אבל קודם התלבשותם, אז הם נק' בנות ירושלים, פי' ירושלים הוא יראה שלם כמ"ש התוס' בתענית דט"ז ב', והוא מהמד"ר פנ"ה, שלכן אין נותנים יו"ד בתי' ירושלם אחר הלמ"ד, לפי ששם קראה שלם כמ"ש ומלכי צדק מלך שלם, ואברהם קראה יראה כמ"ש בהר ה' יראה, ולכן קרא הקב"ה ירושלם ע"ש יראה וע"ש שלם, ופי' וענין יראה שלם היינו בחי' שלימות היראה, דהנה בנבראים לא יש בחי' היראה בשלימות שהרי גם על המלאכים שהם נבראים הגדולים כמ"ש במ"א בענין מה גדלו מעשיך, נא' ג"כ ובמלאכיו ישים תהלה, היינו מפני שאין היראה אצלם בשלימות כו' וכ"ש בהנבראים שהגוף שלהם מד' יסודות, אמנם בבחי' ירושלים שהיא בחי' מל' דקדושה שהיא בחי' אלקות ממש שם הוא שלימות היראה כו', והנשמות שקודם בואם לגוף נק' בנות ירושלים לפי שעמדו בשלימות היראה כמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו, שכמו שהמלאכים שנק' עומדי' עומדים באהוי"ר כמו"כ הנשמות עומדים ג"כ באהוי"ר ועוד יותר מאהוי"ר של המלאכים להיות כי המלאכים שרשם רק מבחי' חיצוניות הכלים, והנשמות שרשם מבחי' פנימיות הכלים, ולכן נק' בנות ירושלים ע"ש שהם מבחי' פנימיות הכלים ומקבלים בחי' היראה בשלימות מבחי' ירושלים מל' דקדושה שהיא אלקות ממש, אך על זמן ירידת הנשמה בגוף ע"ז נאמר שחורה אני, שאומרת כנס"י מקור נש"י המלוכשים בגופים להנשמות שהם למעלה קודם התלבשותם בגוף שנק' בנות ירושלים כנ"ל, שחורה אני, פי', הגם כי שחורה אני ע"י הגוף ונה"ב המעלים ומסתיר עד שצריכים יגיעה עצומה בכדי לבוא לבחי' יראה, וגם אחר שבאים לבחי' יראה הרי אינה בערך אהוי"ר של המלאכים ג"כ וכ"ש לגבי היראה של הנשמות שהיו בבחי' שלימות היראה, ואעפ"כ ונאזה שע"י הירידה בגוף הנה ע"י העבודה בתורה ומצות בבחי' אתכפיא ואתהפכא ע"ז מתעלה בבחי' היותר גבוה כו', והתורה ניתנה למטה דוקא, כי המלאכים כשבקשו תנה הודך זו התורה על השמים השיבם משה כלום יצה"ר יש ביניכם כמארו"ל בפ"ט דשבת, ולהבין מע' עלייתה שע"ז אומרת ונאזה, הנה גם בנשמות המלוכשים בגופי' יש ג"כ כמה בחי', דכתיב שמעי בת וראי כו' ושכחי עמך ובית אביך, ויתאו המלך יפוך (בתלים ס"י מ"ה י"א י"ב), שיש בחי' בנש"י שנק' בת שע"ז אמר שמעי בת וראי,

ויש בחי' בנש"י שנק' בשם כלה כמארז"ל במד"ר בשה"ש ע"פ מה יפו דודיך אחותי כלה בעשרה מקומות נק' כנס"י כלה ששה בשה"ש וד' כנביאים, וכ"ה בס"פ תבא, ועל בחי' כלה זה אמר ושכחי עמך ובית אביך ואז ויתאו המלך יפיד כו'. ופי' וענין בת הוא כמארז"ל ע"פ בת נדיב בתו של אברהם שנק' נדיב, שעל בחי' זו נא' ג"כ זכרתי לך חסד נעוריך לכתך אחרי במדבר, והענין הוא דשרש ישראל הוא מבחי' תבונה שהיא אותיות בן ובת, וביאור הענין, דכתיב גדול אדוננו ורב כח ולתבונתו אין מספר, וצ"ל מהו שייך ל' מספר בתבונה, דהל"ל אין חקר, אך הענין הוא דפי' ורב כח הוא מה ששיעור קומה של יוצר בראשית כו' רל"ו אלפי' רבבות פרסאות כמנין ורב כח, והפרסאות הם פרסאות של מעלה, אך מ"מ ה"ז הוא בבחי' מספר, אבל לתבונתו אין מספר, והיינו כמארז"ל על הצדיקים שאין להם מנוחה לא בעוה"ז ולא לעוה"ב שנא' ילכו מחיל אל חיל שהם עליות המדרגות עד אין מספר, דהנה יש ג"ע התחתון וג"ע העליון, ובין ג"ע התחתון להעליון צ"ל טבילה בנהר דינור שהוא בכדי שישכח ההשגה בג"ע התחתון למען לא יבלבל אותו בהשגתו השגות עליונות בג"ע העליון, וז"ע ע"ד שאמרז"ל שר"י צם מאה תעניתא כי היכא דלישכח תלמוד בבלי, והיינו מפני שאמרז"ל במד"ר אין תורה כתורת א"י, ואמרז"ל כל רב מבבל וכל רבי מא"י, וההפך שביניהם הוא באות יו"ד שהוא הארת החכמה שבתורת א"י מאיר הארת החכ' ביותר, כי על תלמוד בבלי אמרז"ל במחשכים השיבני זה תלמוד בבלי, ולכן כשעלה ר"י לתלמוד תורת א"י צם מאה תעניתא כי היכא דלישכח תלמוד בבלי בכדי שלא יבלבלו אותו כו'. ועד"ז הוא הטבילה בנהר דינור למען ישכח על ההשגה שהשיג בג"ע התחתון למען לא יבלבל אותו בעת ששיג בג"ע העליון, והגם שבספרים לא נז' רק שני בחי' ג"ע, ג"ע התחתון וג"ע העליון, אבל באמת יש ריבוי מדרגות עד אין שיעור, וע"ד מ"ש ברוך כו' מן העולם ועד העולם שפי' שהוא בחי' עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא כו', שחושב בכלל רק ב' בחי', ובאמת יש ריבוי רבבות עולמות, וכמארז"ל ע"פ ועלמות אין מספר ועולמות אין מספר, כמשנ"ת ענין זה במ"א בד"ה ועמדו רגליו על הר הזיתים ובד"ה ויצום אל בני, ובכ"ד, ועד"ז בענין עליית המדרגות יש עליות עד אין שיעור, עד"מ נשמת אברהם שיושב בג"ע יותר מג"א שנה שעלה עליית המדרגות עד אין שיעור במשך הנ"ל, וע"ז אמרו ז"ל שצדיקים אין להם מנוחה שנא' ילכו מחיל אל חיל בבחי' עליות עד אין מספר, והגם שזהו בגדר מספר, מ"מ הוא בלי מספר, וע"ז אמר ולתבונתו אין מספר, וכאשר יתבונן בזה ויעמיק דעתו ומחשבתו היטב יולד אצלו עי"ז בחי' אהבה ויראה שהם בחי' בן ובת, ועל בחי' אהבה זו נא' נפשי אויתך בלילה, שכמו האדם אוהב חיי נפשו כמ"כ כאשר יתבונן שאוא"ס ב"ה הוא חיי החיים ומכלכל חיים בחסד בחי' כלי בתוך כלי כו', עי"ז יבא לבחי' אהבה כו', שאהבה זו היא כאהבת הבן אל האב כו'.

והנה על אהבה זו נא' זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר, פי' אחרי דכתי' אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפכה, שיש בחי' אחור ובחי' קדם, והיינו עד"מ שאנו רואים באדם שבפנים מאירים

עיקר החושים ראי' ושמיעה ריח וטעם, וכמו"כ כתיב חכמת אדם תאיר פניו, והארת תיקון ואמת הוא בבחי' פנים בחי' תרין תפוחין, משא"כ בבחי' אחר לא יש בחי' חוש' וכחות הדקי' כמו בבחי' פנים כו'. ועד"ז יובן שבחי' אהבת הבן אל האב היא עדיין בחי' אחר לכתך אחרי במדבר, כי אהבת הבן אל האב היא אהבה בבחי' קרירות כו'. אבל יש בחי' אהבה שהיא בבחי' פנים בחי' פנימיות הרצון ותשוקה ותענוג שזהו הנק' קדם, שכמו בקדם מאיר האור הוא השמש שזורחת במזרח שהוא בחי' הארת האור, כמו"כ האהבה שבבחי' פנים שהוא הנק' קדם הוא שבה מאיר הארת הרצון והתענוג כו'. וזהו בחי' כלה ע"ש כלתה נפשי לחצרות כו' בבחי' כליון ותשוקה הוא בחי' ואל אישך תשוקתך בבחי' פנימיות הרצון הוא התענוג כו'. וזהו שורש ההפרש בין צור לסלע, דהנה כתיב ושמתיך בנקרת הצור, וידוע טבע הצור כשמכין צור על גבי צור יוצא מהם אש, וקודם יציאת האש הי' כח האש בהעלם בהצור כו'. ועד"ז יובן בעבודה בנשי' שהוא בחי' האהבה מסותרת שיש בכ"א מישראל בטבע תולדתו בירושה לנו מאבותינו, רק שהיא בהעלם והסתתר כמו האש שבנקרת הצור כו'. וע"פ הקבלה הנה בפרד"ס פי' צור הוא בחי' מל' המסתתר בבי"ע, והיינו בחי' ואברכה שמך לע"ז שנת' בד"ה בקר וידע ה', אבל סלע הוא בחי' המל' שנק' כלת משה, והיינו בחי' רוממות המל' שבאצי' שזהו בחי' ארוממך אלקי המלך שנת' בד"ה בקר הנ"ל שצריכים לרוממם אותה לבחי' מלכותך מל' דא"ס יעו"ש, וא"כ גדלה מעלת הסלע על הצור, ובמא"א פי' שצור הוא בת"ת וסלע בבינה, וא"כ ההפרש שביניהם הוא כהפרש שבין מוחין למדות, והיינו כי ורב כח הוא מה ששיעור קומה של יוצר בראשית רל"ו אלפי' רבבות פרסאות כנ"ל, ופי' יוצר בראשית היינו בחי' המהות מע"ב כמ"ש בביאור דויצום, והגם שהתהוות בי"ע הוא מבחי' מל' מלכותך מל' כ"ע, מ"מ שרש ההתהוות הוא מבחי' ז"א, ע' בלק"ת בשה"ש בד"ה מה יפו פעמיך בנעלים, ובכ"ד, וכמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה, וכמו שאנו רואים שענין המדות שייך לזולתו דוקא, כמו מי שנק' חסדן או רחמן היינו כשיש על מי להתחסד או להתרחם, אבל ע"ע אינו נופל ל' רחמים וחסדים, משא"כ ענין המוחין יכול להיות גם בלתי זולת שהרי יכול לישב ולהשכיל השכלות הגם כשלא יש לפני מי להשפיע כו', ועמ"ש מזה באריכות בד"ה אשר ברא, ועד"ז יובן למעלה שענין בחי' המדות שייך לעולמות, כמ"ש זכור רחמין חסדיך כי מעולם המה, שבחי' רחמים וחסדים שייך לעולם דוקא, אבל בחי' המוחין אינו שייך לעולמות דוקא, וכמארז"ל אלפים שנה קדמה תורה לעולם, ופי' אלפים שנה הוא בחי' אאלפך חכמה אאלפך בינה, שבחי' זו קדמה לעולם, פי' למעלה ומדרגת העולם, שבחי' עולמות מקורם הוא מבחי' המדות כי אמרתי עולם חסד יבנה, זכור רחמין חסדיך כי מעולם כו', אבל המוחין בחי' אאלפך בינה קדמה למעלה העולם, וא"כ גבהה וגדלה מעלת הסלע על הצור, ועפ"ז יובן ענין מ"ש בילקוט כשהי' הסלע הזה קטן והכית בצור והוא כמשל כשהנער קטן רבו מכה אותו ומלמדו, דאיתא בזהר פ' שלח במאמר ריש מתיבתא אעא דלא שליט בי' גורא מבטשין לי' ושליט בי' נהורא, גופא דלא סליק בי'

נהורא דנשמתא מבטשין ל'. המשיל הגוף לאעא, מפני דכתי' כי האדם עץ השדה, שנמשל בפסוק האדם לעץ השדה, ולכן כמו עץ השדה דלא שליט ב' נורא העצה היא לבטש העץ ולהכותה ואז שליט בה נורא, כך גופא שנמשל לעץ השדה דלא סליק ב' נהורא דנשמתא מבטשין ל'. ופי' וענין הביטוש הוא כמ"ש זבחי אלקי' רוח נשברה לב נשבר ונדכה. דכל הקרבנות הוא לש' הוי' כמ"ש קרבן להוי', ע' בוח"ב משפטים דק"ח א', וכת' אשה ריח ניחוח להוי', פי' אשה הוא בחי' אש ה' כמ"ש במ"א הוא ריח ניחוח להוי'. אבל לבחי' ש' אלקי' לא יש קרבן, היינו מפני כי שם הוי' מדה"ר מתרצה ע"י קרבן, אבל בחי' מדה"ד דש' אלקי' אינו מתרצה ע"י קרבן כלל, כ"א זבחי אלקי', היינו בחי' הקרבן שגם ש' אלקי' מדה"ד מתרצה ע"י רוח נשברה, תבירא דרוחא, לב נשבר ונדכה, פי' כי יש דכא ונדכה, דכא הוא כשהוא בטבע תולדתו בבחי' לב נשבר, ה"ו בלתי עבודה, אבל נדכה הוא כשמשבר א"ע ע"י ביטוש הגוף והכנעת החומר, ע"י בחי' המרירות על הריחוק איך שהוא רחוק מאלקות ומשוקץ ומתועב כו'. וע"ז ארז"ל לעולם ירגיו אדם יצ"ט על יצה"ר, שהוא להרגיו ולהרעים עליו בקול כו' בבחי' גבורות ודברים קשים כו', וז"ע רבו מכה אותו, פי' ענין הכאה זו הגם שהוא ג"כ בדברי' מ"מ הלא מצינו דכתי' ויד את המצרי, וכת' הלהרגני אתה אמר וארז"ל מלמד שהרגו בשם, שנמצא שגם הדבור נק' בפסוק בלשון ויד, וכמו"כ יובן שענין ביטוש הגוף והכנעת החומר ע"י הדברי' קשים שמרגיו יצ"ט על יצה"ר ז"ע רבו מכה אותו, ומלמדו פי' ע"ד מ"ש מכל מלמדי השכלתי, ופי' בפע"ח שער חגה"ס שהכל הי' מלמד דוד, ופי' כל הוא מ"ש כי כל בשמים ובארץ, ות"י דאחיד בשמיא ובארעא, פי' דאחיד, שיומשך משמים לארץ ויתעלה מארץ לשמים, ועו"ל פי' דאחיד, היינו שיומשך בחי' אחד כמו שהוא בשמים, פי' כמו שהוא מושג בשמים ו"א, כמו"כ יומשך בחי' זו בבחי' המל' הנק' ארץ, היינו בחי' ואברכה שמך לע"ו הנ"ל שנת' בד"ה בקר כו', וממילא יומשך גם בב"ע בחי' יחור' כו', וזהו כמ"ש ומי כעמך כישראל גוי א' בארץ, פי' שממשיכים בחי' אחד בחי' יחור' ע' בד"ה כי תבואו ושבתה בפי' לבבתי באחת מעיניך והכתי' באחד כו') גם בארץ מקור בחי' ומשם יפרד כו'. ועד"ו יובן פי' כי כל בשמים ובארץ, שע"י בחי' כל נמשך כח שיש בשמים ו"א גם בבחי' המל' הנק' ארץ, והיינו שבחי' המל' הנק' ארץ נא' בה ואתה מחי' את כולם אפי' נפרדי', וגם אותם דקרו אלקא דאלקי' כו' יומשך בה מבחי' שמים בחי' ו"א ששם נא' לך ה' הגדולה כו' שהם בבחי' לך בטל וטפל ע"ד בחי' יחור' דכולא קמ"י כלא ממש חשיבא כו', וזהו נמשך על כל שהוא לך בהיפך אתוין, פי' כל הוא מלמעלה למטה וע"ז נעשה במקבל בחי' העלאה מלמטלמ"ע, שהוא בחי' לך הלמ"ד קודם, ע' בספר במדבר בד"ה שלח ויתורו, ח"ע מה שהכל הוא בחי' מלמד דוד כו' וכענין מ"ש (ישעי' ס"י מ"ח י"ז) אני ה' אלקיך מלמדך להועיל, ופי' וענין מלמד הוא כמארז"ל במד"ר פ' נשא פי"ד ע"פ דברי חכמים כדרבונות, שבלשון המשנה נק' מרדע, ובל' הפסוק נק' מלמד כמ"ש (בשופטי' ג' ל"א) מלמד הבקר, וגם דרבן כמ"ש (בש"א י"ג כ"א) ולהציב

הדרבן, ופי' במד' דרבן שדר בינה בפרה, מרדע שמורה דיעה בפרה, ומלמד שמלמד את הפרה לחרוש בתלם שלה. והענין דהנה פרה קאי על נשמות דבי"ע כמ"ש וזרעתי את בני זרע אדם וזרע בתמה שפי' וענין זרע בהמה הם נשמות דבי"ע כידוע, וא"כ פי' מלמד את הפרה לחרוש בתלם שלה, פי' תלם הוא מל' תל כי ע"י המחרישה נעשה הארץ תלמים תלמים, ותל הוא בחי' צדיק יסוד עולם שהוא תל שכל פיות פונים בו שבו וע"י נמשך מכל הע"ס כמ"ש מזה במ"א. ופי' מלמד את הפרה הוא נשמות דבי"ע לחרוש בתלם שלה היינו לעלות באצי', ע"ד מ"ש ששם עלו שבטים י"ה, שהשבטים הם י"ב בקר דבריא, ויש שבטי י"ה היינו י"ב גב"א דז"א דאצי', והים נקרע לי"ב קרע' שכל שבט יעלה במסילתו, ועד"ו יובן כאן שהפרה נשמות דזרע בהמה דבי"ע יעלו לאצי', שז"ע בתלם שלה, כ"א לפי ערכה. וז"ע הלימוד שהכל מלמד את בחי' דוד שיומשך בנשמות דבי"ע שיוכלו לעלות לאצי' ואז תהי' בחי' המל' הנק' ארץ בבחי' ארץ ל' רצוא כמשאמר'ל במד"ר פ"ה ע"פ ויקרא אלקי' ליבשה ארץ, למה נק' שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה, שתהי' הארץ בבחי' רצוא ותשוקה. והיינו בחי' גילוי האהבה מוסתרת שיש בכא"א מישראל שנת' לעיל בענין צור שזהו כמ"ש בהעלם והיא בחי' בת נדיב בתו של אברהם שנק' נדיב, בחי' לכתך אחרי בחי' האהבה בקרירות. אבל ע"י ההכאה הוא בחי' המרירות על הריחוק בבחי' ביטוש הגוף והכנעת החומר, עי"ז יוצא האהמו"ס מהעלם אל הגילוי, שתהי' ארץ בבחי' רצוא. ואם כי לא באה למעלת ומדרגת כלה שזהו בחי' כליון בבחי' פנימיות הרצון הוא התענוג, אבל מ"מ גם בבחי' האהבה דבן ובת שנת' לעיל שאהבת הבן אל האב היא אהבה בבחי' קרירות מ"מ יש הפרש גדול בין כשהיא בהעלם לכשהיא מארת בגילוי.

משהגדיל בדיבור הוא מיסרו שז"ע ודברתם אל הסלע שנה עליו פרק אחד, פי' משהגדיל דכתי' גדול ה' ומהולל מאד ולגדולתו אין חקר, ופי' אין חקר שלגדולתו העצמיות אין חקר כלל, וכתי' גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו, ופי' בזהר ויקרא ד"ה ע"א שמלכא בלא מטרוניתא לאו איהו מלך ולא איהו גדול ולא איהו מהולל, ונמצא כי מה שגדול הוי' זהו נמשך ע"י יחוד ה' ואלקי' דוקא, וכענין שכתוב זכר ונקבה כו' ויברך אותם, שע"י היחוד עי"ז נמשך הברכה מבחי' בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו דוקא, ונמצא כי מה שמאיר מבחי' מה שלגדולתו העצמיות אין חקר בבחי' גדול הוי' היינו שע"ז נעשה ש' הוי' גדול, הוא ע"י היחוד בעיר אלקינו והר קדשו דוקא, וזהו ע"ד מ"ש במד"ר ע"פ ואעשך לגוי גדול, איתה אומה דכתי' בה כי מי גוי גדול ממך אני מעמיד, ועל פסוק כי מי גוי גדול אשר לו אלקי' קרובים אליו אמרו"ל במד"ר פ' ואתחנן אשר לו אומה קרובה אין כתי' כאן אלא אשר לו אלקי' קרובים אליו, והיינו שנש"י שנק' גוי גדול הם דבוקים בבחי' גדול הוי' שלגדולתו העצמיות אין חקר, ולכן בחי' שם אלקי' קרובים אליו כו', וענין שדבוקים בבחי' גדול הוי' זהו ע"י מ"ת שהקב"ה נק' חתן וכנס"י נק' בשם כלה, כמארו"ל ביום חתונתו זה מ"ת כו', ובכדי לבוא מבחי' בת לבחי' כלה צ"ל שכחי עמך, ע"ד הטבילה בנהר דינור שבין

געה"ת לג"ע העליון, וכמו שמצינו שגם במשפיע נא' ע"כ יעזב ופי' בסידור בדרושי החתונה שצריך לעזוב התקשרותו הקדום, וכ"ש בבחי' כלה בחי' מקבל כו'. ואז כשנש"י הם במדריגת כלה בדבור הוא מייסדו, פי' שגם אז צריך בחי' כפי' והכרח, שז"ע מ"ש אחר וקדם צרתני ותשת עלי כפיר, שגם בבחי' הנק' קדם צ"ל ג"כ בחי' כפי', שז"ע כפיר ל' כפי' והכרח, רק שהכפי' הוא ע"י הדבור הוא בחי' דבור התורה, שנה עליו פרק אחד, שזה נכלל ג"כ בפי' תיבת כפיר שהתורה ניתנה מכף אל כף כו'. וביאור ענין הכפי' שע"י התורה הוא כמארז"ל בסוכה דנ"ב אם פגע כך מנוול זה (היינו היצה"ר) משכהו לבהמ"ד אם אכן הוא נימוח, פי' אפי' אם לבו כלב האבן בבחי' טמטום הלב הוא ג"כ נימוח, ע' בלק"ת בד"ה האזינו הג' פ"ה, שכמו המים הנוטפים על האבן מסתתים את האבן כך ד"ת שנמשלו למים כמ"ש הוי כל צמא לכו למים, יכולים להמחות את האבן הוא בחי' היצה"ר שנק' אבן נגף שהוא לעז"ז מבחי' סלע דקדושה כו', וכמארז"ל בקדושין דף למ"ד ע"ב בראת יצה"ר בראת תבלין היא התורה, שלכן נק' התורה עץ ותושי' שמתשת כח הנה"ב ונותנת כח ועוז לנה"א כו' כמ"ש במ"א, וז"ע בדבור הוא מייסדו ודברתם אל הסלע שנה עליו פרק אחד.

ועפ"ז יובן חטא משה שהכה את הסלע, דהנה כתי' ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות עד היום הזה, ולמדו רז"ל מזה שלא קאים אינש אדעתי' דרבי' עד ארבעי' שנין, אבל לארבעין שנין קאים אדעתי' דרבי', וכת' במ"ת פנים בפנים דיבר הוי' עמכם, ופי' הרמ"ז פנים דא"א בפנים דו"א, או יחז"ע ביחז"ת, כמ"ש מזה בהגהות לד"ה ראה אנכי נותן, כ"ב. ובפי' לשון החסידות הוא שע"י דבר הוי' עמכם, היינו בחי' אחת דיבר אלקי' שתיים זו שמעתי היינו אנכי ולא יהי' לך, פי' ע"י שאמר אנכי הוי' אלקיך נעשה בכאור"א מיישראל בחי' שם הוי' כי דבורו של הקב"ה חשיב מעשה, רק שעד מ' שנין לא קאים אינש אדעתי' דרבו, לכן הגם שהי' אצלם בחי' ש' הוי' מיום מ"ת מ"מ לא הי' בגילוי כ"כ. אך ע"י העבודה בעסק התורה באתכפא ואתהפכא בכל עת הילוכם במדבר ארבעים שנה עי"ז בשנת הארבעים באו למדריגות להיות קאים אדעתי' דרבי' שהי' מאיר אצלם בגילוי בחי' שם הוי' שנעשה בכאור"א מיישראל ע"י דבור דאנכי הנ"ל. וזהו שא' הכתוב ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות עד היום הזה, הא ביום הזה נתן להם בחי' לב הוא בחי' בינה ליבא להבין דבר מתוך דבר, תוך דבר הוא בחי' ממכ"ע, ומבחי' תוך דבר זה דממכ"ע צ"ל בחי' דבר הוא בחי' סוכ"ע כמ"ש בד"ה בקר הנ"ל. ועינים לראות הוא בחי' ראי' דוירא ראשית לו כו' או זהו כענין הראי' בשני עינים שנת' בד"ה כי תבאו ושבתה הנ"ל, שזהו בחי' יחז"ע ויחז"ת, וכמ"ש בלק"ת בהגהות שבד"ה כי תשמע בקול, ותיבת לדעת הו"ע ההתקשרות באלקות בבחי' פנימיות כמ"ש במ"א, ולכן נק' אז סלע שהוא בחי' פנימיות המל', כלת משה לפי' הפרד"ס או כינה לפי' המאור"א, ומשה נהג עמהם כמנהג שצריכי' לנהוג עם צור שהוא בחי' בת עד דלא קבילת דכר ישהו"ע שלבו אטום כבתולה שנת' בלק"ת בד"ה לריח שמניך טובים, לכן גדול חטאו מנשוא, כי כלום נתתי לך גדולה אלא

בשביל ישראל, כמאמרז"ל ע"פ לך רד כלום נתתי גדולה כו' שניטלו ממנו אלף אורות, ובשבת מחזירין אותם לו, ולכן אומרים ישמח משה במתנת חלקו, א"כ כאן כשהוריד נש"י ממדריגתם בחי' סלע לבחי' ומדריגת הצור, לכן מדה כנגד מדה אמ"ל הקב"ה לכן בשבועה שלא תביאו את הקהל הזה היינו מדה כנגד מדה כו', והגם כי אמר לו קח את המטה, זהו רק שא"ל שיקח בחי' הממשלה, וכענין שנא' במ' מטה עוזך ישלח ה' מציון, ומשה יהי' גם גואל אחרון כו' ולזה אמר לו קח את המטה, ולא שיכה בו, כי המטה שמכין בו זהו שבט מוסר שעו"ג חושך שבטו שונא בנו, ואוהבו שחרו מוסר. בנו דוקא הוא לבחי' ומדריגת אהבת ה' אל האב שהוא בחי' צור שנת"ל, שלזה רבו מכה אותו בשבט מוסר דברים קשים דירגיו אדם יצ"ט בבחי' ביטויש והכנעת החומר בכדי להוציא האהמו"ס כנ"ל. אבל אינו שייך זה כלל לבחי' משהגדיל בחי' גוי גדול שדבוקים בבחי' גדול ה' מה שלגדולתו העצמיות אין חקר, שלבחי' זו באו בשנת הארבעים לצאת בני"י מאמ"צ, שנת דמי מריבה, וז"ע מי השילוח ההולכי' לאט, לאט עולה ארבעים, ומי השילוח הוא מי מעיין דגיוחון, שמושחי' מב"ד, שז"ע באר מים חיים, ולע"ל כשיהי' עיקר גילוי הצמיחה נא' ומעיין מבית ה' יצא והשקה כו', ועכשיו עליית הנשמה ע"י ירידתה בגוף הוא שבאה למדרגת מים חיים, שאמרז"ל באדר"ג עשרה דברים נק' חיים אלקי' חיים, וז"ע העלי' מבחי' מעין גנים לבחי' באר מים חיים כו', וזהו שאומרת כנס"י בחי' נשמות המלובשי' בגוף לנשמות שנק' בנות ירושלים, הגם כי שחורה אני ע"י הגוף ונה"ב המעלימים ומסתירים מ"מ ונאווה, כי ע"י התומ"צ בבחי' אתכפיא ואתהפכא שזהו דוקא בעוה"ז בגוף, כי למעלה כלום יצה"ר כו' עי"ז ונאווה, דהנה הנשמות דבנות ירושלים הגם כי הם למעלה מהמלאכים שהנשמות הם מבחי' פנימיות הכלים, מ"מ הוא רק מבחי' הכלים שנק' וכמה גופין תקינת לון, אבל ע"י ירידתה בגוף עי"ז באה לבחי' והיא נביעא היא כנשמתא לגופא דאיהי חיים לגופא בחי' באר מים חיים, ע"ד והחכ' תחי', שז"ע מ"ש במ"א בפ"י כי נשבעתי בבחי' האור המלובש בהכלים, וכמ"ש בית יעקב לכו ונלכה באור הוי' כו', ולכן הגם כי שחורה אני, מ"מ עי"ז ונאווה שע"י העבודה בתומ"צ בבחי' אתכפיא ואתהפכא באה לבחי' ונאווה בבחי' נביעא דאיהו חיים לגופא, בחי' אור הוי' כו'.

שחורה אני ונאווה בנות ירושלים, פי' שחורה אני קאי על נש"י בעת שהם מלובשים בגוף ונה"ב המעלימים ומסתירים על אור ה' וקדושתו, וביותר בזה"ג כמשנ"ת בד"ה כי תבואו ושבתה (למ"ד) שהוא זמן הרקבון ע"ש. הנה ע"ד זה אומרת כנס"י ע"ע שחורה אני אבל מ"מ ע"י ירידתה בגוף עי"ז ונאווה שבאה עי"ז לתכלית היופי יותר מכמו שהייתה קודם התלבשותה בגוף ונה"ב, שז"ע אומרת ונאווה, בנות ירושלים, פי' שהנשמה כמו שהי' קודם התלבשותה

בגוף היתה נק' בנות ירושלים. ונודע כי יש ירושמי"ע וירושמי"ט. ועש"ז נק' כנס"י בנות ירושלים. כמו שאנו אומרים נשמה שנתת בי טהורה היא פי' ששרשה היא מבחי' טה"ע שהו"ע אותיות החקוקים מני' ובי' כמשנ"ת מזה במ"א רק שאתה בראתה יצרתה נפחתה, שירדה להתלבש בגוף ונה"ב לכן צריכה לעבור דרך בי"ע עד שאתה נפחת בי כמ"ש ויפח באפיו נשמת חיים להתחיות הגוף כו', וה"ז ירידה גדולה ועצומה כו', כמ"ש מזה במ"א. אבל מ"מ ונאווה ע"י ירידה באה לבחי' היותר גבוה ונעלה כו'.

ולהבין ענין מעלתה ועלייתה ע"י התלבשותה בגוף, יובן בהקדם מ"ש מעין גנים באר מ"ח, שהנשמה כמו שהיא למעלה היתה בבחי' מעיין גנים הם ב' בחי' ג"ע, ג"ע התחתון או העליות לפי מעמד ערכה שהיתה מקודם התלבשותה בגוף שעז"ג חי ה' אשר עמדתי לפניו שהיתה עומדת באהוי"ר כעין המלאכים שנק' עומדים, פי' שעמידתם הוא באהוי"ר, וכמו"כ הנשמות עמדו ג"כ באהוי"ר כאו"א לפי ערכה ומדריגתה, וזה"ע מעיין גנים. אך ע"י העבודה בגוף הנה היא באה לבחי' באר מים חיים, פי' באר מ"ח כמו הבאר היא כשהמים בוקעים את עפר הארץ והולכים מתחת לארץ ע"י הגידים שבארץ, ואח"כ כשחופרים ומוצאים המים אשר בארץ הנה או הם נובעים מלמטלמ"ע ואז הם נק' מים חיים, כמו"כ יובן ענין זה בנשיי, שכאשר בוקעים את עפר הארץ הוא הגוף והנה"ב המעלימים ומסתירים על אור ה' וקדושתו (ע"ד כמו הארץ המכסה על המים אשר בתוכה) אז הם בבחי' באר מים חיים ומתעלים מלמטלמ"ע בעילוי אחר עילוי ברום המעלות באוא"ס ב"ה כו', ויובן ביאור זה, צ"ל חטא משה ואהרן שלקו ע"י המים מי מריבה, שלפי פי' רש"י ז"ל החטא שלהם הי' מפני שהקב"ה צוה להם לדבר אל הסלע כמ"ש קח את המטה והקהל כו' כמ"ש ודברתם אל הסלע, ומשה הכה הסלע פעמים כמ"ש ויך משה במטהו, שלכאורה צ"ל למה גדלה חטאתם כ"כ עד שלא ניתן למחילה כלל, אחר שהתפלל משה תקט"ו תפלות כמנין ואתחנן שיעלה לארץ, ולא נענה כלל. הלא הקב"ה אמר לו קח את המטה והגם שלפי פי' צ"ל שמה שא"ל קח את המטה הוא למכוון אחר, מ"מ הלא בפ' בשלח אמר לו הקב"ה בפירוש והכיתה בצור, וכאן הגם שאמר לו ודברתם אל הסלע מ"מ מאחר שצוה לו ג"כ שיקח את המטה (הגם שזהו למכוון אחר מ"מ) ובפ' בשלח אמר לו בפירוש שיכה בצור הנה כשחטא משה בזה והכה בסלע לכאורה יפלא למה יגדל חטאתו כ"כ עד שלא ניתן למחילה ולסליחה ונגזר עלי' שלא יכנסו לארץ, כמ"ש יען אשר לא האמנתם כו' לכן כו'. ויובן ע"פ מה שנת' בילקוט רמז תשס"ג ע"פ ודברתם אל הסלע והכיתם לא נא' א"ל כשהנער קטן רבו מכה אותו ומלמדו כיון שהגדיל בדיבור הוא מיסרו, כך אמר הקב"ה למשה, כשהי' סלע זה קטן הכיתה אותו שנא' והכית בצור, אבל עכשיו ודברתם אל הסלע שנה עליו פרק אחד והוא מוציא מים מן הסלע, וביאור

בסוף הגליון נרשם: ירושמי"ט, מל' יראה שלם כמ"ש התוס' בשם הרבות, ירושלמי"ע בינה טהורה היא טהירא עילאה, ואח"כ אתה בראתה.

ענין ההפרש בין צור לסלע, הנה צור וסלע קאי על נש"י כמ"ש חי ה' וברוך צורי (תלים י"ח מ"ז) שנ' נש"י בשם צור, וכמו"כ נק' סלע כמ"ש ה' סלעי ומצודתי. רק שתיכף אחר יצ"מ אז נק' צור, ולכן אמר הקב"ה למשה אז והכית בצור, וה"ז כמשל כשהנער קטן רבו מכה אותו ומלמדו. אבל לזמן מי מריבה שהי' בשנת הארבעים לצאת בני"י מאמ"צ, וכתוב ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות עד היום הזה, על זמן זה נק' סלע, וזהו המשל מהגדול בדיבור הוא מיסרו, ולכן אז צוה להם הקב"ה ודברתם אל הסלע ולא אמר צור. ונמצא כי ע"י הילוכם במדבר ארבעים שנה עי"ז באו מבחי' צור לבחי' סלע.

פ"ק דר"ה ד"ז ע"א

רבא אמר כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו שנא' נושא עון ועובר כו' למי נושא עון למי שעובר על פשע. (וכ"ה ביומא פ"ב דכ"ג ובפ"ת דפ"ז, ופ"ד דמגילה דכ"ח) וכן אמרו"ל על לשארית נחלתו אר' אחא בר' חנינא אלי' וקוץ בה לשארית נחלתו ולא לכל נחלתו למי שמשים עצמו כשיריים. ולכאורה יפלא הלא הסליחה נמשך מיג"מ הרחמים דא"א דלית שמאלא בהאי עתיקא א"כ מדוע בעינן * תנאים אלו שיעבור על פשע ושישים עצמו כשיריים. אך נראה משני טעמים, כי הנה ענין שאמרו"ל במ"ז פ"א דסוטה, ובמגילה ד"ב ע"ב במדה שאדם מודד בה מודדין לו, והיינו שזהו ענין מה שע"י אתעדל"ת נמשך אתעדל"ע, שהנהגה זו נמשך מע"ס דאצי' שראשיתן הוא בחי' חכ', ובכלל המשכה זו הוא מז"א, ועז"ג ולך אד' החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו בתלים סוף סי' ס"ב. ואמנם ענין הסליחה שלא למדוד לו כמדתו וכמעשהו כ"א למחול ולסלוח לו זהו נמשך מא"א. שז"ע יגמה"ר דא"א כו'. אך כדי להמשיך בחי' זו צ"ל ג"כ איזה העלאה לא"א, ואע"פ שאינה בערך עכ"ז קצת דמיון יהי', כמו שענין בכל מאדך בלי גבול מעורר גילוי אוא"ס כמ"ש במ"א, ונק' ג"כ במדה שאדם מודד היינו בחי' מאדך שלמעלה מהגבול שלך עי"ז מעורר בלי גבול האמיתי. וז"ע המעביר על מדותיו, שע"ז אמרו"ל * איזהו גבור הכובש את יצרו שנא' טוב א"א מגבור, הרי בחי' א"א היינו מה שכובש את יצרו כו', והיינו שיעבור על מדותיו, ועי"ז מעורר כן למעלה בחי' ויעבור ה' על פניו כו' שממשיך יגמה"ר לכבוש מדה"ד שבז"א, וכענין שאמרו"ל פ"ק דברכות ד"ז ע"א קוב"ה מצלי

נרשם בסוף הגליון: להעיר מענין בן ארבעים לבינה וחז"ב תרדל"מ.
בכ"י כתוב: בעינים.
נ"ב: ע' במשנה.

יהי רצון מלפני שיכבשו רחמי את כעסי כו'. ובפ"ז דיומא דס"ט ע"ב אמרו"ל
הן הן גבורתיו שכובש את יצרו כו' ור"ל שכובש מדה"ד דו"א ועל כן ע"י
שהאדם כובש את יצרו ומעביר על מדותיו זהו הכנה שיוכלו להאיר עליו
יגמיה"ר כו'.

דח"א כ"ט, לך ה' הגדולה

בפ"י לך ה' הגדולה יש שני פירושים, הא' לך ה' הגדולה כו' שמדת הגדולה
והגבורה בטלים לך עד שאינם עולים בשם כלל כדפרי' בת"א בד"ה
וארא דצ"ב ע"ב, (דפוס קאפוסט), ובד"ה ויושט המלך דקנ"ז ע"ב, שביאר
שם איך דלית מח' תפיסא ב' כלל ולא שייך ב' ל' גדולה ממכ"ע וסוכ"ע, רק
על הארה והמשכת החיות ממנו ית' שייך לומר ממלא וסובב אבל לגדולתו
דוקא אין חקר, פ' דלא שייך כלל לחקור ולהתבונן בגדולתו איך הוא גדול
מאד ומהולל אלא בשם הוי' ב"ה המורה על המשכות החיות לעולמות, אבל
קמ' ממש כלא ממש חשיבי וכאילו אין שם עולמות כלל, כמ"ש אני ה'
לא שניתי ואתה הוא קודם שנבה"ע ואתה הוא לאחר שנברא העולם הכל
בשוה ולא שייך לפניו ית' בחי' עלמין לא בבחי' ממלא ולא בבחי' סובב כי
אינו בגדר עלמין כלל. וכדכתיב גדול ה' ומהולל מאד בעיר אלקינו והר
קדשו ואמרו"ל אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו וכו', כי לפניו ית' לא שייך
ל' גדולה מאחר שכל עולמות עליונים ותחתונים כולא כלא חשיבא קמ'.
אלא מדת גדולתו הוא ענוותנותו שמתלבש בבחי' גדולה כדי להיות מל' מל'
כ"ע, וכמ"ש וישב ה' מלך לעולם. וזהו ואתה קדוש יושב תהלות ישראל, פ'
שלהיות תהלות ישראל היא בחי' ישיבה שהוא השפלה וענוה אצלך, שבאמת
אתה קדוש ומובדל מגדר זה. וע' בד"ה וישכם לכן ובלק"ת בד"ה בשעה
שהקדימו פ"א.

והפ"י הב' בפ"י הפסוק לך ה' הגדולה הוא כמארו"ל במד"ר פ' במדבר
פ"א שיש לי תלוי ראש על כל העולם שנא' לך ה' הגדולה כו', ובגמ'
פ"ט דברכות דנ"ח ע"פ לך ה' הגדולה והגבורה, הגדולה זו מעשה בראשית,
והגבורה זו יצ"מ כו'. והיינו כמ"ש בת"א בד"ה משה ידבר דק"ב ע"ד בפ'י
דברי הוהר דכל מעשה המצות הן לאתקנא רזא דשמי'. ששמותיו של הקב"ה
הם ז' שמות שאינם נמחקים, והם הם בחי' התפשטות החיות וההשפעה
להתהוות מדותיו ית' לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת כו'. ובד"ה זכור
ושמור דק"ח ע"ד ביאר ענין האבות הן הן המרכבה בבחי' מרכבתא עילאה
להעלות מדותיו ית' אליו בבחי' ביטול לך ה' הגדולה והגבורה כו' להיות
נמשך בהם וע"י גילוי אלקותו ית' ואוא"ס ב"ה ממש. והיינו ע"י מס"ג לה'
בתשוקה וצמאון ליכלל ולהבטל באוא"ס ב"ה ממש, ואברהם במדת האהבה

כמ"ש אברהם אהבי, ויצחק במדת הגבורה כמ"ש ופחד יצחק כו'. וכן אנחנו זרע אברהם אהבך בני יצחק יחידו כו'. והוא ע"י קיום המצות והתורה, כי יש מצות שהם בבחי' העלאה כמו תרומה ומעשר וצדקה, כמ"ש צדקה תרומם גוי כו', ויש מצות שהם בבחי' המשכות כמו ציצית ותפילין, ובהם וע"י התעלה הנפש לא"ס ב"ה ממש ויומשך גילוי אור א"ס ממש בנפש. ונמצא כי פי' לך ה' הגדולה כו' שע"י העלאה זו ממשיכים התלבשותו ית' במדותיו ע"ד איהו וגרמוהי חד, שבהם וע"י יתגלה אוא"ס ב"ה. וי"ל שזהו כענין חשף ה' את זרוע * קדשו (בישעי' סי' נ"ב יו"ד) וכתוב אח"כ כי הולך לפניכם ה'. והו"ע מ"ש לע"ל ולא יכנף עוד וכדפרישית בסידור בד"ה שימני כחותם (דף ט"ז ע"ג דפוס זיטאמיר) שלא יבא בבחי' העלם בלבושים כמו במעשה המצות, אלא יהי' עיניך רואות כו' עין בעין נראה אתה ה' כי חשף ה' את זרוע * קדשו לעיני כל הגוים וראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקינו, כמבואר בהרבה כתובים וזהו היפך גילוי אלקות אשר עכשיו, שבא רק בהעלם, אותותינו לא ראינו כו'. ואעפ"י שבודאי כל העוסק בתורה ממשיך אוא"ס בחכמה כו', אבל ממשיך בבחי' לבוש (הוא בחי' עוטה אור כשלמה, וע' מענין אור ושלמה בד"ה וראיתי אני). ולע"ל יהי' גילוי אוא"ס בלי לבוש מעלים כלל וכלל, ויהי' למטה כמו שהוא למעלה ממש כו'. וע' בלק"ת בשה"ש בד"ה שימני כחותם. וזהו חשף ה' את זרוע * קדשו פי' חשף בבחי' גילוי, וזהו לך ה' הגדולה.

במגיד משרים ישן דף מ"ב ע"ד חשף ה' את זרוע * קדשו הא איכא למידק מאי ניהו חשף מה לי דיהא זרוע חשיפא או מכסיא ותו אמאי קאמר לעיני כל הגוים דמשמע דישראל לא יראו. אבל רוא דמילתא דזרוע היינו סטר שמאלא. (ויש להעיר ממארו"ל ובזרוע עוזו זה תפילין שמניחים אותם ביד כהה יד שמאל) וקאמר דיפריש מיני' קב"ה קליפין דמתדבקין ב' ויהא קודשא לחודי', והיינו זרוע קדשו. וקאמר חשף דיהא זרוע קדשו מגלייא ואו יחזון עממיא דלית תוקפא בקליפייא אלא כל תוקפא איהו בקדושה, והיינו ישועת אלקינו דהא אלקינו דאיהו רמיז למדת הדין איהו עביד ישועה כו' עכ"ל. והיינו כי הקליפות נק' נדיבים, ב"א שאין להם תשועה, כמ"ש בסידור ע"פ זה, ונת' בד"ה בקר וידע, שז"ע חנם נמכרתם כו'.

בס"ד, מיכה ה'.

והי' שארית יעקב בקרב כו' אשר לא יקוה לאיש ולא ייחל לבני אדם. וצ"ל מה"ע שלע"ל לא יקוה לאיש, משמע שבהעבודה דהיום לעשות נמשך ע"י בחי' איש. וגם צ"ל מה"ע שארית יעקב. אך הענין דשארית הוא כמ"ש מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע לשארית נחלתו, ואמרז"ל בר"ה די"ז ע"א אמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו שנא' נושא עון ועובר על פשע למי נושא עון למי שעובר על פשע. לשארית א"ר אחא בר חנינא אלי' וקוץ בה לשארית נחלתו ולא לכל נחלתו למי שמשלים עצמו כשיריים. ולכאן צ"ל הלא יגמה"ר שאמר מיכה הם יגמה"ר שבכתר, אשר שם כחשיכה כאורה, ואם צדקת כו' ואם חטאת מה תפעל כו' ורבו פשעין כו' להיות כי אינו תופס מקום כלל החטא והעון, ואיך יומשך משם הדקדוקי' לדקדק למי נושא עון למי שעובר על פשע דוקא, ואם אינו עובר על פשע שאינו מעביר על מדותיו אינו נמשך לו להיות נושא לו עוונו כו', וגם הדקדוק דלשארית כו' למי שמשלים עצמו כשיריים דוקא. וגם צ"ל ההפרש בין מעביר על מדותיו למי שמשלים עצמו כשיריים כו'. ויובן בהקדם ענין מה שהמקובלים הראשונים שלפני הפרד"ס מהרמ"ק ז"ל והארז"ל קוראים למדת החסד בשם גדולה ע"ש הפסוק לך ה' הגדולה והגבורה, לכן קוראי' גגית, והארז"ל והנמשכים אחרי' קוראי' למדת החסד בשם חסד. ולהבין זה צ"ל ענין בחי' מדת החסד שהיא מדתו של אברהם אהבי שהי' מרכבה למדת החסד, ואמר על עצמו ואנכי עפר ואפר, פי' שענין השפעת ריבוי החסד שלו הי' מפני כי הי' שפל בעיני עצמו, והי' נראה לו שזולתו יותר טוב ממנו ולכן הי' נותן כל הטוב לזולתו ולא הי' משייר לעצמו כ"א המותרות והשיריים, כי מאחר שהי' מחשב בעצמו תמיד פחיתות ערכו ושפלות עצמותו א"כ למה מגיע לו הטוב הלזה, לכן הי' נותן לזולתו הטוב ממנו, ולעצמו הי' משייר המותרות והשיריים מה שהוא הכרחי כו'. אבל מי שאינו בבחי' ומדריגת הביטול דאברהם שהי' עפר ואפר כו' הנה הוא מקבל לעצמו כל הנצרך לו לפי דעתו והמותר נותן לצדקה, וגם ע"פ הדין א"צ ליתן לצדקה כ"א חלק חמישית, וארבע הידות יכול לקבל לעצמו. ומי שהוא יותר יש נדמה לו שצריך הכל לעצמו ואין לו כלל ממה ליתן לצדקה, שמפני היותו יש ודבר נדמה לו שהכל צריך לו. אבל ענין מדת החסד דאברהם שהי' נחשב בעיני עצמו לעפר ואפר והי' מחשב תמיד פחיתות ערכו נגד זולתו, זה הי' סיבה להשפעת הטוב והחסד לזולתו הטוב ממנו יותר כו'. ולכן אמרז"ל בת נדיב בתו של אברהם שנק' נדיב, וכמ"ש בס' אורחות צדיקים שער י"ו, שיש נדיב בממונו ויש נדיב בגופו ונדיב בנפשו, ואברהם הי' נדיב בכל ג' בחי' אלו שנדב ממונו וגופו ונפשו מצד אהבת ה'. ולכן איתא בפרד"ס בשער הכינוים (הוא שער כ"ב) פ"ד בשם ס' הבהיר אמרה מדת החסד כל ימי היות אברהם בארץ לא הוצרכתי אני לעשות מלאכתי שהרי אברהם עומד שם במקומי וישמור משמרתי עכ"ל. ששמר משמרת מדת החסד כו', ולכן הי' נחשב מדת החסד דאברהם לגבי החסד דשארית אנשים בבחי' בלי גבול. אבל באמת הוא בחי' חסד בגבול כי גם אברהם הי' גבור, דכדי שיהי' יכול להתלבש נשמת אברהם בגוף בהכרח שתהי' בבחי' אתה בראת בריאה

יש מאין כו', ואברהם אברהם פסיק טעמא שאברהם שלמטה אינו שוה לבחי' אברהם כמו שהוא למעלה באצי', כמ"ש מזה במ"א, ולכן מדת החסד שלו הי' חסד בגבול כו'.

והנה בחי' חסד דאברהם נק' חסד זוטא, פי' זוטא לא שהחסד הוא מעט כ"א הגם שהחסד הי' בריבוי מאד מ"מ נק' זוטא מפני שבא מחמת ההתבוננות בהקטנת עצמו, שמפני שהי' חושב תמיד פחיתת ערכו ושפלות עצמו נגד שארי אנשים לכן הי' משפיע כל הטוב והחסד לזולתו. ונמצא כי השפעת החסד הלזה בא מהקטנת עצמו שלכן נותן לזולתו הטוב ממנו. והרי הוא הי' מרכבה לבחי' חסד דאצי' שנק' ג"כ חסד זוטא בחי' קטנות ואינו ח"ו בבחי' קטנות שהרי הדבור שלמעלה הוא ג"כ פרצוף וכ"ש המדות שהם בבחי' פרצוף, ובחי' מדת החסד הוא נעלה במדרגה נגד שארי המדות כנודע מ"ש בזהר ע"פ יומם יצוה ה' חסדו, יומם בתוס' מ"ם שהוא בחי' ענא דאהרן יומא דאזיל עם כולא יומין, פי' שהחסד כולל כל שארי המדות כו', אלא מפני דאיתא בס"י ולפני כסאו הם משתחווים שבחי' המדות בטלים לבחי' אוא"ס ב"ה שלמעלה מבחי' המדות, ומסיבה זו נמשך השפעת הטוב והחסד מבחי' החסד. וה"ז דוגמא לחסד דאברהם שהי' משפיע החסד והטוב מפני שהי' מקטין א"ע, שלכן הי' נותן כל הטוב לזולתו הטוב ממנו, כמו"כ בבחי' חסד דאצי', שמפני שלפני כסאו הם משתחווים בבחי' ביטול, מטעם זה נשפע החסד והטוב. וז"ע חסד דמ"ה, שמפני שהוא בבחי' ביטול דמ"ה מטעם זה נשפע החסד כו'.

אמנם יש עוד בחי' חסד, והוא בחי' החסד שנמשך מצד הגדולה, והוא כמשל המלך שמתנת המלך עולה לסך מרובה יותר מרכוש רב דשאר אנשים וזהו מפני עוצם מעלת וגדולת המלך, הנה מה שאצל שארי אנשי' נחשב זה לעושר מופלג נשפע מהמלך בדרך מתנה גם עבור איזה קורת רוח קטן שעשה לו המקבל המתנה, או כידוע מהמשל ההובא במ"א ממשל סעודת המלך שהפרורי' הפקר מסעודת המלך עולים יותר מרכוש רב של שר חשוב, וזהו לעוצם גדולת המלך גם רכוש רב שנחשב לגבי השר החשוב, הנה לגבי גדולתו נחשב לדבר קטן עד שנכלל בכלל פרורי' הפקר עדיין, ועד"ז יובן באוא"ס ב"ה שלהיותו יש האמיתי ולגדולתו אין חקר, פי' שלגדולתו העצמיות אין חקר כלל ולא נוכל להעריך גדולתו כלל, מחמת זה נשפע הטוב והחסד, שענין השפעת חסד זו הוא מחמת הגדולה, שלחיות שלגדולתו העצמית אין חקר כלל והוא יש האמיתי נשפע מאתו בחי' וגדל חסד הוא בחי' רב חסד, שבחי' חסד זה גבוה יותר הרבה באין ערוך מבחי' החסד דמ"ה הוא בחי' חסד דאברהם שנק' חסד זוטא מחמת שנמשך מבחי' הביטול שאינו נחשב בעיני עצמו כנ"ל, משא"כ בחי' חסד זה הוא מחמת עוצם הגדלות כו'.

אך הנה לכאור' צ"ל, הלא נת' בכ"ד בת"א ובלק"ת בענין גדול ה' כו' בעיר אלקינו אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו א"כ הרי החסד דאצי' נק' בשם גדול, משא"כ לרוממות עצמותו אינו שייך לקרותו גדול כלל. אך הענין הוא דהנה הכלי לגילוי בחי' הגדולה דרב חסד הוא דוקא בחי'

חסד דאצי', והיינו מפני כי בחי' רב חסד נמשך מצד רוממות גדולתו העצמית והוא היש האמיתי וכולם בטלים ממש לכן מצד רוממות גדולתו נמשך השפעת הטוב והחסד, וזה א"א להיות נמשך כ"א בבחי' חסד דאצי' דוקא שהוא בחי' חסד זוטא, פי' שבא מחמת הקטנות שמקטין ומשפיל את עצמו עד שאינו נחשב לכלום לכן משפיע לזולתו, הנה מצד טעם זו עצמו הוא כלי לקבל השפעת בחי' רב חסד שבא מחמת הגדלות עצמותו ית' וכולם בטלים ממש כו', וכמ"ש מרום וקדוש אשכון ואת דכא, שבחי' מה שהוא קדוש ומובדל ומרומם הנה הכלי לבחי' זו הוא בחי' דכא ושפל רוח, בחי' חסד דמ"ה דאצי' שנק' חסד זוטא מחמת הביטול דמ"ה שלפני כסאו הם משתחווים. וזהו כענין גדלות ראשון וגדלות שני (דז"א) לקבל מבחי' מוחין דגדלות, ולא מבחי' מוחין דיניקה. אך בכדי לתרץ מה שנת' בת"א ובלק"ת שחסד דז"א נק' גדול הוא מפני שבאמת יש שני פי' בפי' לך ה' הגדולה, הא' שמדת הגדולה בטל וטפל לך לעצמותו ית', והב' לך ה' הגדולה שנמשך בבחי' הגדולה כו'. וביאור ענין פי' הא' בפי' לך ה' הגדולה כו' שמדת הגדולה והגבורה בטלי' לך עד שאינם עולים בשם כלל, כדפי' בת"א בד"ה וארא דצ"ב ע"ג (דפוס קאפוסט) ובד"ה ויושט המלך דקנ"ז ע"ב, שביאר שם איך דלית מח' תפיסא בי' כלל ולא שייך בי' ל' גדולה ממכ"ע וסוכ"ע רק על הארה והמשכת החיות ממנו ית' שייך לומר ממלא וסוכב אבל לגדולתו דוקא אין חקר, פי' דלא שייך כלל לחקור ולהתבונן בגדולתו איך הוא גדול מאד ומהולל אלא בשם הוי' ב"ה המורה על המשכות החיות לעולמות, אבל קמי' ממש כלא ממש חשיבי וכאלו אין שם עולמות כלל, כמ"ש אני ה' לא שנית ואתה הוא קודם שנבה"ע ואתה הוא לאחר שנברא העולם הכל בשוה ולא שייך לפניו ית' בחי' עלמין לא בבחי' ממלא ולא בבחי' סוכב כי אינו בגדר עלמין כלל, וכדכתי' גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו והר קדשו, ואמרו"ל אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו וכו' כי לפניו ית' לא שייך ל' גדולה מאחר שכל עולמות עליונים ותחתונים כולא כלא חשיבא קמי' אלא מדת גדולתו הוא ענוותנותו שמתלבש בבחי' גדולה כדי להיות מל' מל' כ"ע, וכמ"ש וישב ה' מלך לעולם, וזהו ואתה קדוש יושב תהלות ישראל פי' שלהיותך תהלות ישראל הוא בחי' ישיבה שהוא השפלה וענוה אצלך שבאמת אתה קדוש ומובדל מגדר זה, וע' בד"ה וישכם לבן ובלק"ת בד"ה בשעה שהקדימו פ"א. והפי' הב' בפי' הפסוק לך ה' הגדולה הוא כמארו"ל במד"ר פ' במדבר פ"א שיש לי תלוי ראש על כל העולם שנא' לך ה' הגדולה כו', ובגמ' פ"ט דברכות דנ"ח ע"פ לך ה' הגדולה והגבורה, הגדולה זו מעשה בראשית והגבורה זו יצ"מ כו'. והיינו כמ"ש בת"א בד"ה משה ידבר דקי"ב ע"ד בפי' דברי הוזהר דכל מעשה המצות הן לאתקנא רזא דשמי', ששמותיו של הקב"ה הם ז' שמות שאינם נמחקים, והם הם בחי' התפשטות החיות וההשפעה להתהוות מדותיו ית' לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת כו'. ובד"ה זכור ושמור דקי"ח ע"ד ביאור ענין האבות הן הן המרכבה בבחי' מרכבתא עילאה להעלות מדותיו ית' אליו בבחי' ביטול לך ה' הגדולה והגבורה כו' להיות נמשך בהם וע"י גילוי אלקותו ית' ואוא"ס ב"ה ממש. והיינו ע"י מס"ג לה'

בתשוקה וצמאון ליכלל ולהבטל באו"ס ב"ה ממש, אברהם במדת האהבה כמ"ש אברהם אהבי, ויצחק במדת הגבורה כמ"ש ופחד יצחק כו', וכן אנחנו זרע אברהם אהבך בני יצחק יחידו כו'. והוא ע"י קיום המצות והתו', כי יש מצות שהם בבחי' העלאה כמו תרומה ומעשר וצדקה כמ"ש צדקה תרומם גוי כו', ויש מצות שהם בבחי' המשכות כמו ציצית ותפילין, ובהם וע"י תתעלה הנפש לא"ס ב"ה ממש ויומשך גילוי אור א"ס ממש בנפש. ונמצא כי פי' לך ה' הגדולה כו', שע"י העלאה זו ממשיכים התלבשותו ית' במדותיו ע"ד איהו וגרמוהי חד, שבהם וע"י יתגלה או"ס ב"ה.

והנה כ"ז הוא בקדושה. אמנם יש עוד בחי' חסד והוא מ"ש (משלי י"ד ל"ד) ואמרז"ל בב"ב דף יו"ד ע"ב כל צדקה וחסד שעושין או"ה אין עושין אלא להתייגר. שענין חסד זה אינו כמו חסד דאברהם שהוא חסד דמ"ה, וגם אינו בחי' חסד שהוא בחי' חסד שמחמת רוממות גדולת עצמותו ית' כ"א החסד דלאומים הוא בחי' חסד הבא מחמת גסות הרוח. והנה שרש בחי' חסד זה הוא מבחי' מדת החסד דתתו ששם נק' החסד בשם גדולה, והיינו שהוא בחזק ובתגבורת, אך כאשר נפל בשבה"כ מחמת ריבוי תגבורת החסד נפל למטה בחסד דלאומים שהוא חטאת כו', ונעשה מזה למטה חסד הבא מחמת גסות שהוא משבה"כ דז"ת דשם ס"ג כמ"ש במ"א. משא"כ חסד דאצי' הוא בחי' חסד דתיקון, חסד דמ"ה כו'. וזהו שכינו מקובלי' הראשונים שלפני האריז"ל למדת החסד בשם גדולה, כי כוונתם הוא על בחי' החסד דתתו שהוא בחי' גדולה, היינו בחי' תגבורת דאנא אמלוך, שלכן היו בבחי' נקודות זת"ו, כמ"ש וימלוך תחתיו, שמפני עוצם תגבורתם לא היו יכולים להיות בבחי' התכללות כו'. אבל האריז"ל מדבר בבחי' חסד דאצי' חסד דמ"ה, לכן קורא חסד סתם. ועפ"ז יובן מ"ש בפ' קדושים (כ' י"ז) ואיש אשר יקח אחותו כו' חסד הוא, ופי' בזהר פ' ויקרא ד"ז ע"ב ובפ' אחרי דע"ז ודע"ז ע"א, איש דא קוב"ה אחותו דא כנס"י חסד הוא ודאי, וע' במק"מ שם, שהוא בחי' גבוה יעו"ש, ולפי פי' הפשוט חסד ל' חרפה כמו שפי' רש"י ז"ל שבל' ארמי קורין לחרפה חסידה. והענין דכשנצטוו ישראל על פי' עריות בכו כמ"ש בוכים למשפחותיו (בפ' בהעלותך י"א יו"ד) ואמרז"ל על עסקי משפחותיו, והיינו שהשיגו שלמעלה היחוד דעריות הוא בחי' גבוה, וכמ"ש באברהם וגם אמנה אחותי בת אבי היא, בחי' חכ' כמ"ש בבה"ז, ולכן רצו להמשיך למטה ג"כ מבחי' יחוד זה. אך באמת א"א להמשיך בחי' יחוד זה למטה כי להיותו בחי' גבוה למעלה כשיוירד למטה נופל במקום הקלי', וכענין ארי' שגבוה מבחי' שור כמ"ש פני ארי' אל הימין, ולמטה ארי' הוא חי' טמאה דוקא. לכן א"א להיות יחוד זה למטה וכפי' הפשוט בפ' חסד הוא. ועד"ז יובן ענין בחי' חסד לאומים להיות שרשו מבחי' חסד דתתו שהוא בחי' חסד שמצד הגדולה כשנפל למטה נעשה מזה בחי' חסד דלאומים שהוא חטאת. בחי' גה"ר כו'. ועפ"ז יובן ענין לשארית נחלתו שהוא למי שמשים עצמו כשיריים דוקא. פי' שהמשכת בחי' רב חסד שבא מחמת גדולתו העצמיות אינו יכול להיות נמשך כ"א למי שמשים עצמו כשיריים, משא"כ בחי' חסד דלאומי' שהוא בחי' חסד דבחי' גיאות א"א להיות נמשך בו בחי' רב חסד שבא מחמת

גדולתו העצמיות, שעל בחי' חסד זה נאמר כי גאה גאה ותרגמו גאה על גיותניא, פי' שמתגאה עצמו לבלי הגלות נגלות על בחי' הגאים בחי' גסי הרוח, ועז"נ ואם זרוע כאל לך עדה נא כל גובה וגאון, כ"א בבחי' חסד דמ"ה בחי' ביטול הוא הכלי לגילוי בחי' רב חסד שלמעלה מהאצי' הבא מחמת גדולתו העצמיות, וכמ"ש מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח (בישעי' סי' נ"ז ט"ו) וכנ"ל. וזהו מי אל כמוך כו' לשארית נחלתו למי שמשים עצמו כשיריים הוא הכלי לקבל בחי' זו, ויובן זה ע"פ מארז"ל במשנה ז' פ"א דסוטה ובמגילה די"ב ע"ב במדה שאדם מודד בה מודדין לו, ופי' וענין במדה שאדם מודד הוא מה שע"י אתעדל"ת גמשך אתעדל"ע שהנהגה זו נמשך מע"ס דאצי' שראשיתן הוא בחי' חכ', ובכלל המשכה זו הוא מז"א, ועז"נ ולך אד' החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו, בתלים סוף סי' ס"ב, ואמנם ענין הסליחה שלא למדוד לו כמדתו וכמעשהו כ"א למחול ולסלוח לו זהו נמשך מא"א, שז"ע יגמה"ר דא"א כו', אך כדי להמשיך בחי' זו צ"ל ג"כ איזהו העלאה לא"א, ואע"פ שאינה בערך עכ"ז קצת דמיון יהי' כמו שענין בכל מאדך בלי גבול מעורר גילוי אוא"ס כמ"ש במ"א, ונק' ג"כ במדה שאדם מודד היינו בחי' מאדך שלמעלה מהגבול שלך עי"ז מעורר בלי גבול האמיתי, וז"ע המעביר על מדותיו, שע"י אמרז"ל איזהו גבור הכובש את יצרו שנא' טוב א"א מגבור, הרי בחי' א"א היינו מה שכובש את יצרו כו' והיינו שמעביר על מדותיו, ועי"ז מעורר כן למעלה בחי' ויעבור ה' על פניו כו' שממשיך יגמה"ר לכבוש מדה"ד שבז"א, וכענין שאמרז"ל פ"ק דברכות ד"ז ע"א קוב"ה מצלי יהי רצון מלפני שיכבשו רחמי את כעסי כו' ובפ"ז דיומא דס"ט ע"ב אמרז"ל הן גבורותיו שכובש את יצרו כו', ור"ל שכובש מדה"ד דו"א, ועל כן ע"י שהאדם כובש את יצרו ומעביר על מדותיו זהו הכנה שיוכלו להאיר עליו יגמה"ר כו'.

אך עדיין צ"ל דמשמע ממארז"ל למי נושא עון למי שעובר על פשע או לשארית כו' למי שמשים עצמו כשיריים, שגם ביגמה"ר עצמן יש קצת דקדוק לדקדק דוקא למי שעובר על פשע, ומשים עצמו כשיריים, וא"ל אינו נמשך יגמה"ר כו', אך הענין יובן ע"פ משנ"ת בלק"ת בביאור ע"פ כה תברכו פ"ב גבי ואיך לא אשא פנים והם מדקדקין על עצמן עד כזית כו' שפי' ישא ה' פניו היינו בחי' חכמת אדם תאיר פנים לבחי' שלמעלה מקו המדה שהוא בחי' כתר שבכתר כו', ואעפ"כ יש שיעור ומדה עד כזית כי גם המשכה זו שלמעלה מהשתלשלות ומקו המדה נמשך ועובר ע"י קו המדה דוקא שהעולם א"א לו לקבל אלא ע"י בחי' קו המדה וצ"ל או"כ כו' דאל"כ לא יוכלו לקבל עכ"ל יעו"ש, ועד"ז י"ל כאן הגם שיגמה"ר הם בחי' רחמים פשוטים שלמעלה מבחי' קו המדה מ"מ צריך להיות עובר דרך קו המדה, ולכן נק' יגמה"ר מדות דוקא כמ"ש בלק"ת פ' עקב בד"ה ויאכילך את המן, ועמ"ש הרמ"ז בפ' ויקרא דט"ו ע"ב ובפ' אמור דף צ"ד ע"א בשם הלק"ת מהאריז"ל פ' תולדות, שיש בדיקנא ב' בחי' השערות והפנימיות, והיינו השמן הטוב, והלבשת השערות, והם מציאות אבא ומציאות אימא כו', ולכן שערות דדיקנא קדישין אינן הוא בחי' דקדוק מעט כו' ולכן למי

נושא עון למי שעובר על פשע כו'. ועויל ע"פ מ"ש בפרד"ס ש"א פ"ז, ובפלח הרמון ש"א פ"ה בשם ברייתא המיוחסת לשמעון הצדיק שיגמה"ר הן ע"ס דאצי' וג' עולמות ב"ע, והרי הן המשכות הכתר אלא שנמשך דוקא ע"י ע"ס דאצי' ופנימיות ב"ע. והיינו כי במשה נא' וימהר משה ויקוד ארצה וישתחו, כי ארך אפים ראה אף לרשעים כו' וכדי שלא יהי' יניקה לחיצונים ג"כ זה הי' בקשת משה ונפלינו אני ועמך בקש שלא תשרה שכינה כו' והבטיח לו הקב"ה גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה הא אילו לא הבטיח לו כן הי' שורה כמו בבלעם, הגם שהי' מזוהם כו' לפי שהוא ית' כל יכול וכחשיכה כאורה כו' גם חשך כו' ומשם הי' גם יניקת פרעה כו' כמ"ש בלק"ת פ' צו בד"ה מצה זו תוך פ"ג. ונמצא כי ע"י מה שנמשך יגמה"ר ע"י ע"ס שראשיתם החכ' עי"ז נמשך שלא יומשך כ"א במקום הראוי, ולכן צ"ל עובר על פשע דהיינו להעביר על מדותיו שגם ע"פ החכ' יהי' זה ראוי שיומשך לו יגמה"ר, ולפי הברייתא הנ"ל דיגמה"ר הם ע"ס ופנימיות ג' עולמות ב"ע, א"כ שפיר י"ל שגם ביגמה"ר עצמן למי נושא עון למי שעובר על פשע, ועפ"ז יובן ג"כ ענין ד' חלוקי כפרה שהי' ר"י דורש, שהגם שביהכ"פ נמשך יגמה"ר מ"מ כשעבר על כריתות ומיתות ב"ד אינו מתכפר, שיוהכ"פ רק תולה וצריך יסורים לגמר הכפרה למרק העון, וע' בד"ה אם יהיו חטאיכם כשנים, והיינו כי ענין כרת הוא שנכרת נפשו ה"ז דומה קצת לסט"א שביקש משה שלא תשרה שכינה היינו שגם יגמה"ר לא יאירו שם, וכמור"כ במי שנתחייב כרת, ועוד כי כרת היפך אתוויין כתר שהיא הקלי' שכנגד הכתר כו' ה"ז בחי' סט"א שכנגד בחי' * שע"ז הי' הבקשה ונפלינו כו', וכ"ש כשעבר על חילול השם ששמו בגימ' רצון שהוא שרש לבחי' רצון וכתר, א"א שיתכפר ביוהכ"פ כ"א ע"י המירוק הראוי כו', ועפ"ז יובן ג"כ ענין לשארית נחלתו למי שמשים עצמו כשיריים, פי' שמה שעובר על פשע צ"ל מחמת שהוא משים עצמו כשיריים ולא מחמת גסות הרוח שמעביר על מדותיו שמבטל חבירו שחטא כנגדו עם מה שעשה לו ומוחל לו כ"א שיעבור על מדותיו מחמת שהוא שפל ונבזה בעיני עצמו עד שמשים עצמו כשיריים, ואז שארית אותיות ראשית כי נערץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן, כי הנה החכמה מאין תמצא פי' מאין מבחי' שאינו מושג והיינו בחי' ישת חשך סתרו, וע"י העבודה בבחי' ביטול היש לאין עי"ז מעורר בחי' הכתר הנק' אין כמ"ש בלק"ת בפ' בהר בד"ה את שבתותי תשמרו פ"ד, וז"ע שע"י שארית בחי' ביטול היש לאין עי"ז שארית אותיות ראשית הוא בחי' אין האמיתי דכתר כו', ועפ"ז יובן ענין והי' שארית יעקב, פי' שארית יעקב מה שישאר לאחר הברור דתהו, שעכשיו עיקר ההמשכה ע"י בחי' חסד דמ"ה בחי' חסד דאברהם שהוא הכלי לבחי' רב חסד וכנ"ל, ועי"ז מתברר בחי' חסד דלאומים בחי' התהו שנפל בשב"כ ונעשה למטה בחי' גסות בחי' יש, והעבודה בבחי' היום לעשותם בבחי' לשארית נחלתו בחי' ביטול היש לאין, ועי"ז נמשך בחי' אין דכתר בחי' יגמה"ר דכתר כו', אבל לע"ל כשיתברר

שם ב"ן, הנה כתיב והי' אור הלבנה כאור החמה שיהיו שוין בקומתן, ולא עוד אלא שעיקר הגילוי יהי' בבחי' שם ב"ן שיתעלה בבחי' ס"ג אותיות גם יש האמיתי שלמעלה מבחי' שם מ"ה המברר עכשיו בחי' ב"ן, והוא סוד אהעט"ב שתהי' שם ב"ן בחי' עטרה וכתר לבעלה בחי' חסד דמ"ה כו'. ולכן לע"ל יהי' כל ההמשכות מבחי' מל' דוקא כמ"ש והי' ביום ההוא יצא מים חיים מירושלים בחי' מל' חציים אל הים הקדמוני, וכתי' ומעיין מבית ה' יצא, והיינו שכמו עכשיו והחכ' מאין תמצא לע"ל יצא המעיין בחי' חכ' מבית ה' כו', ולכן עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש כו'. ולכן והי' שארית יעקב לאחר הבירור כטל מאת ה' כו' אשר לא יקה לאיש ולא יחל לבנ"א, פי' שלא יקה לאיש בחי' חסד דמ"ה כ"א שעיקר ההמשכה בחי' טל, כמ"ש בזהר פ' לך דפ"ח ע"א איהו שמן ואיהו טל, וע' בלק"ת פ' עקב בד"ה ויאכילך את המן פ"ג, יהי' ע"י בחי' שם ב"ן מלמטלמ"ע כו' ולכן כסא דמלכא משיחא מחזיק רכ"א לוגין כמגין ארץ, והיינו בחי' א"א כו'. ולכן שארית יעקב שלאחר הבירור כו' לא יקוה לאיש בחי' חסד דמ"ה כו'.

בס"ד, פנחס, למ"ד.

קדש ישראל לה' ראשית תבואתה, ואיתא בתד"א ח"א פי"ד, שני דברים יש בעולם כו' ואלו הן תורה וישראל וא"י איזהו מהן קדם דרכן של בני אדם אומרים תורה קדמה שנא' ה' קנני ראשית דרכו אבל אני אומר ישראל קדמו שנא' קדש ישראל לה' ראשית תבואתה, נמצא שמפרש תבואתה על תורה וישראל הם ראשית התבואה, וכן במד"ר בראשית פ"א אמרו"ל מחשבתן של ישראל קדמו לכל דבר, היינו גם לתורה, שהרי בכל התורה נא' צו את בניי דבר אל בניי, ונמצא מובן כי מחשבתן של ישראל קדמה גם לתורה כו'.

ולהבין ענין מה שנק' התורה בשם תבואה, וענין מה שישאל הם ראשית תבואתה, הנה תיבת תבואתה שבפסוק קדש כו' תבואתה, כתיב תבואתה בה"א לבסוף, והניקוד הוא בחולם שזהו כמו שהי' נכתב בוא"ו לבסוף, תבואתו, והגם כי אינו קרי וכתב רק מהניקוד משמע כמו שהי' נא' תבואתו בוא"ו לבסוף, וצ"ל מה"ע תבואתה ותבואתו שה"ע תבואת ה' ותבואת וא"ו, ויובן בהקדם ענין מה שהרגלים הם בזמן בישול התבואת כמ"ש את חג המצות תשמור שבעת ימים תאכל מצות למועד חודש האביב (בפ' משפטים כ"ג ט"ו), שפסח צ"ל בזמן האביב הוא זמן בישול שעורים כמ"ש כי השעורה אביב, ואם עדיין לא נגמרו בישולם מעברים את השנה כמארו"ל בסנהדרין דף י"א ע"ב ת"ר על ג' דברים מעברין את השנה על האביב ועל פירות האילן ועל התקופות, וכן חג השבועות הוא בזמן ביכורי קציר חטים כמ"ש וחג הקציר ביכורי מעשיך אשר תזרע בשדה, וחג הסוכות הוא ג"כ על זמן אסיפת התבואה כמ"ש וחג האסיף בצאת השנה באספך את מעשיך מן השדה, שלכאורה יפלא מהו שייך ענין המועדים שהם מועדי ה' לזמן בישול ואסיפת

התבואה כו'. אך הענין הוא דכמו שיש תבואה וזריעה וקצירה בגשמיות. כמו"כ יש תבואה וזריעה וקצירה ברוחניות. ועיקר קפידת הכתוב הוא על התבואה ברוחניות רק שאין מקרא יוצא מידי פשוטו. הי' צ"ל נגמר התבואות בגשמיות. ובאמת הא' בהא תליא כשהי' נגמר ענין התבואה והזריעה והקצירה ברוחניות ממילא הי' נגמר בישול התבואות בגשמיות. כי גופא בתר רישא גריר. ולכן עיקר הקפידא על התבואה ברוחניות. וביאור ענין התבואה ברוחניות. הנה אמרו"ל ברפ"ח דפסחים דפ"ז ע"ב ע"פ וזרעתי לי בארץ (הושע ב' כ"ה) אר"א לא הגלה הקב"ה את ישראל אלא כדי שיתוספו עלי' גרים. כלום אדם זורע סאה אלא כדי להכניס ממנו כמה כורין. ולכאורה צ"ל מהו המעלה בהוספת גרים הלא אמרו"ל קשים גרים לישראל כספחת. וגם מה שייד לומר כדי להכניס ממנו כמה כורין הלא אינו מצוי אצלנו גרים כלל ומה"ע כדי שיתוספו עליהם כו'. אך הענין הוא דפי' גרים אין הכוונה על גרים דוקא. אלא על ענין העלאת הניצוצות אשר נפלו בשבה"כ מז' מלכין קדמאין דתהו שנפלו בשבה"כ כמ"ש ואלה המלכים כו'. ועז"נ עת אשר שלט האדם באדם לרע לו ששליטת אדם בליעל באדם דקדושה הוא לרע לו בכדי להוציא מאתו הניצוצות שנפלו בשבה"כ. וז"ע מש"כ ויברך יעקב את פרעה שברכו שיוכלו לברר ולהעלות הניצוצות מאתו דכתיב וגם ערב רב עלו אתם. ואיתא שהעלו ר"ב ניצוצות ע"י ג' מצרים. ועז"נ ברכו יעקב שיוכלו לברר ולהעלות הניצוצות מאתו. ועז"י בירור הניצוצות דתהו עי"ז יורשים מבחי' אורות דתהו. שנודע שמעלת התהו על התיקון שבתהו הי' ריבוי האור ומיעוט הכלים. ובתיקון הוא מיעוט האור וריבוי הכלים. ונת' בכ"ד שענין הריבוי והמיעוט אינו שאור זה עצמו נתמעט כ"א שענין ריבוי האור דתהו לבד מעלת הריבוי הוא אור אחר היותר נעלה שלא בערך לגבי בחי' מיעוט האור דתיקון. עי' בד"ה אם בחוקתי ובד"ה חביבין ישראל. ולכן יתכן ע"ז ענין כדי שיתוספו עליהם. שזהו כעין תוספתו של הקב"ה שהיא מרובה על העיקר. וזהו כדי להכניס ממנו כמה כורין כו' שהיא תוספות מרובה. שעז"ז יורשין אורות דתהו שהם בלתי מוגבלים כו'.

והנה ענין הזריעה הוא עד"מ כשזרעין גרעין בארץ א"א להיות צומח ממנו כ"א כשנרקב בארץ ובטל לכח הצומח אשר בארץ או מצמיח. וכז' שאינו גרעין אינו צומח ממנו כלום. וכך יובן ענין הזריעה הוא מה שנש"י ירדו להתלבש בגוף ונה"ב וביותר בזמה"ג שהם תחת ממשלת השר שאו הוא כמו רקבון וכליון ממש. ומ"מ מקיימים תומ"צ בבחי' אתחפא ואתחפא. עי"ז נעשה הצמיחה בתוספות וריבוי שלא בערך נגד כמו מה שהי' הנשמה קודם התלבשותה בגוף כו'. ועיקר גילוי הצמיחה הי' לע"ל שעז"נ וארוכתך מהרה תצמיח שהצמיחה הי' גילוי בחי' וארוכתך הוא בחי' א"א את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח. שהגילוי שיהי' ע"י משיח ב"ד זהו ענין הצמיחה. שהוא כמ"ש ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד. בחי' גילוי הכתר. וכן כתיב זורע צדקות מצמיח ישועות הוא בחי' וישע ה' אל הבל בחי' ש"ע נהורין עילאין כו'. והיינו שיומשך גילוי אלקות למטה כמו למעלה שגם למטה יאיר גילוי אלקותו ית'. ועז"נ ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם פי' מעלמא דאתכסא לעלמא דאתגליא שהם בחי' עלמא עילאה ועלמא תתאה.

ושורש ב' עולמות אלו הם מב' שמות הוי' שלפני יגמה"ר, דכתיב ויקרא ה' ה' ופסיק טעמא בנייהו, ופי' בזהר דשם ה' דלעילא לע"ל אתמר שהוא בחי' עד שלא נבה"ע ה' הוא ושמו בלבד בחי' שמו הגדול שם הוי' שבסוכ"ע מקור בחי' עלמא עילאה. ושם הוי' דלתתא הוא הוי' ל' מהוה מקור בחי' עלמא דאתגליא שם הוי' שבסדר השתלשלות. וע"י הרקבון והביטול של נשי" ע"י נמשך מבחי' שם הוי' דלעילא בבחי' שם הוי' דלתתא, וממילא יומשך הגילוי מעלמא דאתכסיא בעלמא דאתגליא שגם למטה יהי' גילוי אלקות כמו בע' דאתכסיא בחי' עלמא עילאה בחי' סוכ"ע. וזהו שנא' ביום ההוא יהי' הוי' אחד פי' אחד הוא בחי' יחור"ע, שגם למטה יתגלה בחי' יחור"ע בחי' ד"ע כמו שקמי' כלא חשיב, ואז יהי' הוי' אחד. פי' עכשיו כתיב הנסתרות לה' אלקינו רק והנגלות לנו ולבנינו, ו' ה' נגלות ווא"ו הוא בחי' שיתא סדרי משנה, ה' אתרוגה בחי' דבור זהו שורש הנגלות לנו ולבנינו, אבל לע"ל יהי' ב"פ יו"ד ה"א שגם בחי' ו"ה יהי' במדריגת יו"ד ה"א ויהי' נגלות למטה כמו למעלה כו'.

והנה הארה מבחי' צמיחה זו מאיר ברגלים, ולכן נקבעו ע"ש התבואות. וסדר הרגלים רגל הראשון הוא חג המצות, דכתיב בו למועד חדש האביב, והיינו כמ"ש כי השעורה אביב שאז זמן בישול שעורים. וענין בחי' שעורה בעבודה, הנה שעורה הוא בחי' שיעור ה"א. פי' ה"א הוא כמ"ש אלה תולדות כו' בהבראם ואמרז"ל במנחות דכ"ט ע"ב בה"א בראם, בה"א נברא העוה"ז. ובמד"ת סי' ס"ב אמרו למה נברא העוה"ז בה"א מה ה"א אדם מוציאה מתוך פיו אין בה לא ריחוש שפתים ולא חריצת לשון כך לא בעמל ולא ביגיעה ברא הקב"ה את עולמו. והיינו כי הבל הלב שבאות ה"א היא יותר מועט מכמו בשארי האותיות וכנודע שה"א הוא בחי' אתא קלילא דלית ב' מששא. ולכן אני ה' לא שניתי, שאין בו שינוי כלל וכלל ואתה הוא קודם שנבה"ע ואתה הוא לאחר שנבה"ע. כי כללות השתלשלות העולמות הוא רק משני אותיות כמ"ש כי ב"ה הוי' צור עולמות ביר"ד נברא העוה"ב ובה"א נברא העוה"ז, שכמו ששני אותיות אינם תופסים מקום נגד בחי' הדבור וכ"ש לגבי עצמיות האדם כן ויותר מכן לאין ערוך יובן ששני אותיות אלו אינם תופסים מקום נגד אלקותו ית' עצמותו ומהותו, ולכן אני ה' לא שניתי כלל. ופי' שעורה שיעור ה' שבחי' ה"א זה הגם שההבל הלב אשר בו הוא יותר מועט מכמו בשארי אותיות מ"מ בכדי שיוכל להיות מבחי' הבל הלב דאות ה"א זה בחי' התהוות הנבראים צ"ל משוער ומצומצם בה' מוצאות הפה עד שמוצאם כ"ה אותיות. ויש בחי' חילופים ותמורות וחילופים דחילופים ותמורות דתמורות, וכנודע מענין רל"א שערים המתגלגלים פנים ואחור. ועז"נ ונודע בשערים בעליה כל חד לפום שיעורא דילי', היינו לפי ערך השיעור הנמדד לו מבחי' הבל הלב דאות ה"א דבהבראם בה"א בראם, שיש לכל הנבראים מדה מצומצמת מלאכים בפ"ע ונשמות בפ"ע, וכשמאיר יותר מחוק הקצוב א"א לקבל כלל, שהרי המלאכים שהם נבראים הגדולים כידוע ממ"ש במ"א בענין מה גדלו מעשיך ומה רבו מעשיך, הרי אמרז"ל הרשיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם ושרפם, פי' שכשהאיר להם יותר מחוק הקצוב להם מבחי'

אצבעו הקטנה הוא כמ"ש שם הקטנה רחל, ה"א קטנה רחל הוא בחי' בהבראם
בה' בראם שהוא ה' זעירא, שלכן נקרא אצבעו הקטנה, אזי ושרפם, שנתבטלו
לגמרי שלא הי' יכולים לקבל כלל, וכ"ש שארי הנבראים כו'. זהנה בפסח
אז האיר בנש"י להיות מושג אצלם בבחי' ראי', בחי' שאו מרום עיניכם
וראו מי ברא אלה, שיהי' מושג בבחי' ראי' והכרה בחי' אין האלקי המהות
מאין ליש, כי מצרים הוא בחי' מצר מי שמעלים ומסתיר על בחי' מי ברא
אלה, שלפי שמצרים הוא בחי' ערות הארץ העלים והסתיר על האין האלקי
ששופע מאין ליש תמיד, כמ"ש ובטובו מחדש בכי"ת מע"ב, שבכל עת ובכל
רגע נמשך האין האלקי להוות ולהחיות מאין ליש, וכדכתיב לעולם ה' דברך
נצב בשמים ופי' רז"ל במדרש ובספ"ב בשם הכעש"ט שדבר ה' נצב תמיד
בשמים להחיותו, ועד"ז בכל הנבראים כנ"ל בענין שעורה, ואם הי' נסתלק
כרגע הי' אין ואפס מכל הנבראים, רק שמצרים בחי' ערות הארץ וישראל
כשהיו במצרים היו מושקעים במ"ט שע"ט לא הי' נראה ונגלה להם בחי'
האין האלקי השופע תמיד, וענין יצ"מ הוא שיצאו ממצרים וגבולים המעלימים
ומסתירים עד שהכירו בבחי' ראי' איך שמי ברא אלה הוא בחי' האין האלקי
המהות תמיד מאין ליש כו' ולכן נא' כי בו יצאת ממצרים, פי' בו בבחי'
שעורה, כי זה השער לה' שבחי' שעורה שיעור ה"א הוא השער והמבוא
הראשון אשר בו נתחברו נש"י לאלקות בצאתם ממצרים וכדכתיב בזאת
יבא אהרן אל הקדש, ופי' בזהר דא תרעא לעלאה, שהוא בחי' השער והפתח
הראשון, ובעבודה הוא בחי' יראה, וכמארו"ל (שבת דל"א סע"א) כל אדם
שיש בו תורה ואין בו יר"ש דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות
ומפתחות החיצוני' לא מסרו לו בהי' עייל, שהיראה היא בחי' מפתחות
החיצוניות הוא בחי' השער הראשון אשר דרך בו נכנסים לדבקה בו ית' כו', והוא
כי השעורה אביב, וכתוב למועד חדש האביב, פי' אביב הוא נוטריקין אב
י"ב, פי' אב קאי על הקב"ה דכתיב כי אתה אבינו, י"ב הוא בחי' י"ב בקר
והים עליה' מלמעלה, ד' חיות המרכבה וכ"א כלול מג' שורש י"ב שבטים,
ותיבת אביב מורה על החיבור בחי' י"ב שבטים לבחי' אב הוא הקב"ה
דכתיב ב' כי אתה אבינו, כי אביב ל' חיבור, מל' קישות שהתליו באבי', פי'
באבי', בעודו מחוברת לקרקע, וכתוב שבעת ימים תאכל מצות למועד חדש
האביב, פי' שע"י אכילת לחם מצה עי"ז נעשה בחי' האביב החיבור דנש"י
לאלקות, כי הנה אמרו"ל אין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן,
וע"י שטעם טעם דגן עי"ז קורא אותו אביו, והגם כי אינו מבין למה הוא
אביו כמו הגדול שמבין שהוא אביו מפני שהולידו מ"מ הרי קריאתו שקורא אבא
הוא בגעגועים עוד יותר מכמו הגדול שמבין כו', וזה נעשה ע"י טעימת טעם
דגן מחמשת מיני דגן, והוא בגשמיות, וכמו"כ יובן ברוחניות, שע"י אכילת
מצה עי"ז מתחזק הקריאת אבא לאבינו שבשמים, דהנה מצה וחמץ המה
אותיות שוים שהפרש רק שחמץ הוא בחי"ת ומצה בה', והיינו שלחם חמץ
הוא בחי' הגבוה והתנשאות שמעלים ומסתיר על האין האלקי השופע מאין
ליש, משא"כ מצה הוא בחי' לחם שבבחי' ביטול ושפלות שאינו מסתיר על
האין האלקי המהות תמיד מאין ליש, ואדרבה ע"י אכילת מצה מתחזק

בחי' ההשגה בבחי' מי ברא אלה, שכמו הלחם בגשמיות לבב אנוש יסעד כמ"כ לחם דמצה סועד לבב אנוש להתחזק בבחי' ההכרה כאילו רואה ממש בחי' מי ברא אלה, הוא בחי' האין האלקי המהוה מאין ליש כנ"ל. והו' שע"י לחם מצה נעשה מועד חדש האביב חיבור אב י"ב כו'. ועו"ל אביב מל' אב, שפסח הוא אב לכל המועדים, שהגם ששבועות וסוכות גבוהים יותר ממנו מ"מ א"א לבא לבחי' שבועות וסוכות כ"א שתחלה יהי' חג הפסח, והרי הוא האב לכל המועדים, שפסח הוא בחי' הפתח הראשון, כמ"ש ופסח ה' על הפתח, שהוא הפתח והמבוא הראשון. וכנ"ל בענין כל אדם שיש בו תורה ואין בו יר"ש שדומה לגזבר כו' בהי' עי"ל, שזה השער לה' דא תרעא כו' והו' ענין תבואתה בחי' תבואת ה' היא בחי' שעורה שיעור ה', דבהבראם בה' בראם בחי' יראה כו'.

והחג הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע בשדה שחג השבועות נק' חג הקציר קציר חטים, כמ"ש וחג שבעת תעשה לך בכורי קציר חטים (בפ' תשא פ' ל"ד פסוק כ"ב) שהוא זמן הבאת בכורים, שלפי פ' ר"ש בפ"ה דחלה משנה יו"ד שתי הלחם בכורי' אקרי, וכן פ' רש"י בחומש. ולמאי לדמתנן בעצרת על פירות האילן יתכן ג"כ שהרי חטה יש דיעה בגמר' שמין אילן הוא, שהרי ר' יהודה סובר אילן שאכל אדה"ר חטה היתה בפ"ו דברכות דף מ"ם סע"ב. ושורש ענין בחי' הגילוי דשבועות שהוא בחי' פרי האילן הוא דכתיב כי האדם עץ השדה שנמשל בחי' אדם לעץ השדה, וכתיב זאת התורה אדם שהתורה הוא בחי' אדם, והיא בחי' עץ חיים אילנא דחייא כמ"ש עץ חיים היא למחזיקים בה, ונמשלת לבחי' אדם שכמו באדם יש רמ"ח אברים ושס"ה גידים כן בתורה יש רמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת, שרמ"ח פקודין הן רמ"ח אברים דמלכא, בחי' אדם שעל הכסא, ושס"ה ל"ת שס"ה גידים כו', כמ"ש מזה במ"א. והנה כמו שאנו רואין שהארת הנפש המח' את הגוף הוא מתאחד עם הגוף ביחוד גמור, משא"כ הארת הנפש שמאיר בדבור אם שהיא ג"כ מכוחות הנפש, מ"מ הרי הדבור נראה כמו שנפרד מן האדם, וממילא הארת הנפש שבבחי' הדבור יותר מועט מן הארת נפשו להחיות גופו. וכנודע ממ"ש במ"א בענין ההפרש בין ג' לבושים דמחדומ"ע לבחי' גופין, עי' בד"ה אוא"ס אור ושם. ועד"ז יובן ההפרש בין פסח לשבועות, שהגם שבפסח הי' גילוי בחי' שאו מרום עיניכם בבחי' וראו מי ברא אלה בחי' ה' דבהבראם, הוא בחי' דבר ה' האין האלקי ששופע תמיד מאין ליש, עכ"ז הנה הוא מה שהוא מקור לעולמות בי"ע נבראים בע"ג ונפרדים, כמ"ש ומשם יפרד והי' לד' ראשים, הם ד' מחנות שכינה כו'. אבל בחג השבועות הי' מ"ת, שע"י בחי' רמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת עי"ז נמשך ונתגלה מבחי' אוא"ס ב"ה עצמותו ומהותו שלמעלה מבחי' שורש ומקור להתהוות עולמות דבי"ע כו', שז"ע מה שנק' התורה בשם אדם שרמ"ח פקודין הם רמ"ח איברי' דמלכא שבהם וע"י מתגלה אוא"ס ב"ה בחי' ועל הכסא דמות כמראה אדם. וכתיב כי האדם עץ השדה הוא בחי' וא"ו אילנא דחייא עץ חיים היא למחזיקים בה, ועל בחי' וא"ו זה נא' ונתתם לי את אמת, ואמרו בזהר דא את וא"ו בחי' אילנא דחייא דכתיב ב' אח"כ והחיתם את אבי כו' (יהושע א' ג' פסוק י"ב י"ג) שהוא

בחי' וא"ו דהנורא אל עליון בחי' בריח התיכון המכריח מן הקצה אל הקצה. וז"ע תבואתו בחי' תבואות וא"ו, שהוא כעין קדוש בוא"ו דכתיב קדוש קדוש קדוש ה' צבאות, פי' בכדי שיהי' בחי' ה' צבאות אות הוא בצבא דילי' בחי' ה' אחרונה שהיא מקור לעולמות בי"ע בחי' צבא דילי' צל"ת ג"פ קדוש, פי' איך שהוא ית' קדוש ומובדל מבחי' זו, והיינו נגד ג' אותיות יה"ו דשם הוי' שקודם אות ה' אחרונה כו'. ועש"ז נק' הקב"ה, ברוך הוא בחי' ממכ"ע בחי' ה' אחרונה, קדוש הוא בחי' סוכ"ע, הוא בחי' וא"ו ונמצא כי ע"י התורה נמשך בחי' אוא"ס עצומ"ה בחי' סוכ"ע כו'. וזהו שנק' חה"ש בשם קציר חטים כי חטה גימט' כ"ב היינו בחי' כ"ב אתון דאורייתא שבהם וע"י נמשך אוא"ס ב"ה עצומ"ה, שעז"נ נגילה ונשמחה בך, כך הוא בחי' אוא"ס ב"ה עצמותו ומהותו וגם כך הוא כ"ב אותיות, והיינו שע"י כ"ב אותיות התורה עי"ז נמשך מבחי' אוא"ס ב"ה עצומ"ה.

אך עדיין צ"ל הלא ביו"ט אסור לקצור ואיך נק' חגה"ש בשם קציר חטים כמ"ש וחג הקציר. אך הענין הוא דקאי על בחי' הקצירה שברוחניות. דכתיב עיניך בשדה אשר יקצרון (רות ב' ט.), ופי' בזהר ובמד"ר עיניך קאי על הסנהדרין שנק' עיני העדה, ע' בזה"ב ויקהל דרי"ח ע"א, ונק' הסנהדרין בשם עיניך. שכמו שאנו רואים באדם שכל הרמ"ח אברים נגזרים אחר העינים ולכן הציווי והאזהרות הוא על העינים ביותר כמ"ש ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זוני', ואמרז"ל עינא ולבא תרין סרסורין, העין רואה כו' והלב חומד, וכ"ז שלא ראה העין אינו שייך החמדה בלב, ונמצא כי העיקר הוא העינים, וזהו שאה"כ תנה בני לבך לי ועיניך דרכי חצרנה (במשלי כ"ג כ"ו) שכיון שתתן לי לבך ועיניך ממילא תנצור דרכי כו' הם דרכי התומצ. ונמצא כי כל הרמ"ח אברין נגזרין אחר העינים, כי יש מצות התלוי' בשארי רמ"ו אברי' וכולן נגזרין אחר הלב והעינים, והעיקר העינים, כמו"כ נק' הסנהדרין עיני העדה שכל העדה נגזרין אחריהם, ועז"ל פי' מה שנק' הסנהדרין בשם עיניך ע"ש הכתוב לבכתני באחת מעינים שהקרי הוא באחת מעינים והכתיב הוא באחד מעיניך, כי פי' עיניך הוא כענין עיניך יונים כמשל זיווג היונים הוא מה שמסתכלים זע"ה, כמו"כ יובן בענין הסנהדרין שכל עבודתם הי' בבחי' לאסתכלא ביקרא דמלכא, וזהו הי' עיקר התענוג שלהם, ועז"נ עיני האדם לא תשבענה כו' מבחי' התענוג דהסתכלות ביקרא דמלכא כו'. ומה שהכתיב הוא באחד והקרי באחת היינו אם עבודתם בבחי' לאסתכלא ביקרא דמלכא נמשך מבחי' יחז"ת או הוא באחת מעיניך, ואם עבודתם בבחי' לאסתכלא ביקרא דמלכא הוא מבחי' יחז"ע אזי הוא כפי הכתיב באחד מעיניך, כי אחד הוא בחי' יחז"ע כו'. ועש"ז זה נק' הסנהדרין עיניך כו'. ופי' עיניך בשדה כו', שדה היא ציון כמ"ש ציון שדה תחרש, וכת' וירא והנה באר בשדה ואמרז"ל בו ציון, וכתיב כריח שדה אשר ברכו ה', וע' במד"ר פ' קדושים פכ"ד ע"פ ישלח עורך מקדש ומציון כו', שאר"ל שכל טובות וברכות ונחמות שהקב"ה עתיד ליתן לישראל אינו אלא מציון, ישועה מציון שנא' מי יתן מציון ישועות ישראל (תילים י"ד ז) תורה מציון שנא' כי מציון תצא תורה (ישעי' ב' ג'), ברכה מציון שנא'

יברכך ה' מציון (תילים קל"ד ג), וכתוב כטל חרמון כו' כי שם ציוה ה' את הברכה (תילים קל"ג ג). ולפי ערך בחי' עיניך, הוא בחי' ההעלאה בבחי' לאסתכלא ביקרא דמלכא לפי ערך זה נמשך בחי' כשדה אשר יקצרון הוא בחי' התשלום גמול הנמשך מבחי' ציון שנק' שדה, היא ההמשכה שנמשך מההעלאה שע"י עיניך, וכדכתיב זרעו לכם לצדקה קצרו לפי חסד (בהושע י' י"ב) ומשמע בגמרא סוכה דמ"ט ע"ב שקצרו לפי חסד הוא בחי' התשלום גמול של הצדקה, וכמשל הקצירה בגשמיית שמקצירת התבואה עושי' לחם שהוא מה שמקבלים מן השדה כן ענין הקצירה ברוחניות הוא התשלום גמול הנמשך מבחי' ההעלאה שנמשך ע"י העלאת העינים, הוא בחי' העבודה בבחי' לאסתכלא ביקרא דמלכא כו', ובחי' קצירה זו שברוחניות שע"י העלאת בחי' עינים הנה קצירה זו הוא ברגלים דוקא שהו"ע מצות ראי' שאמרז"ל בריש חגיגה מה ליראות בשתי עיניו של מקום כך לראות כו', והיינו כמארז"ל במד"ר בסוף שה"ש בשעה שישראל עושי' רצונו של הקב"ה מביט עליהם בשתי עיניו הה"ד עיני ה' אל צדיקים (תילים ל"ד ט"ז) ובשעה שאין עושי' רצונו של הקב"ה מביט * עליהם בעיניו אחת הה"ד הנה עין ה' אל יראיו (תילים ל"ג י"ח). היינו כי יש ב' השגחות, הא' היא ההשגחה מבחי' שם אלקים, בחי' יח"ת, והא' היא בחי' שם הוי' יח"ע, ולכן כשאין עושי' רצונו של הקב"ה מביט להם בעין אחת הוא בחי' יח"ת דש' אלקים, וכשעושי' רצונו של הקב"ה מביט עליהם בשתי עיניו בחי' יח"ע ויח"ת, וממילא נמשך עוד בחי' היותר גבוה, ע' בלק"ת בביאור ע"פ כי תשמע בקול בהג"ה שבין שני חצאי עגולים, וז"ע הקצירה שברוחניות שחה"ש נק' חג הקציר היא בחי' הקצירה שנמשך מבחי' שדה זה ציון ע"י העלאת בחי' עיניך בחי' לאסתכלא ביקרא דמלכא דסנהדרין שהם עיני העדה שכל העדה נגררי' אחריהם כו', וזהו בד"כ בכל ישראל הסנהדרין הם עיני העדה וכל העדה נגררים אחרי', כמו שרמ"ח איברים שבאדם נגררי' אחר העינים כנ"ל. וכד"פ יש בחי' זו בכא"א מישאל, שע"י ההעלאה שלו בעבודה בבחי' לאסתכלא ביקרא דמלכא בק"ש באחד ואהבת כו', לפי ערך זה נמשך הקצירה הוא בחי' והי' הדברים האלה בד"ת הכתוב מדבר, שלפ"ע זה נמשך בחי' המשכת התורה, כי על התורה מברכין גותן התורה גותן ל' התה שבכ"י יש בחי' המשכת התורה, ולפ"ע ההעלאה שלו נמשך ההמשכה כו', וכמו בסנהדרין יש קרי וכת' באחת מעיניך ובאחד מעיניך, כמו"כ בכא"א מישאל בעבודתו שבכ"י יש ג"כ ב' בחי' אלו, היינו בחי' אחד ובחי' ועד שאם עבודתו בבחי' לאסתכלא ביקרא דמלכא נמשך מהתבוננות בחי' ועד שהוא בחי' יח"ת אזי הוא כמו באחת מעיניך שבסנהדרין כו', ואם נמשך מבחי' אחד יח"ע אזי הוא כמו באחד מעיניך כו', וכנ"ל שאחד הוא בחי' יח"ע כו', אך כדי לבוא לבחי' זו דחגה"ש צ"ל תחלה בחי' פסח בחי' שעורה שיעור ה' דבהבראם בה' בראם בחי' יראה, וכמארז"ל כל אדם שיש בו תורה ואין בו יר"ש דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצוניות לא מסרו לו בהי' עייל, שהיראה הוא הפתח הראשון כו', דא תרעא לאעלאה כו'.

בכ"י: ליכא תיבת מביט.

והג האסיף בצאת השנה באספך את מעשיך מן השדה, שחג הסוכות נק' חג האסיף. הנה ארז"ל מכריו ר' ינאי חבל על מאן דלית ל' דרתא ותרעא לדרתא עבד, ופי' רש"י ביומא פ' בא לו דף ע"ב ע"ב, שהתורה היא שער ליראה שהיא הדרתא, וא"כ צ"ל הלא בשבת דף ל"א אמרו יחד כל אדם שיש בו תורה ואין בו יר"ש דומה לגזבר כו' מכריו ר' ינאי חבל על מאן דלית ל' דרתא ותרעא לדרתא עבד, ואיך מדמה תחלה למפתחות הפנימיות ויראה למפתחות החיצוניות, ואח"כ בהיפך שהתורה היא השער ליראה ונמצא שהיראה היא יותר נעלה מן התורה, ובאמת כן משמע ממ"ש ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה' אלקינו (בפ' ואתחנן וא"ו כ"ד) שמשמע שגם התורה הנק' חוקים הם ג"כ רק הקדמה בכדי לבוא לבחי' יראה, אך הענין שיש שני בחי' ביראה, בחי' יר"ת ובחי' יר"ע, וע"ז אמרז"ל אם אין חכמה אין יראה ואם אין יראה אין חכמה במשנה י"ז פ"ג דאבות (וע' בתוספות יו"ט שיש גורסין אם אין יראה אין חכמה ואם אין חכמה אין יראה, וכ"ה הגירסא בס' דרך חיים), והיינו כי בחי' יר"ת היא כמארז"ל במשנה ט' פ"ג הנ"ל כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקימת, פי' יראת חטאו שירא שלא ימרד בהקב"ה ולא יפגם ח"ו במחדומ"ע, וזהו היראה שהיא מפתחות החיצוניות וע"ז חכמתו מתקימת היא בחי' חכמת התורה, וע"ז אמרו אם אין יראה אין חכ', כי כל שחכמתו קודמת ליראת חטאו אין חכמתו מתקימת, ולכן אם אין יראה קודם אין חכ' שאינה מתקימת כו', אבל יש בחי' יר"ע שע"ז אמרו אם אין חכמה אין יראה, שבכדי לבוא לבחי' יראה זו זהו ע"י הקדמת החכמה היא חכמת התורה כו', והתורה היא שער ומבוא לבא לבחי' יראה זו, ועל בחי' יראה זו הכריז ר' ינאי שחבל על מאן דלית ל' דרתא, הוא היראה, ותרעא לדרתא עבד, כמו שפי' רש"י שהתורה היא שער ופתח לבחי' יראה, וצ"ל שזהו לבחי' יראה זו דיר"ע, והיינו כי הרמ"ז פי' ר"פ וישב ופ' אחרי שהוא נמשך מגבורה דעתיק, יראה גימ' גבורה והוא המלוכש בבחי' מו"ס, שמשם המשכת בחי' מזלי' שהוא מקור המשפיע לתורה שלפנינו דמחכמה נפקת, ועיין באגה"ק דכשהאדם עוסק בתורה דיוקנו עוסק למעלה בתורה, היינו התקשרות מזלי' של הנשמה במקור התורה, וע"ז נמשך יראה עילאה הנ"ל להיות מה להלן באימה וביראה אף כאן באימה וביראה, וע"ד כמו שבמ"ת פרחת נשמתן על כל דיבור כו' כמו"כ בלימוד התורה תפול עליו אימה ופחד מהדר גאון עוזו, וכמ"ש ובאו במערות צוריי מפני פחד ה' כו', ועפ"ז יובן ג"כ מה שנק' התורה תורת משה, כי במשה נא' ונחנו מ"ה הוא בחי' ביטול דמ"ה ואורייתא מחכ' נפקת שהיא בחי' כח מ"ה, ע"י בפרדס שער כ"ג הוא שער ערה"כ פ"ח בפ"י כח מ"ה, ולכן התורה דמחכ' נפקת נק' ע"ש משה בחי' מ"ה בעצם, וע"י בחי' התורה יכול כל אדם לבוא לבחי' מ"ה בעצם הוא בחי' הביטול שבחכ' מבחי' יר"ע הנ"ל.

בשוה"ג בגוכי"ק: דרתא פי' רש"י חצר, כי תרגום של חצר דרתא.
בשוה"ג בגוכי"ק: ע' בביאור מסעי מענין תורת ה' ובתורתו, ובתו"א
בביאור כי אתה נרי חכ' שלמעלה מכתר, וי"ל שע"י בחי' תורה זו מתעלים
נש"י לבחי' קדש.

והנה חגה"ס הוא בימי' נוראי', שנק' ימים נוראים ע"ש היראה, ואז מאיר ומתגלה הארה מבחי' יראה עילאה זו. ולכן נק' חג האסיף, שכמו אסיפת התבואה שמאספים הכל לבית או לאוצר או לחצר המשומר, כמו"כ חג הסוכות שהוא בזמן ימים נוראי' שמאיר ומתגלה אז הארה מבחי' יראה עילאה זו שנמשלה לדרתא, הוא חצר לפי' התרגום, כמו"כ פי' רש"י ביומא דע"ב הנ"ל, שלשם הוא קיבוץ כל התבואות דתבואת ה' ותבואת וא"ו כו'. וז"ע שארז"ל אין לו להקב"ה בעולמו אלא אוצר של יר"ש, שיש לפרשו על בחי' אוצר של יר"ש דיר"ע הנ"ל, וביאור ענין זה מה שנק' חגה"ס בשם חג האסיף, הנה נת' לעיל בענין שנק' התורה בשם אדם כמ"ש זאת התורה אדם, שכמו באדם יש רמ"ח אברין ושס"ה גידין, כמו"כ בתורה רמ"ח פקודין הם רמ"ח אברין דמלכא, ושס"ה גידים הם שס"ה ל"ת, וכתוב והחיות נושאות את הכסא, היינו שהם מגביהים את הכסא עם בחי' אדם שעל הכסא דכתיב ועל הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, לבחי' כי לא אדם הוא, והיינו כי בחי' אדם הוא בחי' ג' קוין, חסד דרועא ימינא, גבורה דרועא שמאלא, ולכן יש דין ומשפט בתורה, שאם פגם באיזה דבר תורה ע"י ביטול מ"ע ובעשותו אחת ממצות ה' אשר לא תעשנה ואשם יש דין ומשפט ע"ז כו', וע"ז נא' כי אבי ואמי עזבוני, (עי' בלק"ת בד"ה שובה השני ספ"ג) אבי ואמי הם תושב"כ ותושבע"פ, וכשפגם בתושב"כ ובתושבע"פ ח"ו ואוי אבי ואמי עזבוני, מ"מ וה' יאספני, היינו בחי' אוא"ס ב"ה שלמעלה מבחי' התחלקות ג' קוין, כי מחכמה ולמטה הוא בחי' התחלקות קוין, ולכן יש בחכמה קצת דין כמ"ש החייט, אבל למעלה מבחי' חכ' לא יש בחי' התחלקות קוין ומשם נמשך להיות ונשא עון ועובר על פשע ע"י התשובה מעומקא דליבא, שמאסף ומקבץ כל חלקי נפשו לבחי' שלמעלה מהתחלקות כו', בבחי' צעקה פנימיות, שז"ע עשי"ת ימי תשובה שאומרים אז מזמור ממעמקים קראתיך ה', שע"י בחי' עומקא דליבא קורא וממשיך ש' הוי' מחדש להיות נמשך יהי רצון כו', וזהו וה' שלמעלה מהתחלקות קוין שמחכ' ולמטה יאספני, (וע' בביאור וקיבלו היהודים וקיבל ל' יחיד שלמעלה מהתחלקות), וזהו שנק' חג הסוכות שאחר ר"ה ויוהכ"פ ימי תשובה בשם חג האסיף, שהוא בחי' האסיפה דכתיב ואספת דגנך ותירושך ויצהריך, דגנך הוא בחי' גליא שבתורה, ותירושך הוא בחי' אגדות שבתורה ותירושך הוא בחי' פנימיות התורה רזין דאורייתא, לאסוף אותם לבחי' שלמעלה מהתחלקות קוין כו', שע"ש זה נק' חג האסיף שמאספים התבואות לשם, ובכ"ז יתורץ מה שהמועדים נק' ע"ש התבואות, שהתבואות הם התבואות שברוחניות, בחי' יראה ותורה שהם תבואת ה' ותבואת וא"ו, וחג הסוכות הוא זמן האסיף כו', וישראל הם ראשית תבואתה, היינו כמו שהזריעה היא בארץ דוקא שבארץ מלוכש כח הצומח להצמיח, כמו"כ בישראל דוקא יכול להיות הצמיחה דתומ"צ, כמ"ש כי תהי' אתם ארץ חפץ, שהרי המלאכים בקשו התורה ולא ניתן להם, וגם אוה"ע אם יקיימו התורה לא ימשיכו כלום, והיינו כמו שבארץ יש מקומות שראוי לזרוע ויש מקומות שאינם ראויים לזריעה כמו ארץ המדבר שאינו ראוי לזרוע, כמו"כ יובן שגש"י דוקא הם הארץ חפץ, פי' ארץ טובה ששם יכול להיות הזריעה והצמיחה

ותומ"צ כו'. וגם פי' ארץ חפץ שנש"י הם הארץ שבהם יוכל להיות הצמיחה דבחי' חפץ הוי' הוא בחי' התורה דכתיב בה' חפץ כו' יגדיל תורה כו'. שהגדלת חפץ זה הוא בנש"י דוקא שלכן נק' ראשית תבואתה כו'.

ומעתה יובן ענין קדש ישראל. דהנה לפי' התד"א שמפרש ראשית תבואתה שנש"י הם ראשית לפי שבשני דברים שיש בעולם תורה וישראל ישראל קדמו, וכן לפי המד"ר דמח' של ישראל קדמו לכ"ד אפילו לתורה ג"כ, שהרי בכל התורה כתיב צו את בני' דבר אל בני', א"כ זהו מעלתו מצד שורש נשמתו שעלו במח' תחלה היינו בבחי' מח' הקדומה בחי' א"ק. ולפי"ז מהו עלייתה ע"י ירידת הנשמה בגוף שהיא ירידה שלצורך עלי' כו'. אך הענין הוא כמשא"א נשמה שנתת בי טהורה היא ומה שעלו במח' היינו בבחי' מח' הקדומה שהוא בחי' א"ק ה"ה בחי' אדם דבריאה דכלליות כנודע מענין ג' בחי' אדם כו'. אבל ע"י ירידתה בגוף וע"י העבודה בבחי' אתכפא ואתהפכא מחשך הגוף ונה"ב באה לבחי' קדש שלמעלה מבחי' טהור וכמ"ש ואנשי קדש תהיו, שעליה בבחי' קדש שלמעלה מבחי' קדוש בוא"ו. וזה קדש ישראל בחי' קדש שלמעלה מבחי' קדוש. ולכן עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש, קדוש הוא בחי' קדוש וא"ו בחי' המשכת אוא"ס בעולמות. ולהיות כי נש"י יתעלו בבחי' קדש לכן המלאכים יאמרו לפניהם קדוש להמשיך המשכות אוא"ס ב"ה בעולמות. וזהו קדש ישראל כו' ראשית תבואתה שיתעלו מבחי' ראשית תבואתה לבחי' קדש עד איהי וחייהי חד. ע' בלק"ת בד"ה ושמתי כדכד ובד"ה שבת שבתון.

שייך לד"ה קדש ישראל דת"ר

בענין מ"ש בתד"א שני דברים קדמו לעולם תורה וישראל וא"י איזהו מהן קדם אומר אני ישראל קדמו, וכ"מ במד"ר פ"א מחשבתן של ישראל קדמו לכל דבר. היינו לכל הו' דברים שחשיב שם במד"ר. וא"כ שורש נש"י מה שעלו במחשבה היינו במח' הקדומה דא"ק שהוא בחי' קדמון לכל הקדומים שנת' ענינו בד"ה רכב אלקים רבותים (כ"ח). ונדע כי ירידת הנשמה בגוף היא ירידה צורך עלי', וצ"ל מהו עלייתו עוד גבוה יותר מא"ק, וגם ע"י מה הוא עלייתו. דבכ"מ נת' שעלייתו הוא ע"י עבודת התומ"צ, אבל מאחר שישראל קדמו בשורשן היתכן שיתעלו ע"י דבר היותר נמוך משורשם, ומזה עצמו יובן שהתורה קדמה שהרי ישראל מתעלים ע"י התומ"צ. אך הענין הוא דהנה בזה"ק דט"ו הביא בשם הע"ח שער שבה"כ שיש לעילא מגלגלתא דא"ק כדוגמת עתיק, וזהו אצי' דכללות, והיינו כי הגם שבה"פ נחשבים ד' עולמות אבי"ע, אמנם בכללות העולמות הם רק ג' בחי' כמשנ"ת מזה בד"ה ג' בחי' אדם, והיינו כי אצי' בכלל הוא רק בחי' אדם דעשי', ועולם העקודים הוא

בחי' אדם דיצירה, וא"ק הוא בחי' אדם דבריאה. וא"כ גם לפי מה שישראל עלו במחשבה ומחשבתם קדם לכל דבר ואפי' לתורה כמ"ש בפירוש בתנ"א הג"ל מ"מ הוא רק במח' הקדומה דא"ק דכללות שהוא בחי' בריאה דכללות, והעלי' הוא לבחי' עתיק, שיש לעילא מגולגלתא דא"ק שזהו בחי' אצי' דכללות. אך ע"י מה מתעלים הלא מח' של ישראל קדמה לכל דבר ואיך יתעלו ע"י התומ"צ שהם באו במח' אח"כ. אך הענין הוא שזהו ע"י שישראל מקיימין תומ"צ. ונמצא כי עליית ישראל היא ע"י עבודתם עצמם דוקא, ומה גם כי המצוה בלא העשי' אינו מצוה כלל, כמו תפילין כשמונחים על השולחן אינם רק תשמישי קדושה ולא מצוה, וגם עכומ"ז שיניח תפילין אינו מצוה כלל. א"כ מעלת המצוה הוא כשישראל מקיים אותם. ונמצא כי אין עליית נש"י ע"י המצוה לבד שנצטרך לומר שהתומ"צ קדמו להם כ"א שעלייתם הוא ע"י שישראל עושה המצוה ומקיים רצה"ע שזה א"א כ"א ע"י הירידה בגוף דוקא, שהנשמה קודם התלבשותה בגוף א"א לה לקיים המצוה כמו שהם נתלכשו בדברים גשמי', ולכן ע"י ירידת הנשמה בגוף בכדי לקיים רצה"ע ב"ה וע"י מעלת ישראל המקיימי' התומ"צ ע"י מתעלים מבחי' א"ק אדם דבריאה, שרשם שעלו במח' לבחי' ע"ק שלעילא מגולגלתא דא"ק שזהו בחי' אצי' דכלליות. וע' בלק"ת בסוף הביאור על מאמר שבת שבתון בענין יכול כמוני, מה שהביא בשם כהנאריז"ל בפי' הרח"ו שיש בחי' ע"ק לעילא מג' רישון, וע' בד"ה מי יתנך כאח לי (ל"א).

איש • כי יפליא — מופלא הסמוך לאיש.

רמב"ן ר"פ קדושים קדש.

ח"ה שער הפרישות רפ"ב.

ביאור מטות בפ"ב.

בענין קדש עצמך במותר לך העיקר הולך אחר הכוונה, אם מכון בכדי שיוכל ללמוד ולהתפלל, הנה האכילה ובגדים נאים ודירה רחבה מרחיבי' דעתו, ומוסיפים להרחיב דעתו ולהגבה לבו בהשגת אלקות והתפעלות אהוי"ר. ואם מכון לתאוות נפשו אזי מורידו ח"ו לג"ק. זהו קדש עצמך במותר לך, שגם במותר לך יהי' בו השראת קדושה כו'.

מאור"א פ"ה חסיד חכ' חסידה בינה.

להתענות עשי"ת ש"ע או"ח תקפ"א ס"ב. תר"ג פת עכו"ם.

(*) נכתב בגליון בפ"ע.

בס"ד, ש"פ מו"מ, למ"ד.

וידבר משה אל ראשי המטות כו' זה הדבר כו' איש כי ידור נדר כו'. וצ"ל שורש ענין הנדרים, הלא אמרו"ל יבירושלמי רפ"ט דנדרים תובא בח"פ להרמב"ם פ"ד, א"ר ר' דימי בשם ר' יצחק לא דין מה שאסרה לך התורה אלא שאתה מבקש לאסור עליך דברים אחרים. ולפי"ז צ"ל שורש ענין מעלת הנדרים, וגם איך ע"י הדיבור שלו יש ביכולתו לאסור דברים המותרים, ואם יש כח בדבורו לאסור דברים המותרים איך החכם ע"י דבורו ביכולתו להתיר דבר הנדור כו'.

והענין יובן בהקדם תחלה שורש ענין היתר ואיסור מהו. והוא כי שורש ההיתר הוא מק"נ שמעורב טו"ר, ושורש דברים האסורים הוא מגקה"ט לגמרי. ונמצא כי ק"נ הוא ממוצע בין עולמות דקדושה לגקה"ט, כי מעולמות דקדושה אין ביכולת גקה"ט לקבל שום יניקה אם לא ע"י אמצעית ק"נ, ולכן הוא מעורב טו"ר כמו הממוצע שכלול מב' הבחי'. וזהו שמצינו בערלה שצוה לנו שלש שנים יהי' לכם ערלים לא יאכל ובשנה הרביעית יהי' כל פריו קדש הילולים (בפ' קדושים י"ט כ"ג כ"ד). והיינו כי ג' שנים הראשונים הם כנגד גקה"ט לגמרי, לכן לא יאכל, אבל בשנה הרביעית שהיא כנגד ק"נ אז מהני פדיון, שע"י הפדיון נכלל בקדושה. וזהו שנק' ק"נ בשם להט החרב המתהפכת, שפעמים מתהפכת ליכלל בקדושה, ופעמים להיפך כו'. ומאחר ששורש כל מאכלים המותרים הם מק"נ, לכן כשאוכל המאכל בכדי שע"י כח האכילה יוכל ללמוד ולהתפלל הרי הוא מעלה המאכל מבחי' ק"נ להכלל בקדושה, ואז מיתוסף לו חיות מהמאכל, ע"ד שא"ר נחמן עד לא אכילנא בישראל דתורא לא צלאי דעתאי, הרי שע"י המאכל ניתוסף כח שכלו. והוא כי באמת שורש המאכל הוא גבוה מאד נעלה, כידוע ממארו"ל אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר גדל, וכ"ש בע"ח כו'. ושורש שרשם הוא מבחי' עולם התהו שקדם לעולם התיקון. ולכן כשאוכל המאכל בכדי שיוכל ללמוד ולהתפלל שז"ע מ"ש צדיק אוכל לשבוע נפשו אז המאכל מוסיף חיות וכח ועוז באדם דתיקון כו'. אבל אם אוכל לתאוות נפשו אז ע"י אכילה כזו מוריד המאכל מק"נ לגקה"ט, וכענין שארו"ל ברכות ל"ג א' מלי כריסי' זינא בישא, ע' בפרש"י שם. שזהו אפי' כשאוכל דברים המותרים, וכעין דכתיב וישמן ישורן ויבעט שמנת עבית כשית, פי' כשית בשין שמאלית הוא כמו כסית בסמך, שע"ז מכסה ומסתיר ומעלים על בחי' אור ה' וקדושתו עד שנעשה בבחי' ערלת לב כו' כמ"ש מזה במ"א. וכן כתיב וישב העם לאכול ושתו, מה נאמר אח"כ, לך רד כי שחת עמך כו' סרו מהר כו' (בפ' תשא ל"ב ו"זח). וזהו שאה"כ כי דור תהפוכות המה בנים לא אמן במ' (בפ' האזינו ל"ב כ') ופי' רש"י אמן ל' אמונה כתרנומו אמרו בסיני נעשה ונשמע ולשעה קלה בטלו הבטחתם ועשו העגל. והיינו כי אמן הוא מל' חזק מל' חזקת' יתד במקום נאמן, הא אם אינו חזק הוא נק' דור תהפוכות מל' הפכפך דרך איש וזר (במשלי ס"י כ"א ח'), שהיא בחי' ק"נ שפעמים מתהפכת לקדושה ופעמים להיפך, וזהו להט החרב המתהפכת כו'. וע' מפסוק הפכפך דרך איש וזר, ופסוק כי דור תהפוכות במד"ר ריש רות

בשוה"ג בגוכי"ק: אר"נ כל כמה דלא שתינא רביעתא דחמרא לא צלאי דעתאי עירובין ס"ד א'.

ע"פ ויהי בימי שפוט, דף מ'. ובכלל קאי פסוק כי דור תהפוכות על המרגלים שבעת ששלחם משה הי' צדיקים אנשי שם, ואח"כ נתהפכו להיות רשעים גמורים כו', שזהו מפני הרע דק"ג שנהפך להיות רע גמור כו', ע' בסש"ב פכ"ט. זהו שנצטוונו והתקדשתם והייתם קדושים (בפ' שמיני י"א מ"ד), ופי' רש"י והתקדשתם קדשו עצמכם למטה והייתם קדושים שאקדש אתכם מלמעלה. וזהו כענין שאמרז"ל ביבמות דף כ' גבי שניות לעריות, קדש עצמך במותר לך, והיינו להמשיך בחי' קדוש במותר. ופי' קדש הוא בחי' חכמה, והיינו ע"י חכמת התורה שעני"ז ממשיכים מבחי' קדוש בבחי' מותר, ולכן אמרז"ל באבות פ"ג משנה ג' שלשה שאכלו על שולחן א' ולא אמרו עליו ד"ת כאילו אכלו מזבחית מתים, אבל שלשה שאכלו על שולחן א' ואמרו עליו ד"ת כאילו אכלו משולחנו של מקום ב"ה. והיינו כי ע"י התורה ממשיכים מבחי' קדוש בבחי' מותר כו'.

(ב) ומעתה צ"ל שורש ענין הנדרים, שלכאור' הלא דייך מה שאסרה תורה, אלא שאתה מבקש לאסור דברים המותרים כו'. אך הענין הוא דמעתל הנדרים הוא כמארז"ל באבות פ"ג מ"ג נדרים סיג לפרישות, ופי' בס' מדרש שמואל שענין פרישות הוא מילי דחסידותא יעו"ש. ופי' וענין מילי דחסידותא הוא כי בד"כ יש ד' מדריגות, צדיק ובינוני ורשע וחסיד, שחסיד גבוה במעלה ומדריגה גם מבחי' צדיק כמ"ש הרח"ו בשע"ק, ולכן מצינו שארז"ל ברכות דל"ב סע"ב על מתניתין דברכות רפ"ה חסידים הראשונים הי' שוהין שעה א', וכן מאחר שהי' שוהין ט' שעות ביום בתפלה תורתן האיך משתמרת ומלאכתן האיך נעשית, אלא מתוך שחסידים היו תורתן משתמרת ומלאכתן מתברכת, וכן כתי' וללוי אמר תומך ואריך לאיש חסידך. נמצא שמעלת החסיד גבוה מאד כו'. והיינו כי ג' בחי' צדיק ובינוני ורשע הוא כנגד ג' עולמות ב"ע, כמ"ש בפע"ח שער חגהמ"צ בענין ארבעה בנים ד"ת, חכם באצי', רשע בעשי', והיינו שבעשי' רובו רע ומיעוטו טוב והטוב מעורב ברע. ואפ"ל שזהו בלבדשי' דעשי', אבל בע"ס דעשי' לא יש בחי' הרע, כ"א בלבדשי' דעשי' רובו רע ומיעוטו טוב והטו"ר מעורבים זע"ז, ולכן זהו בחי' רשע שרובו רע, ועכ"ז מעט טוב יש בו שהרי הוא מתפלל בכ"י ומלא מצות כרמון כו'. ובינוני הוא כנגד עולם היצירה אשר שם מחצה טוב ומחצה רע, וצדיק כנגד עולם הבריאה אשר שם רובו טוב ומיעוטו רע והרע אינו מעורב בהטוב כ"א מובדלים זמ"ז. והגם שבסש"ב פ"י, שהצדיק הוא שאין בו בחי' רע כלל, אמנם לפי' הגמרא כל שיש בו רובו טוב ה"ה נק' צדיק. וחסיד הוא כנגד עולם האצי' אשר שם לא יגורך רע כלל, שלא יש אפי' מעט מזעיר בחי' הרע כו', וזהו ע"פ פשוט. וע"פ חסידות יש לפרש ההפרש שבין חסיד לצדיק, והוא בהיות ידוע שענין ק"ש הוא למסור נפשו באחד, ולכאורה צ"ל מהו שאומרים אח"כ ואהבת כו' בכל נפשך, וארז"ל במשנה ס"פ בתרא דברכות אפי' נוטל את נפשך שז"ע מס"נ, ומה"ע ב"פ מס"נ למסור נפשו באחד, ובכל נפשך. אך הענין יובן ע"פ מה שידוע שיש ב' בחי', שכינתא עילאה ושכינתא תתאה. ופי' וענין שכינתא עילאה ושכינתא תתאה הוא מה שנמשך מב' בחי' התבוננות אחד, ועד. אחד הוא בחי' יחו"ע, איך דכולא

קמי' כלא חשיב, ואני ה' לא שנית, שאתה הוא קודם שנבה"ע ואתה הוא לאחר שנבה"ע כלי שום שינוי ח"ו כלל וכלל. ומה שנראה העולם ליש ודבר זהו מחמת ריבוי ההעלמות והצמצומים וההסתרים עד שנראה ליש ודבר שז"ע מ"ש כי אל דיעות הוי' ד"ע וד"ת. ד"ת הוא שהבריא הוא יש ודבר ונתהווה מאין, והיינו מפני שלמטה אינו מושג למעלה יותר מבחי' האין המהווה היש כו'. אבל בחי' ד"ע הוא שלמעלה היש האמיתי ולמטה הוא אין וכולא קמי' כלא חשיב. וכאשר יעמיק דעתו בהתבוננות זו דבחי' יחו"ע, איך שקמי' כלא חשיב, אזי יבא לבחי' שכינתא עילאה, היא בחי' כלה עילאה, להיות בבחי' כליון מל' כלה שארי ולבבי דת"י ואשתצי גושמא. שהוא בחי' כליון כל הרצונות לכלל ולבטל באוא"ס ב"ה בבחי' ביטול במציאות כו'. אך הנה לא כל אדם יכול לבוא לבחי' ביטול זה דלמס"נ באחד בחי' ביטול במציאות, כמ"ש במ"א בענין אנשי יריחו ה' כורכים את שמע כו', לזאת התקינו לומר ועד שהוא בחילופי אתון אחד, הוא בחי' התבוננות דיהו"ת, ד"ת איך שהבריא הוא יש מאין, ומ"מ צריך להיות ביטול היש לאין כו'. ח"ע מס"נ דבכל נפשך, אפי' נוטל את נפשך, שהוא ענין מס"נ דביטול היש לאין כו'. ע"י התבוננות דועד בחי' יחו"ת, שכינתא תתאה, שהוא ג"כ בחי' כלה הוא בחי' כלתה נפשי לחצרות כו', שהיא ג"כ בחי' כלה, אבל אינו כמו כלה שארי ולבבי, כמ"ש מזה במ"א, וע' בלק"ת בשה"ש ד"ה שה"ש. וכמו שהפרש שבין ב' בחי' כלה אלו כן הוא ההפרש בין צדיק לחסיד, שצדיק הוא בחי' ביטול היש לאין כמו בחי' כלה ושכינתא תתאה שמוזה נמשך בחי' ביטול היש בנבראים דבריא. אבל חסיד הוא כמו בחי' שכינתא עילאה בחי' ביטול במציאות ממש כו'.

ג) ועפ"י יובן מה שפי' במד"ש על ענין נדרים סייג לפרישות, שה"ע מילי דחסידותא. פי' כי ענין הנדרים הוא מה שפורש א"ע מהמאכלים הוא לפי שענין בירור המאכלים הוא ענין ביטול היש לאין, וע"פ תורה שנתלבש בבריא באפשרי לברר את המאכל שיוכלל בבחי' אין, שז"ע היתור שאם יאכל אותו בכדי שיוכל ללמוד ולהתפלל אזי עולה מק"נ ונכלל בבחי' ביטול היש לאין. וזהו שאמרו בירושלמי לא דייך מה שאסרה לך התורה, היינו בחי' איסור לגמרי כנ"ל סי' א', אלא שאתה מבקש לאסור עליך דברים אחרים דק"נ ג"כ, הלא ע"פ התורה שנתלבשה בבריא באפשרי לברר זה שיוכלל בבחי' ביטול היש לאין, אמנם הנה כ"ז הוא כמדריגת הצדיק שהוא בחי' ביטול היש לאין דבריא, אך לגבי בחי' חסיד בחי' ביטול במציאות דאצי' הנה בירור זה דבירור המאכלים, בחי' ביטול היש לאין, הוא גשמי בערכו, וע"ד דוגמא שאמר משה מאין לי בשר, פי' שלעצם מעלת ומדריגת משה שהי' מבחי' מ"ה דחכמה כמ"ש ונחנו מה (ולכן התורה נק' ע"ש משה כמ"ש זכרו תורת משה עבדי, כי אורייתא מחכ' נפקת, ומשה הי' בחי' מ"ה דחכ' כמ"ש בד"ה קדש ישראל, וע' בפרדס בשער כ"ג הוא שער ערה"כ פ"ח, אות חכמה) לא הי' יכול להשפיל א"ע להשפיע בחי' בשר. והיינו שלעצם מעלת ומדריגת משה הנה בחי' בשר גם לאחר הבירור שהוא בחי' אתה ברשפי אש כמ"ש מזה במ"א לא הי' יכול להשפיל א"ע להשפיע בחי'

בשר להיותו תמיד בבחי' הביטול דמ"ה דחכ' כו', אלא ע"י אמצעות הע' זקנים שאמר לו הקב"ה אספה לי שבעים איש כו' ואצלתי מן הררח כו' ואתן על ע' איש הזקנים שהם היו למטה במדריגה מבחי' משה יהי' יכולים להשפיל בבחי' השפעת בשר היא אהבה ברשפי אש כו'. וע' בלק"ת בד"ה והי' מדי חדש, בענין יבא כל בשר כו'. ועד"ז יובן בשורש ענין הנדריים שלגבי מעלת ומדריגת בחי' חסיד הכירור דביטול היש הוא גשמי בערך לגבי ביטול דעולם האצי' כו'. וזהו שנא' וללוי אמר תומך ואורך לאיש חסידך, שאהרן הוא בחי' איש חסיד כו'. כי הנה נודע ההפך בין אהבה דאהרן לאהבה דאברהם, שבכלל, אהבה דאברהם הוא בחי' אהבת עולם, ואהבה דאהרן הוא בחי' אה"ר כו'. פי' אהבת עולם הוא האהבה שנמשכת מהתבוננות עולמות איך שנתהוו ריבוי עולמות עד אין שיעור, ובכעו"ע פרט' רבי' עד אין שיעור, ובטובו מחדש בכי"ת מע"ב, שבכל עת ובכל רגע נמשך חיות חדש להיות ולהחיות מאין ליש כו', אשר ע"י בחי' התבוננות זאת באה לבחי' אהבה היא בחי' אהבה דבכל נפשך בחי' ביטול היש לאין, ונק' נפשי איתיך בלילה, בחי' חשך העלם שנמשכה מהתבוננות מ"מ כל עולמים ל' העלם כו'. ואם שהיא ג"כ בחי' ומדריגה גבוה שהרי ז"ע מסי"ג דבכל נפשך אפי' נוטל כו', מ"מ ה"ז רק בחי' ביטול היש לאין, אבל ענין אהבה דאהרן הוא בחי' אה"ר שבלי גבול, אהרן אותיות נראה בחי' באורך נראה אור, ביטול במציאות, ולכן נק' איש חסיד, שממשיך בחי' ורב חסד כו'. וזהו מ"ש חסידה ברושי' ביתה, זפי' בזהר ויצא דקס"ג ע"א א"ת ברושים אלא בראשים, והיינו כי ביתה הוא בחי' בי"ע, ומל' דאצי' כמו שהיא באצי' הוא ג"כ בראשים ביתה כנודע שפנימיות מל' דאצי' כמ"ש באצי' היא בחי' כלת משה שכינת' עילאה כמ"ש מזה במ"א. ובמא"א אות ח' סעיף פ"ה פי' חסידה בינה חסיד חכ', וכן עולה פי' דברי הזהר הנ"ל וע' במק"מ, וע' בספר זה"ה בפי' דברי הזה"א הנ"ל שחסידה היא בינה, ולכן בעשיית שהם תלוי' בבינה כנודע צ"ל פרישות למטה יותר כמ"ש בש"ע אר"ח סי' תקפ"א ס"ב לענין סיגופים וסי' תר"ג לענין פרישות, והיינו כי אז אומרים אל מלך יושב על כסא רחמים מתנהג בחסידות, לכן צ"ל למטה ג"כ פרישות וכמו נדרים שהם בבינה הוא סייג לפרישות שבבחי' זו צריך להיות פרישות בכדי שהדבר אשר פורש ממנה לא יעכב ולא ימנע לבחי' מילי דחסידותא, בחי' חסידה בראשים כו', ועד"ז בעשיית שתלוי' ג"כ בבינה וזהו שמתנהג בחסידות צריך להיות למטה ג"כ פרישות כו', וזהו כמ"ש ה' צלך, שכמו הצל הנה כל מה שהאדם עושה בידו או בשאר אבר כנגדו עושה הצל ג"כ כנגדו, כמו"כ ה' צלך כו', ולכן בעשיית צ"ל זהירות ופרישות יותר מפני שמתנהג בחסידות שתלוי' בבינה כו' צ"ל למטה ג"כ בחי' פרישות.

ד) אמנם הנה כל ענין הנדריים והפרישות הוא בד"כ רק בחי' שמאל דוחה שמדחה את הדבר ההיא לבלי להעלותו רק שא"א לו בדרך דחי' מפני כי אחר יצרתני כמ"ש במ"א לכן הוא משפיל א"ע ומגביה את הדבר הנדור שהיא גבוה ממנו מצד שרשו, לכן א"א לו להעלותו והרי הוא פורש א"ע ממנו, וזהו ענין הפרישות שהוא מילי דחסידותא, שהוא בחי' הביטול

דאצי, ולגבי בחי' ביטול זה הבירור הפשוט שהוא בחי' ביטול היש לאין מבלבל ומונע ומעכב נגד הביטול שבאצי, שלכן כשמגיע לבחי' ביטול זה צ"ל בבחי' פרישות. אבל אם הי' יכול להעלותו הי' יותר טוב הרבה. ונמצא כי כל זה הוא רק בחי' שמאל דוחה שהוא בעבודה בחי' שמאלו תחת לראשי כו'. אבל ענין מה שהחכם מתיר את הנדר הוא שמעלה את הדבר הנדור להיות בבחי' אתהפכא מחשוכא לנהורא שגם הדבר הנדור יתעלה ליכלל בבחי' הביטול ולקרבו שהחשך יהפך לאור כו'. ויובן זה מענין האכילה דשבת, שבשבת הגם כי אוכל לתאוות נפשו מ"מ מאכילה דשבת שהיא מצוה אינו נמשך שום יניקה לחיצונים כלל, שדוקא בששת ימי חול אם אוכל ח"ו לתאוות נפשו אז מוריד המאכל כנ"ל סי' א', אבל בשבת אפילו כשאוכל לתאוות נפשו ח"ו אינו נמשך שום יניקה לחיצונים כלל, שהרי האכילה היא מצוה כו' ולכאורה צ"ל מהו ענין שמובדל כ"כ האכילה דשבת מששת ימי החול. אך הענין הוא דששת ימי החול שרשם מששה מדות, הוא בחי' ששת ימים עשה, ולא נאמר בששת כמ"ש במ"א. ושורש ששת ימים אלו הוא מבחי' בינה אם הבנים כו', אשר בינה מינה דינין מתערין, והיינו בסופה שהוא בחי' כעס על ההיפוך כשעמי לא התבונן ח"ו, וע"ז נא' אש לפניו תלך ותלהט סביב צריה. והוא שנא' וחרה אף בפי' שני' דק"ש, שלכאורה יפלא איך שייך לו' וחרה בבחי' הביטול דק"ש. אך זהו כענין משארז"ל מויעתן של חיות הקדש נהר דינור יוצא על ראש רשעים יחול בגיהנם, שלכא"ו הלא החיות הקודש עומדי' ברעש גדול ואיך יומשך מהם בחי' דין קשה. אך באמת היא הנותנת שמפני שעומדים ברעש גדול כו' לכן בחי' הויעה שלהם היא הפסולת מזה נמשך דין קשה על המנגד המונע ומעכב. וכן כאדם שהוא עולם קטן צ"ל בבחי' לעולם ירגיו אדם יצ"ט על יצה"ר על שמונע ומעכב אותו, והיינו שצריך לעורר הגבורות שבו על עצמו, היינו על בחי' הרע שבו שהוא מסטרא דס"מ ונוקבי' שהם הרשעים, וז"ע על ראש רשעים יחול כו'. ובוה יובן ענין חרה שבפי' שני' דק"ש שבה מהתלהבות דפי' ראשונה דק"ש כו'. ועפ"ז יובן ג"כ ענין בינה מינה דינין מתערין בסופה שהוא בחי' קו השמאל שדינין מתערי' בסופה הוא בחי' כעס על ההיפוך כשעמי לא התבונן ח"ו כו'. ומפני כי בחי' זו היא מקור לבחי' סדר ההשתלשלות כו' לכן בבחי' זו א"א להעלות הדבר הנדור כ"א להיות בבחי' פרישות כו'. ולכן באכילה דחול ששרשו מגיע לבחי' זו כשמגיע לבחי' ביטול זה צ"ל בבחי' פרישות דוקא דאל"כ א"א לו להגיע לבחי' מילי דחסידותא כו' שמונע ומעכב כו'. אבל בשבת שהוא בחי' מוחין דאבא שהוא בחי' שלמעלה מהשתלשלות כמ"ש במ"א ששם מאיר אוא"ס ב"ה שלמעלה מהשתלשלות משם נמשך שיהי' בבחי' אתהפכא מחשוכא לנהורא שיתעלה בחי' נוגה עד שלא יומשך מהאכילה שום יניקה ח"ו כו'. וכענין שתי הלחם שבשבועות שהי' באות חמץ, וכנודע ממארז"ל כל המנחות באות מצה חוץ מתורה ושתי הלחם שהי' באות חמץ, והיינו שלעוצם הגילוי שמאיר א"ו, גם חמץ יכול להתעלות כו', כמ"ש במ"א כו'. ועד"ז יובן ענין האכילה דשבת, וענין מה שהחכם מתיר את הנדר, שגם דבר הנדור יתעלה להיות בבחי' אתהפכא מחשוכא לנהורא כו' וכענין התפרש

שבין נדריו לחכם המתיר את הנדר כמו"כ הוא ההפרש בין נדריו לקרבנות, שהרי הקרבן הי' מקריביו הבהמה ע"ג המזבח והי' עולה כולה כליל, שהי' נכללת באש שלמעלה, ולכן הכהן המקריב את הבהמה שרשו מבחי' חכמה קו הימין, בחי' ימין מקרבת, וארי' דאכיל קרבניו, ארי' אור מ"ה, ופני ארי' אל הימין הוא בחי' ימין מקרבת שמקרב הבהמה, שז"ע קרבן ל' קירוב, משא"כ נדרים בכלל הוא בחי' שמאל דוחה, ובעבודה בנפש האדם זהו ההפרש בין תורה לתפלה, שתפלה הוא בחי' שמאל דוחה, שז"ע תוידוים שאומרים בתפלה אחר שמו"ע אשמנו בגדנו, וגם בתפלה אומרים סלח לנו כי חטאנו, ולכאורה יפלא למה אחר המס"נ בק"ש אומרים סלח לנו כו', והוידויו שאחר שמו"ע, אך הענין הוא דקודם התפלה דרך איש ישר בעיניו ואם לא עבר על רצונו ית' ועושה ומקיים רצונו ית' בקיום המצות נדמה לו שקרוב הוא ואינו מרגיש כלל דקות הרע שבו, אך לאחר פסוד"ז שהוא מל' לומר עריצים כמ"ש במ"א, וברכות ק"ש הוא אריכות ההתבוננות בביטול המלאכים איך שהאופנים חיות הקדש כו' ועי"ז פועל הביטול בנה"ב שיסכים ג"כ להיות כי שרשו משם כמ"ש במ"א, ואח"כ בק"ש כל אר"א לפום שיעורו דילי' אם למס"נ באחד או לכה"פ בבחי' בכל נפשך ביטול היש לאין, והעלי' דשמו"ע, אז רואה ומרגיש בנפשו דקות הרע המונעו ומעכבו שע"י א"י להתעלות כו', לכן אומר סלח לנו כי חטאנו, ועיקר הוידוי הוא לאחר התפלה אשמנו כו' שהר"ע הרחקת הרע ודחיתו בבחי' שמאלו תחת לראשי בחי' שמאל דוחה לבלי יעכבו עוד מלהתעלות כו', והי' כדוגמת הנדריו שהם בבחי' שמאל דוחה מפני כי אינו יכול להעלותו לכן פורש ממנו ומדחה אותו כו', אבל ענין התורה היא בחי' ימין מקרבת לקרב דברים שבנוגה שהתורה היא בחי' ימין כמ"ש מימינו אש דת, ובחכ' שבתורה אתברירו, בחי' קו הימין, שגם דבר זה שבנוגה יוכל להתעלות כו', וז"ע התרת נדריו שאומרים כל נדרי ביהכ"פ, שזו"ע התרת נדרים או משנה העברה או על שנה הבא כמחלוקת הפוסקים בזה, ולכא' הלא יוהכ"פ הוא מעשיית שנת' לעיל שהם בבינה ואיך משם נמשך ענין התרת נדרים, אך הענין הוא דלוחות האחרונות ניתנו ביוהכ"פ שהוא יום הארבעים מארבעים יום דלוחות האחרונות לכן או יכול להיות התרת נדרים כענין החכם שמתיר את הנדר כו' וע' בת"א בד"ה כי אברהם לא ידענו (דף קנ"ו ע"ב דפוס קאפ''), והנה פורים ויוהכ"פ בחד דרגא הארת יסוד אבא בנוק' והארתו יוצא עד למטה בבי"ע.

(ה) אך עדיין צ"ל מהו ענין הדיבור שהי' בקרבנות שהי' צריך להקדיש בפה, וגם בנדריו לבטא בשפתים דוקא, ומאין יש כח בדיבור ע"ז, וכן דיבור החכם להתיר הנדר כו', אך הענין הוא דהבהמה שלמטה הוא גשמי ובכדי שתוכל להתעלות זהו ע"י דיבור האדם שממשיך ע"י דיבורו בחי' אור מקיף על הבהמה, והכח שיש בדיבור ע"ז להיות כי שורש הדיבור הוא גבוה מאד געלה, שהרי אנו רואים שהתינוק כל ימי משך היניקה אינו יכול לדבר בטוב, כ"א לאחר מוחין דיניקה כשנשלמים המוחין אצלו קצת אזי יכול לדבר בטוב, והוא לפי ששורש אותיות הדיבור הם גבוהים מאד כמ"ש ה' בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא ששורש הדיבור בחי' ברתא הוא מבחי'

שם הוי' שבחמה כו', לכן ע"י דיבור האדם יוכל להמשיך בחי' אר"מ על הבהמה להעלותה מגשמיותה, ואח"כ ע"י הקרבן הוא המשכה בפנימיות. וכן בנדרים כתיב ג"כ איש כו' כי יפליא לנדור (בפ' נשא סי' וא"ו פסוק ב') ואמרז"ל בנדה דף מ"ו ע"ב ובנזיר דף כ"ט ע"ב מופלא הסמוך לאיש, ופי' מופלא הסמוך לאיש זהו בחי' הארת החכ' שמאיר בבינה כו', כמשי"ת לקמן אי"ה ומוזה נמשך הכח לבטא בשפתים בנדר' כו'.

וא"ו ועפ"ז יובן הפסוק וידבר משה אל ראשי המטות כו' זה הדבר. פי' מטות הם י"ב שבטים ששרשם וא"ו מדות כפולות, והם י"ב גבולי אלכסונים חסד שבגבורה וגבורה שבחסד כו', וראשי המטות הם מוחין של מדות אלו, ומשה הוא בחי' מ"ה שבחכמה מוחין בעצם. ועד"כ כמו ענין ישראל מתקשראין באורייתא שפי' ישראל הוא לי ראש בחי' ראש ומוחין, ועכ"ז צ"ל מתקשראין באורייתא בחי' חכ' כי אורייתא מחכמה נפקת. והיינו מפני כי המוחין דישראל לי ראש היינו בחי' מוחין של המדות בחי' מוחין דז"א, ולכן צ"ל ישראל מתקשראין באורייתא דמחכ' נפקת בחי' מוחין בעצם. ועד"ז מלמעלמ"ט, וידבר משה בחי' מ"ה דחכ' אל ראשי המטות בחי' מוחין דז"א בחי' נדרים והיתר נדרים כו', והו' זה הדבר, דהנה כל הנביאים נתנבא בכה נוסף עליהם משה שנתנבא בזה, פי' כה הוא בחי' כדמותינו כמ"ש וביד הנביאים אדמה בבחי' דמות לבד ולא עצם הדבר, ולכן נק' אספקלריא שאינה מאירה, פי' כמו מה שקורין בל"א שפיגול שהגם שרואה דרך בה מ"מ אינו רואה עצם הדבר כ"א הדמות לבד. אבל משה נתנבא בזה בחי' אספקלריא המאירה עד"מ כמו כשרואים דרך זכוכית בהירה שאינו מסתיר כ"כ על עצם הדבר ורואים דרך בה עצם הדבר. וז"ע איזהו חכם הרואה שהוא בחי' ראי' דחכמה שאינו דומה שמיצה לראי', פי' כי הגם ששומע הדבר ומאמין שכך הוא ומצייר בנפשו הדבר ההיא, ואח"כ כשרואה דבר אשר שמע ממנו תחלה ונצטיירה אצלו ממה ששמע כו' אינו דומה שמיצה לראי', והיינו כי הנחת הדבר ההיא בכוחות נפשו אינו דומה שמיצה לראי', והוא לפי ששמיצה היא בחי' בינה און מילין תבחן שהוא בחי' שמיצה בחי' בינה לבד כמ"ש מזה בד"ה הטה כו' פקח עיניך וראה. אבל איזהו חכם הרואה הוא בחי' הראי' דחכמה כו', ובעבודה זהו ההפרש בין שמע ישראל ל' השגה והבנה לבחי' שאו מרום עיניכם וראו בבחי' ראי' ממש כו'. והו' וידבר משה בחי' מ"ה דחכמה אל ראשי המטות בחי' מוחין דמדות להיות אצלם הדבר בבחי' זה, בחי' ראי' שיוכלו להתיר הנדר, שממה שאמר אל ראשי המטות נלמד מזה ענין מה שיחיד מומחה מתיר את הנדר. והיינו שמשך המשך להם בחי' איזהו חכם הרואה עד שיוכלו להעלות דבר הנדר בבחי' אתהפכא מחשוכא לנהורא ולהתיר אותו שיוכלל בקדושה כו', ולהבין בתוס' ביאור באיזהו כח הי' יכול משה להמשיך בחי' זו כו', הנה אמרז"ל במשנה פ"א דסנהדרין, סנהדרין גדולה הי' של שבעי' ואחד ולמדו זה ממשה שנא' אספה לי שבעים ומשה על גביהם הרי ע"א. והנה משה הי' מופלא שבב"ד מופלא שבסנהדרין, והיינו כי פי' מופלא הוא לפי שנא' אספה לי שבעים כו' ואצלתי מן הרוח כו', וכתוב אח"כ ויאצל מן הרוח כו' שהקנים נאצלו מאור משה. ופי' ל' אצילות

ס פ ר ת ר " ל רכג

הוא הפרשת הארה, וכענין הארת הנפש המח' את הגוף, שלא כל הנשמה מלוכש בגוף כ"א הארה ומקצת מן הנשמה, שהנשמה בעצמה אינו שייך בה חילוקי רמ"ח אברים כו', ונמצא הארת הנפש המח' את הגוף הוא רק מה שנאצל מן הנשמה הפרשת הארה לבד. וכמו"כ יובן ענין אצילות למעלה שהוא רק הפרשת הארה לבד. דהנה אוא"ס ב"ה עצומה"ו מובדל ומרומם מגדר עולמות ובכדי להיות בחי' בראתיו יצרתיו כו' זהו ע"י ממצע שהיא בחי' אצי', שאצי' הוא הפרשת הארה מאוא"ס ב"ה כו'. ועד"ז יובן ענין השבעים זקנים שנאצלו מן הרוח שעל משה שהי' רק הפרשת הארה מרוח משה כו', ומשה לגביהם הי' בבחי' מופלא כענין במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור שהי' לגבי ע' איש הזקנים בבחי' פלא ובבחי' אתכסיא מהם כו', ולכן הי' בכוחו להמשיך בחי' היתר נדרים שראשי המטות בחי' יחיד מומחה הי' יכול להתיר הנדר. שענין התרת נדרים פורחים באויר בחי' אור יר"ד בחי' אוירא דכייא כו', ומשה שהי' בחי' מופלא לגבי ע' איש הי' יכול להמשיך הכח ענין היתר נדרים כו'. ולכא' צ"ל הלא בנדרים יש ג"כ בחי' מופלא שזה"ע מ"ש לעיל איש כו' כי יפליא מופלא הסמוך לאיש כו'. אך הענין דבאמת יש ב' בחי' מופלא, והיינו בחי' אאלפך חכ', אאלפך בינה, ובחי' מופלא הסמוך לאיש הוא בחי' הארת החכ' המאיר בבינה, בחי' חכם בבינה, וזוה נמשך הכח לבטא בשפתים כו'. אבל בחי' פלא דמשה הוא בחי' אאלפך חכ' שהוא בחי' במופלא ממך אל תדרוש כו', לכן הי' בכוחו להמשיך בחי' היתר נדרים שפורחין באויר בחי' אור יר"ד כו', שגם ראשי המטות יוכלו להתיר הנדר כו'. ובד"כ בחי' זה הדבר בעבודה הוא בחי' תפלה ותורה, תפלה היא מלמטלמ"ע כענין שורש הנדרים שהם מלמטלמ"ע, לכן צ"ל בחי' שמאל דוחה כו'. ותורה הוא בחי' המשכה מלמעלמ"ט בחי' ימין מקרבת, שז"ע מ"ש בתורה דברי אשר שמתו בפיך, וגם ארז"ל כל הקורא בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו כו', שהיא בחי' המשכה מלמעלמ"ט להיות בבחי' ימין מקרבת כו'. וזהו וידבר מל' ידבר ל' הנהגה שמשה המשיך בראשי המטות בחי' היתר נדרים כו'.

וידבר משה אל ראשי המטות לבנ"י איש כי ידור נדר כו'. וצ"ל ענין הנדרים שאוסר ע"ע דבר המותר, וקשה הלא אמרו בירושלמי רפ"ט דנדרים ר' אידי בר יצחק כו', הובא בח"פ להרמב"ם פ"ד לא דייך במה שאסרה לך התורה, ועוד איך יש ביכולתו במה שאומר בדבורו קונם דבר זה עלי לאסור ע"ע, ומאין יש בכח זה בדבור, ועוד יקשה אם יש ביכולתו לאסור א"כ איך יכול החכם להתירו. אך הנה מקודם צ"ל ענין היתר ואיסור. דהנה שרש ענין היתר הוא מקליפת נוגה שמעורב טו"ר, ושרש דברים האסורים הם מג' קליפות הטמאות לגמרי. והנה קליפת נוגה הוא ממוצע בין עולמות

דקדושה לשלש קליפות הטמאות, כי מעולמות דקדושה אינם יכולים לקבל שום יניקה רק ע"י קליפת נוגה. וזהו מ"ש בערלה שלש שנים יהי' לכם ערלים לא יאכל (בפ' קדושים י"ט כ"ג), כי שרש שלש שנים הראשונים הוא משלש קליפות הטמאות לגמרי ע"כ לא יאכל כלל, אבל בשנה הרביעית הוא כנגד קליפת נוגה, ע"כ ע"י פדיון יוכל ליכלל בקדושה, כי כל ממוצע יש בו משני הבחי'. ולכן נק' קליפת נוגה להט החרב המתהפכת, שפעמים מתהפך לקדושה ופעמים להיפך. וע"כ אנו רואים במאכל שאם יאכל המאכל כדי שיוכל ללמוד ולהתפלל היא מתעלה לקדושה, וזהו שאמר ר"ן עד דלא אכילנא בישראל דתורא לא צלילנא דעתאי, הרי שיש בכח המאכל ליתן תוקף ועוז לכח השכל, לפי שבאמת שרש המאכל גבוה מאד, כמ"ש אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה כו', ששרשו מעולם התהו שקדם לתיקון, אלא שנפל למטה בק"נ, וע"כ אם יאכל לשובע נפשו נתעלה לשרשו הקדום שלמעלה מבחי' התיקון, וע"כ הוא נותן כח ועוז לנפש גם בכח שכלו, ואם הוא אוכל לתאוות נפשו אזי הוא להיפך שמורידו למטה לשלש קליפות הטמאות, וכמארז"ל ברכות מ"ב א', מלא כריסי' זינא בישי', ע' פי' רש"י, וכן כתיב וישמן ישרון ויבעט שמנת עבית כשית, לשון כסוי, שנעשה מזה כיסוי שמכסה ומסתיר, שו"ע ערלת הלב כו', וכן כתיב וישב העם לאכול ושתו ויקומו לצחק, וכת' אח"כ סרו מהר מן הדרך (בפ' תשא ל"ב ר' ח') וזהו מ"ש כי דור תהפוכות המה בנים לא אמון במ, אמון הוא לשון חזק, וכמ"ש ותקעת יתד במקום נאמן, אבל אם לא אמון במ ע"כ נקראו דור תהפוכות לשון הפכפך, וזהו ענין קליפת נוגה שפעמים מתהפך לקדושה ופעמים להיפך, ובכלל קאי על המרגלים זה הפסוק, שמתחלה בעת ששלחם משה היו צדיקים אנשי שם ואח"כ נתהוו רשעים גמורים, וזהו דור תהפוכות, לפי ששרשן הי' מק"נ, וע"כ כתיב והתקדשתם והייתם קדושים, ופרש"י קדש את עצמך במותר לך, כמארז"ל פ"ב דיבמות ד"כ ע"א קדש עצמך במותר לך, היינו שצריך להמשיך בחי' קדש בבחי' מותר, קדש הוא בחי' חכ' כי בחכ' אתברירה, והיינו שצריך לומר דברי תורה על השולחן ועי"ז נתעלה המאכל בבחי' קדושה, וזהו שארז"ל במשנה ג' פ"ג דאבות שלשה שאכלו על שולחן אחד ולא אמרו עליו ד"ת כאלו אכלו מזבחי מתים כו', אבל שלשה כו' ואמרו עליו ד"ת כאילו אכלו משולחנו של מקום ב"ה שנא' וידבר כו'.

(ב) והנה מעתה י"ל ענין הנדרים, כי הנה אמרז"ל במשנה י"ג פ"ג דאבות נדרים סייג לפרישות, ופי' במדרש שמואל זהו ענין מילין דחסידותא, וצ"ל מהו ענין חסיד, דהנה מצינו ד' חילוקי', צדיק ובינוני וחסיד ורשע וחסיד למעלה אפי' מבחי' צדיק, וכמו שארז"ל ברכות דל"ב ב', חסיד' הראשוני' כו' מתוך שחסיד' היו תורתן משתמרת ומלאכתן מתברכת, וכמ"ש וללוי אמר תומיך ואוריך לאיש חסידיך, הרי מבואר שחסיד הוא מדריגה גבוה מאד, והענין הוא דשלש בחי' דצדיק ורשע ובינוני הם כנגד ג' עולמות ביי"ע, רשע הוא כנגד עשי', דהיינו כמו שבעש' מיעוטו טוב ורובו רע והטוב מעורב ברע (ואפ"ל שאין הפי' שבע"ס דעש' מעורב טו"ר, כי בע"ס דעש' אין שם בחי' רע כלל אלא הפי' בלבד)

בשו"ג בגוכי"ק: רמב"ן בפ' החומש ר"פ קדושים שתהיו פרושי' מן המותרים.

דעשי' שם מעורב טורי' כמ"כ הוא רשע שרובו רע, אבל מעט טוב יש בו דמ"מ הוא מתפלל בכל יום ומלא מצות כרמון, ונק' רשע וטוב לו שהטוב בטל הוא להרע, ובינוני כנגד עולם היצירה, דחציו טוב וחציו רע, וצדיק כנגד עולם הבריאה שרובו טוב ומיעוטו רע, וגם הרע מובדל מהטוב, וזהו בחי' צדיק. אעפ"י שבתניא מבואר כל שאין בו בחי' רע כלל, אך לפי הגמרא כל שרובו טוב נקרא צדיק, אבל חסיד הוא כנגד עולם האצי' אשר שם נאמר לא יגורך רע כלל, אפי' מעט מזער, וזהו הנק' בשם חסיד, וזהו עפ"י פשוט, והענין עפ"י חסידות, דהנה איתא שכינתא עילאה ושכינתא תתאה, וצ"ל מהו ענין שכינתא עילאה ושכינתא תתאה. הענין הוא דהנה בק"ש צריך למסור נפשו באחד, וגם אח"כ כתי' ואהבת בכל נפשך אפי' נוטל את נפשך, וצ"ל מהו ענין שני פעמים מסירת נפש. אך הנה מבואר שיש שני בחי', יחוד'ע ויחוד'ת, וזהו אחד הוא בחי' יחוד'ע, כשמתבונן איך דכולא קמ"י כלא חשיב כו', ואני הוי' לא שניתל, אתה הוא עד שלא נבה"ע אתה הוא משנבה"ע לבדו כמו שהי' קודם, ומה שנראה העולם ליש ודבר בפ"ע הוא מצד ריבוי הצמצומים וההסתרים, וכמ"ש כי אל דעות הוי', ד"ע וד"ת, ד"ת הוא בחי' מאין ליש, לפי שלמטה אינו מושג מה שלמעלה מבחי' ד"ת, אבל ד"ע הוא בהיפך שלמעלה הוא היש ולמטה הוא אין, לפי דכולא קמ"י כלא חשיב כו', וע"כ כשיתבונן בזה נעשה מזה כלה עילאה, בחי' שכינתא עילאה, כלה הוא בחי' כליון מל', כלה שארי ולבבי, שנעשה בחי' כליון לגמרי בחי' ביטול במציאות, אך זהו רק לנשמות הגבוהות הנמשכות מעולם האצי', אבל למטה בנשמות דבי"ע כתי' כי שמש ומגן הוי' אלקי', שמסתיר ע"ש הוי' ונראה ליש ודבר בפ"ע, וכמ"ש מלכותך מלכות כ"ע, וזהו ועד בחילופי אתון דאחד, וזהו הנקרא יחוד'ת, וזהו בכל נפשך שמ"מ צריך להיות ביטול היש לאין, וזהו הנק' שכינתא תתאה, וזהו החילוק שבין צדיק לחסיד, כי חסיד הוא בחי' יחוד'ע, ביטול במציאות, איך דכולא קמ"י כלא חשיב, וצדיק הוא בחי' יחוד'ת, שהוא רק בחי' ביטול היש לאין.

ג) ובזה יובן מה שא' המדרש שמואל על נדרים סייג לפרישות זהו ענין מילין דחסידותא, כי הנה הבירור דמאכלים שהוא בירור דק"נ, גם אם מברר אותם הוא רק בחי' ביטול היש לאין, ומ"מ עפ"י תורה שנתלבש בבריאה יכול לברר אותן, וע"כ אמרו בירושלמי לא דייך במה שאסרה תורה, ואין צריך לפרוש א"ע מדברים המותרים, אבל לגבי בחי' חסיד שהוא בחי' עולם האצי' שהוא בחי' ביטול במציאות הוא רק בירור גשמי ע"כ צריך לפרוש א"ע מהמאכלים, והדוגמא לזה הוא ממה שאמר משה מאין לי בשר, לפי שהי' מעלתו של משה גבוה מאד ע"כ לא הי' יכול להשפיל א"ע אפילו בבחי' בירור דבשר שנעשה מזה אהבה ברשפי אש, מ"מ לגבי בחי' משה הוי' זה גשמי' ולא הי' לו באפשרי להשפיל א"ע ולהשפיע בחי' בשר ע"כ אמר לו הקב"ה אספה לי שבעים איש, לפי שהי' מעלתם קטן בערך מבחי' משה ע"כ הם היו יכולים להשפיל ולהשפיע להם בשר, וזהו מה שנא' וללוי אמר תומיך ואוריך לאיש חסידיך, שאהרן כה"ג נק' איש חסיד לפי דאית אהבה ואית אהבה, אית אהבה דאקרי אהבת עולם והוא אהבה דאברהם, דהיינו שהאהבה

נמשכה מבחי' עולם, דהיינו מבחי' התבוננות דעולמות, כשמתבונן איך שנתהוו עולמות עד אין קץ ומהווה ומחי' אותן תמיד ומהו נהווה לו אהבה, זהו רק בחי' ביטול היש לאין. אבל אהבה דאהרן הוא בחי' אה"ר, וע"כ אהרן אותיות נראה שהוא בחי' ביטול במציאות, וע"כ נק' איש חסיד שממשיך מבחי' ורב חסד. וזהו מ"ש חסידה ברושים ביתה, ביתה הוא בחי' ב"ע, אבל חסידה היא בראש ביתה שהיא בחי' מל' דאצי' כמו שהיא באצי'. וע"כ בעשי"ת צריך לזוהר יותר לפי שתשובה מגיע בבחי' בינה, וזהו ענין הנדריים, וע"כ אומרים כל נדרי ביוהכ"פ, וע"כ אומרים בעשי"ת אל מלך יושב על כסא רחמים מתנהג בחסידות, וע"כ צריך להיות ג"כ בבחי' פרישות. דהנה כתיב ה' צילך, דהיינו כמו שהצל מורה כמו שהאדם עושה תנועה כך מורה הצל, וכך למעלה כמו שהאדם מתנהג למטה כך מתהווה למעלה.

ד) והנה כ"ז ענין הנדריים הוא רק בחי' שמאלו תחת לראשי, אם אינו יכול לברר את הדבר צריך לדחות אותו, אבל חכם יכול להתיר את הנדר שהוא בחי' וימינו תחבקני, שהוא יכול להעלות את הדבר ולהיות בבחי' אתהפכא מחשוכא לנהורא, וע"כ מצינו בשבת שהאכילה מצוה ואין מזה שום יניקה לחיצוני' אפילו אם אוכל לתאוות נפשו, ודוקא בחול אסור לאכול לתאוות נפשו, והיינו לפי שששת ימים עשה הוא בחי' ששה מדות ששרשן מבחי' בינה, והנה בינה מינה דיגין מתערין בסופה, והיינו על ההיפוך כמ"ש עמי לא התבונן, וז"ש אש לפניו תלך ותלהט סביב צריו, וע"כ שם צריך צריך להיות בחי' אתכפי' בחי' פרישות, לפי שבינה היא בבחי' השתלשלות וע"כ אי אפשר להתברר כ"א בבחי' פרישות כו', אבל שבת הוא מוחין דאבא שהוא למעלה מהשתלשלות לפי ששם מאיר בחי' אוא"ס וע"כ יכול להיות שם בחי' אתהפכא מחשוכא לנהורא, וע"כ אף המאכל גשמי' שהוא מק"ג יכול להתהפך לקדושה בבחי' ביטול במציאות, וע"כ החכם מתיר את הנדר לפי שהוא מהפך מחשוכא לנהורא, והנה כמו"כ זה החילוק בין נדריים לקרבנות, שבקרבנות ה' הקרבן מתהפך כולו לקדושה ונכלל באש של מעלה, והיינו לפי ששרשו מבחי' חכ', וע"כ ה' מקריב אותו הכהן ששרשו מבחי' חכ' (וע"כ תפלה במקום תמידים תקנו שהוא בחשאי), וזהו ארי' דאכיל קורבנין, ארי' אור י"ה, וכן ארי' אותיות ראי' שהוא בחי' חכ', וכן פני ארי' אל הימין שהוא בחי' ימין מקרבת. אבל הנדריים ששרשן מבחי' בינה, ע"כ שם א"א להכלל כולו בקדושה, וע"כ צריך להיות דוקא פרישות, והנה בעבודה זהו החילוק בין תורה לתפלה, כי בתפלה אנו אומרים סלח לנו כי חטאנו, וקשה למה עתה כי חטאנו אחר קבעומ"ש דק"ש דוקא, אך לפי שדרך איש ישר בעיניו ע"כ אינו מרגיש בנפשו שחטא רק אחר מס"ג דק"ש אח"כ מרגיש שחטא, וע"כ הוא הרחקת הרע שמאלו תחת לראשי, לפי שאינו יכול להתברר כו', ע"כ אומרים אחר ש"ע וידוי אשמנו בגדנו כו', אבל תורה היא בחי' ימין מקרבת, וכמ"ש מימינו אש דת למו לפי שאורייתא מח"ע נפקת.

ג"ב: נהר דנור וחרה ובק"ש.

ה) והנה מעתה צריך להבין למה צריכין דוקא לקדש בדבור דוקא בקרבנות, וכן בנדרים צריך לבטא בשפתים. והענין הוא לפי שבאמת הבהמה היא גשמי' ואיך יש ביכולתה להכלל בקדושה, אלא דוקא ע"י דבור האדם דוקא לפי ששרש הדבור הוא מחכ', כמו שאנו רואים שתינוק בימי היניקה אינו יכול לדבר לפי שלא נשלמו לו המוחין עדיין, וכמ"ש הוי' בחכ' יסד ארץ, אבא יסד ברתא. וע"כ יש בכח הדבור להמשיך בחי' מקיף להעלות את הבהמה לשרשה, ואח"כ ע"י הקרבן היא המשכה בפנימיות. וכן בנדרים הוא דוקא ע"י הדבור, וע"כ כתי' איש כי יפליא לגדור, מופלא הסמוך לאיש, שהוא בחי' חכ' המתלבש בבינה כמ"ש לקמן.

וא"ו וזהו מ"ש וידבר משה אל ראשי המטות כו', דהנה מטות הוא בחי' י"ב שבטים ששרשן משה מדות שהן כפולות, דהיינו י"ב גבולי אלכסון, גבורה שבחסד וכן חסד שבגבורה, וזהו מטות לשון הטי', מטה כלפי חסד מטה כלפי גבורה. וראשי המטות הוא בחי' מוחין המלוכש במדות. אבל משה הוא בחי' חכ' כמו שהיא למעלה בעצמותו בחי' חכ' בעצם, ולכן הי' בבחי' מ"ה ביטול דחכ' בעצם כמ"ש בד"ה קדש ישראל בענין שהתורה נק' תורת משה. וזה ע"ד ישראל מתקשראין באורייתא, ישראל הוא לי ראש, אבל הוא בחי' מוחין שמלוכש במדות מוחין דז"א, אבל אורייתא היא בחי' מוחין בעצם, כי אורייתא מח"ע נפקת כו', ולכן ישראל מתקשראין באורייתא. ועד"ו וידבר משה אל ראשי המטות, שמשה ממשיך מבחי' ח"ע לבחי' ראשי המטות, בחי' התרת נדרים. וזהו זה הדבר, דהנה אמרו"ל כל הנביאים נתנבאו בכה נוסף עליהם משה שנתנבא בזה, כה הוא בחי' כדמותינו, וכמ"ש וביד הנביאים אדמה לשון דמות, וזהו בחי' אספקלריא שאינה מאירה הנקרא שפיגל, שאינו מראה רק הדמות אבל לא עצמיות הדבר כמו שהוא. אבל משה נתנבא בזה שהוא בחי' אספקלריא דנהרא שהוא מראה עצם הדבר כמו שהוא. וזהו בחי' רא"י, איזהו חכם הרואה את הנולד, וזהו אינו דומה שמיעה לרא"י, אף שמאמין את הדבר, אך מ"מ אינו רואה את המהות כמו שהוא, וזהו מ"ש מתי אבוא ואראה פני אלקים. והנה בעבודה יש ג"כ שני הבחי' רא"י ושמיעה, וכמ"ש שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, וכן כתי' שמע ישראל, שהוא בבחי' שמיעה. וזהו וידבר משה לאמר זה הדבר שע"י שהוא בבחי' זה שהוא בבחי' רא"י שהוא בחי' חכ' ע"כ יכול להיות בכח הדבור של החכם להפוך בבחי' אתהפכא מחשוכא לנהורא את הדבר הנדור ולהתיר אותו.

ז) וביאור הענין דהנה ארז"ל שבסנהדרין צריך להיות ע"א, ולמדו ממה שאמר אספה לי שבעים איש ומשה הי' על גביהן, והנה זהו הנק' מופלא שבב"ד כמו משה שהי' מופלא מהם כו', והוא לפי שבשבעים איש לא כתי' רק ויאצל מן הרוח אשר עליו, ויאצל הוא רק הפרשת הארה בעלמא. כמו

בסוף הגליון נכתב: י"ל ע"ד הקרבת שתי הלחם בשבועות מלחם חמץ, שבשבועות יכול גם חמץ להתעלות.

בנפש שמאיר בגוף שאינו מאיר רק הארה בעלמא מעצם הנפש, שעצם הנפש הוא למעלה מהתחלקות אברים פרטים, וכן למעלה אצ"י העליון הוא רק הארה מאוא"ס, שהוא ית' הוא למעלה מגדר השתלשלות העולמות וע"כ כדי שיהי' מקור להשתלשלות נאצל ממנו רק הארה בעלמא, ועד"ז יוכן ענין אצ"י ע' הוקנים ממש. והו' שמש נק' מופלא דהיינו כמ"ש במופלא ממך אל תדרוש שהוא בחי' פלא לגביהם בבחי' אתכסי' מהם, וע"כ יש בכחו להתיר הנדר לפי שהוא בבחי' חכ' ששם יכול להיות אתהפכא מחשוכא לנהורא הגם שנת' לעיל שגם הנדרים צריך להיות מופלא חסמוך לאיש דוקא שהיא בחי' חכ', ושזהו ענין הדבור שמעלה הבהמה ע"י דבורו. אך הענין הוא שיש שני בחי' מופלא, וכמ"ש אאלפך חכ' אאלפך בינה, והנה שרש הנדרים הוא מבינה, והדיבור הוא מבחי' אאלפך בינה, בחי' חכם בבינה, אבל התרת נדרים הוא מבחי' אאלפך חכ', והנה בכלל קאי זה הדבר על שני הבחי' תורה ותפלה, תפלה הוא בחי' שמאלו תחת לראשי מטת למעלה שרש הנדרים כו', ותורה הוא המשכה מלמעלה למטה, וכמ"ש ודברי אשר שמתי בפיק, כל הקורא ושונה הקב"ה יושב ושונה כנגדו כו'.

זכור ה' מה הי' לנו הביטת וראה את חרפתינו. הנה איתא בזהר ר"פ בחוקתי שלמעלה כתי' ג"כ הבקשה מכנס"י בל' זכור וכמ"ש מיכה ה' זכר נא מה יעץ עליך בלק מלך מואב ומה ענה אותו בלעם בן בעור, וכת' בסוף הענין ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלקיך כו', וכן כתי' קהלת ר"ס י"ב, וזכור את בוראך בימי בחורותיך, ואיתא ברבות בפתיחתא דאיכה בימי בחורותיך עד שבהמ"ק קיים שנק' בית הבחירה עד שברית כהונה קיימת שנאמר ובחור אותו מכל שכטי ישראל לי לכהן (שמואל א' ב') עד שברית ליום קיימת, שנא' כי בו בחר ה' אלקיך מכל שבטך (דברים י"ח) וכו'. והו' הבקשה מלמעלה לכנס"י זכר נא כו', ואם היו מקיימים את הבקשה שמלמעלה לא היו צריכים לבקש מלמטה זכור ה', אך לפי שלא קיימו את הבקשה של זכר נא, לכך אנו מבקשין בגלות זכור ה' מה הי' לנו ואין אנו נענים, וצ"ל ענין הבקשה של כנס"י זכר ה', שהרי אין שכחה לפני כסא כבודך, בשלמא מלמעלה שייך הבקשה זכר נא, לפי שהם נבראים בע"ג ושייך בהם שכחה, ע"כ הבקשה זכר נא, אבל מה שאנו מבקשים זכור ה', מה צריך לבקש זכור, שהרי אין שייך לפניו שכחה כלל, אך הענין

נרשט בגליון בפ"ע

להעיר מענין ראי' ושמיעה שראי' תופס אפי' דבר גשמי שיכול להשפיל למטה שגם הדבר התחתון יתעלה, משא"כ שמיעה אוזן מילין תבחן בחי' בינה, וכענין אני ולא מלאך כו'.

הוא דהנה ידוע שיש למעלה בחי' פנימי' וחיצוני', אחור ופנים. פנים הוא כמ"ש יאר ה' פניו אליך שנמשך בחי' הארת פנים מלמעלה דהיינו בחי' פנימי' אוא"ס. אך הנה כתי' ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, שלא יהי' מאיר בחי' פנימי' כ"א רק בחי' אחור וחיצוני' לבד, וכמ"ש לכתך אחרי, אחרי הוי' אלקיכם תלכו. והיינו שבחי' אחרי הוי' הוא רק שכל השתלשלות נמשך ונתהווה רק מבחי' מדת מלכותו ית' שהיא הנקראת אחרי הוי' בחי' אחוריים הארה בעלמא כו' וישב ה' מלך לעולם. וזהו ענין שהבריאה היא מאין ליש, מאין היינו בחי' הארה בעלמא שאינו נוגע אל עצמותו כלל. אך הנה בזמן הבית הי' מאיר ג"כ בחי' הארה פנימי' מאוא"ס וכמ"ש יאר ה' פניו אליך. אבל בגלות אינו מאיר בחי' הארת פנים, רק בחי' אחוריים וחיצוני' שהוא רק כדי להחיות עולמות כו'. והנה לפי שאינו מאיר רק בחי' אחוריים עי"ז יכול להיות יניקת החיצונים, בחי' גלות. וזהו הי' ענין גלות מצרים בחי' פרעה, כי פרעה הוא ל' עורף, והיינו לפי שאינו מאיר רק בחי' עורף בחי' אחוריים ע"ד עבדים היינו לפרעה במצרים. לפי שכשמאיר בחי' פנימי' אינם יכולים לקבל, כי הפנימי' אינו נמשך רק לנש"י, וכמ"ש יאר ה' פניו אתנו סלה כו'. אבל מבחי' אחוריים גם הם יכולים לקבל, ולכך מזה נמשך בחי' גלות כו'. ולזה הוא הבקשה זכור ה' מה הי' לנו הביטה וראה, דהיינו שאף שבגלות אינו מאיר בחי' פנימי' כו', אבל עכ"פ הביטה וראה. כי ההפרש בין הבטה לראי', הבטה הוא מרחוק וראי' הוא מקרוב וכמ"ש ר"ל במד"ר איכה ע"פ הביטה וראה את חרפתינו ר"פ אומר הבטה מרחוק שנאמר הבט משמים וראה (תלי' סי' פ') וראי' מקרוב שנא' וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו (בראשית ל"ב), והיינו שהבטה הוא רק מבחי' מקיף כו', וזהו הבט משמים כו'.

ב) ולהבין זה בתוס' ביאור י"ל מקודם מ"ש פי' מה הי' לנו, והענין הוא דהנה כתי' ועתה ישראל מה הוי' אלקיך שואל מעמך כ"א ליראה, ופריך בגמ' אטו יראה מילתא זוטרתא היא ומשני אין לגבי משה מילתא זוטרתא, ועדיין קשה מה הוא התירוץ דלגבי משה מילתא זוטרתא הלא הבקשה הוא מיראל ולגבי ישראל אינו מילתא זוטרתא כו'. אך הענין הוא דהנה מתחלה צריך להבין למה לגבי משה היא מילתא זוטרתא. והענין הוא דהנה גבי משה כתי' ונחנו מ"ה, היינו בחי' ביטול במציאות ממש שאינו בחי' מהות כלל, וכמארז"ל גדול מה שנאמר במשה יותר מאברהם, דאלו באברהם כתי' ואנכי עפר ואפר, ובמשה כתי' ונחנו מה שאינו מהות כלל, דהיינו שהי' בטל לאלקות בתכלית הביטול לפי שהי' מאיר אצלו גילוי בחי' יחו"ע שהוא בחי' ביטול במציאות איך דכולא קמי' כ"ח. וכמ"ש כי אל דעות הוי', ד"ע הוא מלמעלה למטה שלמעלה הוא היש ולמטה הוא אין שכלא חשיב כו', וד"ת הוא להיפוך שהבריאה הוא מאין ליש, רק שהיש הוא בטל לאין שזהו בחי' יחו"ת שהוא רק בחי' ביטול היש לאין. אך בחי' יחו"ע הוא בחי' ביטול במציאות ממש ואדרבה שלמעלה הוא היש ולמטה הוא אין ממש שכולא קמי' כלא חשיב כו'. וזהו כי אל דעות הוי' שיש ב' דיעות בשם הוי' שהוא מקור להתהוות כו'. וזהו מ"ש נעשה אדם בצלמנו כדמותינו, בצלמינו הוא בחי'

יחז"ע, ביטול בעצם, וכדמותינו הוא בחי' יחז"ת בחי' ביטול היש לבד, שהוא רק בחי' דמות לבד, אבל אינו עצמי הביטול. והנה במשה כתי' ונחנו מה, והיינו שהי' מאיר אצלו בחי' ביטול דייחז"ע ממש איך שכולא קמי' כל"ח כו'. וזהו שלגבי משה יראה היא מילתא זוטרתא, והיינו כי יראה הוא רק בחי' ביטול היש לבד כו', כי הוא מהות בפ"ע רק שהוא ירא מאלקי', נמצא שהוא בחי' מהות בפ"ע רק שהוא בטל כו', אך משה שהי' בחי' ונחנו מה ע"כ הוא מילתא זוטרתא לגבי', וזה שאמרז"ל כל הנביאים נתנבאו בכה משה נתנבא בזה, והיינו כי זה הוא בחי' התגלות המהות ממש בחי' ביטול בעצם, כי זה הוא בחי' אספה"מ כו', אך א"כ אינו מובן מהו הבקשה כ"א ליראה כיון שיש בחי' שלמעלה מיראה והיראה הוא רק ביטול היש לבד. הענין הוא דהנה אע"פ שיראה הוא רק בחי' ביטול היש לבד, אך אעפ"כ זהו עיקר הכוונה שיהי' יש דוקא ויהי' בחי' ביטול היש, כי כך עלה ברצונו כו'. ועיקר הצחוק והתענוג עליון נמשך דוקא מבחי' ביטול היש כו', וכמ"ש צחוק עשה לי אלקי', שהצחוק והתענוג עליון נמשך מבחי' שם אלקי', כי אלקים הוא בחי' הסתר והעלם, וכמ"ש כי שמש ומגן הוי' אלקי' ששם אלקי' הוא בחי' מגן ונרתק לשם הוי' ועי"ז נעשו העולמות בבחי' יש ודבר נפרד כו', אך עי"ז שנעשה אח"כ בחי' ביטול היש, מזה נמשך הצחוק והתענוג עליון כו', וזהו מ"ש לויתן זה יצרת לשחק בו, לויתן הוא מדריגת בחי' ביטול היש, כי לויתן הוא בחי' התחברות עתה הפעם ילוה אישי כו', והיינו שהוא בחי' התחברות יש לאין, ולויתן זה יצרת לשחק בו, שמוזה נמשך השחוק והתענוג, וזהו מ"ש כ"א ליראה, ומה שלגבי משה הוא מילתא זוטרתא אף שזה עיקר המכוון, היינו שכיון שהי' למשה בחי' ביטול במציאות, ע"כ צ"ל שהי' אצלו בחי' ביטול היש שא"א להגיע לבחי' ביטול במציאות כ"א שיהי' מתחלה בחי' ביטול היש כו', וזהו שלגבי משה היא מילתא זוטרתא כיון שהגיע למדריגת ונחנו מה ע"כ הי' מתחלה אצלו גם בחי' יראה כו', כי זה השער לה' כו', בחי' ביטול היש כו'.

ג) אך עדיין אינו מובן, שהרי הבקשה הוא מישאל ולגבי ישראל אינו מילתא זוטרתא. הענין הוא דהנה משה ישנו ג"כ בכ"א מישאל שהם בבחי' ונחנו מה, דהנה איתא בת"ז שם מה מלאו דאיהו אורח אצי' כו' והיינו ששם מ"ה הוא בחי' שם הוי' במילוי אלפין, אלף הוא בחי' כתר, והיינו שבשם מ"ה הוא בחי' המשכת הכתר כו', ואיהו אורח אצי', וע"כ באצי' איהו וחיהי חד ואיהו וגרמוהי חד, לפי ששם מ"ה איהו אורח אצי' כו', וזהו מה שמו, ה' צבאות שמו שהוא בחי' שם הוי' במילוי אלפין, הוא שמו העצמי כו', ומה שם בנו, בני בכורי ישראל, היינו שנש"י הוא ג"כ בחי' שם מה, לפי ששרש נש"י נמשך מבחי' חכ', וזהו בני בכורי ישראל, כמו למשל הבן שנמשך ממוה האב, כך נש"י נמשכו מבחי' ח"ע שהוא בחי' שם מ"ה כו', וזהו שנש"י נק' אדם וכמ"ש נעשה אדם בצלמינו כו', אדם אתם, אתם קרויין אדם כו', לפי שאדם הוא בגי' מה, וזהו מ"ש ועל הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה הוא מראה דמות כבוד הוי', כמראה אדם הוא בחי' מקור ושרש נש"י וכידוע, (וע' בדרוש לא הביט), והוא בחי'

מראה דמות כבוד הוי' שהוא בחי' שם מ"ה מלגאו מה שמו כו'. וזהו בצלמנו שהוא בחי' יחו"ע ביטול במציאות ממש בחי' מה כו', רק למטה נמשכו בבחי' בריאה מאין ליש שהוא בחי' כדמותנו, אבל למעלה שרש הנש"י הם בבחי' מ"ה בחי' ביטול במציאות. וזהו שאמרנו"ל אע"ג דאיהו לא חזי מזלי' חזי, מזל הוא בחי' מקור ושרש של הנשמה המאירה בגוף כו', ובחי' מזלי' חזי היינו שהוא מאיר אצלו בבחי' גילוי אלקות ממש ע"ד מה שנאמר במשה, משה נתנבא בזה כו'. וזהו שתיקנו לברך מאה ברכות בכל יום וסמכו ע"פ ועתה ישראל מה הוי' אלקיך שואל מעמך א"ת מ"ה אלא מאה, שחייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום. והנה מאה הוא שניתוסף אות אלף באותיות מ"ה, והיינו שנמשך בחי' א' שהוא בחי' פלא בבחי' מה ועי"ז יכול להיות נמשך בחי' מה גם למטה בבחי' גשמה המאירה בגוף שיהי' ג"כ בחי' ביטול כו'. וזהו שיראה מילתא זוטרתא גם בכל ישראל בכלל לפי שיש בכל אחד בחי' משה שהוא בחי' מה כו'.

ד) והנה שכמו שיש בקדושה בחי' מה, כמו"כ בלעו"ז יש ג"כ בחי' מה, וזהו מה הי' לנו, דהיינו בחי' מה שבלעו"ז, וכמ"ש ופילגשו ושמה ראוה, ובחי' מה זה הוא מקור ושרש לבחי' רע גמור. והיינו לפי שבקדושה צריך שיהי' הביטול בעצם ולא יהי' שום בחי' הרגשה כלל וכמ"ש והצנע לכת עם הוי' אלקיך. אך בלעו"ז שהם בטלים אך הוא בבחי' הרגשה שמרגיש הביטול, וזהו שראומה הוא בחי' קליפה דאצי', שהוא בחי' הרגשת הביטול. וזהו מ"ש בספרים שיש קליפה המפריש בין קדושה לסט"א. והיינו לפי שבשרש הוא רק בחי' קליפה דקה מאד שהוא רק בחי' ראו מה, אך אח"כ נסתעף מזה להיות שרש ומקור לרע גמור. ובזה יובן מה שפעם ארז"ל שטן ופנינה לש"ש נתכוונו, ופעם אמרו נתן עיניו בבית ראשון וחרבו נתן עיניו בבית שני, והיינו לפי שבשרש אינו בחי' רע כלל, רק שהוא מקור לרע שיכול להיות נסתעף מזה בחי' רע, וזהו לש"ש נתכוון, אך כמו שהוא למטה הוא בחי' רע גמור כו'. וזהו מה הי' לנו, דהיינו בחי' מה דלעו"ז בחי' ראומה. והנה עי"ז שמה הי' לנו עי"ז נמשך בחי' גלות, עת אשר שלט האדם באדם. והענין הוא דהנה כתי' שופך דם האדם כו', ולהבין פי' שופך דם האדם באדם, והענין הוא דהנה אנו רואים שבאברי הנפש הוא הילוך הדם, כי הדם הוא הנפש, והנה כשנעשה קלקול באבר ונעשה נקב עי"ז יוצא הדם לחוץ. וכך למעלה, הנה רמ"ח פקודין הם רמ"ח אברים דמלכא, שכמו שהאברים הם כלים לגילוי חיות הנפש כמ"כ המצות הם בחי' כלים לגילוי השראת אא"ס, והאור נמשך ומתלבש בכלים, והכלי מגביל את האור. והנה כשפוגם באיזו מצוה שנעשה פגם ונקב למעלה ונעשה קלקול בכלי, עי"ז יוצא האור לחוץ ונמשך בלעו"ז. וכ"ש ע"י מל"ת ששס"ה ל"ת הוא כנגד שס"ה גידין שעיקר הדם מלוכש בהם, אם פגם בל"ת עי"ז יוצא הדם שהוא בחי' האור לחוץ. וזהו ונוקב שם הוי', שנעשה נקב ונמשך תוס' יניקה לחיצונים. וזהו מ"ש שופך דם האדם באדם, דהיינו שנשפך דם האדם ונשפך בלעו"ז אדם בליעל (כי אמלאה תחריבה כתי'). וזהו ענין משארז"ל טיטוס גידר את הפרוכת ויצא ממנו דם, והיינו שהראה לו שזה מה שיש ביכולתן לחרוב את בהמ"ק

אין זה מכחו רק שזה מחמת שיצא דם, דהיינו ע"י שפגמו ישראל בכלים דאצ"י ע"י רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת, ועי"ז יצא האור לחיצונים ונמשך לו תוס' יניקה, ועי"ז יש בכחו לחרוב את בהמ"ק כו'. וזהו שופך דם האדם באדם וכנ"ל, ועי"ז נעשה עת אשר שלט האדם באדם, שנמשך בחי' גלות כו'. ושרש של יניקת החיצוני' הוא מבחי' מה שיש בלעו"ז, ופילגשו ושמה ראומה כו', וזהו מה ה' לנו, שע"ז הוא נעשה הגלות כו'. ולזה הוא הבקשה זכור ה' מה ה' לנו, והיינו שזה שמה ה' לנו הוא מחמת שאינו מאיר בחי' פנימי' רק בחי' אחריים וכנ"ל. וזהו זכור, שאף שאין שכחה לפני כסא כבודך, אך הענין הוא דהנה ארז"ל לעולם יסדר אדם שבחו ש"מ ואח"כ יתפלל. ולכאור' אינו מובן למה הוא צריך לסידור שבחים. אך הענין הוא דהנה אנו רואים למשל מי שהוא חסדן או רחמן אך שמדת החסד אינו מאיר אצלו בגילוי, וכשצריכים להמשיך את מדת החסד שבו מהעלם אל הגילוי אזי כשמשבחים אותו במדת החסד איך שהוא חסדן ורחמן עי"ז נמשך מדת החסד מהעלם אל הגילוי כו'. וזהו"ע מה שאנו אומרים בראש השנה זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה, והיינו שע"י זכרונות עי"ז נמשך מהעלם לגילוי כו'. וזהו ג"כ מה שאנו מבקשים זכור ה' והיינו שע"י הבקשות והשבחים עי"ז ממשיכים אותו מהעלם אל הגילוי, ואף שאינו יכול להיות עתה הגילוי בגלות. וזהו שהי' הבקשה מלמעלה וזכור את בוראך בימי בחרותך, דהיינו כשבהמ"ק קיים וכנ"ל, והיינו לפי שבזמן הבית הי' מאיר גילוי אלקות בבחי' רא"י ממש וכמ"ש שלש פעמים בשנה יראה כדרך שבא לראות כך בא לראות, משא"כ הגלות נק' לילה. והנה להפך מלילה ליום הוא קשה, ולזה הוא הבקשה וזכור את בוראך בימי בחרותך כו' עד אשר לא תחשך השמש והאור (בקהלת סי' י"ב פסוק א' ב') שאז הוא יום, משא"כ עכשיו שאינו יכול להיות בחי' רא"י ממש, אך הבקשה הביטה וראה, והיינו שהבטה הוא מרחוק, הבט משמים וראה, והיינו שהגלות נק' רחוק, וכמ"ש למה ה' תעמוד ברחוק, אך מרחוק יכול להיות ג"כ בחי' רא"י וכמ"ש מרחוק הוי' נראה לי, ותתצב אהותו מרחוק כו'. והיינו לפי שאף שאנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, היינו שנסתלק הפנימי' בבחי' הוא, שהוא בחי' מקיף, אמנם הנה כשהמקיף מאיר מזה נמשך ג"כ בחי' גילוי בנפש, וכמ"ש כי הוי' אלקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך, ופי' ברבות להיות צל על ראשך, והיינו שע"ז שיהי' מאיר בבחי' צל דהיינו בבחי' מקיף עי"ז נמשך ג"כ להצילך שהוא בחי' הצלה. לפי שע"י אור"מ יכול להיות ג"כ הצלה לפי שהוא אור מקיף בחי' אור כו', וכנודע שאור"מ מסמא כו'. וזהו הביטה וראה שאף שבגלות אינו יכול להיות בחי' רא"י מקרוב לפי שהסתיר פני ביום ההוא, אעפ"כ הבטה מרחוק יכול להיות מבחי' ביום ההוא כו'.

ה) וראה את חרפתינו. הנה כתי' וחרפת אלמנותיך לא תזכרי עוד, שעכשיו בגלות נק' כנס"י בשם אלמנה, וכמ"ש העיר רבתי עם היתה כאלמנה, ואמרז"ל כאלמנה שהלך בעלה למדינת הים ועתיד לחזור עליה. והנה אלמנה הוא ע"ש מנה, שאלמנה כתובתה מנה. והנה לכאורה ל' אלמנה היינו בחי' אל מנה. והענין הוא דהנה כתי' ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא בשנה ההיא

מאה שערים. והנה איתא בזהר אין זריעה אלא צדקה שנאמר זרעו לכם לצדקה כו' זורע צדקות. וע"י זריעה של צדקה עי"ז וימצא מאה שערים. וי"ל מהו החשבון של מאה שערים, שהרי לא נמצא כ"א חמשים שערים נש"ב. אך הענין הוא שהמאה שערים הוא נש"ב. רק שנש"ב הם מלמטה למעלה ומלמעלה למטה. ובס"ה הם מאה שערים, וזהו מ"ש לך ה' הגדולה ואח"כ כתי' כי כל בשמים ובארץ, לך וכל הם אותיות שוים, ושניהם הם בגימט' נ', רק שלך הוא מלמטה למעלה, וכל הוא המשכה מלמעלה למטה. לך ה' הוא בחי' העלאה, שזהו ענין לעולם יסדר אדם שבחו ש"מ ואח"כ יתפלל, והיינו שצריך להעלות את המדות בבחי' לך ה', דהיינו בעצמותו ומהותו ית'. דהנה באמת אא"ס לאו מכל אינון מדות כלל ואין הגדולה תופס מקום אצלו כלל, וכשאמרז"ל במקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו, והיינו שמה שנק' בשם גדול הוא בחי' ענוה ירידה והשפלה אצלו ית'. וזהו מ"ש גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו, אבל בעצמותו ית' אין הגדולה תופס מקום כלל אצלו ואינו שייך לקרוא אותו בשם גדול כו'. וזהו לך ה' הגדולה שהגדולה הוא בטל אצלו ית'. והנה עי"ז שמסדר שבחו ש"מ ומשבחים אותו בבחי' גדולה איך שהוא גדול, עי"ז ממשיכים בחי' גדולה, דהיינו שיהי' נמשך בבחי' גדולה, וזהו"ע העלאת המדות שמתעלים המדות בבחי' לך כו', ונמשך אא"ס בבחי' מדות כו'. וזהו"ע נש"ב, דהיינו שהמדות מתעלים בבחי' לך שהוא בחי' בינה שע"ב, כי המדות כשהם עדיין בבחי' בינה הם עדיין בבחי' לך דהיינו בבחי' ביטול שאינו בבחי' מהות בפ"ע כו', ונש"ב היינו כי עיקר המדות הם ה' עד וההוד, וכ"א כלול מ' הם חמשים כו', ושם הוא בבחי' לך כו', ואח"כ כתי' כי כל בשמים ובארץ, והיינו שאח"כ נמשך המשכה למטה שיהי' נמשך בחי' גילוי המדות למטה בשמים ובארץ, וזהו כי כל בשמים ובארץ. וזהו מ"ש נודע בשערים בעלה, בעלה הוא בחי' מדות שהוא בחי' ז"א, בעלה דמטרוניתא, וע"י שערים דהיינו כח"ה לפושע"ד נודע בעלה, דהיינו שע"י התבוננות כל חד וחד לפושע"ד עי"ז נעשה העלאת המדות ואח"כ עי"ז נמשך בחי' המשכה למטה. וזהו נודע בשערים בעלה שע"י השערי' נודע בעלה, וזהו ענין מאה שערים שהוא מלמטה למעלה ומלמעלה למטה. אך הנה בגלות נק' כנס"י בשם אלמנה, היינו אל מנה, והיינו שאינו מאיר בחי' מאה שערים הנ"ל. דהנה אמרז"ל קודב"ה בגלותא סליק לעילא לעילא, וזהו כאשה שהלך בעלה למדנה"י, בעלה שהם בחי' המדות וכנ"ל, הלך למדינת הים שהוא בחי' ים החכמה. כידוע שיש ים ויבשה, יבשה הוא בחי' עלמא דאתגליא וים הוא בחי' עלמא דאתכסיא, וזהו שעה"ז נק' בשם יבשה ועוה"ב הוא בחי' ים וכמ"ש לע"ל ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים. אבל עכשיו כאלמנה, והיינו שסליק לעילא לעילא, לעילא בינה ולעילא חכ', ואינו מאיר המדות למטה. וזהו כאלמנה בחי' אל מנה שהמאה שערים אינם נמשכים לפי שאינו מאיר עתה המדות, רק ההנהגה מבחי' אחרי הוי' שהוא בחי' מל' כדי להחיות העולמות כו'.

וא"ו גם יש לפרש כאלמנה הוא לשון כאלם, כרחל לפני גוזויה נאלמה, והיינו לפי שהקול נסתלק מהדבור קוב"ה בגלותא סליק לעילא, כי כשהקול מאיר בדבור ע"ז נמשך למטה בחי' גילוי הדיבור וכמ"ש דבר ה' מירושלים, וע"ז שהי' הדבור בבחי' גילוי למטה מזה הי' נמשך שיהי' ידבר עמים תחתינו דוקא והיו ישראל במעלה העליונה כו', אך בגלות שהקול נסתלק מהדיבור ע"ז כרחל לפני גוזויה נאלמה, שנעשה מזה יניקת החיצונים ונמשך מזה בחי' גלות השכינה, שהדבור נמשך בבחי' גלות ממש כו', וכ"ז הוא מפני שאלמנה, לפי שאין המדות מאירים בבחי' הדבור שקול נסתלק מהדבור לפי שקודב"ה בגלותא סליק לעילא לעילא שהלך בעלה למדינת הים, אך כאלמנה ולא אלמנה ממש כאשר כו' ועתיד לחזור אליה, כי לע"ל הי' נמשך המדות בבחי' גילוי בדבור, וכמ"ש ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר, שע"י שיהי' נגלה כבוד הוי' שהוא בחי' המדות שהוא בחי' בעלה, ע"ז וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דבר שיהי' בחי' גילוי הדבור למטה כו', אך עכשיו הוא בחי' אלמנה, ונק' חרפת אלמנותיך (רק לע"ל לא תזכרי עוד חרפת אלמנותיך), וזהו וזהו את חרפתינו שהוא בחי' חרפת אלמנותיך, והיינו שהבקשה היא שיהי' בחי' יתום ואלמנה יעודד, שיעודד את האלמנה והיתום כו', דהנה אמרו"ל א"ת מה אלא מאה, והיינו שע"י מאה ברכות ע"ז ממשיכים שיהי' נמשך המדות שהוא בחי' מאה שעדים בבחי' גילוי, וזהו שהברכה הוא ל' נוכח ונסתר, ברוך אתה הוא ל' נוכח, ואשר קדשנו במצותיו הוא ל' נסתר, והיינו לפי שע"י הברכה נמשך מבחי' סוכ"ע וממכ"ע, וע"ז נמשכי' המדות בגילוי, לפי שבהעלם ישנו גם עתה המדות, וזהו שהגלות נק' בשם עיבור, והיינו שכמו שהעיבור הוא שישנו לולד בהעלם והלידה הוא שנמשך מהעלם לגילוי, ולכך לפי שבהעלם ישנו להמדות ע"כ יכולים ע"י מאה ברכות להמשיכם בבחי' גילוי שיהי' יתום ואלמנה יעודד כו', (אך מ"מ עכשיו היא רק הבטה מרחוק, שע"י הברכות נמשך עתה שיהי' הבטה מרחוק שהוא רק המשכת המקיף לבד כנ"ל, אבל בפנימי' ממש אינו נמשך עתה, כ"א לע"ל שיהי' נמשך בבחי' המשכה פנימי' כו'), ואז הוא כמ"ש הוי' לי לא אירא מה יעשה לי אדם, דהיינו כשנמשך בחי' שם הוי' שהוא בחי' גילוי המדות, מה יעשה לי אדם, דלעו"ז, לפי שמשם אינם יכולים לקבל, ואדרבה שמשם הם נכרתים, וכמ"ש כל גוים סבבוני בשם הוי' כי אמילם, שע"י שם הוי' אזי כי אמילם, וזהו יתום ואלמנה יעודד, כי אלמנה הוא בחי' כרחל לפני גוזויה נאלמה שהוא בחי' גלות השכינה, עת אשר שלט האדם באדם, אך ע"י הברכות שהוא בחי' ברוך אתה הוי', ע"ז יתום ואלמנה יעודד, כי בשם ה' כי אמילם כו'.

בשורה ג' בנזכ"ק: י"ל כאלמנה אותיות כנאלמה וצ"ע.

בס"ד, ש"פ ואחחנן, למ"ד.

ואהבת את הוי' אלקיך כו'. ולכאורה אינו מובן איך שייר ציווי על אהבה, דממ"נ כו'. אך הענין הוא דהציווי הוא על ההתבוננות שיתבונן באלקות, וזהו מ"ש מקודם שמע ישראל כו', שמע הוא לשון הבנה, ועי"ז נעשה לו ממילא האהבה. ולהבין זה, ילה"ק מ"ש שוקיו עמודי שש, ופי' ברבות נשא ר"פ יו"ד, שוקיו זה העולם שנשתוקק הקב"ה לבראותו שנא' ועלי תשוקתו כו', עמודי שש שהעמיד עמודי שש, כל מע"ב לששה ימים שנאמר כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ. והענין הוא דהנה ואהבת הוא בגי' ב"פ אור, דהיינו או"י ואו"ח, מלמעלה למטה ומלמטה למעלה, דהנה כתיב אור זרוע לצדיק, אור זרוע קאי על בחי' מצות, שהמצות נקראים בשם זריעה, כמו למשל הזריעה שמפזרין את הזריעה על כל שטח הארץ, כמו"כ המצות נתפזרו בכל דבר שבכל דבר יש מצוה, בחרישה ובזריעה לא תחרוש בשור ובחמור כו', וכלאים, ובקצירה לקט שכחה ופאה, וכלישה חלה כו', וכן בכל דבר יש בחי' קיום מצות, ולכך נק' אור זרוע. והנה ואהבת הוא בגימ' ב"פ אור, היינו שהאהבה היא מקור לבחי' אור זרוע הנ"ל, וכידוע שהאהבה הוא מקור לרמ"ח מ"ע ויראה היא מקור לשס"ה ל"ת כו'. והנה להבין כל זה י"ל מה ענין שהמקובלים כינו אותו ית' בשם אא"ס, מהו אא"ס. הענין הוא דהנה כתי' אני הוי' לא שנית שאין שום שינוי לפניו ית' בין קודם ברה"ע לאחר ברה"ע. ולכאורה אינו מובן איך אין שום שינוי לפניו ית' כלל, שהרי נתהוו עולמות עד אין קץ, מלאכי' ואופנים וחיות ושרפים, וזהו כינוי המקובלים לתרץ קושיא זו במה שכינו אותו ית' בשם אא"ס. דהנה אור הוא בחי' זיו והארה בעלמא שאינו נוגע אל עצמותו. וכידוע שיש בחי' אור ושפע, והנה החילוק שבין אור לשפע הוא, כי אור דהיינו אור השמש שמאיר על הארץ אין עושה שום שינוי כלל בהשמש בין אם האור מאיר כו' או שאינו מאיר כגון שיש עננים המסתירים את אור השמש שאז אין מאיר כו' ואין עושה זה שום שינוי כלל בהשמש כו'. משא"כ השפעה עושה שינוי בהמשפיע, וכמו הרב שמשפיע שכל לתלמיד, שצריך מקודם לצמצם שכלו ולייעץ בעצמו איך להשפיע כדי שיוכל התלמיד לקבל, נמצא שנעשה שינוי בהמשפיע. וכן אפי' השפעות גשמיות ג"כ עושה שינוי בהמשפיע כמו למשל השפעת חסד גשמי שנעשה שינוי בהמשפיע בין קודם שהשפיע לאחר שהשפיע כנ"ל. וזהו מה שנמצא בלשון הפלסופי' כל מניע מתנועע, והיינו שהגלגל היומי הוא מניע את כל הגלגלים, ולפי שהוא מניע אותם בהכרח שהוא ג"כ מתנועע כו', וזהו הכל בבחי' שפע שעושה שינוי בהמשפיע. משא"כ בחי' אור אין עושה שום שינוי כלל בהמאיר אם הוא מאיר או לא, לפי שהוא מאיר ממילא בלי שום עסק והכנה כו'. ויובן זה יותר ממשל אור וחיות הנפש שהוא מחי' את הגוף שאין צריך הנפש שום עסק והכנה כדי שיהי' מחי' את הגוף רק תיכף שנמשך הנפש בגוף ממילא הוא מחי' אותו. וכמו למשל אור הנר שתיכף שמדליקין את הנר ממילא הוא מאיר את החשך, וכך הנפש הוא מחי' את הגוף בלי שום עסק והכנה כו'. והנה מה שהנפש מחי' את הגוף הוא רק הארה בעלמא מעצם הנפש ולא עצמות הנפש, שהרי אנו רואים

שהתינוק אין לו שכל, אעפ"י שלתינוק יש ג"כ נפש כמו לגדול, אך לפי שהנפש זו מתלבש בכלים ע"כ כיון שלתינוק אינו נגמר עדיין כלי המוחין שלו אין מקום לאור הנפש להתלבש, וע"כ אין לו שכל, וברבות הימים שנגמר המוחין שלו ונעשה כלי מוכן להשראת אור הנפש ומתלבש בו אור הנפש ונעשה לו גילוי השכל כו' תמצא בו השכל כמו כו'. ונמצא שלכאורה הוא שינוי מקטנות לגדלות, אך לפי שאין שינוי בנפש רק שהשינוי הוא מצד הכלים, אך בנפש עצמו אין שום שינוי כלל, בין שאור הנפש מתלבש ומתפשט בגוף או כשאינו מתפשט כ"כ דהיינו כמו בקטן כו', וכך אא"ס שנעשה מקור לעולמות הוא רק הארה שאינו נוגע לעצמותו כלל, וזהו אתה הוא עד שלא נבד"ע כו', דלכאורה אינו מובן למה לא נאמר אתה הוא עד שלא בראת. אך לפי שהפ"י נברא, היינו שהוא נברא ממילא וכמ"ש יהללו את שם ה' כי הוא צוה ונבראו, שע"י ציווי לבד נבראו, והיינו לפי שהתהוות נמשך רק מבחי' אא"ס שאינו נוגע אל עצמותו כלל, והנה המקובלים כינו אותו בשם אא"ס, ובלשון הפסוק נקרא בחי' זו שמו, וכמ"ש ליראה את השם הנכבד והנורא, למען שמו הגדול, קראו בשמו, וכן אנו אומרים כי לך טוב להודות ולשמך נאה לזמר, והיינו כי שם ואור הוא בחי' אחת ממש, דהנה אנו רואים שהשם אינו נוגע כלל אל האדם, ואעפ"כ אנו מוכרחים לאמר שיש לו עכ"פ שייכות אל האדם, וכמ"ש ויבא אל האדם לראות מה יקרא לו וכל אשר יקרא לו האדם נפש חי' הוא שמו, שאין לומר שהי' זה הסכמה לבד, שא"כ מה הי' תחכ' בזה שנסה אותו הקב"ה בזה לראות מה יקרא לו, אלא ודאי שהשם של הדבר ההוא שייך אליו, וכמו למשל ארי', שלזה הוא נקרא ארי' לפי ששרשו מבחי' פני ארי' אל הימין, ואותיות ארי' אלו הם מחי' אותו, וכן שור נק' שור לפי ששרשו מבחי' פני שור שבמרכבה פני שור מהשמאל, ולזה הוא חכ' גדולה ליתן לכל מין ומין שמו ששייך אליו, ולזה אמר הכתוב לראות מה יקרא לו אם יכול ליתן לכל מין ומין שמו ששייך אליו, נמצא שהשם הוא שייך אליו, ואעפ"כ אינו נוגע כלל אל עצמו, שהרי כשהוא בפ"ע אינו צריך להשם כלל, שהשם הוא רק לזולתו, אלא לפי ששם שניתן לכאור"א הוא כמו בחי' אור שהוא נמשך מהמאור, ואעפ"כ אינו נוגע כלל אל המאור אם הוא מאיר או לאו כו', ולזה נק' אא"ס שנעשה מקור לעולמות בחי' שם, ליראה את השם הנכבד כו', לפי שאף שנתהווה מבחי' זו עולמות אינו נוגע כלל אל עצמותו ומהותו ית' לפי שהוא רק הארה בעלמא כו', והנה באמת אף בהאור עצמו אין שום שינוי כלל בין שהוא מאיר או לא, דהנה ברוחניות אינו שייך בחי' הסתלקות והתפשטות, שהסתלקות והתפשטות הוא רק בגשמי' אבל לא ברוחניות, ואף שמצינו שאמרו לשון קודב"ה בגלותא סליק לעילא ולעילא, וכן כתי' ושכנתי בתוכם, וכבוד הוי' מלא את המשכן, דמשמע מזה שיש גם ברוחני' הסתלקות והתפשטות, אך באמת א"א לומר זה, שהרי כתי' את השמים ואת הארץ אני מלא, וא"כ אינו מובן מה שנא' וכבוד ה' מלא את המשכן דוקא, אך מה שנא' את השמים ואת הארץ אני מלא היינו שאף שהוא מלא מ"מ הוא רק בהעלם שאינו מאיר אלקות בעולם בבחי' גילוי, שעולם הוא בחי' העלם שמעלים ומסתיר כו', אך במשכן הי'

מאיר אלקות בבחי' גילוי, וזהו וכבוד ה' מלא את המשכן. נמצא שאין זה רק בחי' העלם וגילוי לבד, אבל לא הסתלקות גמור. וכמו למשל שאנו רואים שמלוכש בעין כח הראי' ובאוזן כח השמיעה, והנה כשיש איזה קלקול בעין ובאוזן נסתלק כח הראי' שבעין או כח השמיעה שבאוזן, ואעפ"כ אנו מוכרחים לומר שאין זה הסתלקות גמור שהרי כשעושין רפואה מסמנין ממשיכים מחדש את הכח הזה, ואם הי' מסתלק לגמרי איך הי' נמשך ע"י רפואה שעושין, אלא לפי שבאמת אינו מסתלק לגמרי, לפי שברוחני אין שייך בחי' הסתלקות, אלא שנתעלם לבד, ומאיר רק בהעלם, וע"י רפואה שעושין לכלי העינים נמשך מהעלם אל הגילוי. וזהו רק כמו כשסותם את העין אינו רואה שאין זה הסתלקות לאור הראי' רק שנתעלם לשעה ואח"כ כשפותח את העין נתגלה כח הראי' שהוא בחי' העלם וגילוי, שהשינוי נעשה מחמת הכלי. וכך הוא למעלה בא"ס שאינו שייך בו בחי' הסתלקות והתפשטות רק בחי' העלם וגילוי. ולזה שניהם אמת, את השמים ואת הארץ אני מלא, וכבוד ה' מלא את המשכן, לפי שהוא בחי' העלם וגילוי כו'. נמצא שאף בהאור המתפשט אין בו שום שינוי כלל בין אם הוא מאיר או לאו כיון שאין שייך בו הסתלקות והתפשטות שאם הי' שייך בו הסתלקות הי' זה שינוי, אבל בחי' העלם וגילוי אינו שינוי כלל בהאור שהשינוי שמחלם הוא רק מצד הכלי כו'. וזהו אני הוי' לא שניתי שאין בו שום שינוי לא בעצמותו ואף לא בהאור המתפשט ממנו, וכמבואר ממשלים הנ"ל. אך הנה כדי שיתהווה מבחי' אוא"ס שהוא בלתי בע"ג בתכלית בחי' עולמות בע"ג כמו מהארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה שהוא בחי' גבול, ואוא"ס אעפ"י שהוא רק בחי' אור, אעפ"כ הוא אור א"ס, לפי שהאור הוא מעין המאור שהוא א"ס ממש, וכדי שיתהווה מאוא"ס עולמות בע"ג הוצרך להיות צמצום באור זה. וזהו מארז"ל בתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדה"ד ראה שאין העולם מתקיים שיתף עמו מדה"ר, וכמ"ש מתחלה בראשית ברא אלקי' ואח"כ כתי' ביום עשות הוי' אלקי' ארץ ושמים, ששיתף עמו מדה"ר. והיינו שבחי' דין הוא בחי' צמצום שהי' בהאור ואח"כ שיתף עמו מדה"ר הוא בחי' המשכת אור הקו שנמשך לאחר הצמצום. וזהו ענין הוי' ואלקי', והנה עפ"י הקבלה הוי' ואלקי' הוא בחי' שרש אורות וכלים. דהנה ענין כלים הוא שהכלים הם המגבילי', וכמו שאנו רואים למשל שבנהר המים הם מרובים בלי שיעור ואח"כ כשנמשך המים בכלי נתצמצם ונגבלים המים לפ"ע הכלי. והנה אעפ"י שהכלי הוא מגביל ומצמצם מ"מ זה הצמצום אינו צמצום גמור ואדרבה כו', לפי שממים שבנהר אינם יכולים לשתות וע"י הכלי יכולים לשתות, וכן למשל יין שבחביות שמהחביות אינם יכולים לשתות וע"י שממשיכין היין בכוס עי"ז יכולים לשתות. נמצא שזה הצמצום אינו צמצום גמור, וכך שם אלקי' שהוא שרש הכלים אף שהם מגבילין ומצמצמין אעפ"כ זהו עיקר החסד, לפי שאם לא הי' הצמצום לא היו יכולין לקבל את אור הגדול הזה ולא הי' באפשר להיות עולמות בע"ג כו', וכדי שיהי' עולמות בע"ג הוצרך להיות צמצום בהאור. וזהו שם אלקי', דהיינו שאלקי' הוא ג"כ בחי' שם שהוא בחי' אור, וכמ"ש ששם ואור הוא בחי' א', רק שהוא אור שנמשך ע"י צמצום. ואח"כ שיתף עמו מדה"ר הוא בחי' אור

הקו שנמשך לאחר הצמצום. וזהו מ"ש אל אלקי' הוי' דיבר ויקרא ארץ, והיינו שכדי להיות בחי' ארץ הוצרך להיות דוקא ע"י ג' שמות אלו, כי אל הוא בחי' חסד, והיינו שזה שעלה ברצונו הפשוט לברוא את העולם זהו מחמת כי חפץ חסד הוא, אך כדי שיתהווה עולמות בע"ג מאא"ס שהוא בלתי בע"ג זהו ע"י שם אלקי' שהוא בחי' הצמצום שנתצמצם האור בחי' הרשימו שרש הכלים, ואח"כ הוי' הוא בחי' המשכת אור הקו שנמשך לאחר הצמצום שרש האורות המאיר בכלים כו'. והנה בכלים יש שני בחי', בחי' פנימי' הכלים וחיצוני' הכלים מקור של נשמות ומלאכים, מלאכים נמשכו מבחי' חיצוני' הכלים, ונש"י נמשכו מבחי' פנימי' הכלים, והנה עיקר הכוונה הי' כדי שיומשך המשכת תוס' אורות בכלים למטה, כי נתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים. וזהו שוקיו עמודי שש שגשתוקק הקב"ה לבראותו אני לדודי ועלי תשוקתו, שהתשוקה זו שנתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, הוא מחבר ואא"ס עם נבראים, והנה מה שנתאווה להיות לו דירה בתחתונים, זה א"א להשיג כי כך עלה ברצונו, וא"א לנו להשיג טעם לרצון זה כלל, אך שזה אנו משיגים שנתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים דוקא, דהיינו להמשיך תוס' אורות, וזהו ע"י עבודת האדם. וזהו מ"ש והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלקי' עולים ויורדים בו, ולכאורה אינו מובן מה הראו ליעקב את הסולם, אך הענין הוא דהראו לו את הסולם השתלשלות והתקשרות כל העולמות למעלה למטה וממטה למעלה כמו שהסולם הי' מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, שהשמים הוא גבוה מעל הארץ וכמ"ש כי גבהו שמים מארץ, והסולם הי' מחבר, וכך הוא ענין התקשרות כל העולמות ביחד למעלה למטה וממטה למעלה, זהו ואהבת ב"פ אור, והתקשרות זו הוא ע"י הסולם, והענין הוא, דהנה איתא ברבות, סולם דא כבש המזבח, וראשו מגיע השמימה שריחן של קרבנות עולה עד לשמים, והיינו שע"י הקרבנות שהיו מקריבין בהמה גשמי' ע"ג המזבח עי"ז הי' נעשה ריח ניחוח להוי' שהי' נמשך תוס' אורות כו' והי' נמשך למטה ג"כ, והנה עכשיו תפלות במקום תמידין תקנו, וזהו מ"ש בזהר סולם דא צלותא, והיינו שהתפלה הוא ג"כ העלאה ממטה למעלה, וזהו שהתפלה מתחלת מדברים תחתונים, שלא עשני כו' שלא עשני עבד כו', ואח"כ פסוד"ז, עד שמגיע לק"ש שהוא בחי' וראשו בשמים, שמע ישראל איך שנש"י עלו במח', וזהו הוי' אלקינו ששרש נש"י נמשכו מפנימי' הכלים שפנימי' הכלים נתאחד עם האור ממש, הוי' אחד הוא בחי' המשכת תוס' אורות, וזהו הוי' אחד שהו' רקיעים וארץ ודרי"ה כולם בטלים לאא"ס לפי שנמשך המשכת תוס' אורות כו', ואחד הוא בחי' יחז"ע, וברוך שם כו' הוא בחי' יחז"ת, וזהו ענין הסולם שהוא בחי' צלותא שהוא מקשר ומחבר ממטה למעלה, והנה יש עוד פי' במדרש, סולם בגימ' סיני, והיינו שהוא בחי' תורה שהוא בחי' המשכה למטה, וכמ"ש וירד ה' על הר סיני שהוא בחי' ירידה והמשכה למטה, והיינו לפי שכדי שיתחבר העליון עם התחתון יש שני אופנים באופן חיבורם, או שהתחתון עולה למעלה או שהעליון ירד למטה, ולכך יש כאן ב' הבחי', העלאה ממטה למעלה שע"י התפלה, והמשכה למטה ע"י התורה כו'. וזהו מ"ש עולים ויורדים בו

העלאה והמשכה, שע"ז נמשך דירה בתחתונים כו'. אך עדיין י"ל למה בתחתונים דוקא. הענין הוא כי נעוץ תחב"ס וסופן בתחלתן דוקא, וכמו שאנו רואים למשל ג"כ ע"פ מה שידוע בספרי המחקר שיש ג' אוירים, אויר העליון הוא חם מאד, ואויר האמצעי הוא קר מאד, ואויר התחתון הוא ג"כ חם מאד כמו אויר העליון, והיינו לפי שכאן למטה דוקא מאיר ההתחלה ונעשה או"ח כו'. וכן אנו רואים בנפש האדם ג"כ שהרגל יש לו שייכות יותר עם הראש מהידים, וכמו שאנו רואים שאם יש לו איזה כאב בראש מקיזין לו דם ברגל, לפי שגידי הראש מתחברי' עם גידי הרגל, והיינו לפי שנעוץ סופן בתחלתן דוקא. וזהו שהעלאה שממטה למעלה שע"י התפלה הוא דוקא למטה לפי שנסב"ת וכן המשכה שמלמעלמ"ט שהיא בחי' תורה היא ג"כ למטה דוקא, שהרי המלאכים ביקשו את התורה כמ"ש תנה הדרך על השמים, ולא ניתנה להם לפי שנתב"ס דוקא, תחלתן הוא בחי' התורה וכמ"ש ה' קנני ראשית דרכו הוא נמשך למטה דוקא כו'.

ולזהבין בתוס' ביאור ענין האורות עם הכלים, יש להבין מ"ש בתיקוני זהר אנת הוא דאפיקת עשר תיקונין כו', ואח"כ גא' וכד אנת תסתלק מיניהו אשתארו כולהו שמהן כגופא בלא נשמתא. וידוע הקושיא בסדור, הלא אם מסתלק אא"ס מהעולמות הכל חוזר לבחי' אין כמו שהי' קודם השתלשלות ממש, וא"כ למה אמר שישתאר בחי' גופא עכ"פ, ואין זה בחי' ביטול אמיתי כאשר הגוף יתקיים, ובאמת אין עוד מלבדו כתי', וכשארז"ל הוא ושמו בלבד כנודע. אך הענין הוא דהנה כתי' כי לא מחשבותי מחשבותיכם, דנמצא משמע מזה שיש למעלה ג"כ בחי' מחשבה, רק שלא כמחשבותיכם. והנה מבחי' מחשבה זו היא מקור להשתלשלות כל בחי' חכ' ושכל, ואף שכל האנושי שבאדם שאנו רואים שיש שכל בנפש האדם, והיינו שהוא מבחי' חכ' דמל' דעשי' שנמשך ע"י שמרי האופנים וגבוה מעל גבוה עד שהשרש ומקור הוא מבחי' חכ' דאצי', כי חכ' דמל' דעשי' מקבל מבחי' חכ' דמל' דיצי' וחכ' דמל' דיצירה מקבל מבחי' חכ' דמל' דבריאה עד שהמקור הראשון הוא מבחי' חכ' דאצי', אף שאין ערך בחי' חכ' דאצי' שהיא בחי' חכים ולא בחכ' ידיעא, אעפ"כ היא נעשה מקור לבחי' חכ' דג"ע העליון, ואח"כ משתלשל ע"י ריבוי צמצומים עד שנעשה מקור לשכל האנושי. והענין יובן ע"ד מה שאמרז"ל שאין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל וגבוה מעל גבוה כו', והרי התפוח הגשמי יש בו מתיקות וחזק אוכל יטעם האם נאמר שיש בכח הצומח אשר בארץ טעם ומתיקות ג"כ ופשיטא במזל שאינו מערך ומהות זה כלל. אלא הענין הוא שהמתיקות נמשך מחסד ומרירו מגבורה, והרי הם עניני' רוחני' רק שבהשתלשלות וסדר ירידת המדרגות מדרגה אחר מדרגה נתגשמו עד שנמשך מבחי' חסד מתיקות כו', עם היות שאין ערוך אלי' כלל מ"מ הוא מתיקו. וכמו שרואים כמה מיני עריבות ומתיקות ברוחני' כמו תענוג של דבר חכ' הוא ג"כ מתיקות, וכן תענוג של ניגון שהוא מן הקול היוצא מן הלב בחי' מדות, ולכן בכמה מיני ירידות והשתלשלות נעשה מתיקות גשמי ממש, הגם שההפרש וההבדל רב ביניהם. וכך הוא הענין בבחי' חכ' שיש בה ג"כ גבוה מעל גבוה, והגם שחכ' דבריאה

היא אינה מערך ולא ממהות החכ' הנראית ונגלית בעשי', מ"מ הוא מקור ממש ושרש להיות ממנה התהוות בחי' חכ' דעשי' הנגלית עד התהוות שכל אנושי כו'. וכך הוא חכ' דאצי' עם היות שהוא בחי' חכים ולא בחכ' ידיעא מ"מ הוא בחי' מקור דמקור כו'. אך כל זה הוא רק בחי' חכ' מוחא שהוא בחי' כלי החכ' שמזה נעשה מקור דמקור להתהוות השכל כו'. אבל האור שملובש בחכ' אינו בערך כלל מלהיות אפי' מקור דמקור לבחי' שכל. וכמו שאנו רואים באדם ג"כ שיש בחי' מוחא שהוא רק הכלי שמתלבש בו בחי' חכ'. ובזה יובן הקושיא וכד אנת תסתלק מינייהו אשתארו כגופא, הלא אם מסתלק אא"ס הכל חוזר לבחי' אין כו'. אך לפי שמ"ש וכד אנת תסתלק מינייהו קאי על האור שמתלבש בבחי' חכ', והנה הכלים שרשן מבחי' הרשימו שלפני המשכת הקו, וע"כ אף שיסתלק מהם האור מ"מ אשתארו כו' לפי שיש להכלים שרש בפ"ע. ועוד לפי מה שמבואר לעיל שברוחני' אינו שייך כלל הסתלקות לגמרי כי כל דבר שבקדושה אינו נעקר ממקומו לגמרי כו' כמ"ש במ"א, א"כ מ"ש וכד אנת תסתלק מינייהו היינו כמו למשל אדם כשהוא בשינה שמסתלק ממנו החיות שאין זה הסתלקות גמור שהרי נשאר קיסטא דחיותא, שהרי יכול להתעורר מחדש כו'. והנה המכוון הי' כדי שיהי' המשכת תוס' אורות למטה. דהנה עפ"י השתלשלות כל מה שיורד למטה יותר נתצמצם האור יותר, וכמו שאנו רואים שבאצי' מאיר בתוס' וריבוי, ובכריאה נתמעט האור, וביצי' נתמעט יותר, עד שבעשי' נעשה העלם והסתר גמור, וצריך להמשיך תוס' אורות למטה כדי שיהי' למטה ג"כ בחי' גילוי אוא"ס ממש. והנה ענין המשכת תוס' אורות למטה זהו כמו ענין שבת ויו"ט שבשבת מאיר גילוי אא"ס מבחי' מוחין דאבא וביו"ט הוא בחי' מוחין דאימא, ולכך נק' מועדים לשמחה ששמחה נמשך מבחי' התגלות דוקא, ולכך עיקר השמחה הוא במועדים, אף ששבת הוא למעלה מבחי' יו"ט, אך לפי שביו"ט מאיר האור בגילוי למטה יותר ע"כ ביו"ט הוא התגלות השמחה ביותר כו'. וזהו ג"כ ענין תוס' אורות, היינו שיומשך למטה בחי' גילוי אא"ס, וזהו ע"י עבודת האדם, אור זרוע לצדיק שהמצות נק' בשם זריעה, והנה אנו רואים שבזריעה יש שני כחות שע"ז הוא נצמח, והיינו שע"י שנזרע בארץ ובארץ מלובש כח הצומח וע"ז הוא צומח, אעפ"כ מהכח הצומח שבארץ לבד לא הי' נצמח כ"כ רק ע"י שנמשך עליו כח מלמעלה המגדל אותו, וכמארו"ל אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה כו'. וכך ענין המצות נתלבשו בארץ דוקא וכמ"ש וזאת המצוה החוקים והמשפטים כו' לעשות בארץ, ואח"כ נא' שמע ישראל שהיא חובת הגוף, אלא ארץ הוא בחי' נש"י וכמ"ש כי תהיו לי אתם ארץ חפץ כו', וע"ז שמקיימין נש"י למטה את המצות ע"ז נעשה צמיחה, והצמיחה היא ע"י המזל, והנה מזל הוא בחי' מ"ש ונוזלים מן לבנון שהוא בחי' מקור החכ', והחכ' מאין תמצא, אבא יונק ממזלא, וכמ"ש בספרא דצניעותא ובאדר"ד דקל"ד ע"א הכל תלוי במזל אפי' ס"ת שבהיכל, ס"ת בהיכל הוא בחי' חו"ב תושב"כ ותושבע"פ והם תלוי במזל שהוא בחי' מזל ונוצר וכמ"ש נצר חסד לאלפים אלפים הוא בחי' אאלפך חכ' אאלפך בינה, והיינו שמשם נמשך תוס' גילוי אוא"ס, כי נצר חסד עם השני תיבות בגי' אא"ס כו', אך הנה

שרש המצות הוא בחי' אהבה, כי אהבה הוא מקור לרמ"ח מ"ע וגם אורייתא בלא דו"ר לא פרחא לעילא, וזהו מ"ש ואהבת. אך איך שייך ציווי ע"ז ואיך יגיע לבחי' אהבה זהו ע"י שמע ישראל, שהציווי הוא על ההתבוננות שכשמתבונן באלקות איך ששוקיו עמודי שש שמשותקק הקב"ה וברא את העולם, שנתאזה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים. והנה כתיב כמים הפנים לפנים כן כו', ואם יש להקב"ה בחי' אהבה לנש"י, וכמ"ש ועלי תשוקתו כש"כ שצריך שיהי' אהבה מלמטה למעלה מהנברא לבורא כו'. והנה העיקר הוא האהבה, כי הנה ישראל מאמינים בני מאמינים ואעפ"כ יכול להיות מעוברי רצונו, וכמשארז"ל גנבא אפום מחתרתא רחמנא קריא, והיינו לפי שאינו מאיר עלי' רק בבחי' מקיף לבד, וע"כ אף שהוא מאמין באלקות מ"מ הוא יכול לעשות היפוך רצונו ממש. אך ע"י האהבה שנמשך עלי' אא"ס בבחי' גילוי בבחי' פנימי ממש, וזהו שואהבת בגי' אא"ס, עי"ז אינו יכול ח"ו לעבור רצונו ית', ואדרבה שאהבה היא מקור לרמ"ח מ"ע, ואח"כ כתי' בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך שהוא כנגד משארז"ל על שלשה דברי' העולם עומד על התו' ועל העבודה ועל גמ"ח. והענין הוא דהנה בחי' ג' קוין אלו הוא ג' עולמות ב"ע, ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, בריאה הוא בחי' עולם המח', ויצירה הוא בחי' אותיות הדבור, ואף עשיתיו הוא בחי' אותיות הכתב, והנה אנו רואי' שאותיות הם מעלימים ומסתירים, כמו למשל תושב"כ שמרומז בה כל הסודות וכל הרזין ואעפ"כ אין אנו יודעין כלום לפי שהאותיות הם המסתירים, ואותיות הדבור אף שאינם מסתירים כ"כ כמו אותיות הכתב מ"מ הם ג"כ בבחי' העלם, ואותיות המח' אף שהם גילוי יותר אעפ"כ כיון שנק' בשם אותיות הם בבחי' העלם, וכדי להאיר את החשך וההעלם זהו ע"י ג' קוין תורה ועבודה וגמ"ח. עבודה היא בחי' עבודת הקרבנות שהיא בחי' מחשבה, כי עיקר העבודה של הקרבנות הוא ע"י מחשבה, ולכך הי' המח' פוסלת בקרבן. ועכשיו שתפלות כנגד תמידין תקנו, עיקר העבודה הוא ג"כ ע"י מחשבה, ואף שצריך לומר בדבור זהו רק כדי לעורר את הכוונה, אבל העיקר של התפלה הוא בחי' מח' לקשר א"ע לאלקות כו', ועי"ז הוא נמשך אא"ס ג"כ בבחי' מח' שהיא בחי' בריאה. ותורה היא בחי' דבור, וכמ"ש וידבר ה' ויאמר ה' כו', וע"י הדבור של התורה נמשך האור למעלה ביצי' שהוא בחי' דבור. וע"י מעשה המצות נמשך האור בעשי', אור זרוע כו'. ודרך כלל במצות גופא יש ג' בחי', יש מצות התלויות במח', ורוב מל"ת תלויות במח' ולא תתורו אחרי לבבכם כו', ויש מצות התלויות בדבור, כמו כל הברכות, ויש מצות התלויות במעשה לבד, וע"י ג' בחי' אלו נמשך גילוי אוא"ס בג' עולמות ב"ע כו'. וזהו בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, בכל לבבך הוא בחי' מח' תפלה, כי בכל לבבך בשני יצריך, וכדי שיתהפך היצה"ר ג"כ זהו ע"י בחי' מח', עבודה שבלב זו תפלה, ובכל נפשך הוא בחי' דבור תורה כו', וכמ"ש ויהי האדם לנפש חי' ות"א לרוח ממללא. ובכל מאדך היא בחי' גמ"ח, כי בכל מאדך פי' רז"ל בכל ממונך שהוא בחי' גמ"ח כו'.

אבות מלאכות ארבעים חסר א', ולמדו זה בגמרא מארבעים פעמים מלאכה שנא' בתורה. וא"כ לפ"ז אינו מובן למה אינו נאסר כ"א ל"ט מלאכות. שהרי נאמר בתורה ארבעים פעמים מלאכה. וגם צ"ל מה שאמרו ארבעים חסר אחת ולא אמרו ל"ט מלאכות. הנה כתי' ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי שבת להוי' אלקיך, וכתי' ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה. ופי' ברבות בראשית ס"פ ט"ז, ויניחהו נתן לו מצות שבת כד"א וינח ביום השביעי, לעבדה ששת ימים תעבוד כו', ולשמרה שמור את יום השבת. וצ"ל שהרי פי' לעבדה ולשמרה הוא ציווי כו', וששת ימים תעבוד הוא רשות. ואיך מפרש המדרש שלעבדה הוא כמה דאת אמר ששת ימים תעבוד שהיא רשות כו'. אך הנה יש להקדים מ"ש ביעקב ואני אתנהלה לאטי לרגל המלאכה ולרגל הילדים עד אשר אבוא אל אדוני שעירה. והנה לא מצינו שיעקב הלך לשעיר, אלא שהוא קאי על לע"ל שנא' ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו. והגלות נק' רגל המלאכה כו'. ולהבין למה נק' הגלות בשם מלאכה, הענין הוא דהנה איתא (אבות פ' א') שמעי' אומר אהוב את המלאכה, וכן ארז"ל גדולה מלאכה יותר מיראת שמים שנא' יגיע כפיך כי תאכל אשריך כו'. ולהבין למה גדולה מלאכה כ"כ. אך הענין הוא. דהנה כתי' ויכל אלקי ביום השביעי מלאכתו אשר עשה כו' כי בו שבת מכל מלאכתו כו'. ולכאורה אינו מובן שהרי בדבר ה' שמים נעשו ואיך נק' מלאכה. שהרי דבור אינה מלאכה, ואם נאמר שהדבור הוא ג"כ מלאכה א"כ אינו מובן מה שמן התורה אינו אסור בשבת כ"א מעשה שהוא מלאכה, אבל דבור מותר אפי' דבור של חול, רק שרבנן אסרו אפי' דבור ואסמכוה אקרא שנא' ממצוא חפצך ודבר דבר שלא יהי' דבורו של שבת כמו דבורו של חול. ולפי"ז שהתהוות מע"ב הי' ע"י דבר הוי' וכמשנ"א וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה, היינו שהשבתה הי' מבחי' דבור, וא"כ הי' צריך שיהי' גם הדבור אסור בשבת, ולמה לא נאסר מן התורה דבור רק מדרבנן. אך הנה מתחלה י"ל ענין בחי' מח' ודבור, דהנה אנו רואים למטה שההפרש בין מח' לדבור הוא שהמח' מתאחדת עם עצם הנפש, משא"כ הדבור נעשה נפרד ויוצא לחוץ, שהדבור יוצא לאויר העולם כו'. וכך למעלה צ"ל שהדבור נעשה נפרד, ובאמת א"א לומר כן למעלה, שהרי אין לך דבר שחוזק ממנו וכמ"ש בתניא כיון שהשמים ואת הארץ אני מלא ולית אתר פנוי מיני, א"כ א"א לומר שהדבור נעשה נפרד, והנה אעפ"כ אנו רואים שמהדבור נעשו עולמות בבחי' יש ודבר נפרד, וא"כ כיון שהדבור אינו נפרד כלל, ואיך נתהווה ממנו בחי' נפרדים. אלא עכצ"ל שהדבור נתצמצם בבחי' צמצום אחר צמצום עד שנתהווה בחי' נפרד, וזהו מ"ש נעשה אדם בצלמנו כדמותינו, דמות הוא רק בחי' דמיון בלבד שאינו עצם הדבר כמו שהוא למעלה, והיינו שעלמא תתאה הוא רק כגוונא דעלמא עילאה, דכמו שיש למעלה ד' פנים פני ארי' פני שור כו' כך למטה נתהווה ד' פנים כו', בחי' אדם שרשו מבחי' פני אדם, וארי' נמשך מפני ארי' כו' וכן נשר ושור כו'. אך הנה מה שנברא למטה הוא רק דמות לבד מבחי' ד' פנים שלמעלה, וכן אפילו המצות שלמטה הם רק בחי' דמות לבד כנגד המצות שלמעלה. כגון תפילין שלמעלה שהקב"ה מניח

תפילין, ותפילין שלנו הוא רק בחי' דמות לבד שהם נפרדים, והם בדמות ורמז לבד כנגד תפילין שלמעלה כו'. והיינו שהדבור נתצמצם עד שנעשה מזה בחי' דמות לבד שהם נפרדים, והם בדמות דעלמא עילאה כו'. והנה מה שהדבור נתצמצם עד שנעשה בחי' יש ודבר נפרד נק' בחי' זו למעלה מלאכה, לפי שיש בדבור ב' בחי' היינו הדבור כמו שהוא למעלה שנתהווה מזה עולמות עליונים שאנו אינו נק' הדבור בשם מלאכה כלל, וכמו שהדבור נתצמצם שיהי' נפרדים שהוא רק בחי' דמות לבד, וזהו ע"ד שאנו רואים שבנבואה יש ג"כ ב' בחי' שהוא בחי' צלב ודמות, וכמ"ש וביד הנביאים אדמה וכמשארו"ל כל הנביאים נתנבאו בכה משה נתנבא בזה, זה הדבר כו'. והיינו לפי שמשה הי' מאיר בו ומתגלה הדבור כמו שהוא בלתי העלם והסתר, וזהו זה הדבר שזה הוא בחי' התגלות כו', שהוא בחי' אספה"מ. משא"כ שאר הנביאים נתנבאו בכה שהוא רק בחי' דמות לבד, שלא הי' מתגלה הדבור אצלם כמו שהוא בלתי צמצום, אלא שהדבור הי' מתצמצם ומתעלם עד שנמשך ומתגלה אצלם, וזהו ביד הנביאים אדמה שהוא בחי' דמות לבד, והוא בחי' אספה"מ כו'. וכך בבחי' דבור שנעשה מקור לעולמות יש ג"כ ב' בחי' דהיינו התגלות הדבור כמו שהוא שמונה נעשה עולמות עליונים שהוא בחי' בצלמנו, ובחי' הדבור כמו שהוא נתצמצם ומתעלם כדי שיהי' עולמות התחתונים שהם רק כגוונא דעלמא עילאה בחי' כדמותנו כו'. וזהו שעש"מ נק' מילין דהדיוטא וכמ"ש בזהר לאו אורחא דמלכא לאשתעי במילין דהדיוטא, והיינו לפי שעש"מ נעשו מקור לעולמות הנפרדים, שנתצמצם בבחי' צמצום אחר צמצום, שזה נק' למעלה מלאכה בחי' ששת ימים ימי המעשה, ולכך נק' בחי' זו מילין דהדיוטא כו'. וזהו שנאמר ובטובו מחדש בכ"י תמיד מע"ב שנק' בחי' מעשה, וזהו מה רבו מעשיך הוי'. וזהו שהמלאכה בגי' אל אד', והיינו לפי ששם אל אד' הוא מאיר בעשי', והיינו שזהו כמו שהדבור נתצמצם כדי שיהי' נתהווה בחי' עולם העשי', שזהו בחי' מלאכה כו' וע"כ שם אל אד' שמאיר בעשי' הוא בגי' מלאכה כו'. ובוזו יובן משארו"ל גדולה מלאכה, למה גדולה המלאכה כ"כ, והיינו לפי שע"י המלאכה שלמטה שאדם עושה עי"ז הוא ממשיך שיומשך למעלה ג"כ בבחי' מלאכה דהיינו שיומשך חיות חדש מבחי' דבור עליון שיהי' התחדשות מע"ב שהוא בחי' מלאכה למעלה, וכמ"ש ובטובו מחדש בכי"ת מע"ב, וכדי שיומשך בבחי' מלאכה זו זהו ע"י שאדם עושה מלאכה למטה. אך הנה כל זה כשעושה מלאכה באמונה שאין בה ח"ו שום נדנוד עבירה, דהיינו גזל וגניבה, ועוסק באמונה ועי"ז שעוסק באמונה עי"ז ממשיך שיומשך אא"ס ג"כ בבחי' מלאכה, דהיינו שיומשך הדבור בבחי' צמצום כדי להחיות עולמות הנפרדים שזהו בחי' מלאכה כו'. וכמ"ש ביונה מה מלאכתך, ופי' המפרשים ששאלו לו אם עסקת באמונה כו'. ולכן ארו"ל גדולה מלאכה יותר מזכות אבות, שנא' ביעקב את עניי ואת יגיע כפי ראה אלקי' ויוכה אמש, שהזכיר את יגיע כפי ולא הזכיר זכות אבות, והיינו לפי שע"י יגיע כפי עי"ז ממשיכים שיומשך אא"ס בבחי' מלאכה כו'. בחי' ובטובו מחדש בכי"ת מע"ב כו'. וזהו מ"ש במדרש שפסוק ויצו ה' את האדם לאמר מכל עץ הגן אכל תאכל, נא' אחר לעבדה ולשמרה, שע"י עבודה דוקא אז ציוה לו לאכול כו'.

לפי שעבודה היא גדולה מאד. והו' שנא' בק"ש ואספת דגנך, והיינו לפי שצריך שיהי' בחי' מלאכה ג"כ, כדי שיעי"ז יהי' נמשך בחי' התחדשות חיות העולמות כו'. אך צריך שיהי' ואספת דגנך, דהיינו שצריך לאסוף ולקבץ אותם אל בחי' אחד, דהיינו בבחי' ביטול, והיינו שיהי' תורתך קבע ומלאכתך עראי, שהעיקר יהי' בחי' תורה, רק שצריך ג"כ לעשות מלאכה, כי כל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה כו', והיינו לפי שע"י מלאכה עי"ז ממשיכים חיות העולמות כו'. ועי"ל דלכך היא גדולה מלאכה, דהנה ידוע שיש ל"ט מלאכות, והנה ל"ט מלאכות הם כנגד ל"ט קללות שנתקלל נחש וחוה ואדם והארץ. והנה ע"י ל"ט מלאכות עי"ז ניתקן הל"ט קללות, והו' ג"כ ענין ל"ט מלקות שהוא ג"כ לתקן את הל"ט קללות, דהנה ע"י איזה עבירה נעשה לט, כי לט הוא בחי' קלה שהוא נמשך מבחי' ל"ט קללות, וע"י הל"ט מלקות עי"ז ניתקן הל"ט קללות כו', וכך ע"י ל"ט מלאכות עי"ז ניתקן הל"ט קללות, ולכך גדולה מלאכה (וע' בדרוש אר"ע אשריכם ישראל כו'). אך הנה כל זה הוא בשבת ימי החול, אך בשבת נאמר כי בו שבת מכל מלאכתו כו', והיינו לפי שבשבת הוא עלי' העולמות, שבשבת מאיר הדבור כמו שהוא למעלה בלתי צמצום והתלבשות כלל כו', וגם בשבת מאיר גם למעלה מבחי' הדבור דהיינו שמקבלים העולמות מבחי' מח' כו', אך הנה לפי"ז יש להבין מ"ש זכור את יום השבת לקדשו שהרי שבת מיקדשא וקיימא, שהרי בשבת הוא העלי' מצד עצמה, כי בו שבת מכל מלאכתו כו', אך הענין הוא, דהנה שבת נק' בחי' שבת בראשית, והנה יש ראשית וראשון, שראשית הוא לשון נוק' שמקבל מבחי' ראשון, והיינו לפי שנש"י ממשיכים בבחי' שבת, וכמ"ש במדרש בראשית ס"פ יו"ד אמרה שבת לפני הקב"ה לכולם יש בן זוג ולי אין בן זוג אמר לה הקב"ה כנס"י יהי' בן זוגך, שנש"י ממשיכים בבחי' שבת, דהנה ישראל הוא בחי' לי ראש שממשיכים בבחי' ראשית, דהנה ראש הוא אותיות אשר, ואשר הוא בחי' תענוג עליון שממשיכים בחי' תענוג עליון בבחי' שבת שהוא בחי' ראשית חכ', וכמ"ש וקראת לשבת ענג, שממשיכים מבחי' ענג העליון בבחי' שבת, והו' ענין שתי שבתות כהלכתן, שהוא בחי' שבת עילאה ושבת תתאה, שבת תתאה הוא בחי' שבת בעצם שהוא בחי' שבת בראשית שהעלי' היא מצד עצמו, והיינו לפי ששבת הוא בחי' שביתה מבחי' דבור שהדבור נתעלה למקורו ושרשו, והנה שרש הדבור הוא מבחי' חכ' וכידוע דאבא יסד ברתא, אך הנה שבת עילאה שהוא בחי' שבת דיומא זהו מה שנש"י ממשיכים בשבת שהיא בחי' עלי' יותר גבוה, וכמ"ש עולת שבת בשבתו ששבת גופא עולה למעלה יותר כו', ודרך כלל יש ג' בחי', ג' סעודות בשבת, סעודה השלישית הוא בחי' עלי' יותר עליונה שהוא בחי' רעוא דרעיון, שזהו ענין מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה כו', והנה מה שנש"י ממשיכין בבחי' שבת זהו ע"י ששת ימים תעבוד שמי שטרח בע"ש יאכל בשבת, דהיינו עי"ז שעוסק באמונה בבחי' מלאכה שעי"ז נמשך למעלה ג"כ בבחי' מלאכה

בגליון בסופו נרשם: לעשות לתקן בחי' בירורי' שע"י המלאכה מבררי' הל"ט קללות כו'.

שהוא בחי' המשכה וירידה למטה בבחי' מעשה בראשית להחיות העולמות. והנה ע"י הירידה עי"ז נעשה בחי' העלי', כי ירידה היא צורך עלי', כי ע"י הירידה שמתחלה בששת ימי החול עי"ז נעשה העלי' בשבת. והוא שהמדרש מפרש לעבדה כמה דאת אמר ששת ימים תעבוד, והיינו לפי שששת ימים תעבוד הוא ג"כ בחי' ציווי כמו לעבדה, לפי שע"ז נעשה בחי' שבת כו', לפי שע"י העבודה עי"ז נמשך בחי' מלאכה למעלה ג"כ כו', ואח"כ הוא שבת כו'. והוא מ"ש סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, שכמו שבסולם הוא ירידה ועלי' וכמ"כ ששת ימים תעבוד עם יום השבת הוא בבחי' ירידה ועלי', שבששת ימים הוא בחי' הירידה ובשבת הוא בחי' העלי' כו', אך לפי"ז שגדולה מלאכה שממשיך עי"ז בחי' התחדשות חיות עולמות, א"כ יש להבין מי שאינו יכול לעסוק במלאכה אלא הוא עוסק בתורה א"כ מאין נמשך בחי' המשכת חיות בעולמות כו'. אך הענין הוא דהנה תורה נק' ג"כ בחי' מלאכה, דהנה כתי' הכן בחוץ מלאכתך ועתה בשדה לך ואחר ובניית ביתך, ופי' רז"ל בסוטה זה הפסוק קאי על התורה, הכן בחוץ מלאכתך זה מקרא ועתה בשדה לך זה משנה, אחר ובניית ביתך זה תלמוד, נמצא שהתורה נק' ג"כ בחי' מלאכה, והוא שהתורה נק' לחם וכמ"ש לכו לחמו בלחמי, והנה שכמו שלחם גשמי' צריך מתחלה שיהי' ג"כ י"א מלאכות וכמו שחשיב שם במשנה הזורע והחורש כו', כמ"כ מה שהתורה נק' לחם רוחני צריך שיהי' ג"כ מתחלה י"א מלאכות (ועיין בלק"ת בדרוש ושביתה הארץ שבת להוי' כו' פ"ב ופ"ג), והוא שארז"ל ושביתם וראיתם כו' בין עובד אלקי' לאשר לא עבדו, אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה מאה ואחד. נמצא שיש בתורה ג"כ בחי' עבודה, וע"י בחי' מלאכה שבתורה עי"ז נמשך בחי' מלאכה שלמעלה בחי' התחדשות העולמות. ואדרבה המלאכה שבתורה היא למעלה הרבה מבחי' סתם מלאכה, דהנה בל"ט מלאכות הוא בבחי' העלם והסתור, והיינו שע"י הל"ט מלאכות עי"ז נתצמצם ומתלבש בבחי' מלאכה להחיות עולמות הנפרדים כו'. אך הנה ע"י מלאכת התורה אדרבה עי"ז נמשך בחי' גילוי אא"ס ממש בחי' זה הדבר כו'. וע"ד מלאכת המשכן שהי' במשכן ג"כ ל"ט מלאכות, כי כל המלאכות נלמד ממלאכת המשכן, והנה במלאכת המשכן הי' שם השראת השכינה, וכמ"ש ושכנתי בתוכם, וכן משה א' ויהי נועם ה' אלקינו עלינו כו' יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם. ועד"ז בתורה שהיא בחי' מלאכה היא גבוה יותר מבחי' מלאכה שבששת ימי החול כו'. והוא מ"ש במשנה סוף קדושין ר' נהוראי אומר מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה, והיינו לפי שאף שמלאכה היא גדולה וכמ"ש אהוב את המלאכה, אך איני מלמד את בני אלא תורה לפי שמלאכה של תורה היא למעלה יותר מבחי' שאר מלאכות אף שהם באמונה ובכשרות כו'. והנה מעתה יובן ג"כ ענין מה שנא' רק ארבעים חסר א' ולא נא' ל"ט מלאכות, וגם למה נאסר רק ל"ט מלאכות שהרי בתורה נא' ארבעים פעמים מלאכה, והענין הוא דהנה יש בחי' מלאכה שמותרת גם בשבת, וכמ"ש ברבות כי בו שבת מכל מלאכתו אשר עשה ממלאכת עולמו שבת, אבל אינו שבת לא ממלאכת הצדיקים ולא ממלאכת הרשעים, אלא פועל עם אלו ועם אלו, ומנין ששכרן של צדיקים קרוי

מלאכה שנא' מה רב טובך אשר צפנת ליראך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם כו'. נמצא שיש בחי' מלאכה שמותרת גם בשבת כו'. והוא ע"ד שמותרת אכילה בשבת הגם שאכילה הוא בחי' בירור שהוא בחי' מלאכה, ואעפ"כ האכילה היא מותרת, וכך ע"מ יש בחי' מלאכה שמותרת שהיא בחי' פעלת לחוסים בך, עדן, עין לא ראתה אלקי' זולתך כו' יעשה כו' שהוא בחי' מעשה (והיינו שהוא ע"ד בחי' מלאכה, דהנה במלאכה נחלבש בחי' כח פנימי יותר מבדבור כו', וכך הגילוי שלע"ל נק' בחי' פעלת לפי שיהי' בחי' גילוי אוא"ס ממש מבחי' פנימי וע"כ נק' בחי' פעולה כו'). והוא שנא' במשנה ארבעים מלאכות חסר א', והיינו לפי שיש בחי' ארבעים מלאכות, אך מלאכה אחת אינו נאסר, וזהו חסר אחת, שהוא בחי' אחת היא יונתי בחי' כנס"י שהיא בחי' בן זוג לשבת, שכנס"י ממשיכים בבחי' שבת, שזהו ענין המלאכה שהותר בחי' מלאכת הצדיקים, שלא שבת מזה, דהיינו מה שממשיכים מבחי' ענג שהוא בחי' עדן שנק' מעשה כו' בבחי' שבת, וזהו ארבעים מלאכות חסר אחת, ובזה יובן ג"כ מה שלא נאסר מן התורה כ"א בחי' מלאכה ממש ולא דבור, וחכמים אסרו ג"כ הדבור שהי' הקושיא שהרי בדבר ה' שמים נעשו, וא"כ הי' צריך שיהי' נאסר גם הדבור מן התורה, אך הנה לפי שאף שבדבר ה' שמים נעשו מ"מ הדבור נתצמצם עד שנתהווה בחי' יש ודבר נפרד שזה נק' מלאכה למעלה, וע"כ לא נאסר הדבור למטה כי הדבור כמו שהוא למטה אינו מלאכה, ומה ששבת בשבת הוא מבחי' הדבור שנק' מלאכה ולא מבחי' עצם הדבור, וע"כ לא נאסר מן התורה הדבור, אך הנה חכמים אסרו ג"כ הדבור שלמטה לפי שאעפ"כ נמשך מהדבור שלמעלה הדבור המצומצם שהוא בחי' מלאכה ע"כ אסרו ג"כ הדבור שלמטה כו', ובזה יובן מה שנא' ואני אתנהלה לאטי לרגל המלאכה, דהנה לאט הוא בגימ' ארבעים, והענין הוא דהנה כתי' את מי השילוח ההולכים לאט, ולמדו מזה שמקוה היא ארבעים סאה כו', והנה איתא במשנה סוף יומא, מקוה ישראל ה' מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל, והנה עיקר הטהרה הוא ביוהכ"פ שנא' לפני הוי' תטהרו, והנה יוהכ"פ הוא יום הארבעים שמר"ח עד אחר יוהכ"פ יש ארבעים יום, וע"כ יוהכ"פ הוא מטהר לפי שהוא בחי' המקוה בחי' ארבעים סאה שמטהר כמו"כ יו"כ שהוא יום הארבעים הוא ג"כ מטהר כו', אך הנה כמו שכדי שיהי' בחי' שבת צריך שיהי' טרח בע"ש, שהיא בחי' ששת ימים תעבוד שהוא ענין ל"ט מלאכות, כמו"כ כדי שיהי' יוהכ"פ מטהר זהו ע"י ל"ט ימים שמר"ח אלול עד יוהכ"פ שהוא ע"ד ענין ל"ט מלאכות, שעיי"ז אה"כ יוהכ"פ שהוא בחי' מקוה ארבעים סאה הוא מטהר, שיוהכ"פ הוא ע"ד שבת ממש שיוהכ"פ שהוא בחי' לאט בחי' יום הארבעים הוא בחי' רגל המלאכה שהיא בחי' המלאכה של ארבעים המותרת בשבת הוא בחי' חסר אחת, וזהו שבר"ח אלול מתחילין לבקש את בחי' האחת וכמ"ש אחת שאלתי מאת הוי', וביוהכ"פ הוא בחי' גילוי האחת, וזהו שביוהכ"פ אומרים וכך הי' מונה אחת אחת ואחת כו', והיינו לפי שביוהכ"פ שהוא בחי' שבת שבתון

הוא בחי' גילוי מלאכה של בחי' אחת כו'. וזהו לאטי לרגל המלאכה, שבחי' לאט שהוא בחי' יוהכ"פ יום הארבעים הוא בחי' גילוי מלאכה של בחי' אחת, בחי' חסר אחת כו'. וזהו יעד אשר אבוא אל אדוני שעירה, והיינו שעירה קאי על בחי' שעיר המשתלח שהוא גמר הכפרה, כי שעיר המשתלח מכפר על עבירות קלות וחמורות כו', וכידוע במשנה שבועות פ"א, ועד"ז יש לפרש שקאי על לע"ל, כי לע"ל יהי' יום שכולו שבת שהוא בחי' אלף השביעי שנק' יום שכולו שבת כו'. וכדי שיגיע לבחי' יום שכולו שבת זהו ע"י אתנהלה לאטי לרגל המלאכה שהוא בחי' זמן הגלות, שאז הוא זמן הבירור של ל"ט מלאכות בבחי' הבירורים של רפ"ח ניצוצות שנפלו בשבירה, וע"י הבירור של ל"ט מלאכות בבחי' הבירורים של רפ"ח ניצוצות דתהו וע"י הבירור שלהם דעתה עי"ז יהי' אח"כ בחי' גילוי שבת שהוא בחי' אלף השביעי עדן עין לא ראתה אלקי' זולתך יעשה למחכה לו שהוא בחי' מלאכת הארבעים בחי' חסר אחת כו'.

בגליון בפני עצמו

ארבעי' פעמי' מלאכה, שבת פ"ד דמ"ט ע"ב. כך אמר ר"ש בר' יוסי בן לקוניא כנגד מלאכה ומלאכת שבתורה. תוסי"ט שבת פ"ז מ"ב סד"ה אבות.

כתובות דף ה', גדולי' מעשה צדיקי'.

בזהר, לאו אורחא דמלכא לאישתעי במילי דהדיוטא.

מה מלאכתך ביונה.

ויצו, מכל עץ הגן, אחר לעבדה הוא בסוף פ' ט"ז הנ"ל. כ"ז בסנהדרין פ' ד"מ. לקמן בפ' ואתחנן ל"א ח'.

לכולם נתת ב"ז.

מדבר' בראשית ר"פ י"ז חשיב כל הע"מ, וחשיב ורוח אלקים למאמר, ומנחם בר' יוסי מוציא ורוח כו' ומביא ויאמר כו' לא טוב היות האדם.

מלאכה, וח"א פ' וישלח דקע"ב א' ע"פ ואני אתנהלה לאטי.

ע' בד"ה ויבא הביתה לעשות מלאכתו וע"פ ויעשו כל חכם לב בעושי המלאכה וע"פ והמלאכה היתה דים.

בפרד"ס ערך מלאכה, מא"א או"מ ס"ל.

בלקו"ת, בביאור מקושש מענין מלאכה.

בתו"א פ' בשלח ד"ה אשירה בפ' בטובו כל מע"ב והתחדשות זו היא בבחי' ממכ"ע כו' והיינו בטובו כו'. וא"ש לפי מה שפי' בת"ז תיקון כ"ח דע"ג ב' ובכל מלאכה דא מע"ב, ובפרד"ס ערך מעשה מרכבה כ' ומע"ב הוא המל'. וא"כ התחדשות זו היא בטובו בחי' צדיק יסוד.

ע' בלק"ת בד"ה מי יתנך, וחסיד בכל מעשיו היינו המחדש בטובו בכי"ת מע"ב.

מד"ר ס"פ ויצא ע"פ את עניי ואת יגיע כפי, ר' ירמי' אמר חביבה היא המלאכה מזכות אבות כו' והיינו כי בטובו כו' בטובו דוקא יומשך מזה במע"ב, וע"ז אמר שמעי' אהוב את המלאכה, ולפי שהמל' הנק' שכינתא תתאה נסב"ת ע"כ היא חביבה מזכות אבות, ויש ג"כ או"ח אספדל"ג כמ"ש בלק"ת בשה"ש ע"פ הראיני את מראיך, היינו ההעלאה מן המלאכה בשי"ב, וצ"ל מלאכתו עראי ותורתן קבע שעיקר המכוון מהמלאכה וממע"ב להיות דירה בתחתונים ויום שכולו שבת ומנוחה והיינו ע"י התומצ".

מד"ר ס"פ י"א כי בו שבת מכל מלאכתו אשר עשה דהיינו ממע"ב, ולא ממלאכת הצדיקים.

מלאכה זו של ה' תתאה להחיות בי"ע זהו ע"י הכח הנמשך לה מבחי' ג' אותיות י"ה ו' כנודע וכמ"ש בזח"א ר"פ מקץ דקצ"ג ע"ב, ע"פ מלך במשפט יעמיד ארץ, ובזח"ג ר"פ תזריע דמ"ב ב' ע"פ גמלתהו טוב ולא רע כל ימי חייה, וזהו המחדש בטובו דוקא כו'.

במד"ר פ' במדבר פ"ה ובפ' קרח כ', ארבעים יכנו כנגד מ' קללות נחש וחוה אדם ואדמה ופחתו חכמי' א' משום לא יוסיף, וברע"מ פ' תצא דר"פ ע"ב איתא מם חסר חד, והיינו שחשיב תשעה לארעא, וע' זח"א פ' נח דכ"א ע"ב.

ימים יצרו כו' אחד כו' ארז"ל זה יום השבת שאז מאיר הקב"ה שהוא יחידו ש"ע בכנס"י הנק' אחת היא יונתי, משא"כ בחול ארבעי' חסר א'.

ביאור מקושש ההפרש בין מלאכה ובין אכילה, באג"ה ססי' כ"ו לא יהי' עסק לברר בירורים, ויהי' נועם שתשרה שכינה כתובות ידיך מלאכה גימט' אל אד'.

מלאכת המשכן בנין מל' דאצי' ובריאה כו', ומ"מ בנין זה רק הכנה כמו בנין המל' בר"ה ויוהכ"פ הכנה ליחוד שבשמע"צ, וכן ענין בנין ירושלי' הכנה כו'.

מ' שתורתו אומנתו א"צ למלאכה כי התורה נק' מקדש, א"כ זהו כמו מלאכת המקדש, ועוד כמו יו"ט שחל בחול אסור במלאכה (לבד אוכל נפש) כך הת"ח ע"י עסק התורה ממשיך מוחין דאורא בורא, ע' בה"ז קרח ע"פ

קריאי מועד, ועתה ישראל דתקס"ב, ב' בחי' עבד, א' מלאכה גשמי, ב' נוקב מרגליות. כך ע"י התורה כמו עבד נוקב מרגליות, כמ"ש בלק"ת בשה"ש בד"ה צווארך בחרוים.

גם ארז"ל פ"ח דסוטה דמ"ד ע"פ הכן בחוץ מלאכתך במשלי סי' כ"ד כ"ו, זה מקרא ומשנה.

בס"ד, ש"פ עקב, ש"מ אלול.

קיצור ממאמר אבות מלאכות ארבעי' חסר א', ואמרז"ל בשבת פ"ד דמ"ה ע"ב הא דתנן אבות מלאכות כו' כנגד מי אמר להו ר' יונתן בר"א כך אמר ר' שמעון בר' יוסי בן לקוניא כנגד מלאכה מלאכתו ומלאכת שבתורה, שלמדו זה מארבעים פעמים מלאכה שנא' בתורה. ולפ"ז צ"ל למה לא אסרו ארבעים מלאכות, וגם צ"ל למה אמרו לשון ארבעים חסר א' ולא אמרו ל"ט כו'. הנה כתיב זכור את יום השבת לקדשו, ששת ימים תעבוד כו' ויום השביעי שבת כו'. והנה במד"ר ס"פ ט"ז ע"פ וינחתו בג"ע לעבדה ולשמרה אמרז"ל וינחתו מצות שבת מסר לו כד"א וינת ביום השביעי, לעבדה ששת ימים תעבוד כו' ולשמרה שמור את יום השבת. וצ"ל שהרי פ"י לעבדה ולשמרה הוא ציווי ואיך מפרש המד"ר לעבדה הוא כמ"ש ששת ימים תעבוד שהם רשות. וילה"ק מ"ש ביעקב ואני אתנהלה לאטי לרגל המלאכה כו' עד כו' שעירה, ולא מצינו שהלך יעקב לשעיר.

והענין הוא דהנה מצינו בדברי רז"ל ששיבחו את המלאכה כמארז"ל באבות פ"א מ' יו"ד שמעי' אומר אהוב את המלאכה, וכן ארז"ל ברכות ד"ח סע"א גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים דאילו גבי יר"ש כתי' אשרי איש ירא כו' ואילו גבי נהנה מיגיעו כתי' יגיע כפ"ך כו' וטוב לך כו' ולגבי יר"ש וטוב לך לא כתי' ב"י. וצ"ל מה"ע גדלות מעלת המלאכה כ"כ. ויובן בהקדם מ"ש ויכל אלקי' ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבות

בגליון בסוף נרשם: צ"ע הלא פסוק לרגל המלאכה נמנה בל"ט פעמי' מלאכה שכנגדם נאסר ל"ט מלאכות, כי בחי' חסר א' הוא תי' מלאכה של והמלאכה הי' דים, או לעשות מלאכתו כמ"ש בגמ' שבת דמ"ט ב'.

כו' מכל מלאכתו כו', ואח"כ כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא כו', ולכאוי
 יפלא הלא כתי' בדבר ה' שמים נעשו, ובע"מ ברא את העולם, וכמארז"ל
 לא בעמל ולא ביגיעה כו', ואיך נק' בשם מלאכה, שהרי דבור אינה מלאכה,
 ואם נאמר שהדבור ג"כ מלאכה, א"כ צ"ל מדוע לא נאסר הדבור בשבת
 מה"ת, ולא נאסר מה"ת כ"א מעשה, אבל לא דבור אפי' דבור של חול, רק
 שמדרכנו אסור דבור ג"כ וסמכוהו אקרא שנא' ממצוא חפצך ודבר דבר, שלא
 יהא דבורך של שבת כדבורך של חול, אבל מה"ת מותר הדבור, ולפמשנ"ת
 שהתהוות כל מע"ב הוא מבחי' דבור לבד שמבחי' ע"מ שבת אח"כ ועז"נ
 וישובות ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה הי' צ"ל למטה ג"כ הדבור אסור
 מן התורה, ולמה לא אסרוהו רק מדרכנו, גם צ"ל מאחר שמה"ת מותר למה
 אסרוהו מדרכנו, ולהבין זה צ"ל ההפרש בין מח' לדיבור, שאנו רואים שהמח'
 מתאחדת יותר עם כחות הגפש שהרי המח' היא לבוש הפנימי כו', וא"א
 לחשוב שום שכל בלתי מח' כו', משא"כ הדבור נעשה נפרד ויוצא לחוץ,
 שהדבור יוצא לאויר העולם כו', ועד"ז יובן למעלה שורש ההפרש בין מח'
 לדבור שלכאורה הדבור הוא בחי' נפרד כבי', אך באמת א"א לומר כן למעלה ח"ו
 שהרי אין לך דבר שחוץ ממנו וכמש"נ בסש"ב, שמאחר שאת השמים ואת
 הארץ אני מלא, ולית אתר פנוי מיני' א"א לומר שהדבור הוא בחי' נפרד
 ח"ו, וא"כ כשנאמר שהדבור אינו נפרד כלל איך נתהוו מבחי' הדבור עולמות
 הנפרדים בעוה"ז הגשמי, אלא עכצ"ל שבחי' הדבור עליון נתצמצם בכמה בחי'
 צמצומים, צמצום אחר צמצום, עד שנתהווה בחי' דבור שיוכל להתהוות מבחי'
 דבור זה נבראים נפרדים דעשי' שלמטה כו', וזהו מ"ש נעשה אדם בצלמנו
 כדמותנו, פי' וענין הדמות הוא דמיון לבד ואינו עצם הדבר כמו שהוא, וא"כ
 פי' כדמותנו שזהו רק כדמיון הדבר שלמעלה ולא כמו הדבר שלמעלה עצמו,
 והיינו שעלמא תתאה היא רק כגוונא דעלמא עילאה ולא כמו עלמא עילאה עצמה
 כו', והיינו שכמו שיש ד' פנים, פני ארי' פני שור פני אדם בבחי'
 המרכבה כו' כמו"כ נתהווה למטה ג"כ ד' פנים, אדם שלמטה שרשו מבחי'
 פני אדם, וארי' שלמטה שרשו מבחי' פני ארי' כו', וכן שור ונשר כו',
 אמנם הנה מ"מ מה שנברא למטה הוא רק דמות לבד לגבי בחי' שרשם ומקורם
 בחי' ד' פנים שלמעלה, וכן אפי' המצות שלמטה שנתלבשו בדברים גשמי'
 הם רק כמו דמות גבי בחי' מצות שלמעלה כמו לגבי תפילין שלמעלה היינו
 מה שהקב"ה מניח תפילין ומתעטף בציצית, וכמארז"ל במד"ר ע"פ מגיד כו'
 חוקיו ומשפטיו מה שהוא עושה אומר לישראל לעשות כו', הנה לגבי מצות
 אלו, התפילין והציצית הגשמי' שלמטה הם רק בחי' דמות ודמיון ורמז לבד,
 מאחר שהם נתלבשו בדברים גשמי', ועד"ז יובן כענין הדבור שמה שנתצמצם
 הדבור בכדי שיוכל להיות ע"י בחי' הדבור המצומצם בחי' התהוות נבראים
 נפרדים בע"ג הנה על בחי' דבור זה המצומצם כינו בכתוב בשם מלאכה, והיינו
 כי בבחי' הדבור יש ב' בחי', הא' כמו שהוא מאיר למעלה בלתי התלבשות
 כ"כ אשר מבחי' דבור זה נתהוו עולמות עליוני', או אינו נק' מלאכה כלל,
 והב' הוא בחי' הדבור שנתצמצם בכמה צמצומים שיוכל להיות ע"י בחי'
 דבור זה בחי' נבראי' נפרדים בע"ג שזהו בחי' דמות לבד, ויובן ד"ז ע"ד

בשוה"ג בגוכי"ק: מגיד דבריו ליעקב מה שהוא עושה אומר לישראל.

בפ' משפטים פ"ל.

שמצינו בנבואה שיש בה ג"כ ב' בחי', היינו בחי' צלם ודמות, וכמ"ש גבי נביאים בהושע י"ב פ' י"א, וביד הנביאים אדמה, וכמארוז"ל כל הנביאים נתנבאו בכה, אבל משה נתנבא בזה, וכמ"ש זה הדבר, והיינו שבנבואת משה הי' מאיר בו ומתגלה הדבור כמו שהוא בלתי העלם והסתר, וז"ע זה הדבר שהי' בבחי' זה והתגלות הוא בחי' אספה"מ, כמשל אדם הרואה דרך זכוכית בהירה שאינה מסתרת כו', משא"כ שארי הנביאים נתנבאו בכה שהוא רק בחי' דמות לבד שלא הי' מתגלה הדבור אצלם כמו שהוא בלתי צמצום כו', כ"א הי' מתצמצם ומתעלם עד שנמשך להנביא, ולכן כתי' בהם וביד הנביאים אדמה שהוא בחי' דמות לבד הוא בחי' אספה"מ כו' כמשל הרואה דרך זכוכית הנק' שפיגול שאינו רואה עצם הדבר כ"א הדמות מהדבר כו', ועד"ז יובן ב' בחי' שבדבור שנעשה מקור לעולמות שיש בו ב' בחי', הא' בחי' הדבור הוא בחי' התגלות הדבור כמו שהוא שמוזה נעשו עולמות עליונים שהם בבחי' בצלמנו כו', ובחי' הדבור כמ"ש נתצמצם ומתעלם כדי שיהי' עולמות התחתונים שהם רק כגוונא דעלמא עילאה הוא בחי' כדמותינו, בחי' דמיון לבד כו'.

ב) ועפ"ז יובן מה שע"מ נק' מילין דהדיוטא וכמ"ש בזהר לאו אורחא דמלאכא לאשתעי במילין דהדיוטא, היינו מפני שע"מ נעשו מקור לעולמות הנפרדי' שנתצמצם הדבור בבחי' צמצום אחר צמצום כו', שזהו שכינו בכתוב בשם מלאכה שהוא בחי' ששת ימי בראשית בחי' ששת ימים עשה כו' הם ששת ימי המעשה, ולכן נק' בחי' זו מילין דהדיוטא כו', וזהו שאנו אומרי' ובטובו מחדש בכי"ת מע"ב, וכתי' מה רבו מעשיך ה', שבחי' דבור המתצמצם בצמצום אחר צמצום בכדי להוות ולהחיות מאין ליש בחי' העולמות בע"ג עד עולם העשי' הגשמי הוא הנק' בחי' מעשה למעלה שזהו בחי' מלאכה כו', ולכן מלאכה בגימט' אל אד', והיינו לפי ששם זה אל אד' בגימט' צו מאיר בעשי', שהתהוות העשי' הוא מבחי' הדבור המצומצם שנק' בשם מלאכה כנ"ל, לכן השם שמאיר בעשי' גימט' מלאכה כו', ובוה יובן מעלת המלאכה ששיבחו אותה רז"ל שאמרו גדול הנהגה מיגיעו כו', והוא לפי שע"י עבודת האדם בבחי' מלאכה שלמטה שאדם עושה עי"ז הוא ממשיך למעלה שיומשך כבי' בבחי' צמצום הדבור שנק' מלאכה, היינו שיומשך בחי' אותיות המצומצם בבחי' דבר ה' הנצבים בנבראים דעשי' להחיותם ולהוותם מאין ליש כמ"ש לעולם ה' דברך נצב בשמים, וכידוע שאם הי' מסתלק כרגע ח"ו הי' חוזר לאין ואפס כמ"ש בסש"ב ח"ב פ"א, ובתחלת הבריאה הי' זה מצד בחי' כי הפך חסד ועכשיו באתעדל"ת תליא מילתא, שע"י עבודת האדם בבחי' מלאכה עי"ז נמשך בחי' חידוש הישינות שיומשך בחי' התחדשות החיות מאין ליש תמיד, שז"ע משא"א המחדש בטובו בכי"ת מע"ב כו', אך הגה כ"ז הוא כשעושה המלאכה באמונה שאין בה ח"ו שום נדוד עבירה היינו גזל וגניבה ח"ו כ"א עושה ועוסק במלאכתו באמונה, וע"י העסק באמונה ממשיך בחי' חידוש הישינות שיומשך בחי' הדבור בצמצומים רבים שנק' מלאכה להחיות ולהוות עולמות הנפרדי' שזהו בחי' מלאכה כמשנ"ת לעיל.

וכמ"ש ביונה ששאלו לו מה מלאכתך, ופי' המפרשים ששאלו לו אם עסק באמונה.

ועפ"ז יובן ג"כ משארז"ל במד"ר ס"פ ויצא פע"ד ר' ירמי' אמר חביבה היא המלאכה מזכות אבות, זכות אבות הצילה ממון, מלאכה הצילה נפשות, שאמר יעקב את עניי ואת יגיע כפי ראה אלקי' ויוכח אמש, שבזה הזכיר מלאכה ולא הזכיר זכות אבות, והיינו לפי שע"י מלאכה ממשיכי' בחי' ובטובו מחדש בכי"ת מע"ב, שיומשך הדבור בצמצומי' רבים שנק' בשם מלאכה כו' שע"ז הוא קיום העולמות כו', והמעלה בזה הוא לפי שנסב"ת כו'.

וזהו מ"ש אחר ויניחחו כו' לעבדה כו' ויצו ה' אלקי' על האדם מכל עץ הגן אכול תאכל, והיינו שע"י העבודה בבחי' לעבדה ולשמרה עי"ז צוה לו לאכול אח"כ, כי העבודה היא בחי' גבוהה, ובוה יובן ג"כ מ"ש בפ' שני' דק"ש ואספת דגנך, שלכא' מה"ע ואספת דגנך לק"ש. אך לפי משנ"ת לעיל שע"י המלאכה ממשיכי' בחי' חידוש הישינות לכן נא' זה בק"ש. אמנם צ"ל ואספת דגנך, שצריך לאסוף ולקבץ כל הבחי' דגנך ותירושך ויצהריך אל בחי' אחד בחי' ביטול, והיינו ע"י שיהי' אצלינו תורתנו קבע ומלאכתנו עראי, שהעיקר יהי' בחי' תורה כו' רק שצריך ג"כ לעשות מלאכה, כי כל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה כו', וגם כמשנ"ת לעיל מעלת המלאכה שע"י מלאכה באמונה ממשיכים חיות העולמות כו', ועו"ל טעם מה שגדולה מלאכה, ע"פ מה שידוע שיש ל"ט אבות מלאכות, ושורש ענין ל"ט מלאכות הם כנגד ל"ט קללות שנתקללו נחש וחוה ואדם והארץ, וע"י העבודה באמונה בל"ט מלאכות מתקנים את בחי' הל"ט קללות שנתקללו עבור האכילה שלא כהוגן, וזהו ג"כ ענין ל"ט מלקות שהם ג"כ לתקן את בחי' ל"ט קללות, דעל ידי איזה עבירה נעשה לט בחי' לטותא שהוא מבחי' ל"ט קללות כו', וע"י המלקות שמכים את החוטא עי"ז מתקנים את הל"ט קללות, וכמו"כ יובן שע"י היגיעה בויצת אפך בבחי' העבודה בל"ט מלאכות כשהוא עוסק באמונה עי"ז מתקן את בחי' הל"ט קללות הנ"ל כו'.

ג) אך הנה כ"ז הוא בחול, שבששת ימי החול העבודה הוא בל"ט מלאכות לתקן כנ"ל, וכמ"ש רז"ל לעשות לתקן, וע"י העבודה באמונה ממשיכי' בחי' חידוש הישינות כנ"ל. אמנם בשבת נא' כי בו שבת מכל מלאכתו, והיינו שבשבת הוא עליית העולמות שבשבת מאיר הדבור כמו שהוא למעלה בלתי צמצומים והתלבשות כו', בחי' בצלמנו כו', וגם מאיר בשבת מלמעלה מבחי' הדבור, והיינו שהעולמות מקבלים חיות מבחי' המחשבה כו', אך לפ"ז צ"ל מ"ש זכור את יום השבת לקדשו, הלא שבת מקדשא וקיימא, שהרי זהו מטעם כי בו שבת כו' בחי' עליות העולמות כו' ומהו לקדשו כו', אך הענין הוא דהנה שבת הוא בחי' שבת בראשית, ויש ראשית וראשון, שראשית הוא לשון נוקבא שמקבל מבחי' ראשון כו', וזהו ע"י נש"י שנש"י ממשיכים בבחי' שבת, וכמארז"ל במד"ר בראשי' ס"פ יו"ד אמרה שבת לפני הקב"ה לכולם יש בן זוג ולי אין ב"ז, א"ל הקב"ה כנס"י יהי' בן זוגך, שנש"י ממשיכי' בבחי' שבת, והיינו כי ישראל הם בחי' לי ראש, שממשיכי'

בבחי' ראשית. דהנה ראש הוא אותיות אשר בחי' תענוג עליון, שממשיכי' בחי' התענוג עליון בבחי' שבת שהיא בחי' ראשית חכ' וכמ"ש וקראת לשבת ענג שממשיכי' בחי' עונג עליון בבחי' שבת. וז"ע שתי שבתות כהלכתן שהם בחי' שבת עילאה ושבת תתאה, שבת תתאה היא בחי' שבת בעצם שהוא בחי' שבת בראשית שהעלי' היא מצד עצמו כי בו שבת כו', שהוא בחי' שביתה מבחי' הדבור דע"מ, שהדבור מתעלה למקורו ושרשו. וידוע ששרש הדבור הוא מבחי' חכ' כנודע מענין אבא יסד ברתא, לכן העלי' של הדבור הוא עד בחי' חכ' ראשית ההשתלשלות כו' כמ"ש במ"א. אמנם בחי' שבת עילאה הוא בחי' שבתא דיומא והו מה שנש"י ממשיכי' בשבת שהוא בחי' עלי' היותר גבוה ונעלה וכמ"ש עולת שבת בשבתו בחי' שבתו של שבת, ששבת גופא עולה למעלה יותר כו'. וד"כ יש ג' סעודות, ג' בחי' בשבת, וסעודה השלישית הוא בחי' עלי' היותר עליונה שהיא בחי' רדכ"ר, שז"ע בחי' מתנה טובה שיש לי בבית גנוי ושבת שמה כו'. והנה מה שנש"י ממשיכי' בבחי' שבת זהו ע"י ששת ימים תעבוד, שמי שטרך בע"ש יאכל בשבת, והיינו ע"י שעסק באמונה בששת ימי החול שעי"ז ממשיך למעלה שיתצמצם בחי' הדבור שנק' בשם מלאכה כנ"ל שז"ע בחי' ירידה והמשכה להוות ולהחיות כל מע"ב מאין ליש, הנה ע"י ירידה זו נעשה אח"כ העלי' בשבת, כי ירידה זו היא צורך עלי', שע"י הירידה דחול נעשה העלי' בשבת. וזהו שהמד"ר מפרש לעבדה הוא בחי' ששת ימים תעבוד, והיינו לפי שששת ימים תעבוד הוא ג"כ ציווי כמו לעבדה ולשמרה, כי ע"י ששת ימים תעבוד כו' נעשה אח"כ בחי' שבת בחי' כי בו שבת כו'. וז"ע ג"כ מ"ש סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, שכמו ע"י הסולם יש בחי' ירידה ועלי', כמו"כ בחי' ששת ימים תעבוד הוא בחי' הירידה ואח"כ בחי' שבת היא בחי' העלי' כו'.

ד) אמנם לפי מש"נ שגדולה מלאכה שעי"ז נמשך בחי' חידוש הישינות שיומשך חידוש חיות העולמות כו', א"כ צ"ל מי שאינו יכול לעסוק במלאכה אלא הוא עוסק בתורה ומאין יומשך ע"י בחי' המשכת חיות העולמות הוא בחי' חידוש הישינות מה שבטובו מחדש בכי"ת מע"ב כו'. אך הענין היא דהנה תורה נק' ג"כ מלאכה דכתי' (משלי כ"ד כ"ז) הכן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה לך אחר ובנית ביתך, ואמרו"ל בסוטה דמ"ד ע"א הכן בחוץ מלאכתך זה מקרא ועתדה בשדה לך זה משנה אחר ובנית ביתך זה גמרא. נמצא שהתורה נק' ג"כ בחי' מלאכה, וזהו שהתורה נק' לחם וכמ"ש לכו לחמי בלחמי, וכמו שהלחם גשמי צריך מתחלה י"א מלאכות כדחשיב במשנה הזורע והחורש כו' ותנא סדורא דפת נקיט, כמ"כ יש בחי' אלו בלחם רוחני דתורה כמש"נ במ"א. ע' בלק"ת בפ' בהר בד"ה כי תבאו כו' ושבתה פ"ב פ"ג. וענין בחי' העבודה בלחם רוחני דתורה הוא כמארו"ל ע"פ ושבתם וראיתם כו' בין עובד אלקי' לאשר לא עבדו, אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מ"פ ואחד, וע' בסש"ב פט"ו, שע"י ששונה פרקו מאה פעמים ואחד נק' עובד אלקי' שז"ע בחי' העבודה. וע"י בחי' מלאכה זו שבתורה עי"ז ממשיך למעלה ג"כ בחי' מלאכה שיומשך בחי' חיות העולמות

בשוח"ג בגוכי"ק: שבות כ"ה מה הוא שבת ממאמר.

כו'. ועוד נוסף הוא על בחי' עבודה באמונה, שע"י בחי' העבודה, בחי' מלאכה שבתורה ממשיך מלמעלה הרבה מכמו שנמשך ע"י סתם מלאכה. והנה ההמשכה שע"י בחי' הל"ט מלאכות עי"ז ממשיך שיהי' בבחי' העלם והסתר, והיינו שיתצמצם הדבור שזהו הנק' מלאכה בכדי להיות ולהחיות עולמות הנפרדים כו'. אמנם ע"י בחי' מלאכה שבתורה עי"ז ממשיך בחי' גילוי אצ"ס ב"ה הוא בחי' זה הדבר, כנ"ל גבי משה נתבא בזה. וע"ד כמו מלאכת המשכן, שבמשכן הי' כל הל"ט מלאכות, כי כל המלאכות נלמד ממלאכת המשכן, ובמלאכת המשכן הי' השראת השכינה כמ"ש ושכנתי בתוכם, וכן משה אמר ויהי נועם כו' יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם. ועד"ז יובן בענין בחי' מלאכה שבתורה שהיא גבוה יותר מבחי' מלאכה דשעת ימי החול כו'. שע"י מלאכה שבתורה נמשך גילוי אלקות כו' בחי' זה הדבר כו'. ולכן אמרו"ל משחרב בהמ"ק אין להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה. וזהו שאמרו במשנה סוף קדושין ר' נהוראי אומר מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה. והיינו הגם שהמלאכה הוא בחי' גדולה וכמו שאמר שמעי' אהוב את המלאכה מ"מ איני מלמד את בני אלא תורה. מפני כי מלאכתו של תורה היא יותר נעלה הרבה משארי מלאכות גם כשהם באמונה ובכשרות כו'. והוא מטעם הנ"ל שע"י מלאכה שבתורה נמשך בחי' גילוי אלקות להיות בבחי' זה הדבר כו'.

ה) ומעתה יובן ג"כ ענין משארו"ל במשנה אבות כו' ארבעים חסר א' ולא אמרו ל"ט מלאכות, וגם מפני מה לא נאסרו ארבעים מלאכות. שהרי יש ארבעי' פעמים מלאכה בתורה כו'. והענין הוא דהגם שיש מ"ם פעמי' מלאכה בתורה מ"מ לא נאסרו כ"א ל"ט כי מלאכה אחת יש שמונת בשבת, וכמארו"ל במד"ר בראשית ס"פ י"א כי בו שבת מכל מלאכתו ממלאכת עולמו שבת אבל לא שבת לא ממלאכת הצדיקים ולא כו', אלא פועל עם אלו ועם אלו כו'. ומנין ששכרן של צדיקים קרוי' מלאכה שנא' מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך כו'. נמצא שיש מלאכה שמונת גם בשבת. והיינו ע"ד שהאכילה מותרת בשבת, הגם שהאכילה היא ג"כ בידור מ"מ מותרת האכילה בשבת מפני שהיא ע"ד צדיק אוכל לשובע נפשו, והמאכל מתעלה ע"ד אתהפכא, ע' מזה בד"ה וידבר כו' ראשי המטות (למ"ד). ועד"ז יובן ענין המלאכה שמונת בשבת שהוא בחי' שכר הצדיקי' פעלת לחוסים בך, שהוא בחי' עדין בחי' עין לא ראתה כו' יעשה למחכה לו, שזהו ג"כ בחי' מעשה, בחי' מלאכה. אך מלאכה זו מותרת בשבת שלא שבת ממנה כו'. וזהו שאמרו במשנה ארבעי' מלאכות לפי שבאמת יש ארבעי' מלאכות, אך מ"מ חסר אחת היינו בחי' מלאכה אחת שלא נאסרה מטעם הנ"ל. וזהו חסר אחת היינו בחי' אחת היא יונתי היא כנס"י בן זוג דשבת כנ"ל שנש"י ממשיכי' בבחי' שבת בראשית מבחי' ראשון כו', שמלאכה זו מותרת בשבת. שז"ע מ"ש וקראת לשבת ענג ההמשכה בחי' עדין בחי' תענוג בשבת כו'. ולמעלה ג"כ לא שבת מזו, כ"א פועל עם אלו כו', שז"ע פעלת לחוסים בך ונמשך מבחי' צפנת בגימ' כתר כו'.

וא"ו ועפ"ז יובן ג"כ מה שלא נאסר מה"ת כ"א מלאכה ממש ולא דבור, רק מדרבנן אסור דבור ג"כ, שלכא"ו הלא בדבר ה' שמים נעשו כנ"ל. אך הענין דהו אמת שבדבר ה' ובע"מ נברה"ע, אך זהו כמו שנתצמצם הדבור בריבוי צמצומים בצמצום אחר צמצום שבחי' זו נק' בכתוב בשם מלאכה, וביום השביעי שבת מכל מלאכתו לכן נאסר למטה מלאכה ולא דבור, כי מבחי' הדבור כמו שהוא למעלה לא שבת מזה כלל כ"א מבחי' הדבור המצומצם כו', ולכן מה"ת מותר דבור האדם ואינו אסור רק מלאכה, אך מדרבנן אסור ג"כ הדבור של האדם מפני שמ"מ מבחי' הדבור כמו שהוא למעלה בבחי' הצמצום שבת ממנו, והגם שכינו אותו בכתוב בשם מלאכה ועשי' מ"מ הוא בחי' דבור כו', לכן אסרוהו גם דבור האדם שלמטה ג"כ כו', ובוזו יובן ג"כ מ"ש ואני אתנהלה לאטי כו', כי הנה לאט הוא בגימ' ארבעים, וכת' את מי השילוח ההולכים לאט, ולמדו מזה שמי מקוה הם ארבעי' סאה, ואיתא במשנה סוף יומא מקוה ישראל ה' מה מקוה מטהר את הטמאים כך הקב"ה מטהר את ישראל, ועיקר הטהרה הוא ביהכ"פ, כמ"ש כי ביום הזה כו' לפני ה' תטהרו. ויהכ"פ הוא יום הארבעי' מחדש אלול, שהם מס' ימים ימי רצון שהי' משה בהר לקבל לוחות האחרונות כמארז"ל מה הראשוני' ברצון כו', ולכן יהכ"פ מטהר שהוא יום הארבעי' כמו מי מקוה ארבעי' סאה מטהרים כו' כמו כן יהכ"פ מטהר, אך הנה כמו שבשבת צ"ל מי שטרח מע"ש, שדוקא מי שטרח בע"ש יאכל בשבת, שז"ע בחי' ששת ימים תעבוד בחי' העבודה בל"ט מלאכות לעשות לתקן כו' כמו"כ יהכ"פ שהוא בחי' שבת שבתון צ"ל ג"כ ל"ט ימים קודם, שז"ע ל"ט ימים שמר"ח אלול עד יהכ"פ ע"ד ל"ט מלאכות, ועי"ז אח"כ יהכ"פ יום הארבעים הוא בחי' רגל המלאכה, היא בחי' המלאכה שמתרת בשבת, שמתרת גם ביהכ"פ בחי' שבת שבתון כו', שזהו בחי' החסר אחת שאמרו במשנה כו', ולכן מר"ח אלול מתחילין לבקש את בחי' האחת שזהו מה שמתחילין לומר מר"ח אלול אחת שאלתי כו' עד שביוהכ"פ מאיר ומתגלה בחי' האחת, ולכן המנינים דיהכ"פ מתחילין באחת, כמו שא"א ביוהכ"פ וכך הי' מונה אחת, אחת ואחת, אחת כו', והיינו שיהכ"פ בחי' שבת שבתון מאיר בחי' המלאכה שחסר אחת שמתרת בשבת מארת ביהכ"פ בגילוי להיותו בחי' שבת שבתון כו', וזהו לאטי לרגל המלאכה, לאט הוא בחי' יהכ"פ, יום הארבעים בחי' גילוי מלאכה אחת כו', וזהו עד אשר אבוא כו' שעירה, פי' שעירה קאי על השעיר המשתלח שהוא גמר הכפרה, וכאמרז"ל בפ"א דשבועות ועל שאר עבירות שבתורה הקלות והחמורות הזדונות והשגגות כו' שעיר המשתלח מכפר, ונמצא כי יש ג' בחי' בענין האחת שחסר, היינו שבשבת מאיר הארה מבחי' אחת היא יונתי שממשיכי' בחי' עונג בשבת, ועי"ז נמשך שפועל עם הצדיקי' שנמשך הארה מבחי' צפנת בחי' הכתר בשבת, וי"ל שז"ע המתנה טובה כו', וביהכ"פ שהוא שבת שבתון מאיר יותר שלכן מונין אחת ואחת כו' ועיקר הגילוי יהי' לע"ל שיהי' יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים.

בס"ד שבת פ' ראה ר"ח אלול, למ"ד

והי' מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר להשתחוות לפני
אמר ה'. וצ"ל מפני מה לא נא' יו"ט. הנה כתי' צמאה נפשי לאלקי'
לאל חי מתי אבוא ואראה פני אלקים, וארו"ל בילקוט בשם מדת"ל, ובמ"א
כ' בשם פסיקתא רבתא, אמרה כנס"י לפני הקב"ה מתי תחזור לי הכבוד
הראשון שהייתי עולה לרגל ג"פ בשנה שנא' שלש פעמים בשנה יראה כל
זכורך, א"ל הקב"ה בעוה"ז הי' שלש פעמים אבל לעתיד בכל חדש וחדש
שנא' והי' מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו, ומקשי' האיך אפשר שיבוא
בכל שבת, אך ע"ז נא' מי אלה כעב תעופינה וכיונים אל ארובותיהם (ישעי'
ס' פסוק ח') שהעננים יביאום כו', כמ"ש בילקוט ישעי' רמז שס"ג, וגם
משמע שם שזהו כענין עיניך יונים, והיינו שכמו שדרך היונים להוליד
גוזלות זכר ונקבה בכל חדש כך יעלו ישראל לראות פני השכינה בכל חדש.
ולשון עיניך הוא כמו אראה פני אלקים כו', וכמשארו"ל כדרך שבא לראות
כך בא ליראות כו', ולכא' צ"ל מפני מה ענין עולי לרגל ביו"ט דוקא ולא
בשבת, הלא שבת גבוה מיו"ט ששבת נק' קדש ויו"ט הוא רק מקרא קדש.
ויוזבן בהקדם ענין ר"ח שכת' ובאת אל המקום אשר נסתרת שם ביום המעשה
ות"י ביומא דחולא וקאי על ער"ה, אבל ר"ח עצמו לא מצינו שיהי' נק'
יום המעשה בל' הפסוק, וצ"ל הלא ר"ח מותר בעשיית מלאכה ומפני מה
אינו נק' יום המעשה, אך הענין הוא דכתי' ששת ימים תעשה מעשיך, וצ"ל
למה צריך היתר לעשיית מלאכה, וגם הלא כתי' ששת ימים תעבוד כו', אך
הנה מפני שאת השמים ואת הארץ אני מלא שלית אתר פנוי מיני' ומכח"כ
לכן הי' מהראוי שיהי' אסור ענין עשיית מלאכה כמשל לפני המלך אסור
לעשות מלאכה כמשארו"ל אחוי' לי ביד' קטעו לו ימינו דמאן דמחוי' במחוג
קמי' מלכא קטלא חייב, ומכ"ש לפני מלך מה"מ הקב"ה וא"כ דלית אתר
פנוי מיני' כנ"ל הי' אסור עשיית מלאכה, לזה נאמר ששת ימים תעשה
מעשיך שהוא היתר על עשיית מלאכה, ומפסוק ששת ימים תעבוד לבד לא
היו יודעים היתר ברור על מלאכה, שהרי במד"ר בראשית פט"ז פירש פסוק
ויניחם בג"ע לעבדה, לעבדה ששת ימים תעבוד, ונת' במ"א בדברי רז"ל
שלעבדה הוא רמ"ח מ"ע, וא"כ י"ל שזהו הכוונה גם בפ' ששת ימים תעבוד
בעבודת רמ"ח מ"ע, ועשית כל מלאכתך קאי על מלאכת התורה שנק' ג"כ
בשם מלאכה כמארו"ל בסוטה דמ"ד ע"א ע"פ הכן בחוץ מלאכתך זה מקרא, ע'
בד"ה אבות מלאכות, לזה נאמר עוד פסוק ששת ימים תעשה מעשיך שזהו
היתר על עשיית מלאכה בחול, והיינו מפני כי גם הוא ית' עשה מלאכה
בששת ימים כו', וזהו שבע"מ לא נאמר רק שם אלקי' כמ"ש בראשית ברא
אלקי', רק לאחר שבת נאמר הוי' אלקי', דהנה שם אלקי' הוא מדת הצמצום
והמסתיר שיהי' יש ודבר נפרד, דמצד בחי' שם הוי' בחי' ביטול, אינו תופס
מקום כלל וכולא קמי' כלא חשיב כו', אך מפני שעלה ברצונו אנא אמלוך
ואין מלך בלא עם בחי' נפרדי' לזה הוא בחי' ש' אלקי' שמסתיר ומעלים
עד שיהי' נראה העולם ליש ודבר נפרד כו', וזהו שמש ומגן ה' אלקי', כמו
שהמגן מסתיר על השמש כן בחי' ש' אלקי' מסתיר על ש' הוי' להיות בחי'

התהוות העולם ליש ודבר נפרד כו'. ולכן מותר בעשיית מלאכה, דהן אמת שלית אתר פנוי מיני' עכ"ז הרי זהו בהעלם, ואפי' מכה"כ ג"כ אינו בבחי' גילוי, לכן מותר עשיית מלאכה. וגם כי הוא ית' עושה מלאכה בשית יומין וחול כמ"ש ובטובו מחדש בכי"ת מע"ב, שבכל עת ובכל רגע נמשך חיות חדש להיות ולהחיות מאין ליש, ע' בד"ה אבות מלאכות ארבעים חסר אחת, אבל שבת להיות כי הוא בחי' שבת להוי', וכן יו"ט שנק' מועדי הוי' או מועדי אסורי' בעשיית מלאכה. רק ביר"ט הותר מלאכת אוכל נפש כו' מטעם שנת' בפע"ח שער מקראי קדש רפ"ג שהנהגת חול לא בטלה יעו"ש, וע' בסידור בסעודת שבת בפ' ביני ובין כנ"י אות היא לעולם. והגם כי הגילוי הוא רק בפנימיות העולמות דהיינו בנשמות ובמלאכים ולא בחיצוניות כו', מ"מ אסור בעשיית מלאכה כו', משא"כ בששת ימי החול שלא יש הגילוי משם הוי' כ"א משם אלקי' מדת הצמצום כנ"ל מותר בעשיית מלאכה, אך צ"ל הלא כתי' ששת ימים עשה הוי' בפי' יתרו כ' י"א, ואיך שייך ל' עשי' בשם הוי'. אך הענין הוא דפי' עשה הוי' היינו ע"י התלבשותו בש' אלקי' כנודע שש' הוי' הוא בחי' שורש האורות וש' אלקי' הוא שורש הכלי' כמשנ"ת מזה בד"ה ואהבת את הוי' אלקיך, למ"ד, ומפני כי האורות שנמשכי' מבחי' ש' הוי' ומלוכשי' בכלי' ששרשן מש' אלקים שייך לומר לשון עשה הוי', והיינו שזהו ע"פ פי' האריז"ל בפ' גרמוהי שקאי על בחי' זו"נ האורות עם הכלי' כו', ושורש התהוות העולמות הוא מבחי' גרמוהי כידוע, לכן שייך עשה הוי', ומה שנת"ל ששם הוי' הוא בחי' ביטול דקמי' כלא חשיב הכוונה הוא על בחי' האור עצמו כמו שהוא בלתי מלוכש בכלי' כו', או בחי' ש' הוי' דחכ' כמ"ש ה' בחכמה. וגם לפי מה שהאור מלוכש בכלי' שעז"נ עשה הוי' מ"מ לגבי בחי' ש' הוי' שהוא בחי' האור המאיר בכלי' דזו"נ אינו שייך ל' ברא כ"א ונבראו מאליו וממילא, כמ"ש מזה במ"א, ע' בלק"ת בשה"ש בד"ה קול דודי, ובהגות לשם וע' בד"ה זכור ה', ובד"ה ואהבת, למ"ד, ויותר נראה לומר דהנה בתחלה עלה במח' לברוא את העולם במדה"ד בראשית ברא אלקי' ראה שאין העולם מתקיים שיתף עמו מדה"ר, שזהו מ"ש ביום עשות ה' אלקי' ארץ ושמים, וע' במד"ר ס"פ י"ב ע"פ ביום עשות ה' אלקי' למלך שהיו לו כוסות דקין * כו' חמין מתבקעין, צונן הן מקריסין (פי' מתבקעין בלי חסרון) עירב חמין בצונן ונתן בהם ועמדו. כך אמר הקב"ה אם אני בורא את העולם במדה"ר חטויה סגיאין, במדה"ד האיך העולם יכול לעמוד אלא אני בורא אותו במדה"ד ומדה"ר, ונמצא כי שיתף מדה"ר שזהו בחי' ש' הוי', לכן שייך לומר עשה הוי', גם לפי מה שפי' בד"ה איהו וחיהי שגרמוהי הם כלים דע"ס, מ"מ צ"ל שיתף מדה"ר דאל"כ האיך העולם יכול לעמוד, ולכן שייך לומר עשה הוי' כו', אך עדיין צ"ל מהו שאמר ששת ימים עשה הלא במאמר אחד יכול להבראות וכמו"כ ברגע א', אך הענין הוא דהנה בריאת העולם הוא מבחי' ששה מדות וכמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה, וגם מבחי' חכ' המלוכש במדות, וזהו בראשית ברא אלקי' בראשית הוא ב' ראשית שיש ב' בחי'

בכ"י כתוב: ריקים.

חכ' ח"ע וח"ת, ועיקר הבריאה הוא מבחי' ח"ת כו' בחי' ש' אלקי' המצמצם בכדי שיהי' יש ודבר נפרד כו', והמכוון מבחי' ירידה זו בכדי להעלות בחי' המעשה שיתעלו כל בחי' המעשה ג"כ לקשרה בהוי' אחד, שהמלאכות הם לצורך האדם וחיותו וקיומו, וכאשר האדם נושא את נפשו בתפלתו לה' אחד בק"ש ואהבת כו' ובתפלה ברוך אתה כו' ע"י כח האכילה והיא, או שמברך ברכות על המאכל, הרי גם כל כחות החיונית שבמלאכות שהם חיותו וקיומו מתעלים עמו ונכללים באחד, כי בהם וע"י ניתן הכח לאדם להעלות ולקשר נפשו באלקי' חיים בק"ש ותפלה והעלאה זו הוא ע"י החכ', דבחי' אתברירו לפי שהחכ' היא בחי' ביטול ולכן ע"י החכ' יוכל להיות ביטול היש כו' עד שיבוא לבחי' שבת שהוא בחי' שבת להוי' בחי' ביטול כו', ואז אסור בעשיית מלאכה כו'. וזהו שנאמר בשבת ממצוא חפצך ודבר דבר ואמר"ל שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול, שבשבת דבור אסור, והיינו מפני כי דבור הוא לשון הנהגה ולמעלה הוא בחי' עיר אלקינו בחי' עולם הדבור וכמו שאנו רואים באדם שהדבור הוא נפרד ויוצא לחוץ, משא"כ בחי' המחשבה, כך עדי' יובן למעלה שבחי' הדבור הוא מקור להתהוות עולמות הנברא' ונפרדים כו', ולכן בשבת דבור אסור כי שבת הוא בחי' השביתה ואז הוא בחי' גילוי הוי' כו'. אמנם לפ"ז צ"ל הלא השביתה למעלה הי' מבחי' הדבור והי' צ"ל עיקר האיסור למטה בחי' הדבור, ובאמת עיקר האיסור מדאורייתא הוא רק מעשה והדיבור אינו אסור אלא מדרבנן אבל ד"ת מותר הדבור, ומה שארז"ל בירושלמי מה הוא שבת ממאמר אף אתה שבות ממאמר זהו רק מדרבנן. אך הענין הוא דהנה דבורו של הקב"ה הוי' מעשה וכמ"ש בדבר ה' שמים נעשו, וכת' באברהם ולזרעך נתתי את הארץ הגם כי עדיין לא נתנה אך מפני שאמר לו הקב"ה כך הרי הוא דומה כאלו כבר ניתנה, ובאמת למעלה כבר נתן לו בחי' ארץ העליונה כו', וא"כ דבורו של הקב"ה הוי' ממש כמעשה דמאי אינפת לי אם נתהווה מבחי' מעשה או מבחי' הדומה למעשה דהיינו בחי' דבורו של הקב"ה כו', לכן עיקר האיסור ד"ת הוא המעשה כי מבחי'

נרשם בסוף הגליון, ובצד ימין: ופי' עשה ה' י"ל ע"י התלבשות בשם אלקים, או"כ, וצ"ע הלא מתייחד בבחי' הכלים עצמן הנק' גרמוהי להוות על ידן יש מאין כמ"ש באיהו וחיותו, ולכן י"ל פי' עשה הוי' ע"ד כמו שנק' בשם אד', או י"ל שמ"ש באיהו וחיותו וגרמוהי הם הכלים היא שיטה בפ"ע, ולפי' הארז"ל גרמוהי הם בחי' המדות האור עם הכלי ולכן יתכן ל' עשה הוי', ומה שנת"ל שע"י שם הוי' לא הי' יכול להתהוות עולמות נבראים זהו משי' הוי' האור עצמו, אבל ע"י ש' אלקים התלבשותו בכלים נברה"ע, ולגבי האור שבכלים זהו ונבראו ממילא ומאליו כמ"ש במ"א בפי' ונבראו, ע' בלק"ת בד"ה קול דודי ובד"ה זכור ה' מה ובד"ה ואהבת, למ"ד, או י"ל מ"ש ששת ימים עשה זהו אחר מע"ב שכבר נא' ביום עשות ה' אלקים, ששיתף מדה"ר כו' שאם לא הי' משתף מדה"ר לא הי' העולם מתקיים כו', לכן יתכן מה שנא' אח"כ בעשה"ד עשה ה' שזהו בחי' שיתף מדה"ר שזה יתכן גם לפי' שנת' באיהו וחיותו כו'.

דבור של האדם לא יתהווה מאומה, משא"כ מבחי' המעשה שע"י מעשה האדם יוכל להעשות, והרי הוא דומה לדבורו של הקב"ה כביכול שמדבורו של הקב"ה נתהווה וממעשה האדם יוכל להעשות כו', משא"כ מבחי' הדבור כו', אך מ"מ מפני כי הדבור דומה קצת לדבורו של הקב"ה ששניהם הם בחי' דבור לכן אסור מדרבנן גם בחי' הדבור כו', וזהו דבר דבור אסור רק מדרבנן כו'. וע"פ הקבלה מע"ב נת' בפרס בשער ערכי הכינויים שהוא בחי' מל' ובלשון המדר' נק' אדריכל. וענין הצמצום הוא בחי' הפרסה ויש כמה בחי' פרסה, שיש פרסה באצי' גופא שזהו מ"ש והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדח"ק כו', וגם בבחי' מל' דאצי' יש בחי' פרסה, ויש פרסה שמפטיק בין יצירה לעשי' שמסתיר ומעלים לגמרי. הגם כי קמ' ית' אינו מסתיר כלל אבל מאחר שמסתיר לפנינו לכן מותר בעשיית מלאכה כי זהו אינו נק' בפני המלך כי הפרסה מסתיר כו'. אבל בשבת הוא בחי' עליות הדבור ומאיר מלמעלה מן הפרסה הרי העושה מלאכה בשבת דומה כעושה מלאכה בפני המלך כו', לכן בשבת אסור עשיית מלאכה, ואפי' דבור אסור מדרבנן כי בשבת הוא בחי' עליות הדבור למקורו כו'.

(ב) והנה שבת ור"ח בבחי' אחת הם דומים זל"ו, והיינו כמשארז"ל בתעניות שמש בשבת צדקה לעניים שנא' וזרחו לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפי'. הנה עיקר הפסוק קאי על מ' לע"ל במלאכי ג' פ"ב, ורז"ל דרשו משמש צדקה שמש בשבת צדקה לעניים כו'. נמצא ששבת הוא בחי' שמש, ור"ח הוא ג"כ בחי' שמש כי עיקר ענין ר"ח הוא מה שהלבנה מקבל הארה מהשמש כו'. ולכן בשבת נא' וזרחו לכם כו', ובר"ח נא' ג"כ לכם כמ"ש וחדש הזה לכם, ולהבין ענין מה ששבת נק' שמש צ"ל מ"ש שמש צדקה ומרפא. דהנה כתי' סמכוני באשיות כו' כי חולת אהבה אני וקאי על ששת ימי החול, כי חול יש בו ב' פירושי', הא' הוא ל' חולין, הב' ל' חולי, והיינו כי בשית יומין דחול הוא בחי' חולת אהבה, והיינו ממה שהיש הוא היפך האין. דהנה האין הוא בחי' הביטול דכולא קמ' כלא חשיב והיש הוא בחי' יש ודבר נפרד היפך האין. והגם כי היש נמשך מבחי' אין, אכן הנה הוא ע"י צמצומי' רבים עד שנעשה ליש ודבר נפרד, וממילא בחי' כח אלקי זו המח' ומזהה בחי' היש הוא תמיד בתשוקה נפלאה ונכספה וגם כלתה נפשו לעלות ולהתכלל באור הוי' א"ס ב"ה, ואהבה בכלות הנפש כזו הוא בחי' חולה מפני תוחלת ממושכה אשר תמיד נכספה וגם כלתה נפשה ולא תגיע לה כל ימי חייה כו'. וכמו באדם כאשר רוצה איזה דבר בכלות הנפש וא"א לו להשיג בא מזה לידי חולי כו'. וכך עד"ו יובן בשית יומין דחול שמאיר ע"י צמצום דשם אלקי' בכדי שיהי' יש ודבר נפרד כנ"ל, לכן הוא בחי' חולת אהבה. אבל שבת הוא בחי' רפואה כי בשבת מאיר בחי' ש' הוי' גילוי אלקות כנ"ל לכן הוא מרפא, וזהו שמש צדקה ומרפא. וזהו שמש בשבת צדקה לעניים.

בגליון בסוף נרשט: ועפ"ז אפשר לומר קצת טעם שביום טוב מותר אוכל נפש לפי שעובר בכטן אמו אוכל ממה שאמו אוכלת, לכן ביו"ט בחי' מוחין דאימא אוכל נפש מותר.

והיינו בשבת שמאיר בחי' שמש הוי' הוא צדקה לעניים דלית לון מגרמיהו כלום, והיינו כמו שע"י הצדקה שנותן לעני דלית לי' מגרמי' כלום הוא מחי' אותו כך בחי' שמש הוי' שמאיר בשבת הוא כמו צדקה לעניים. ולכן אומרים בשבת ישבעו ויתענגו מטובך, כי טוב ואור הוא בחי' א' כמ"ש וירא אלקי את האור כי טוב, והטוב ממשך האור, ובשבת כשמאיר בחי' האור דשמש הוי' אומרים ויתענגו מטובך כו'. אך ע"י מה יבוא לבחי' זו, זהו ע"י צדקה לעניים כי מי שטרח בע"ש יאכל בשבת. והיינו ע"י בחי' ההכנה בשית יומין דחול בתפלה, וקודם התפלה צ"ל צדקה כמו ר"א יהיב פרוטה כו'. ובדרך פרט יש בכ"י כמו שבת וחול, שהתפלה היא כמו בחי' שבת, וכל היום הוא חול כו'. והפרש שבין העלאת דשבת להעלאת שבחול בעת התפלה, כי אינו דומה בן כרך שראה את המלך לבן כפר שראה כו', שזהו הפרש שבין שרפים לחיות ואופנים, שהאופנים וחיות הקדש הם ברעש גדול ע"י השגתם בחי' קדוש ומובדל כו', והם אינם יכולים להגיע כו', לכן הם ברעש גדול, והרי זהו דומה לבן כפר שראה כו' עד"מ, שביטולו מפני המלך מחמת חידוש דוממותו למעלה מגדר השגתו, וזהו בחול בעת התפלה. משא"כ בשבת הוא בחי' התגלות עונג העליון, ולכן אומרים ישבעו ויתענגו כו' אז הוא דומה לבן כרך שראה עד"מ, שאין חידוש בעיניו רוממות המלך אלא מתענג ונהנה מזיו יקר תפארת גדולתו.

ג) ומעתה יובן ענין ר"ח שהוא ג"כ בחי' גילוי שנק' זה כמ"ש החדש הזה וכת' ביום הזה באו מדבר סיני ואר"ל שהי' בר"ח נא' כאן זה ונא' החדש הזה כו', והיינו כי ר"ח נק' זה להיות כי זה רומז לבחי' הגילוי כמו שאמרו בים זה אלי כו', וכענין משה נתנבא בזה זה הדבר כו', ובר"ח הוא בחי' גילוי היינו כי הלבנה מקבל הארה מבחי' שמש הוי' כו', אך כדי שיהי' הגילוי מבחי' שמש הוי' שכינתא עילאה, ע' בפרדס בעה"כ פכ"א, בסיהרא בחי' שכינתא תתאה, צ"ל נמשך כח לזה מלמעלה, והיינו שכדי שיהי' יחוד שמשא וסיהרא צ"ל נמשך כח לזה מבחי' הגבוה יותר, וזהו מ"ש שער החצר הפנימית הפונה קדים סגור יהי' ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח וביום החדש יפתח, פי' הפונה קדים, כי קדם הוא למעלה מבחי' ראשית כי כשיש ראשית יש שנית ושלישית, והיינו בחי' ע"ס שחכ' היא ראשית ההשתל', אבל בחי' קדם הוא למעלה מע"ס והיינו בחי' כתר כו', וכדי שיהי' יחוד שמשא וסיהרא נמשך מבחי' קדם, וזהו סגור יהי' בששת ימי המעשה, כי בששת ימי המעשה הוא בחי' הסתר העלם כנ"ל, וביום השבת יפתח וביום החדש יפתח, ביום השבת וביום החדש דוקא יפתח להיות כי בשבת ובר"ח מאיר מבחי' שמש הוי' כו', וזהו שאומרים בשבת לשמש שם אהל בהם והוא כחתן יוצא מחופתו, פי' אהל הוא בחי' מל' בחי' ש' אלקי' המסתיר על בחי' השמש הוא בחי' שמש הוי', וכדי שיהי' בחי' שמש הוי' יוצא כחתן הוא בחי' חות דרגא, צ"ל נמשך כח לזה מחופתו בחי' החופה שעל כל כבוד כו', דהיינו בחי' פונה קדים הנ"ל. ואומרים זה בשבת לפי שבשבת הוא גילוי שם הוי' כו', וזהו ג"כ ענין משאמרז"ל על ר"ח שאמר הקב"ה הביאו עלי כפרה על שמעתי את הירח, פי' עלי היינו כמו על הוי', והיינו בחי' הפונה קדים כו'.

אמנם הנה לפי צ"ל הלא שבת ור"ח הם בחי' אחת, ומפני מה בשבת אסור עשיית מלאכה ובר"ח הגם כי אינו נק' יום המעשה בל' הפסוק כמו שית' יומין דחול, מ"מ הוא מותר בעשיית מלאכה. והענין הוא מפני כי עיקר בחי' ר"ח הוא בחי' דבור, והגם כי בר"ח הלבנה מקבלת הארה מבחי' שמש הוי', היינו כי בר"ח נמשך מלמעלמ"ט הארה מבחי' שם הוי' בשם אלקים הוא בחי' דבור כנ"ל, ומ"מ הוא בחי' דבור, וה"ז כמו שמצינו בענין הדבור שלפעמים הוא מקבל מבחי' המדות כמו כשמדבר שיחת חולין שלפי שאוהב את הדבר מדבר בו או מפני שכועס בו, ולפעמים הדבור מקבל מבחי' השכל שמדבר מה שמבין בשכלו כמו הדבור בד"ת כו'. ועד"ז יובן ענין ר"ח ושית' יומין דחול, שבשית' יומין דחול הדבור מקבל מבחי' המדות, משא"כ בר"ח הדבור מקבל הארה מבחי' החכ', ולכן אינו נק' יום המעשה בל' הפסוק להיות כי אז הדבור מקבל מבחי' הגבוה יותר, כו' משא"כ בשבת הוא עליות הדבור לבחי' חכ', לכן אסור בעשיית מלאכה כו'. וביאור הענין הנה הפרש שבין שבת לר"ח הוא ההפרש בין שילוב ה' באד', ובין שילוב אד' בהוי', כמ"ש בספ"ב ח"ב שאות הראשון הוא גובר, ולכן בשילוב אד' בהוי' הנה אות הראשון הוא יו"ד של שם הוי' או שם הוי' גובר, ולכן בשבת שהוא עליות הדבור הוא בחי' שם אד' (כי אד' ואלקי' הם בחי' א') בבחי' חכ' הוא בחי' שם הוי', אסור בעשיית מלאכה, ואינו נק' יום המעשה כלל. משא"כ בר"ח הוא בחי' שילוב ה' באד' או שם אד' גובר, והיינו כי עיקר הגילוי הוא משם אד', כי אזלת לקרתא עביד כנימוסהא, וכמו במשה כשעלה אל האלקי' לא אכל ולא שתה, והמלאכים שירדו למטה אכלו, והיינו מטעם הנ"ל. ולכן בר"ח שהעיקר הוא בחי' הדבור רק כי בר"ח הדבור מקבל הארה מבחי' שם הוי', אבל עיקר הגילוי למטה הוא בחי' הדבור, לכן מותר בעשיית מלאכה. אך מפני כי הדבור אז אינו כמו בשית' יומין דחול כנ"ל, לכן אינו נק' יום המעשה בל' הפסוק כו'.

ד) והנה כ"ז הוא בחי' שבת וחדש שאחר יומין דחול. אבל לעתיד והי' מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו, והיינו חדשו של חדש ושבתו של שבת. פי' שהשבת דעכשיו נחשב כחול לגבי בחי' השבת שיתגלה לעתיד, ועד"ז ה"ע חדשו של חדש. ולהבין זה, הנה כתי' והי' אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהי' שבעתי' כאור שבעת הימים. פי' הפשוט שאור הלבנה יהי' כאור החמה דעכשיו ואור החמה יהי' עוד יותר גדול, והיינו שבעתיים כאור שבעת הימים. נמצא שגם לע"ל יהי' בחי' שמש ולבנה, והלבנה דלעתיד תקבל הארה מהשמש דלעתיד. והענין הוא דהנה כתי' ביום ההוא יהי' הוי' אחד ושמו אחד, ואמרז"ל אטו האידנא לאו אחד הוא, לא כמו שאני נכתב אני נקרא, נכתב בשם הוי' ונק' בשם אד'. פי' הגם כי הכתיב הוא שם הוי', אבל הגילוי למטה הוא רק שם אד' שמסתיר ומעלים, ורק במקדש היו קורין את השם ככתבו אבל במדינה בכנויו, והיינו בשם אד'. אבל לע"ל יהי' שמו אחד שיהי' נק' כמו שנכתב, והיינו כי אז יהי' הגילוי שם הוי'. וזהו שאור הלבנה שהיא בחי' ש' אד' ושם אלקים יהי' כאור החמה הוא בחי' שם הוי', וזהו שמו אחד. והיי' אחד הוא, כי הנה כתי' ויקרא הוי' הוי' ופסיק טעמא בגוייהו שיש

בחי' שם הוי' דלתתא שהוא מקור המהוה ומחי' כו', אבל בחי' שם הוי' דלעילא הוא למעלה מגדר עלמין, ולכן פסיק טעמא בגווייהו. אבל לעתיד יהי' הוי' אחד שלא יהי' פסיק טעמא, ושם הוי' דלתתא יהי' במדרגת ש' הוי' דלעילא כו', וזהו ה' אחד שההיות יהיו אחד. וזהו ואור החמה הוא בחי' שמש הוי' יהי' כאור שבעת הימים בחי' ז"ת דע"י, וזהו ענין שבתו של שבת. ועד"ז יהי' ענין חדשו של חדש, כי הנה י"ב חדשי' הם בחי' י"ב בקר דבריאה, והים הוא מל' דאצי' עליהם מלמעלה, ושרש קבלתם הוא מבחי' י"ב גבולי אלכסון דאצי'. אבל לע"ל יקבלו בר"ח מבחי' יגמח"ר דאריך, וזהו חדשו של חדש, שיי"ב ר"ח יקבלו מבחי' יג"מ הרחמים דא"א. (ומה שבחדשי' הוא רק י"ב ומדה"ר דאריך הם יג"מ אפ"ל, כי בר"ח נמצא חודש העיבור, או כנגד י"ב בקר והים עליהם מלמעלה הרי הם י"ג, ולע"ל יקבלו מבחי' יג"מ כו'). ואז יבוא כל בשר להשתחוות, והיינו שכמו שהי' מצות ראי' ברגלים יהי' לעתיד כן ויותר מזה בכל חדש וחדש, ובכל שבת ושבת. ולהבין זה צ"ל הלא מצות ראי' ברגלי' הוא בחי' גבוה מאד כמשארו"ל כדרך שבא לראות כך בא ליראות פני השכינה. ופי' ענין הראי' שהיו מקבלים גילוי הארה בנפש, ומפני מה הי' ביו"ט דוקא ולא בשבת, הלא שבת גבוה מבחי' יו"ט, שלכן ביו"ט שחל להיות אחר השבת מבדילין המבדיל בין קדש לקדש. אך הענין הוא דהנה אמרו"ל במד"ר ר"פ אחרי, ישראל לא שמחו בעולמי שמח ישראל בעושינו אינו נא' אלא ישמח עתידים הם לשמח במעשיו של הקב"ה לע"ל, כביכול הקב"ה לא שמח בעולמו שמח ה' במעשיו אינו אומר אלא ישמח עתיד הקב"ה לשמח במעשיהם של צדיקים לע"ל, והיינו מפני כי עכשיו אין השמחה בשלימות, ואע"פ שיש שמחה ש"מ מ"מ אינה בשלימות כי יש בחי' עצבות כו', וכמ"כ יובן למעלה כביכול הגם שנא' עוז וחדוה במקומו מ"מ אין השמחה בשלימות מפני כי למטה הוא יש ודבר נפרד, והוא מפני שיש למעלה בחי' מדה"ר המצמצם עד שיהי' נראה ליש ודבר כנ"ל, לכן אין השמחה בשלימות, אבל לע"ל יהי' השמחה בשלימות כו'.

ה) והנה היו"ט הם מועדי' לשמחה וכמ"ש ושמחת בחגך שאז הוא בחי' התגלות השמחה. משא"כ שבת לא מצינו שיהי' נק' יום השמחה, כ"א בלשון התורה נק' יום המנוחה, ובל' הנביאים הוא בחי' ענג כמ"ש וקראת לשבת ענג. אבל יו"ט הם זמן השמחה, והיינו מפני כי ג' יו"ט הם כנגד ג' אבות והאבות הטעימן הקב"ה מעין עוה"ב לכן הם מועדי' לשמחה. ולכן רגלים מפסיקים, משא"כ שבת עולה ואינו מפסיק, ור"ה ויוהכ"פ הם כשבת לענין זה כמארו"ל במשנה ה"ו פ"ג דמ"ק, והוא מפני כי יו"ט הם זמן השמחה, והשמחה גורם גילוי, כמשל המלך שהוא יושב בתמידות בחדרי חדרים, ובעת שמחתו הוא מתגלה לעין כל, כך עד"ז יובן לפי שיו"ט הם זמן השמחה לכן אז דוקא מאיר גילוי אלקותו ית', ולכן ביו"ט דוקא היו רואים פני השכינה. וע"פ הקבלה הנה שבת הוא מוחין דאבא, ויו"ט הוא מוחין דאימא, וצ"ל מפני מה מצות ראי' היא ביו"ט דוקא, ותירץ בפע"ח שמוחין דאבא הגם כי הם גבוהים יותר ממוחין דאימא אבל הם מאירים ע"י ב' לבושי', היינו בחי' נה"י דאבא ונה"י דאימא, משא"כ מוחין דאימא מאירים ע"י לבוש א',

היינו בחי' נה"י דאימא לבד, לכן הם מאירים בגילוי יותר כו'. וגם הנה באמת פעמים מצינו מעלה יתירה בבחי' בינה מבחכ', והיינו מפני כי התגלות עתיק הוא בבינה, וביאור הענין הנה כתי' ומבני יששכר יודעי בינה לעתים, ואמרז"ל דאפילו בימי משה לא אשתכח כוותייהו, דכתי' הבו לכם אנשים חכמים וידועים כו' ואח"כ ואקח את ראשי שבטיכם אנשים חכמים וידועים ואלו נבונים בימי משה לא אשתכח, והיינו כי חכם נק' מי שמבין השכל היטב, הגם כי לא יוכל להסבירו לזולתו אך מפני כי בעצמו מבין את השכל נק' חכם. אבל נבון הוא שיוכל להסביר את השכל לזולתו, שזהו מעלה יתירה, וע"ד שמצינו בשלמה שא' שלשת אלפים משל כתי' עליו ויחכם מכל האדם, שכדי שיוכל להבין ולהסביר לזולתו צ"ל נמשך מבחי' הגבוה יותר, ועד"ז הוא הפרש שבין חכ' לבינה הוא, שבינה הוא בחי' הבנה והשגה ויכול להיות בבחי' גילוי למטה, והיינו מפני כי בבחי' בינה מאיר התגלות ע"י משא"כ בבחי' החכ' שנק' אב רם שכל הנעלם מכל רעיון, ולכן הי' מצות רא' ברגלי' שהם מוחין דאימא דוקא ולא בשבת שהוא בחי' מוחין דאבא, אך לע"ל כתי' והי מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו, ורגלים לא נא' מפני שברגלים הי' גם בזמן בהמ"ק, ולע"ל יהי' התחדשות שגם ברי"ח ובשבת יבואו לראות פני השכינה, מפני כי לע"ל יהי' גילוי השמחה שהשמחה יהי' בשלימות וכמ"ש ישמח הוי' במעשיו, לע"ל ישמח אותיות משיח היינו כשישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד כו', ואז יהי' הגילוי בבחי' רא' ע"ד הרא' דרגלים גם ברי"ח ובשבת, דכמו שעכשיו אומרים בשבת ויתענגו מטובך היינו שע"י בחי' הטוב מאיר האור דמשמ הוי' כנ"ל, א"כ לע"ל שיהי' הוי' אחד שש' הוי' דו"א יתעלה להיות במדריגת ש' הוי' דלעילא, ז"ת דע"י יהי' הגילוי למטה ג"כ יותר ע"י בחי' טוב היותר גבוה, והיינו בחי' מה רב טובך אשר צפנת ליריאך, צפנת בגימ' כתר וגם אשר צפנת ליריאך למפרע בס"ת אותיות כתר, והיינו ב' הבחי' שבכתר, ע"י וא"א, ובחי' רב טובך הוא בחי' יסוד דעת"י המקשר ומחבר גילוי אוא"ס ממש באצי', יאיר גילוי זה בבי"ע כו', ע' בלק"ת בביאור ע"פ כי ההרים ימושו, בפ' וברית שלומי לא תמוט, ולכן לע"ל כשיתגלה בחי' פנימיות ע"י יהי' גילוי זה באבא, שגם אבא יאיר בגילוי בשבת כמו אימא ביו"ט, וא"כ אדרבה פנימיות אבא הוא פנימיות עתיק כנודע לכן מדי שבת בשבתו יבואו להשתחוות כו', וכמו"כ ברי"ח בחי' חדשו של חדש, חדש בחי' דבור בחי' מל', וחדש אשתו ילדה, והיינו בחי' ח"ת אשר יש מעלה בח"ת משום נסב"ת ותחלתן בסופן, ולכן בזאת יתהלל המתהלל כו' בזאת דוקא בחי' חכ' תתאה, ועי"ז השכל וידוע אותי בחי' עצמיות אוא"ס שלמעלה מבחי' הנרמז בשם ואות כו', אשר ע"י שישכיל עבדי לע"ל בבחי' מאד בלי גבול נחלה בלי מצרים יהי' גילוי בחי' זה, ולכן גם ברי"ח יבוא כל בשר להשתחוות כו', ופי' יבוא כל בשר כו', הנה בפ' בשר יש בו כמה פי', הא' כמשארז"ל בילקוט, א"ר אלעזר כל מי שנעשה כבשר בעוה"ז זוכה לראות פני השכינה, והיינו כמארז"ל בפ"ק דסוטה ד"ה סע"א, בשר כתי' בי' ונרפא, אדם לא כתי' בי' ונרפא, ופי' אדם הוא קשה, אבל בשר הוא רך ועניו כו', ולכן בשר כתי' בי' ונרפא כו' שנכנע מהיסורים, כמו שפירש"י ז"ל שקרוב להתרפאות כו', והיינו

בחי' סור מרע כו', דבאמת כדי שיוכל להיות מלך ביפיו תחזינה עיניך כתי' לעיל מיני' (ישעי' ל"ג) ועוצם עיניו מראות ברע, פי' מי שעוצם עיניו מראות ברע, דהיינו בחי' סור מרע, מלך ביפיו תחזינה, דיינו בחי' יראה פני אלקי' כו', ועו"ל בשר ע"ד מ"ש ואחרי עורי נקפה זאת ומבשרי אחזה אלוה (באיוב י"ט כ"ו), וארז"ל במד"ר ר"פ וירא שקאי על אברהם בענין המילה דהיינו אחר שהעביר עור הערלה שהוא מסתיר ומעלים לגמרי כידוע אז מבשרי אחזה אלקי' כו', דהיינו ע"י בחי' בריתך שחתמת בבשרינה, שע"י נטירת הברית עי"ז יזכה לראות פני השכינה כו', ועי"ל בשר שאפי' כל בשר יבואו להשתחוות, והענין הוא לע"ל נא' (ביואל ג' א') והי' אחרי כן אשפוך את רוחי על כל בשר, דהנה כתיב לא ידון רוחי באדם בשגם הוא בשר, שמתחלת הבריאה נברא האדם במעלה עליונה שידון רוחי באדם, אך ע"י שהוא בשר כו', שנמשך אחר תאוות הגוף לכן לא ידון רוחי, ופי' ידון ל' נדון ונרתק, שהגוף לא יהי' נדון ונרתק לבחי' רוח כו', אך לע"ל נא' והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר, כי הנה יש פי' בבשר ע"ד מ"ש כל הבקר לעולה שקאי על המלאכים שנק' בשם בקר, והיינו בחי' בשר שהוא רשפי אש ותשוקה נפלאה אליו ית', ולע"ל יהי' בחי' בשר ע"ד כל הבקר לעולה כו', ולכן אמרז"ל משה מן התורה מנין שנא' בשגם זה בשר, בשגם גימ' משה, והיינו שהוא בחי' בשר, ע"ד כל הבקר כו', (ולכן כשהי' בהר ק"כ יום לחם לא אכל כו' שהגוף שלו הי' ניוון מרוחניות ע"ד המלאכי' כו'), וזהו אשפוך את רוחי על כל בשר, הנה ל' שפיכה הוא ל' ריבוי דהיינו ריבוי השפעת בחי' הרוח בחי' רוח הקדש וגילוי אלי', וזהו יבוא כל בשר כו' להשתחוות לפני, פי' השתחוואה כולל ב' בחי' העלאה והמשכה, כי ההשתחוואה הוא ביטול והעלאה מלמעלמ"ט, אך כמו למשל בענין ההשתחוואה הנה האדם מרכין ראשו שמרמז לבחי' המשכה, כך ע"ד יובן למעלה שע"י ההשתחוואה גורם המשכה, וזהו להשתחוות לפני אמר הוי' שיומשך ע"י ההשתחוואה שהוא בבחי' לפני המשכת תוס' אורות בשם הוי', וזהו אמר הוי' כו'.

אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים. הנה ארז"ל בזהר מה שושנה אית לה תליסר עלין דסחרין לי' אוף הכי כנ"י אית להון י"ג מכילין דרחמי, שזה"ע יגמז"ר שמאירים בחדש אלול, ולכן אני לדודי ודודי לי ר"ת אלול שאז ימי רצון כמשארז"ל ע"פ ואנכי עמדת בהר כימים הראשונים ארבעים יום מה ראשונים ברצון אף אחרונים ברצון, וצ"ל ענין י"ג מדה"ר שמאירים בחדש אלול, דבעשי"ת יתכן להיות כן מפני כי אז ימי סליחה ומחילה, אבל באלול מה ענינם ופעולתם במה שמאירים אז, ויובן בהקדם ביאור מה שקודם פסוק אני לדודי כתי' דודי לי ואני לו ואמרז"ל במדרש הוא לי לאלקי' שנא' אנכי ה' אלקיך, ואני לו לעם שנא' הקשיבה אלי עמי ולאומי אלי האזינה (בישעי' ס"י נ"א ד') הוא לי לאב שנא' כי אתה אבינו ואני לו לבן

שנא' בני בכורי ישראל וכת' בנים אתם לה' אלקיכם, הוא לי לרועה שנאמר רועה ישראל ואני לו לצאן שאנמר ואתן צאני כו', ביחזקאל סי' ל"ד פסוק למ"ד. ובכדי להבין ביאור ענין הוא לי לאלקים, יובן בהקדם מ"ש רז"ל במד"ר פ' יתרו פכ"ט ע"פ שמעה עמי ואדברה ישראל ואעידה בך אלקי' אלקיך אנכי (תלים סי' נו"ן ז') אע"פ שאלק' אני לכל באי עולם לא יחדתי שמי אלא עליכם שנקרא אלקי ישראל, וגם לע"ל נאמר כי הולך לפניכם ה' ומאספכם אלקי ישראל. הנה כת' רבות עשית כו' נפלאותיך ומחשבותיך אלינו כו'. ופי' ענין רבות עשית, דהנה כת' בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך, דלפי פשוטו של מקרא אין לו הבנה כלל מהו השבח שבכל חכמי הגוים אין כמוך, לזה פי' בזהר פ' משפטי' שגם האמות אומרים שאין כמוך והיינו שהם מודים באלקותו ית' רק שהם אומרים שהבריאה הוא כדרך סדר השתלשלות עו"ע, וע' מזה בלק"ת שה"ש בד"ה ששים המה מלכות דרוש השני פ"ב. ולכן אומרים רם על כל גוים הוי' על השמים כבודו שמפני שלפי טעותם הם סוברים שהבריאה היא בדרך וסדר השתלשלות לכן אומרים עזב ה' את הארץ שגנאי לפניו ית' שישפיל א"ע להתלבש גם בעלולים השפלים כמו הארץ ולדרים עליה. אמנם באמת אינו כן כי המגביהי לשבת המשפילי בשמים ובארץ, שמפני שהוא ית' מגביהי לשבת לכן הוא משפיל א"ע בשמים ובארץ בשוה שכשם שהארץ נחשב לירידה והשפלה נגדו כמו"כ השמים ג"כ הוא ירידה והשפלה. וביאור הענין דהנה ענין השתלשלות עו"ע הנה בהכרח שיתפעל העילה מהתלבשותה בעלול ובהכרח שיהי' בהעילה שינוי בין קודם התלבשותה בעלול מכמו אח"כ. וכמו עד"מ בענין השפעת הרב לתלמידו איזה דבר שכל, הנה קודם ההשפעה הי' השכל אצל הרב בעומק יותר הרבה וכאשר צריך להשפיע שכלו לזולתו בהכרח שיצמצם הרב את שכלו לפ"ע שכל התלמיד, והרי העילה שהוא שכל הרב מקבל שינוי מהתלבשותו בעלול, דהיינו בכדי שיבין תלמידו, וכמו"כ יובן שגם בהשפע שנמשך מעילה לעלול נעשה בה ג"כ שינוי מקודם השפעותה להעלול לאחר שכבר נשפעה להעלול שהרי אנו רואים בענין הארת השכל בהמדות שקודם שיאיר השכל במדת החסד עד"מ הי' יכול להאיר מהשכל בכמה מדות וכמ"ש במ"א. והמופת לזה מטעם כי יצר לב האדם שתחלה הי' טעם לחוב ואח"כ נהפך לזכות. ואח"כ כשנמשך במדת החסד עד"מ נפרט רק במדת החסד לבד והי' שינוי גדול מכמו שהי' קודם ההשפעה. ועד"ז יובן למעלה בשרש ענין השתלשלות עו"ע שענינם הוא עד"ז שהעילה מתפעלת מהתלבשותה בעלול כו'. וא"א לומר כן בענין ברה"ע, שאפי' ע"י ריבוי רבבות מדרי' השתלשלות א"א להתהוות גשמי' מרוחני', וכמאמר בעל העיקרים שהתהוות הגשמיות מן הרוחניות אין לך בריאה יש מאין גדול מזה. וכמו עד"מ שמבחי' ח"ע דאצי' יתהווה גשמיות כדור השמש שמה שכדור השמש מאיר אורה זהו ברוחניות כענין השפעת אור החכ' ואין לך בריאה יש מאין גדול מזה שמחכמה יתהווה גשמי' כדור השמש כו'. והיינו רק מפני כי שרש ענין הבריאה הוא יש מאין כו'. ובכדי שיאיר בעולמות בבחי' התלבשות, היינו בחי' ממכ"ע, הי' צ"ל צמצום ומק"פ כמ"ש בכהאריז"ל

שהו"ע סילק אור עצמותו ית' רק שנמשך הארה בעלמא. וזהו שרש ענין חיותם וקיומם כמ"ש בלק"ת פ' אמור בד"ה וספרתם לכם כו'.

קיצור. בכדי להבין ענין יגמה"ר שמאירים בחדש אלול צ"ל מ"ש דודי לי ובמד"ר הוא לי לאלקי, לא יחדתי שמי כו', רבות עשית, ופי' הזהר על בכל חכמי הגוים, רק שאומרים שהבריאה בדרך עו"ע, ולכן רם כו'. אבל באמת הבריאה יש מאין ענין השתלשלות עו"ע שהעילה מתפעלת כו', ויובן מתוך משל הרב ותלמידו, ומהארת השכל במדות, וענין יש מאין שזה ע"י צומק"פ.

(ב) **אמנם** צ"ל איך נתהוו מאתו ית' הבבע"ג וב"ת והוא ית' הוא אח"פ ואיך נתהוו נבראי' בע"ג וריבוי מדרגות התחלקות, כמו בדצח"ם שיש כמה מיני צמחים ועשבים שפעולתם ומדריגתם שונים זמ"ז כו' וכולם נתהוו מאתו ית' שהוא אח"פ בתכלית הפשיטות. אך הענין הוא דלזה נא' רבות עשית אתה ה' אלקי, פי' רבות עשית קאי על המדות עליונות דאצי' ונק' רבות ע"ש גדלם, מל' רבות בנות כו', ומלשון זעקת סדום ועמורה כי רבה שמתפרש על גודל וריבוי כו', והיינו כי ע"י המדות נתהוו ונשתלשלו ריבוי רבבות מדרגות שכ"א משונה מזולתו, והיינו כפי אופן יחוד והתכללות המדות זכ"ז שבוה תגבר מדת החסד כו'. וז"ש ששת ימים עשה כו' שפי' ששת ימים הם ו"ק דאצי' שביום ראשון האיר מדת החסד ובשני מדת הגבורה וכן עד"ז בכל ששת ימי בראשית עד שבין כולם האירו כל המדות עליונות. וביאור הענין הנה כתי' כי אראה שמך מעשה אצבעותיך, שפי' לשון אצבעותיך שהם חמש כנגד חמש שרומזי' לע"ס דאצי' שבאמצעותם נתהוו השמים וכל צבאם כו', כמ"ש בת"ז במאמר פתח אלי' אנת הוא דאפיקת עשר תיקונין לאנהגא בהון עלמין, והיינו שכדי שיהי' בריאת העולם הוא ע"י עשר תיקוני' שהם ע"ס דאצי'. וז"ע כי אראה שמך מעשה אצבעותיך, והיינו שכמו עד"מ ע"י אצבעות היד יכול לפרר איזה דבר לחלקי דקי' ורבים מאד, כמ"כ עד"מ זה יובן למעלה שנמשלו ע"ס לאצבעות היד והיינו לפי שבהם וע"י יתהוו ריבוי רבבות מדרגות בדצח"ם כ"א משונה מזולתה כו'. וז"ע רבות עשית שבחי' רבות נשפלו בעשי' גשמיות כו', אין ערוך אליך, והיינו כי לגבי אוא"ס ב"ה אין ערוך אליך כי כ"ז הוא רק הארה בעלמא נגדו ית' כו' הבבע"ג וכמשי"ת.

קיצור. שכדי שיתהוו מאתו ית' שהוא אח"פ בחי' ריבוי התהוות הנבראי' זהו ע"י רבות בחי' ע"ס, ששת ימים עשה, כי אראה שמך מעשה אצבעותיך ועכ"ז אין ערוך אליך כו'.

(ג) **אך** הנה עדיין צ"ל הלא הוא ית' הוא אח"פ והמדות הם ג"כ אלקות, ואיך יאיר אורו בנבראים בע"ג, ר"ל להתלבש בתוכם בבחי' ממכ"ע כו'. אמנם הענין הוא דבכ"ד צ"ל בחי' ממוצע, ולכן במצרים ה' הגאולה ע"י משה ואהרן שנא' בהם הוא יהי' לך לפה ואתה תהי' לו לאלקי, והיינו כי בהממוצע צ"ל התכללות משני הבחי' יחד, ולכן מה שנא' במשה ואתה תהי'

לו לאלקים זהו כמו בחי' העליונה שבהמוצע כו'. ועד"ז הנה יובן למעלה שבכדי שיאיר אורו מאתו ית' בבחי' פנימית בנבראים נפרדים בע"ג צ"ל ע"י ממוצע, והיינו בחי' ע"ס. והענין הוא דהנה נודע מאמר איהו וחיוהי חד איהי וגרמוהי חד, פי' איהי וגרמוהי קאי על הכלי' ועכ"ז הוא חד בהון אלא שהמדות הם שרש כח ומקור הגבול וכמאמר שיעור קומה של יוצרי בראשית רל"ו אלפי' רבבות פרסאות. פי' יוצרי בראשית הם הבחי' שע"י נוצר מעשה בראשית, ועכ"ז ה"ז בבחי' גבול, רק שהוא מספר גדול, ומ"מ הוא ית' חד בהון לפי שבחי' כח הגבול הוא בחי' כח הגבול הנמצא באוא"ס ב"ה, כי אם נאמר שהוא ית' הוא רק בלתי בע"ג וב"ת ולא נמצא בו כח הגבול הרי אתה מחסר שלימותו וכמ"ש בעה"ק שער א'. אמנם הנה כ"ז הוא בכלי המדות שהמדות הם מקור לבי"ע הנבראים ונפרדי', וכמ"ש זכור רחמין וחסדיך כי מעולם המה שבחי' המדות הם שייכים לעולמות (וכמ"ש בכהאריז"ל שמל' כלים דו"א נעשה נר"ן לבי"ע). משא"כ בחי' המוחין אינם שייכים לעולמות כלל, וכמשל החכם שיכול לישב בפ"ע ולהשכיל השכלות מבלי שישפיע לזולתו, משא"כ המדות כמו החסד או הרחמים הנה אין שייך לומר שהוא חסדן כ"א רק ע"י שישפיע החסד לזולתו, ועד"ז בשארי המדות כו'. וז"ע הממוצע שבחי' ג"ר הם בחי' העליונה שבהמוצע ובחי' המדות הם כח הגבול השייך לברה"ע כו'. ובכ"ז יובן ג"כ ענין נפלאותיך ומחשבותיך, והענין הוא דהנה בכל מע"ב לא נאמר רק ש' אלקי', ולהאבות נגלה בש' שדי כמ"ש באברהם אני אל שדי התהלך לפני והי' תמים, ובמד"ר אר"א ש' שדי שדי באלקותי לכל ברי', והיינו כי אלקי' בגימט' הטבע, ואם כי לשון טבע פי' בתשו' ח"צ שהיא ג"כ ניסים תכופי', אבל עכ"ז עולם כמנהגו נוהג בדרכי הטבע ואינו נראה כלל לנס, אבל ענין הנס נמשך מבחי' הגבוה יותר מש' אלקי'. אמנם בנסי' יש בד"כ ב' בחי', הא' ניסים נסתרים שאם שהוא נס עכ"ז מתלבש בדרכי הטבע כמו נס דאסתר שהי' מחמת אהבת אסתר והרי הי' נס זה ע"פ דרכי הטבע כו'. ואע"פ שנא' ע"ז ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקינו, עכ"ז ראו הסיבה והטבע בזה ג"כ. כו'. ופעם ארז"ל ע"פ לעושה נפלאות גדולות לבדו, אין בעל הנס מכיר בניסו זהו עוד מוסתר יותר מנס דאסתר. ויש ניסים שאינם מוסתרים בדרכי הטבע רק נראים ונגלי' יוצאי' מדרכי הטבע לגמרי כמו נס דקרי"ס שיצא לגמרי מדרכי הטבע. וב' בחי' אלו נמשך מב' שמות ש' הוי' וש' שדי, שבחי' הניסים נסתרי' נמשכי' מש' שדי אבל ענין הנסים נגלי' נמשכי' מש' הוי' כו'. ובהאבות נא' ושמי הוי' לא נודעתי להם כ"א רק בשם שדי, ועכ"ז אר"א שדי באלקותו לכל ברי', שמבחי' ש' שדי יכול להיות נסים ג"כ לכן די באלקותו לכל ברי' כו'. וז"ע נפלאותיך ומחשבותיך מחשבותיך הוא בחי' הנסים נסתרי' שמוסתר' כמו עד"מ המחשבה שמוסתר כו'. ועליו ית' נא' כי לא מחשבותי כו' שממח' נמשך ומתהווה והיינו הנסים נסתרים. ונפלאותיך הוא בחי' פלא שיוצא מדרכי הטבע לגמרי כו', וכ"ז הוא רק אלינו, ועכ"ז אין ערוך אליך שלגבי אוא"ס ב"ה אין ערוך כלל כו'. וזהו הוא לי לאלקי' לא יחדתי שמי אלא עליכם, שפי' אע"פ שאלק' אני לכל באי עולם, היינו מה שע"י אלקי' נבראו העולמות, וזהו לכל באי העולם, אבל

לא יחדתי שמי בב' בחי' הניסים היינו ניסים נסתרי' ונגלי' כ"א אלינו דוקא כו'. וזהו שאמרז"ל ר"א רמי כתי' טוב ה' לקו וכתוב טוב ה' לכל. כשהוא משקה לכל השדה כולה כשהוא עודר אינו עודר אלא הטובים שבהם, כך אלקי' אני לכל באי עולם, אבל לא יחדתי שמי אלא עליכם כו', שזהו כמשל כשהוא עודר אינו עודר אלא הטובי' שבהם כו'.

קיצור. הלא הוא ית' אח"פ והמדות הם ג"כ אלקות, בכ"ד צ"ל ממוצע והממוצע הם ע"ס. בהממוצע צ"ל משני הבחי', והיינו ג"ר וז"ת, וז"ת כח הגבול ושייכתי לעולמות, ג"ר אינו שייך לעולמות ממשל החכם, וזהו נפלאותיך ומח', בברה"ע ש' אלקי', באבות נא' ש' שדי, נסים נסתרי' ונסי' נגלי' נמשכי' מש' שדי וש' הוי', וזהו נפלאותיך ומח', וכ"ז הוא רק אלינו, וכמשארז"ל כשהוא עודר, וזהו לא יחדתי שמי כו'.

(ד) ואני לו לעם, וצ"ל הלא העם צ"ל בדומה לו, שאינו שייך לומר שמוֹלך על בהמות וחיות כ"א על אנשים כמותו, רק שהמלך מובדל ומרומם מהם, ואיך יתכן לומר כן עליו ית' שנהי' בדומה לו, ובאמת מצינו שארז"ל שהשיך של יום וא"ז הוא ה' מלך גיאות לבש, שאז נברא אדה"ר, שנופל ל' מלוכה, משא"כ על מלאכי' אינו שייך מלוכה (והיינו מפני שאינם בעלי בחירה). וצ"ל כנ"ל איך יתכן להיות בדומה לו כדרך עם המלך, והנה פי' ואני לו לעם י"ל שהענין הוא, דהנה ארז"ל במד"ר ע"פ חלקי ה' אמרה נפשי, משל למלך שנכנס למדינה ועמו דוכסין ואפרכין, זה בירר לו דוכס א' וזה בירר לו אפרכי', ה' שם פיקח א' אמר אנא נסיב מלכא מ"ט כולם מתחלפין מלכא אינו מתחלף, וצ"ל מה צריך פקחת לזה הלא גם תינוק קטן יבין שהמלך יותר טוב מדוכס, אך הענין דהנה ענין דוכסין ואפרכין היינו מה שנפל בשבת"כ מעולם התהו, וז"ע ע' שרים, וכ"א בירר לו שר א', וע"י מקבלי' חיות ושפע רב בהשפעות עוה"ז כו', וע"ד שארז"ל בדורו של אנוש שהיו נוונים בחסדו של הקב"ה, וכמ"ש כמה א"א לפניו כו', ומבחי' זו יכולים לקבל בלי שום ביטול כו', וכמ"ש בת"א ד"ה בשלח פרעה, משא"כ לקבל ההשפעה מהקדושה צ"ל ע"י ביטול ובדכיותיה דגרמי' כמ"ש בזהר תרומה דקכ"ח ובסידור ע"פ אל תבטחו בגדיבנים, וזהו ואני לו לעם שלהיות לו לעם הוא ע"י ביטול רצון כו', ה' שם פקח א' אמר אנא נסיב מלכא, כי עם היות שבכדי לקבל מהמלך צ"ל ע"י ביטול דוקא אבל מלכא אינו מתחלף, והיינו כי עם שהם מקבלים חיותם ממה שנפל בשבירה ולזה א"צ ביטול אבל הם מתחלפים אבל מלכא אינו מתחלף כו', אמנם צ"ל איך נהי' בדומה לו, אך הענין הוא דהנה אמרז"ל בירושלמי פ"ד דתעניות סוף ה"ב, חזרנו על כל המקרא ולא מצאנו שנק' ישראל ציון אלא זה שנא' ולאמר לציון עמי אתה, והיינו ע"י מ"ש בפסוק זה, ואשים דברי בפ"ך ובצל ידי כסיתך לנטוע שמים, ואשים דברי בפ"ך הוא בחי' תורה, ובצל ידי כסיתך הוא גמ"ח בצל החכ' בצל הכסף, לנטוע שמים וליסוד ארץ זו עבודת הקרבנות וכמ"ש רז"ל טולם דא כבש המזבח, וראשו מגיע השמימה שריחן עולה השמימה, וע"י ג' בחי' אלו נקראי' עמו בדומה לו, וכמשארז"ל עתידים צדיקים שיקראו

על שמו של הקב"ה שנא' כל הנק' בשמי, ופי' רש"י ז"ל שיהי' שמם הוי'. וזהו בדומה לו כו', וזהו ציון מלשון נעשה אדם בצלמינו כו'. והיינו מה שנקראו ישראל ציון, ואז שייך מלוכה כו'.

קיצור. ענין עם בדומה לו, חלקי הוי', דוכסין ואיפרכין, היינו מה שנפל בשב"ה, אבל כולם מתחלפין משא"כ מלכא אינו מתחלף, לכן הבין הפקח שיותר טוב להיות בבחי' ביטול ולקבל מבחי' מלכא, ואיך נהי' בדומה לו זהו ע"י ג' בחי' תורה ועבודה וגמ"ח המרומוי' בפסוק ואשים דברי, ומשאמרז"ל עתידים צדיקי' שיקראו על שמו של הקב"ה כו'.

ה) הו"א לי לאב ואני לו לבן, הוא לי לאב שנא' כי אתה אבינו ואני לו לבן שנא' בני בכורי ישראל וכת' בנים אתם להוי' אלקיכם, הוא לי לרועה שנא' רועה ישראל ואני לו לצאן שנא' ואתם צאני צאן מרעיתי כו'. וצ"ל ענין ההתדמות בענין בן ואב לצאן ורועה, שאינו בערך החיבובות בין צאן לרועה לאב ובן. אך הענין הוא דהנה אב ובן אינו שייך כ"א בע"ס דאצי', אבל הנה כת' יש אחד ואין שני לו גם בן ואב אין לו, וארז"ל במד"ר אח אין לו בן מנין לו, ופי' המ"כ שמפרש אח מל' אחות וחיבור, ולכן אם אח אין לו בן מנין לו, והיינו כי בבחי' זו אינו שייך כ"א רועה והיינו מה שנק' רועה שנא' רועה ישראל כו', וז"ע הוא לי לרועה, והיינו ע"י ואני לו לצאן ענין הצאן הם בחי' רחמים כמ"ש במ"א שקולם קול רחמים, וע' בלק"ת פ' פנחס בד"ה צו את בניי, ומכ"ז יובן ענין אני לדודי, שדודי לי ואני לו הי' בפסח ומ"ת, שבפסח הי' דודי לי קודם ואח"כ אני לו במ"ת, ובר"ה אני לדודי קודם, והיינו ע"י הרועה בשושנים יג"מ הרחמים שמאירים בחדש אלול שנותנים כח לבוא לבחי' תש"ו כו'. וז"ש ואנכי כו' כימים הראשונים מה הראשונים ברצון אף אחרוני' ברצון כו', שימי אלול הם ימי רצון שאז מאירים יגמ"ר כו'. אך עדיין צ"ל מה שאמר בזה שמות דף כ' ע"ב ד"א הרועה בשושנים באותם ששונים בתורה, ונמצא מפרש שושנים לשון ששונים וא"ת שושנים אלא ששונים בהלכה, מהו ענין התורה להביא לידי תשובה כו', והענין הוא דהנה הה"מ ז"ל פי' בא"ת ע"פ ואביה ירוק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים, שאמרז"ל ק"ו לשכינה י"ד יום אלא די לבא מן הדין להיות כנדון, וצ"ל מה"ע ק"ו לבקשת משה בעד מרים, אך כי משה הזכיר בבקשתו שם אל ששם זה הוא הראשון ביגמ"ר, לכן השיב לו הקב"ה ק"ו, כי יג"מ שהתורה נדרשת בהם הם כנגד יגמ"ר, וק"ו הוא הראשון ביג"מ שהתורה נדרשת, לכן כשהזכיר משה שם אל הראשון מיגמ"ר השיב לו ק"ו בחי' הראשונה מיג"מ שהתורה נדרשת, וא"כ כמו"כ ע"י יג"מ שהתורה נדרשת ממשיכים ג"כ יגמ"ר, לכן ע"י ששונים בהלכה ממשיכי' יגמ"ר, וביאור הענין הנה בגמ' אפליגו ח"א תלמוד גדול וח"א מעשה גדול נמנו וגמרו תלמוד גדול שמביא לידי מעשה, ומשארז"ל במשנה דפיאה ות"ת כנגד כולם הוא כמ"ד הסובר תלמוד גדול, וביאור שורש ענין מחלקותם, דהנה כתיב את השמים ואת הארץ אני מלא וכת' מכה"כ, אך הענין הוא בהיות ידוע שיש שני בחי', סוכ"ע וממכ"ע, ממכ"ע הוא בחי'

המתלבשת בבחי' פנימיות בכא"א לפי ערכו ומדריגתו, כמו עד"מ דצח"ס, שבחי' הדומם אין לו כ"א נפש המרכבת שמרכיב ד"י ארמ"ע, אבל בחי' הצומח יש בו ג"כ בחי' נפש הצומחת, והחי יש בו גם נפש החיונית, והמדבר יש בו ג"כ נפש השכליות כו' שמובדל כל בחי' בפ"ע, וזהו מבחי' ממכ"ע. אבל בבחי' סוכ"ע אינו שייך לומר בחי' התחלקות המדרגות כאלו, כ"א מחי' לכולם בשוה בבחי' מקיף, ואינו רק טובב, כ"א שמחי' אותו ממש ועכ"ז הוא בבחי' מקיף כו'. ועד"ז יובן בענין התורה והמצות שבחי' התורה היא בבחי' פנימיות וכמ"ש ותורתך בתוך מעי, שכמו הלחם מחי' את האדם בפנימיותו כמ"כ בחי' התורה נמשכת בבחי' פנימיות, אבל ענין המצות הם המשכת בבחי' מקיף, ואין המקיף של המצות בחי' מקיף הרחוק כ"א הוא בחי' מקיף הקרוב, שפועל פעולתו כמו ע"ד שארז"ל אבל בי עשרה שכינתא שריא שבחי' המקיף פועל פעולתו, כמ"ש במ"א, וע' בלק"ת בביאור ע"פ את שבתותי תשמרו כו' ובת"א בביאור הבאים ישרש יעקב בפ' שמות, ואינו ע"ד שנת' במ"א בת"א בד"ה ויקח מן הבא בידו שעשו הי' לו מקיף מעולם התהו שגבוה יותר מבחי' שורש דיעקב ולכן רצה יצחק לברך את עשו דוקא, אמנם המקיף שלו הי' מקיף הרחוק ממנו כו', וזהו כמו ע"ד שהידיעה אינה מכרחת הבחירה שמפני שהידיעה בבחי' מקיף הרחוק לכן אינו פועל שתכריח הבחירה כו'. ואינו כן מקיף דמצות, כ"א ע"ד משארז"ל כפה עליהם הר כגיגית, שה"ע אה"ר, ולכן מצוה גוררת מצוה כו' והיינו כי מקיף מן המצוה שעשה גורם שיעשה עוד מצוה כו'. ובזה יובן ב' הדיעות, מ"ד תלמוד גדול היינו מפני כי התורה נמשכת בבחי' פנימיות, ומ"ד מעשה גדול מפני כי המקיף דמצות גבוה יותר, ואעפ"כ נמנו וגמרו ת"ת גדול שמביא לידי מעשה, שזה משארז"ל הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו, המאור שבה מחזירו למוטב, והרי יש כח בתורה שאפי' כשאותי עזבו ח"ו שתחזיר למוטב כו', משא"כ במצוה שרק גוררת מצוה, והיינו כשעושה מצוה א' גוררת עוד מצוה, אבל כשלא עשה כלל ואדרבה כו' אינו שייך לומר שתפעל כו', אבל בתורה המאור שבה מחזירו למוטב כו', לכן נמנו וגמרו ת"ת גדול שמביא לידי מעשה, והנה כשם שמביא לידי מעשה כמ"כ מביא לידי תשובה, שענין התשובה לכא' גבוה משניהם שמכפר עליהם, ועכ"ז מביא לידי תשובה, וז"ע המאור שבה מחזירו למוטב היינו בחי' תשובה שאפי' אם אותי עזבו ח"ו יש בכח התורה להחזיר למוטב לבוא לבחי' תשובה כו'. וזה שא' בזהר הנ"ל שושנים, ששונים בתורה, שע"י ששונה בהלכות ממשיך יגמה"ר כו'.

משכני אחריו נרוצה הביאני המלך חזרני נגילה ונשמחה בך נזכירה דודיך
מין משרים אהבוך. הנה בפ' משכני אחריו נרוצה יש בו ג'
פירושים, הת"י מפרש שהוא קאי על יצ"מ שאז הי' בחי' משכני, וכמ"ש וה'

והלך לפניהם יומם לנחותם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם לילה, שזהו למשל כאדם המושך את חבריו ומראה לו הדרך כו'. ואחר כך גרועה זהו בחי' לכתך אחרי במדבר שהיו הולכים אחר הקב"ה (כטבע הבן לילך אחר האב). הביאני המלך חדריו הוא בחי' מ"ת שנק' חדריו חדרי תורה (זהו לפי הת"י). והמד"ר בשה"ש פי' משכני אחר כך מל' משכן, וז"ל, ורבנן אמרי ממה שהשרית שכינתך בתוכינו כדכתי' ועשו לי מקדש עי"ז אחר כך גרועה. והביאני המלך חדריו יש לפרש ג"כ על בהמ"ק שבהמ"ק נק' חדריו, וכמ"ש בחכ' יבנה בית ובתבונה יתכונן ובדעת חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים, וזהו על בנין בהמ"ק כו'. ועוד פי' ברבות שם משכני הוא משכנו, וז"ל דבר אחר משכני אחר כך גרועה, ממה שגרית בי שכני הרעים עי"ז אחר כך גרועה, והיינו כמ"ש אויה לי כי גרתי משך שכנתי עם אהלי קדר כו', דהיינו מבחי' גלות שנתפזרו ישראל לבין האומות עי"ז אחר כך גרועה. והנה להבין ענין ג' פירושים אלו, יש להבין מקודם פי' הת"י שפי' הפ' על יצ"מ. דהנה כתי' אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה, והיינו שהשכינה עצמה ירדה עמהם למצרים, וכמשארו"ל גלו לבבל שכינה עמהם גלו לאדום שכינה עמהם. וענין ירידת השכינה עמהם בגלות היינו לאגנא עליהו שלא יכלו בין האומות, וזהו ענין גלות השכינה כו'. ולהבין ענין איך שייך לומר גלות השכינה כו', צ"ל מקודם מה שאמרנו"ל שכינה במערב, ולמדו זה ממה שאנו רואים שכל המזלות כמו שמש ולבנה וכוכבים הולכים הכל ממזרח למערב דוקא, ולכאורה אינו מובן למה הולכים תמיד ממזרח למערב ולא לרוח אחרת, והיינו לפי שענין הליכה שלהם זהו ענין השתחואה שלהם, וכמ"ש וצבא השמים לך משתחווים, כלפי מערב. וי"ל שהרי כתי' את השמים ואת הארץ אני מלא, וכתי' מלא כה"כ, שאפי' בחי' כבודו זיו יקרי' ג"כ מלא כל הארץ, וא"כ מהו השכינה במערב דוקא. והנה זה אפ"ל שמה שאמרו שכינה במערב זהו כמו למשל המלך אעפ"י שהתפשטות מלכותו הוא על מדינות המלך מ"מ יש בחי' כסא מלכותו ששם הוא בחי' עיקר דירתו וישיבתו, וכך למעלה מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיע שאעפ"י שמכא"כ מ"מ עיקר גילוי השכינה הוא במערב, וזהו כמו ענין גילוי השכינה שבבהמ"ק שאעפ"י שמכא"כ מ"מ עיקר גילוי השכינה הוא בבהמ"ק, וזהו כמו למשל שאעפ"י שהנפש מחי' את כל האברים מ"מ משכן הנפש הוא במוח ששם עיקר גילוי הנפש, וכך ענין שכינה במערב כו'. אך עדיין אינו מובן למה במערב דוקא שהלא כתי' כי שמש ומגן הוי' אלקי', ששם הוי' נק' שמש, וכתי' ממזרח שמש עד מבוא, שזריחת השמש הוא במזרח כו'. אך הענין הוא דמ"ש שכינה במערב אינו קאי על עצמותו ומהותו, אלא פי' שכינה הוא מלשון ושכנתי בתוכם שהוא בחי' שוכנת בתחתונים, והיינו שהוא בחי' גילוי אור המתלבש בתחתונים בחי' עולמות ונבראים. דהנה כדי שיהי' מקור לעולמות בע"ג בחי' נבראים הוצרך להיות צמצום באו"ט, שאם הי' מאיר גילוי או"ט כמו שהוא לא הי' באפשר להיות עולמות בע"ג בבחי' יש ודבר נפרד אלא הי' הכל בטל במציאות ממש כביטול זיו השמש בשמש כו', וכדי שיהי' עולמות בע"ג ונבראי' הוא ע"י צמצום האור העצמי ולא יהי' מאיר בעולמות רק בחי' זיו והארה בעלמא כו'. וזהו כמו למשל שאנו

רואים שאם מאיר השמש בתוקף אינו יכולים להביט בשמש כלל, אך כאשר נתצמצם האור בחלון וכה"ג או ניתן האור להנות כו'. והנה בחי' זיו ואור זה שלאחר הצמצום זהו הנק' בחי' שכינה ע"ש שהוא מקור לתחתונים עולמות ונבראים כו'. ועפ"ז יובן מה שאמרז"ל שכינה במערב, והיינו כי במזרח הוא בחי' התגלות השמש שנק' שמש הוי' וכשהי' מאיר גילוי שם הוי' לא היו העולמות יכולים לקבל, רק במערב ששם ביאת השמש שאין שם גילוי השמש הוא בחי' שם הוי', כ"א גילוי בחי' שכינה, היינו מה ששוכן ומאיר לבי"ע כנ"ל, ובחי' זו יכולים העולמות לקבל כו'. (דהנה מזרח נק' בחי' אבא בחי' חב' (משכיל לאיתן האזרחי) ומערב הוא בחי' מל' לשון ערב לפי שנעשה מקור לבי"ע שנק' ערב וכמ"ש יום ליום יביע אומר ולילה ללילה יחזה דעת, יום ליום קאי על עולם האצ"י שנק' יום בחי' גילוי אור, ולילה נק' עולמות בי"ע לפי שנעשה בחי' הסתר אלקי' ואינו מאיר שם כמו באצ"י, וזהו ענין שכינה במערב, שבמערב אינו מאיר כ"א בחי' שכינה שהוא בחי' מל' מלכותך מל' כ"ע שהוא בחי' הארה בעלמא לאחר הצמצום). והנה כיון שהשכינה במערב שנתצמצם שיהי' מקור לעולמות בי"ע יכול להיות ג"כ בחי' גלות השכינה, והיינו שבשביל ישראל נתלבש השכינה הנעשה מקור לעולמות ומחי' אותם, להתלבש בבחי' שר של מצרים ולהחיותו ולהשפיע לו כו', ונק' זה בשם גלות, והיינו לפי שאעפ"י שהוא מחי' אותו ומשפיע לו, אעפ"כ הוא בבחי' נפרד מאלקות, וע"כ נק' זה בשם גלות השכינה, כי בקדושה הוא בחי' ביטול לאלקות כו', אעפ"כ הוא מושל עליו וכמ"ש וממשלתך בכל דור ודור, רק שהוא בע"כ ואינו בבחי' ביטול כו', ולכך נק' זה גלות השכינה שאעפ"י שהוא בחי' נפרד ואעפ"כ צריך להחיותו כו', אך זהו בבחי' הסתר כו' שאינו מאיר שם בגילוי, והנה בחי' יצ"מ זהו בחי' ואנכי אעלך גם עלה, והיינו שהשכינה יצא מהגלות של מצרים והי' מאיר בבחי' גילוי, וזהו ה' הולך לפניו יומם שהי' מאיר בגילוי כמ"ש וכבוד ה' מלא את המשכן, וזהו פי' משכני הוי' בגילוי בחי' אותות ומופתים כו', ועי"ז הי' בחי' אחריו נרוצה כו' שהוא בחי' לכתך אחרי במדבר, דהנה במדבר הלכו מ"ב מסעות, וענין מ"ב מסעות הוא בחי' ז"פ וי"ו שהוא בחי' שיש בשרפים שש כנפים לאחד כו', דהנה בשרפים הוא בחי' שש כנפים, ובחיות ואופנים הוא בחי' ד' כנפים וכמ"ש וארבע כנפים לאחת כו', והנה החילוק שבין שרפים לחיות ואופנים הוא כי שרפים אומרים קדוש, ואופנים אומרים ברוך כבוד ה' ממקומו, כי שרפים הם למעלה מאופנים שהרי ישעי' ראה את המרכבה דשרפים נק' בן כרך, ויחזקאל שראה המרכבה של חיות ואופנים נק' בן כפר כו', והנה פי' ברוך כבוד ה' ממקומו כו' זהו בחי' זיו יקרי' שהוא בחי' הארה הנעשה מקור לעולמות כו', וזהו שת"י בריך יקרא דה' מאתר בית שכינתו, וזהו מ"ש והאופנים וחיות הקדש ברעש גדול מתנשאים כו', והיינו שע"י הרעש שלהם בבחי' העלאה עי"ז ממשיכים בחי' גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו, עיר אלקינו הוא בחי' צירופי אותיות (שתי אבנים בונות שתי בתים) בדבר ה' שמים נעשו שהוא צירופי אותיות הדבור שנעשה מקור לעולמות, והנה בחי' זיו זהו שממשיכים ע"י בחי' העלאה שלהם כו', משא"כ

שרפים אומרים קדוש, והיינו כי קדוש הוא בחי' קדוש ומובדל מגדר עולמות. והיינו שרוצים ליכלל בעצמות אוא"ס ואינם רוצים בגילוי בחי' זיו יקרי', שהוא בחי' מקור לעולמות שהוא רק בחי' זיו והארה בעלמא. והו' מ"ש שרפים עומדים ממעל לו והיינו ממעל לשכינתא, שאינם רוצים בגילוי בחי' שכינה שהוא הנעשה מקור לעולמות כו', אלא רצונם לעצמותו ומהותו כו', ליכלל וליבטל אליו ית'. והו' שבאופנים רק ד' כנפים ובשרפים הוא שש כנפים. והיינו כי ד' כנפים הוא בחי' ד' חיות המרכבה, ד' נהרות, ד' מחנות שכינה, בחי' ומשם יפרד והי' לארבעה ראשים, והו' וכנפיהם פרודות כו'. ושרש הד' חיות המרכבה הוא מבחי' ד' אותיות של שם אד' שהוא בחי' אנת אשתמודע אדון על כולא שהוא בחי' מקור לעולמות. והיינו שאינם משיגים רק בחי' מל' שנעשה מקור לעולמות וכל רצונם וחפצם שימשך אליהם בחי' זו בגילוי, אך השרפים הוא בחי' שש כנפים שהוא בחי' קדוש בוי"ו, לפי שרצונם ליכלל בבחי' קדוש קודב"ה (וע' בדרוש אלה מסעי) שהוא בחי' ז"א מדות עליונות כו', הנק' קוב"ה בחי' סוכ"ע). והנה זהו ענין מ"ב מסעות שהלכו ישראל במדבר, והיינו שהי' להם בחי' רצוא לעצמות אלקות כמו בחי' שרפים, והו' מ"ב מסעות שהוא כנגד שם מ"ב שהוא בחי' העלאה בעילוי אחר עילוי, (בחי' עולים ואינם יורדין). אך הנה זה הכח שהי' להם בחי' העלאה הוא ע"י וה' הולך לפניו יומם עי"ז נעשה להם הכח זה שיהי' להם בחי' רצוא לאלקות לעצמותו ומהותו. והו' כמשארו"ל והחיות נושאות את הכסא, נושאות ומנושאות ע"י הכסא, שע"י הכסא הם מנושאות כו', וכן ארון נושאו נשא. וכך ע"י גילוי בחי' זיו השכינה שהי' מאיר בהם בחי' וה' הולך לפניו יומם עי"ז נעשה להם הרצוא והתשוקה לאלקו'. והו' מ"ש אד' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך, שאד' שפתי תפתח שאין זה הכח מצד עצמו כו', רק זה הכח הוא מלמעלה, שע"י נעשה בחי' ופי יגיד תהלתך כו'. והו' משארו"ל השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפיו. והיינו שאין הפה שלו רק בחי' כלי שע"י יוצא דבר ה', אבל עיקר הדבור הוא בחי' דבר ה' ממש. והו' מה שאתה מוציא כו', אתה הוא אתה הוי' לבדיך אתה עשית את השמים, והו' המוציא בפיו כו', כי אתה נרי הוי'. ודוגמא לזה יובן מה שמצינו שא' משה ונתתי עשב בשדך לבהמתך כו', והנה זה שא' משה ונתתי, הוא בחי' דבור שלו, שהרי כל משנה תורה הוא לשון עצמו, כי כל התורה הוא בחי' דבר הוי' מה שדיבר לו הוי', משא"כ משנה תורה משה עצמו א' כו', וא"כ איך א' על עצמו ונתתי כו'. אך הענין הוא לפי שהי' משה בחי' ביטול ממש לאלקות לא הי' הדיבור שלו כלל, כי שכינה מדברת מתוך גרונו של משה כו', וכמו שאומר המלאך בי גשבעתי נאום הוי', והיינו לפי שהוא בחי' ביטול לאלקות ממש עד שאינו רק בחי' כלי לבד שע"י יוצא הדבור כו' ע"כ יכול לומר בי גשבעתי, וכן משה לפי שהי' בחי' ביטול ע"כ הי' יכול לומר ונתתי, לפי שאין זה דבורו כלל, כי שכינה הי' מדברת. והו' ג"כ ענין אד' שפתי תפתח כו', והו' ענין משכני אחריו גרועה, שע"י משכני בחי' גילוי אלקות, עי"ז נעשה בחי' אחריו גרועה, הביאני המלך חדריו קאי על מ"ת, שם"ת נק' חדריו, דהנה חדריו הוא בחי' בתי גוואי, דהנה

כתי' במסתרים תבכה נפשי, ומקשה בגמרא דהא כתי' הוד והדר לפניו עוז וחדוה במקומו, ומתרגינן לא קשיא הא בבתי בראי והא בבתי גוואי, בבתי בראי עוז וחדוה, בבתי גוואי במסתרים תבכה נפשי, מפני גאוותן של ישראל שניטלה מהם וניתנה לאומות כו', וכמ"ש ויבא יוסף החדרה ויבך שמה, החדרה הוא בתי גוואי, והנה להבין מהו בתי גוואי ובתי בראי, הענין הוא דהנה בתים הוא בחי' צרופי אותיות, שתי אבנים בונות שתי בתים שלשה אבנים בונות ששה בתים, והנה יש ב' בחי' אותיות, אותיות הדבור ואותיות המח', אותיות הדבור נק' בתי בראי, והיינו לפי שהדבור הוא גילוי לזולתו כו', משא"כ אותיות המח' נק' בתי גוואי לפי שאין אחד מבין מה שמחשב חבירו כו', וכך למעלה יש שני בחי', אותיות הדבור ואותיות המח', אותיות הדבור הוא בחי' דבר הוי' שנעשה מקור לעולמות כו', בדבר ה' שמים נעשו, בעש"מ נב"ע כו', גדול ה' ומהולל מאד בעיר אלקינו כו', משא"כ בתי גוואי הוא בחי' אותיות המח' שהוא בחי' עלמא דאתכסיא כו', וכמה מחשבתן למחשבתן יש, שיש מח' לעילא מן מח', וכמ"ש מאד עמקו מחשבותיך כו', והנה אורייתא נק' בתי גוואי כו' לפי שאורייתא מח"ע נפקת בחי' עמקו מחשבותיך וכמ"ש עמוקה מני ים כו', נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך אליך, שהתורה נק' נפלאותיך ומחשבותיך, וזהו הביאני המלך חדריו שהוא בחי' מ"ת בחי' בתי גוואי כו', והנה כ"ז הוא לפי ת"י.

מעתה י"ל לפי פי' המד"ר שפי' מ"ש משכני אחריו נרוצה קאי על גילוי השכינה שהי' בבהמ"ק. והענין הוא דהנה כתי' שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני הוי' אלקיך כו', והנה ענין מצות ראיי' זו הוא כדי שיבא מזה הראי' לבחי' השתחווי', וכמ"ש ואין אנו יכולים לעלות ולראות ולהשתחוות לפניך, משמע מזה שעיקר הראי' הוא כדי להשתחוות כו', והנה השתחווי' הוא בחי' ביטול, והיינו שהיו נשמות ישראל בטלים לאלקות והיו נכללים כנר בפני האבוקה, וכמשארו"ל למה צדיקי' דומים בפני השכינה כנר בפני האבוקה, וע"י שהיו באים ליראות שהי' מאיר שם גילוי אלקות ממילא היו בטלים לאלקו' ולא היו צריכים כלל לבחי' התבוננות, שממילא היו בטלים מחמת גילוי השכינה שהי' בבהמ"ק, וזהו שהי' שם בחי' נבואה ורוח"ק מחמת גילוי השכינה שהי' שם (וזהו ענין שמחת בית השואבה ע"ש שהיו שואבים רוח"ק מחמת הגילוי שהי' מאיר שם כו'), אך בגלות כתי' אותותינו לא ראינו, שאינו מאיר בגלות בחי' גילוי אלקות רק ע"י הסתר והעלם כו', וזהו שבגלות כל תשוקתו ורצונו של האדם הוא בהבלי העוה"ז כו', והיינו לפי שאין מאיר גילוי אא"ס בבחי' גילוי, משא"כ בא"י כשהי' מאיר גילוי אלקות היו ממילא בטלים, וזהו שנק' ישראל ארץ חפץ, וכמ"ש כי תהיו לי אתם ארץ חפץ, והיינו שהפנימי' הרצון שלהם הוא לאלקות, תורתן קבע ומלאכתן ארעי, אך בגלות כתי' כי פנו אלי עורף ולא פנים, אף שפנו אלי הוא רק בבחי' עורף אחוריים וחיצוני', והפנימי' שלהם הוא בעיני עוה"ז (ומלאכתן קבע ותורתן עראי), וזהו הפי' של המד"ר שע"י שמשכני שהי' שורה גילוי השכינה בבהמ"ק ושכנתי בתוכם, עי"ז הי' אחריו נרוצה בבחי' רצוא ותשוקה לאלקות כו'.

ועתה י"ל פ"י השני של הרבות. משכני הוא משכנו, שכנתי עם אהלי קדר עי"ז אחריך נרוצה. והענין הוא דהנה כתי' ובקשתם משם את הוי' אלקיך ומצאת, וכן כתי' בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה כו', ושבת עד הוי' אלקיך. והיינו שאפי' מבחי' גלות שנתרחקו מאלקות יכול להיות ג"כ בחי' אחריך נרוצה, והיינו עי" התבוננות אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו עאכ"כ, ועי"ז יכול להגיע לבחי' רצוא ותשוקה לאלקו' כו'. ואדרבה שזהו גבוה מבחי' שהי' בזמן שבהמ"ק, לפי שאז הי' בחי' צדיקים, ועכשיו הוא בחי' בע"ת, ובמקום שבע"ת עומדים צד"ג א"י לעמוד כו'. וזהו מ"ש מרחוק הוי' נראה לי, כמו למשל אהבת עולם אהבתיך אמשכם בחבלי עבותות האהבה ע"כ משכתיך חסד כו'. והיינו דוקא מרחוק הוי' נראה לי, כמו למשל אב ובן, שע"י שנתרחק הבן מהאב עי"ז נתגדל האהבה אצל האב אל הבן, כי בעת שהי' הבן לפניו הי' האהבה בהעלם אצל האב, אך כשנסתלק הבן אז יוצא האהבה לידי גילוי כו'. וזהו אהבת עולם אהבתיך כו', שהוא בחי' אהבה נצחית, וכמ"ש בתד"א, אלו נאמר אהבה רבה הייתי אומר לשלש שנים או לעשר שנים או למאה שנים כו', כשהוא אומר אהבת עולם אהבתיך הוי' אומר שהוא אהבה שאין לה הפסק כלל, כי עולם הוא נצחית וכמ"ש וארשתיך לי לעולם. והנה ענין ג' או עשר שנים ומאה שנים זהו הכל אהבה שע"י ע"ס, כי ג' שנים הוא בחי' נה"י, ועשר שנים הוא בחי' מדות וחכ', ומאה שנים זהו בחי' כתר ששם הוא בחי' יוד פעמים יוד בחי' מאה, אך אהבת עולם הוא למעלה מבחי' ע"ס. שהוא בחי' פנימיות הכתר ששם מלוכש עצמות אא"ס ממש שהוא סוף עולם (הא"ס)*. והנה להבין שהרי בכ"מ מבואר שאהבה רבה הוא למעלה מבחי' אהבת עולם, הענין הוא דהנה כתי' ברוך הוי' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם, והיינו מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא כו', והוא בחי' עלמא תתאה ועלמא עילאה. והנה עלמא תתאה הוא בחי' מל' כו', והנה אהבת עולם זו הנמשך מבחי' מלכותו ית' שע"י נק' אהבת עולם לפי שהוא נמשך מבחי' התבוננות של העולמות איך שמלכותך מלכות כ"ע שהוא רק הארה בעלמא שאינו נוגע אל עצמותו כו' ובבחי' זו נמשך כל ההשתלשלות העולמות, ועי"ז נולד לו אהבה, הנה אהבה זו היא למטה מאהבה רבה, כי אהבה רבה הוא בחי' ז"א דאצי', אך אהבת עולם שהוא בחי' עלמא עילאה בחי' בינה, הנה אהבה זו היא למעלה מאהבה רבה כו'. והנה שרש השני עולמות בחי' עלמא דאתגליא ועלמא דאתכסיא איתא בזהר שהוא שני בחי' הוי', ויקרא הוי' הוי' ופסיק טעמא בגווייהו. וזהו ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם, היינו מבחי' הוי' עילאה שהוא בחי' עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד לבחי' הוי' שבסדר השתלשלות כו' שהוא הנק' עלמא דאתגליא, לפי שהוא מקור לעולמות כו' וזהו מ"ש בתד"א שאהבת עולם הוא למעלה מע"ס לפי שהוא מבחי' הוי' עילאה עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד כו'. והנה אהבת עולם זו היא הנמשך דוקא מרחוק בבחי' גלות, וזהו ע"כ משכתיך חסד כו' שהוא בחי' משכני אחריך נרוצה.

ולזהבין בתוס' ביאור איך בגלות נמשך אהבה עילאה יותר, י"ל מקודם ענין שראה יחזקאל את המרכבה דקדושה בגלות בכל דוקא, כמ"ש

(*) בכת"י חסר התחלת החצו"ג, ואולי כאן הוא התחלת החצו"ג שמסתיים קרוב לסוף

העמוד.

ואני בתוך הגולה על נהר כבר נפתחו השמים ואראה, ולכאורה אינו מובן זה שעיקר מ"ש בראיית המרכבה הוא ביחזקאל, אף שישע"י ראה ג"כ את המרכבה גם אפילו את המרכבה דשרפים, אך אעפ"כ אינו מפורש בפירוש שראה את המרכבה, רק שגמרא למדו זו מדרש כו', ועיקר מ"ש בראיית המרכבה הוא ביחזקאל שראה ד' חיות המרכבה ואדם שעל הכסא, וכ"ז לא ראה כ"א דוקא בגלות, והנה להבין זה, י"ל מ"ש ועל הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, וזהו שהראו ליחזקאל את המרכבה שהראו לו בחי' ועל הכסא דמות כמראה אדם, ולכאורה אינו מובן איך שייך לומר למעלה בחי' מראה אדם והא אין לו גוף ולא דמות הגוף כו', וכת"י כי לא אדם הוא, לא איש אל, אך הענין הוא, דהנה מ"ש ועל הכסא דמות כמראה אדם היינו שנתצמצם בבחי' כמראה אדם, דכאמת עצמות אוא"ס הוא למעלה מגדר בחי' אדם כי אדם הוא בחי' ג' קוין, חסד דרועא ימינא גבורה דרועא שמאלא כו', חכ' מוחא, אבל עצמות אוא"ס הוא למעלה מבחי' ע"ס וכמ"ש ולא מכל אינון מדות איהו כלל, שאינו בגדר חכ' ומדות כו', רק שנתצמצם בבחי' כמראה אדם, והוא בשביל ישראל כדי שיהי' מקור לנש"י כו', (וזהו מ"ש במדרש ע"פ יש אחד ואין שני גם בן ואח אין לו, והיינו כי עצמות אוא"ס הוא בחי' אחד הפשוט גם בן ואח אין לו, שאינו שייך לומר שם בחי' בנים שנש"י נקראו בנים, אלא שחיבבן הכתוב וקראן בנים, והיינו מפני שמה שנש"י נקראו בנים היינו שכמו שהטפה נמשכה ממוח האב, כך נש"י עלו במחשבתו וחכמתו ית' וכמ"ש בתניא), אך בבחי' שלמעלה מע"ס בחי' לאו מכל אינון מדות כו', ואין שייך שם בחי' חכ', כי אין ערוך אליו, א"כ אינו שייך לומר גם בחי' בנים, אלא שחיבבן הכתוב וקראן בנים, והיינו שנתצמצם בבחי' כמראה אדם בשביל נש"י כדי שיהי' נקראו בניו כו') * וזהו ענין אהבה דוחקת את הבשר, והוא בחי' אהבתי אתכם אמר הוי', וכמ"ש בתניא כו', וזהו מ"ש כמים הפנים אל הפנים כן לב האדם אל האדם שהוא בחי' לב האדם העליון לבחי' אדם התחתון, שהוא בחי' נש"י אתם קרוין אדם כו', והנה עיקר המרכבה של בחי' ועל הכסא דמות כמראה אדם ראה דוקא בגלות, והיינו לפי שבגלות הוא התגברות האהבה, וכמ"ש מרחוק הוי' נראה לי בחבלי אדם אמשכם בחי' אדם שעל הכסא בעבותות האהבה הוא בחי' אהבה כפולה כו', (והיינו לפי שהוא בחי' תשובה, ובמקום שבע"ת עומדין כו'), ובה יוכן פי' השני של הרבות, משכני הוא משכני הרעים עי"ז אחריו נרוצה, והנה משכני הוא לשון יחיד, ואחריו נרוצה ל' רבים, הענין הוא, דהנה משכני קאי על נה"א ששרשו מבחי' אדם שעל הכסא, ואחריו נרוצה קאי על נה"ב ששרשו מבחי' ד' חיות המרכבה, ששרש נה"ב הוא מבחי' פני שור שבמרכבה, (והיינו מבחי' פני אדם שבפני שור כי ד' פנים לאחת כו'), וזהו אחריו נרוצה לשון רבים, כי יש בנה"ב כמה רצונות כו'.

והנה ענין משכני ואחריו נרוצה, יש לפרש שהוא קאי על ר"ח אלול ויוהכ"פ, כי הנה באלול מתחילין להאיר יגמ"ה, בדחמ"ך הרבים רחם עלינו כו', וזהו אחריו נרוצה, שע"י שמאיר מלמעלה בחי' יגמ"ה עי"ז נעשה בחי' אחריו נרוצה בחי' תשובה כו', כי ארבעים יום שמאלול עד יוהכ"פ הם ימי

(*) בכתי"י חסר התחלת התצ"ב.

רצון, וכמ"ש ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים מה אלו ברצון אף אלו ברצון, והיינו לפי שאז מאירין יגמה"ר. והביאני המלך חדריו הוא בחי' יוהכ"פ שנק' חדריו. והנה יוהכ"פ אמרו"ל במשנה סוף תענית שיוהכ"פ נק' ביום חתונתו לפי שבו ניתנו לחות האחרונות שהוא בחי' תורה, ומבואר לעיל שתורה נק' חדריו כו', ולכך יוהכ"פ שבו ניתנו לחות אחרונות נק' הביאני המלך חדריו, ואדרבה שלוחות אחרונות גבוהים מהראשונים כו', לפי שלוחות הראשונים היו כנגד צדיקים שאז במ"ת היו בחי' צדיקים, ולוחות אחרונות הוא כנגד בע"ת, לפי שאח"כ חטאו וביהכ"פ נתרצה להם ע"י תשובה שעשו בארבעים יום האחרונים מאלול ועד יוהכ"פ (פ) * ובמקום שבע"ת עומדי' אין צד"ג יכולים לעמוד. ועו"ל שלכך נק' יוהכ"פ הביאני המלך חדריו, לפי שביהכ"פ הי' כה"ג נכנס לפני ולפני' שנק' חדריו, בתי גואי קדוה"ק, שלמעלה גם מבחי' תורה, כי ביאת כהן מכפר על פגם של תור"מ. גם י"ל שהביאני המלך חדריו קאי על עשי"ת, לפי שעשי"ת הוא בחי' ממעמקים קראתיך הוי', שעי"ז ממשיכי' י' עומקים, בחי' עמקו מחשבותיך שנק' בתי גואי כו'.

נגילה ונשמחה בך, והיינו שהמכוון מכל אלו הבחי' הוא בשביל נגילה ונשמחה בך דוקא, כי כל האומר אין לי אלא תורה אפי' תורה אין לו כו', דהנה כתיב אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה כוז יבזו לו, והנה פי' הון ביתו זהו בחכ' יבנה בית ובתבונה יתכונן ובדעת חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים, ולהבין ענין הון יקר ונעים, הענין הוא דהנה איתא ברבות שה"ש ארבעה נכנסו לפרדס ור' עקיבא נכנס בשלום ויצא בשלום ועליו הכתוב אומר הביאני המלך חדריו. והנה ענין השגת רע"ק הי' רק בהיכלות דיצי', כי פרקי היכלות של ר' ישמעאל ורע"ק הוא ביצירה, וזה נק' הביאני המלך חדריו שהוא בחי' הון ביתו. והנה זהו הנק' רק בחי' רוח"ק, משא"כ נבואה הוא למעלה מבחי' רוח"ק, כי בבית שני לא הי' עוד נבואה. (ואף שנבואת יחזקאל ג"כ ביצירה מ"מ הוא למעלה מבחי' רוח"ק, כי החילוק הוא כי כל נבואה הוא מבחי' אצי', רק מה שנבואת ישעי' הוא בבריאה ונבואת יחזקאל ביצירה זהו רק ע"ד התלבשות בחי' אצי' בבריאה או ביצירה, אבל מ"מ עיקר הנבואה הוא מבחי' אצי' כו', משא"כ השגת רע"ק בחי' רוח"ק, הוא מבחי' אור היצי' לבד). והנה נבואה נק' ג"כ הון יקר וכמ"ש ודבר הוי' הי' יקר בימים ההם אין חזון נפרץ, וכן חדריו תורה נק' הון יקר וכמ"ש יקרה היא מפנינים כו', וכן חדריו ג"ע נק' יקר, כי ג"ע נק' חדריו ג"ע (לפי שיש לכאור"א מדור לפי כבודו) שהוא בחי' יש ויש גי' יקר, וכן עוה"ב הוא בחי' ש"י עולמות גי' יקר, והנה כל הבחי' אלו בכלל הון יקר ונעים, והנה על כל בחי' אלו כתי' אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה כוז יבזו לו, והיינו שלא ירצה בכל הבחי' אלו כ"א אל עצמותו ומהותו ממש, וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ, שלא ירצה בשמים שהוא בחי' געה"ע וארץ הוא בחי' געה"ת, ועכ"ז לא חפצתי, כ"א אל עצומ"ה ממש, לפי שכל מה שבחי' עמך שהוא טפל אינו חפץ כו', וזהו"ע נגילה ונשמחה בך דוקא שכל האומר אין לי אלא תורה אפי' תורה אין לו שעיקר הרצון צריך

(*) בכתי' חסר התחלת החצו"ג.

שיהי' לעצמותו ומהותו ממש כו'. (וזהו"ע חג הסוכות שהוא בחי' התגלות עצומה בחי' מקיפים עליונים כו'). וזהו"ע תלמוד גדול שמביא לידי מעשה, כי תלמוד גדול זהו בחי' הון יקר, בחי' גדול ה' ומתולל מאד כו', אך מעשה גדול זהו בחי' ולגדולתו אין חקר בחי' גדולת עצמותו. כי תרי"ג מצות דאורייתא וזמדר"ר הוא בחי' תר"ך עמודי אור בחי' כתר שלמעלה מבחי' הון ביתו, בחי' חכ', בחכ' יבנה בית כו'. וזהו"ע שמחה של מצוה, תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה מרב כל שהוא למעלה מכל בחי' חיי העוה"ב, כי כל הוא בחי' ג"ע, דאחיד בשמיא וארעא, וגם כל הוא בחי' נש"ב, ושמחה של מצוה הוא למעלה מכל בחי' חיי עוה"ב, לפי ששמחה ש"מ הוא מבחי' מהו"ע ית' ממש כו'.

נזכירה דודיך מיין. נזכירה הוא לי וזכרתם את כל מצות הוי', למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי, שתהיו בחי' דכר כו'. וזהו מ"ש נזכירה, שע"י נגילה ונשמחה בך תהיו בחי' דכר. וזהו דודיך מיין, עריבים עלי ד"ס יותר מינה ש"ת, והיינו שיהיו משפיעים בתורה. (גם נזכירה הוא לי קליטה שיהי' נקלט הדבר כו', וזהו"ע שמע שהוא בחי' קליטה). משרים אהבוך, והיינו שע"י יהי' בחי' משרים, שהוא בחי' לעשות הישר בעיני הוי' אלקיך. כי עינים הוא בחי' השגחה, ויש ב' בחי' השגחה, כי אל דעות הוי' ד"ע וד"ת, ד"ת הוא מאין ליש וד"ע הוא מיש לאין, ופי' הישר היינו שיהי' למטה כמו למעלה ממש כו' כמו דיעה העליונה כו' בחי' יחו"ע בחי' ביטול במציאות כי כולא קמי' כל"ח ממש כו'.

בט"ד.

משכני אחריך נרוצה הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך, נזכירה דודיך מיין משרים אהבוך, ויש לפרש הפסוק הזה על ר"ח אלול וימים נוראים וחגה"ס ושמע"צ. משכני קאי על חדש אלול, הביאני המלך חדריו קאי על עשי"ת ויוהכ"פ, נגילה ונשמחה בך קאי על חגה"ס זמן שמחתינו, ולהבין זה צ"ל פי' פסוק משכני, שיש בו כמה פי' הא' כמו שת"י שקאי על יצ"מ שאז הי' משכני, וכמ"ש וה' הולך לפניו יומם לנחותם הדרך ולילה כו' ללכת יומם ולילה, שזהו עד"מ כאחד המושך את חבירו ומוליכו ומראה לו הדרך כו', ועי"ז אחריך נרוצה הוא בחי' לכתך אחרי במדבר, שהלכו אחר הקב"ה כבן ההולך אחר האב. הביאני המלך חדריו הוא מ"ת שנק' חדריו בחי' חדרי תורה, זהו פי' הת"י, ובמד"ר בשה"ש ע"פ זה פי' כמה פירושי, והאחד הוא משכני לשון משכן שאמרו שם ורבנן אמרי ממה שהשרית שכינתך בתוכינו, כדכתיב ועשו לי מקדש ושכנתי כו', עי"ז אחריך נרוצה, ועוד פי' שם ברבות משכני לשון שכני, שאמרו שם ד"א משכני אחריך כו' ממה שגרית בי שכני הרעים עי"ז אחריך נרוצה, והיינו כמ"ש אוי' לי כי גרתי משך שכנתי עם אהלי קדר (בתילי' סי' ק"כ ה') ע"ש בפ"י רש"י שע"י

הגל' שנתפזרו ישראל כו' עי"ז אחריך נרוצה. ולהבין ג' פי' אלו צל"ת פי' הת"י שפי' על יצ"מ, הנה כתי' אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה, וכמארז"ל גלו לבבל שכינה עמהם כו', והיינו בכדי לאגנא עליהו שלא יכלו ח"ו בין כו', ומ"מ נק' בשם גלות השכינה. וצ"ל איך שייך לומר ג' השכינה. ויובן בהקדם מארז"ל ב"ב דכ"ה ע"ב שכינה במערב, וזהו שאנו רואים שהשמש והירח דומיהם סובבים והולכים ממזרח למערב, שענין הליכה שלהם ז"ע ההשתואה שלהם זכמ"ש וצבא השמי' לך משתחווים והיינו כלפי מערב, כי שכינה במערב. אך הנה צ"ל הלא כתי' את השמים ואת הארץ אני מלא, שלית אתר פנוי מיני', ומלא כל הארץ כבודו, שאפי' כבודו דמתרגמינים זיו יקריא ג"כ מלכ"ה כו' ואיך אמרז"ל שכינה במערב. אך הענין הוא דהן אמת שמלכ"ה ולית אתר פנוי מיני' מ"מ עיקר השראת השכינה היא במערב. ועד"מ במלכותא דארעא שהיא כעין מלכותא דרקיע, הנה אנו רואים שהתפשטות שם המלך ומלכותו הוא על כל המדינה, מ"מ יש מקום מיוחד אשר שם יושב על כסא מלכותו בבית המלכות. ועד"ז יובן במלכותא דרקיע, שהגם שלית אתר פנוי מיני', מ"מ עיקר השראת השכינה הוא במערב. וכמו שבהמ"ק ה' השראת השכינה כמ"ש ושכנתי בתוכם, וכתי' וכבוד ה' מלא את המשכן, וכן בבהמ"ק כתי' ולא יכלו הכהנים לעמוד לשרת מפני הענן כי מלא כבוד ה' את בית ה' (במ"א סי' ח' י"א). והגם כי מלא כל הארץ כבודו, ולית אתר פנוי מיני' מ"מ עיקר השראת ה' בבהמ"ק כו', ויובן זה ממה שאנו רואים שהגם שהנפש מחי' את כל הגוף אפי' צפורני הרגל מ"מ עיקר השראת הנשמה הוא במוח ולב, ועד"ז יובן שהגם שלית אתר פנוי מיני' מ"מ עיקר השראת השכינה היא במערב כו', אך מ"מ צ"ל למה במערב דוקא, הלא כתי' שמש ומגן ה' אלקים, שנמשל שם הוי' לשמש, וכתי' ממזרח שמש עד מבואו כו' שזריחת השמש הוא במזרח והולך למערב, וא"כ בחי' שמש הוי' הוא במזרח. אך הענין הוא דבאמת בחי' שמש הוי' הוא במזרח כמשי"ת לקמן. מ"מ מה שאמרז"ל שכינה במערב הוא שלשון שכינה הוא מלשון ושכנתי בתוכם, שהוא מה שנעשה מקור לעולמות הנבראים ונפרדים דבי"ע. דהנה כדי שיהי' מקור לעולמות בעי"ג בחי' נבראים הוצרך להיות צמצום באו"ס, שאם הי' מאיר גילוי או"ס כמו שהוא לא הי' באפשר להיות עולמות בעי"ג בבחי' יש דדבר נפרד, אלא הי' הכל בטל במציאות ממש כביטול זיו השמש בשמש כו' וכדי שיהי' עולמות בעי"ג ונבראים הוא עי' צמצום האור העצמי שלא יהי' מאיר בעולמות רק בחי' זיו והארה בעלמא כו', וזהו כמו למשל שאנו רואים שאם מאיר השמש בתוקף אינו יכול להביט בשמש כלל, אך כאשר גתצמצם האור בחלון וכה"ג, אז ניתן האור להנות כו'. והנה בחי' זיו ואור זה שלאחר הצמצום זהו הנק' בחי' שכינה עי"ש שהוא מקור לתחתונים עולמות ונבראי' כו'. ועפ"ז יובן מה שאמרז"ל שכינה במערב והיינו כי במזרח הוא בחי' התגלות השמש שנק' שמש הוי', וכשהי' מאיר גילוי שם הוי' לא הי' העולמות יכולים לקבל, רק במערב ששם ביאת השמש שאין שם גילוי השמש, הוא בחי' שם הוי' כ"א גילוי בחי' שכינה, היינו מה ששוכן ומאיר לבי"ע כנ"ל, ובחי' זו יכולים העולמות לקבל כו'.

וע"פ הקבלה מזרח חכ' ע' בפרד"ס בעה"כ שער כ"ג פי"ג, ובי"נ מס' ס"י מ"ט ומערב מל' בחי' ערב, ולכן מבחי' מזרח אין העולמות יכולים לקבל כ"א ממערב מל' שכינה במערב מה שנתצמצם להיות בבחי' ערב, מקור לבי"ע, מ"מ כל עולמים, ל' העלם, ולכוננה זו אמרו שכינה במערב.

ומאחר שנת' שענין שכינה במערב היינו בחי' הצמצום בכדי שיהי' התהוות עולמות, יובן ג"כ ענין ג' השכינה שבשביל ישראל דכתי' עמו אנכי כו' נתלבש בחי' הנעשה מקור לעולמות לפי שעה גם בע"ש, שר מצרי' להחיותו ולהשפיע לו, אשר ד"ז נק' בשם ג', מפני שהגם שמחי' מ"מ אינו בבחי' ביטול, דבקדושה הוא ביטול כו', משא"כ בלע"ז, ומ"מ מרשל עלי' בע"כ, כמ"ש ומל' בכל משלה, כנודע מענין ממשלה, ואעפ"כ נק' בש' ג' מפני שהגם שאינו בטל מ"מ צריך להחיותו כו', ויצ"מ הוא ואנכי אעלך כו', יציאה מהג' להאיר בבחי' גילוי, וזהו וה' הולך לפניו יומם, בגילוי, וכבוד ה' מלא, וז"ע משכני בגילוי אותות ומופתים, ועי"ז אחריו נרוצה, לכתך אחרי במדבר, שבמדבר הלכו מ"ב מסעות, זפ"ו, בחי' שש כנפי' דשרפי', שבחיות רק ד' כנפים, וההפרש שבין שרפים לאופנים, שהשרפים א' קדוש והאופני' ברזל, וידוע שהשרפי' גבוהים מאופנים שהשרפי' בבריאה, וישעי' שראה המרכבה דשרפי' נק' בן כרך, משא"כ יחזקאל, בן כפר, ופי' ככה"מ הוא בחי' זיו יקריא, היינו בחי' ההארה הנ"ל כשנתצמצם להיות מקור לבי"ע, בחי' שכינה, ולכן ת"י בריך כו' מאתר בית שכינתו, וז"ע שהאופנים ברעש גדול, שעיי"ז ממשיכי' בחי' גדול כו' שבעיר אלקי', עולם הדבור, בדבר ה', * שנעשה מקור לבי"ע, בחי' זיו מה שמלכה"כ, זיו יקריא, אבל השרפים א' קדוש, פי' קדוש מובדל, שרצונם ליכלל באוא"ס ב"ה עצומה ואין רצונם בבחי' זיו הנ"ל, להיותו רק זיו לבד, וזש"א שרפי' עומדי' ממעל לו, שפי' ממעל לבחי' שכינתא, בחי' ש' אד', ולכאורה היאך כו', אלא מפני שרצונם בבחי' אוא"ס שקדוש ומובדל, לכן נחשב כאילו עומדי' שם, ועפי"ז יובן שבשרפי' שש כנפים ובאופנים ד', והיינו כי ד' כנפי' רומזים לבחי' ד' חיות, ד' נהרות, ד' מחנות שכינה, בחי' ומשם יפרד כו', ולכן כנפיהם פרדות ג"כ, ושורש ד' חיות הוא מד' אותיות דש' אד', בחי' אנת אשתמודעא אדון על כולא, מקור לבי"ע, שאין משיגים רק בחי' זו, ורצונם שיומשך להם בחי' זו, אבל בשרפים שש כנפי' היינו בחי' קדוש וא"ו, שרצונם בבחי' אוא"ס שקדוש ומובדל היינו ב' וא"ו של ש' הוי' ז"א דאצי', בחי' סוכ"ע, וע' בד"ה קדש ישראל למ"ד, שזהו ההפרש בין יצ"מ לחגה"ש, וזה הי' הילוך ישראל במדבר מ"ב מסעות כנגד ש' ע"ב שהוא עולה ואינו יורד כידוע, והכח ע"ז שיוכלו לעלות זהו ע"י שהוי' הולך לפניו, עי"ז באו לבחי' רצוא, וכענין שארז"ל בחיות, שהם נושאות ומנושאות, שע"י שמנושאות עי"ז נושאות, וכן בארון שנושאו נשא, שע"י שנשא עי"ז הי' ביכולתם לשאת, וכך ע"י וה' הולך לפניו, עי"ז נעשה להם הרצוא והתשוקה לאלקות וזהו משכני אחריו נרוצה, ולכן מבקשי' קודם התפלה אד' שפתי תפתח ופי' יגיד כו', שהבקשה שיומשך כח מלמעלה להיות פי יגיד, לי

בכ"י יש כאן תיבה שאינה מובנת.

המשכה כעונה אחר הקורא. שיומשך בתפלה כח שיש בתורה בחי' תען לשוני אמרתיך, ודברי אשר שמתי בפוך, כן יהי' בתפלה ג"כ. וזהו שארז"ל השמע לאזנך מה שאתה מוציא מפוך, שפה האדם הוא רק כלי להוציא דבר ה', והדבור אתה מוצא מפוך, פי' אתה הוא בחי' אתה ה' לבדיך, כי אתה נרי הוי', ואתה מוציא הדבור מפוך. וכענין הביטול שמצינו במשה שא' ונתתי מטר ארצכם, שמשנה תורה משה מפי עצמו אמרן, ואיך א' ונתתי, אלא מפני שהי' בטל בתכלית, ושכינה מדברת מתוך גרדו של משה, וכמ"ש משה ידבר והאלקי' כו'. וכענין שהמלאך יכול לאמר בי נשבעתי נאום ה', להיותו בטל שאינו רק כלי לדבר הוי' כמ"ש במ"א כן א' משה ונתתי כו', שאין זה דבורו כ"א מה ששכינה מדברת. ועד"ז הוא הבקשה אד' שפתי תפתח כו'. וזהו משכני בחי' גילוי אלקות, שע"ז אחר כך נרצח.

הביאני המלך חדריו, קאי על מ"ת שנק' חדריו. פי' חדריו הוא בחי' בתי גוואי, דכתי' במסתרים תבכה נפשי מפני גוי, והקשו בגמ' והא בתי' עז וחדה במקומו, ל"ק הא בבתי גוואי והא בבתי בראי, שבמסתרים בתי גוואי תבכה נפשי, וכענין דכתי' ביוסף ויבוא החדרה ויבך, שזה חדר לפנים מחדר בתי גוואי. ופי' וענין בתי גוואי ובתי בראי, בתים הם אותיות, שתי אבנים כו', שלשה כו', ובאותיות יש ב' בחי' מח' ודבור, אותיות הדבור נק' בתי בראי, אבל אותיות המח' נק' בתי גוואי, שהרי אין זולתו יכול להבין מה שחבירו מחשב, לכן נק' גוואי. ועד"ז יובן למעלה שאותיות הדבור הוא בחי' דבר ה', מה שבדבר ה' כו', בע"מ נבה"ע, בחי' גדול הוי' שבעיר אלקינו שנעשה מקור לבי"ע, זהו בחי' בתי בראי, אבל בתי גוואי בחי' אותיות המח' בחי' עדאתכ"ס, ויש כמה מחשבתין למחשבתין כמ"ש בזהר שיש מח' לעילא מן מח', וכמ"ש מאד עמקו מחשבותיך, וכת' נפלאותיך ומחש' אלינו, שהתורה נק' נפלאותיך ומחשבותיך שזהו אלינו, וזהו הביאני המלך חדריו שקאי על מ"ת, בחי' בתי גוואי כו'.

ומעתה יובן פי' המד"ר שפי' משכני לי' משכן, גילוי השכינה בבהמ"ק, שע"ז אחר כך נרצח. דהנה כתי' שלש פעמי' בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלקיך, וענין מצות ראי' הוא בכדי שיבא ע"י בחי' ראי' זו לבחי' השתחוואה, ע' בד"ה והי' מדי חדש, למ"ד, בענין להשתחוות לפני, ולכן אנו אומרי' עכשיו ואין אנו יכולים לעלות ולראות ולהשתחוות, שמוכן שעיקר הראי' הי' בכדי לבוא לבחי' השתחוואה, וענין ההשתחוואה הוא בחי' העלאה וביטול, שע"י הראי' הי' נעשה גילוי פנימי בנפש עד שהי' משתחוים בבחי' ביטול לאווא"ס כנר בפני האבוקה, וכמארז"ל למה צדיקים דומים בפני השכינה כנר בפני האבוקה, ועמך כולם צדיקים כתי' ע"י מצות מילה כמ"ש בוח"א דצ"ג א', וע' דף צ"ד ב', ולא אקרי צדיק מאן דלא נטיר לי' כדקא יאות, וע"י הראי' דרגלים שהי' מאיר בהם הארה פנימיות, ע"ז היו בטלים כנר בפני האבוקה, ולא היו צריכים להתבוננות כלל, רק מחמת ריבוי האור היו בטלים לאלקות. אך בזמן הגלות כתי' אותותינו לא ראינו שאינו מאיר בגלות בחי' גילוי אלקות רק ע"י הסתר והעלם, וזהו שרצון ותשוקת האדם הוא

בהבלי העוה"ז, לפי שאינו מאיר גילוי אלקות. אבל בזה"ב שהי' מאיר גילוי אלקות היו בטלים כנר בפני האבוקה, והי' תורתם קבע ומלאכתן ארעית. אמנם בזה"ג כתי' כי פנו אלי ערף, שהגם כשהם פונים אלי הוא ג"כ רק בבחי' עורף, בחי' אחורי' וחיצוניות לבד, והפנימיות קשור בהבלי עוה"ז. היפך מבחי' תורתן קבע כו'. וזהו מה שפי' במד"ר, שע"י משכני, היינו בחי' המשכן וגילוי אלקות שהי' בבהמ"ק, עי"ז הי' בחי' הריצה אחריו, בבחי' רצוא ותשוקה לאלקות. וזהו משכני אחריו נרוצה.

ועתה יובן פי' השני של המד"ר, משכני לשון שכן, שכנתי עם אהלי קדר, עי"ז אחריו נרוצה. דהנה כתי' ובקשתם משם כו' ומצאת, וכתי' בצר כו' ושבת עד ה' אלקיך. והיינו שמבחי' גלות וריחוק יכול להיות אחריו נרוצה. וזהו ע"י ההתבוננות אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו עאכ"כ, ועי"ז יכול לבוא לבחי' רצון ותשוקה לאלקו'. ולא עוד אלא שיש בזה מעלה יתי', כי בזה"ב והמשכן היו צדיקים, ובזה"ג זהו ע"ד בע"ת דמשכין לי' בחילא יתיר, שבמקום שבע"ת עומדי' צ"ג א"י לעמוד כו'. וזשאה"כ מרחוק ה' נראה לי ואהבת עולם אהבתיך על כן משכתיך חסד (בירמי' סל"א ג') שדוקא ע"י הריחוק מתגדל האהבה. וכמשל אב ובן, שכ"ז שהבן אצל האב האהבה מוסתרת ונעלמת, אך ע"י שמתרחק הבן מן האב עי"ז מתגדל האהבה אצל האב ויוצא מהעלם אל הגילוי. וזהו שאמר בתד"א אהבת עולם אהבתיך, אהבה נצחית, שאמר שם ח"א פרק וא"ו, אלו נא' אהבה רבה הייתי אומר לג' שנים לעשר שנים למאה שנים, כשהוא אומר אהבת עולם היא אהבה שאין לה הפסק, כי עולם ל' נצחית כמו וארשתיך לי לעולם. ולכא"ו צ"ל הלא אהבה רבה גבוה מאהבת עולם כידוע, אך באמת יש ב' פי' בתיבת עולם, הא' ל' עולמות הוא בחי' האהבה אשר נלקחה מהתבוננות התהוות העולמות, איך שמלכותך מכ"ע, בחי' הארה בעלמא שאינו נוגע אל עצמותו, ועי"ז בא לבחי' אהבה, ומבחי' אהבה זו שנלקחה מהתבוננות עולמות אה"ר גדולה יותר. אבל יש עוד פי' בעולם שהוא עולם ל' נצחית, וכענין ואתה מרום לעולם הוי', רוממות אתה נוהג בעולמך, במד"ר פ' קדושי', שזהו מבחי' רוממות עצמותו ית', שבחי' אהבה זו היא לעולם ל' נצחית. וזהו שכתוב בתד"א שאתבת עולם זו יותר נעלה מאהבה רבה. ובחי' אהבה זו היא מרחוק ה' נראה לי דוקא, שדוקא בזה"ג שזהו כמשל הבן שנתרחק מהאב או דוקא מתחזק ומתגלה אהבת האב להיות אהבת עולם אהבתיך, עולם ל' נצחית, ע"כ משכתיך חסד הוא בחי' משכני אחריו נרוצה.

ולזהבין בתוס' ביאור איך בזמה"ג דוקא יומשך אהבה עליונה יותר, יובן ממה שיחזקאל ראה את המרכבה בגלות בבל כמ"ש ואני בתוך הגולה על נהר כבר נפתחו השמי' ואראה כו'. ולכא"ו אינו מובן, שעיקר ראיית המרכבה נא' ביחזקאל, שהגם שגם ישעי' ראה את המרכבה כמארז"ל בחגיגה ד"ג ב', כל מה שראה יחזקאל ראה ישעי' ע"ש בפי' רש"י, ובתוס' ד"ה לבן כפר, מ"מ זהו מדרשא אבל ראיית יחזקאל נא' בפי' בפסוק בסיפור כל המרכבה, וכ"ז לא ראה כ"א בזמה"ג דוקא. הנה בראיית המרכבה דיחזקאל

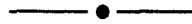
נא' ועל הכסא דמות כמראה אדם כו', וצ"ל הלא אין לו דמות הגוף ולא גוף, ואיך שייך לומר כמראה אדם, וגם הלא כתי' כי לא אדם הוא, וכת' לא איש אל. והענין הוא דמ"ש ועל כו' כמראה אדם, היינו שנתצמצם בבחי' כמראה אדם, דבאמת כי לא אדם הוא, כי אדם הוא ג' קווין חסד דרועא ימינא כו' חכ' מוחא, אבל אוא"ס ב"ה לאו מכל אינון מדות איהו כלל, שאינו בגדר חכ' ומדות, רק שנתצמצם בבחי' כמראה אדם בשביל נש"י, וזהו כמ"ש יש אחד ואין שני לו גם בן ואח כו', שאוא"ס הוא בחי' אחד הפשוט שאין שייך לומר בחי' בנים אתם או אחים ורעים, אלא שחבבן וקראן בנים כו' כמארז"ל במד"ר קהלת ע"פ זה. אמנם כ"ז הוא בע"ס שראשיתם הוא החכמה, אבל למעלה מע"ס גם בן ואח אין לו, ומה שחבבן וקראן בנים ז"ע הצמצום בבחי' כמראה אדם בשביל להיות מקור לנש"י בחי' אדם אתם בצלמינו כדמותינו בבחי' צלם ודמות כו', ועז"נ כמים הפנים לפנים כן לב האדם העליון בחי' כמראה אדם אל האדם, נש"י אתם קרוים אדם כו', וראה את המרכבה בגלות דוקא לפי שאו הוא בחי' התגברות האהבה כמ"ש מרחוק ה' נראה לי, מרחוק דוקא, ואז אהבת עולם אהבתיך כו' על כן משכתיך, הוא בחי' משכני אחריך נרוצה כו', וזהו שע"י שכני הרעים בזמה"ג עי"ז דוקא משכני אחריך נרוצה שאז מתגבר אהבת האב לבנו יחידו שנתרחק, ומרחוק ה' נראה לי'.

ומעתה יובן הפסוק על ר"ח אלול וימים נוראים וחגה"ס. דהנה כתיב ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים, ואמרז"ל מה הראשונים ברצון אף האחרונים ברצון, שמר"ח אלול מתחילי' להאיר יגמה"ר, ולכא' מה"ע יגמה"ר אלול, שגמה"ר בעשי"ת הוא לפי שהם ימי סליחה ומחילה, אבל מהו ענין יגמה"ר שבחדש אלול. אך הענין הוא כי בעשי"ת מתגלים יגמה"ר אחר קדימת התשובה, כי באתדל"ת דוקא אתעדל"ע, שע"י התשובה מעורר יגמה"ר להיות נושא עון ועובר על פשע, כמ"ש בזהר ע"פ אם ישום אליו לבו, אמנם בכדי שיהי' אתעדל"ת זו בבחי' תשובה בחילא יתיר שנשוב אל ה' בכל נפשינו ומאדנו צריך ג"כ התעוררות מלמעלה עד אשר יערה עלינו רוח ממרום לעורר לבבינו שנצעק אל ה' מתוך תוך נקודת לבבנו, וזה"ע יגמה"ר שבחדש אלול שהם בחי' אתעדל"ע לעורר אתעדל"ת של האדם, וזהו משכני אחריך נרוצה, שע"י שמשכני ע"י בחי' יגמה"ר שמאירים בחדש אלול, עי"ז אחריך נרוצה בבחי' תשובה מעומקא דליבא כו', הביאני המלך חדריו קאי על יוהכ"פ שאז זמן לוחות אחרונות, ונת' לעיל בפ' הת"י שחדריו קאי על חדרי תורה, והגם כי שם פי' על מ"ת דחגה"ש, מ"מ כן יש לפרש גם על יוהכ"פ שאז זמן לוחות אחרונות שנק' ביום חתונתו זה מ"ת במשנה סוף מס' תענית, שבלוחות אחרונות יש יתרון המעלה שהיו אז בע"ת דמשכין לי' בחילא יתיר שלכן במקום שבע"ת עומדי' צדיקי' גמורי' א"י לעמוד.

ועי"ל חדריו קאי על יוהכ"פ שאז כה"ג נכנס לפני ולפני, חדר לפנים מחדר, שכניסתו לפנים מכפר גם על מקדש הקדש, כמ"ש וכפר את מקדש הקדש, וכת' וכל אדם כו' בבואו לכפר בקדש, ואורייתא מחכ' נפקת

שנק' קדש מילא בגרמי, וכניסתו לקוהק"ד מכפר גם על הפגם דתורה שנמשכה מקדש כו'. גם י"ל שחדריו קאי על עשיית, שאז ממשיכי יר"ד עומקים שהם בחי' מאד עמקו מחשבותיך בחי' בתי גואי כנ"ל. ועיקר המכוון מכל בחי' אלו הוא לבוא לבחי' נגילה ונשמחה בך, שזהו בחי' חגה"ס שאז אומרים זמן שמחתינו, שאז נמשך שמחה ש"מ על כלליות השנה. דהנה אמרו"ל כל האומר אין לי אלא תורה אפי' תורה אין לו, ויובן זה ע"פ מ"ש אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בזה יבזו לו, פי' הון ביתו הוא מ"ש בחכ' יבנה בית ובתבונה יתכונן ובדעת חדר' ימלאו כל הון יקר ונעים במשלי סי' כ"ד ג' ד'. דהנה אמרו"ל בחגיגה דט"ו, ובמד"ר ע"פ הביאני המלך חדריו, ד' נכנסו לפרדס, ר"ע נכנס בשלום ויצא בשלום ועליו הכתוב * הביאני המלך חדריו. וידוע שהשגת ר"ע הי' ביצי', שהרי פרקי היכולות דר' ישמעאל ור"ע הם ביצי', וזהו בחי' רה"ק, כי נבואה לא הי' בב"ש. והגם כי נבואת יחזקאל הי' ג"כ מיצי', מ"מ כל נבואה היא מאצי' רק ישעי' שראה המרכבה בברי' ויחזקאל ביצי' היינו בחי' אור האצי' שמלוכש בבריאה או ביצי', אבל ענין רה"ק זהו מבחי' אור היצירה עצמה. ונק' בחי' בשם חדריו שהוא בחי' ובדעת חדרים ימלאו כל הון יקר. וגם נבואה נק' יקר, וכמ"ש ודבר ה' הי' יקר בימים ההם אין חוון נפרץ (בש"א ג' א'). וגם התורה נק' יקר כמ"ש יקרה היא מפנינים, היינו אפי' התורה כמו שלומדים בג"ע, שהרי מה שעתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק ש"י עולמות הם ג"כ רק גימט' יקר מחצה מתר"ך ועל כל בחי' יקר זה אמר אם יתן איש כל הון ביתו, הוא בחי' כל הון יקר הנ"ל, באהבה בזה יבזו לו, שהאהבה היא בחי' מי לי כו' ועמד לא חפצתי שלא ירצה בשמים שהוא ג"ע העליון וארץ ג"ע התחתון כ"א באוא"ס ב"ה עצומה. וזהו נגילה ונשמחה בך באוא"ס ב"ה עצומה. ובחי' זו מאיר הארה ממנה בחגה"ס זמן שמחתינו שאז נמשך כח על שמחה של מצוה על כל השנה. דהנה אמרו"ל יפה שעה א' בתשומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב, פי' כל הוא בחי' החיות של עוה"ב, והיינו בחי' כי כל בשמים ובארץ דאחיד בשמי' ובארעא, עמוד המחבר ג"ע התחתון והעליון ובשמחה ש"מ כתי' תחת כו' מרוב כל, שהגם שלא נו' בספרי' רק ב' בחי' ג"ע, באמת יש ריבוי בחי' ג"ע כמוכח ממארו"ל צדיקי' אין להם מנוחה כו'. ונמצא כי יש ריבוי בחי' כל, וגם כל הוא גימט' חמשי', והיינו בחי' חמשי' שערי בינה שנבראו בעולם, והעבודה בשמחה הוא יותר טוב מכל הבחי' כל. והיינו כי אפי' התורה שלומדי' בג"ע היא רק פי' וביאור המצוה איך לעשות המצוה, אבל עצם המצוה תרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן הם תר"ך עמודי אור בחי' רצה"ע שלמעלה מבחי' בחכ' יבנה בית כו' מקור בחי' הון יקר. ולכן ע"י שמחה ש"מ גבוה יותר מבחי' הון יקר. וז"ע נגילה ונשמחה בך באוא"ס ב"ה עצומה בחי' רצה"ע. נזכירה דודיך מיין, יין הוא בחי' ניסוך היין שבכל השנה, ודודיך מיין הוא בחי' שמחת בית השואבה ניסוך המים, שעריבים עלי דברי סופרים, בחי' דודיך מיין בחי' יינה של תורה, ותיבת נזכירה הוא מלשון זכרון, שנקלט אצלו הדבר וזכרו כו', שז"ע שמע"צ זמן הקליטה, ואז משרים אתבוך, שיומשך להיות

בחי' הישר בעיני ה' אלקי'. כי יש ב' השגחות, ד"ת וד"ע, וע"ז אמר כי אל דיעות כו', ד"ת הוא שהבריאה יש מאין, אבל ד"ע הוא בהיפך שלמעלה היש, ונמצא כי זהו אין מיש. אך ע"י האהבה הנ"ל, כי האומר אין לי אלא תורה אפי' תורה אין לו כ"א צ"ל בבחי' ועמך לא חפצתי, וד"ע נגילה ונשמחה כך באז"ס ב"ה עצמו"ה. והארה מזה הוא בחי' שמחה ש"מ, ועי"ז נמשך להיות משרים, שיהי' בחי' ד"ת כמו ד"ע, שע"י אהבוך נמשך גילוי אלקות שגם בבחי' ד"ת יושג איך שקמי' כלא חשיב כמו בד"ע כו'.

וזה' כי תבוא אל הארץ כו' נותן לך כו' וירשתה כו'. להבין שבתחלת הפסוק אמר אל הארץ כו' נותן לך נחלה ל' מתנה, ואח"כ וירשתה ל' ירושה. הנה נודע שתכלית ירידת הנשמה לעוה"ז הוא בשביל מעשה המצות. והענין כי המצות נק' בזהר בחי' לבושין, שכל א' מישראל צריך לקיים כל התרי"ג מצות, ולכן צריך להיות בגלגול או בבחי' עיבור כדי לקיים מצות כהן וכה"ג, כי ע"י מעשה המצות נעשה לבוש לנשמה בג"ע וכשחסרא מצוה חסרא לבושא כו'. ובגמ' גבי עגלה ערופה המשילו מעשה המצות לפירות, מאי פרי מצות כו'. ובפסוק נק' המצות בשם זריעה כמש"א זורע צדקות, ע"ש זרעו לכם לצדקה קצרו לפי חסד (אבודרהם), וכתוב אשריכם זורעי על כל מים כו'.

ולהבין כ"ז הנה ארז"ל נתאוו הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, וי"ל איך שייך לפניו ית' תחתונים ועליונים, כי הלא את השמים ואת הארץ אני מלא בהשוואה א' ממש, ולית אתר פנוי מיני' כו'. אך הנה נודע בזהר קודב"ה איהו ממכ"ע וסוכ"ע פי' ממכ"ע ע"ד הנשמה מחי' את הגוף, שהחיות נמשך בכל חלקי הגוף בפנימי' ותוך תוכו ובהתחלקות מדריגות, כמו במוחין שבראש מאיר גילוי חיות מהנפש יותר מחיות הנמשך ברגל כו'. כמ"כ למעלה, חיות אלקות והארת אז"ס ב"ה שמתלבש בעולמות ונבראים בגילוי להחיותם בפנימיותם כמ"ש ואתה מחי' את כולם כו', הוא בבחי' התחלקות ושינוי מדריגות, שבעולם העשי' הגשמיות הוא בבחי' הסתר והעלם עד שנראה ליש ודבר נפרד, ובעולמות הרוחניות במלאכים ונשמות ובג"ע מאיר גילוי אור א"ס יותר בלי הסתר והעלם כ"כ, ע"ד חיות הראש לגבי הרגל כו' אך כ"ז בחי' ממכ"ע, הארה וזיו בעלמא שמאיר ונמשך מאור א"ס ב"ה ומתלבש בפנימי' העולמות והנבראים. אבל בחי' סוכ"ע שהוא מהו"ע א"ס ב"ה שאינו מתלבש כלל בבחי' עלמין ולית מח' תפיסא בי' כלל, כמו שאינו מושג כלל בעשי', כמ"כ לא יוכל להשיג מהו"ע א"ס אפי' בעולמות עליונים בשוה ממש, ואעפ"י שהשמים והארץ אני מלא ממש, ולא בבחי' סובב לבד כו', כ"א מלא כו' ולית אתר פנוי מני', אך הוא בבחי' העלם והסתר מהנבראים, כי אם הי' מאיר גילוי א"ס ב"ה יותר היו העולמות

מתבטלים ממציאותם כמו קודם שנבה"ע. והוא שארז"ל שחייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, שהברכה הוא להמשיך בחי' שם הוי' מהעלם אל הגילוי להיות מלך העולם שהוא המשכות והתגלות סוכ"ע בבחי' ממכ"ע.

(ב) והנה כתיב בית ישראל ברכו את הוי', שהכח הזה להמשיך בחי' שם הוי' הוא בנש"י. והיינו לפי שיש בכח בכל א' מישראל למסור נפשו באחד ובכל מאדך כו', אך זהו בדבור בברכות המצות ע"י המאה ברכות הנ"ל. אך צ"ל ההמשכה במעשה הוא ע"י מעשה המצות, וכמו עד"מ הוריעה, שרוב זרעוני גינה אין נאכלין כלל, ואין להגרעין טעם וריח כלל, וכשנזרע הגרעין בארץ נצמח מזה אילן עם פירות, ומאין נמצא צמיחה זו, שמצד כח הצומח מעצמו לא יצמח פירות חשובים, וכמו פירות היער אינם חשובים כלל כמו פירות הנזרעים בגינה, אלא שע"י זריעת הגרעין שיש בו בהעלם כח הפרי, וכח הצומח שבארץ מוציא מההעלם אל הגילוי ובתוס' ברכה, שמגרעין א' יצמח אילן עם פירות הרבה. כמו"כ יובן בזריעת מעשה המצות שמלכושים בדברים גשמיים בתפילין וקלף גשמי ושופר וכה"ג, שהם רומזים למצות הוי' העליונים כמו הקב"ה מניח תפילין, בחי' ד' מוחין כו', הקב"ה מתעטף בציצית, ל"ב חוטין, שהוא ל"ב נתיבות חכ' עילאה, בחי' אורות עליונים, שהוא עד"מ הגרעין שאין בו טעם וריח שאין ערוך לצמיחת הפרי, אך זריעת המצות הוא בנש"י שנק' ארץ, כמ"ש כי תהיו אתם ארץ חפץ, ולכן כשישראל מקיימים המצות יש בכחם להצמיח בחי' גילוי אור א"ס בחי' מצות הוי', משא"כ אחרים שאינם מצויים שנק' בשם מדבר העמים, כמו שבמדבר אינו צומח כלל כו' כך כו', וכמ"ש וחסד לאומים חטאת כו', ושרש הדברים כי הנה בחי' מל' נק' ארץ חפץ, כי עיקר חפץ ורצון העליון שעלה ברצונו הפשוט אגא אמלוד כו', והיינו מלכות כל עולמים אין מלך בלא עם מלשון עוממות ויש נפרד, כי עיקר גילוי חפץ רצון העליון להיות ביטול היש לאין בבחי' עשי' גשמי, משא"כ מלאכים אינם נפרדים כ"כ, שגופם הוא רק מב' יסודות כו', ושם מאיר גילוי אלקות יותר, והוא נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, פי' תחתונים במעלה ששם בחי' הסתר אלקות ונראה ליש ודבר בפ"ע, ולמטה יתגלה בחי' מדת מל' ע"י ביטול היש הגשמי לאין אלקי כו', ולכן נק' מדת מל' בשם ארץ שבה הכח לחדש יש מאין כמו ע"י צמיחה שיצמיח דבר חדש מגרעין א' אילן עם כמה פירות טובים, והיינו ששרשה מבחי' ארץ חפץ כמ"ש כל אשר חפץ ה' עשה, כי נעוץ סובת"ח כו', שבבחי' מל' למעלה גילוי חפץ רצון העליון להיות ביטול היש ולכן מהוה מאין ליש כנ"ל. וכמ"כ נש"י נק' בשם ארץ חפץ, כי ארץ ג"כ ל' רצון כמארז"ל במד"ר למה נק' שמה ארץ שרצתה כו', והוא רצה"פ שיש בכל א' מישראל למס"נ באחד ובכל מאדך שלמעלה מהשכל וההתבוננות, והוא שניתן לאברהם לאחוזו בחי' אח"פ במתנה שיהי' כח מס"נ מצמיח ופועל ישועות כמ"ש א זורע צדקות ומצמיח ישועות, הוא בחי' וישע ה' כנ"ל שע"י מצות שירדו ונתלבשו בגשמיות ימשיכו מלמעלה מצות הוי' שהקב"ה מניח תפילין, וכמ"ש רחבה מצותך מאד בבחי' א"ס שלמעלה מעלה מכל חיי העוה"ב. וכמ"ש תחת אשר לא עבדת כו' מדוב כל, כי כל הוא בחי' ג"ע שהוא העמוד כו', ויש כמה בחי'

ג'ע כמ"ש במ"א, שצדיקים יושבין ונהנין מזיו השכינה שהוא זיו והארה בעלמא. אבל ע"י המצות הגשמי' שנורעו בארץ בחי' גשמי' שנק' ארץ חפץ שבכחם להצמיח בתוס' ברכה מבחי' רחבה מצותך מאד, בחי' א"ס וכמ"ש רז"ל יפה שעה א' כו' מכל חיי עה"ב כו'.

ג) וזהו ארץ אשר הוי' כו' תמיד עיני הוי' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, דלכאורה מאחר שנא' תמיד, למה נא' מראשית ועד אחרית שבאחרית שנה מתחיל הראשית שנה, אלא שבכל שנה נמשך אור חדש בנש"י שהם בחי' ארץ עילאה, כי בליל ר"ה מסתלק חיות שנה שעברה, וזהו ראשית חסר א' כו', רשית אותיות תשרי, שאז נמשך חיות חדש היותר נעלה, ולכן הגם שנא' תמיד צ"ל מראשית כו', ועל המשכת חיות חדש זה הוא דין ומשפט, כמ"ש כי חק לישראל משפט לאלקי יעקב, שהוא ב' בחי' נשמות ישראל ויעקב, ישראל הוא כמ"ש כי שרית עם אלקי' ואנשים, בחי' אתהפכא חשוכא לנהורא כו', ובחי' יעקב יו"ד עקב, ובכל שנה החק והמשפט לפ"ע מעש"ט דשנה העברה כו' כמה יומשך בחי' גילוי אלקות בנש"י, וזהו משפט לאלקי יעקב, ומשפט איהו רחמי הוא בחי' י"ג מדה"ר שנמשכים בעשיית בר"ה ויוהכ"פ להיות נושא עון כו', וז"ע הוידוים להשפיל א"ע כו', ובאמת קמי' הכל שפלים, וצריך לבקש רחמים, ברחמך הרבי' כו', ומודה ועויו ירוחם, וכתוב אשר בך ירוחם יתום, שהגם כי אבי ואמי בחי' תושב"כ ותושב"ע עזבוני ח"ו, כשפגמו כו', ומ"מ לא יאמר נואש ח"ו, כי זה' יאספני מ', ע"ד זה' יגיה חשכי כו', להאיר החשך ע"י יגמה"ר כשעושה תשובה באמת מקרב לב עמוק כו', וזהו כי תבוא אל הארץ כו' נותן לך כו', הנה בחי' ארץ שהוא בחי' רצון הפשוט שיש בכל א' מישראל שלמעלה מהשכל למסור נפשו באחד ובאהבה בכל מאדך ליכלל ולהבטל בעצמות אור א"ס ב"ה, הוא נמשך מלמעלה מבחי' ארץ עליונה בבחי' מתנה אשר ה' אלקיך נותן לך כו', אך צ"ל כי תבוא אל הארץ שהוא ההכנה לבוא לבחי' ארץ, כי אית רצון ואית רצון אית רצון הנמשך מהשכל ההתבוננות, והוא בחי' פסוד"ז שמספרים ומשבחים ביטול המלאכים, אופנים ושרפים כו', ואח"כ ק"ש, שמע ישראל ל' הבנה והשגה, הוי' אלקינו הוי' אחד, ועד בחי' יחוד"ע ויחוד"ת, ואהבת את הוי' אלקיך ל' אבה שהוא בחי' רצון הנמשך מהתבוננות, ובחי' רצון התחתון זה שנמשך מהתבוננות שמצד השכל והמדות שבנה"א הוא כלי לבחי' רצה"ע שנמשך מלמעלה שהוא בחי' בכל מאדך, וזהו כי תבא שהוא בחי' ההכנה שיש בכח נה"א מצד עצמה שהוא בחי' ההתבוננות אזי יומשך מלמעלה אהי"ר מארץ עליונה אשר כו' נותן לך כו'.

ד) אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה וירשתה, הנה בחי' נחלה הוא כמ"ש לשארית נחלתו למי שמשים עצמו כשיריים, כי נודע שלא כל הנשמה מתלבשת בגוף רק חלק והארה בעלמא יוכל להתלבש בנה"ב, אבל עצמי' הנשמה כלולה ודבוקה באלקי' חיים, והוא בחי' מזלי' חזי כו', וזהו יעקב חבל נחלתו, נחל לשון המשכה, והיינו ההמשכה והתארה שמאור א"ס ב"ה, ויעקב חבל נחלתו, אך הנחלה וההמשכה היא באה בבחי' מקיף בלבד, וזהו נחלה עבר על גפשינו

שאינה נכנסת בפנימיות הלב להיות תוכו רצוף אהבה בכלות הנפש מעומקא דלבא שהוא בחי' ארץ כנ"ל. אך למי שמשים עצמו שהוא בחי' חלק הנשמה בחי' נר"נ המתלבשת בפנימיות יהי' ג"כ בטל לאלקות כשיריים שהוא בחי' המקיף שהוא בחי' מזלי' חזי כו', אז הוא נותן לך נחלה כו' וירשתה כו'. כי ירשת הארץ ניתן לישראל, הו' אומות הכנעני והחתי כו' בבחי' ירושה, כי שרשם למעלה מבחי' זמ"ל שלפני מלך לבנ"י וכמארז"ל עשרה דורות כו' כמה ארץ אפים כו', שמקבלים ההשפעה מבחי' ארץ אפים שהוא למעלה מהשתלשלות בבחי' נפילה. ולזאת ניתן לישראל שהוא בחי' התיקון לברר ולהעלות הניצוצות שנפלו מבחי' התהו שקדם לתיקון. ועד"ה העבודה הוא בחי' ז' מדות הרעות שבנה"ב כמו התאוה והכעס וכו' ששרשם כמו שהיו בבחי' הקדושה ז' מדות עליונות דתהו. ולכן היו הו' עממין מקיפים ומלבישים הארץ כמו שהנה"ב מקפת ומלבשת הנה"א. ובחי' וירשתה הוא ירשתה הו' מדות רעות ואתהפכא חשוכא לנהורא ע"י ביטול נה"א שעי"ז ירשת שרש שרשם בחי' התהו שקדם לבחי' התיקון. ובזה יובן מארז"ל מתנה יש לה הפסק ירושה אין לה הפסק, כי מתנה הוא בחי' נחלת התגלות המקיף שרש הנשמה בחי' מזלי', שהגם כשמים עצמו בחי' נר"נ כשיריים כו', מ"מ יש לה הפסק לפעמים, כמו שאנו רואים שבעת התפלה נתפעל בבחי' אהוי"ר ואח"כ חולפת ועוברת, וממילא חולף ועובר המתנה ג"כ. היינו גילוי המקיף כו'. וכמו"כ למעלה בחי' נהר היוצא מעדן להשקות כו' שהוא בחי' נחל כתיב ומשם יפרד כו'. אך בבחי' ירושה שהוא בחי' התהפכות הו' מדות רעות לאלקות אין לה הפסק כלל וכלל, דכיון שאתהפכא חשוכא לנהורא לא שייך עוד שינוי והפסק, וישבת בה, כי הנה כתיב וישב הו' מלך לעולם. עד"מ כשאדם יושב נשפל קומתו למטה, כמו"כ למעלה וישב הו' כו' שהוא בחי' סוכ"ע שאינו מאיר ומתגלה בבחי' ממכ"ע כנ"ל. ולע"ל כתיב ונגלה כבוד הו' שהוא בחי' סוכ"ע למטה כמו למעלה. וזהו וישב הו' בבחי' גילוי מלך לעולם כו'. וזהו שהמצות נק' בזהר לבושי, ובפסוק בשם זריעה, עד"מ הגרעין הוא על מעשה המצות שהיום לעשותם שהוא בחי' לבוש וגרעין שגילוי הוא"ס מוסתר ונעלם ואינו מאיר בגילוי, ומ"מ מהם נעשים לבושי' לנפש בג"ע, כמ"ש בת"א בד"ה שייך לפסוק ואברהם זקן ב' חי. ולע"ל כתיב ולא יכנף עוד כו'. ולכן נק' המצות בגמרא פירות שהוא בחי' גילוי מצות הו' שהקב"ה מניח כו'.

כתוב בגליון בפ"ע:

כי תבוא דקדק שבתחלה אמר נותן, ומסיים וירשתה, שירוששה אינה מתנה. מקדים שתכלית ירידת הנשמה להתלבש בלבושים גסים כעוה"ז זהו בשביל מצות שנתלבשו בגשמיות דוקא. והמצות הם לבושים, כזוה"ק. וע"כ כאו"א מישראל צריך לקיים כל התרי"ג מצות. ולכן צריך לבוא בגלגול או בבחי' עיבור בכדי לקיים מצות כהן וכדומה. לבד ממצות המלך שמוציא כלליות ישראל כמ"ש במ"א. והטעם הוא שהמצות נעשים לבושי' לנשמה בג"ע, וכשחסר לו מצוה א' חסר לו לבוש א' מלבושי הנפש שמלביש את

הנפש, שע"י הלבוש זה תשיג בג"ע הארה מבחי' הרוחניות שבעצם המצוה הגשמיות כו'.

ובגמרא גבי עגלה ערופה המשילו מעהמ"צ לפירות, שארז"ל שלא הניחיהו לעשות פרי, מאי פרי מצות. ובלשון הפסוק נמשלו לזריעה כמו שאנו אימרים זורע צדקות שוהו ע"ש דכתיב זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד, (אבודרם) וכת' אשריכם זורעי על כל מים. ובמד"ר ס"פ שלח, זרע הקב"ה התורה והמצות כדי להנחילם כו'.

ולהבין זה יובן בהקדם מארז"ל ברבות נשא רפ"י ע"פ שוקיו עמודי שש, שוקיו זה העולם שנשתוקק הקב"ה לכראותו כמש"א ועלי תשוקתו. ומפני מה נשתוקק זה אין אנו מבינים, כי באמת אין טעם הגלוי לרצון זה, רק זה אנו יודעים שנשתוקק הקב"ה לכראותו. וזהו כמאמר נתאזה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים, אשר באמת ג"ז אינו מובן, למה נתאזה, אלא שאנו יודעים שנתאזה כו'. ולבד זה צ"ל ג"כ במאמר נתאזה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים הלא כתיב את השמים ואת הארץ אני מלא, משמע בהשואה א' לגמרי, וכידוע ממ"ש בזהר דלית אתר פנוי מינ' כו', וא"כ מהו שייך לשון תחתונים עד שנאמר שגם לגבי הקב"ה שייך לומר עליונים ותחתונים כו', ויובן בהקדם והידוע בזהר דקוב"ה איהו ממכ"ע וסוכ"ע. פי' ממכ"ע, ע"ד הנשמה שמחי' את הגוף, וכמ"ש במד"ת מה הנפש ממלאה את הגוף כך הקב"ה ממלא את העולם. וע' בגמ' ברכות פ"א ד"י. והנה אנו רואים בענין הנשמה שמחי' את הגוף שהחיות הוא פנימיות החיות שבתוך תוכו, ומתחלק בהתחלקות המדרי' בכל אבר לפי ערכו, שהרי אינו דומה החיות שבראש להחיות המחי' את הרגל, שברגל אינו יש כ"א כח ההילוך לבד, משא"כ בראש הוא ראשי החושים כמו מוחין וראי' ושמיעה וטעם וריח ומח' ודבור. (רק שבלבוש המח' י"ל שגם ברגל יש התלבשות הרצון ע"י המחשבה א"כ צ"ל שהמחשבה יש ברגל ג"כ, אבל באמת י"ל שרק פועלת על הרגל, היינו שמוכלת הרצון לשם, אבל עיקר משכן המחשבה הוא לבוש הראש כו', אבל שארי חושים הנ"ל לא יש ברגל כלל). שנמצא מובדל הראש מן הרגל ריחוק הערך, שבראש מאיר בחי' הארת הנפש ביתר שאת על הארת הנפש ברגל כו'. ועד"ז יובן בענין החיות אלקי והארת אוא"ס ב"ה שמתלבש להחיות העולמות והנבראים אשר בהם כמ"ש ואתה מחי' את כולם, שבחי' זו אפשר לכנותה בשם גילוי אלקות, היינו כמו גילוי חיות הנשמה בגוף האדם עד"מ, הנה חיות זה הוא בבחי' התחלקות ושינוי המדריגות, שבעולם העשי' הגשמיות הוא בחי' העלם והסתר גמור עד שנראה ליש ודבר נפרד, ובעולמות הרוחניים יותר וגבראיהם כמו מלאכים ונשמות וג"ע, שם מאיר גילוי הארת אוא"ס יותר ובלי העלם כ"כ, עד שבכלל, ג"ע נגד העולמות, או געה"ע נגד עשי' בכלל, הוא כמו ערך ההבדל בין הארת הנפש שמאיר בראש האדם לגבי הארת הנפש שמאיר ברגל כו'. וכ"ז הוא ממכ"ע שהוא רק זיו והארה בעלמא מאוא"ס ב"ה שמתלבש בפנימיות העולמות והנבראים להחיותם כו'.

את ה' האמרת היום להיות לך לאלקי' כו' וה' האמירך היום להיות לו לעם סגולה כו'. הנה את ה' האמרת וה' האמירך, זהו כמ"ש אני לדודי ודודי לי, שהוא ר"ת אלול, את ה' האמרת הוא בחי' אני לדודי, וה' האמירך הוא בחי' ודודי לי, והיום קאי על ר"ה, כי כ"מ שנאמר היום סתם קאי על ר"ה, וכמו שח"י ע"פ ויהי היום ויבואו בני אלקי' להתייצב על הוי', והנה ביומא דדינא דריש שתא, והיינו שבר"ה הוא מדרגת את ה' האמרת וה' האמירך, והענין הוא, דהנה בפ"י את ה' האמרת סובל ג' פירושים. א', לשון שבח, וכמ"ש יתאמרו כל פועלי און, וזהו משארז"ל א"ל הקב"ה לישראל אתם עשאוני חטיבה אחת בעולם אף אני כו', אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם שנא' שמע ישראל הוי' אלקינו ה' אחד אף אני עשיתי אתכם חטיבה אחת בעולם שנא' ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ, והנה בר"ה הוא ג"כ בחי' זה, וכשארז"ל, אמר הקב"ה אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם, ואמרו הוא ג"כ לשון שבח, והב', הוא לשון לבוש, וכמ"ש בת"י ע"פ כשמן הטוב כו' שיורד עפ"י מדותיו, דנחית על אימרא דלבושא, וכן איתא במדרש איכה ע"פ בצע אמרתו בוע פורפירא דילי', וזהו את ה' האמרת היום וה' האמירך, שהלבוש היא מלמטה למעלה ומלמעלה למטה, מלמטה למעלה זהו כמ"ש ה' מלך גאות לבש כו', ומלמעלה למטה הוא מ"ש יביאו לבוש מלכות אשר לבש בו המלך כו' והלבישו את האיש, ודרך פרט קאי על כל נשמה, כי מהמצות נעשו לבושים לנשמה, והג', הוא בחי' אמירה ודבור, וכמשארז"ל בעשרה מאמרות נברא העולם ומה תלמוד לומר והלא במאמר אחד יכול להבראות אלא כדי ליתן שכר טוב לצדיקים שמקימין את העולם שנברא בעשרה מאמרות, והיינו שהעשרה מאמרות צריכים קיום, דהנה כתי' לעולם ה' דברך נצב בשמים, שקיום וחיות כל העולמות הוא מע"מ שעומדים תמיד בשמים, ואלו הי' נפסק אפי' רגע אחת המאמרות הי' כל העולמות בטלים, וכמ"ש בתניא ח"ב פ"ב, וכדי שיהי' דברך נצב בשמים, שזהו שמקימין העולם שנברא בע"מ, זהו ע"י הצדיקים כו', וזהו את ה' האמרת שממשיך את הע"מ, וה' האמירך דהיינו שזה הכח שתוכל להמשיך את ה' האמרת, זה גופא נמשך מלעמלה.

ב) והנה להבין זה בתוס' ביאור ג' פירושים אלו, יש להבין מקודם פי' הא' את ה' האמרת, שהוא לשון שבח, אתם עשאוני חטיבה אחת בעולם, שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד, דלכא' אינו מובן זה מה שא' אתם דוקא עשאוני חטיבה אחת בעולם שאומרים הוי' אחד, והלא כתי' ממזרח שמש עד מבואו מהולל שם ה', וכתי' כי ממזרח שמש עד מבואו גדול שמי בגוים ובכל מקום מוקטר ומוגש לשמי, וא"כ מה זה שא' אתם דוקא כו', אך הענין הוא דהנה מתחלה י"ל מ"ש במד"ר איכה ע"פ חלקי הוי' אמרה נפשי, ר' אבוהו בשם ר' יוחנן אמר למלך שנכנס למדינה והיו עמו דוכסין ואיפרכין ואסטרטליטין והיו גדולי המדינה יושבין באמצע המדינה חד אמר אנא נסיב דוכסין לגבי חד אמר אנא נסיב איפרכין לגבי חד אמר אנא נסיב אסטרטליטין לגבי הי' פקח אחד לשם אמר אנא נסיב למלכא דכולא מתחלפין ומלכא אינו מתחלף כן אה"ע עובדין לחמה ומהן עובדין ללבנה כו' אבל ישראל אינן עובדין אלא להקב"ה, הה"ד חלקי ה' אמרה נפשי, שאני מייחד אותו שתי

פעמים בכל יום ואומר שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. והנה לכאורה אינו מוכן המשל בזה מה שאמר ה' שם פקח א' אמר אנא נסיב למלכא, מה צריך לזה פקחות כ"כ, שהרי אפי' מי שאינו פקח יודע ג"כ שטוב לעבוד למלך מלדוכס, וגם מה שא' הטעם דכולא מתחלפין ומלכא אינו מתחלף, שהרי אפי' בלא טעם זה יש לו ליקח את המלך יותר לפי שהמלך הוא גדול הרבה מהדוכסין ואיפרכין שהם ג"כ עבדים לו, וטוב יותר לעבוד את המלך עצמו מלעבוד למשרתיו, ולמה לו לטעם מפני שהם מתחלפין ומלכא אינו מתחלף, אך הענין הוא דהנה בחיות אלקות שמחי' את העולמות יש שני בחי', דהיינו אר"מ ואר"פ, ועפ"י הזהר נק' בחי' סוכ"ע וממכ"ע, והיינו שיש בחי' חיות שהוא מחי' רק בדרך מקיף לא כמו שהנשמה מחי' את הגוף שהנשמה מתלבשת בגוף ומתפעלת ממקרי הגוף, משא"כ אור מקיף היינו שהוא מחי' רק בדרך מקיף, וגם בנשמה יש ג"כ שני בחי' אר"מ ואר"פ, היינו מה שהנשמה מתלבשת בגוף, והנה לא כל הנשמה מתלבשת בגוף רק הארה מהנשמה לבד מתלבשת, ועיקר הנשמה נשאר רק בדרך מקיף ונק' בחי' מולא וכשארז"ל אע"ג דאיהו לא חזי מזלי' חזי.

ג) והנה להבין ההפרש שבין אר"מ שמחי' רק בבחי' אר"מ ובין החיות שמחי' בבחי' אר"פ, י"ל זה ממ"ש פני ארי' אל הימין ופני שור מהשמאל. והנה פני ארי' הוא למעלה הרבה מבחי' פני שור, שהרי ימין יותר נעלה וגדול מבחי' שמאל. והנה למטה אנו רואים להיפוך, שמבחי' פני ארי' נעשה למטה ארי' שהוא חי' טמאה הטורף ודורס, ומבחי' פני שור נעשה בהשתלשלות בחי' שור שהוא בהמה טהורה שעולה קרבן לה' לריח ניחוח להוי', ואדרבה שור הוא המעולה שבקרבות, שהפר נחשב בכ"מ מתחלה, וכמ"ש ובראשי חדשיכם תקריבו עולה לה' פרים בני בקר שנים כו', שור או כשב או עז כי יולד, שעולה לריח ניחוח כו', וארי' הוא חי' טמאה שנתרחקה מאד מאור פניו ית', עד שאפי' באכילת אדם אסורה, ולמעלה הרי בחי' פני ארי' היא למעלה מבחי' שור כו', אך הענין הוא לפי שחיות שנמשך מבחי' פני ארי' להחיות את הארי הגשמי הוא רק חיות הנמשך בדרך מקיף לבד, ואף שנמשך בו חיות פנימי ג"כ, זהו רק בחי' חיות הנמשך ע"י שבה"כ שהחיות בו הוא חיות מצומצם מאד, וכמו אותיות המתפרדין לאחר שנפרד מהן השכל כו', אבל חיות של הקדושה אינו מאיר רק בבחי' מקיף לבד, וע"כ לפי שאינו מאיר רק בבחי' מקיף יכול להחיות גם חי' טמאה, וכמ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא ולית אתר פנוי מיני', אף שיש ג"כ מקומות המטונפים, ואעפ"כ לית אתר פנוי מיני', והיינו לפי שהחיות הוא רק בבחי' מקיף כו', כי מ"ש אני מלא היינו שהוא מלא בהעלם ובמקיף לבד, וע"כ יכול להחיות גם את מקומות המטונפות. וכמו למשל אור השמש שמאיר על מקום טינופת שאינו נעשה עי"ז שינוי בהשמש, והיינו לפי שאינו מאיר רק בבחי' מקיף לבד, וכן אנו רואים שאפי' אדם בעת שעושה עבירה שהוא היפך רצה"ע אעפ"כ בשעת עבירה גופא הוא מחי' אותו, ואפי' שגזול ורוצח כו' מקבל חיות בשעת מעשה זו שהוא היפוך מאלקות ממש, ואיך הוא מקבל חיות מאלקות, אך לפי שהחיות שמקבל הוא רק מבחי' אר"מ והמקיף יכול

לחיות אפי' את ההיפוך. והוא שמבחי' פני ארי' נעשה למטה בחי' ארי' חי' טמאה. משא"כ שור הוא מקבל את החיות מבחי' פני שור בבחי' ארי' פ' שמתלבש בו החיות, והיינו ע"י ירידה וצמצום שמתצמצם ומתלבש בו ע"י ירידה והשתל' המדרגות עד שנעשה ונמשך לחיות גם את השור. אך החיות מתלבש בו בבחי' ארי' פ', וע"כ היא בהמה טהורה שיכול לעלות לה' בבחי' ריח ניחוח להוי' כו'. ועוד יש משל לזה מענין הגלגולים, שמבואר בתיקוני התשובה שע"י חטא ועון ע"י נתגלגל נפש האדם בבהמה ויש שמתגלגל באבן וכמ"ש כי אבן מקיר תזעק וכמ"ש בעה"מ בתיקוני התשובה שגת' שם פרטי הגלגולים על כל חטא ועון. והנה אנו רואים שאעפ"י שנפש האדם שיש בו שכל ודבור נתגלגל בנפש הבהמה מ"מ אינו ניתוסף בהבהמה שום חיות יותר, שיתחווה לבהמה שכל או דבור לפי שמלוכש בה נפש האדם, רק הבהמה היא כמו שאר בהמות, והיינו לפי שאף שנתגלגל בה נפש האדם מ"מ אינו מתלבש בה בבחי' חיות פנימי רק שמתלבש בה בבחי' מקיף לבד, וכמבואר במ"א גודל הצער של עונש הגלגול, ומעט נת' מזה בד"ה ויגש אליו יהודה (כ"ט), והיינו לפי שגוף הבהמה אינו כלי לנפש האדם רק שגוף הבהמה היא כלי לנפש הבהמה ולא לנפש האדם ואינו יכול להתלבש בה נפש האדם, כי רק גוף האדם הוא כלי לנפש האדם ויכול להתלבש בה בבחי' חיות פנימי, משא"כ גוף הבהמה, וע"כ אינו מאיר רק בבחי' מקיף לבד, ומצד זה לא ניתוסף חיות כלל בהבהמה כנ"ל. ויובן זה יותר ממה שאנו רואים שהתינוק אין לו שכל ואינו יכול לדבר, והנה בהתינוק יש ג"כ בחי' הנשמה ומלוכשת בו שהרי הוא חי, וא"כ יש לו נשמה ולמה אין שכל ודבור, אלא לפי שאף שהנשמה מלוכשת בו מ"מ אינו מתלבש בו רק בדרך מקיף לבד, לפי שלא נגמר עדיין הכלי שלו ואינו יכול להכיל את אור הנשמה שיאיר בו בפנימיות ע"כ אינו מתלבש בו רק בדרך מקיף. ואח"כ כל מה שנגדל יותר יתלבש בו חיות בפנימיות יותר, עד שנעשה גדול בשלימות כו' מאיר בו הנשמה בפנימי' ממש, לבד בחי' מזל של הנשמה שאינה יכול להתלבש בגוף כלל.

ד) ובוזה יובן ענין או"מ ואו"פ. דהנה שרש ההפרש שבין אור המאיר בבחי' מקיף לאור המאיר בבחי' פנימי, הנה אור המתלבש בבחי' ארי' פ', הנה הכלי בטל לאור, כיון שהאור מתלבש בכלי והכלי יכול להכיל את האור ממילא הכלי בטל לאור. והוא ענין מ"ש וצבא השמים לך משתחוים שהם בתכלית הביטול, לפי שמאיר בהם בחי' גילוי אא"ס בבחי' פנימי' והתלבשות ממש ע"כ הם בטלים ממש להאור המאיר בהם. משא"כ האור המאיר בבחי' מקיף, והכלי אין יכול להכיל את האור ממילא אין הכלי בטל לאור. והוא ענין ההפרש שבין סטרא דקדושה לסט"א, שבסט' דקדושה הוא הכל בבחי' ביטול, לפי שהם מקבלים את האור בבחי' פנימי' וא"א לקבל בחי' ארי' פ' כ"א ע"י ביטול, משא"כ סט"א הם בבחי' יש ודבר נפרד ומגביהים ומנשאים א"ע בחוצפא וגסות, לפי שהם מקבלים וק' מבחי' או"מ לבד ע"כ אינם בטלים כלל להאור כו'. והוא מ"ש בזהר פ' תרומה כמובא בסידור ע"פ אל תבטחו בנדיבים, נדיבים איהו רוח מסאבא, דרוח מסאבא איהו אודמן תדיר במגנא ובריקנייא ואודמן בלא אגרא ואנס לב"נ למשרי עלייהו ומפתא להון לדיירא עמהון בכמה

פיתויין כו', ורוח קדישא לאו הכי אלא באגרא שלים ובאשתדלותא רב וסגי ובאתדכיותא דגרמי' ובאתדכיותא דמשכני' וברעותא דלבא ונפשי' ולואי דיכיל למרווח לי' כו' ע"ש. והנה מובן מזה המאמר דמ"ס דקדושה אינו בנקל לאדם להמשיך בגילוי אור בנפשו כ"א באשתדלותא רב ובמס"נ אמיתי ובהזדככות החומר ובהתפשטות הגשמי' כו'. וזהו מ"ש יהושע לעם לא תוכלו לעבוד את ה' לפי שצריך עבודה ויגיעה רבה לזה להמשיך בחי' גילוי שם הוי' בבחי' או"פ כו', ואמר להם כן כדי לגלות מצפוני לבם ושיתחזקו לבוא בברית. וההיפוך מזה בסט"א בע"ס דקליפה, שבחנם ובלא עמל ויגיעה ממשיך האדם מהם שפע כמו שהיו כל עובדי ע"ז שמיד שהיו מזבחין ומקטריין למלאכת השמים היו פועלים מהם מיד בחי' המשכת והתפעלות רבות, וכמו שטענו ומאז חדלנו לקטר למלאכת השמים כו'. וזה הי' טענת ישראל זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם, חנם בלא מצות ובלא עמל ויגיעה כלל, וכמ"ש במאמר הנ"ל דרוח מסאבא אודמן תדיר במגנא ואודבן בלא אגרא, וכך בקליפת מצרים הי' מגיע להם השפע בחנם בלא דכיותא דגרמי' ומשכני' כו'.

ה) ובזה יובן המדרש הנ"ל שא' משל למלך שנכנס למדינה והיו עמו דוכסין ואפרכין כו' דין אמר אנא נסיב לדוכסא ודין אמר לאיפרכי' ולא למלך אף שהמלך הוא גדול הרבה מהדוכסין כו' אך הענין הוא דהנה לעבוד את המלך צריך יגיעה רבה וביטול גדול, שא"א לנגוע בכבוד המלך, ואם נגוע בכבוד המלך אפי' מעט נק' מורד במלכות וחייב מיתה, וע"כ צריך ביטול הרבה לפני המלך ויגיעה רבה, וכך כדי לעבוד את הוי' ולקבל את השפע מסט' דקדושה בבחי' או"פ צריך עבודה ויגיעה רבה בבחי' ביטול. והנה אוה"ע לא רצו בזה שיהיו בבחי' ביטול לאלקות ויהיו מקבלים את השפעה מסט' דקדושה כ"א רצו שיהיו נפרדים ממש ואעפ"כ יקבלו את ההשפעה, והיינו שיקבלו רק השפעה גשמי', וזהו שדין אמר אנא נסיב דוכסא, דהיינו שטוב להם יותר לקבל השפע מכוכבים ומזלות שא"צ להכניע א"ע במס"נ בדכיותא דגרמי' אלא יקבלו את ההשפעה מבחי' או"מ ע"י כו"מ כו', רק דקרו לי' אלקא דאליקא, וזהו מה שיש י"א סמני הקטורת כנגד י"א ארורים, י"א כתרין דמסאבותא, והיינו כי בקדושה הוא רק עשר בחי' עשר ולא תשע עשר ולא י"א, והיינו כי בקדושה האור והחיות שמחי' את הע"ס הוא מלוכש בהן ולכן הם עשר לפי שכולא חד, אבל בקליפה הוא עשתי עשר, שהמקיף דלבונה הוא המחי' את העשר כתרין דמסאבותא, כי החיות אינו מתלבש בהן בבחי' או"פ רק שמאיר בבחי' מקיף לכן הם אחד עשר כו'. וזה הי' חטא דור הפלגה שבנו עיר ומגדל וראשו בשמים, כי כמו שיש בקדושה בחי' עיר אלקינו כמו"כ רצו לעשות בקליפה שיומשך להם החיות בהשפעת גשמי' דרך העיר והמגדל שעשו, והנה כתי' ותהי להם הלבנה לאבן, פי' שרצו שיהי' הלבנה שהוא מקיף דלבונה לאבן, כי אבן הוא מל' דקדושה, פי' כי השפעת הקדושה הוא ע"י עיר אלקינו, והנה עיר הוא מכמה בתים ובתים נבנים מכמה אבנים כמ"ש בס"י שתי אבנים בונות שתי בתים כו', שע"י האבנים שהם בריאה בידי שמים נמשך השפעת הקדושה, וידוע שאבנים רומזים לבחי' אותיות,

והם עשו הלבונה לאבן שרצו שיומשך להם ע"י המקיף דלבונה מה שנמשך בקדושה ע"י האבנים שהם אותיות דקדושה בבחי' אר"פ יקבלו מהמקיף דלבונה, וזהו ותהי להם הלבונה לאבן. והנה איתא בפע"ח שער חג המצות בתחלתו שהתיקון על חטא זה הי' מה שבנו ערי מסכנסות לפרעה את פיתום ואת רעמסס, שעשו לבנים ובנו עיר והי' תיקון על מה שעשו הלבונה לאבן ובנו העיר והמגדל כו', לפי שהיו נשמות של דור הפלגה מגולגלים בישראל שהיו עבדים לפרעה כו'.

וא"ו ה"י שם פקח אחד אמר אנא נסיב למלכא. והיינו שאף שלמלך צריך ביטול ואתדכיותא דגרמי, אעפ"כ מ"מ האור נמשך בבחי' פנימי ולא בדרך מקיף כו' רק המקיף יומשך בבחי' פנימי ויהי' יחוד קודב"ה ושכינתו, וזהו שמפרש הטעם שכולם מתחלפין ומלכא אינו מתחלף. והענין הוא דהנה כתי' הסתיו עבר הגשם חלף הלך לו. והנה זה הפסוק קאי על יצ"מ, שיצ"מ הי' בחודש האביב שבו נגמרים הפירות, אך בימות הגשמים הוא רק בחי' זריעה לבד ואז גשמים הולכין וא"א לצאת החוצה כלל. והנה אנו רואים שבימי הזריעה הנה העיקר הוא רק הקש והתבן לבד והתבואה אינו ניכר כלל, וכן כשנוטעין אילן הנה מתחלה נתגדל האילן עצמו ואח"כ העלין ואח"כ נגמר הפרי, ובתחלה אינו ניכר כלל הפרי לפי שקליפה קדמה לפרי. וזהו שגלות מצרים נק' בחי' סתיו, שהעיקר אז הקש והתבן והעלין, והיינו לפי שבגלות מצרים היו ישראל עבדים לפרעה במצרים ולא היו ניכרים כלל והעיקר היו המצרים ע"כ נק' בחי' סתיו כו'. וזהו שגלות נק' בשם זריעה וכמ"ש זרעו לכם לצדקה, הבאים ישרש יעקב, וזרעתי לי בארץ. שנק' רק השרשה לבד לפי שאז ישראל אינן עולין בשם כלל, והעיקר הם האוה"ע שהם מקבלים את ההשפעה, וישראל מקבלין ע"י כו', לכך נק' זריעה כו'. אך הנה ביצ"מ כתיב הסתיו עבר הגשם חלף הלך לו, וע"כ הי' יצ"מ בחדש האביב, שאז נגמר הפירות וכשארז"ל האי מאן דנפיק ביומי ניסן וחזי אילני דקא מלבלבי צריך לברך ברוך שלא חיסר בעולמו כלום. וכן לע"ל יהי' העיקר ישראל לבד, וזהו שכולם מתחלפין ומלכא אינו מתחלף, והיינו שאף שעתה הם העיקר, והשפעה גשמי' הם מקבלים יותר, אך שכולם מתחלפין ומלכא אינו מתחלף כו'. וזהו שנק' פקח לפי שאף שכדי לקבל מהקדושה צריך אתדכיותא דגרמי וביטול יתירה, משא"כ מסט"א הוא למגנא בלא ביטול מ"מ הוא בוחר זה דוקא שיהי' בטל לאלקות ויקבל את ההשפעה בבחי' פנימי, ומה גם שההשפעה חיצונית שמקבלים מכ"מ אין זה בכח עצמן כו', רק שהם שלוחי השפעה לבד והם כגרזן ביד החוצב, והשמש עצמו אינו יודע איך הוא משפיע כי אין זה ברצון עצמו כלל רק שממילא נשפע ממנו כו' ברצון ה', וע' בפ"י רש"י ע"פ אשר חלק בפ' ואתחנן ד' י"ט. וע"כ הפקח א' אנא נסיב למלכא, אף שהם מקבלים עתה השפעה יתירה בגשמי' ובלא ביטול רק למגנא, אך אעפ"כ כולם מתחלפין ומלכא אינו

מתחלף, כי אח"כ שנגמר הפרי העיקר הוא הפרי, והקש והתבן זורקין לחוץ ונוטלין את הפרי. וע' במד"ר ס"פ וישלח, התבן והקש והמוץ מדיינים זע"ה, זה אומר בשבילי נזרעה השדה, וזה אומר בשבילי כו', אמרו החטי' המתינו עד שתבוא הגורן ואנו יודעים כו', וזהו חלקי ה' אמרה נפשי שמקבלים את ההשפעה מבחי' שם הוי' בבחי' השפעה פנימי' כו', והנה כדי שיומשך בבחי' פנימי' ושיאיר בגילוי זהו ע"י שם הוי' כי הוי' הוא יר"ד צמצום ה' התפשטות כו', כי א"א להיות הגילוי בבחי' או"פ כ"א ע"י צמצום וכשארז"ל צמצם שכינתו בין ב' בדי הארון, ואף שבין ב' בדי הארון ה' השראת השכינה והי' מאיר שם בגילוי גדול אעפ"כ נא' צמצם שכינתו כו', והיינו לפי שהי' מאיר בגילוי והתלבשות א"א כ"א ע"י צמצום, משא"כ בכללות העולם כתי' את השמים ואת הארץ אני מלא ולא כתיב צמצום כלל, והיינו לפי שבעולם אינו מאיר רק בהעלם גדול ובבחי' מקיף כו', ע"כ לא נא' צמצום, משא"כ בבהמ"ק שהי' מאיר בבחי' גילוי ובבחי' או"פ כו' זהו ע"י שצמצם שכינתו כו', וזהו חלקי הוי' אמרה נפשי, שכדי שיומשך בבחי' גילוי או"פ זהו ע"י שם הוי' יר"ד צמצום כו', וזהו ענין יעקב יר"ד עקב, שכדי שיומשך בבחי' עקביים בבחי' גילוי זהו ע"י בחי' יר"ד שהוא בחי' צמצום כו'.

זיין והנה רש"י מפרש ע"פ חלקי ה' אמרה נפשי ע"ש ה' מנת חלקי וכוסי. והנה להבין פי' כוסי, הענין הוא דהנה כוס הוא בגימט' אלקים. דהנה אנו רואים שענין פעולת הכוס הוא כדי שעי"ז יכולים לשתות, שמחביות גדולה או מכד גדול א"א לשתות ממנו, אך ע"י שמערה את המשקה בכוס עי"ז יכולים לשתות, שנמצא פעולת הכוס הוא כדי לקרב הנאתו. והנה בזה יובן מה ששם אלקי' נק' כוס וכמ"ש כוס ישעות אשא ובשם כו', דהנה שרש המשכה הוא משם הוי', אך משם הוי' א"א לקבל המשכה זו כי הוי' נק' אחד וכמ"ש הוי' אחד, וכדי שיהי' נעשה מקור לעולמות זהו ע"י שם אלקי', כי אלקי' הוא לשון רבים, וכמ"ש אלקי' קדושים הוא, אשר נגלו אליו האלקי', והיינו כי אלקי' הוא לשון כח וחיות וע"כ גם הדיינים נק' ג"כ בשם אלקי' וכמ"ש אלקי' לא תקלל, עד האלקי' יבא דבר שניהם, והיינו לפי שהוא לשון כח כו', וזהו שנק' בלשון רבים לפי שהוא התחלקות החיות שמתחלק בבחי' ריבוי פרטי ההשתלשלות, וע"כ נק' בחי' כוס שע"י יכולים לקבל ושיאיר אורו בנבראים כו', וזהו ה' מנת חלקי וכוסי. דהנה אוה"ע אומרים עוב ה' את הארץ שעיקר המשכה והשפעה נמשך רק מבחי' שם אלקי' לבד, ושם הוי' אינו מאיר כלל, כי רם על כל גוים הוי', ואומרים על השמים כבודו, ולמטה אינו מאיר כלל, כי הוא ירידה והשפלה נגדו ית' כו', אך ישראל אומרים ה' מנת חלקי וכוסי, והיינו שאף בבחי' כוס שהוא בחי' שם אלקי' הוא ג"כ מאיר בחי' שם הוי', כי הוי' הוא האלקי' כולא חד, וכמו שאמר יהושע לא תוכלו לעבוד את הוי' כי אלקי' קדושים הוא, שקרא לש' הוי' אלקי', וכתי' גדול הוי' כו', אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו, שבעיר אלקינו הוא בבחי' צירופי אותיות הדבור של שם אלקי', וגדול הוי' בעיר אלקינו, שבעיר אלקינו הוא בחי' גילוי שם הוי', והיינו לפי שבמקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו, והיינו לפי שלגדולתו אין חקר

דוקא ע"כ יכול להשפיל א"ע גם למטה יותר, וכמ"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ, שכיון שהשמים הוא ג"כ בחי' השפלה נגדו לפי שאין ערוך אליו כלל, ע"כ כמו שיוכל להשפיל א"ע בשמים, כמ"כ יכול להשפיל א"ע בארץ ג"כ, ואצ"י ועש"י שוין קמי' ממש לפניו ית' בהשוואה אחת ממש, ולא כמו אלו שאומרים שעל השמים דוקא כבודו כו', שכיון שאין ערוך לפניו ממילא כולן שוין לפניו ממש, והו' מ"ש אני הו' חוקר לב ובוחן כליות, לפי שאני הו' ע"כ חוקר לב ובוחן כליות, להשפיל א"ע גם במקום היותר מטה, וכמשארז"ל אין אדם נוקף אצבעו למטה אא"כ מכריזין עליו מלמעלה, והו' ג"כ מה שאנו אומרים ברוך אתה הו' פוקת עורים ומתיר אסורים וזוקף כפופים כו', שמצד שם הו' הוא משגיח בהשגחה פרטיות על כל פרט ופרט היותר אחרון, אין אדם נוקף אצבעו כו', והו' ה' מנת חלקי וכוסי שהכוס הוא ג"כ בחי' שם הו', לפי שנעשה יחוד שם הו' ושם אלקי', והו' הו' אלקינו, שאלקינו היינו הכח וחיות שלנו הוא מבחי' שם הו' כו', והו' שה' אלקינו ה' אחד הוא קבלה על שני דברות הראשונות אנכי ולא יהי' לך, ה' אלקינו הוא קבלה על אנכי, וה' אחד הוא קבלה על לא יהי' לך אלקי' אחרים על פני, ולא כמו אוה"ע שתופסים את הכו"מ ליש ודבר שבכחם להשפיע, אלא ה' אחד והכל נשפע מאתו ית' שהכל נמשך מבחי' שם הו', והם רק כגרון ביד החוצב, והו' מ"ש אתם דוקא עשאוני חטיבה אחת בעולם, שאומרים הו' אחד, כי אף שממזרח שמש עד מבואו גדול שמי בגוים, אך זהו רק דקרו לי' אלקא דאלקיא, אבל בעולם אומרים שאינו מאיר כלל, לפי שהוא השפלה נגדו, רק על השמים כבודו, אך אתם עשאוני חטיבה אחת בעולם שאפי' בעולם ג"כ מאיר בחי' שם הו', והו' שאתם אומרים הו' אחד, דהיינו שהוא אחד בו' רקיעים וארץ וד' רוחות העולם שכולם בטלים נגדו ית' לפי שהוא מחי' אתם בבחי' פנימיות, ע"כ הם בטלים כו' ולא רק בדרך מקיף לבד כו', והו' מ"ש את ה' האמרת היום, שהוא לשון שבח כו'.

(ח) ועתה י"ל מ"ש וה' האמירך היום שהוא ג"כ לשון שבח, ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ, והענין הוא דהנה אמרו"ל הקב"ה מניח תפילין ואמרו"ל הני תפילין דמארי עלמא מה כתי' בהו, ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ, כי מי גוי גדול כו' ומי גוי כו' בחד ביתא, אשריך ישראל כו' ומי כעמך כישראל בחד ביתא, והנה להבין מהו ענין תפילין דמארי עלמא, י"ל מה שהתפילין נק' חיים וכמשארז"ל כל המניח תפילין עליו הכתוב אומר אד' עליהם יחי', וכן א' כל התולה תפיליו יתלו חייו כו', ולכא' אינו מוכן מה שייך לומר למעלה שהקב"ה מניח תפילין שהתפילין הם חיים, אך הענין הוא דהנה אמרו"ל כל הנודר כאלו נודר בחיי המלך, וי"ל ג"כ מהו ענין מלך ומהו חיי המלך, והענין הוא דהנה איתא בזהר דאיהו חיותי חד ואיהו גרמוהי חד בהון, והנה ענין גרמוהי הוא בחי' מדות דאצ"י, וכמ"ש לך הו' הגדולה והגבו', ונק' גרמוהי ע"ש שהם נעשים מקור לעולמות, והו' מ"ש בת"ז חד אריך וחד קציר וחד בינוני כו' חסד דרועא ימינא גבורה דרועא שמאלא שהם נעשים מקור לעולמות וכמ"ש כולא לאחזאה איך מתנהג

עלמא, ואיהו וגרמוהי חד הוא בחי' אוא"ס המאיר במדות דאצי'. וזהו ענין הקב"ה שהוא בחי' אא"ס המאיר ומתלבש במדות דאצי' שהם נעשים מקור לעולמות, כי פי' קדוש הוא מובדל וקאי על האור, וברוך הוא המשכה כו'. וזהו ענין תפילין דמארי עלמא, שנק' מארי עלמא ע"ש שהוא נעשה מקור לעלמין, וזהו ג"כ מ"ש בת"ז רבון עלמין כו'. אך הנה כדי שיהי' איהו וגרמוהי חד, דהנה אא"ס אינו בגדר מדות כלל וכמ"ש ולא מכל אינון מדות איהו כלל, וכדי שיהי' התחברות אא"ס במדות הוצרך להיות ע"י ממוצע, וזהו ענין איהו וחיהי' חד שהוא ע"י בחי' חכ' שנק' חיהי' ע"ש והחכ' תחי' כי בחכ' הוא התגלות אא"ס וע"י בחי' חכ' שהוא בחי' איהו וחיהי' חד ע"ז נמשך אא"ס גם במדות כו'. וזהו ענין הקב"ה מניח תפילין כי תפילין הוא בחי' ד' מוחין, קדש, הוא בחי' חכ' והי' כי יביאך, הוא בחי' בינה, והיינו כי הקב"ה שהוא בחי' ז"א דאצי' מניח תפילין, דהיינו שהוא ממשיך בחי' ד' מוחין שבהם התגלות אא"ס, וע"י ד' מוחין נמשך עצמות אא"ס שלא מכל אינון מדות, במדות, וע"ז קאמר הגמ' תפילין דמארי עלמא מה כתי' בהו, פי' מה כתי' בהו, היינו ע"י מה נמשך ההמשכת אא"ס במדות, ומי הוא הגורם שע"ז יומשך המשכת אא"ס כו'. וע"ז קאמרי ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ, והיינו שע"י ישראל שהם עושים אחד בארץ, דהיינו שממשיכים שיהי' גילוי בחי' אחד בארץ ג"כ, דהנה ארז"ל גדולים מעשה צדיקים ממעשה שמים וארץ, והיינו שבמעשה שמים וארץ כתי' השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם, והיינו שבשמים מאיר גילוי אלקות וע"כ הם בבחי' ביטול, וכמ"ש וצבא השמים לך משתחווים, ואף שנתהוו מאין ליש מ"מ היש הוא בטל לאלקות. משא"כ הארץ היא בתכלית היש והפירוד ואינו מאיר כלל בה גילוי אלקות. אך הנה מעשה צדיקים שיהי' גם בארץ בחי' אחד שיהי' מאיר למטה ג"כ גילוי אלקות, והיינו ע"י שהם בבחי' ביטול ועושים אחד בארץ שמאספים הכל לאחד וכמ"ש והנה אנחנו מאלמים אלומים בתוך השדה, והיינו שכמו מאלמים אלומים שמאספים הרבה שבילים ביחד וע"ז נעשה אלומה אחת, וכך ישראל מאספים הכל ומבררין את הניצוצות שנפלו בשבירה, וזהו בתוך השדה, שדה הוא בחי' חקל תפוחין קדישין שהוא בחי' מל' היוורד לברר בירורים דרפ"ח ניצוצין דשם ב"ן שנפלו בשבירה. (וגם שדה הוא בחי' מ"ש ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה', שהוא המשכת המ"ד שאחר העלאה כו'). וזהו מ"ש ואספת דגנך, והיינו שיאסוף הכל לבחי' אחד, דהיינו שאף שצריך לעסוק גם בדברים גשמי' כמו ואספת דגנך, אך צריך לאסוף הכל לבחי' אחד דהיינו שהכוונה יהי' שע"ז יהי' יוכל ללמוד ולהתפלל וע"ז הוא אוסף גם הדברים הגשמי' ג"כ לבחי' אחד, וזהו גוי אחד בארץ שגם בארץ שהוא בבחי' פירוד עושים ג"כ שיהי' אחד, שיהי' ביטול היש לאין, וע"י שעושים אחד בארץ ע"ז ממשיכים שיהי' המשכת אוא"ס במדות שהוא ענין תפילין דמארי עלמא, וזהו תפילין דמארי עלמא מה כתי', פי' ע"י מה נמשך המשכת התפילין, ומי כעמך כישראל כו'. דהנה ישראל הוא בחי' לי ראש, דהיינו שישראל ממשיכים את הראש שהוא בחי' ד' מוחין, תפילין דמארי עלמא, וע"י מה יכולים להמשיך, זהו ע"י שנא' בהם בני

בכורי ישראל שנק' בנים, וכמ"ש ג"כ בנים אתם לה' אלקיכם, ברא כרעא דאבוה. והיינו שכמו שהרגל בטל לגבי הראש ואין לו רצון אחר כלל, וכל מה שהראש רוצה עושה ברגל, כך ישראל הם בטלים לאלקות בתכלית הביטול ממש שאין להם רצון אחר כלל. וזהו שהתפילין נק' חיים, והיינו לפי שהוא המשכת בחי' חיים, איהו וחיהי חד שהוא בחי' חכ', ד' מוחין, כי עי"ז הם ממשיכים בחי' לי ראש שהוא בחי' ד' מוחין, תפילין דמארי עלמא. וזהו כל הנודד כאלו נהדר בחיי המלך, כי מלך הוא בחי' ז"א שהוא בחי' מדות, משא"כ נדר הוא בבינה, שהוא חיי המלך כו'. וזהו וה' האמירך היום, שהוא בחי' שבח מלמעלה למטה, והיינו שהם ממשיכים שיהי' גילוי אא"ס במדות. וזהו וה' האמירך להיות לו לעם סגולה, פי' שזה הכח שניתן להם לישראל שיהי' ביכולתם להמשיך גילוי אא"ס זהו כמו סגולה שהסגולה אינו עפ"י טבע כלל, כי רפואה הוא עפ"י טבע, משא"כ סגולה אינו עפ"י טבע, והוא למעלה מהטעם. כך זה הכח שניתן לישראל להמשיך גילוי אא"ס זהו רק כמו סגולה שהיא למעלה מהטעם ודעת המושג כו'.

ט) והנה היום קאי על ר"ה, וצריך לומר שיש בר"ה ג"כ בחי' זו של את ה' האמרת וגם וה' האמירך. והענין הוא דהנה אמרו"ל אמר הקב"ה אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם, והנה בפסוקי המלכיות מסיים ובתורתך כתוב לאמר שמע ישראל הוי' אחד, דקי"ל דשמע ישראל זהו מלכיות. והיינו שענין המלכיות הוא בחי' המשכת ה' אחד שזהו בחי' את ה' האמרת היום, אתם עשאוני חטיבה אחת בעולם שאתם אומרים הוי' אחד כו'. ולהבין מהו וה' האמירך בר"ה, הענין הוא דהנה כתי' ובחדש השביעי באחד לחודש, ואמרו"ל באחד זה אברהם, וכמ"ש אחד הי' אברהם. והענין הוא דהנה כתי' מי יתן טהור מטמא לא אחד, ואמרו"ל לא יחידו של עולם. והנה פסוק מי יתן טהור מטמא קאי על ר"ה, דר"ה הוא בחדש השביעי, וכל השביעין חביבין, וכמו שבת שהוא יום שביעי נא' בו ויברך אלקים את יום השביעי, ביום השביעי נתעלה וישב על כסא כבודו, וזהו בימים יום השביעי חביב, וכך בחדשים חודש השביעי הוא חביב, ולזה בר"ה נא' מי יתן טהור מטמא. והיינו שמטמא נעשה טהור, דהיינו מה שהם מסגלים עונות בכל השנה בר"ה נתהפכו לזכיות ונעשה סליחת העוונות. ואף שעיקר הסליחה נא' ביוהכ"פ, אך מ"מ הסליחה מתחלת בר"ה וכמ"ש רז"ל במד"ר ע"פ כי עמך הסליחה למען תורא, הסליחה מופקדת עמך מר"ה עד יוהכ"פ, והיינו שהסליחה מתחלת מר"ה, ומה שהיא מופקדת עד יוהכ"פ זהו למען תורא, כדי שיהי' בחי' יראה ויגיע לבחי' תשובה כו', אבל מ"מ הסליחה מתחלת מר"ה, וזהו מי יתן טהור מטמא לא אחד שבר"ה נמשך מבחי' יחידו ש"ע לטהר את העוונות. והנה כדי שיומשך מבחי' יחידו ש"ע כדי לטהר את העוונות זהו ע"י באחד לחדש שהוא בחי' אברהם שנק' אחד, והיינו לפי שאברהם הי' בחי' מרכבה והי' בטל לאלקות בתכלית הביטול, וע"י שהי' אברהם בחי' אחד ממטה למעלה עי"ז נמשך מבחי' אחד מלמעלה למטה שיהי' מטמא טהור כו'. והנה בדרך פרט בר"ה קאי על כל א' מישראל לפי שיש בכל א' מישראל בחי' אברהם, ולכן כל אא"א מישראל יכול לאמר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי

לפי שאין קורין אבות אלא לשלשה, והיינו לפי שכח האבות הוא בחי' ירושה לנו מאבותינו, שבכל א' יש מדריגות האבות, וע"י בחי' אברהם שיש בו, ע' בד"ה והי' כי תבוא, עי"ז ממשיך שיומשך מבחי' יחידו ש"ע לטהר את העוונות בר"ה כו', וזהו וה' האמירך בר"ה שישאל ממשיכים שיומשך מעצמות אא"ס שיהי' סליחת העוונות כו', וזהו כמו שמפרש לעיל, שענין וה' האמירך היינו שהם ממשיכים אא"ס במדות כו', וכך כדי שיהי' סליחת העוונות זהו ג"כ ע"י המשכת אא"ס במדות ועי"ז נסלח העוון, כי מצד עצמות המדות הרי יש בחי' גבורה שהוא בחי' דין, אך מצד המשכת אא"ס במדות עי"ז נמתקו הדינים ונסלח העוון.

יו"ד) ועתה י"ל הפי' השני של את ה' האמרת שהוא בחי' לבוש כו', והענין הוא והנה אין מלך בלא עם, והנה עם הוא בחי' נפרדים, והנה כדי שיהי' בחי' נפרדי', שהרי כתי' אני הוי' לא שניתי ואתה הוא קדם שנבה"ע ואתה הוא לאחר שנבה"ע בלי שינוי כלל, וכדי שיהי' בחי' עם נפרדים זהו ע"י בחי' לבוש מל' שמתלבש בלבוש גיאות, וכמ"ש ה' מלך גאות לבש, ואין מלך בלא עם וממילא הוצרך להיות גם בחי' עם נפרדים, כי על בנים אין שייך מלוכה כ"א דוקא על עם שהם נפרדי' עליהם שייך בחי' מלוכה, והתהוות העם הוא ג"כ מבחי' מל' לפי שמל' הוא בבחי' רוממות והתנשאות ומאיר בריחוק מקום עי"ז נעשה בחי' עם נפרדי' כו', והנה בבחי' לבוש זה יש ב' בחי', דהיינו שיש בחי' לבוש שהוא בחי' לבוש של הוד, וכמ"ש הוד והדר לבשת שהוא בחי' כבוד הדר מלכותו, ויש בחי' לבוש שהיא אינה של הוד, וכמ"ש אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם כו', והענין הוא דהנה כתי' מלכותך מכ"ע וממשלתך בכל דור ודור, שיש בחי' מלוכה ויש בחי' ממשלה, והנה מלוכה הוא ברצון, וכמ"ש ומלכותו ברצון קבלו עליהם, וממשלה היא בע"כ, והיינו שמלוכה הוא כשיש בחי' התגלות אא"ס במל' או נק' מלוכה, וזהו שבקי"ס נא' ה' ימלוך לעולם ועד, ואז נא' לשון מלוכה, ומתחלה לא נא' לשון מלוכה כלל, וכמ"ש מלכותך ראו ובניך בוקע ים, שבים דוקא הי' התגלות בחי' המלוכה, והיינו לפי שבים הי' התגלות אא"ס, הפך ים ליבשה, שזהו ענין בחי' מל', שענין המלוכה הוא שיכול להפוך ולשנות את הדבר, וע"כ בקי"ס שהי' היפוך הטבע והפך הים ליבשה זהו ענין התגלות בחי' מלוכה כו', נמצא שמלוכה הוא כשיש בחי' התגלות אא"ס במל', והנה בחי' מלוכה הוא ברצון, והיינו כשמקבלים עומ"ש ברצון אז נק' בחי' מלך, וזהו ענין ה' מלך גאות לבש שהוא בחי' לבוש של הוד והדר, כבוד הדר מל', משא"כ ממשלה הוא בע"כ, וזהו וממשלתך בכל דור ודור, והיינו כשיש דור שאינו מקבלי' עליהם עומ"ש ח"ו אז נק' רק ממשלה, שהוא בחי' אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם, וזהו את ה' האמרת היום שהוא ר"ה, דהיינו שבר"ה ממשיכים בחי' לבוש מל' שהוא בחי' לבוש של הוד והדר, וכמו שאנו אומרים בר"ה ה' מלך גאות לבש כו', וזהו שאנו מבקשים מלך על העולם כולו בכבודך והנשא על הארץ ביקרך, ביקרך דוקא, והופע בהדר גאון עוזיך, שיהי' גילוי בחי' מלכותו בבחי' לבוש של הוד והדר, וזהו שאנו אומרים גלה כבוד מלכותך עלינו, והיינו שיהי' גילוי

כבוד מל' דא"ס. וזהו ותמלוך אתה הוא הוי' אלקינו לבדך, שיהי' גילוי כל הבחי' במל' מבחי' אתה הוא והוי'. וזהו את ה' האמרת היום, שבר"ה ממשיכים בחי' לבוש מל', אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם. וה' האמירך, הענין הוא דהנה אמרז"ל מ"ט עזי מסגי ברישא והדר אימרי כבריתו ש"ע ברישא חשוכא והדר נהורא. והנה אימרא הוא בחי' צדיקים שנק' נהורא כו'. והנה מאימרא נעשה לבושים, כי מהצמר של אימרא עושים לבושים וכמ"ש ומגו כבשים יתחמם, וכן א' כל בגדים הנאמר בתורה הוא מצמר ופשתים, והיינו שע"י מעשה הצדיקים נעשי' לבושי' לנשמה. וזהו יביאו כו' והלבישו את האיש כו', ושרש הלבושים נמשך מבחי' לבושי' כתלג חיור כו'. דהנה כתי' אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אם יאדימו כתולע כצמר יהיו, וכמ"ש במ"א ההפרש בין שנים לתולע. והיינו שנמשך בר"ה מבחי' לבושי' כתלג חיור ושער רישי' כעמר נקי, להלבין ולטהר את העין, וזהו ע"י התשובה כו'. וזהו וה' האמירך היום, דהיינו שנמשך עליך בחי' לבושים מבחי' לבושי' כתלג חיור ושער רישי' כעמר נקי. וזהו ע"י את ה' האמרת היום שהיא בחי' לבוש מל' ע"י קבועמ"ש, ועי"ז וה' האמירך שנמשך ג"כ מלמעלה מבחי' לבושי' כתלג חיור שהוא בחי' המשכת יגמה"ר לטהר ולהלבין את עוונות בני כו'. וזהו שנק' אימרא שהוא בחי' אור כמאמר והדר נהורא, והיינו שאימרא שהוא בחי' לבושים שנמשך בר"ה מבחי' לבושי' כתלג חיור נק' נהורא. וזהו שר"ה נק' ג"כ אור וכמ"ש ה' אורי ואמרז"ל אורי בר"ה וישעי ביו"כ כו'.

יא) ועתה י"ל פי' הג' של את ה' האמרת שהוא בחי' אמירה ודבור שהוא בחי' שמקיימין את העולם שנברא בעשרה מאמרות. והענין הוא דהנה כתי' כי אמרתי עולם חסד יבנה, דהיינו שצריך לבנות את החסד. דהנה בתחלת בריאת העולמות הי' מצד עצמו כי חפץ הוא, משא"כ עכשיו צריך לבנות את החסד, והיינו שצריך להמשיך את בחי' החסד הזה, וכמ"ש זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון שמעוררים את בחי' החסד שהי' מתחלה מעצמו כי חפץ חסד הוא, ועכשיו אנו מעוררים ומזכירים את בחי' החסד הזה שיהי' גם עכשיו נבנה החסד כו'. וזהו את הוי' האמרת, והיינו שממשיך את הוי' בבחי' אמירה ודבור שיאמר את העשרה מאמרות, ופי' את הוי' האמרת היינו שממשיך את בחי' שם הוי' בבחי' אמירה, דהיינו בע"מ. דהנה גדולים מעשה צדיקים ממעשה שמים וארץ, דהנה במעשה שמים וארץ כתי' בראשית ברא אלקי', שבכל העשרה מאמרות נא' רק שם אלקי', ואפי' בראשית נמי מאמר הוא בחי' מאמר אחד נא' בו ג"כ רק ש' אלקי', משא"כ ע"י מעשה הצדיקים ממשיכים בבחי' הע"מ בחי' שם הוי'. וזהו שמקיימין את העולם שנברא בעש"מ, והיינו כי קיום הוא בחי' יסוד, וזהו כמ"ש וצדיק יסוד עולם שהוא בחי' סוד הוי' ליריאי, והיינו שממשיכים בחי' שם הוי', וזהו שמקיימין שעושים קיום ויסוד וממשיכים מבחי' ש' הוי' בשם אלקי' כו'. וזהו את ה' האמרת, שמתחלה הי' רק מבחי' שם אלקי', אבל עכשיו ממשיכים שיהי' הוי' האמרת כנ"ל. והנה ע"י מה ממשיכים שיהי' את ה' האמרת שיהי' גילוי בחי' עשרה מאמרות, זהו ע"י

אמר, וכמ"ש יום ליום יביע אמר, אמר הוא ר"ת אש מים רוח, שהוא בחי' קול כי הקול הוא מרכב מאש מים רוח. והנה הדבור נמשך מהקול וע"י אמר ע"י נמשך שיהי' את ה' האמרת. והענין הוא דהנה ג' בחי' אלו אמר הוא בחי' משארו"ל על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח, עבודה הוא בחי' אש, כי אש הוא בחי' העלאה ממטה למעלה, וכך עבודה הוא שהיו מקריבין את הבהמה ע"ג המזבח והיתה נכללת באש של מעלה. וכך גם עתה תפלות כנגד תמידין תקנו, שזהו מ"ש כמו חלב ודשן תשבע נפשי, שצריך להקריב את החלב ודם לאלקו, דהיינו שלא יהי' לו רצון אחר כ"א רצון פשוט להוי' לבדו, וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ, שאין לו שום רצון ותענוג כ"א לה' לבדו, וזהו בחי' אש. וגמ"ח הוא בחי' מים שהוא בחי' המשכה, כי מים יורדין ממקום גבוה לנמוך כו'. ותורה הוא בחי' רוח שהוא רוח פיו כו'. והנה ע"י ג' בחי' אלו ע"י ממשיכי' שיהי' בחי' גילוי הדבור, דהיינו שיומשך בחי' קיום ע"מ.

יב) והנה בר"ה הוא עיקר בחי' בנין הדבור. וזהו שבמד"ר פ' אמור מתחיל הפרשה על ענין ר"ה בפסוק לעולם ה' דברך נצב בשמים, והיינו לפי שבר"ה הוא בחי' בנין הדבור, דהיינו שיומשך גילוי בחי' שם הוי' בעשרה מאמרות. וזהו שבר"ה ג' ספרים נפתחים, שהוא כנגד ג' בחי' אמ"ר, וכמ"ש בס"י בשלשה ספרים ברא הקב"ה את עולמו בספר וסופר וסיפור. והיינו כי סיפור הוא בחי' מל' שהוא בחי' דבור, וכדי שיומשך בחי' סיפור הוא ע"י ספר וסופר, כי סופר הוא בחי' חכ', וכמ"ש אי' שוקל ואי' סופר, והיינו כי החכ' נמשך מבחי' אי', וכמ"ש החכ' מאין תמצא. ובחי' אי' שוקל הוא בחי' מתקלא שהוא בוצינא דקדוניתא שהוא בחי' משקל ומדה שמודד אורות בכלים. והנה כדי שיומשך בחי' ג' ספרים אלו זהו ג"כ ע"י קול שהוא כלול מאמ"ר, והיינו ע"י קול השופר שיוצא מהבל הלב שהוא כלול מאש מים ורוח כו'. וע"כ סדר תקיעות שלש של שלש שלש, כי שלש תקיעות תקיעה שברים תרועה תקיעה, וע"י ג' בחי' אלו תר"ת ע"י נמשך שיהי' ג' ספרים נפתחים בר"ה, עד שיומשך בבחי' סיפור שהוא בחי' דיבור כנ"ל, וזהו את ה' האמרת היום. והנה ענין זה' האמירך היום, הענין הוא דהנה ארו"ל כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו ממש, שע"י דבור האדם בד"ת ע"י נמשך להם מלמעלה שיהי' הקב"ה קורא ושונה כנגדו ממש. וכדי שיהי' בכח האדם ע"י דבורו בד"ת להמשיך שיהי' הקב"ה קורא כנגדו, זהו הכח גיתן להם מלמעלה. וזהו זה' האמירך שהכח הזה שאתה ממשיך שיהי' הקב"ה קורא ג"כ זהו זה' האמירך, שה' נותן לך הכח הזה. וזהו מ"ש להיות לו לעם סגולה, שזהו כמו סגולה שהוא למעלה מהטעם, איך יש ביכולת האדם ע"י דבורו להמשיך גילוי אוא"ס הוא רק כמו סגולה שאין לזה טעם כלל כו'. וזהו מ"ש אח"כ ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לזההלה ולשם ולתפארת, והיינו כי תהלה הוא מלשון בהלו גרו על ראשי שהוא בחי' אש, ולשם הוא בחי' מל' כמ"ש ויעש דוד שם, מבחי' קדמת השכל כו'. וזהו מ"ש ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ אשר הלכו אלקי' לפדות לו לעם ולשום לו שם בש"ב ז' כ"ג, והיינו שיהי' הגדלה בבחי' השם שיהי' גילוי בחי' מל', וכדי

שיהי' הגדלה בבחי' שם זהו ע"י מים כי מים מצמיחים, והיינו שהוא בחי' המשכת ה' חסדים, שהוא ע"י בחי' גמ"ח כו'. ולתפארת הוא בחי' קו האמצעי שהוא בחי' תורה בחי' רוח כו'. והוא ולתתך עליון כו', והיינו שנתן להם זה הכח מלמעלה שיהי' בכחם ע"י תורה ועבודה וגמ"ח להמשיך בחי' המשכת גילוי אא"ס למטה כנ"ל.

אך בעשור לחדש השביעי יום הכפורים הוא מקרא קדש יהי' לכם. ואיתא ברבות בא פט"ו ד"א החדש הזה לכם יהי' לך לבדיך ואין כו' (משלי ה יו) וחשיב שם הרבה דברים שנא' בהם לכם דוקא, ובתוכם יוהכ"פ הוא מקרא קדש יהי' לכם, והיינו שע"י החדש הזה לכם תזכו לבחי' יוהכ"פ שזה יהי' לכם דוקא, וצ"ל שייכותם זל"ז. ויש לבאר זה ע"פ משארו"ל ברבות שה"ש ע"פ אחות לנו קטנה, אחות לנו קטנה אלו ישראל, ר' עזרי' בשם ר' יהודה בר' סימון לע"ל עתידין כל שרי אוה"ע באין ומקטרגין את ישראל לפני הקב"ה, ואומרים רבש"ע אלו עבדו ע"ז ואלו עבדו ע"ז כו' מפני מה אלו יורדין לגהינם ואלו אינן יורדין, ואומר להם הקב"ה אחות לנו קטנה, מה קטן זה כל מה שהוא עושה אין מוחין על ידו למה שהוא קטן כך כל מה שישאל מתלכלכין כל ימות השנה בעוונות בא יוכ"פ ומכפר עליהם שנא' כי ביום הזה יכפר עליכם, עכ"ל המדרש הנצרך לענינינו. וי"ל למה נקראו ישראל בשם קטן שאין מוחין על ידו, ולכך אינם בר עונשים כו' ואוה"ע נק' גדול והם בני עונשין כו'. ועוד צ"ל שא"כ מה שייך זה ליוכ"פ שא' המדרש כך כו' בא יוכ"פ ומכפר עליהם, שהרי הם נק' קטן ואינו בר עונשין כלל ומה שייך זה ליוכ"פ כו'. אך הנה יוהכ"פ הוא יום התשובה, והנה איתא בתניא שהתורה היא בחי' תשובה מלמעלה למטה ותפלה הוא בחי' תשובה ממטה למעלה, ולכאורה אינו מובן מה שייך תשובה לתורה כו'. אך הענין הוא כי הנה התשובה הוא להשיב פנים בפנים אליו ית', כי הלא התשובה היא לשוב ולהתקרב אליו ית' וכמ"ש שלום שלום לרחוק ולקרוב לרחוק שנעשה קרוב, ולכאור' לא שייך לשון זה לגבי הקב"ה דכתי' ב' את השמים ואת הארץ אני מלא, ולמה צריך לשוב ולהתקרב אליו ית' ובמה נתרחק, אלא הענין הוא שהתשובה היא החזרת פנים בפנים, כמשל ב' בנ"א שעומדים זה אצל זה רק כשחוזרים עורף זל"ז אין לך ריחוק גדול מזה ואין קירוב אלא בהחזרת פב"פ. וכך הנה כתי' וראית את אחורי ופני לא יראו, שיש בחי' פנים ואחורים למעלה וכתי' יאר ה' פניו אליך, פי' שהשפעה תהי' בבחי' הארת פנים מפנימי' רצונו כו', כדכתיב ואהב את יעקב שהוא בחי' השפעה פנימיות, וכתי' כי מחה אמונה כו', ולכן ההשפעה שמשפיע לו להחיותו הוא מבחי' אחוריים, והיינו כמאן דשדי בתר כתפוי שנותן לשונאו שאינו נותנו ברצון גמור רק כמו שמוכרח להשפיע ואין השפעה זו מבחי' פנימיות ועיקר

רצונו, אבל לנש"י בא ההשפעה מבחי' פנימי' רצונו שנותן ברצון גמור והארת פנים בשמחה ובטוב לבב ברוב עוז וחדה. ועד"ו יובן ג"כ לענין התשובה, כי הנה כתי' כי פנו אלי עורף ולא פנים, כי פנו אלי, שפתיים אליו ית' בקיום תורתו ומצותיו, אבל מ"מ אין זה אלא בבחי' עורף שאינו מבחי' פנימי' הרצון מאהבה ותשוקה אלא מצות אנשים מלומדה והולך בקריירות, בפיו ושפתיו כבדוני ולבו רחק ממני (ישעי' כ"ט י"ג). והתשובה היא החזרת פכ"פ להיות פנימיות רצונו וחפצו בתורת ה' ומצותיו בשמחה ובטוב לבב מרוב כל כו'. והזו ענין יחכ"פ שנא' בו לפני הוי' תטהרו, דהיינו שיבא לבחי' פכ"פ כו', ולזה נקבעו עשיית' להחזיר בכל יום מדה אחת מעשר בחי' הנפש דהיינו שיהיו כל שכלו ומדותיו לה' בבחי' פכ"פ כו'. אך איך תהי' בחי' זו קבוע בנפש האדם, והזו ע"י התורה, שהתורה היא בחי' תשובה מלמעלה למטה כנ"ל. ולהבין זה צריך להקדים מארז"ל גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, מכלל שהמעשה הוא העיקר והתלמוד אינו גדול אלא במה שמביא לידי מעשה, ואמרז"ל הלומד שלא ע"מ לעשות מוטב לו שנהפך לו שלייתו על פניו, ובירושלמי אמר ע"פ וכל חפצים לא ישוו בה אפילו חפצי שמים, שכל המצות אינן כדאי אפי' לדבר א' של דברי תורה שמעלת עסק התורה יתירה על מעלת קיום המצות, וגם בגמ' שלנו במ"ק ד"ט ע"ב רמי קראי אהרדי כתי' וכל חפצך לא ישוו בה, חפצך ולא חפצי שמים, וכתי' וכל חפצים לא ישוו בה, אפי' חפצי שמים, ומשני כאן במצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים, וכאן במצוה שאפשר לקיימה ע"י אחרים, שמצוה שאפשר לקיימה ע"י אחרים יניחנה ויעסוק בתורה. ולכאור' אינו מובן שהרי כל התורה אינו רק פירוש וביאור כיצד תהא המצוה נעשית, ואיך ילמוד הוא פי' וביאור המצוה, והמצוה תיעשה ע"י אחרים. והענין הוא כי הנה כתי' והיו הדברים האלה כו' ודברת בם בשבתך בביתך כו', דלכאורה פי' הדברים האלה היינו האמורים בק"ש דעלה קאי, ובאמת מצות ק"ש היא בשחרית וערבית בלבד ולא כל היום, ואיך נא' ודברת בם כו' ובלכתך בדרך כו'. אלא ודברת בם בדברי תורה כתי', וא"כ צריך להבין מהו הדברים האלה דמשמע דקאי על הדברים האמורים למעלה אחד ואהבת כו'. אך הנה נודע פי' מלת אחד שהוא ע"ד מ"ש וידעת היום כו' כי הוי' הוא האלקי' בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד כו'. וי"ל יתור הלשון מ"ש אין עוד, שהרי נא' מתחלה כי הוי' הוא האלקי' בשמי' כו' ומהו שנא' אין עוד. ופי' בשל"ה לפי שנא' ובטובו מחדש בכי"ת מע"ב, והיינו שבכל יום ויום נתחדש מע"ב ואלו הי' נפסק החיות רגע א' הי' העולם חוזר לאין ואפס ככתחלה, וכמ"ש לעולם הוי' דברך נצב בשמים, כי דבר ה' שבו שמים נעשו נצב שם לעולם, כי לעולם הוא מהווה מאין ליש כו', ולפי שהאור והחיות הוא עיקר קיום העולם, לכך נאמר אין עוד שהעולם ומלואו בטל אל האור והחיות המחי' אותם, לפי שהכל הולך אחר המעמיד. אך הנה י"ל בעומק יתור פי' אין עוד, היינו שמלבד שהעולם ומלואו בטל אל האור והחיות שהוא רק בחי' ביטול היש לבד, בחי' יחודית, עוד זאת י"ל שאין עוד, שאין שום מציאות כלל. דהנה אנו אומרים שמע ישראל כו' הוי' אחד, בשכמל"ו, והיינו ששרש כל העולמות הוא רק

מבחי' מלכותך מל' כ"ע. והיינו לפי שכדי שיהי' מדת המלוכה הוצרך להיות עולמות הנפרדים, כי אין מלך בלא עם, שעם הוא מלשון עוממות שהם נפרדים, ועל עם שייך בחי' מלוכה, משא"כ על בנים אינו שייך בחי' מלוכה כלל, ולזה כדי שיהי' מדת המלוכה הוצרך להיות עולמות נפרדים כו'. והנה מדת המל' הוא בחי' אחרונה כו', אך ה' אחד היינו שמצד עצמותו הוא בחי' ביטול במציאות ממש שכולא קמי' כלא חשיב שאין העולם תופס מקום כלל. והו' ע"ד בחי' האצ"י ששם איהו וחיהו וגרמוהי חד בהון, שהם בתכלית הביטול שנק' עולם האחדות, בחי' יחו"ע כו'. והו' ה' אחד, שהוא אין עוד, כי עוד הוא ע"ד משאור"ל יהודה ועוד לקרא שהוא בחי' טפל ובטל, אך מ"מ הוא בחי' מציאות דבר מה, אך בחי' אין עוד היינו שאין שום בחי' מציאות כלל, כי הוא בחי' ביטול בתכלית, ע"ד עולם האצ"י שהוא בחי' יחו"ע, ומה שנראה העולם ליש ודבר הוא כי אין מלך בלא עם, ועי"ז נעשה ואהבת את הוי' אלקיך דהיינו שרצונו ותשוקתו יהי' שהוי' עצמו יהי' אלקיך, דהיינו שגם למטה יהי' ג"כ בחי' התגלות ה' אחד בחי' ביטול במציאות כמו למעלה בעולם האצ"י ממש, והו' שאנשי יריחו היו כורכין את שמע, והיינו שהי' מאיר אצלם הביטול של יחו"ע ממש, ולכך לא היו אומרים בשכמל"ו שהוא בחי' יחו"ת כו'. רק שאין הלכה כאנשי יריחו לפי שלא כל אדם יוכל להגיע למדרגה זו כ"א ע"י ביטול של יחו"ת עי"ז נעשה לו בחי' אהבה ותשוקה לבחי' הוי' אלקיך ממש כו'. והנה בק"ש הוא רק בחי' רצוא שהרצוא הוא לבחי' הוי', אך כדי שיהי' בחי' זו קבוע בנפש כל היום זהו ע"י התורה. והו' זהו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום, דהיינו שהמשכת הוי' אחד הוא מלוכב בתורה כו'. והענין הוא דהנה על התורה כתי' עוטה אור כשלמה כו', שאור התורה עוטה הקב"ה כשלמה, שאוא"ס ב"ה מתלבש בתורה, ועל זה נאמר לבושי' כתלג חיור, והיינו שיש בחי' שלג וקרח כמ"ש משליך קרחו כפתים, והענין הוא דהנה קרח הוא מחמת תוקפא דצפון אגלילו מיא, כי מים הם נידי שהיא בחי' המשכה מלמעלה למטה, אך מחמת תוקפא דצפון אגלילו מיא שנעשה בהם העדר השפעה והמשכה מלמעלה למטה, שהוא בחי' צמצום והעלם שנתעלם האור שלא יומשך למטה, ולזה נק' קרח שהם בבחי' העדר השפעה, והנה בחי' הקרח הוא בחי' הפרסא שמפסיק בין אצ"י לבריאה שהוא בחי' המעלים והמסתיר שלא יומשך אא"ס למטה בבי"ע כמו שהוא באצ"י, לפי שאם הי' מאיר אא"ס בבחי' גילוי כמו שהוא בעולם האצ"י לא היו יכולים להיות העולמות בבחי' יש ודבר נפרד והי' העולמות בתכלית הביטול שלא היו נראים ליש כלל, וכדי שיהי' העולמות נראים ליש ודבר כדי שיהי' התגלות מלכותו ית' זה ע"י הפרסא שמפסיק בין אצ"י לבריאה, שהוא ענין מה שהמל' דאצ"י נעשה כתר וע"י לבריאה. והו' מ"ש ועל ראשי החיות רקיע כעין הקרח הנורא, והיינו שכדי שיהי' בחי' חיות הקדש שהם בחי' נבראים כו' אף שהם רוחני' ונקראו חיות הקדש אעפ"כ הם נבראים שהם בחי' יש כו', וכדי שיהי' מקור בחי' חיות הקדש זהו ועל ראשי החיות רקיע, שהרקיע הוא בחי' הראש ומקור לחיות הקדש. והו' ג"כ ענין מתיבתא דרקיע, שאפי' ג"ע שהוא בחי' תענוג עליון עד אין

קץ כו' הוא ג"כ ע"י רקיע שהוא בחי' קרח. אך התורה היא בחי' שלג, שאין השלג צמצום עצום כמו קרח, שהשלג אף שהוא ג"כ מן המים שנקרשו ונעשו שלג אעפ"כ במעט חום נפשר ונמס וחוזר למים, והיינו לפי שהשלג הוא בחי' צמצום שיהי' מקור בחי' חכ', כי התהוות החכ' מאצ"ס הוא ג"כ ע"י צמצום, אבל מ"מ אין זה צמצום גמור כמו הקרח שהוא בחי' מקור לעולמות בי"ע כו'. וזהו עוטה אור כשלמה, שהתורה אף שהיא בחי' לבוש, אעפ"כ מלובש בה אצ"ס ב"ה ממש כו', כי בחכ' מלובש אצ"ס ממש ואורייתא מח"ע נפקת כו'. וזהו לבושי' כתלג חיור, ששרש התורה היא מבחי' לבושי' כתלג חיור, שהוא מקור תחכ' שהוא בחי' י"ג ת"ד יגמה"ר, וזהו ענין י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן כו'. והנה כתיב ושער ראשו כעמר נקי, שער ראשו הוא למעלה מבחי' לבושי' כתלג חיור שהשערות הם יונקים מהמוחין, והגם שהיא המשכה מצומצמת מאד אעפ"כ היא יניקה מהמוחין, וכך הלכות שבתורה נק' שער ראשו, וכמ"ש סלסלה ותרוממך, שזהו ענין עיון התורה שמגיע למעלה בבחי' שער ראשו, פי' סלסלה להפריד ולסלסל השערות שלא יהיו מעורבין ומבולבלים וכמאדו"ל מגילה י"ח א', לא ידעו רבנן מאי סלסלה עד דשמעי' כו' דהוה מהפך במזיזי' כו' שהסלסול הוא בשערות להפרידם שלא יהי' עירוב ובלבול בין הלכה להלכה, וכמו שמצינו בכמה מקומות בתלמוד דקאמר ורמינהו וכו', ומשני ל"ק הא ר"מ כו', שמבררין ומלבנין כל הלכה לעצמה שלא תהא אחרת סותר אותה ומבלבלתה, והנה בבחי' סלסול הזה כתי' ותרוממך, שנפש האדם מתרוממת עי"ז לבחי' שער ראשו כעמר נקי, והוא מקור התורה, שהתורה היא רק בחי' לבוש עוטה אור כשלמה, משא"כ התרוממות זו היא למעלה מבחי' לבוש שהיא מגעת לעצמי' אצ"ס ב"ה ממש, וזהו ענין שהתורה נק' כבוד וכמ"ש כבוד חכמים ינחלו ואין כבוד אלא תורה, והיינו שהוא בחי' כבוד עילאה, כי יש שני בחי' כבוד, כ"ת וכ"ע, כ"ת הוא בחי' מל' שהיא בחי' ל"ב נ"ח, שהיא בחי' ל"ב פעמים אלקי' שבמע"ב, שהוא מקור לנבראים בע"ג, וכבוד מלך, היינו אף שנתהו הנבראים בבחי' יש אעפ"כ הם בטלים בתכלית הביטול, וכמ"ש וצבא השמים לך משתחוים, שזהו ענין כבוד מלך שהוא בחי' ביטול היש כו', אך כבוד עילאה הוא בחי' ל"ב נח"ע שמאיר בעולם האצ"י ששם הוא בחי' ביטול במציאות ממש שכולא קמי' כלא חשיב כו', וזהו שנא' והי' הדברים האלה על בחי' אחד ואהבת כו', והיינו לפי שבתורה מלובש בחי' אחד שהוא בחי' אין עוד, דהיינו בחי' גילוי אצ"ס ממש, ובזה יובן מ"ש וכל חפצים לא ישוו בה אפי' חפצי שמים, לפי שאורייתא מח"ע נפקת, והנה המצות הם מצות המלך שהמצות הם במל', צו את בני ישראל כו', בקיום מצות המלך דוקא, והנה מבחי' מל' ית' הוא חיות כל העולמות בע"ג במקום ובזמן, מלכותך מל' כ"ע וממשלתך בכל דור ודור, כל עולמים הוא בחי' מקום, דור ודור בחי' זמן, ואין בחי' מקום וזמן שייך אלא בבחי' מל' ית' מלך מלך וימלוך, אבל בא"ס ב"ה לא שייך בחי' זמן ומקום כלל, והנה עסק התורה נק' בצלמנו שהוא בבחי' למעלה מן הזמן, משא"כ המצות שהם בבחי' מל' נק' כדמותנו ושייך לשון זמן, לכן קיום המצות תלוי בזמן, וקרבנות תלויים בזמן ומקום בהמ"ק וכלים, כמ"ש

בתשובת הרשב"א. משא"כ עסק התורה אינו תלוי במהמ"ק וכהן ובגדי כהונה. ולכן כל העוסק כתורת עולה כאלו הקריב עולה. גם עכשיו. ולכן מצוה שאפשר לעשות ע"י אחרים אין מבטלין ת"ת בכדי לעשות המצוה. ואף שהתורה הוא פי' המצוה. מ"מ במחשבה ודבור עדיין היא בבחי' רוחני, אבל המצוה הם במעשה הגוף בפר"מ, ולכן כל חפצים לא ישוו בה. ואעפ"כ כ"ז הוא כשיכול לקיים המצוה ע"י אחרים. אבל מצוה שא"א לעשות ע"י אחרים מבטלין ת"ת בשביל המצוה. והיינו שאף שהמצוה הם למטה מהתורה מ"מ המצוה הם בחי' כלי לאור התורה, וכמ"ש כי נר מצוה ותורה אור. והנה האור א"א ליאחז כ"א בנה, וכך כדי שיומשך אור התורה למטה זהו ע"י בחי' מצוה שהם בחי' כלים מכלים שונים לאור התורה. לכן כל הלומד ואין עושה מוטב לו שיתהפך שלייתו על פניו, כי כל האומר אין לי אלא תורה אפי' תורה אין לו. וגם לפי ששרש המצוה הוא למעלה מהתורה, לפי שאורייתא מח"ע נפקת, אבל שרש המצוה הוא למעלה מבחי' חכ', דהיינו בבחי' רצה"ע שהוא בחי' כתר, ולזה תרי"ג מצוה דאורייתא וז' דרבנן הם תר"ך עמודי אור שהוא בחי' כתר, לכן המצוה שא"א לעשות ע"י אחרים מבטלין ת"ת בשביל המצוה. ובוה יובן ג"כ מה שתשובה שייך לתורה דוקא. דהנה תשובה הוא החזרת פכ"פ, והנה בתורה כתי' חכמת אדם תאיר פניו. ואיתא ברבות (בקהלת במקומו וע' במ"כ שכ"ה בפ' בראשית פכ"ז ובפ' חקת ובפסוק וסבותי קהלת ב' כ') חכמת אדם קאי על אדם העליון שעל הכסא שחכמת התורה הוא מאור פניו שנמשך הארת פנים למעלה באדם העליון. והנה בחי' הארת פנים זה נמשך למטה ג"כ, וכמ"ש יאר ה' פניו אליך, שבחי' הארת פנים הנ"ל נמשך למטה ג"כ. נמצא שע"י התורה נמשך בחי' החזרת פכ"פ. וזהו שהתורה נק' בחי' תשובה מלמעלה למטה. אך הנה מתחלה צריך שיהי' בחי' תשובה מלמטה למעלה שזהו ענין בחי' תפלה שהוא בחי' העלאה, והיינו שמתחלה צריך שיהי' לו רצון לאלקות, ואהבת את ה' אלקיך, כי רוח איתי רוח ואמשיך רוח. אך הנה כ"ז כשיש יבחי' תומצ, אבל אם מניח שכלו ומחשבתו ודבורו בעניני העולם, וכ"ש כשפגם באיזה חטא ועון ח"ו אזי הוא מורידו למטה מטה, ולזה הוא ענין יוכ"פ שהוא יום סליחה כו'. ולהבין זה י"ל מתחלה המדרש הנ"ל שנש"י נק' אחות לנו קטנה מה קטן זה כל מה שהוא עושה אין ממחין בידו כך כל מה שישראל מתלכלכין מעוונותיהם כל ימות השנה בא יוכ"פ ומכפר עליהם שנא' כי ביום הזה יכפר עליהם. והענין הוא דהנה כתי' החדש הזה לכם, ואיתא ברבות הנ"ל שמוזה לכם תזכו לכל בחי' לכם, וחשיב שם הרבה דברים שנא' בהם לכם, ימים טובים נתתי לכם שנא' מקרא קדש יהי' לכם, יום הכפורים לכם שנא' יום הכפורים הוא מקרא קדש יהי' לכם. והיינו לפי שישראל מונין ללבנה כו', והנה לבנה הוא בחי' מאור הקטן, וזהו שצדיקים נקראו ע"ש הלבנה יעקב הקטן מי יקום יעקב כי קטן הוא. ודוד הוא הקטן, שמואל הקטן, ופי' קטן היינו שמקטינים א"ע וכמ"ש לא מרובכם מכל העמים חשק ה' בכם כי אתם המעט מכל העמים, והיינו שממעטין את עצמן, ולזה הם מונין ללבנה שהוא בחי' מאור הקטן כו', ולכך נק' יעקב הקטן כו'. והענין הוא דהנה יעקב הוא

בחי' בריח התיכון המברית מן הקצה אל הקצה, והיינו שיש קצה השמים דלעילא שהוא בחי' ז' מדות עליונות, וקצה השמים דלתתא שהוא בחי' שמים וארץ גשמי, ויעקב הוא המברית מן קצה העליון עד קצה התחתון, והנה כיון שיש קצה וקצה, הוא בבחי' ומדריגת גבול, אבל עצמות אא"ס הוא בבחי' אתה הוי' לבדך, שהוא למעלה מבחי' אתה עשית את השמים, שהוא לבדו גם עתה כמו שהי' קודם שנתה"ע ממש, וע"כ יעקב הוא המברית מן הקצה אל הקצה ומשיג את בחי' אתה ה' לבדך שהוא למעלה מגדר בחי' ממכ"ע, לזה נק' קטן לפי שלגבי בחי' אתה ה' לבדך אין תופס מקום כלל בחי' זו, וזהו שנא' ביעקב קטנתי מכל החסדים ומכל האמת, והיינו לפי שחסד הוא בחי' נס שהוא למעלה מן הטבע הוא נמשך מבחי' מבחי' סוכ"ע שהוא בחי' ד"ע, ע' באגה"ק סי' ב', ובסידור ע"פ מזמור לתודה, ולזה על הנס צריך להביא קרבן תודה, והרואה מקום שנעשה לו נס צריך לברך, וע"כ לגבי בחי' זו הוא בחי' קטן שאינו תופס מקום כלל בחי' יעקב שמברית מן הקצה אל הקצה כו', וכך כללות נש"י נק' קטן לפי שמאיר אצלם בחי' ד"ע שהוא כמו שהוא קמי' עצמותו שכולא כלא חשיב ולגבי בחי' זו נקראו קטן, ומה קטן כל מה שהוא עושה אין ממחין על ידו, והענין הוא דהנה כתי' כי אל דעות הוי' ולא נתכנו עלילות, ולא כתי' ולו קרי, והיינו שעלילות הוא בחי' הנהגת עולמות וכמ"ש יודיע דרכיו למשה לבנ"י עלילותיה, ולו בוי"ו היינו שלו נתכנו עלילות שהוא מנהיג את העולמות לפי עלילות מצעדי גבר, ולא באלף, היינו שלא נתכנו עלילות שאין העלילות תופס מקום כלל, ושניהם אמת, כי בבחי' ד"ת הוא ולו נתכנו עלילות, שם הוא בחי' הנהגה ע"פ חסד ודין שיש שכר ועונש, אבל בבחי' ד"ע לא נתכנו עלילות שאין תופסים מקום כלל כל בחי' העלאות, וזהו שנש"י נק' קטן וכל מה שהקטן עושה אין ממחין ע"י, לפי שמה שנק' קטן היינו לגבי בחי' ד"ע, והנה בבחי' ד"ע שם לא נתכנו עלילות שאין תופס מקום כלל שם העונות, וכמ"ש לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל, וירא און ולא התבונן כו', לכך אין ממחין בידו, מה שאין כן איה"נ נק' גדול, בנה הגדול לפי שהם מקבלים על פי השתלשלות בחי' ד"ת ששם נתכנו עלילות לכך מתנהג עמהם על פי דין וגבורה כו', וכזה יובן מה ששייך זה ליוכ"פ, שאמר המדרש כך כל מה כו' בא יוכ"פ ומכפר עליהם, והיינו לפי שבחי' דעת ועליון זה הוא מאיר ביוכ"פ שאו נק' קטן, דהנה כתיב מי יקום יעקב כי קטן הוא, שמה שיעקב נק' קטן הוא מבחי' מי, ובחי' מי הוא בחי' יוכ"פ, דהנה מי יתן טהור מטמא לא אחד, שכדי שיתהפך מטמא לטהור לא אחד שזה נמשך מיחידו ש"ע, (ע' בד"ה את ה' האמרת בענין כי עמך הסליחה, שהסליחה מופקדת מר"ה עד יוהכ"פ למען תורא בבחי' יראה לבוא לבחי' תשובה, ונמצא כי מתחלת מר"ה ועיקר הסליחה הוא ביוהכ"פ ע"ש, ובחי' זו) הוא בחי' מי יתן, כי מי הוא בחי' מה שאינו מושג כלל כמו מי שא' הוי' העולם, מי ברא אלה כו', והנה בחי' מי הוא בחי' יוהכ"פ כי מי הוא נש"י, וע"כ ביוהכ"פ שהוא התגלות בחי' מי שהוא בחי' ד"ע לזה אז נקראי' קטן מי יקום יעקב כו', שע"י התגלות בחי' מי שהוא בחי'

ד"ע נק' קטן כו', ולכך יוכ"פ מכפר. וכמו שאנו רואים למטה שהתינוק אינו בר עונשים שאין לו דעת, וכך לגבי בחי' ד"ע נק' יעקב קטן כו'. וזהו שנא' ביוהכ"פ כי ביום הזה יכפר סתם, ולא נז' מי הוא המכפר, לפי שהכפרה נמשך ממקום גבוה יותר, דהיינו מבחי' ד"ע. וזהו מ"ש הבן יקיר לי אפרים אם ילד כו', שנק' בחי' ילד שהוא כמו בן ג' או ד' שנים כו', אין ממחין ע"י כלום, כי לגבי ד"ע נק' ילד כו'. והנה ע"י מה ממשיכים ביוהכ"פ שיהי' התגלות בחי' ד"ע והו' ע"י שנק' קטן ישראל מונין ללבנה שממעיטין עצמן שזהו כל ענין הוידוים שמתוודין ביוהכ"פ אשמנו, שמשפילין א"ע לפני הקב"ה. והנה כתי' תחטאני באזוב ואטהר, שאזוב הוא מטהר, ולזה ביצ"מ נא' ולקחתם אגודת אזוב, בפרה ולקח כו' ואזוב כו' והשליך אל תוך שריפת הפרה כו'. והיינו לפי שאזוב הוא בחי' ביטול ושפלות, וע"י ביטול שמשפילין עצמן כקטן עי"ז נמשך התגלות בחי' ד"ע שלגבי בחי' זו הם באמת כקטן שאין מוחין בידו לפי שאין תופס מקום כלל העון כו', ונמשך בחי' ד"ע בד"ת, ולכך אעפ"י שחוטאין אין מעלין להם כלום. וזהו יוהכ"פ הוא כו' לכם דוקא, וזה נמשך מהחדש הזה לכם, לפי שישראל מונין ללבנה שהם בחי' ביטול ושפלות, כי אתם המעט כו', ומחמת זה נמשך שיהי' בחי' אך בעשור כו' יוכ"פ כו' יהי' לכם. וזהו כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם כו' לפי שאז מאיר בחי' ד"ע כו' אשר לגבי בחי' זו נק' יעקב קטן ילד שעשועים, ולכן אינו מעלין עליו כלום שנמשך מבחי' ד"ע בד"ת שיומתקו הגבורות דגבורה שבד"ת. וע"י מה * ממשיכים בחי' זו זהו ע"י החדש הזה לכם, מה שישראל מוני' ללבנה מאור הקטן, כי אתם המעט שמקטינים א"ע בחי' אזוב ביטול ושפלות כו', עי"ז נמשך שזוכין לבחי' אך בעשור לחדש השביעי יוהכ"פ הוא כו' שיהי' בבחי' לכם דוקא יהי' לך לבידך ואין כו' וכמ"ש מקרא קדש יהי' לכם.

מן התירוץ עד הבעת"ש הוא בגליון בפ"ע.

התירוץ על קושי' השני' שבמה נגרע כח הצדיקי' צ"ל כך, שהצדיקים שלהיות שלא נתרחקו כלל לכן עבודתם הוא להמשיך אלקות בבי"ע ע"י תועוגמ"ה, וכמו"כ בבי"ע דאצי' כו', אבל הבעת"ש להיות שנתרחק ועבירה מכבה מצוה לכן בהכרח שיגיע לבחי' הצור הוא בחי' מקור המוציא האש כו', והיינו ע"י בחילא יתיר בחי' בכל מאדך, וכענין ראב"ד כו', עי"ז מגיע לבחי' הצור הוא בחי' מקומו, שהוא מקומו של עולם. וזהו ע"י בחי' האהבה ברשפי אש כמעלת הזהב, בחי' גבורות תגבורת הרצוא והתשוקה לצאת מהכלי לגמרי

(*) בכ"י תיבת מה אינו.

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני הוי' תטהרו. וצריך להבין כפל הלשון, ומהו ענין לטהר ותטהרו. הנה צ"ל שורש ענין התשובה, שאמרו"ל במקום שבע"ת עומדים אין צ"ג יכולים לעמוד, ולכא' יפלא הלא צ"ג עובדים תמיד את ה' באהבה ויראה ומקיימים תומ"צ כל ימיהם, ולמה בע"ת גדולים מהם. אך הנה התירוץ ע"ז הוא כי בע"ת משכין ל' בחילא יתיר, כי צדיקים הולכים תמיד מדרגא לדרגא, אבל בע"ת שע"י שנתרחקו מאלקות צ"ל תשובתם בחילא יתיר, שזהו יתרון המעלה. אך מ"מ עדיין אינו מוכן, שהגם שתשובתם היא בחילא יתיר עכ"ז מפני מה הם גדולים במעלה מן הצדיקים שלא חטאו כלל. שהרי טעם שצ"ל תשובתם בחילא יתיר זהו מחמת שנתרחקו כנ"ל, ובמה נגרע כח הצדיקים שלא נתרחקו כלל עד שאינם יכולים לעמוד במקום הבע"ת. אך הנה צ"ל מהו ענין תשובה, דהנה ענין תשובה להשיב הנפש למקורה ושרשה למקום אשר נלקחה משם, כי שרש הנשמה נלקחה ממקום גבוה כמ"ש בזהר ויפח באפיו נשמת חיים ומאן דנפח מתוכו נפח, פי' מתוכו ומפנימיותו. כמו עד"מ אדם שמנפח הוא מוציא ההבל מפנימיות הלב, שפנימיות החיות של האדם מוציא בשפתיו בכח שהוא מהבל הלב, אלא שאח"כ נעשה ההבל בחי' נפרד לעצמו, וכמו"כ שרש הנשמה נלקחה מפנימיות הארת אוא"ס, ואח"כ נשתלשלו וירדו במדרגה אחר מדרגה עד שנעשו בחי' יש ודבר נפרד ע"י התלבשותה בגוף ונה"ב. וזהו בחי' תשובה להשיב הנפש למקורה ושרשה אל עצמות אוא"ס כו'.

ב) והנה להבין זה צ"ל מקודם בחי' ומדרגת הצדיקים. הנה כתיב כל הנק' בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. הנה יש ריבוי רבבות עולמות וכנודע ממארו"ל ע"פ ילכו מחיל אל חיל כו' אך כללות העולמות נכללים בג' עולמות אלו והם כנגד ג' בחי', מח' דיבור ומעשה. והנה באדם שנעשה בצלם ובדמות יש בו ג"כ ג' בחי' אלו מחדומ"ע, כי בריאה היא בחי' מחשבה, כי אותיות המח' הוא יש מאין, כמו"כ הבריאה היא בחי' יש מאין. כי אצ"י נק' אין לגבי בריאה, ויצ"י נק' בחי' דיבור שהוא בחי' העלם וגילוי שהוא יש מיש, כי מה שהוא מחשב הוא מדבר ואין כאן שום התחדשות, רק שבמחשבה הוא בהעלם ובדיבור הוא בא מהעלם אל הגילוי. וזהו יוצר אור ובורא חשך, כי יצירה נק' אור שהוא גילוי ההעלם עלמין

כענין ראב"ד, ולהיות כי ע"י תשו"ע זו מגיע לבחי' צור לכן במקום שבעת"ש עומדים אין צדיקי' גמורי' יכולים לעמוד, פי' בהיותו במדרגת צדיק היינו בקיום התורה והמצות, כי צדיק הוא ע"ש צדקה, וצדקה היא כללות כל המצות כו'. אמנם הנה נת' במ"א שענין התשובה היא אינה על חטא ועון דוקא כ"א להשיב נפשו לאלקות, וכענין כל ימיו בתשובה, ואין יום א' דומה לחבירו, שכאשר שב יום א' בכל לבו ובכל נפשו, מ"מ צריך לשוב ביום שני ג"כ, רק שזהו מדרגה היותר גבוה כו', כידוע ממ"ש במ"א. ובה יוכלל ג"כ מה שמש"ח אתא לאתבא צדיקא בתשובתא, הנה גם הצדיקי' יבואו לעמוד במקום הבעת"ש.

דאתגליין, ובריאה נק' חשך שהוא ההעלם בחי' מח' עלמין סתימין דלא אתגליין. ועולם העשי' כנגדה באדם היא בחי' המעשה. וכדי שיהי' ג' עולמות אלו ביי"ע עז"ג כל הנק' בשמי ולכבודי, ואין כבוד אלא תורה, שע"י התורה הוא התחברות אא"ס בג' עולמות ביי"ע. כי הנה כתי' כי הוי' אלקיך אש אוכלת הוא, וצ"ל למה מדמין אותו לאש. כי הנה יש ד' יסודות ארמ"ע, והנה אנו רואים טבע האש חלוק מכל היסודות, כי טבע המים לירד למטה אבל טבע האש לעלות למעלה, וגם בעצם אין לו התחברות עם היסודות, כ"א ע"י דבר שנאחז בהם האש. ובוה יובן מה שנדמה הקב"ה בכתוב לאש, כי הנה כתיב אין ערוך אליו, שכל העולמות אין ערך לגבי הקב"ה כלל וכלל, שכל העולמות הם נבראים ובע"ג, והוא בלתי בע"ג, ואין ערך בע"ג לבלתי בע"ג. כי בבחי' גבול ומספר שייך ערך, כמו למשל א' לגבי אלפים ורבוא רבבות הרי יש עכ"פ ערך, הגם שזה אחד וזה רבוא רבבות מ"מ הרי הם בבחי' גבול ומספר ויש ערך ביניהם. אבל לגבי הקב"ה אין ערך אליו, כי הוא בלתי בע"ג, ולפניו שוין א' ורבוא רבבות, כי זה בחי' גבול והוא בחי' בלתי בע"ג. ולכן אמרו בזהר על ע"מ שורש ומקור כל התהוות העולמות לאו אורחא דמלכא לאשתעי במילין דהדיוטא, כי שורש ומקור כל התהוות העולמות נקראי' מילין דהדיוטא לגבי אא"ס. כי כל שורש התהוות הוא רק מבחי' זיו והארה בעלמא שאינו נוגע כלל כמ"ש במ"א, ולכן אין ערך לגבי הקב"ה. וע"כ לא נמצא משל אחר לדמות אותו לבריותיו ית' שבדא אלא לבחי' אש, והיינו שכמו האש אין לו התחברות עם הד' יסודות, כמו"כ אין לאא"ס ערך עם העולמות כלל. וכדי שלא יסתלק למעלה ויהיו העולמות בטלים וכמ"ש בחי' וכד אנת תסתלק מנייהו כו', ולכן צריכים לעשות כלים שיומשך בהם המשכת אא"ס, והי' ג"כ כמשל האש שאע"פ שטבעו לעלות למעלה מ"מ אם יש כלי במה להיות נאחז בו האש כמו בפתילה או עצים מתאחז האש, כך ע"י הכלי' שאנו עושים עי"ז נמשך ומתאחז בחי' אא"ס ב"ה כו'. אך בתחלת הבריאה הי' זה מעצמו מחמת כי חפץ חסד הוא, אבל עתה באתדל"ת תליא מילתא, והי' כל הנק' בשמי ולכבודי בראתיו אין כבוד אלא תורה, שע"י התורה בכלל נמשך המשכת אא"ס בג' עולמות ביי"ע. ובד"פ הם ג' מדריגות, תורה ועבודה וגמ"ח, והוא כנגד ביי"ע, מחשבה דבור ומעשה. עבודה היא בחי' עבודת הקרבנות, היא בחי' מח', כי הרי מחשבה פוסל הקרבן, כמו מחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו, וגם עבודת כהן הי' בחשאי וברעו"ד. והנה גם עכשיו תפלה כנגד קרבנות, ועיקר התפלה היא מחשבה, כי תפלה בלא כוונה כגוף בלא נשמה, והגם שצ"ל בדבור, זהו רק כדי לעורר הכוונה, ע' בד"ה ואהבת (למ"ד) בסופו, וגם בק"ש אם כיון לבו יצא כי העיקר הוא הכוונה למס"נ באחד כו', ולהתבונן איך דאנת הוא חד ולא בחושבן כו'. ותורה הוא בחי' דיבור כמ"ש וידבר ה' אל משה לאמר, ויאמר הוי' כו'. וגמ"ח הוא בחי' מעשה המצות, והנה ע"י העבודה ותורה וגמ"ח ממשיכים אא"ס בג' עולמות. ע"י עבודה ממשיכי' אא"ס בבריאה, וע"י תורה ביצי', וע"י מעשה המצות בעשי', והנה לפי"ז תפלה גדול מבחי' תורה, שתפלה היא בחי' מחשבה, ותורה היא רק בחי' דיבור, וא"כ אינו מובן שהרי לפעמים

מצינו שהתלמוד גדול שעיון תפלה הוא בכלל גמ"ח כדפי' רש"י בפי' מפנין, ות"ת היא כנגד כולם. אך באמת שניהם אמת כי לפי שהתורה היא ממקום גבוה יותר א"א להתלבש אלא בבחי' דבור, כי כל מה שהוא יותר נעלה יכול להשפיל ולירד למטה יותר מאד, וכענין מ"ש במ"א בענין רא'י ושמיעה כו'. ומ"מ אין המשל דומה לנמשל שהרי רא'י אינו תופס הרוחני כו' ובתורה יש שניהם מחשבה ודבור. כי גם בתורה צריך להיות בחי' מחשבה בחי' עיון התורה וגם דיבור התורה כו' ומעשה המצות.

ג) אך הנה כתיב כי הוי' אלקיך אש אוכלת הוא שאין האור נאחז כ"א במקום שהאש מכלה אותו כמו פתילה ועצים שהאש שורף ומכלה אותם, כך צ"ל הג' בחי' אלו בבחי' ביטול. כי הנה בכלל הג' מדריגות הנ"ל הם ג' מיני כלים, פנימי' אמצעי' חיצוני', שהם חב"ד חג"ת נה"י. והנה בחב"ד שורה אוא"ס יותר מבחג"ת נה"י, לפי שהם בבחי' ביטול יותר. וכמו שאנו רואים שבאדם יש ג"כ התחלקות ג' מדריגות אלו שהם ראש וגוף ורגל. והנה הראש הוא קטן מכולם, ועכ"ז עיקר חיות של האדם הוא הראש, ובראש שורים כל הכחות הנעלים כמו כח השכל וכח הרא'י וכח השמיעה וכל החושים הדקים, כמו הריח, וחיך אוכל יטעם. והגוף הוא יותר גדול מן הראש, ולכן החיות בו פחות יותר מבראש, הגם שבגוף הוא הלב, מ"מ אין דומה בחי' הלב לגבי הראש. והרגל הוא גדול אפי' מהגוף לכך החיות נתצמצם בהם יותר, שאין בהם רק כח ההילוך, לפי שכל שהכלי קטן יותר שורה שם יותר אור הנפש לפי שהוא בבחי' ביטול יותר, דע' בביאור ע"פ אם בחוקתי (כו'). וככל המשל הזה יובן למעלה שבחב"ד שורה אוא"ס כמ"ש הוי' בחכ', ואין אוא"ס שורה אלא בחכ' לפי שחכ' הוא בחי' כח מ"ה בחי' ביטול בחי' אחד האמת כמ"ש בסש"ב פל"ה בהג"ה, ולכן שורה שם אוא"ס. ובחג"ת אין שם כ"כ הביטול, ע' בת"א ד"ה ויאבק איש עמו, לכן אין שם השראת אוא"ס כ"כ כמו בחב"ד. ובכלל זהו ההפרש בין איהו וחיהי חד לבחי' איהו וגרמוהי חד, איהו וחיהי הוא בחי' חכ', איהו וגרמוהי הוא בחי' מדות. ולכן צ"ל הג' מדריגות הנ"ל, עבודה ותורה וגמ"ח בבחי' ביטול שע"ז אנו ממשכים אוא"ס ב"ה בג' עולמות ב"ע. והכח הזה ניתן לנש"י, וזהו שאנו מברכין ברכת השחר, בא"י אמ"ה, שמתחלה צריך להיות נמשך לנש"י ואח"כ מלך העולם, שאח"כ יוכל להיות מלך העולם, שיומשך הביטול בעולמות, וע"י מה ע"י הוי' אלקינו, כמ"ש אלקי אברהם, שהי' אברהם בחי' מרכבה וביטול לאלקות, לכך נק' אלקי אברהם. וכמו"כ בכלליות נש"י ע"י הביטול נק' אלקי ישראל כמארו"ל במד"ר יתרו פכ"ט אלקה אני לכל באי עולם אבל לא יחדתי שמי אלא עליכם, וכן לעתיד נא' ומאסיפכם אלקי ישראל וכמ"ש מזה בד"ה אני לדודי (ל). וזהו הוי' אלקינו, שע"י בחי' ביטול לאא"ס שיש בנש"י, ע"ז נמשך לנש"י בתחלה ואח"כ נמשך להיות מלך העולם, שע"י בחי' ביטול לאא"ס שיש בנש"י נמשך אח"כ להיות המשכות אלקות בעולמות, וכמ"ש

בסוף העמוד בהגליון למטה כתוב: צ"ע ממארו"ל לב טוב וכן להיפך שאמר ריב"ז רחמ"ה אני את דברי ר"א בן ערך מדבריכם.

באברהם ויקרא בשם ה' אל עולם, שהודיע אלקותו ית' בעולם, ועי"ז המשיך תוס' אורות למעלה, וכן ע"י בחי' ביטול דנש"י בכל הג' מדרגות, היינו להתפלל בבחי' ביטול ועי"ז ממשיך בבריאה, ועי"י תורה שלומד בבחי' ביטול ממשיך ביצי', ועי"י מעשה המצות שעושה בבחי' ביטול ממשיך בעשי', כי אם לא הי' בחי' ביטול לא הי' ממשיך כלום, כמו האש שאין שורה אלא בדבר שמכלה אותו, אבל בדבר שאין מכלה אותו אין האור נאחז בו יפה, כמו שמצינו פתילה שהאור מסכסכת בו, וכמו"כ יובן שאם יש גאווה אין אא"ס שורה שם כי אין אני והוא יכולים לדור, והי"ז כמשל הפתילה שהאור מסכסכת בה, ובכל הג' מדרגות יש בחי' גאווה, לא מבעי במוחין ומדות שיש בהם גאווה, כ"א אפי' בבחי' רגל יש ג"כ גאווה, וכמ"ש אל תבאני רגל גאווה, ולכן צריך לזהר מזה מאד כו', ועפי"ז יובן מ"ש והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את הוי' אלקיך, ואין צרור פחות משלשה, והיינו תורה ועבודה וגמ"ח, ועי"י צרור הזה מתעלה הנשמה למקורה ושרשה להיות בבחי' את הוי' אלקיך ממש.

ד) והנה כמו שיש בקדושה אש הוי' כמו"כ בלעז"י יש אש תאוות זרות וגם כלים דקליפה שהאש נאחז בהם, מחשבה דבור ומעשה דקליפה כמ"ש ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע כו', והנה לזה צריך תשובה כמשארז"ל על ראב"ד געה בבכי עד שיצתה נשמתו בכה רבי וא' יש קונה עולמו בכמה שנים ויש קונה עולמו בשעה א', וצ"ל דהתינת מה שמוחלן לו עוונותיו מפני שעשה תשובה, אך הנה עי"י תורה ומצות ממשיכים אוא"ס בכלים והוא לא המשיך, כי אין לו תומ"צ, ואיך הגיע למדרגת רבי, שהרי אמר שקנה עולמו בשעה א', משמע כמו הוא בכמה שנים, אך הנה במשה כתי' כשהי' צריך להמשיך י"ג מדה"ר, כתי' ויאמר ה' הנה מקום אתי ושמתיך בנקרת הצור, וצ"ל הלא צור הוא מקור הגבורות שהרי ממנו מוצאים אש שהוא אבן הנק' בל"א קרעמין, וי"ג מדה"ר הם מקור החסדים שהוא נושא עון ועובר על פשע, ולמה היו צריכים לבחי' צור שהוא מקור הגבורות, אך הנה יש עוד פי' בצור ל' חוזק מלשון גבור כארי שהיא תגבורת החיות, וגם זאת אמת שהוא בחי' דין, וכשנופל למטה נעשה חי' הטורף חדורס, אך בשרשו הוא תגבורת החיות, וכמו שמצינו שהשבטים נמשלים לבהמות וחיות גור ארי' יהודה, יששכר חמור גרם, בנימין זאב יטרף, והחילוק שבין בהמות לחיות הוא בזה שהבהמה יש לה כח רב לעשות מלאכה כמו שור לעול וחמור למשא, אבל מ"מ הילוכו הוא בעצלות, שאין לו זריזות כ"כ, אבל חי' הילוכה במהירות וזריזות מפני שיש בה תגבורת החיות מפני שהחי' הוא מבחי' גבורות, ושרש הבהמה הוא בחי' חסדים, ולכן נק' שם חי' ע"ש תגבורת החיות, ולכן מי שיש בו ריבוי דם הוא בחיות יותר, כמ"ש בדוד והוא אדמוני ויפה עינים, ולכן הי' גבור גדול ומלך, לפי שהדם הוא בחי' גבורה יסוד האש, ועוד יש ראי' שהרי דברים היוצאים מן הלב נכנסים ללב, שאם אמר דבר זה גופא בקרירות לא הי' נכנס ללב השומע, אבל אם אומר זה בהתפעלות ברשפי אש נכנס בתוך לב השומע, וכן אנו רואים שבדבור ניתוסף לו שכל מה שלא הי' במוח החכ', כי יסוד המים הוא במוח,

אבל הדבור יוצא מהבל הלב שהוא בחי' אש, ולכך ניתוסף לו שכל חדש, וכענין ומתלמידי יותר מכולם. ועוד יש ראי' מגשמים שהם בחי' חסדים ועכ"ז נקראים גבורות גשמים מפני שיורדין בגבורה, ומחמת זה מתחלקין לטפין טפין, שאם לא הי' ההתחלקות הי' למבול לשטוף את העולם. ונמצא שהגבורה הוא בחי' חסדים, שהוא מחלק ועושה טפין טפין כו'. וכמ"ש וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק, ארבה בגימ' יצחק שהוא בחי' גבורות. נמצא שע"י הגבורות יש ג' בחי' זריזות, ודברים היוצאים מהלב נכנסים ללב, והתחלקות וריבוי, אך למטה נהווה ממנה גבורות קשות על ההיפוך, כמו שאנו רואים שהכעס הוא מריבוי הדם, שכל מי שיש לו ריבוי דם הוא יותר מתכעס על ההיפוך על מי שעובר רצונו וכך למעלה בחיות שנק' חיות ע"ש תגבורת החיות מהארץ אא"ס אשר בהם, מתהוה מזה אח"כ כעס על מי שעובר רצון העליון. וכנודע מענין מזיעתם של חיות הקדש נהר דינור יוצא כו', שהוא בחי' הכעס על ההיפך כו'. וזהו כי ב"ה הוי' צור עולמים, ביר"ד נברא עוה"ב ובה' נברא עוה"ז, כמו למשל באדם שיש ה' מוצאות הפה נהווה מזה כמה צירופי אותיות, כך למעלה מעשרה מאמרות אלו נהווה כמה צירופים עד אין שיעור, ושרשם הוא בחי' היר"ד שבו נברא העוה"ב, והה' שבו נברא העולם הזה, ושרש ההתחלקות הוא מבחי' גבורה היינו בחי' גבורה דע"י בוצד"ק. וזהו כי ב"ה הוי' צור עולמים, ופי' בפרד"ס שער י"ט פ"ד כי ב"ה היינו חכמה, הוי' הוא הכתר, צור עולמים הוא ב' עולמי', בינה ומל' שהם עוה"ב ועוה"ז, וכ"כ במק"מ ר"פ וארא, וזהו שפי' צור זהו גבורה דעתיק שמלוכש בח"ס ובו צור העולמים, ונמצא כי שורש כל עולמים הוא מבחי' צור ל' גבורה וחזק, תגבורת החיות בחי' בוצד"ק, ג' דע"י, ומבחי' צור זה הוא ג"כ מקור בחי' האש דבחי' כי הוי' אלקיך אש אוכלה הוא, והנה עבודת הצדיקים הוא שממשיכים בחי' ה' אלקיך אש אוכלה ע"י העבודה בג' בחי' עבודה ותורה וגמ"ח כנ"ל, אבל כשפגם ח"ו הנה אמרו"ל עבירה מכבה מצוה שמכבים את האש, הגם שאין שייך למעלה שמכבים את הוי' אלקיך אש אוכלה הוא ח"ו, מ"מ מכבים את בחי' הוי' המאיר בנפש כו', ולזה צריך תשובה להמשיך ממקור בחי' האש היינו מבחי' צור.

ה) וזהו כשרצה להמשיך מבחי' יגמה"ר אמר הנה מקום אתי ושמתיך בנקרת הצור, שהי' צריך להמשיך מבחי' המקור הנה מקום אתי, מקום הוא סדר השתלשלות שהוא צמצום מקום פנוי וחלל ריקן, אבל מקום אתי היינו איך שהמקום בטל אליו שהוא מקומו ש"ע ואין העולם מקומו, ושמתיך בנקרת הצור, שהוא מקור הגבורות, להיות השתלשלות העולמות, וזהו והי' בעבור כבודי, אין כבוד אלא תורה, ובעבור כבודי שעוברים על התורה, מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, ושמתיך בנקרת הצור שצריך להמשיך מבחי' הצור שהוא מקור של כל העולמות, וע"י מה יגיעו לזה ע"י בחי' תשובה, כי יש ב' מיני אהבה, אהבה הנמשכת כמים, וזהו אהבה של צדיקים, ויש עוד אהבה כרשפי אש שהוא בתגבורת יותר ובחילא יתיר, וזהו בחי' בע"ת, ועי"ז מגיעים לבחי' צור, וזהו והי' בעבור כבודי, שצריך להעביר על כבודו למשוך מלמעלה מבחי' כבוד, כמ"ש ברוך כבוד הוי' ממקומו.

כי כבודו הוא מבחי' הוי', אבל למעלה מבחי' כבוד זה הוא בחי' מקומו, שהוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו, וזהו בחי' בע"ת, זהו בחי' צור. וע"כ בע"ת גדולים מצדיקים מפני שהם ממשיכים ממקום גבוה יותר מבחי' מקור ושרש העולמות, לפני הוי' תטהרו למעלה מבחי' שם הוי', וזהו כפל הלשון לטהר תטהרו, כי פי' תטהרו היינו מכח עצמו ע"י אה"ר ברשפי אש כו', אך זה הכח גופא הוא מלמעלה, וכמ"ש השיבנו הוי' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם, שכדי להיות בחי' ונשובה צריך להיות מקודם השיבנו, אתדל"ע. וזהו חדש ימינו כקדם, כי יש ימות עולם שהוא מקור לעולמות, אבל בחי' כקדם הוא מבחי' ימי קדם שהוא למעלה מימות עולם, אך הנה אנו רואים שהשבטים נמשלים להחיות וחיות כי באמת צריך להיות שניהם, כי נתאזה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים דוקא, ובע"ת הוא העלאת למעלה, לכך צריך להיות בחי' צדיקים שממשיכים בחי' אוא"ס למטה כנ"ל.

בס"ד, ש"פ האזינו, ל"א.

השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם. וצ"ל שרש ענין התשובה שאמרז"ל במקום שבע"ת עומדים אין צ"ג יכולים לעמוד, ולכא"י יפלא הלא צ"ג עובדים תמיד את ה' באהבה ויראה ומקיימים תומ"צ כל ימיהם ולמה בע"ת גדולים מהם. אך הנה התירוץ ע"ז הוא כי בע"ת משכין לי' בחילא יתיר, כי צדיקים הולכים תמיד מדרגא לדרגא אבל בע"ת שע"י שנתרחק מאלקות צ"ל תשובתם בחילא יתיר שזהו יתרון המעלה, אך מ"מ עדיין אינו מבין שהגם שתשובתם היא בחילא יתיר עכ"ז מפני מה הם גדולים במעלה מן הצדיקים שלא חטאו כלל, שהרי טעם שצ"ל תשובתם בחילא יתיר זהו מחמת שנתרחקו כנ"ל, ובמה נגרע כח הצדיקים שלא נתרחקו כלל עד שאינם יכולים לעמוד במקום הבע"ת. אך הנה צ"ל מהו ענין תשובה, דהנה ענין תשובה להשיב הנפש למקורה ושרשה למקום אשר נלקחה משם, כי שרש הנשמה נלקחה מבחי' גבה מאד נעלה כמ"ש בזהר ע"פ ויפח באפיו נשמת חיים מאן דנפח מתוכו נפת, פי' מתוכו ומפנימיותו, כמו עד"מ אדם שמנפח הוא מוציא ההבל מפנימיות הלב שפנימיות החיות של האדם מוציא בשפתיו בנפחו בכח מהבל הלב, אלא שאח"כ נעשה ההבל בחי' נפרד לעצמו, וכמ"כ שרש הנשמה נלקחה מפנימיות הארת אא"ס ואח"כ נשתלשלו וירדו במדרגה אחר מדרגה עד שנעשו בחי' יש ודבר נפרד ע"י התלבשותה בגוף ונה"ב. וזהו בחי' תשובה להשיב הנפש למקורה ושרשה אל עצמות אא"ס כו'.

(ב) והנה להבין זה צ"ל מקודם בחי' ומדרגת הצדיקים, הנה כתי' כל הנק' בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, והגם כי נודע שיש ריבוי

רבבות עולמות וכנודע ממארו"ל ע"פ ילכו מחיל אל חיל כו', אך כללות העולמות נכללים בג' עולמות אלו והם כנגד ג' בחי' מח' ודבור ומעשה. והנה באדם שנעשה בצלם ודמות יש בו ג"כ כל ג' בחי' אלו מחדום"ע כי בריאה היא בחי' מחשבה כי אותיות המח' הוא יש מאין כמו"כ הבריאה היא בחי' יש מאין כי אצי' נק' אין לגבי בריאה, ויצי' נק' בחי' דבור שהוא בחי' העלם וגילוי שהוא יש מיש כי מה שהוא מחשב הוא מדבר ואין כאן שום התחדשות רק שבמחשבה הוא בהעלם ובדבור הוא בא מהעלם אל הגילוי, וזהו יוצר אור ובורא חשך כי יצירה נק' אור שהוא גילוי ההעלם עלמין דאתגליין ובריאה נק' חשך שהוא ההעלם בחי' מח' עלמין סתימין דלא אתגליין, ועולם העשי' כנגדה באדם היא בחי' המעשה. וכדי שיהי' ג' עולמות אלו בי"ע עז"נ כל הנק' בשמי ולכבודי, ואין כבוד אלא תורה שע"י התורה היא התחברות אא"ס בג' עולמות בי"ע. כי הנה כתיב כי הוי' אלקיך אש אוכלה הוא. וצ"ל למה מדמין אותו לאש, כי הנה יש ד' יסודות ארמ"ע, והנה אנו רואים טבע האש חלוק מכל היסודות כי טבע המים לירד למטה, אבל טבע האש לעלות למעלה וגם בעצם אין לו התחברות עם היסודות כ"א ע"י דבר שנאחז בהם האש. ובוז יובן מה שנדמה הקב"ה בכתוב לאש, כי הנה כתיב אין ערוך אליך, שכל העולמות אין ערך לגבי הקב"ה כלל וכלל, שכל העולמות הם נבראים ובע"ג והוא בלתי בע"ג ואין ערך בע"ג לבלתי בע"ג כי בבחי' גבול ומספר שייך ערך כמו למשל א' לגבי אלפים ורבוא רבבות הרי יש עכ"פ ערך הגם שזהו חלק אחד מרבוא רבבות והיינו לפי שהם בבחי' גבול ומספר לכן יש ערך ביניהם, אבל לגבי הקב"ה אין ערך אליו כי הוא בלתי בע"ג ולפניו שוין א' ורבוא רבבות כי זה בחי' גבול והוא בחי' בלתי בע"ג. ולכן אמרו בזהר על ע"מ שורש ומקור כל התהוות העולמות לא אורחא דמלכא לאשתעי במלין דהדיוטא. כי שורש ומקור כל התהוות העולמות נקראי' מילין דהדיוטא לגבי אא"ס כי כל שרש התהוות הוא רק מבחי' זיו והארה בעלמא שאינו נוגע כלל כמ"ש במ"א. ולכן אין ערוך לגבי הקב"ה, וע"כ לא נמצא משל אחר לדמות אותו לבריותיו ית' שברא אלא לבחי' אש, והיינו שכמו האש אין לו התחברות עם הד' יסודות כמו"כ אין לאא"ס ערך עם העולמות כלל, וכדי שלא יסתלק למעלה ויהיו העולמות בטלים וכמ"ש בת"ז וכד אנת תסתלק מנייהו כו', ולכן צריכים לעשות כלים שיומשך בהם המשכת אוא"ס וה"ז ג"כ כמשל האש שאע"פ שטבעו לעלות למעלה מ"מ אם יש כלי במה להיות נאחז בו האש כמו בפתילה או עצים מתאחז האש, כך ע"י הכלים שאנו עושים עי"ז נמשך ומתאחז בחי' אוא"ס ב"ה כו'. אך בתחלת הבריאה הי' זה מעצמו מחמת כי חפץ חסד הוא, אבל עתה באתעדל"ת תליא מילתא, וזהו כל הנק' בשמי ולכבודי בראתיו אין כבוד אלא תורה, שע"י התורה בכלל נמשך המשכת אוא"ס בג' עולמות בי"ע, ובדרך פרט הם ג' מדריגות תורה ועבודה וגמ"ח, והוא כנגד בי"ע, מחשבה דבור ומעשה. עבודה הוא בחי' עבודת הקרבנות היא בחי' מח' כי הרי מחשבה פוסל הקרבן, כמו מחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו, וגם עבודת כהן הי' בחשאי וברעו"ד. והנה גם עכשיו תפלה כנגד קרבנות, ועיקר התפלה

היא מחשבה כי תפלה בלא כוונה כגוף בלא נשמה, והגם שצ"ל בדבור זה רק כדי לעורר הכוונה, ע' בד"ה ואהבת (למ"ד) בסופו, וגם בק"ש אם כיון לבו יצא כי העיקר הוא הכוונה למס"נ באחד כו', ולהתכוון איך דאנת הוא חד ולא בחושבן כו'. ותורה הוא בחי' דבור כמ"ש וידבר ה' אל משה לאמר, ויאמר הוי' כו'. וגמ"ח הוא בחי' מעשה המצות. והנה ע"י העבודה ותורה וגמ"ח ממשיכים אא"ס בג' עולמות, ע"י עבודה ממשיכי' אא"ס ב"ה בבריאה וע"י תורה ביצירה וע"י מעשה המצות בעשי'. והנה לפ"ז תפלה גדול מבחי' תורה שתפלה היא בחי' מחשבה ותורה היא רק בחי' דבור וא"כ אינו מובן שהרי לפעמים מצינו שהתלמוד גדול שעיון תפלה הוא בכלל גמ"ח כדפי' רש"י בפ' מפנין, ות"ת היא כנגד כולם. אך באמת שניהם אמת, כי לפי שהתורה היא ממקום גבוה יותר לכן נשפלה להתלבש גם בבחי' דבור, כי כל מה שהוא יותר נעלה יכול להשפיל ולירד למטה יותר מאד, וכענין מ"ש במ"א בענין ראי' ושמיעה כו'. ומ"מ אין המשל דומה לנמשל שהרי ראי' אינו תופס הרוחני כו', ובתורה יש שניהם מחשבה ודבור כי גם בתורה צריך להיות בחי' מח' בחי' עיון התורה, וגם דבור התורה כו'. ומעשה המצות ע"י נמשך המשכת אא"ס ב"ה בעשי' וכמשנ"ת בד"ה אך בעשור שמצות הם מצות המלך ונדע שמל' מקנא בעשי'. ולהיות כי שרש ומקור המצות הם בגלגלתא בחי' רצון העליון לכן יכולים להיות נשפל שיומשך ע"י המשכת אא"ס גם בעשי' כו'.

ג) אך הנה כתיב כי הוי' אלקיך אש אוכלה הוא שאין האור נאחו כ"א במקום שהאש מכלה אותו כמו פתילה ועצים שהאש שורף ומכלה אותם, כך צ"ל הג' בחי' אלו בבחי' ביטול. כי הנה בכלל הג' מדריגות תנ"ל הם ג' מיני כלים פנימי' אמצעי' חיצוני' שהם חב"ד חג"ת נה"י. והנה בחב"ד שורה אא"ס יותר מבחג"ת נה"י לפי שהם בבחי' ביטול יותר, וכמו שאנו רואים שבאדם יש ג"כ התחלקות ג' מדריגות אלו שהם ראש וגוף ורגל, והנה הראש הוא קטן מכולם ועכ"ז עיקר חיות של האדם הוא הראש, ובראש שורים כל הכחות הגעלים כמו כח השכל וכח הראי' וכח השמיעה וכל החושים הדקים כמו הריח וחיך אוכל יטעם, והגוף הוא יותר גדול מן הראש, ולכן החיות בו פחות יותר מבראש. הגם שבגוף הוא הלב, מ"מ אין דומה בחי' הלב לגבי הראש. והרגל הוא גדול אפי' מהגוף לכך החיות נתצמצם בהם יותר שאין בהם רק כח ההילוך, לפי שכל שהכלי קטן יותר שורה שם יותר אור הנפש לפי שהוא בבחי' ביטול יותר, וע' בביאור ע"פ אם בחוקתי (כו). וככל המשל הזה יובן למעלה שבחב"ד שורה אא"ס כמ"ש הוי' בחכ', ואין אא"ס שורה אלא בחכ' לפי שחכ' הוא בחי' כח מ"ה בחי' ביטול בחי' אחד האמת כמ"ש בסש"ב פל"ה בהג"ה ולכן שורה שם אא"ס, ובחג"ת אין שם כ"כ הביטול, ע"ע בת"א ד"ה ויאבק איש עמו, לכן אין שם השראת אא"ס כ"כ כמו בחב"ד. ובכלל זהו ההפרש בין איהו וחיותו חד לבחי' איהו וגרמוהי חד, איהו וחיותו הוא בחי' מדות ולכן צ"ל הג' מדרגות הג"ל עבודה ותורה וגמ"ח בבחי' ביטול שע"ז אנו ממשיכים אא"ס ב"ה בג' עולמות ב"ע. והכח הזה ניתן לנש"י, וזהו שאנו מברכים ברכות

השחר בא"י אמ"ה שמתחלה צריך להיות נמשך לנש"י ואח"כ מלך העולם
שאח"כ יוכל להיות מלך העולם שיומשך הביטול בעולמות, וע"י מה ע"י
הוי' אלקינו כמ"ש אלקי אברהם שהי' אברהם בבחי' מרכבה וביטול לאלקות
לכך נק' אלקי אברהם. וכמו"כ בכלליות נש"י ע"י הביטול נק' אלקי ישראל
כמארז"ל במד"ר יתרו פכ"ט אלקה אני לכל באי עולם אבל לא יחדתי שמי
אלא עליכם. וכן לעתיד נא' ומאסיפכם אלקי ישראל. וכמ"ש מזה בד"ה
אני לדודי (למ"ד). והוה הוי' אלקינו שע"י בחי' ביטול לאא"ס שיש בנש"י
ע"י נמשך לנש"י בתחלה ואח"כ נמשך להיות מלך העולם, שע"י בחי'
ביטול ממשיך ביצי', וע"י מעשה המצות שעושה בבחי' ביטול ממשיך בעשי'.
וכמ"ש באברהם ויקרא בשם ה' אל עולם שהודיע אלקותו ית' בעולם, וע"י
המשיך תוס' אורות למעלה. וכן ע"י בחי' ביטול דנש"י בכל הג' מדרגות.
היינו להתפלל בבחי' ביטול וע"י ממשיך בבריאה, וע"י תורה שלומד בבחי'
ביטול ממשיך ביצי', וע"י מעשה המצות שעושה בבחי' ביטול ממשיך בעשי'.
כי אם לא הי' בחי' ביטול לא הי' ממשיך כלום כמו האש שאין שורה אלא
בדבר שמכלה אותו, אבל בדבר שאין מכלה אותו אין האור נאחז בו יפה כמו
שמצינו פתילה שהאור מסכסכת בו. וכמו"כ יובן שאם יש גאווה אין אא"ס
שורה שם כי אין אני והא יכלים לדור, וה"ו כמשל הפתילה שהאור מסכסכת
בה. ובכל הג' מדרגות יש בחי' גאווה, לא מיבעי במוחין ומדות שיש בהם גאווה,
כ"א אפי' בבחי' רגל יש ג"כ גאווה, וכמ"ש אל תבואני רגל גאווה. ולכן צריך
ליזהר מזה מאד בו. ועפ"י יובן מ"ש והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים
את הוי' אלקיך, ואין צרור פחות משלשה, והיינו תורה ועבודה וגמ"ח. וע"י
צרור הזה מתעלה הנשמה למקורה ושרשה להיות בבחי' את הוי' אלקיך ממש.

ד) והנה כמו שיש בקדושה אש הוי' כמו"כ בלעז"י יש אש תאוות זרות
וגם כלים דקליפה שהאש נאחז בהם מחשבה דבור ומעשה דקליפה
כמ"ש ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע כו'. והנה לזה צריך תשובה
כמשארז"ל על ראב"ד געה בבכי עד שיצתה נשמתו בכה רבי וא' יש קונה
עולמו בכמה שנים ויש קונה עולמו בשעה א'. וצ"ל דהתינח מה שמוחלין
לו עוונותיו מפני שעשה תשובה, אך הנה ע"י תורה ומצות ממשיכי' אא"ס
בכלים והוא לא המשיך כי אין לו תומ"צ ואיך יגיע למדרגת רבי, שהרי
אמר שקנה עולמו בשעה א', משמע כמו הוא בכמה שנים. אך הנה במשה
כתי' כשהי' צריך להמשיך י"ג מדה"ר כתי' ויאמר ה' הנה מקום אתי כו'
והי' כו' ושמתוך בנקרת הצור, וצ"ל הלא צור הוא מקור הגבורות שהרי
ממנו מוצאים אש שהוא אבן הנק' בל"א קרעמין, וי"ג מדה"ר הם מקור
החסדים ורב חסד מטה כלפי חסד, נושא עון ועובר על פשע, ולמה היו
צריכים לבחי' צור שהוא מקור הגבורות. אך הנה יש עוד פני' בצור ל' חזק
מלשון גבור כארי שהוא תגבורת החיות, וגם זאת אמת שארי' בגימט' גבורה
שהוא בחי' דין וכשנופל למטה נעשה חי' הטורף ודורס. אך בשרשו הוא
תגבורת החיות. וכמו שמצינו שהשבטים נמשלים לבהמות וחיות, גור ארי'
יהודה, יששכר חמור גרם, בנימין זאב יטרף. והחילוק שבין בהמות לחיות
הוא בזה שהבהמה יש לה כח רב לעשות מלאכה כמו שור לעול וחמור למשא.

אבל מ"מ הילוכו הוא בעצלות שאין לו זריזות כ"כ, אבל חי' הילוכה במהירות וזריזות מפני שיש בה תגבורת החיות מפני שהחי' הוא מבחי' גבורות ושרש הבהמה הוא בחי' חסדים, ולכן נק' שם חי' ע"ש תגבורת החיות, ולכן מי שיש בו ריבוי דם הוא בחיות יותר כמ"ש בדוד והוא אדמוני עם יפה עינים ולכן חי' גבור גדול ומלך, לפי שהדם הוא בחי' גבורה יסוד האש. ועוד יש ראי' שהרי דברים היוצאים מן הלב נכנסים ללב שאם אמר דבר זה גופא בקרירות לא חי' מכניס ללב ללב השומע, אבל אם אמר זה בהתפעלות כרשפי אש נכנס בתוך לב השומע. וכן אנו רואים שבדבור ניתוסף לו שכל מה שלא חי' במוח החכ', כי יסוד המים הוא במוח אבל הדבור יוצא מהבל הלב שהוא בחי' אש, ולכן ניתוסף לו שכל חדש, וכענין ומתלמידי יותר מכולם. ועוד יש ראי' מגשמים שהם בחי' חסדים ועכ"ז נקראים גבורות גשמים מפני שיוצאים בגבורה, וענין הגבורות היינו מה שמתחלקין לטיפין טיפין וה"ז תכלית החסד שאם לא חי' ההתחלקות חי' למבול לשטוף את העולם. ונמצא שהגבורה היא בחי' מקור החסדים שהוא מחלק ועושה טפין טפין כו' וכמ"ש וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק, ארבה בגימ' יצחק שהוא בחי' גבורות. נמצא שע"י הגבורות יש ג' בחי', זריזות, ודברים היוצאים מהלב נכנסים ללב והתחלקות וריבוי. אך למטה נתהווה ממנה גבורות קשות על ההיפוך כמו שאנו רואים שהכעס הוא מריבוי הדם שכל מי שיש לו ריבוי דם הוא יותר מתכעס על ההיפוך על מי שעובר רצונה, וכך למעלה בחיות שנק' חיות ע"ש תגבורת החיות מהארת אא"ס אשר בהם, שלכן נק' חיות הקדש, מתהווה מזה אח"כ כעס על מי שעובר רצון העליון, וכנודע מענין מזיעתם של חיות הקדש נהר דינור יוצא כו' שהוא בחי' הכעס על ההיפך כו'. וזהו כי ב"ה הוי' צור עולמים ביו"ד נברא עוה"ב ובה' נברא עוה"ז כמו למשל באדם שיש ה' מוצאות הפה נתהווה מזה כמה צירופי אותיות, כך למעלה מעשרה מאמרות אלו נתהווה כמה צירופים עד אין שיעור ושרשם הוא בחי' היר"ד שבו נברא העוה"ב, והה' שבו נברא העוה"ז, ושרש ההתחלקות הוא מבחי' גבורה, היינו בחי' גבורה דע"י בוצד"ק, וזהו כי ב"ה הוי' צור עולמים ופי' בפרד"ס שער י"ט פ"ד כי ב"ה היינו חכמה, הוי' הוא הכתר, צור עולמים הוא ב' עולמים, בינה ומל' שהם עוה"ב ועוה"ז, וכ"כ במק"מ ר"פ וארא, וזהו שפי' צור זהו גבורה דעתיק שמלוכש בח"ס ובו צור העולמים. ונמצא כי שורש כל עולמים הוא מבחי' צור ל' גבורה וחוזק תגבורת החיות בחי' בוצד"ק ג' דע"י, ומבחי' צור זה הוא ג"כ מקור בחי' האש דבחי' כי הוי' אלקיך אש אוכלה הוא, שהרי ג"ז נמשך ע"פ מידת הקו המדה כו'. והנה עבודת הצדיקים הוא שממשיכים בחי' ה' אלקיך אש אוכלה ע"י העבודה בג' בחי' עבודה ותורה וגמ"ח כנ"ל. אבל כשפגם ח"ה, הנה אמרו"ל עבירה מכבה מצוה שמכבים את האש, הגם שאין שייך למעלה שמכבים את ה' אלקיך אש אוכלה הוא ח"ו, מ"מ מכבים את בחי' הוי' המאיר בנפש כו', ולזה צריך תשובה להמשיך ממקור בחי' האש היינו מבחי' צור.

ה) וזהו כשרצה להמשיך מבחי' יגמה"ר, אמר הנה מקום אתי ושמתוך בנקרת הצור, שהי' צריך להמשיך מבחי' המקור, הנה מקום אתי

מקום הוא סדר השתלשלות שהוא צמצום מקום פנוי, וחלל ריקן. אבל מקום אתי היינו איך שהמקום בטל אליו שהוא מקומו ש"ע ואין העולם מקומו, ושמתיך בנקרת הצור שהוא מקור הגבורות להיות השתלשלות העולמות, וזהו והי' בעבור כבודי אין כבוד אלא תורה ובעבור כבודי שעוברים על התורה מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, ושמתיך בנקרת הצור שצריך להמשיך מבחי' הצור שהוא מקור של כל העולמות, וע"י מה יגיעו לזה ע"י בחי' תשובה, כי יש ב' מיני אהבה, אהבה הנמשכת כמים, וזהו אהבה של צדיקים, ויש עוד אהבה כרשפי אש שהוא בתגבורת יותר ובחילא יתיר, וזהו בחי' בע"ת ועי"ז מגיעים לבחי' צור. וזהו והי' בעבור כבודי שצריך להעביר על כבודו למשוך מלמעלה מבחי' כבוד כמ"ש ברוך כבוד הוי' ממקומו, פי' ממקורו ושרשו כמו ממקומו הוא מוכרע, ע' מזה בד"ה ואולם חי אני בהביאור (כב), כי כבודו הוא מבחי' הוי', אבל למעלה מבחי' כבוד זה הוא בחי' מקומו שהוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו, וזהו בחי' בע"ת זהו בחי' צור, וע"כ בע"ת גדולים מצדיקים מפני שהם ממשיכים ממקום גבוה יותר מבחי' מקור ושרש העולמות ולכן גדלה מעלת הבעת"ש שהם ממשיכים ע"י בחי' חילא יתיר שלהם מבחי' הצור מקור בחי' האש. ובזה יתורץ איך שקונה עולמו בשעה א' כמו הצ"ג בכמה שנים, לפי שע"י בחי' החילא יתיר שלו מגיע לבחי' הצור הוא בחי' מקור ושרש המשכת הצדיקים כו'. וזהו שהצדיקים שעבודתם הוא להמשיך בחי' ה' אלקיך אש ע"י העבודה ותורה וגמ"ח אין יכולים לעמוד במקום הבעת"ש, כי מקום הבעת"ש הוא גבוה ונעלה ביותר. אך הנה איתא שמש"ח איתא לאתבא צדיקא בתיבתא פי' שגם הצדיקים יבואו למעלת ומדרגת התשובה, כי ענין התשובה אינה על חטא ועון דוקא כ"א שצריך להיות כל ימיו בתשובה על שהביטול בג' בחי' תורה ועבודה וגמ"ח אינה כדבעי למהוי, וע"י בחי' תשובה מעומקא דלבא על בחי' זו ע"י מגיעים הצדיקים ג"כ למעלת ומדרגת הבעת"ש הוא בחי' הצור כו'. והכח ע"ז זהו שאנו מבקשי' השיבנו ה' אליך ונשובה, שכדי להיות ונשובה צ"ל מקודם השיבנו, בחי' אתעדל"ע כו', שיומשך כח ע"ז מלמעלה כו'. וזהו חדש ימינו כקדם, כי יש ימי עולם, היינו בחי' מקור לעולמות, אבל אנו מבקשים חדש ימינו כקדם הוא בחי' ימי קדם שלמעלה מבחי' ימי עולם. ומ"מ צריך להיות שניהם, בעת"ש וגם צדיקים, כי נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, היינו שיומשך גילוי אלקות למטה דוקא שזהו ע"י בחי' צדיקים דוקא כמ"ש במ"א ע"פ ויהיו כל הפקודים (כו') ובד"ה מי יתנך ובהגהות לשם.

ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים אשר כו' ונבקע הר הזיתים מחציו מזרחה וימה גיא גדולה מאד ומש חצי ההר צפונה וחציו נגבה. (ופי' רש"י מחציו מאמצעיתו מזרחה וימה מן המזרח למערב, כמו שמסיים והולך ומש חצי ההר צפונה חצי הצפוני ימוש ממקומו וימשך לצד צפון, וכן חציו נגבה לצד דרום ויהי' הגיא בניהם, ראשו למזרח וסופו למערב. מפרש שיבקע ההר לשני חצאים צפונה ונגבה וממילא יהי' הגיא הגדולה ממזרח למערב. אמנם רבינו ז"ל פי' שיבקע לד' חלקי' מזרחה וימה צפונה ונגבה, כמובן מסיים המאמר). ולהבין זה הנה נודע מ"ש בס"י דנעוץ תחלתו בסופן וסופן בתחלתו. (וע' בוח"ב תרומה דקע"ה שפי' על בריח התיכון שמחבר חר"ג וגם ממשיך מע"ק לז"א, וע' מזה בד"ה ציון במשפט תפדה (כ"ב), וגם נז' בזה בכ"מ דבעי לאכללא שמאלא בימינא, שז"ע החיבור במרחב כו', ופי' וענין נעוץ תחילתו בסופן שבבחי' סוף יש נעיצת התחילה יותר מבראש כו', אבל מפרשי הס"י פי' בא"א שהרמ"ב ז"ל פי' שבסוף נעוץ פי' מתחיל התחלה ובתחלה נעוץ הסוף מבחי' הקודמת לו, וקרוב לזה פי' הר"א מגרמישא והר"ס גאון והרמב"ן ז"ל פי' שנעוץ תחילתו בסופן וסופן בתחלתו שאין בחי' ראש וסוף, והראש כלול מהסוף והסוף מהראש, והאמצע מהם. אמנם פי' רבינו ז"ל שבבחי' סוף יש נעיצת התחלה יותר מבבחי' ראש המתפשט כו'). והטעם בזה בכדי שיהי' יחוד והתחברות בכל עלמין מריש כ"ד עד סוף כ"ד, מאחר שהראש מצטרך לסוף והסוף מצטרך להראש דבמעלה אחד בסדר ההדרגה הראש עליון לגבי הסוף הרי הסוף מצטרך לו, אמנם מכפי התעלומות נעיצת התחילה בהסוף יותר מבראש, כי כוונת נעיצת התחילה הוא מה שלמעלה מהראש המתפשט בבחי' ראשית ההתפשטות כו', לפיכך הראש מצטרך להסוף ועי"ז מתייחדים ומתחברים כולם ביחוד וקשר אמיתי. וכנראה בגוף האדם שהשכל המעולה מכל בחי' כוחות הנפש שלמטה שורה במוח וכן ההילוך פחות שבכחות השראתו ברגלים, ואעפ"כ ימצא מעלה יתירה ברגלים שמעמידים את הראש, והמעלה ניכרת דוקא אחר התלבשות כח ההילוך ברגלים, משא"כ בעודן נכללים בהמות אין בהן מעלה זו זולת פחיתת ערכן שהמה באמת הסוף. אבל לאחר התלבשותן בהרגלים אז ימצא בהן נעיצת התחילה, והיינו במה שהמה מעמידים את הראש כמבואר במ"א.

ב) והנה בחי' רגלים שלמעלה המה בחי' האותיות שלמעלה שנק' בחי' רגלים לגבי הראש, המה עצמיות המוחין המלוכשי' בהם, והמה מעמידים ונושאים את המושכל המתיישב ומצטייר בהן ורוכב עליהן והכל א', וכמ"ש לא בגבורת הסוס יחפץ ולא בשוקי האיש ירצה, ולכן מוכרח להמצא בהן נעיצת התחילה שלמעלה מהרוכב המוחין דראש. והיינו כי סדר השתלשלות המה עד רום המעלות, עד שיש בחי' אותיות שלמעלה מהחכמה שהמה ממשיכים החכמה ממקורה, שעיקר השם דאות הוא מלשון הבאה, כמו ואתא מרבבות קדש. (וכפי משנ"ת במ"א בארוכה סדר השתלשלות האותיות שבנפש אותיות הדיבור ואותיות המח' שהוא לבוש החכמה, ומהו מביא המשכת החכמה ממקורה מוכרח לומר שהאותיות מושרשים במקור החכמה, מאחר שיש בכוחו לעורר ולהמשיך החכמה, והיינו בחי' אותיות הרצון כו', והנה בחי'

אותיות הרצון דעצמיות הנפש המה לגבי עולם עליון כאותיות הדיבור נחשבים, וכן עד רום המעלות בכל סדרי השתלשלות כולן, עד שגם שרש החכמה דא"ס ב"ה נמשכים מבחי' אותיות שברשימו שנשארה בחלל אחר הצמצום שהמה רל"א שערם שנו' בספר עמק המלך כמבואר במ"א). וזה נעיצת התחילה המה מקורן של האותיות שהוא מאד נעלה גם מבחי' הראש כו'. וגם בהסוף המה האותיות שלמטה מהשכל שנק' בחי' רגלים וסוסים, פי' אף שהמה כפי ההדרגה באמת למטה מהשכל הרוכב עליהן, הן במיעוט החיות והן בההגשמה כערך פחיתות חיות הרגל לגבי הראש וההגשמת החיות של הרגל בערך דקות החיות של השכל, אכן מצד רוממות שרשן יש בהן בכח הנעלם מעלה יתירה מבראש העומד עליהן שהמה מעמידים את הראש מצד תוקף הכח שנשפע בהן ממקורן הנעלה, וכן בסוס ורוכבו מעלה יש בסוס שנושא הרוכב למקום שאינו יכול בעצמו להגיע לשם כנודע. וכן בעבודת ה' בכנ"י, דכתי' זאת קומתך דמתה לתמר, שהמה קומה שלימה מבחי' ראש בני' ועד בחי' רגלים, כמ"ש אתם נצבים כו' ראשיכם כו' מחוטב עציך כו' כמבואר במ"א. דהיינו המון עם הדיוטות נק' בחי' רגלים, תמכין דאוייתא, הרי שנעוץ התחלה בהן יותר מבראשי העם עיני העדה באופן א', כמ"ש עץ חיים למחזיקים בה ותומכיה מאושר, ולכן נתברך זבולן קודם ליששכר כמ"ש שמת זבולן בצאתך ואח"כ ויששכר באהליך. וכמשה כתיב שש מאות אלף רגלי העם כו', שהיו לגבי משה בבחי' רגל, עכ"ז הם נשאו את הראש, שלכן כשחטאו אמר לו לך רד כו' כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל, שניטלו ממנו אלף אורות. ובשבת נותנים לו במתנה אלף אורות אלו, והיו ישמח משה במתנת חלקו כו'.

ג) ועוד זאת שכל עיקר הנהגות העולם תלוי בהם דוקא, כנראה מחורבן בהמ"ק בעו"ה תוכיח שנחרב בעוץ הדור דהמון עם בגזל וג"ע וש"ד ושנאת חנם כדאיתא בדרז"ל, ואעפ"י שהיו צדיקים וכשרים בדרך ההוא לאלפי רבבה כמו ר"ע וחביריו וכ"ד אלף תלמידיו וכה"ג לא הועילו בתפלתם למענם יעשה שיתקיים בהמ"ק ולא יחרב, כי לכאורה ה' מצטרך להיות כן שלא יחרב ויתקיים בזכותם, אך הטעם הנכון כי עיקר בנין בהמ"ק והשראת השכינה בין בדי ארון הוא בזכות כלל ישראל עד בחי' הרגלים שבהן דוקא בסוד נעוץ תחב"ס כמ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר בדרז"ל, וכן מ"ש היכל ה' המה, המה דוקא היכל ה', כי השראת השכינה על עצים ואבנים בבחי' חיצוניות הגילוי אינו רק בשביל כלליות ישראל דבחי' רגלים דוקא ג"כ, וע"ז היו כל התוכחות של הנביאים השכם ושלוח ולא שמעו וכו', דבדאי הצדיקים הגדולים היו מקיימין כל המצות ולא נצטרכו לכ"ז, ואעפ"כ בחטא ההמון עם נחרב בהמ"ק בעו"ה, ונסתלקה השכינה, ואלו הצדיקים זכו בהשגות פנימיות אח"כ ג"כ לעלות בהר ה' ולקום במקום קדשו לחזות בנועם ה' כמו רשב"י וחביריו שהיו אחר החורבן, כמבואר במ"א בארוכה, העולה מזה כי נעוץ תחלה בסוף דוקא, ובכל האופנים דההשתלשלות בכללן ופרטן ובכל שינוי הכינויים כנ"ל, והנה המשכיל יבין מזה שכל מה שנו' בזה סכום ומספר העולמות אין קץ ופעמים עשר רבוא אלפי עלמין ולפעמים פחות מכן אין המונה במציאות העולמות ממש בהיותן בפר"מ כמו

מציאות העולם הגשמי העוה"ז, או עולמות עליונים רוחנית דסדר ההשתל' אבי"ע שישנם במציאותן ממש כמו עוה"ז הגשמי, כ"א כוונתו שיש עוד עולמות אחרים שאינם עולים במספר וחשבון סדרי ההשתל' כמו אלו, כי לא נתפשטו במציאות בפ"ע כמו אלו, כ"א המה בכח הנעלם בלבד, וחשבון ומספר שלהן הכוונה בכחות הנעלמים שלהן, הכוונה בכחות הנעלמים שלהן שאם היו מתפשטין בפ"ע במציאותן הי' עולה מספר רבוא העולמות כסה מספר עשר אלפים או עשר רבוא אלפים כו'. ועכשיו הוא שם שמספרו עולה כך.

ד) ולהבין הענין על בוריו יען היות נודעת מ"ש בדבר ה' שמים נעשו, לעולם ה' דברך נצב בשמים, שעיקר התהוות העולמות הוא מבחי' האותיות דעשרה מאמרות והתחלקותן בפרט ופרטי פרטיות, ואין לך כל עשב מלמטה שאין לו מזלו ומקורו מאותיות שבעשרה מאמרות כנו', הרי האותיות נק' מקוריים לגבי הנפעלים מהן בחומר וצורה אורות וכלים מכלים שונים, כמו עוה"ז נברא בכלל בה' כמ"ש בה' בראם וכל פרטי הנפעלים דעוה"ז במציאות אורות וכלים פנימיות וחיצוניות מקבלים ממקורן בחי' ה' שבראם, כנראה שיש בעוה"ז בחיצוניותו ג"כ אורות וכלים היינו חיצוניות העולם גוף הארץ וגופות כדורי הגלגלים הסובבים עליהם ולא ישנו את תפקידם, המה בחי' כלים והאורות המה הנמצאים בתוכה אדם ובהמה וחיות השדה והצומח והדומם כו'. ולכן יתכן ג"כ שיהי' בחי' אותיות שלא נתפשטו בצורה להתהוות עולמות בפ"מ כ"א המה בבחי' חומר היולי בכח הנעלם שאם יתפשטו בצורה יצטיירו מהם נבראים שונים בהמות וחיות שונים בפרט או עלמין בכלל, ומה בכך שלא נתפשטו בצורה בפ"מ הרי כחן שלם בתכלית השלימות ואדרבה במעלה יתירה ביתר שאת. והיינו דכיון שלא נתפשטו בעולמות כ"א נשארו בכח הנעלם מוכרח להיות מקורן נעלה מאלו שנתפשטו בהדרגת ההשתלשלות העולמות, ומהו צורך שלהם, אם לא שמצטרפים לעת שיצטרך התגלות כו', ועתה המה בכח הנעלם ואין להם שייכות להנהגה שעתה, ואינם מבטלים ההנהגה דעכשיו, שאעפ"כ עולמות כמנהגן נוהג, והמה גנוזות לע"ל דכתיב ועמדו רגליו ביום ההוא דוקא על הר הזתים, כנ"ל שכל בחי' אותיות מכונים בשם רגלים ושוקי האיש וסוסים מצד שהמה נושאים הרוכב המתפשט בהן ונעוץ תחלה וסיף בהן.

ה) אך רגליו הכוונה מבוארת על אלו שאינם במנין הדרגת ההשתלשלות כמו אלו שנמנו בזהר במספרם, והמה כלי מה שלא נתפשטו במציאות בפ"מ זולת בכח הנעלם, אבל לע"ל כשיעמדו רגליו או יבקע הר הזתים מהם מחצי' מזרחה וימה גיא גדולה כמשי"ת בע"ה, ותחלה נבאר ענין הר הזתים, היות ידוע כי שמן היוצא מהזית הוא בחי' חכ', ואף שמים הוא ג"כ בחי' חכמה, מ"מ נפלאות מעלת השמן שהוא בחי' חכ' עילאה נעלמה, שהוא מקור החכ' הגלוי' שנק' בשם מים, כמ"ש ונהרותם כשמן אוליך כו' ביחזקאל סי' ל"ב י"ד, (וכמבואר במ"א בענין מחלוקת ר"י בן נורי ורבנן בשמן הצף ע"ג יין אם יש חיבור, דהלכה כחכמים שאין לו חיבור כלל, שהכוונה בזה יורה שכיון דהחכ' ובינה דמים ויין נמשכים מחכמה הנעלמה

דשמן, דעת ר"י ב"נ אף שהשמן צף על גביו אבל יש לו חיבור ויחוס אליהם, ודעת חכמים שאעפ"כ אין לו חיבור כלל ע"ש. וכמארז"ל במנחות דפ"ה ב', שאמר ר"י במקום שהשמן מצוי החכ' מצוי, וכאמרם ז"ל במשנה שם תקועה אלפא לשמן, וכן יואב שלח אחרי אשה חכמה מתקועה כנודע. ואעפ"כ הוית שהשמן נמשך ממנו הוא מרור כמארז"ל ע"פ ועלה זית טרף בפיה שאמרה היונה יהיו מזונותי מרורין כוית כו'. והטעם בזה כמשנת"ל, כי נעוץ תחלה בסוף דוקא, ולכך השמן תחלה, כמ"ש ראשית חכמה, נעוץ בסוף שנמשך מהוית המרור. ויש בזה ב' פ' בסגנון אחר, הא', כפי האופן התבררות החכ' מטרור לקדושה לאהפכא מחשוכא לנהורא וממרירו למיתקא ובחכמה כח מ"ה אתברירו דוקא, לזאת החכמה המבררת ממרירו למיתקא ע"י הח"ע המברר נק' בשם שמן זית וז' לאחר שנתבררה מבחי' זית המרור כו'. (וה"ו נעוץ תחילתן בסופן, שבסוף הוא בחי' חכ' דטרור יש נעיצת התחילה שמבררין משם בחי' שמן זית וז' שהוא התחילה שלמעלה מבחי' ראש המתפשט דמים שנק' ג"כ חכ'). והב' הוא גם בח"ע שמאין תמצא יתכן כי הוא נמשך מבחי' חושך סתרו דכ"ע כמארז"ל כבריתו ש"ע ברישא חשוכא והדר נהורא, שהחכמה שנק' בחי' אור נמשכה מהכ"ע שנק' חושך עליון. (וכמאמר כ"ע אע"ג דאיהו אור צח אור מצוחצח אוכם הוא קדם עילת העילות. וה"ו כפי' נעוץ תחילתן בסופן שפי' הרמב"ן ז"ל והר"ס גאון, שהתחילה הוא השמן חכמה הנעלמה נעוץ בסוף הוא בחי' כ"ע. וגם הראב"ד ז"ל פ' הסוף על כ"ע, ע"ש, וה"ו) כדוגמת השמן היוצא מהוית מהעלם לגילוי וד"ל.

ואו' והנה הר הזתים הוא בחי' כח הצומח הרוחני שבהר לפעול הזתים, שהזתים המה כלולים מבחי' שמן וזית בסוד נעוץ תחלה בהסוף, אבל הכח הצומח הרוחני כוללם יחד בכח הנעלם מצד מעלתו הנפעלה*, וכדוגמת כינוי הרי בשמים שנק' טורי דאפרסמונא דכיא ונהרות דאפרסמונא דכיא, שמבואר במ"א ההפרש ביניהם כי טורא דאפרסמונא הכוונה על מקורי הנהרות דאפרסמון די"ג ת"ד דא"א, והרי בשמים הכוונה על מקורי הבשמים שמאד נעלה, לכך דעמדו רגליו על הר הזתים דוקא, פ' כי רגליו המה מבחי' אותיות אחר' דהארת עצמותו שלמעלה מהשתל', שזו נק' עמידת רגליו, פ' התגלותן בפ"מ בגילוי כאדם כשיושב אין רגליו פועלים מאומה וכשיעמוד אז יורגש פעולתן בגילוי, ולכך יעמוד על הר הזתים מקור ההתפשטות הזתים ושמן הכוללם בכח הנעלם, כי בגילוי התפשטות הזתים א"א להם להתפשט כלל ודי במה שיתפשטו בהר הזתים, ואף גם זאת לא יסבול ההר ריבוי ההארה, ואז ונבקע הר הזתים כו'. וית' הענין היות כללי סדר ההשתל' נתייסדו באופן שיהי' נעוץ תחלה בסוף בכדי שיתכללו זב"ז כנ"ל, וכמבואר במ"א בזהר תמיד דבעא לאכללא שמאלא בימינא שזוהי ההתחברות במרחב. וכמ"ש לעיל בענין בריח התיכון כו', דחו"ג המה הפכים זל"ז ועושה שלום ביניהם שיתחברו יחד שזוהי יחוד צפון ודרום, וכן ממזרח למערב היחוד והתחברות ביניהם, כמ"ש ממזרח שמש עד מבואו מהולל שם

הנפעלה : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל הנפלאה.

הוי' כו', ממזרח שמש הוא בחי' חכ' ראשית הגילוי דהשפע עליונה, ונמשכת למערב בחי' מל' סופא דכד"ר כמ"ש זורח השמש ובא השמש אל מקומו שואף זורח הוא שם, שזוהי היחוד דשמשא וסיהרא בלשון הזהר. אך כ"ז מצטרף בסדר ההשתל' דוקא שזוהו שרש התיקון שבהם שיתייחדו ויתחברו בכל האופני' הן באורך והן ברוחב. אבל כשיתכללו הנאצלי' בעצמותו ית' המאציל אז לא יצטרף סיבת היחוד והתחברות שבהן, כ"א כמו שהי' בתחילת אצילותן כאו"א משורש א' בפ"ע, וע"ז נא' כשיבטלו שרש ההשתל' כמארו"ל שית אלפי שנין הוה עלמא וחד חרוב דוקא, שיתבטל התכללותן והתחברותן בבחי' נעוץ תחב"ס לאחר תשלום כל הבירורים והעבודה בו' אלפי שנין להתכלל במקורן, אזי ועמדו רגליו דוקא על הר הזתים, פי' מקור כלליות ההשתל' מכונה בשם הר הזתים כנ"ל ואז ונבקע הר הזתים מחצי' מזרחה וימה גיא גדולה ומש חצי' ההר צפונה וחצי' נגבה שיופסק חבל הקשר והתחברות דארבע קרנות כללות היחוד להיות מזרח בפ"ע ומערב בפ"ע וכן צפון ודרום, כי כל עיקר הכוונה דהיחוד שבהן לצורך השפעה לזולתו שא"א בלא"ה, אבל כשלא יהי' בחי' משפיעים רק יתכללו במקורן, לכך כאו"א יבוא על מקומו ושרשו כמקודם וד"ל. וכמו עד"מ במלך ב"ו כי במשפט יעמיד ארץ בחסדים וגבורות והכרעה ביניהם מדת הרחמים והחכמה המלוכש בהן, שכללות התחברות המדרגות דחכמה וחג"ת הוא לצורך הנהגת העולם שא"א בלא"ה. אבל כשמתעלם בחינותיו לעצמותו, אז כאו"א הוא מדרגה בפ"ע ואין לה התחברות בזולתה.

ומעתה יובן לפי' רש"י ז"ל שמפרש שיבקע הר הזתים לשני חצאין צפון ודרום וממילא יהי' הגיא ממזרח למערב כו'. דהנה דעת ס' התמונה **שעכשיו היא השמיטה השני', ושמיטה ראשונה היתה כולה חסד. ולכן בשמיטה** דעכשיו הי' מבול והפלגה, וב"פ חורבן בהמ"ק, לפי שהיא שמטה דמדת הפחד. וגם לפי דעת האר"ז ל' אמת הדבר, רק שלפ"ד לא הי' השמיטה הראשונה **עולם כשמיטה דעכשיו כ"א הי' בחי' התהו, בחי' זמ"ק שנפלו בשבה"כ.** אמנם לדעת ס' התמונה הי' עולם, והי' התורה והעבודה בא"א. וכמובן בהקרבנות שהקריב יעקב שפי' בת"א בד"ה ויקח מן הבא בידו מנחה, שזה"ע הקרבנות שהקריב יעקב לעשו אחיו דתהו, שיעקב ידע ענינם. ונמצא שגם לפי' האר"ז ל' בתהו הי' התורה והקרבנות בא"א, וכ"ש לדעת ס' התמונה שהי' עולם, והנמשכים אחריו סוברים שצ"ל עוד ה' שמיטות, ע' מזה בת"א בד"ה מי שם פה, ולפ"ז י"ל מה שפי' רש"י שיבקע הר הזתים צפונה ונגבה היינו שיתבטל ההנהגה דצפון ודרום, הוא בחי' חו"ג, ויהי' גיא גדולה מן המזרח למערב, היינו בחי' קו האמצעי כו', שהיא בחי' שמיטה שלישית, כי סדר השתלשלות הם חסד פחד רחמי'. ולכן יהי' גיא גדולה מאד בחי' בריח התיכון, נחלת יעקב בחי' נחלה בלי מצרים כו', וזהו מאד כו'. וזהו ג"כ ענין נעסוב"ת לפי' המפרשי' דס"י שבסוף נעוץ התחילה ותחילתן בסופן כו'.

ביום השמיני עצרת תהי' לכם כו'. הנה אנו אומרים וישמחו בך כל ישראל מקדשי שמך כו'. הנה כל עולם הנאצלים הם רק רזא דשמי' לבד, כמו שהשם הוא התפשטות הארה בעלמא מן עצם האדם שכשהוא בפ"ע א"צ לשמו כלל ואין בו תועלת רק לקוראו שיהי' לו במה להמשיכו אליו כנ"ל, כן הנאצלים הם דוגמת משל השם לאחר הקריאה בשם מן הקורא כמ"ש קורא הדורות כו', וכמ"ש במ"א, והמאצילן אינו עדיין בעל השם אלא עצם השם אשר נק' בשמו לכל קוראו שעכ"ז אינו אלא שם לבד, אלא שהוא נק' מאציל כמשל השם עצמו קודם שיקראוהו בו שישנו בעולם בעצם האדם אף שלא יוכר עדיין עד שיקראוהו כו', כן עד"מ מאחר שהוא נק' מאציל הוא שפלות וירידה ועש"ז נק' מאציל ע"ש האצ"י לבד, כמ"ש אליהו אנת הוא דאפיק יו"ד תיקונין וקרינין להון י"ס כו'. אבל לגבי עצמותו ית' גם המאציל הוא בחי' שם והתפשטות לבד ונק' אור א"ס ב"ה, והוא בחי' מל' דא"ס שרש המשכת החוט, והו' במקום גדולתו שם אתה מוצא כו', שזה כלל גדול שכל גדולה והתפשטות מעצמותו ית' הוא רק ענוה ושפלות גדולה וד"ל. והנה ישראל הם מקדשי שמך, מל' דא"ס שרש החוט כו', ופי' קידוש השם, שהם מנשאים ומגביהים את שמו להיות בבחי' קדוש ומובדל, בבחי' סוכב ומקיף כידוע, והיינו ע"י המצות דוקא, להיות כי כל עיקר ענין המצות הם תר"ג ארחין כו' שהם בחי' אורח ודרך להמשכת אור א"ס ב"ה בכלים מכלים שונים, ולולי הכלים הי' האור מסתלק לבחי' עצמותו, וע"י הכלים הם נאחזים ונמשכים תמיד כמ"ש בע"ח באורות דעולם העקודים שע"י הכלי הם נעקדים ומקושרים כו', כמו"כ המצוה כמו פ' קדש באותיות ודיו על קלף התפילין היא כלי להשראת אור חכ' דאצ"י כידוע, אך אמנם אם לא יניח האדם את התפילין בראשו הרי אינה מצוה כלל שהרי פנימי' רצונו ית' שיקח האדם התפילין ויניחנה בראשו דוקא, ואם יניחם על השולחן אין בזה השראת פנימי' רצונו כלל, אף שבפ' קדש הכתובה בקלף יש רמז להשראת אור חכ' דאצ"י, אין האור שורה בכלי אלא כשהאדם מניחם בראשו דוקא כו'. נמצא שהאדם הוא מגביה ומעלה את המצוה שיומשך אורות בכלים שיהי' בחי' פנימי' רצונו בהם וד"ל, ואחר שיעשה המצוה, הנה בעשותו המצוה יהי' עילוי לנפשו ע"י העשי', כמו שיאיר במוחו והשגתו בבחי' מקיף מהארת חכ' דאצ"י בהניחו את התפילין על ראשו כו'. הרי המצות מעלין את האדם והאדם מעלה את המצות כו' וד"ל, והו' אשר קדשנו במצותיה פי' ששניהם אמת, שע"י קיום מעשה של האדם בעשותו המצות הנה יקדש את השם, והוא יחוד קוב"ה ושכינתו, דהיינו שיעלה מדת מל' דא"ס הנק' מאציל שרש כל הנאצלים, לפי שהמצות מעשיות אינם רק המשכת אור א"ס ב"ה ונק' אורחות הוי' וכנ"ל בכלים, וכשנמשך אור המאציל בנאצלים צריך הוא לקבל מבחי' עצמותו ית' הנק' בעל השם אשר שמו כלא לגבי עצמותו, כנ"ל במשל שמו של האדם כשאין קורא אותו כו'. ונמצא שהוא קידוש השם שנתעלה בבחי' קידוש סתם את כולם מהארת הקו עד רגלי העשי' כו', והו' מקדשי שמך, וגם הם נקדשים ע"י המצות שיהי' עילוי לנפשם בעשותם המצות, ונמשכים עליהם הארת המקיפי' מן בחי' סוכ"ע ג"כ, והו' אשר קדשנו במצותיו וד"ל.

ב) אך אמנם מהיכן הכת בכללות נש"י שיוכלו להקדיש שמו ית' הוא ע"י השמחה שישמחו בך, פי' בך בתוך עצמותך ומהותך, (כי ממך הוא מהתפשטות העצמות, אבל בך הוא בתוך תוכך כו' וד"ל). להיות כי ענין השמחה הוא בחי' אור חוזר למקורו, כמו כאשר ישמח האדם שמחה גדולה יהי' ניזון ממקומו ולא ינוח כלל מפני שבלבו רשפי אש בהסתלקות אל העצמות עד שיוכל להיות כלות הנפש ממש מגודל השמחה. וזהו היפוך האהבה שהוא ההמשכה והירידה להתקרב לזולתו הנאהב כו'. כמ"כ ישמחו ישראל בקרבתם לפני ה' אחר הריחוק שאמרו חטאנו כו', הוא בחי' יציאת והסתלקות הנפש להכלל במקורא דכולא מגודל השמחה. כמו אדם שראה את אהבו האמיתי כמו בנו שנפל באיזה סכנה גדולה עד שנתיאש ממנו, אח"כ כשניצול מן הסכנה וראה אותו חי תפול השמחה פתאום בלבו עד שתצא נפשו, כמו שפרחה נשמת שרה בהתוודע לה פתאום שיצחק חי כמובן מהמד"ר פ' אחרי פ"כ אברהם לא שמח בעולמו יעו"ש, ובקהלת ע"פ לך אכול בשמחה לחמך כו', כמ"כ מגודל עוצם הריחוק הגדול אשר גם שמים לא זכו בעיניו בר"ה ועשי"ת כנ"ל שהוא מצד בחי' ההתנשאות אל העצמות כמ"ש במ"א, הוא בד"ה ויצחק בא מבוא. אח"כ בקרבתם לפני ה' כל ימי החג תגדל השמחה ביותר בבחי' אור"ה כו' וד"ל. ולכן ישמחו בך דייקא, ולא מהתפשטות שמו לבד להיות כי הם בבחי' אור"ה יעוררו למעלה ג"כ שישמח ישראל דלעילא בבחי' אור"ה אל עצמותו ית' הנק' בך למעלה משמו הנק' א"י כו'. ולכן יש בכח שמחתם לעלות ולהגביה את השם ולקדשו בבחי' סתב ומקיף כנ"ל וד"ל. והנה כל ימי החג הם שמחת הוי' בחי' ז"א דאצי' בבחי' א"ח למקורו וכן עד רום המעלות כו', עד שגם בחי' מל' דא"ס הוא בבחי' א"ח בעצמותו ית' ואינו מתגלה אלא בבחי' צל הסכך והוא ענין צילא דמהימנותא כנ"ל. וכמשל מי שהוא שמח שמחה גדולה לא יוכל לדבר ולגלות השמחה לזולתו כלל, אבל כשאין השמחה בתגבורת כ"כ אז תזכר השמחה לזולתו מתנועותיו וריקודו כו', והיינו מפני שנכנסה השמחה בהשגת המוח והלב, אבל כמו שמחה הבאה פתאום מהצלת בנו וכדומה תהי' למעלה מהשגתו ולא תוכל ליכנס עדין בלבו ומוחו ואז יהי' בחי' כלות כחות הנפש כו'. כן עד"מ שמחה של המאציל הוא בחי' שמו ית' בבחי' א"ח כנ"ל א"א להתגלות בעולם הנאצלים כ"א בבחי' צל ומסך לבד, והם בחי' עננים להסתיר ולהעלים את השמחה עליונה שבבחי' עצמותו ית'. ובש"ע הוא שמתגלה השמחה ונעשה בחי' המשכה וירידה כו' אל האו"י וד"ל. וזהו עצרת תהי' לכם כניסת ואסיפת שמחה של הוי' שיהי' בבחי' התגלות במל' דאצי' הנק' יום השמיני וד"ל.

ג) ואמנם ענין העצרת ביום הח' דוקא להיות כי עצרת הוא לשון העצרה והעדר ההמשכה, כמו הכויצה שיכווץ הזית כו', והוא ענין הקליטה במעי הנוק' שהזרע יעוצר ויעוכב שם ט' חדשים. כי הלובן מן הזרע שנעשה ממנו עצמות בלתי אפשרי שיהי' עצם גשמי ממושש ביד מן הלובן שהוא רוחני ודק הרבה ממנו. כ"א כאשר יעוצר ויעוכב הלובן במעי הנוק', דהיינו שיוקלט שם וישתנה מהותו לגמרי ע"ז ע"י זמן העיכוב עד שיהי' למהות

עצם גשמי כו'. וכל זרע שאינו נקלט ונתעכב אינו מוליד כלום כו'. והרי הקליטה הוא מניעת ההולדה עד ט' חדשים. ואעפ"כ הוא עיקר סיבת ההולדה אח"כ לאחר ט"ח כו'. וכמ"כ בכל משפיע ומוליד יהי' צמצום והעדר ההשפעה תחלה ואז יושפע ויוליד, כמו חכם באחור ישבחה, כמ"ש במ"א, שאם הי' שפע שכל הרב שופע מיד להתלמיד בלי שיצמצם השפע תחלה לא היתה נשפעת לפי צמצום השגת התלמיד כלל כו', אבל כשמונע ומעציר תחלה השפע בעצמותו אז תקטן תחלה בעצמות השגתו ויוכל להיות השפע מצומצם לפי קבלת התלמיד כו'. וכמו"כ יובן למשכיל למעלה בענין המשכת אור זרוע מצדיק ח"י עלמין בחי' יסוד ז"א דאצי' בהתהוות נשמת משה (מנ"ה דאבא שבו כו') כמ"ש מן המים עליונים דדכורא משיתיהו כו', כי חלק האב נתגבר בו כמ"ש במ"א עכ"ז הי' צריך להתעצר ולהתעכב בבחי' עיבור בבטן מל' דאצי' ט' חדשים, או ז"ח מקוטעין כי יולדות לשבעה יולדת למקוטעין, והיינו עד שיהי' נשמתו מוגבלת כמו שהי' השגת משה באלקות בתחלה רק בעולם הבריאה לבד כו'. וגם לפי מש"א בזהר משה זסה לבינה, שלכן אמר בק"ש ה' אלקינו כו', מ"מ זהו בחי' בריאה שבאצי', שזהו מוגבל כו'. ואין זה סותר למה שאמרו משה משה לא פסיק טעמא שבמשה שלמטה הי' בו בגילוי שזה לבחי' משה שבאצי', שז"ע לא פסיק טעמא כו'. וכן נשמה דעולם הבריאה צריך עצירה וקליטה בבטן מל' דבריאה, ונשמה מיצירה בבטן מל' דיצירה וד"ל. כמו אלי' שאמר חי הוי' אשר עמדתי לפניו, פי' קודם שנתעצר ונקלט בבחי' מל' אלא עמד לפניו, וכמ"ש בזהר דכל נשמתא הוה קיימא בדיוקנהא קמי' מלכא קדישא בחי' ז"א דאצי' קודם שירדה במל' דאצי'. כי אף נשמות שמעלמא דנוקבא כמו נפש דוד, א"א בלא כח המוליד של האב כו', רק מה שנקראים נשמות שמעלמא דנוקבא להיות עיקר מהותם מבחי' האדם שלה שממנו הבשר כו' וד"ל. ועתה יובן שגם שמחה עליונה של המשפיע אי"א שיומשך במקבל כ"א שיתעצר תחלה במל' דאצי'. וזהו עצרת תהי' במל' דאצי' לכם בשביל שתהי' בחי' הולדה בימי הפסח כמ"ש בפרע"ח. וזהו למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי כו' וד"ל.

בגליון בסופו נרשם: ע' במאו"א אות שין סעיף ס"א, שמע"צ נק' המל' ונק' עצרת בזמן שקולטת השפע בה. גם מל' היא רגל ד' דמרכבה רגל בפ"ע.

ספר תר"ל – הוספה

•

בס"ד, ש"פ בא, תר"ל.

קדש לי כל בכר הנה כתיב את בכורתי לקח והנה עתה לקח ברכתי, להבין זה צ"ל תחילה ענין ירידת הנשמה לעוה"ז שהיתה נהנית מזיו כו' אך הירידה לצורך עליה כמארז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומעש"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב כי חיי העוה"ב רק מבחי' שנק' פרס כמו פרוסה שהוא בחי' שנחלקה מן העצמות כיון שנהנין מזיו והנאה היינו מדבר המושג ונק' יש להנחיל אוהבי יש כי בגילוי עצמות אור א"ס הוא בחי' ביטול כו' ולכן נאמר לכל תכלה וכלות הנפש שבג"ע דאיתי קץ וגבול אבל רחבה מצותך בבחי' מאוד בלי גבול כו' והיינו כי יש בחי' ממכ"ע וסוכ"ע וג"ע רק מבחי' ממכ"ע אבל ע"י תומ"צ ממשיכים מבחי' סוכ"ע. וזהו ענין מאה ברכות להמשיך מבחי' סוכ"ע לבחי' ממכ"ע וזהו א"ת מה שהוא בחי' ממכ"ע מה אדיר שמך בכל הארץ אלא מאה אך ההמשכה זו צ"ל בג' בחי' מחדו"מ וע"י מאה ברכות הוא ההמשכה בדיבור וכן ע"י תורה ותפילה ההמשכה במו"ד אבל להיות ההמשכה במעשה הוא ע"י המצות כמ"ש במ"א, והנה המלאכים אמרו תנה הודך על השמים כו' והשיב כלום יצה"ר יש בכם כו' וצ"ל דבוודאי כוונתם הי' ג"כ לקיום התומ"צ ע"י רוחניות וכמו שקיים אאע"ה התורה עד שלא ניתנה וא"כ מה התשובה ע"ז כלום יצה"ר יש בכם כו' אך הענין להיות כלל ההמשכה זו מבחי' סוכ"ע רק ע"י אהכפי' סט"א כמ"ש בכל לבבך בשני יצריך וארז"ל טוב זה יצ"ט מאד זה יצה"ר ולכן דוקא ע"י תומ"צ שנתלבשו בעשי' ציצית מצמר כו' ממשיכים המוח מבחי' סוכ"ע והיינו כמו עד"מ שהלחם מחי' את האדם והרי הלחם בחי' צומח שלמטה במדריגה מהאדם אלא לפי שבשרשו גבוה יותר שלכך בירידתו למטה נפל יותר כמשי"ת לקמן כמו"כ דוקא ע"י מצות מעשיות ואהכפי' יצה"ר נמשך האור כו' ולכן לא ניתנה התורה למלאכים שאין להם יצה"ר כו' והו' הירידה לצורך עלי' למעלה משורש הנשמה מצד עצמה. וזהו הנה עתה לקח ברכתי ממש ברכתי דוקא כי הנה מה שיצחק רצה לברך את עשו ולא את יעקב לא מפני שהי' עשו חשוב אצלו יותר שהרי פירש רש"י ע"פ הקול קול יעקב ע"י שהזכיר ש"ש וידע שעשו אין ש"ש שגור בפיו אלא הענין הוא כי ידע שיעקב הי' מרכבה בבחי' ביטול ע"כ הי' עולה בדעתו שא"צ עוד לכלום משא"כ עשו שנפל בשבירת הכלים רצה שיתברר ע"י שימשיך לו ברכה מלמעלה כמ"ש במדרש מטל השמים זה מקרא ומשמני הארץ זה משנה כו' וכמו שע"י אור אבוקה מתכללים הניצוצות באור האבוקה וכן כשאור השמש מכה על הארץ מוצא אידים כך ע"י ההמשכות אור תומ"צ יתעלו הניצוצות דקדושה, אך באמת טעה יצחק דא"א להיות בירור זה כ"א ע"י יעקב

שכמ

א"כ לקח ברכתי ממש שהרי כח ההמשכה זו הוא ע"י אתכפי' סט"א והעלאת הנצוצי' שבשבה"כ כי אין לך עשב שאין לו מזל והמזלות מקבלים מע"ש כו' רק שכ"ז נכלל ביעקב והוא עד"מ כמו שהפשתן גדל אצל הכפרי והאומן עושה ממנו בגדים חשובים ביותר כו' והכפרי אומר זה משלי הוא ובאמת שהוא גדל אצלו אבל מ"מ אצלו לא הי' ממנו כלום רק דוקא האומן יכול לעשות ממנו דבר חשוב כמו"כ נש"י הם המבררים הנצוצים עד"מ האתרוג עושה ממנו מצוה וזהו חמוקי ירכיך כו' מעשה ידי אומן כמ"ש במ"א.

(ב) אך ענין בכורתי הוא בחי' גבוה יותר מבחי' ברכתי ובוהר תולדות קמ"ה א' איתא דבכורתי וברכתי מלה חד הוא וזהו ויעקביני זה פעמים דהאי זה מיותר אלא מלה חדא הוא בכורתי אהדר לברכתי כו' ע"ש ולהבין זה כיון דדבר אחד הוא למה הוצרך ליקח ג"כ ברכתי ולא הי' די במה שלקח בכורתי וי"ל מתחילה מהו ענין הבכורה. ויובן זה ע"י הקדמה כנודע כי אני הוי' לא שניתי כתיב ולית מחשבה תב"כ ואין בגדר עלמין כלל ואעפ"כ כי ממך הכל כתיב אך הוא ע"י זיו והארה הודו על ארץ ושמים. וגם הארה זו עצמה מעצמותו ית' לא היו העולמות יכולים לקבל חיות ושפע בהיותם בבחי' גילוי עולמות כ"א ע"י השתלשלות היינו כשלשלת הארה והארה דהארה כו' וכל מה שיוצא ומשתלשל מטה מטה הוא הארה דהארה מהעליון ממנו כו'. והנה יש ב' מיני השתלשלות הא' השתל' האורות בכלים בבחי' פנימי' שהוא לפ"ע הכלי מה שהכלי יכול להגביל ויש בבחי' מקיף מה שאינו מוגבל בכלי ויובן זה בעבודה שיש ב' מיני אהבה הא' שהכלי יכול להגבילה והב' בחי' אה"ר אשר לא תוכל הנפש שאת כו' כמ"ש בפ' וישלח ע"פ ויקח מן הבא בידו מנחה כו' וב' בחי' הנ"ל היינו בחי' חסד עולם עולם חסד יבנה שמתלבש בכלים מכלכל חיים בחסד אבל בחי' המקיף הוא בחי' ורב חסד שלמעלה מבחי' צמצומים. וזהו דתנן להודיע כמה ארך אפים שכל הדורות היו מכעיסין כו' ואעפ"כ מקבלים חיות והיינו מבחי' א"א ורב חסד אך בחי' זו אינו נמשך כלל בגילוי אצלם ח"ו רק בבחי' מקיף וזהו רם על כל גוים כו' רק הארה נמשכה בפנימי' ע"י שבירת הכלים ונפילת הנצוצות שלא בדרך ההשתל' וגילוי רק בהסתר והעלם משא"כ נש"י מקבלים מבחי' האור המאיר בגילוי ממש ע"י התומ"צ והגילוי א"א להיות רק ע"י צמצומים יו"ד עקב כו'. וזהו שנק' עשו הבכור להיותו מקבל מבחי' שלמעלה מהשתל' בחי' המקיף שזהו החלק הראשון בהמשכות האור א"ס ב"ה לכן בחי' זו נק' בכר רק שהוא אינו מקבל משם אלא ע"י שבירת הכלים אבל הוא עצמו כו' וכמשל הארי שהוא בשרשו גבוה יותר משור שהרי פני ארי' אל הימין אבל מ"מ בנפילתו הוא למטה מהשור שהוא בהמה טהורה כמ"ש בע"ה. ונמצא ענין בחי' בכורתי הוא שרשו ומקורו בקדושה האלקי' לפני מלך כו' מבחי' א"א כו' ונק' בנו הגדול משא"כ יעקב נק' בנו הקטן שמקבל ע"י צמצומים וזהו"ע בחי' לבונה שבי"א סממני הקטורת שהוא בחי' המקיף דקדושה כו'. וזהו"ע הבכורה שלקח יעקב שהוא בחי' המקיף דקדושה הנ"ל שנתאחד עם האר"פ דיעקב אך איך אפשר להמשיך בחי' זו ביעקב הוא י"י בחי' תשובה בחילא יתיר אה"ר הנ"ל שלא תוכל הנפש שאת ועי"ז ממשיך

ספר תר"ל – הוספה שלא

בחי' המקיף הנ"ל, וזהו ריח בגדיו בוגדיו ועי"ז חי' סבור שהוא עשו כי בוגדיו שרשו בחי' מקיף הנ"ל לכן ממלא כל הפגמים שנעשו ע"י תומ"צ.

ג) אך ענין ברכתו הוא ע"י תומ"צ כנ"ל מטל השמים זה מקרא כו' כי הנה יש להבין ענין הברכות שהנביא' חי' מברכים מהו אם הוא תפילה ובקשה א"כ מהו זה שהשיב יעקב ליוסף ידעתי בני ידעתי כו' ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו כו' ולכאורה מה זה תשובה כי חי' לו לברך את מנשה שהוא יגדל בשאלת יוסף ואם נאמר שאינו תפילה א"כ מהו שאמר בא אחיך ויקח כו' גם ברוך יהי' כו'. אך הענין כי ברכה הוא רק המשכה מההעלם אל הגילוי כמו המברך את הגפן שכופף קומתו כו' וכמו שמבקשים בכל יום ברך עלינו את השנה כו' אעפ"י שמזונותיו קצובים מר"ה ויכ"פ אך הבקשה שיומשך הגילוי למטה בגשמיות ולא ישאר למעלה בהעלם הרוחניות. וכמו"כ ענין הברכה שמברכים הנביאים לאדם, היינו כי יש באדם ב' בחי' הא' הנשמה המלוכשת בגוף והב' עצם שרש נשמתו מזלי' חזי המבואר ע"פ יונת' כו' לכן ענין הברכה הוא המשכה שיומשך מבחי' מזל אל הגילוי ולא ישאר העלם גמור. וזהו איש אשר כבדתו ברך לכן רצה יצחק לברך בנו הגדול להמשיך לו מן המקיף שלו אל הגילוי ויעקב לקח ברכתו ע"י שיש לו ג"כ שורש שם ע"י ריח בוגדיו בחי' תשובה נמצא הברכה הוא איזה גילוי מן שורש המתברך וזהו אצלת לי ברכה מלשון ויאצל מן הרוח לשון הפרשה וגילוי אבל עצם שרשו כמו שהוא למעלה גבוה יותר לכן הבכורה גבוה מן הברכה והיינו כי הברכה הוא המשכה ע"י תומ"צ שע"י נמשך איזה גילוי מן המקיף אל הפנימי משא"כ עצם המקיף ומהותו ממש נמשך ע"י תשובה דוקא בחילא יתיר לכן במקום שבע"ת עומדים וכו' וזהו בגדיו מצות לבושים לנפש אבל ריח בוגדיו בחילא יתיר גבוה יותר, לכן אף שהוא מלה חדא מ"מ הוצרך ליקח הברכה להמשיך גילוי המקיף ע"י תומ"צ כי לא כאור"א יכולים לבוא לבחי' מאדך. ועוד דכתיב שובה ישראל כו' ואעפ"כ אח"כ קחו עמכם דברים כו' היינו תומ"צ להיות דירה בתחתונים דוקא משא"כ תשובה רק העלאה לפי שעה כו'.

ד) אך להבין איך שייך ליקח בכרתי ע"י תשובה הרי האומר אחטא ואשוב אין מספיקין כו', אך יש ג' מיני תשובה לבחי' נר"נ הא' בחי' תשובה תתאה סור מרע וצריך להתחרט על העבר ולעקור את רצונו מן הרע שלא ירצה להפרד מאחדותו יתברך ותשובה זו הוא ע"י התפלה באמרו ברוך א"י רצונו שיומשך בחי' רצון אלקי בקרבי להיות אלקינו כי על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה שע"י העון גורם הסתלקות ה' תתאה וע"י תשובה תשוב ה' חוזר וממשיך והוא המשכה מבחי' ממכ"ע. והתשובה הב' היא התשובה על ועשה טוב דהיינו אף שהוא סר"מ בתכלית רק שהוא ממעט במצות ועש"ט לייגע א"ע בתורה ותפילה ומ"ע ועשה טוב וכמ"ש אין עושה טוב אין גם אחד כו' הנה ע"ז צריך לעשות תשובה יותר, והנה מה שלמעלה במדריגה שם הפגם יותר מהעדר בחי' ועשה טוב גדול * מפגם של רע ממש כמו שלמטה ממנו

יותר . . . גדול : כ"ה בכת"י.

במדריגה דהנה כתיב כי האדם עץ השדה וכמו האילן שהפירות הגדילים בראש האילן וכשנושב הרוח ונופלים משם יורדים ונופלים הרבה יותר למטה מן האותן הגדילים למטה כשנופלים אין נופלים כ"כ למרחוק וכמו שארז"ל מאיגרא רמא לבירא עמיקתא דהיינו מפני שנפילתו מאיגרא רמא לכן הנפילה לבירא עמיקתא שהנפילה יותר גדולה ונופל יותר בהקליפות כן ישראל עלו במחשבה ומי שהוא למעלה במדריגה דהיינו שהוא יודע ספר הנה ח"ו פוגם בנפשו ונופל למטה אזי הנפילה היא למטה ביותר בעמקי הקליפות אף אם נפילתו רק בועשה טוב לבד ולא נכשל בעון ל"ת ח"ו מ"מ נפילתו גדולה יותר עי"ז שממעט בועשה טוב יותר מאיש המוני ע"י ל"ת שאינו נופל כ"כ בעמקי הקליפות. כמשל הפירות האילן הג"ל שאותן שלמטה כשנופלים מ"מ אין נפילתן כ"כ למרחוק וחזרתו לשרשו בקל לא כן מי שנפל ממקום גבוה הרי נפל למטה יותר ונתרחק מאוד משרשו אפי' ע"י העדר ועש"ט לכן התשובה יותר גדולה בבחי' זו על ועשה טוב מה גם כי הרי עשה דוחה את ל"ת. וענין בחי' תשובה זו הוא ע"י הבקשה בתפלה בא"י פי' הבקשה של תשובה על העדר ועשה טוב הוא שהוא רוצה להתקשר ולהידבק בבחי' הוי' שהוא בחי' סוכ"ע ובחי' מקיף כו' ולא די לו בחרטה ועקירת הרצון לבד כ"א להיות נכספה וגם כלתה נפשי ליכלל וליבטל באא"ס ב"ה כו' והתשובה הג' היא שאף שהוא סומ"ר וגם עשה טוב בתכלית אז התשובה יותר גדולה והוא כמ"ש אם תשוב ישראל אלי תשוב וכתוב שובו אלי ואשובה אליכם פי' שירצה ליכלל ולידבק בעצמות א"ס ב"ה שהוא למעלה מבחי' ממכ"ע וסוכ"ע כי א"ס ב"ה בעצמו רם ומתנשא עד אין קץ מבחי' גדר עלמין כי קמי' כלא חשיב וכמ"ש כי נשגב שמו לבדו פי' כי נשגב היינו בחי' סוכ"ע שמשוה קטן וגדול, וע"ז נאמר אין ערוך לך שאין לומר כערך העשי' לגבי החכמה ערך החכמה לגבי בחי' אור הסוכ"ע אלא אין ערוך כלל וחכמה עם העשי' שוין ממש וזהו פי' נשגב ועכ"ז מה שהוא בחי' נשגב הוא רק שמו שם הוי' הי' הוה ויהי' שמהוה כל העולמות מאין ליש ע"י היותו בחי' מקיף עליהם משא"כ עצמות אור א"ס ב"ה הוא למעלה מבחי' שמו ואינו שייך לומר בו בחי' סוכב לעלמין כו' וזהו ענין תשובה זו שובה אלי שירצה לידבק בעצמות א"ס ב"ה שאינו בגדר עלמין כלל ולכך שייך תשובה זו אפי' * הוא עושה טוב וממשיך האור מבחי' סוכ"ע וממכ"ע מ"מ התשובה גדולה ביותר להיות אלי תשוב כי יותר רחוק הערך מבחי' סוכ"ע לגבי מהו"ע מרחוק ערך כל העולמות לגבי ממכ"ע וסוכ"ע כנ"ל.

ה) והנה בחי' תשובה זו הוא על ביטול תורה וע"י בחי' תורה וכמ"ש בתד"א הי' רגיל לקרות דף א' יקרא שנים כו' כי הנה המשכה זו והתכללות במהו"ע ית' הוא ע"י בחי' תורה דוקא כי תורה הוא בחי' פנימי' דכמו שיש באדם אברים הפנימים ואברים החיצונים וההפרש ביניהם הוא כשיחתוך אבר החיצון יוכל להיות כמה משא"כ כשניקב או יחלה א' מאברים הפנימים נעשה טריפה ואינו יכול עוד להיות כן למעלה יש אברים דמלכא עד"מ והן

ספר תר"ל – הוספה שלג

הכלים אשר אא"ס ב"ה מתלבש בהם והן בחי' אברים החיצונים והיינו רמ"ח מ"ע ויש ג"כ בתורה אברים פנימים כמ"ש וכל קרבי והן קרבים ומעיים שבהן יורד ונמשך הפנימי' והוא בחי' תורה וכמ"ש ותורתך בתוך מעי כו', ולכן ויותר הקב"ה על ע"ז וג"ע וש"ד ולא ויותר על ביטול תורה כי הוא עד"מ כמו חולאת בפנימית ועי' באגה"ק בענין דוד זמירות קרית להו שדוד המע"ה שיבח את התורה בענין ביטול העולמות לגבי התורה ובענין הנ"ל בבחי' סוכ"ע ואין ערוך כו' ונענש ע"ז לפי שהתורה היא שעשוע המלך בעצמו שאינו בגדר עלמין כלל ולא שייך לשבח אותה בזה בביטול עולמות וכמשל שבגדר במי שיש לו אלף דגרי זהב ושיבח אותו בשל כסף הלא גנאי הוא לו ולכן ארז"ל שכל מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק עליו נאמר הכרת תכרת כי להיותו יכול לעסוק בתורה והוא בן תורה זהו הוראה שנשמחו מבחי' זו א"כ כשאינו עוסק נפילתו למטה מטה יותר ע"י ביטול זה וכנ"ל בענין מאיגרא רמא כו' ולכן ארז"ל שנה ופירש קשה מכולן ולכן צ"ל התשובה ביותר לבחי' מהר"ע. והנה תשובה זו הג' הוא בחי' ישראל וב' תשובות הראשונות הם בחי' יעקב וא"א להגיע לבחי' זו דישאל אלא ע"י קדימת סומ"ד ועש"ט שהוא בחי' יעקב וענין מהות תשובה זו שלאחר ההתבוננות בבחי' ממכ"ע עפמ"ש נפשי אויתיך וכתוב לאהבה את הוי' כי הוא חייך איך שהוא ית' חיות של כל עליזים ותחתונים וחיי נשמתו בפרט ועי"ז יכסוף אליו כוסף טבעית כמו שמתאוה לחיי נפשו שלא תסתלק ממנו כו' ואח"כ ההתבוננות בבחי' סוכ"ע איך שאין ערוך אליו כלל והוא למעלה מעלה מבחי' כי הוא חייך כו' כי אינו מתלבש בפנימיות רק מקיף כו' זאת ישיב אל לבו כי כל הטעמים שנאמרו בהתבוננות בגדולתו ית' הכל כלא חשיב לגבי מהר"ע ולא שייכים כלל רק בבחי' סוכ"ע וממלא שם שייך לומר אין ערוך כו' אבל במהר"ע ית' דומיה תהלה וכמ"ש יונת, אלם כו' כמ"ש במ"א לכן תשובה זו למעלה מהטו"ד וכל בחי' הטעמים הם כלא חשיב בהגיע לבחי' תשובה זו. וז"ש אם תשוב ישראל אלי תשוב ישראל דוקא כי הב' תשובות הראשונות על בחי' סומ"ד ועש"ט הם בחי' תשובה בבחי' יעקב ויעקביני זה פעמים ב' תשובות אך התשובה הג' בבחי' ישראל לי ראש על עסק התורה הוא אלי תשוב למהר"ע שלמעלה מבחי' סוכ"ע וממכ"ע שהם ב' בחי' תשובות הראשונות וזשארז"ל ובלילה שירה עמי ממש שע"י עסק התורה ממשיך שעשועי המלך בעצמותו ובפרט אחר חצות שאז הוא זמן השעשועי' בג"ע כו' וכמ"ש במ"א.

ו) והנה כל הג' תשובות הנ"ל נק' בכ"ר שהוא ב' יחידות כ' עשירות ר' מאות בחי' תשובה השנית גדולה מן הראשונות וכמו שעד"מ בעשרה יש עשרה פעמים יחידות כו', והן נגד ג' בחי' נר"ג, התשובה הראשונה הוא בבחי' נפש שממנה נמשך החטא וכמ"ש ונפש כי תחטא והתשובה הב' למי שיש בו בחי' רוח שגבוה מן הנפש שתשובה שלו צריך להיות גדולה יותר ולכן הוא בחי' עשירות שבחי' * כלול מיר"ד כו' והתשובה הג' למי שיש בו

שבחי' כלול : כ"ה בכת"י, ואוצ"ל : שבחי' רוח כלול.

ג"כ בחי' נשמה והוא בחי' מאות שכלולה מיו"ד ויו"ד מיו"ד, וזה ג"כ בחי' אי"ק בכ"ר שהוא בחי' ברכתי ובכורתי כי אי"ק הן בחי' מאה ברכות והן הק' לבחי' נשמה כו' אך בחי' תשובה זהו בחי' בכ"ר שהמאה ברכות הן המשכות לבד מלמעלה למטה אך התשובה היא ג"כ העלאה לכן בכ"ר הוא כפלים מאי"ק מלמטה למעלה בחי' או"ח ומלמעלה למטה בחי' אוי"ש וכמ"ש ואולך אתכם קוממיות והוא ג"כ ע"י אתהפכא דנה"ב והן בחי' ב' נפשות נפ"א ונפח"ב והן הן בחי' שתי קומות ועיקר בחי' אתהפכא ע"י התשובה ועוד כי בחי' העליונה יותר כולל ג"כ מה שלמטה ממנו כמשארו"ל שוקי החיות כנגד כולן קרני החיות כנגד כולן כו' לכן בחי' בכ"ר שהוא בחי' בכורתי כולל ונעלה יותר מבחי' אי"ק בחי' ברכה כו'. ובכל הנ"ל יובן דשייך בחי' תשובה שלא על חטא כלל כי אדרבה תשובה זו גדולה יותר כנ"ל. וזהו קדש לי כל בכר פי' כי הנה מבואר לעיל דמה שנפל בשבירת הכלים הוא מבחי' לפני מלך מלך לבנ"י שהוא בחי' מקיף עליון כו' ולכן בנפילת הניצוצים למטה מטה כנ"ל באריכות ויש בניצוצים אלו ג"כ מדריגות בנפילתם שהניצוצות היותר עליונים נפלו למטה יותר וכנ"ל במשל מאיגרא רמא כו' וזהו ג"כ ג' אתיות בכ"ר יחידות עשירות מאות שישנם ג"כ בלעומת זה, זהו פי' קדש לי כל בכור שיתעלו כל בחי' ניצוצים שנפלו ע"י ג' תשובות הנ"ל הנק' בכר, והענין כי ע"י אי"ק עקירת הרצון מהרע מעורר כמו"כ למעלה שלא יומשך חיות בסט"א כי הם ג"כ מקבלים חיות מלמעלה כדכתיב כל אשר חפץ הוי' עשה לכן ע"י ישראל נמשך אחר תאוות עוה"ז ממשיך חיות להם אבל כשמסלק רצונו מתאוות עוה"ז שאין חפץ בהם כלל מעורר כמו"כ למעלה שיסלק מהם רצון הוי' כי ישראל עלו במחשבה תחילה לכן יש בהם כח זה כו'. וזהו ויעקבני זה פעמים כו' ע"י רמאות פי' שלא יהי' לו דיבוק ותשוקה אמיתי' בעוה"ז רק ברמאות בכדי לברר בירורים והירידה בעניני עוה"ז יהי' רק צורך עלי' והוה"ע הרמאות דלכאורה הוא אוכל ושותה ג"כ ונמשך אחר עניני עוה"ז אבל באמת כונתו רק בכדי לברר וכמ"ש צדיק אוכל כו' משא"כ בטן רשעים תחסר חיל בלע ויקאנו כמ"ש במ"א והו' מ"ש בק"ש ואספת דגנך שר"ל שיאסף כוונתו מעניני עוה"ז לבחי' אחד ואהבת כו' דהיינו ע"י שיהי' אצלו ירידה גדולה ולא תשוקה וחפץ לעסוק בעניני עוה"ז רק בשביל צורך עלי'. והנה ע"י עקירת הרצון בג' תשובות הנ"ל עי"ז שהוא בחי' קדש לי כל בכור בחי' ההעלאה כנ"ל שהוא ע"י הג' תשובות הנ"ל, והיינו מה שאמרו"ל כל ימיו בתשובה דבודאי אין ר"ל על עבירות ח"ו דא"כ ה"ל כאמר אחטא ואשוב אחטא ואשוב כו', אלא ר"ל כנ"ל בפ"ו אם תשוב ישראל אלי כו'. וזהו תכלית ירידת הנשמה בגוף צורך עלי', ועי"ז אמרו רז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב שהוא רק זיו השכינה אבל ע"י תשובה הנ"ל מגיע להכלל ולידבק בעצמו אור א"ס ב"ה כנ"ל וד"ל.

ספר תר"ל – הוספה שלה

בס"ד.

חביבי * ישראל שניתן להם כלי חמדה שבו נברה"ע שנא' (משלי ד' ב')
כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו, ופי' הרע"ז כי לקח כו'
כל מעשה בראשית . . .

רש"י**.

בעת ההיא הבדיל כו' שבט הלוי דברים עקב יר"ד ח'.
והבדלת את הלויים מתוך בניי והיו לי הלויים בהעלותך ח' י"ד.
ויבדל אהרן להקדישו דה"א כ"ג י"ג.
פע"ח שער חגהמ"צ חנם. סידור אל תבטחו בנדיבי'.
ושבתם.

זהר ויחי כסף, דרי"ז ע"א.
כיצד לובשין את הבגדים יומא דף ה' ע"ב.
ע"י גבורה ג"פ ע"ב.

בס"ד, ש"פ שופטים, תר"ל.

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך כו' ובערת הרע מקרבך, וצ"ל ענין
האזהרות שמוזהיר בכמה מקומות בסדרה זו, וכמו"כ בכ"מ לבער הרע
מקרבך, ופעם נאמר ובערת הרע מישראל, וכתוב וכל העם ישמעו ויראו, שע"י
הדין והמשפט שעושים לעושים הרעה, עי"ז יראו הנשואים לבלי יבאו לעשות
הרע כו'. דהנה אמרז"ל למה קדמה שמע לזהא"ש כדי שיקבלו עומ"ש תחילה,
ואח"כ יקבלו עול מצות, שנת' בדרושים הקודמים שענין קבעומ"ש זהו כענין
הקדמת נעשה לנשמע שהוא ענין בחי' ביטל רצון לבעל הרצון, ואח"כ קבלת

(*) התחלה אחרת לד"ה ואה"י אצלו אמוך.

(**) נכתב בגליון בפ"ע, ושייך לד"ה בקר ויודע.

עול מצות היינו שלא יעשה המצוה בדרך מצות אנשים מלומדה ובקריירות כ"א מצד היותו דבוק לבחי' אוא"ס ב"ה בעל הרצון, ומי מעכב שאור שבעיסה שע"ז הוא הציווי ובערת הרע מקרבך כו'. והענין הוא דהנה באוה"ח פי' ע"פ ובערת הרע מקרבך, וז"ל אולי ירמוז לאותו שקראו הקדב"ה בשם זה דכתיב כי יצר לב האדם רע מנעוריו, ולזה אמר הרע פי' הידוע, והכוונה בזה כי כשיעשו משפט בכיוצא בזה מתבצר הרע ונחתש כחו ולא יתעצב בלבבות בני האדם כאומרו מקרבך כו' עכ"ל, והיינו כמאמרו"ל בסוכה דף נ"ב ע"א שבעה שמות יש לו ליצה"ר הקב"ה קראו רע שנאמר כי יצר לב האדם רע מנעוריו, וברבות פי' נח פל"ד ע"פ כי יצר לב האדם רע מנעוריו אבא יוסי התורתי אומר עלוב הוא השאור שמי שברא אותו מעיד עליו שהוא רע שנאמר כי הוא ידע יצרינו (תהלים ס"ו ק"ב), ועיין בבחי' פ' נח ע"פ כי יצר לב האדם רע מנעוריו אמרו"ל מנעוריו משנער לצאת ממעי אמו, וידוע שאין האדם מתחייב במצות שהוא מצד היצ"ט עד י"ג שנה, וזהו שדרשו רז"ל יצה"ר גדול מיצ"ט י"ג שנה, וכן אמר שלמה כי מבית האסורים יצא למלוך (קהלת י"ד) כי משעה שהוא יוצא מבית הרחם ששם הוא אסור ומוסגר כאדם המוסגר בבית האסורים מיד הוא רוצה למלוך והוא מבקש מפי הדד ונמשך אחר התאוות, ומפני שהמלה חסירה אל"ף פירושה ל' תרגום כי תרגום ויבאש וסרי, ולהבין זה צ"ל מ"ש נודע בשערים בעלה פי' בעלה הוא בחי' אוא"ס קוב"ה, כמ"ש כי בועליך עושייך כו' וצ"ל איך שייך לומר נודע שהוא השגה, אך הוא ע"י שערים, והנה בשערים יש ב' פירושים, הא' היינו כל חד וחד לפושיעו"ד ולפום מה דמשער בליביה וכמ"ש בזה"ק אע"ג דאיהו סתים ונעלם אחידע ואתדביק בכל חד וחד לפושיעו"ד ולפום מה דמשער בליביה וכו', והב' שערים הוא לשון שיעור וגבול, והענין הוא כי כדי שיתהווה מאוא"ס שהוא בלתי בע"ג ותכלית עולמות בע"ג כי כל העולמות הם בבחי' גבול כמו מהארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה כו', וכן כל רקיע ורקיע ועובי כל רקיע כו' ואפילו עולמות העליונים הם ג"כ בבחי' גבול שהם בבחי' השגה והשגה הוא בחי' גבול, וא"כ איך אפשר להיות מאוא"ס שהוא בלתי בע"ג כו', אלא הוא ע"י מדות העליונות עי"ז נתהווה עולמות בע"ג, וזהו מ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה, וכתיב ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, ולכאורה צ"ל למה היה צריך דווקא שיהיה נבנה"ע בששת ימים הלא היה יכול לברוא ברגע אחד ובמאמר אחד ממש וכמאמרו"ל והלא במאמר אחד יכול להבראות, אלא לפי שששת ימים הוא בחי' ששה מדות, ע"כ היה צריך דווקא להיות התהוות עולמות בששת ימים כל יום התגלות מדה עליונה יום ראשון חסד כו', וזהו מ"ש נודע בשערים בעלה כו' דהיינו שע"י השערים שהוא בחי' מדות דאצילות כו' עי"ז יכול להשיג אוא"ס וכמ"ש שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, אלה הוא בחי' ששה מדות ופ"ו הוא בגימט' אלה, והיינו ע"י התבוננות כשיתבונן בבחי' השתלשלות העולמות שנתהווה מבחי' מדות עליונות עי"ז משיג המציאות של עצמות אוא"ס ממש, וזהו ענין ב' הפירושים של נודע בשערים כו' דהיינו כל חד וחד לפושיעו"ד, וע"י מה הוא ע"י שערים דהיינו ע"י בחי' מדות עליונות דהיינו ע"י התבוננות של בחי' השתלשלות העולמות שנתהווה מבחי' מדות עליונות עי"ז נודע בעלה דא קדב"ה

דהיינו עצמיות אוא"ס היינו רק בבחי' השגת המציאות לבד, אבל לא בבחי' השגת המהות כי לית מח' תפיסא ביה כלל. והנה להבין כ"ז צ"ל הפי' הא' של גודע בשערים בעלה דהיינו כל חד וחד לפושיעו"ד מה דמשער בליביה, והענין הוא דהנה שערים הם בחי' שע"ב והוא בחי' ז' מדות וכל אחד כלולה מז' הוא מ"ט ושער הגו"ן הכוללם יחד, והנה צ"ל זה הלא מדות הוא בלב וא"כ איך שייך התחברות למדות שבלב עם בינה שהוא במוח. אך הענין הוא דהנה איתא בילקוט שיש פלוגתא בין ר"א ור"י היכן התכמה שרויה ח"א במוח וח"א בלב, והנה כתיב וחכם בבינה, ונמצא כי פלוגתתם הוא שח"א דבינה היא במוח וח"א בלב, וזהו לפי מה שנת' בסש"ב פ"ג ופי"ח, ובלקו"ת בד"ה אלה פקודי, ובד"ה מצה זו שהחכ' הוא למעלה מן ההשכלה וההבנה, ומה שאנו קורים שכל זהו בחי' בינה, והנה לדברי מי שאומר שהחכמה הוא בחי' ההבנה הוא בלב א"א לומר שמשכן הבינה הוא בלב והלא אנו רואים שאינו כן וכנודע מענין חללי דגלגלתא אלא עיקר הפלוגתא על עיקר המשכה שסובר שעיקר הבינה נמשך מהמוח ללב, ולכך מצינו כמה פעמים שחור"ב הוא בלב וכמ"ש ולכי ראה הרבה חכמה, בלב כל חכם לב נתתי חכמה, וכן בינה ליבא, וכן איתא בגמ' הלב רואה הלב שומע הלב מבין, וזהו ענין מ"ט שע"ב, דהנה שער הוא שמשמש כניסה ויציאה, וזהו שערי בינה שהוא דרך ושער להמשכה שנמשך מהמוח ללב, וזהו מ"ש עיני כל אליך ישברו, כל הוא גו"ן שע"ב שנמשכו ממוח ללב. והנה בבחי' המשכה זו שנמשך ממוח ללב יש שני בחי' דהיינו כל וכלה וזהו החילוק שבין אירוסין לנשואין דהיינו הגם שנמשך ההתבוננות שבמוח ללב מ"מ אינו מתפעל מזה וזה הנקרא בחי' אירוסין דהיינו שהוא רק בבחי' מקיף לבד ואינו נמשך בפנימיות כלל, אבל כלה שהוא בחי' נשואין דהיינו כשנמשך ההתבוננות בתוך תוך נקודת לבבו ופנימיות וכמ"ש בכל לבי דרשתיך וכן בכל לבבך זהו בחי' כלה נשואין שנמשך בבחי' פנימיות ולא בבחי' מקיף לבד, וזהו מ"ש וארשתיך לי במשפט שמתחילה הוא בבחי' אירוסין בבחי' מקיף, ואח"כ וידעת את ה' מלשון והאדם ידע שהוא בחי' נשואין שנמשך בפנימיות ממש, והנה זה רק המשכה שנמשך מהמוח ללב כדי לעשות לה כלי שיוכל לקבל שהוא רק בחי' בינה כל חד וחד לפום מה דמשער בליביה כו' שמייגע א"ע בהתבוננות לפי השגתו כו', אבל אח"כ כתיב שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה פי' ענין הראיה הוא כי גודע שאינו דומה שמיעה לראיה וכשיראה דבר ששמע כבר והבין אותה הרי הוא מבין זה באופן היותר נעלה כי ע"י הראיה נעשה הנחה בנפשו באופן היותר נעלה כו', ועד"ז יובן ענין הראיה באלקות שזהו ענין המשכת משה שממשך הדעת גם בנשמות דורע בהמה כו', וכתיב שאו שערים ראשיכם ויבא מלך הכבוד, כבוד הוא ל"ב נ"ח ששם שורה עצמיות אוא"ס וזהו מלך הכבוד אין כבוד אלא תורה, דהנה בתורה כתיב והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום דהיינו עצמיות אוא"ס ממש, וזהו ואהבת שיש בו ב' פירושים א' ואהבת לשון ציווי, והב' לשון הבטחה שבוודאי יבא לבחי' אהבה, ושניהם אמת דהיינו שמתחילה צריך לעשות את אהבה ע"י בחי' התבוננות כו', ואח"כ ואהבת לשון הבטחה שיהיה נמשך ממילא אהבה שזהו בחי' ויבא מלך הכבוד כו', וזהו מ"ש עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו, דהנה אית רצון

ואית רצון, אית רצון למטה מן השכל שהרצון נמשך מהשכל וההתבוננות, ואית רצון למעלה מן השכל וההתבוננות, וזהו עשה רצונו כרצונך דהיינו שמתחילה צ"ל הרצון שלמטה מן השכל ואח"כ כדי שיעשה רצונך כרצונו דהיינו הרצון שלמעלה מן השכל שהוא בחי' ויבוא מלך הכבוד, וזהו כי בועליך עושיך דהיינו שע"י בועליך המשכת אוא"ס עי"ז עושיך בבחי' רצון שלמעלה מן השכל וההתבוננות, וזהו וארשתיך לי במשפט שמתחילה בבחי' אירוסין, ואח"כ וידעת את ה' בבחי' דעת והכרה כאילו רואה כו', והנה כ"ז נמשך ע"י שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך דהיינו שכל שערי בינה יהיו רק לאלקות ולא יהיה בהיפוך ח"ו במילי דעלמא בהבלי עוה"ז, ולהבין ענין המשפט, הנה המשפט הוא על הרע וכמ"ש ובערת הרע מקרבך דהיינו הרע שמקרבך, והנה צ"ל א"כ למה ברא את הרע וכתוב ברא רע כו', אך הענין הוא דהנה איתא שיצה"ר נקרא מלך זקן וכסיל, ויצ"ט נקרא ילד מסכן וחכם, ואיתא בספרים הטעם שיצה"ר נקרא מלך זקן כו' לפי שיצה"ר מיד כשנולד נכנס בו וכמ"ש לפתח חטאת רובץ כו', אבל יצ"ט אינו נכנס אלא לאחר י"ג שנה ויום א' ולכן נקרא ילד כו' וכמו שנת' בשם הבחי', וצ"ל זה מפני מה הוא כך, והענין דהנה קליפה קדמה לפרי וכמו שאנו רואים בצומח שמתחילה נגדל השחת והתבן ואח"כ במשך זמן נגדל התבואה ואח"כ כשנגדל התבואה משליכים את התבן לחוץ, ובאילן אנו רואים ביותר שכמה שנים לא נגדל רק האילן והעלין שהם החיצוניות ואח"כ נגדל הפרי, וכן אנו רואים גם באדם שמתחילה נתהווה השליא שעד מ' יום לא יש עדיין צורת ולד כ"א שנוצרה ונתהווה השליא ואח"כ מצטייר ומתהווה הולד, וכן בדומם הוא העפר בכדי שתגדל ותצמיח אנו רואים שצריכה חרישה כו', והטעם לפי שכח הצומח אשר בה הוא מוסתר ונעלם וצריכים להוציא את הצומח מהעלם לגילוי וצריך לייגע א"ע והטעם לפי שקליפה קדמה לפרי וכן בכללות העולמות ג"כ בתחילה נתהווה דומם ואח"כ צומח ואח"כ חי ואח"כ מדבר וכל העולם כולו לא נבראו אלא בשביל האדם, וכמאמרז"ל כל העולם כולו לא נבראו אלא בשביל לצוות לזה, והאדם עצמו לא נברא אלא אחרון לכולם, והטעם לפי ששורש הקליפה הוא מעולם התווה שקדם לתיקון וכמ"ש במדרש ע"פ והארץ היתה תהו מלמד שהיה הקדב"ה בונה עולמות ומחריבן דין אהניה לי ודין לא אהניה לי, ועפ"י הקבלה הוא בחי' תהו שקדם לתיקון רק שנפל בשבירה למטה מאוד עד שנתהווה רע גמור ולפי ששורש הקליפה קדמה ע"כ גם למטה נתהווה הקליפה קודם, אך המכוון הוא שיהיה רע ויהיה מהפכין את הרע לטוב, ועי"ז נעשה טוב מאוד, טוב זה יצ"ט מאוד זה יצה"ר דהיינו כשמהפכין את היצה"ר לטוב עי"ז יבוא לבחי' אהבה בבחי' בכל מאדך בלי גבול ממש וכמו שאנו רואים כשעושים מחיצה למים עי"ז מתגברין המים בתגבורת יותר מכמו שהיו מקודם שנעשה המחיצה, והטעם לפי ששורש הרע הוא מעולם התווה שקודם לתיקון רק שנפל למטה מאוד, ע"כ כשמבררים את הרע ומהפכים אותו לטוב עי"ז נתעלה הנפש לשרשה שהוא מעולם התווה שקודם לתיקון, וזהו שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך, והנה פי' בכל שעריך היינו אפילו במחשבה שלא יחשוב בדבר עבירה הגם שאין מענישין על ההרהור וכמו שאמרז"ל מחשבה רעה אין הקדב"ה מצרפה למעשה

ספר תר"ל – הוספה שלט

מ"מ אמרו הרהורי עבירה קשין מעבירה וסימנך ריחא. והענין הוא דהנה אנו רואים שבריה יש כח חזק מאוד עד שיוכל לעורר ג"כ משינה הגם שאינו גכנס בפנימיות כלל בבחי' טעם כמו האכילה, וכן יש מעלה בריח שאין לו כליון עד שיוכל להריח וחוזר ומריח כמה וכמה פעמים ואין הריח נפסד במה שהריח מקודם, אבל טעם הפרי מיד כשאכל מיד נכלה הטעם, וזהו ענין הרהורי עבירה קשין מעבירה לפי שעבירה הוא בבחי' פנימיות הרע וע"כ אינו רק כמו טעם שהוא רק בשעת אכילה לבד, ואח"כ אינו כמו"כ מעשה העבירה אינו רק בשעת מעשה לבד אבל אח"כ אינו עושה כלום, אבל ההרהור הוא כמו הריח שאפילו אח"כ נשאר הרשימו ממנו, ולכך שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך שלא יחשוב מזה ח"ו וזהו ובערת הרע מקרבך שמקרבך בבחי' פנימיות המחשבה תבער הרע הוא היצה"ר שלא יהרהר בדבר עבירה, ועי"ז יבער הרע היינו היצה"ר מקרבך מפנימיותך כו' כי ידע אינוש בנפשיה כל המחשבות והרהורים רעים שיש לו וצריך לבער הרע שבקרב ועי"ז יהיה בקרבך קדוש וכמשל דירת המלך שצריכים לנקותה תחילה כו'. והנה עי"ז המשפט שלמטה נעשה ויגבה ה' צבאות במשפט, והענין מהו לשון ויגבה כו', הנה כתיב בסדום ארדה נא ואראה כו', וצ"ל איך שייך למעלה לומר ארדה נא הלא הכל גלוי, אך הענין הוא דהנה אנו רואים למטה ששייך ג"כ ענין ירידה בבחי' חכמה למשל חכם גדול כשמשפיל שכלו בדבר קטן כמו למשל במעשה הבנין וכדומה נקרא ירידה אצלו, אבל כשמשכיל השכלות עמוקות נקרא עליה, וז"ע ארדה נא ואראה שהוא בחי' ירידה וצמצום, ובזוהר פי' שהוא מדרגא דרחמי לדרגא דדינא שנקרא ג"כ ירידה, וכ"ז מפני שאין משפט למטה ע"כ יש משפט למעלה, וכמו שאמרנו"ל במדרש, אבל אם יש משפט למטה אין משפט למעלה, וזהו ויגבה ה' צבאות במשפט דהיינו ע"י משפט שלמטה עי"ז ויגבה ה' צבאות במשפט היפוך הירידה הג"ל והיפוך הירידה מדרגא דרחמי לדרגי דדינא אלא ויגבה כו' היינו מדרגא דדינא לדרגא דרחמי, וכ"ז ע"י שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך, דהנה יש ד' שערים בנפש דהיינו ראייה ושמיעה וריח ודיבור שהוא כנגד ד' אותיות דשם הוי"ה וצ"ל בכל השערים משפט ודין דהיינו שיהיה עוצם עיניו מראות ברע, וכן בדבור שלא ידבר דברים בטילים וכה"ג וממילא לא ישמע זולתו, והריח הוא ענין הרהורי עבירה שקשין מעבירה וזהו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט כו', וזהו ושם דרך אראנו בישע אלקים כו' ואמרנו"ל כל השם אורחותיו, וזהו ע"י משפט, וכמ"ש ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, וזהו שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך שבכל השערים תשים שופטים ושוטרים וכו' ואז יוכל להיות בבחי' רצוא ותשוקה לבחי' אוא"ס בעל הרצון בלי שום מונע ומעכב כי ע"י המשפט יתבער הרע שבקרבך כו' ואז אין שום מונע כו'.

הנחות

בס"ד, ש"פ פקודי, תר"ל.

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פוקד ע"פ משה וצ"ל כפל לשון משכן משכן והול"ל אלה פקודי המשכן ומהו עוד פעם משכן, ומהו העדות, ומה צ"ל פקד ע"פ משה הלא כל הדברים וציווים הי' ע"פ משה והמשכן ג"כ מסתמא ע"פ משה ולמה מפרש שהי' ע"פ משה, אך בזהר ובגמ' ובמדרש רבה מפרשים משכן מלשון משכון שנתמשכן ב' פעמים ע"י עונותיהם של ישראל, וצ"ל מהו שייד לומר משכון במשכן, אך הנה ענין משכון לבד הענין שבטחת המלוה מחובו עוד זאת שהוא לזיכרון כי מחמת ריחוק מקום ירחק הלב או מניעה אחרת אפשר שישכחו וע"ז וכשיש אצלו חפץ יקר של חבירו עי"ז נזכרים שניהם ולמעלה מורה זה על זמן הגלות כמ"ש ואף גם זאת בהיותם כו' להפר כו' מ"מ הוא זוכר על ישראל ולזה אמרו בזהר כד סליק ברעותי על מטרוניתא וברא סליק איגרינ ונחית דרגין וסליק כותלין בגין לאשגחא על בנייהו הה"ד משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים, וצ"ל מהו ענין איגרינ ודרגין כו', אך הענין הנה כתיב אנכי שלומי אמוני ישראל, ולפי פי' הפשוט קאי על סרח בת אשר שהשלימה למנין יוצאי מצרים כי בתחלה כתיב כל הנפש הבאה כו' ששים ושש ואח"כ כתיב כל הנפש כו' שבעים ועם יוסף ושני בניו לא הי' כ"א ס"ט אלא שסרח השלימה למנין, וע"פ קבלה ולשון החסידות קאי על בחי' מל' כי ז"א בעצמו הוא בעל ט' ספירות, ובחי' מל' משלים לעשר וזהו ישראל כמ"ש בני בכורי ישראל, בגים כו' הם מושרשים בז"א ומל' משלמת לע"ס, וגם עיקר השלימות הוא ע"י בחי' מל' כמ"ש זכר ונקבה בראם ויברך אותם שעיקר השלימות הוא מהתכללות דו"ג, ואח"כ ויברך כי לית ברכתא שריא אלא באתר שלים וכמ"ש בגמ' אימתי גדול כשהוא בעיר אלקינו והעיר הוא כללות עולם הדבור והוא בחי' מל' שעיקר התהוות הנבראים הוא ע"י בחי' מל' והגם דכתיב ולגדולתו אין חקר מ"מ לא ניכר גדולתו אלא ע"י עיר אלקינו, וע"ז אמרו בזהר מלכא בלא מטרוניתא לא מלך אקרי ולא גדול איקרי, ולהבין זאת צ"ל תחלה ההפרש בין אצילות לבריאה כי בכלל יש ד' עולמות אבי"ע, ובכלל הוא ההפרש כי אצי' הוא גילוי התעלם מא"ס, ובריאה הוא בריא' יש מאין ואצילות הוא ממוצע בין עולמות א"ס לנבראים, ולכאורה האיד שייד לומר למעלה ממוצע אך כי א"ס הוא עד אין קץ ואין תכלית והוא בבע"ג ואין יתהווה ממנו נבראים ובע"ג כי אפי' נבראים הגדולים שבעולם הבריאה הם השרפים הם תמיד ביטול לאלקות ואומרים קדוש ומשיגים איך שאא"ס קדוש ומובדל מגדר עולמות מ"מ השגתם מוגבלת, ויש מלאכים שאומרים עדיין מתחלת בריאת העולם קדוש פעם הג' שאומרים פ"א קדוש ועומדים שני אלפי שנה בביטול, ופעם שני עומדים עוד שני אלפי שנה בביטול, ועכשיו אומרים פעם הג' מ"מ ה"ז גבול שנגבל שיעמדו שני אלפי שנה לא פחות ולא יותר והשגתם ג"כ מוגבלת ואפי' הנשמות שהם למעלה ממלאכי' ושרשם מפנימי' הכלים מ"מ הרי השגתם מוגבלת ואפי' השגת שבגעה"ע והוא עולם הבריאה בכלל ג"כ

ספר תר"ל 5 – הוספה שמא

השגה והיא מוגבלת אלא גשמות יכולים ע"י עבודתם להשיג האיך שעצמיות א"ס הוא למעלה מגדר השגה חזאת השגה בדרך שלילה אך זהו ענין אמונה ומה שיכולים להשיג דרך השגה זהו השגה בגבול והאיך נברא מא"ס הבלי גבול ולזאת נאצל תחלה עולם האצ"י והוא ממוצע שע"י יכולים להתהוות הנבראים. ומה שנק' ממוצע הוא ע"ד מ"ש במשה מאין לי בשר, ולכאורה מהו אומר מאין כו' הלא הנותן הוא הקב"ה אך כי שרש משה הוא מ"ה דחכ' ולזאת הוא השפלה לגבי מדריגתו שיותן ע"י הבשר ואפי' כמו לאחר הבירור בשר הוא ג"כ השפלה לגבי שרש משה ואמר שאין יכול להשפיל א"ע בזה המדריגה ואמר לו הקב"ה שיאסוף שבעים זקנים ויאצל מן הרוח אשר עליו עליהם ועל ידם יותן הבשר כי הם במדרגה פחותה וע"י שהאציל עליהם זיו הארתו ע"יז יוכל להתנן ע"י הבשר, אך זהו מה שהאציל הוא כמדליק מנר לנר ואינו חסר אצלו כלום. נמצא מה שנקרא בכתוב אצילות הוא הפרשת הארה ועד"ז הוא עולם האצ"י הוא ג"כ הפרשת הארה מא"ס כי הגם שהוא בבע"ג מ"מ הלא אם תאמר שא"ס הוא בבע"ג ואין לו כח בגבול אתה מחסר שלימותא וכתוב אנת הוא שלימותא אלא כמו שהוא בלי גבול כמ"כ יש לו כח בגבול ג"כ אך הכח הזה הוא ג"כ א"ס כמו בבע"ג ונפרש הארה ממנו והארה זאת הוא אצ"י וזהו גילוי ההעלם מההעלם של כח הגבול ובאצ"י יש כח להתהוות כי באצ"י יש עוד הרבה כחות אך לגבי זאת שמדברים מכח הגבול באצ"י הוא הכח להתהוות בע"ג כי עולמות בי"ע הוא מה שנתהווה והוא הבע"ג שאנו משיגים שהוא בע"ג והכח להתהוות הוא אצ"י, וזהו ענין ממוצע, ומחכמה דאצילות נתהווה החכמה דבריאה הגם שאין ערוך חכמה דבריאה לגבי חכמה דאצ"י אך מ"מ הרי תחכ' דאצ"י הוא מקור לו כי הרי אנו רואים שאין לך עשב מלמטה שאין לו כו' ואומר גדל והוא שרש רוחני המשפיע חיות לזה עשב פרטי והרי אין ערוך עשב גשמי לגבי המזל הרוחני מ"מ הוא שרש לו וזהו לשון מזל מלשון יזל מים לשון הטפה שמטוף להעשב וכמ"כ לכל עשב פרטי כי אינו דומה לחבירו בגודל זה ארוך זה קצר זה דק זה עב והרי הם שרשים להם, וכמ"כ יש תפוח מתוק ותפוח חמוץ ומהו ההפרש ביניהם הרי המזל רוחני ואין שייך שם מתיקות וחמיצות, אלא כי בכאור"א יש התכללות מע"ס ובזה המזל שגבר מדת החסד מתהווה ממנו למטה תפוח מתוק, ומה שנתגבר מדת הגבורה נתהווה תפוח חמוץ אך זהו מתיקות הטעם וכמ"ש וחיך אוכל יטעם וכן יש בגשמיות מתיקות יותר כמו השומע כלי שיר יתענג מזה ויטעם מתיקות, ועוד יותר כששומע השכלה חדשה מה שלא שמע מעולם וההשכלה הזאת נחשבת אצלו וערב לנפשו ויטעם מתיקות והגם שזה רוחני מ"מ הרי הם כחות גשמי' והרגשת גשמי ויש בהם חילוקי מדריגות ובהם גופא יש התחלקות כמו השומע כלי שיר אחר היותר טוב מזה השיר יתענג מזה השיר יותר, וכן כששומע עוד איזה השכלה טובה ומעולה כי להשכלה אין שיעור אזי יתענג יותר מזה כי מפני שלא שמע השכלה גדולה מזה ה' מתענג מזה, אבל כששומע יותר טוב אזי מתענג יותר מזה ההשכלה, וכן כתיב שמש ומגן הוי' אלקים הרי השמש ומגן הגשמי' שאנו רואים הוא למעלה שם הוי' ואלקים והם שרשם האם יש ערך שמש וגרתק הגשמי לגבי השני שמות הרי אין ערוך ומ"מ זהו שרשם, וכן איתא בגמ' כד קארי תרנגולתא

מברך הנותן לשכוי בינה ולכאורה מהו שייך דוקא לברך על קריאת התרגום הלא אנו מברכים אתה חונן כו', אך כי שרשו באצי' שהוא ממוצע הם ה' גבורות דאימא והם מעוררים את בחי' מל' מירידתה כי עד חצות לילה משפלת א"ע בבי"ע לברר בירורים שנפלו בשבה"כ כי רפ"ח ניצוצין נפלו בשבירה כמ"ש ותתן טרף זהו רפ"ח עם הכולל, אך זהו עד חצות ובחצות לילה מתעוררת לשרשה באצי' והמעוררי' אותה מהירידה זהו ה' גבורות דאימא ובבריאה הוא מלאך גבריאל כי בפלגות לילה אתא קוב"ה לאשתאבא * עם צדיקייא בגנתא דעדן והמעוררים אותה שיוכלו לקבל זה הגילוי והוא מלאך גבריאל ע"י יראה שלו ולמטה נברא תרגום לעורר את האדם בחצות לילה לעבודת הבורא כמ"ש חצות לילה אקום כו' וע"ז מברך לשכוי בינה על שרשו והרי אין ערוך תרגום גשמי לגבי מלאך גבריאל ומכ"ש לגבי ה' גבורות מ"מ הרי הוא שרשו שהרי מברך על קריאת תרגום ולא על נברא אחר וגם הוא מעורר כמו השרש וגם בעת א' הוא קורא בעת שהשרש שלו נתעורר אלא זהו ע"י רבוא רבבות השתלשלות ואח"כ בדרך בריאה יש מאין נתהווה התרגום מהשרש שלו, וכן איתא משה רבינו כשהי' בהר מ' יום ומ' לילה מנין הי' יודע מתי יום אלא כשהיו אומרים קדוש הי' יודע שהוא יום וכשהי' אומרים ברוך הי' יודע שהוא לילה, והרי אין ערוך יום ולילה הגשמי לגבי קדוש וברוך ששניהם אופני הביטול לאלקות ולמעלה נקרא קדוש יום כמו שהיום מאיר כמ"כ אותן החפצים להתעלות מחמת עוצם ביטולם נק' יום כי למעלה מעלה עיקר האור, ואותן החפצים ההמשכה הגם כי זהו ג"כ ביטול מ"מ נק' לילה ואין ערוך ליום ולילה הגשמי אך מ"מ הרי הם מקורים להם כי הרי משה הי' יודע מזה אימתי למטה יום ולילה ובילקוט איתא שהי' יודע מן תושב"כ ותושבע"פ ויותר אין ערוך ליום ולילה, ועד"ז יובן כי מן חכמה דאצי' נתהווה חכ' דבריאה בדרך רבבות השתלשלות וצמצומים ולכן על חכמה דאצי' כתיב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, ועל עדן אמרו בגמרא עין לא ראתה כו' כי הוא למעלה מהשגה, אך נהר יוצא ההמשכה מחכמה עד שמתהווה ג"ן סדרים דאורייתא והוא חכמת התורה שהוא שרש ומקור שע"י יתהווה חכמה דבריאה וכן מבחי' חסד דאצי' כמ"ש מכלכל חיים בחסד נמשך ומתפשט שיהי' בחי' חסד אור האהבה דמיכאל בבריאה, וכן מגבורה נמשך אור יראה דגבריאל כמ"ש אתה גבור לעולם כו', וזהו הנק' אצי' ממוצע שהוא ההארה הנמשך מן כח הגבול שע"י עשר ספי' שבאצי' יתהווה ע"ס דבריאה, והנה באצי' גופא עיקר ההתהוות הוא מן מל' דאצי' כי בכלל יש שני בחי' באצי' והוא ז"א ומל' כי הגם שיש עוד מוחין ובכלל זהו שם הוי' כי הוי"ד מורה על חכמה וה' ראשונה בינה והוא"ו הוא מדות וה"א אחרונה הוא בחי' מל' ונמצא כי יש הרבה בחי' אך לענין זה שאנו מדברים כאן הנה הם דומים ולכן מחשבים אותם לבחי' אחד, הנה על מדות כתיב לך ה' הגדולה שהמדות בטלים בתכלית לאוא"ס דלאו מכא"מ ובכלל זהו מורה על ביטול המדות, ונמצא כי א"א שיומשך מהם ההתהוות כי מאחר שהם

לאשתאבא : כ"ה בכת"י, ואוצ"ל : לאשתעשעא.

תמיד בטלים ואידי דטריד למיבלע לא פליט וע"ז מרומז תיבת לך כי הוא מספר חמשים ואיתא בגמ' חמשים שע"ב נבראו בעולם ושער משמש כניסה ויציאה ולמעלה ג"כ כניסת המדות הוא ביטולן לאו"ס דלאו מכא"מ הוא כל מדה ע"י השער שלו וכמ"כ ההמשכה מלאו מכא"מ למדות הוא ג"כ ע"י השער והוא יציאה והוא ע"ד כמו שמצינו במשה שהי' כבוד פה וכבוד לשון כבוד פה לגבי תושבע"פ וכבוד לשון לגבי תושב"כ לכן אמר לו הקב"ה אהרן אחיך יהי נביאך מתורגמן הוא יהי לך לפה, כי מפני שהי' שרשו מ"ה דחכ' והי' בתכלית הביטול לאלקות עד שא"א להשפיל א"ע אפי' בחכמת התורה כו' כי הוא ביטול בתכלית לכן הי' כבוד כו' והי' ההשפעה שלו עובר דרך בחי' אהרן הגם כי על שניהם נאמר ונחנו מ"ה מ"מ אינו דומה כי משה הוא מ"ה בעצם ואהרן ג"כ מ"ה אך לא מ"ה בעצם לכן הי' יכול לעבור ע"י ההשפעה, וגם במשה יש עוד מעלה גדולה מזה כי עליו נאמר והאיש משה עניו גדול מאד וענה גדולה מכולן (כי ענוה הוא בכתר כמ"ש ברי"ח ובלק"ת), ועד"ו הוא במדות דאצי' ג"כ כי מאחר שבטלים בתכלית א"א להיות מהם השפעה ועיקר התהוות הוא מבחי' מל' כי ע"י בחי' מל' נתהוו נבראים נפרדים, וזהו שלומי אמוני ישראל שמל' משלים המנין שע"י יתגלה הכח להוות גבול מאצי'. אך יש לפרש עוד פי' בשלומי אמוני ישראל כי עיקר השלימות בכל האצי' הוא ע"י מל' כי מל' הוא דיבור והדיבור הוא בחי' אחרונה אך מ"מ עיקר הגילוי הי' ע"י בחי' מל' וזאת הכח לגלות יותר נעלה ומה שאנו מחשבים מל' לבחי' אחרונה באדם כי באדם כח המעשה הוא כח אחרון ולמעלה דבורו של הקב"ה חשיב מעשה כי בעש"מ נברא העולם מ"מ ע"י יושלם בכלל האצי'. וביאור הענין כי הנה איתא בת"ז מל' פה תושבע"פ קרינן לה כי הנה תושב"כ אעפ"י שהיא גדולה במעלה מתושבע"פ מ"מ לא ניכר הגדולה אלא ע"י תושבע"פ כמו למשל מס' שבת מס' שלימה כי בתורה אין שם כ"א איזה פסוקים ול"ט מלאכות ילפינן מדברים אלה הדברים וחכמינו ז"ל מצאו רמז בתו' וקבלה איש מפי איש עד הלכה למשה מסיני וכן לאו דטריפות הוא מפסוק ובשר בשדה טרפה לא תאכלו וחכמים למדו מזה ח"י טריפות שמנו חכמים ויש ע"ז פרק שלם ואלו טריפות. הרי כי מתושב"כ לא הוי ידעינן כלום ועיקר הגילוי הוא בתושבע"פ, ונמצא במעלה גדולה מתושב"כ אבל עיקר הגילויים הוא ע"י תושבע"פ. ודומה כאלו היינו אומרי' כי לגבי המקבלים גדלה מעלת התושבע"פ ועי"ז הם שניהם גדולים ושוים. אבל באמת הוא כי כח המשפיע לתושבע"פ שיתגלה ע"י הוא גדול מעצם תושב"כ. והענין כי תומ"צ שרש שרשם ברצה"ע ורצונו שיתגלה רצונו ויעשו רצונו, ובתושב"כ שם אין גילוי רצונו ממילא אין אנו יודעים האיך לעשות רצונו. ע"י תושבע"פ אנו יודעים האיך לעשות רצונו וע"י נשלם הרצון. ונמצא מוכרח לומר שזה הכח שיתגלה הרצון הוא מכח המשפיע יותר עליון. וכמ"כ יוכל להבין בחי' מל' בעצם הגם כי הוא מדריגה אחרונה מ"מ הרי ע"י עיקר ההתהוות וגילוי נבראים וזהו רצונו, וכמ"ש לך כו' כי כל בשמים ובארץ, כי מהמדות בעצם א"א להיות התהוות אלא ע"י כי כל דאחיד בשמיא וארעא הוא יסוד המחבר מדות עם מל', ועי"ז נתהווה מארץ שהיא מל' כל הנבראים. ולכן אנו רואים בגשמיות שעיקר הצמיחה מאין ליש

הוא בארץ דוקא. הגם כי גבהו שמים וכדכתי' שמים לרום וכתוב כי גבהו שמים מארץ מ"מ עיקר הצמיחה הוא בארץ דוקא. כי כח ההתהוות יש מאין הוא דוקא מא"ס הסוכ"ע ועיקר הגילוי הוא בבחי' מל' (כמ"ש באגה"ק שכן הצמיחה הוא מא"ק דוקא) לכן יש בו דוגמא * הכח להצמיח. וזהו כשעלה ברצונו אנא אמלך ומלוכה לא שייך אלא על עם מלשון עוממות נפרדים. כי על בנים לא שייך מלוכה כ"א אפי' יהי' לאדם מאה בנים לא שייך עליהם מלוכה כי ברא כרעא דאבוה. ועיקר המלוכה הוא על נפרדים. וזהו עיקר רצונו שעלה במחשבה הקדומה שעלה ברצונו והוא רצונו. וע"י מה הם נעשים נפרדים דוקא ע"י בחי' מל' נשלם ונתגלה עיקר רצונו. ע"י מדות לא יוכל להיות התהוות. וזהו ג"כ המכוון ממה שאמרו נתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים. וידוע הפי' מהדירה כי שימשיכו נשי' גילוי אלקות בתחתונים כי הגם שהי' הכוונה שיהי' יש ודבר נפרד אבל פנימי' הכוונה שיהי' היש בטל ולא שישאר כך יש ודבר נפרד. ואין שייך לומר שימשיכו גילוי אלקות אלא שיתהווה מתחלה תחתונים. כי אין שייך לומר תחתונים אלא שיש התחלקות עליונים ותחתונים אפי' לפי הפי' שמפרשים עליונים ותחתונים' במעלה הוא ג"כ התחלקות ועיקר ההתחלקות הוא ע"י בחי' מל'. ומכ"ש לפי הפי' שמפרשים תחתונים קאי על עולם העשי' ממש בודאי הוא העיקר ע"י בחי' מל'. ואח"כ זאת עבודת בני' להמשיך גילוי אלקות ויהי' היש בטל בתכלית. נמצא מובן כי עיקר גילוי והשלמת רצונו הוא ע"י בחי' מל'. הגם כי המדות גבוהי' במעלה אבל הגילוי הוא כח היותר נעלה ושרשו ממקום עליון (והוא ממש כמו תושב"כ ותושבע"פ אך באופן אחר). ולהבין זאת הוא שהוא בחי' אחרונה ושרשו גבוה. הנה איתא במדרש ע"פ אלה הדברים אשר דבר משה. וכי מנין הי' לו דבור למשה והלא כתיב לא איש דברים אנכי אלא ע"י מתן תור' נתרפא לשונו. וצ"ל זאת הלא מה שלא הי' יכול לדבר היה זאת אצלו מעלה נפלאה מפני ששרשו הי' מ"ה דחכ', ולא הי' יכול להשכיל * א"ע בדיבור והי' בתכלית הביטול עד שלא הי' יכול להשפיע. כי איזה השפעה הוא קצת דבר מה והוא איזה יש. אבל משה רבינו ע"ה שהי' בתכלית הביטול הי' כבוד פה שלא הי' יכול להשפיע. ובאדם פשוט כשאינו יכול לדבר הוא אצלו חסרון וכשמדבר הוא מעלה. אבל במשה הי' זאת מעלה. וא"כ במ"ת הי' ירידה למשה ח"ו. וזה א"א להיות כי הלא כל ישראל נתעלו במ"ת כמ"ש ויחן ישראל נגד ההר. ומשה שהי' הראש לכולם כמ"ש שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבם ונמצא שהי' זה מעלה לגבם מה שהי' משה בקרבם. והאיך יהי' לו ירידה ח"ו. אלא הענין הוא כי הדבור אע"פ שהוא מדריגה אחרונה וכח אחרון. מ"מ שרש שרשו גבוה מכל הכחות. כי הדיבור ששרשו ממדבר ומדבר הוא בחי' כתר. ונמצא כי משה אע"פ שמה שלא הי' יכול לדבר מתחלה הוא מפני שהי'

דוגמא : כ"ה בכת"י, ואוצ"ל : דוקא.
להשכיל : כ"ה בכת"י, ואוצ"ל : להשפיל.

ספר תר"ל – הוספה שמה

בתכלית הביטול זה הי' מפני שרשו שרשו הוא ונחנו מ"ה דחכ' ובשרש דחכ' א"א להיות שני הדברים ומשה הי' בתכלית הביטול ולא הי' אפשר לו להיות משפיע. אבל ע"י מ"ת שנתגלה בחי' אנכי הוא מתעלה לשם שם אפשר להיות שני הדברים, ואדרבה משם יומשך הביטול יותר, כי כל מה שקרוב קרוב יותר שם הוא יותר הביטול. אלא מפני שהוא כח עליון יותר יכול להיות שיהי' בתכלית הביטול ויהי' עיקר ההשפעה ממנו. וע"פ קבלה נתעלה לח"ס או לחכמה שבכתר. וזה ע"ד דוגמא מה שמצינו שהשבטים בחרו לעצמן להיות רועה צאן מפני שהי' מרכבה לאלקות וחששו שלא יבלבל אותם טרדות עניני עולם ולא יוכלו להיות אז מרכבה, לכן בחרו להיות רועי צאן ולזה צריך מעט טרדא כי רועי צאן אין צריכים אלא לראות שירעה הצאן במרעה טוב. ולכאורה הלא יוסף הי' ג"כ מרכבה והי' מלך במצרים והי' עוסק בכתבי דחושבנא. והאיך הוא, מ"מ אם מבלבל טרדות העולם מלהיות מרכבה האיך הי' יוסף מלך במצרים והי' מרכבה. אלא השבטים שהיו מרכבה דבריא, ולגבי להיות מרכבה לעולם הבריאה מבלבל עניני עולם. אבל יוסף הי' מרכבה דאצי' ולגבי אצי' שזה הכל, לכן יוסף שהי' מרכבה לשם הוי' יכול להיות מלך במצרים והי' בתכלית הביטול יותר משאר השבטים וכשהי' בתכלית הביטול אם הי' מלך ועסק בכתבי דחושבנא ולא הי' מבלבל כלל עניני העולם. כמ"כ במשה ג"כ כשהי' שרשו מ"ה דחכמה והי' בביטול לאלקות לא הי' יכול או להשפיע. אבל כשיתעלה * במ"ת לבחי' מדבר לבחי' כתר ושם עיקר הביטול מ"מ הי' יכול להיות משפיע. ועד"ז יובן בבחי' מל' דאצי' הגם שהיא מדריגה אחרונה בספירות אבל מה שיש בה כח להוות נבראים זהו מדריגה היותר נעלה ממדבר, וא"כ מה שע"י נתהוו עולמות הנבראים הוא השלמת גמר רצונו וא"כ הוא משלמת לע"ס שבה וע"י יומשך ג"כ לע"ס גילוי מדריגה גבוה. והוא מי שם פה לאדם הלא אנכי, כי אדם הוא כמ"ש ועל הכסא דמות כמראה אדם, והוא ז"א. והפה לאדם הוא בחי' מל', ומי שם פה לאדם שיתגלה ע"י רצונו והוא אנכי בחי' כתר כנ"ל. והוא מה שאמר משה שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו כי משה נתעלה במ"ת לבחי' אנכי, והוא אשר אנכי בקרבו.

ועפ"י יובן פי' הפסוק אלה פקודי המשכן קאי על המשכן ממש שהי' בזמן בהמ"ק. ועכשיו שחרב בהמ"ק והמשכן, ולזה אמר הפסוק שיש עכשיו ממש בדוגמא זו והוא משכן העדות כי עדות קאי על תומ"צ כמ"ש אלה העדות והחוקים, ותומ"צ הם ממש כמו המשכן, כי במשכן הי' קרבנות ויריעות וכלים והם פנימים ומקיפים, ונגד קרבנות ארז"ל כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה. ומצות הם במקום יריעות, כי המצות הם מקיפים לגפש, ויש מצוה שהיא בעצמה כמו טלית פריסו דמלכא, ותורה היא פנימי' כמו כלי המשכן. והוא ממש נגד המשכן, כי המשכן הוא בחי' מל', וכן תומ"צ הם בכלל ז"א ומל', והוא כמו האדם. והנה כי כמו שיש

כשיתעלה : כ"ה בכת"י, ואוצ"ל : כשנתעלה.

באדם רמ"ח אברים ושס"ה גידים כמ"כ ז"א הוא בעל ט"ס וכ"א כלול מטפ"ט
הוא מספר פ"א ובכ"א יש ג' מדריגות ראש תוך סוף, וה"ח המגדילים אברי
ז"א, לכן המספר רמ"ח. והוא האדם שעל הכסא והוא שרש התורה והתפה
הוא תושבע"פ והוא בחי' מל'. ולכן המצות נק' מצות המלך, כי כמו שהמלך
גוזר ומצווה שזה הדבר יעשו וזה לא יעשו כמ"כ המצות הם מצות המלך
גזירות המלך והוא עיקר השלמות. ולכן ארז"ל משחרב בהמ"ק אין לו להקב"ה
בעולמו אלא ד' אמות של הלכה, והלכה הוא פירוש וביאור המצוה, כמו
הלכות טריפות שהוא פירוש וביאור מהו הטריפות, כמ"כ הלכה הוא פי'
וביאור המצוה שהיא תושבע"פ. וזהו אנכי שלומי אמוני ישראל, כי ישראל
הוא ז"א והם מאמינים, וע"י שמקיימים מצות המלך עי"ז נעשה השלימות
מבחי' מל', ומאין הוא השלימות במל' מבחי' אנכי, ולפי הפי' שמפרשים
רז"ל משכן מלשון משכון הענין הוא כי הנה יש הפרש בין ספי' המל'
ובין שאר הספי', כי ההשפע' שנשפע מכל הספירות ע"י קירוב כמ"ש
מכלכל חיים בחדס, שנמשך השפעת החיים ממדת החדס נשפע ממנו בקירוב
כי כך הוא המדה, ואפי' ממדת הגבו' השפעתו הוא ג"כ ע"י קירוב כי
מה שנמשך ממנו להיות מחיה מתים כמ"ש אתה גבור כמו* הוא נשפע ע"י
טלא דנטיף מעתיקא והוא עיקר החדס ונמשך בודאי ע"י קירוב, וההשפעה
שנשפע ממל' הוא ע"י ריחוק דוקא, כ"א לא ע"י ריחוק דוקא לא היה
אפשר להשפיע כי עיקר מדת המל' הוא התנשאות והסתלקות כמו מלך
בו"ד הנהגת מלכותו ע"י שמובדל ומרומם מן העם ועי"ז אימתו מוטלת
עליו, ואם לא יהי' נבדל מן העם לא יהי' אימתו מוטלת על העם והוא
התנשאות. וכמ"כ למעלה ההשפעה מבחי' מל' הוא דוקא ע"י רוממות והסתלקות
ולכא"ו הלא כולם הם כח אלקי ולמה יהי' חילוק ביניהם. אך הענין כי
עיקר ההתהוות נבראים ונפרדים הוא ע"י בחי' מל' ולהיות נבראים א"א
כ"א בדרך בריאה יש מאין ויש מאין הוא העלם הבורא והנברא שהמהווה
מסתתר מהמהווה ועי"ז יתהווה, כי בלתי הסתר והעלם א"א להתהוות הנברא
כי אם הי' ע"י השתלשלות לא הי' אפשר להתהוות אפי' ע"י ריבוי רבבות
השתל' מדריגות אין קץ וכמ"ש המחקרים שהתהוו' הגשמי מהרוחני אין
לך בריאה יש מאין גדול מזה. ולכן כדי שיתהווה יש ודבר נפרד הוא ע"י
ההעלם וההסתתר וההעלם הוא מה שמתנשא ומסתלק מהם וזה עיקר חיותו.
לכן מדתו בהיפוך מן כל הספירות. אך למעלה זהו יש דקדושה, ובעבודה
ג"כ יש היש דקדושה, אך לאחר שנפלו בשבה"כ כידוע ששם ב"ן נפל
בשבירה והקליפות שמקבלים מלאחר השבירה הם יש ונפרד לגמרי עד
שמכחישים ואומרים לי יאורי כו', והוא היש דלעו"ז. ועיקר הגלות לברר
מהם הניצוצות דקדושה כמ"ש חיל בלע ויקיאנו עת אשר שלט האדם באדם
לרע לו, ששליטת האדם בליעל על אדם דקדושה בכדי להוציא מהם הניצוצות,
כי רפ"ח ניצוצות נפלו בשבה"כ וע"י גלות מצרים נתבררו ר"ב ניצוצות
ונשאר עדיין פ"ו ועי"ז נאמר ראשו כתם פז, פ"ו עם הכולל הוא פ"ז. וזה

(*) כ"ה בכת"י.

ספר תר"ל – הוספה שמו

נק' גלות השכינה והוא המשכון אשר הניח הקב"ה ביד הקלי', כי כאשר יתבררו כל הניצוצות ויתעלו או יהי' כו'. והוא כמו למשל ע"י המשכון גזכר הדבר הגם שמתרחק מאד כמ"כ ע"י הניצוצות הוא זוכר על ישראל. והכח הזה ניתן לישראל כי ע"י שהם תחת ממשלת ק"נ ועושים מהם מצות המלך ונתגלה רצונו ועי"ז מתעלה הניצוצות. והוא אלה פקודי המשכון שנתמשכן בעונותיהם של ישראל, ע"י מה מתקנים זאת ע"י משכון העדות הוא תומ"צ. ולפי"ז יובן מאמ' הזהר כד סליק ברעותי' על מטרוניתא וברא סליק איגרין, כי הנה הקליפות מתנשאים א"ע בחוצפה לקבל ממדריגות כמה ארך אפים ששם נאמר אם צדקת כו' ואם רבו פשעין כו' כי כחשיכה כאורה ששניהם שוין לפניו החשך והאור. אך ע"ז נאמר אם תגביהי כנשר משם אורידך נאצם ה'. ולכאורה הלא זה הוא מדריגה אשר שם הרע אינו תופס מקום ושוה לישראל כו' והאיך יורידם משם. אך הענין הוא כי מה שקליפות מתנשאים א"ע הוא מחמת שרשם בעולם התהו כידוע שעולם התהו קדם לתיקון כמ"ש לפני מלך לבנ"י, ושם הוא השרש שלהם, אבל שרש נש"י הוא מעולם התיקון ומחמת זה הם מתנשאים למדריגות כמה ארך אפים לפניו. אבל משם גופא הוא מוריד אותם כי כל המכוון מכל העולמות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין הוא בשביל ישראל. נמצא הגם שהם גבוהים בשרש אבל בפנימיר' העיקר המכוון הוא נש"י ולכן משם ה' אשר כלול בעצמיות שם הוא העיקר נש"י ולכן אם תגביהי כו' משם כו'. והוא מה שאמרו בתר"א ב' דברים קדמו לעולם תורה וישראל ואיני ידע איזהו מהם קדם ואמר אני מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר כי כל דבר הוא תהו ותיקון, אבל מחשבתן של ישראל קדמה לתהו ותיקון. והוא בכל צרתם לו צר הכתיב הוא לא באל"ף שאין מגיע שם פגם ואין שייך שם שכר ועונש. ואיתא בזהר ע"פ דכתיב לא צה עקתא דישראל מטיא להתם כי כל מה שגבוה יותר המכוון בפנימיר' הוא נש"י. וזה"ע גם דפורים כי המן הפיל פור הוא הגורל, כי גורל הוא למעלה מסדר השתלשלות, והמן הגביה את עצמו למעלה מסדר השתלשלות אשר שם כחשיכה כאורה ושם הוא עד דלא ידעי בין ארור המן לברוך מרדכי, ואדרבה תהו קדם לתיקון ושם שרשו, ומשם גופא נעשה גם עד שנשתלשל למטה ארור המן וברוך מרדכי מזה הבחי' גופא, והאיך הוא. אלא עז"נ בחיק יוטל הגורל ומה' משפטו יוצא, כי בשם ה' שכלול בעצמיות העיקר וכו' והוא משם אורידך נאום הוי', ש' הוי' דלעילא וגם למעלה מעלה יותר ג"כ המכוון וכו'. כי תיבת אנכי פעם מפרשים על כתר עליון ופעם מפרשים אנכי מי שאנכי וקאי על עצמיות אוא"ס ושם ג"כ המכוון נש"י. והוא סליק איגרין כי גג רזמו על בחי' עליונה ומוזה המקום נחית דרגין כי שוה קטן וגדול, והכל בכדי להוציא משכונו. ואח"כ סליק כותלין, כי בעולם הבריאה מיעוטו רע בעולם היצירה מחצה רע ובעשי' רובו רע. ולכן בעולם הבריאה יש כותל מפסיק בין רע לטוב. אבל ביצ'י ועשי' מעורב הרע עם הטוב ולא שייך שם מחיצה, אבל בבריאה מפני שהרע מעט מאד לכן מפסיק כותל. ומפני זה בשבת ויו"ט שמתגלה בחי' גבוהים מאדם בשבת מתגלה מוחין דאבא וביו"ט מוחין דאימא הגילוי

הוא הכל בבריאה. אבל יצירה ועשי' מתעלין לבריאה. ובששת ימי החול שמאיר מיצי' לעשי' הוא דרך מעבר אבל כשמתגלה מדריגה עליונה בבריאה מתעלים עולמות התחתונים לשם, ולכן העיקר הוא עולם הבריאה ושם הוא הכותל, וע"ז נאמר משגיח מן החלונות שבכותל, והכל בשביל דסליק ברעותי' על מטרוניתא ועל בנוהי. כי מטרוניתא הוא בחי' מל' זהו עיר אלקינו ואימתי גדול הוי' כשהוא בעיר אלקינו. כי הנה איתא בזהר ויקרא הוי' הוי' ופסיק טעמא בגווייהו כי יש בחי' שם הוי' דלתתא שהוא שרש ומקור לבריאות עולמות כי שם הוי' הוא מלשון התהוות אע"פ שממנו בעצמו אין יכול להיות התהוות אבל מ"מ הוא מקור להתהוות. אבל ש' הוי' דלעילא הוא למעלה מעלה מהיות מקור לעולמות והוא כלול בעצמותו, וע"י שמאיר שם הוי' באלקים הוא בחי' מל' ובמל' מאיר מבחי' מדבר ע"ז נעשה תוספת והגדלה בשם הוי' דלתתא. וזהו ג"כ המכוון מהזהר מלכא בלא מטרוניתא לאו מלך איקרי ולא גדול איקרי. כי עיקר השלימות הוא מבחי' מל'. וזהו כד סליק ברעותי' כו' סליק איגריין, כי משם דוקא מאיר במל'. והכל בשביל המשכן שנתמשכן, וע"י * פודה אותו הוא ע"י משכן העדות הוא תומ"צ כי בתומ"צ יש עכשיו ג"כ הגילוי מפנימיות רצונו אך אין נראה ונגלה. וזהו ענין עדות, כי הוא מלשון עדות על דבר, כי ענין עדות הוא שהעדים מעידים על דבר שאינו נראה לעין, כי אם הי' נראה ונגלה לא שייך ע"ז עדות אלא מפני שאינו נראה על זה מעידים העדים, ומ"מ על ידם יתברר הדבר כאלו רואים, וע"ז בתורה ע"פ שנים עדים יקום דבר, וכמו"כ הוא בתומ"צ כי בתורה יש כל הגילויים עליונים גם עכשיו, וכל מצוה בפרט הוא עדות על גילוי מגילויים עליונים, כמו מצות תפילין רומז על ד' מוחין והלא אין דומה תפילין גשמי' לד' מוחין חו"ב חו"ג, אלא שהד' מוחין ממש מאירים בתפילי' הגשמי', אלא מפני שאין הכלי שלנו מוכן לקבל זה הגילוי. וכמ"כ כל המצות רומזים על מדריגות גבוהות והם עדות עליהם אלא שאינם נראים ונגלים, אבל ישנן עכשיו ג"כ, וה"ז כמו שמשבחים לא' שהוא עשיר שיש לו אוצר, הרי אין נושא עמו את האוצר לכל מקום שהולך וגם בביתו הוא סגור ומסוגר בתיבה אלא לעת הצורך יטול ממנו. כך הוא במצות ג"כ ישנו בהם הגילוי מרצה"ע, אלא שעדיין אין אנו מוכשרים לקבל זה הגילוי, מפני שהניצוצות עדיין במשכון ולכשיפדה המשכון היינו שנברר כל הברורים וזהו לעת הצורך אזי יטול. וזהו עדות הוא לכל באי עולם וזהו משכן העדות (והוא פי' א' עם פי' הראשון אע"פ שלכאורה נראה שהם שני פירושי' אבל המכוון א'). וזהו אלה פקודי המשכן קאי על המשכן ממש וזהו בודאי נעשה ע"י משה ככל הציוויים שבתו, אך העיקר בא להשמיענו כי משכן העדות נמי הוא ע"פ אשר פוקד ע"פ משה כי התו' וההמשכה שממשיכי' ע"י התו' הוא ג"כ ע"י משה כי משה נתעלה במ"ת למדריגות מדבר וזהו אשר פוקד ע"פ משה.

ספר תר"ל – הוספה שמי

בס"ד, חוהמ"פ, תר"ל.

מלכא ומלכתא הוי יתבי מלכא * גדיא יאי ומלכתא אומרת אימרא יאי. ולהבין מחלקותם, ומהו מלכא ומלכתא צ"ל ענין הקרבן. הנה כתיב אדם כי יקריב מכם קרבן מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו. וצ"ל מפני מה לא נאמר אדם מכם כי יקריב. אך הענין אם הי' כתיב אדם מכם הי' משמע שהקרבן הוא מן הבהמה הגשמי ועכשיו הפי' הוא אדם כי יקריב מכם הוא הקרבת הנפש. שכמו שבקרבן הגשמי יש בו ב' מדריגות בהמה בקר וצאן, כמ"כ ישנו בנפש. וכדי להבין זאת צ"ל מהו ענין הקרבן, כי אם האדם חוטא הוא מקריב בהמה ע"ג המזבח ועי"ז מתכפר העון, והאיך יתכפר ע"י האדם הגשמי. הגם כי לקרבן הי' צ"ל ג"כ תשובה וכמ"ש ר"י טעם על מה שארז"ל כי חטאת בת דגא ואשם בת שתיים, כי החטאת בא על ודאי חטא וא"כ הוא יודע שחטא ומסתמא הוא עושה תשובה באמת ותשובתו ודאית לכן הקילו בקרבנו, אבל האשם הוא בא על ספק עון ואינו יודע בודאי שחטא ואינו עושה תשובה שלימה כי מדמה בנפשו שמא לא חטא. הרי שצ"ל תשובה ג"כ. אך מזה גופא מוכח שהעיקר הוא הקרבן, כי האשם הוא על ספק עון וא"כ אין התשובה שלימה ומה יועיל תשובתו אם לא הקרבן. אך הנה כתיב אחור וקדם צרתני, אחור למע"ב. כי האדם נברא לבסוף ביום ששי. והקדימה הוא מעלה כמארז"ל שהים לא רצה לקרוע מפני משה רבינו כי אמר לו אני גדול ממך שאני נבראתי בשלישי ואתה נבראת בששי. וזהו אחור למע"ב וקדם למע"ב, כי כל המכוון מבריות עולמות הוא בשביל גשמת ישראל. והאילנות וצמחים ובעלי חי הכל בשביל נש"י, ואדרבה מפני זה נברא באחרונה כדי שימצא הכל מוכן. וזהו מ"ש אנכי עשיתי ארץ ואדם עלי' בראתי, כי המכוון מכל סדר השתלשלות וזהו ארץ כמו שהיא במדריגת אנכי הכל בשביל נש"י, כי ע"פ סדר השתל' כתיב אני אענה את השמים והם יענו את הארץ ושמים קדמו, אבל במחשבה ארץ קדמה, והעיקר הוא ואדם עליה בראתי. והמכוון מהאדם הוא כדי לקיים תורה ומצות, וזהו בראתי בגימ' תרי"ג וכמ"ש במדרש אלה תולדות השמים בזכות מי הם עומדים בזכות ואלה שמות בני ישראל ואלה בזכות מי בזכות אלה העדות והחוקים והמשפטים. וזהו וקדם שכל המכוון הוא דוקא נש"י והתורה. אך זהו דוקא כשמקיימים תומ"צ אבל אם חטא אדם אומרים לו אפי' יתוש קדמך, והקדימה הוא במעלה ומדריגה ג"כ. ולהבין ענין הקדימה הוא כי הנה ידוע שעולם התהו קדם לעולם התיקון, וההפך ביניהם הוא כי בתהו היו האורות מרובין הכלים מועטין ובתיקון הכלים מרובים והאורות מועטים. אך אין הפי' שבתיקון זהו האור גופא שבתהו ובתהו הי' מרובה ובתיקון מועט כ"א האור הוא באופן אחר שלא מערכו, ואין לנו לכנות שם כ"א ריבוי ומיעוט. כי בתיקון הכלים מרובים והכלי מסתיר על האור ועי"ז

מלכא גדיא : כ"ה בכתי', ואוצ"ל : מלכא אמר גדיא.

נקנה בהאור ג"כ צמצום אחר. ויובן זאת מתיקון גופא. כי הנה איתא אור שנברא בשימ"ב הי' אדם צופה ומביט מסוף העולם ועד סופו. וידוע הקושי למה אמרו מסוף העולם הי' להם למר מתחילת העולם. והתירוץ הוא. כי פי' מסוף העולם הוא מסוף עלמא דאתכסיא עד סוף עלמא דאתגליא. ואח"כ גנוז ואינם עכשיו כ"א בערך * פרסא. והלא אין ערוך מהראי' שהיו רואים בתחלת הבריאי' עם הראי' דעכשיו. וההפרש ביניהם בריבוי ומיעוט שמתחלה הי' בריבוי ועכשיו במיעוט והכל הוא בעולם התיקון. נמצא מובן כי בתיקון גופא יש הפרש גדול בין האור ואנו מכנים בשם ריבוי ומיעוט ומכ"ש תיקון לגבי התהו. וזהו שקדם עולם התהו הרי שהקדימה הוא יותר נעלה במעלה. וכמ"כ יתוש קדמך זהו במעלה. ובאמת שרש הדצ"ח גבוה ממדבר. כי אנו רואים שהמדבר ניוון מצומח וחי. ולכאורה אינו מובן הלא המדבר גבוה מהם ולמה יצטרך לדצ"ח ודצ"ח אינו צריך למדבר. אך התירוץ כי לא הדצ"ח בעצמו מחי' את המדבר כ"א המוצא פי הוי' וכמ"ש כי לא על הלחם לבדו יחי' האדם כי אם על כל מוצא כו'. וזהו ג"כ אינו מובן הלא באדם יש ג"כ מאמר נעשה אדם. אך הענין הוא כי המאמר אלקי שבדצ"ח גבוה מהמאמר שבמדבר כי שרשו מעולם התהו. אך אח"כ הי' שבה"כ כידוע שאות י' משם ס"ג נפל בשבירה. ומה שנתברר נתהוה עולם האצ"י ומה שנשאר להתברר זהו בי"ע. והמברר אותם הוא האדם. וע"י מה שאוכל ומברך לפניו ממשיך או"מ ואח"כ נכלל בפנימי' ומברך לאחר' ולומד ומתפלל בכח האכילה ההיא עי"ז נתעלה המאכל לשרשו שבעולם התהו ואח"כ בכח הזה יכול לחיות את האדם. ומה גופא שדצ"ח יוכל להכלל במדבר מוכת ששרשו גבוה ממדבר. ובוזו יובן ענין הקרבן. כי הבהמה שרש שרשה מעולם התהו וע"י שמקריבין אותה נתעלית לשרשה לפני שור. ועי"ז והחיות נושאות את הכסא נושאות את הכסא עם האדם שעליה למדריגות כי לא אדם. ואדם לגבי כי לא אדם אין ערוך. ומשם נמשך סליחות העון. כי הפגם הוא בשם ה' והוא ציור אדם כי רמ"ח פקודין רמ"ח אברין דמלכא. וזהו את קרבני לחמי לאשי דהיינו כמו שהלחם מחבר הנפש עם הגוף כמ"כ שיוכלו המלאכים היינו שרפים הנק' בשם אישי להעלות מדריגות אדם לגבי כי לא אדם הוא ע"י שמוסיפין בהם אורות דתהו. והוא הקרבן. וכמו שיש הקרבן בגשמיות הבהמה כמ"כ ברוחני' בנפש האדם יש ג"כ קרבן. כי הנה ידוע שיש ב' נפשות באדם נה"א ונה"ב. ונה"א א"צ תיקון כי היא חלק אלוה ואל ירדה כי אם לברר את נה"ב. ומהו הבירור הוא. כי לכאורה שרש נפש הבהמה גבוה מנה"ב כי נשפלה למטה מנה"ב וזהו כלל שכל שנשפלה למטה יותר הוא גבוה בשרשו כי כל הגבוה יוכל להשפיל א"ע. אבל באמת הנה"ב שפלה יותר מנפש הבהמה כי הבהמה אין יכולה לעבור על רצון הבורא והאדם יוכל להיות מעוברי רצונו וכאשר עובר רצונו הוא גרוע מהבהמה. כי מה יוכל להיות נשפלה וגרוע מעובר על רצון

בערך : כ"ה בכתי"י. ואוצ"ל : בדרך.

ספר תר"ל – הוספה שנה

קונו. וע"ז צריך תיקון ובידור, והוא ענין הקרבן. ובקרבן ה' שם שני דברים חלב ודם, וכמ"כ בנפש החלב בעבודה הוא אהבה בתענוגים, דהיינו שלא יהי' לו כ"א רצון א' לאכיהם שבשמים, וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ, שלא יחפוץ לא בגעה"ע ולא בגעה"ת ולא בעוה"ב כ"א עצמותו ומהותו, וזהו ועמך דהיינו אפי' מקור החיים מקור התענוגים שהוא עמך לא יחפוץ ג"כ. וזהו לא חפצתי, כי יש שני בחי' חפץ ורצון, חפץ הוא פנימיות ורצון הוא חיצוניות כמו כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. היינו כי נצרך להיות רצון לגשמי' ג"כ בכדי להחיות את נפשו וכמ"ש בע"כ אתה חי, אך זהו דוקא בחיצוני' שיעשה בלא לב ולב כ"א לצורך קיום העולם. אבל פנימי' רצונו חפצו יהי' לא"ס העצמי. וזהו הקרבת חלב, כי התענוגים באדם מתהווה מן החלב ודם הוא שיהפך כל הרתיחת הדמים שהי' לו לעניני עוה"ז שיעשה כל דברים הגשמי' בקרירות וכאלו כפאו כו' ועיקר רתיחת הדמים יהי' לאלקות. ובבירור נה"ב יש ג"כ ב' מדריגות בקר וצאן ועזים, כי צאן קולם מורה על רחמים וגם השערות שלהם מורות למדריגה גבוהה כמ"ש שער רישי' כעמר נקי. ושור הוא כמ"ש שור נגה. ועזים הוא עזי פנים כי עזים הם ישראל באומות כו'. וכמו שימצא בבני אדם שמדברים הדברים בלשונם לעשות רע מה שלא חשב ולא יעשה זאת בעולם, ואין זאת כ"א עזות, וכ"א לפי מדריגתו צריך לברר את נה"ב. ובוה יובן מה שמלכא אמר גדיא יאי ומלכתא אומרת אימרא יאי, כי אימרא הוא צדיקים העוסקים בתומ"צ כמ"ש את ה' האמרת היום, וגדיא הוא בע"ת כמשארז"ל מ"ט עזי מסגיין ברישא והדר אימרא כביריתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא. ופי' רש"י סתם עזים שחורות, כמ"כ בע"ת מעשיהם שחורות. הגם שאח"כ שבים ובאים למדריגה גבוהה מ"מ עד הנה היו מעשיהם שחורים וגרועים. וההפרש בין בע"ת וצדיקים, כי צדיקים עבודתם להמשיך גילוי אלקות בבי"ע, ובע"ת ממשיכים תוספת אורות באצי'. וזהו מלכא הוא ז"א אומר גדיא יאי, כי ע"י בע"ת נמשך תוס' אור בז"א. אבל מלכתא הוא מל' דאצי' והוא נשפל בבי"ע לכן אומרת אימרא שע"י צדיקים נמשך אורות בבי"ע, וכ"א לפי מה שטוב לו יותר, וזהו ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים והוא צדיקים ובע"ת ממשיכים גבוה. ובדרך כלל קאי על מארי תורה ובעלי עסקים כי בעלי תורה הם עוסקים תמיד בתומ"צ, אבל בעל עסק א"א להיות לו * תמיד לעבודת הבורא כי הוא טרוד ומוטרד בעניני העולם. ומפני זה לא הי' קרבן תמיד של שחרית ובין הערבים בא כ"א מן הכבשים כי כדי שיהי' תמיד מקושר לעבודת הבורא א"א כ"א לבעלי תורה. אך באמת צ"ל שניהם יחד. כי הנה איתא בזהר משיח אתי לאתבא צדיקיא בתיובתא, כי ענין תשובה הוא שנתק ממקומו הראשון למקום אחר, כך ימי שנות האדם שנתנו לו בעוה"ז א"א לעמוד במקום אחד, וכמו בגשמיות א"א לאדם לעמוד למחר באותו מקום עצמו שעמד היום, כך הוא בעבודת הבורא צריך לשוב ממקום הא'

למקום גבוה ולמחר מזה המקום גבוה למקום יותר גבוה. וע"ז נאמר ונתתי לך מהלכים בין העומדים, וזהו כל ימיו בתשובה, וזהו גדול כח הבע"ת דמשכין לי' בחילא יתיר, וזהו תשובה. וצ"ל בבע"ת וצדיקים ובעלי העסקים שני המדריגות. כי הנה איתא בתד"א היה רגיל ללמוד דף א' ילמוד שני דפין וזהו תשובה, ובגמרא איתא ע"פ ושבתם וראיתם כו' בין עובד אלקים לאשר לא עבדו תרווייהו צדיקים גמורי' אלא אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה מאה פעמים ואחד, הרי שע"י ששונה מאה וא' הוא עובד אלקים וע"י ששונה שני דפים הוא בע"ת. וכן בבע"ת יש ג"כ, כי בע"ת צריך ג"כ לתורה כי אחר התשובה צ"ל ויעקב הלך לדרך, ובעל עסק שהוא טרוד ומוטרד וקובע עתים לתורה ה"ז בחי' תשובה, ובעל עסק צריך ללמוד פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית. נמצא יש בו שני מדריגות. וזהו ורעי את גדויתך על משכנות הרועים, שצ"ל שניהם, רועים הוא צדיקים וגדיא הוא בע"ת. נמצא אע"פ שהמה מחולקים שמלכא אמר גדיא יאי ומלכתא אמרה אימרא יאי זהו בענין ההמשכה שבהמשכה המה מחולקים, אבל באמת צ"ל שניהם. ומשיח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא שיהי' בכנס"י שני הבחי' וימשיכו המשכות שיהי' תוס' אור באצי' וגילוי אלקות בבי"ע.

בס"ד, ש"פ אמור, תר"ל.

וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום וגו'. ולהלן נאמר וקראתם בעצם היום הזה מקרא קודש יהי' לכם. וצ"ל מהו תספרו חמשים יום והלא אין סופרים כ"א מ"ט יום, ומדוע נאמר חמשים יום. והנה בזהר א"י רבי אבא ור' חייא הוה כו' מאי קאמרי כו'. ולפי פי' הפרדס מקשה דממחרת השבת מיותר דאם בא לומר שספירות העומר הוא מיום ב' של פסח הלא כתיב מיום הביאכם את עומר העומר היה בא ב"ו בניסן, וממילא נשמע שספה"ע הי' ג"כ ב"ו בניסן. ואם לומר שצריך להתחיל לספור מבלילה הלא נאמר תמימות תהיינה, והוא יום שלם כי כל יום שאין לילו עמו איננו יום כמ"ש ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. א"כ ממה דכתיב מיום הביאכם ותמימות נשמע שהתחלת הספירה הוא מליל י"ו בניסן וא"כ ממחרת השבת מיותר. ותי' בזהר שספה"ע הוא כמו ספירת ז' נקיים. והענין הוא כי הנה גלות נמשל לנדה כמ"ש חטא חטאה ירושלים ע"כ לנדה היתה. ובמד"ר מצורע א"י והדהו בנדתה והדהו בדיבתה אין כתיב כאן אלא והדהו בנדתה רבי יוחנן בשם ר' אליעזר בר' יוסי הגלילי אומר ומה אם האשה הזאת ע"י שפרשה שנים ושלשה ימים התורה קורא אותה נדה אנו שפירשנו מבית חיינו ומבית קדשנו

ותפארתנו כמה ימים וכמה שנים כמה קיצים וכמה עיבורים על אחת כו"כ, הרי שגלות נמשל לנדה. כי מצרים נק' ערות הארץ שהיו ישראל משוקעים אז במ"ט שע"ט, והי' יניקת החיצונים. ויצי"מ הוא שלא יקבלו הסט"א תוס' יניקה. והוא כמו הפסק טהרה, דהיינו להפריד הנה"ב שלא יהי' מקושר בתכלית הרע. וההפסק טהרה הי' מחמת שנגלה עליהם ממה"מ, ובמורא גדול זה גילוי שכינה, כי בכח נש"י עצמם לא היו יכולים לצאת מהרע. וזהו ממחרת השבת, כי כמו שהשבת הוא שביתה כמ"ש ששת ימי' עשה כו' וביום השביעי שבת, כי ממחרת השבת הנאמר כאן הוא ממחרת יום א' של פסח, ולמה נאמר בלשון שבת להורות שצ"ל שביתה והפסק טהרה. ונמצא כי לא לסימן לידע מאיזו יום להתחיל ספה"ע, כ"א בא לומר אימתי יכולים להתחיל ספה"ע כאשר תדעו בעצמיכם שנשבת הדמים טמאים ויש הפסק טהרה אז תוכל לספור הספי'. כי בזהר ממשיל הספי' לספירת האשה ז' נקיים, דכמו שבאשה ההפסק טהרה הוא כאשר תדע בבירור שנפסק ממנה הדמים ואח"כ מתחלת למנות ז' נקיים שיהי' נקיים מכל וכל ואחר הספירה צ"ל טבילה ואח"כ היחוד, כמ"כ בכנס"י צריך כ"א לידע בעצמו שנתק הנה"ב מהתקשרות הרע, דהיינו ההפסק טהרה, ואח"כ ספה"ע הוא ז' נקיים, ואח"כ טבילה, ואז יוכל להיות ביום חתונתו זו מ"ת הוא היחוד עליון, ובכדי להבין זאת צריך להבין תחלה מה שארז"ל ביום חתונתו זו מ"ת שהקב"ה נק' חתן וכנס"י * בשם כלה, למה המשילו מ"ת ליחוד חתן וכלה משל גשמי זר מאד, הלא היו יכולים למצוא משלים אחרים שאינם גשמיים כ"כ. ובשה"ש רבה אי' עשרה פעמים נק' כנס"י בשם כלה שית הכא בשה"ש וד' בשארי מקומות. ויותר אינו מובן מה דאי' במדרש בג' לשונות של חבה חבב הקב"ה את ישראל בדביקה כמ"ש ואתם הדבקים כו', בחשיקה דכתיב רק באבותיך חשק, ובחפיצה כי תהי' אתם לי ארץ חפץ, וכולם לא למדו אלא מפרשתו של אותו רשע היינו שכם, שכם בני חשקה נפשו, ותדבק נפשו כו', כי חפץ בבת יעקב, ולכאורה אינו מובן זאת שנצרכו ללמוד אהבת המקום משכם, אך הנה כתיב ואהבת את כו' והיו הדברים אשר כו', וארז"ל בד"ת הכתוב מדבר, ומהו הקישור וחיבור זל"י. ופרש"י והוא מהספרי שמתוך כך אתה מכיר בהקב"ה ומדביק בדרכיו, כי נצטוונו לאהוב את המקום אבל אין אנו יודעים האיך ומה וכמה יהי' האה'. לכן פרש"י כי ע"י והיו הדברים האלה היינו תורה יבואו לאהבת המקום. וגם זאת אינו מובן והלא אנו רואים כמה בני אדם עוסקים בתורה ואין להם אהבה, ומסתמא ימצא אנשים אשר יש להם אהבה ואין להם תורה לפי ערך. אך צ"ל תחלה מהו המשל ביום חתונתו. אך הענין דכמו דביחוד חו"כ העיקר השפעת החתן להכלה וההשפעה הגם שהיא גשמיות מאד אך שרשו ממוח האב, וע"י שנשפע ע"י ח"י חוליות השדרה הוא מתגשם. אבל באמת יבוא מעצמיות מוח האב דהרי מוליד בדומה לו. הרי אע"ג שהוא גשמיות מאד שרשו מעצמיות המוח.

וכנס"י בשם : כ"ה בכת"י, ואוצ"ל : וכנס"י נק' בשם.

כמ"כ יובן בתורה שהיא עצמיות חכמתו ורצונו אלא שנתלבשה בגשמיות ציצית בצמר גשמי ותפילין בקלף גשמי סוכה ולולב, שהרי ל"ב חוטי הציצית הם למעלה ל"ב נתיבות החכמה וע"י שלובש הציצית ממשיכים הל"ב נתיבות החכ"ב, וע"י ספה"ע שסופרים היום כך כו' הגם שהוא דיבור גשמי ע"י ממשיכים מ"ט שע"ב, וע"י ד' בתים דתפילין ממשיכים ד' מוחין, ולא מצאו חכמינו ז"ל משל היותר דומה שיהי' עצמיות ויתלבש בגשמיות כ"א מיחוד חו"כ, הגם שיש למצוא משלים אחרים, היינו ממשל השפעת הרב לתלמיד שהוא גם כן השפעת חכמה, אבל אינו דומה להנמשל, כי מה שמשפיע הרב לתלמיד אינו כ"א הארה בעלמא, כי עצם החכ"ב אינו יכול להשפיע, אבל בתורה הוא חכמתו ורצונו חכים ולא בחכמה ידיעא, וזהו ע"ד מה דאי' ברבות ע"פ לריח שמניך טובים שמן תורק שמך כל מצות ומע"ט שעשו האבות ריחות היו אבל אנו שמן תורק שמך, כי האבות היו קודם מ"ת וכל מה שהמשיכו לא הי' כ"א בכח עצמם ולא ע"י מ"ת, ואין זה כ"א הארה ונקרא ריח לגבי מדריגות התורה, הגם כי האבות הן הן המרכבה וזאת הי' ע"י עובדות אברהם ע"י מ"ש ויטע אשל, ויצחק ע"י חפירות בארות, ויעקב ע"י המקלות כמה דאיתא בזהר שענין המקלות רומזים לתפילין, כי ע"י העבודה שלהם השיגו הרוחני' מהמצות, מ"מ לגבי נתינת התורה נק' ריח, אבל על תומצ' דעכשיו כתיב שמן תורק כדבר שמריקין מכלי אל כלי שהוא עצמיות הדבר, וזהו מעלת התורה שהוא עצמיות השמן שצף ע"ג כל המשקים כי שמן הוא סדכ"ס רעדכ"ר, ולכן המשילו ליחוד חו"כ שע"י קיום התומצ' בגשמיות ממשיכים עצמיות חכמתו ורצונו, וזהו ביום חתונתו, ועכשיו צ"ל מה שנצרך ללמוד אהבת המקום מאותו רשע, וכולם לא למדו כו', הענין דהנה אי' באו"ח על התורה ע"פ ואהבת כו' בכל לבבך וארז"ל בכל לבבך בשני יצרך, ומובן מדבריו שהפי' שמאהבת ותאוות היצר יכולים להבין האיך שנצרך לאהוב את הקב"ה, והוא ע"ד וכולם לא למדו כו', והענין כי נת"ל כי מעלת יחוד חו"כ שההשפעה נשפעת מעצמיות המוח, ושרש המוח הוא מחכ' שבמל' דעשי' וחכ' דעשי' שרשו מחכ' דמל' דיצי' ושרש שרשם ממל' דאצי' שהוא שרש ההשתלשלות, הרי אנו רואים שהשפעת המוח הוא ממל' דמל' דעשי' וימצא כ"כ תוקף האהבה בג' לשונות של חבה, מכ"ש בתורה שהוא חכמתו ורצונו, ובאמת אין ערוך עשי' ליצי' כי ע"ז נא' אף עשיתיו אף הפסיק הענין, ואין ערוך ליצי', וכללות בי"ע אין ערוך לגבי אצי', כי עולם הבריאה נק' ע"ש בריאה שהוא יש מאין, אבל אצי' הוא גילוי ההעלם מא"ס, וגם מה שנתהווה עוה"ז הגשמי הוא ע"י ריבוי השתלשלות וצמצומים ואח"כ בדרך בריאה יש מאין, כי בתחלה הוא ריבוי רבבות השתל' ואח"כ א"א שיתהווה הגשמי כ"א מהעלם המהווה מהמתהווה, כי בלא ההעלם הבורא מהנברא א"א שיתהווה הגשמי מהרוחני' אפי' ע"י רבבות השתל', נמצא שההתהוות הוא ע"י השתל' ואח"כ בדרך בריאה יש מאין, אבל אצי' הוא גילוי ההעלם, ונמצא שאין ערוך בי"ע לגבי אצילות, ובאצי' גופא אין ערוך מל' לגבי חכ' ומכ"ש לגבי מדריגות חכים ולא בחכמה שהוא שרש התורה, הרי זה ק"ו אם נמצא בדבר ששרשו מחכ' דמל' דעשי' כ"כ אהבה, מכ"ש שצריך לקיים המצות ששרשו מחכמתו

ספר תר"ל – הוספה שנה

ורצונו, וע"י התורה יבוא לאהבת הבורא. וזהו מה שפי' האו"ח דמאהבת היצר יכולים להבין כמה שנצרך לאהוב את הקב"ה, והוא מה שאמרו"ל וכולם לא למדו אלא כו'. ובוזה מובן ג"כ פרש"י שמתוך כך אתה מכיר בהקב"ה היינו ע"י שמתבונן שבתורה מלובש חכמתו ורצונו ועי"ז יהי' דבק בדרכי, והדרך הוא כמ"ש ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט. וזהו ג"כ מה דאיתא ברבות ד' תשוקות הן תשוקת הקב"ה לישראל תשוקת משפיע אל מקבל כמ"ש ועלי תשוקתך, ותשוקת כנס"י להקב"ה כמ"ש ואל אישך תשוקתך, היינו שצריך להיות בתחלה תשוקת כנס"י מלמטלמ"ע ואח"כ עי"ז יהי' תשוקת הקב"ה מלמעלמ"ט ועלי תשוקתך והיינו ביום חתונתו. ובתחלה צ"ל ממחרת השבת היינו הפסק טהרה שידע בבירור שנפרד הנה"ב מהרע, ואח"כ יכול להיות מ"ת. והענין כי נת"ל כי גלות נמשל לגדה כי גדה הוא גדר ה' והנה"א הוא דהבראם בה' בראם שהרע הדיבור. ובגלות הדיבור ג"כ בגלות כמ"ש נאלמתי דומיה כו' כרחל לפני גוויזה כו'. וזהו גלו לבבל שכינה עמהם כי אתתא אתרכת מבעלה וממילא למעלה ג"כ אין נעשה תוס' אורות כמ"ש בזהר שבגלותא צדיק אבד מלקבל ברכאן ועי"ז אין היחוד נשלם בשלימות כמ"ש ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב. ובנפש זהו ג"כ ה' דמים טמאים והדם הרע רתיחות הדמים בהבלי העולם וההתלבשות בלבושי מחדו"מ אשר לא לה' המה, וזהו ג"כ הה"א כי ה"א רומז על ג' לבושי מחדו"מ. וצריך להיות הפסק טהרה שיסיר הלבושים רעים והדם טמא כנ"ל, ואח"כ יוכל לספור ספה"ע ומקודם צ"ל העומר בעצמו שהוא כח כללי שע"ז יוכל להתברר נה"ב. והענין כי הנה ארז"ל בברכות הרואה שעורים בחלום סרו עוונותיו. ולכאורה מה השייכות שעורים להסרת העון. אך הנה כתיב עוונותיכם מבדילים ביניכם ובין אביכם שבשמים. כי ע"י עון נעשה מסך מבדיל שאין מאיר משמש הוי' כ"א ע"י המגן ונרתק כמ"ש שמש ומגן כו', וע"י השעורה סרים עוונותיו ומאיר אור ה'. כי שעורה הוא מאכל בהמה, ואין הפי' על בהמה גשמי' כ"א על חיות המרכבה פני אריה פני שור ונק' בשם בהמה ע"ש שעבודתם הוא ע"י המדות הגם שיש אצלם מוחין ג"כ מ"מ עיקר העבודה שלהם הוא ע"י המדות וכמו שיש בבהמה יותר כח ומדותיה תקיפין מבאדם כמ"כ והאופנים וחיות הקדש ברעש גדול מתנשאים הגם שיש מהם שחפצים בהמשכה כי אומרים ברוך כו' מ"מ זאת גופא הוא ברעש וע"י שעורה מתחזק העבודה שלהם שיהי' צעקה פנימי' שור געה ושור הוא פני שור ובא לו זאת ע"י השעורה, כי שעורה הוא שעור ה' בהבראם שהוא מקור חיותם דכמו שע"י הלחם מתחזק האדם כמ"ש ולחם לבב אנוש יסעד כמ"כ חיות הקדש מתחזק העבודה שלהם ע"י השעורה, והוא ע"י בירור נה"ב כי נה"ב הוא משמרי האופנים ושרשה מפני שור, וע"י שמכררים את הנה"ב מדמים ולבושים רעים עי"ז מתוסף בהם חיות. כי גדה הוא גדר ה' וע"י הבירור נעשה שעור ה'. ולכן כ"מ שהי' נצרך להיות בירור הי' ע"י שעורה כמו במנחת קנאות הי' בירור, כי אם חטאת או וצבתה כו' וא"ל ונקתה ונורעה כו' והוא ענין בירור לכן הי' ע"י שעורה. ולכן אמרו ברבות ע"פ יביאו לבוש מל' כו' שהמן מצא למרדכי עסוק בפי' העומר א"ל הדין

עומרא מהו דדהב או דכסף א"ל לא דדהב ולא דכסף כ"א דשערי וכמה משקלו
 ב' קנטרין א"ל ב' דמנין א"ל חזו דדחי יו"ד מנין דדכו לעשרת אלפים
 ככרי כסף שלי. ולכאורה מהו החיבור העומר להמן, הגם כי אז הי' י"ו
 בניסן והוא זמן הקרבת העומר ועסק או מרדכי בפרשתו מ"מ ממה שאמר המן
 חזו דדחו יו"ד מנין דיכון כו' משמע ששייך השעורה למדריגת המן. אך
 כי המן הוא קליפה רעה דעמלק והשעורה יש לה בכח לדחות אפי' לקלי'
 רע דעמלק, כי ענין הברור הוא להוציא הטוב מן הרע, וכאשר מפרידים
 הטוב מהרע ממילא גופל הרע. ולכן שעורה בשי"ן שמאלי כמ"ש סערת
 ה' חימה כו', כי שעורה מפרדת בין רע לטוב ואח"כ יוכל להיות ספה"ע.
 כי יצי"מ היה בחצות לילה ואז הי' ההפסק טהרה ולמחר בלילה הי' ספה"ע,
 והוא כמו ספירות ז' נקיים. כי הנה כתיב וספרתם לכם ואיתא בזהר שהוא ע"ד
 וספרה לה לעצמה אוף הכי וספרתם לכם שצ"ל הספירה שלכם. כי ספי'
 הוא מלשון אבן ספיר, דהיינו שיהי' מדות הנה"ב מאירים וזכים שלא יהי'
 בהם שום תערובות רע, דהיינו איזה פני' לגרמי' כ"א הוא אוהב לא יהי'
 תערובות רע אהבה רעה או זרה. וכן אפי' ביראה לא יהי' בו איזה יראה
 רעה או זרה, ואפי' כעס על ההפוך הוא ג"כ בדקות רע. כי אחר התלהבות
 התפלה אזי מתהווה אצלו כעס על מי שעושה היפוך רצונו ושרשו מזיעתן
 של חיות הקודש כמ"ש מזיעתן של חיות הקודש נהר דנור נגיד ונפיק על
 ראש רשעים. וזהו הפסולת מהתלהבות עבודתם, ובזמן הגלות א"א להיות
 בלא זה כדי לענוש לעוברי רצונו. אבל בביאת הגואל שיהי' שלימות הברור' לא
 יוצרך זאת. הרי מוכח כי זאת הכעס אינו בתכלית הטוב כי שרשם מפסולת של
 חיות הקודש, ובדקות הוא רע, וזהו זיכור היראה. וכן תפארת, כי על תפארת
 ארז"ל והתפארת זו מ"ת, ובתורה יראה ג"כ שלא יהי' התפארות זרה, וזהו וספרתם
 לכם שהו"ע ספה"ע. אך צ"ל למה נצטוונו לספור מ"ט ימים הלא הי' די
 בו' נקיים כמו באשה ולמה בכללות נש"י נצרך מ"ט יום, וכמ"ש שבעה
 שבועות תספר לך. וכדי להבין זאת צ"ל תחלה ענין הטבילה, כי בזהר אמרו
 שהטבילה הוא בנהר היוצא מעדן כמ"ש ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן.
 והענין כי גן הוא ג"ן סדרים דאורייתא והנהר הוא למעלה מעלה מהגן
 כי על הנהר אמרו בגמ' מה שמו דההוא נהר יובל שמו ויובל הוא כמו
 יובל כי יובל שנת החמשים שאז עבדים יוצאים לחירות כמו"כ יובל הוא
 שער הגו"ן עלמא דחירו, וכאשר מתגלה השער הגו"ן אז אפי' עבדים שהם
 נשמות פגומים יוצאים ג"כ לחירות. כי כמה מדריגות יש בנש"י עבד ואמה
 ושפחה, וע"י גילוי שער הגו"ן יוצאים לחירות. וכדי לבוא אל שער הגו"ן
 צ"ל מתחלה באותן המ"ט שערים והוא ע"י ספירת המ"ט ימים ואח"כ
 מתגלה שער הגו"ן. וזהו שהטבילה הוא בנהר היוצא מעדן דוקא. דכמו
 שהטבילה הוא גמר טהרה כן גם שער הגו"ן אחר ספירת המ"ט ימים, וע"י
 כפה"ע שהוא ז' נקיים אז גמר הטהרה והטבילה בשער הגו"ן. וזהו וקראתם
 בעצם היום הזה, כי שבועות מלבד שהי' בו מ"ת הי' יו"ט כמו שאר יו"ט
 ויש בו גילויים עליונים מלבד מ"ת, כמו בפסח הוא ענין הדילוג וסוכות
 הוא מקיפים עליונים, כמו"כ שבועות היו"ט שלו שהוא גילוי שער הגו"ן.

ספר תר"ל – הוספה שני

זהו תספרו חמשים יום והלא אין סופרים כ"א מ"ט יום אלא כי המ"ט שערם יכולים לבא אליהם באתעדל"ת, אבל לשער הנז"ל אין יכולים לבוא באתעדל"ת אלא ע"י שבאים אל המ"ט שערם אז ממילא ומאילו מתגלה שער הנז"ל וזמן הגילוי הוא בשבועות ומפני זה ניתנה התורה דוקא בשבועות כי שער הנז"ל מחבר חכ' ובינה וחכמה נק' אין כמ"ש והחכמה מאין תמצא וחכמה נק' חיים כמ"ש והחכ' תחי' ונק' איהו וחיוהי ובינה נק' יש כמ"ש להנחיל אוהבי יש ושער הנז"ל מחבר גם האין דחכמה עם היש דבינה. ועיקר נתינת התורה הוא שיבוא האין דחכמה לידי הבנה והשגה כמ"ש אורייתא מחכמה נפקת חכים ולא בחכמה ידיעא. ולכן ארז"ל לא ניתנה התורה חתוכין כ"א מ"ט פנים טהור ומ"ט כו', ולכן אחר שנתגלה השער הנז"ל בשבועות שהוא ענין הטבילה אח"כ יוכל להיות בו נתינת התורה שהוא היחוד עליון כמ"ש ועלי תשוקתו. וזהו אנכי הוי' אלקיך שנתגלה אנכי מי שאנכי שיהי' ה' ואח"כ יהי' בבחי' אלקיך. ונמצא סדר הפסוק כך הוא, וספרתם לכם שהעיקר הוא זיכור המדות, אך בתחלה צ"ל ממחרת השבת ההפסק טהרה להפריד הנה"ב מהדמים ולבושים, ואח"כ נצרך לברר את הנה"ב. והכח כללי ע"ז הוא מיום הביאכם את העומר, דהיינו העומר שעורים, ואח"כ הוא הספירה זיכור המדות ועי"ז מתגלה המ"ט שערם בכל יום שער א', ואח"כ מתגלה בשבועות שער הנז"ל שהוא גמר הטהרה והוא הטבילה, ואח"כ יוכל להיות מתן תורה שהוא היחוד.

בס"ד, ש"פ שלח, תר"ל.

דבר אל בני ואמרת אליהם ועשו להם ציצית וגו' למען תזכרו וגומר. וצ"ל מהו ענין הג"פ ציצית הנז' בפ' זו, ובפעם הג' כתיב לציצית, וגם מהו למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי, דמשמע שע"י מצות ציצית הוא נזכר על כל המצות. וגם מה שמסיים בזה הפי' והייתם קדושי' מהו שייד קדושה לציצית דוקא, ולמה אינו מסיים כן בכל המצות. וגם צ"ל מה שאמרז"ל דבר לא הוי התחלה ואמרת אליהם הוי התחלה במערבא אמרי ואמרת נמי לא הוי התחלה. הנה בגמ' מנחות פליגי רב נחמן ורבא דר"נ סבר שאין חיוב ציצית מדאורי' כ"א בצמר ופשתים דוקא אבל משי ושאר דברי' אין חיובן אלא מדרבנן, וטעמו כדתני דבי רבי ישמעאל כ"מ שנאמר בתו' בגד סתם ופרט לך הכתוב בא' מהם צמר ופשתים, ללמד שבכולם דוקא צמר ופשתים. ורבא סבר ששאר בגדים ג"כ חיובן מדאורי', וטעמו דכתי' הכנף מין כנף, אלא שצמר ופשת' פוטרי' בין במינם ובין שלא במינם ושאר דברים אין פוטרים כ"א במינם. וגם להבין מה שמצינו החילוק בין טלית לסוכה ולולב כי טלית שאולה פטורה מן הציצית דכתי' על ארבע

כנפות כסותך ולא של אחרים, וטלית השותפים חייב בציצית כמ"ש על כנפי בגדיהם ל' רבים, ולולב אפי' בשותפות אינו יוצא כ"א שיתן כ"א לחבירו במתנה, וסוכה אפי' שאולה כשרה, ולכאורה מהו ההפרש ביניהם. ובכדי להבין כ"ז צ"ל תחלה מהו הטלית. הנה כתי' עוטה אור כשלמה שיש שני בחי' אור ושלמה, ועל השלמה אמרו בגמ' מלמד שנתעטף הקב"ה בטלית לבנה והבהיק מסוף העולם ועד סופו, מזה משמע שהאור הוא מהשלמה עצמו. ובמד"ר אי' בלשון אחר והוא העיקר האורה מהיכן נבראת נתלבש הקב"ה בשלמה והבהיק זיו הדרו מסוף העולם ועד סופו, מזה משמע שהאור הוא מא"ס בעצמו אלא שהאור מאיר ע"י השלמה. ובכדי להבין מהו השלמה ולמה נצרך להשלמה צ"ל למה שאלו מהיכן נברא על אור דוקא ולא על שארי דברים. כי הנה אור נק' בשם א"ס, ובאמת אנו רואים שהוא בע"ג וכמאמרם מהיכן נברא, ובריאה הוא גבול וא"ס בעצמו הוא בבע"ג והאיך יתהווה ממנו האור הבע"ג, עו"א נתלבש בשלמה שהוא לבוש שע"י יכול להיות התהוות, ומהו הלבוש למעלה, הנה מבשרי אחזה, כי הנה אי' בבינונים שיש בכל נפש ז' מדות וג' לבושים מחדו"מ, ודו"מ הם לבושים נפרדים אבל לבוש המח' הוא מתאחד עם עצם הנפש מ"מ הוא לבוש. וכמ"כ למעלה הלבוש הוא מח' כמ"ש כי לא מחשבותי מחשבותיכם, הרי שיש מח' למעלה, אך מהו כי לא מחשבותי כי באדם המח' הו"ע אחר מהנפש וכשנצטרך לחשוב איזה דבר הוא מתלבש בהמחשבה, והראי' כאשר ירצה לחשוב מח' אחרת נצרך לו להסיה דעתו מזה המח' ולהתלבש במח' אחרת. אבל למעלה אין שייך לומר מח' דבר נפרד מאתו ית', ולא שייך התלבשות בהמח' לכן נאמר כי לא מחשבותי מחשבותיכם שאינו דומה למחשבת בוד'. אך אם אין שייך התלבשות האיך אמרו נתלבש הקב"ה, אך מפני זה אמרו נתלבש הקב"ה, כי בא"ס בעצמו אין שייך התלבשות ומה ששייך התלבשות הוא בהקב"ה, כי קדוש הוא קדוש וא"ו וברוך הוא ממכ"ע כמ"ש והמלך שלמה ברוך והוא ז"א ומל', ושם שייך לומר הלבוש. ויובן זה כי הנה למשל גמרא הוא אותיות ובהם מלוּבש השכל מ"מ אנו רואים שמי שהוא בר שכל בעצם יכול להבין השכל של הגמ', אבל מי שאין לו שכל לא יבין את השכל אף אם יאמר האותיות ומבינם. ולכאורה הלא בהאותיות מלוּבש השכל ולמה לא יבין. אלא כי אותיות הוא לבוש המעלים ומסתיר לכן מי שאין לו שכל בעצם לא יבין את השכל. כמ"כ למעלה הלבוש הוא לבוש המעלים ומסתיר ולכן יוכל להתהוות ע"י הלבוש הזה האור הבע"ג. והוא ע"ד אור המאיר ע"י פרסא שיש הפרש בין קודם הפרסא ולאחר הפרסא שהוא אור של תולדה. כמ"כ יש הפרש בין האור שקודם השלמה ולאחר השלמה. ועוד י"ל כי השלמה הוא בחי' מל' וכמ"ש שלמה לכה קצין וכמ"ש ה' מלך גיאות לבש והוא גיאות והתנשאות, ושרשו למעלה כשעלה ברצונו אנא אמלוך כי גם ברצון יש אותיות. ונמצא כי האור הוא מא"ס העצמי והלבוש הוא בחי' מל' כמו שעלה ברצונו והו' עוטה אור כשלמה. והנה בתורה יש ג"כ ב' הבחי' כמ"ש ותורה אור. דהנה בתורה יש בחי' סתים וגליא פנימי' וחיצוני', והוא אור ושלמה. כי הנה ארז"ל נובלות חשמ"ע תורה, כי חכ' של מעלה

ספר תר"ל – הוספה שני

בעצם היא רמה ונשגבה, ומה שנתלבשה למטה בחכמת התורה כשר פסול ציצית מצמר גשמי תפילין מקלף גשמי הוא הארת ח"ע. כי בתורה יש טנת"א ועכשיו הגילוי הוא אותיות כמ"ש מאי טעמא דקרא אמר קרא, ופעם דרז"ל נקודות ג"כ אר"ש למה נקוד על איו שבאליו. אבל טעמי תורה לא נתגלה כי היא חכ' בעצם וא"א להשיגה כמ"ש אצל משה וראית את אחורי ופני לא יראה שמשה רצה להשיג בבחי' ראי' פנימי' התורה ואמרו לו שזאת א"א. ולכן נאמר ותער כדה שכל התורה הוא כד מן ים החכ'. ונגד ב' המדריגות ניתנה תורה באש שחורה ע"ג אש לבנה, ואש לבנה הוא כמ"ש ושער רישי' כעמר נקי ואש שחורה הוא כמ"ש קוצותיו תלתלים שחורות כעורב. ומ"מ ע"י גליא של תורה יכולים להבין קצת מן הסתום. כי הנה כתיב כאשר יאמר משל הקדמוני דכמו שהמשל הוא דבר זר מהנמשל ומעלים ומסתיר על הנמשל מ"מ יכולים להבין ע"י קצת מהנמשל, כן ע"י הגליא של תו' יכולים להבין קצת מהסתום. ובוזה יובן מה שהתורה נק' בשם ממוצע, דכמו בעליות מלמטלמ"ע דהיינו שתוכל הנשמה שהיא נברא ובע"ג לקבל העונג בג"ע ולחזות בנועם הוי' הוא ע"י לבוש והלבוש הוא תומ"צ כמ"כ מלמעלמ"ט שיומשך א"ס בעולמות שהם נבראים הוא ג"כ ע"י התו' וכמארז"ל א"ת הליכות אלא הלכות שנאמר הליכות עולם לו, דהיינו שיומשך א"ס בעולמות ולחבר עולמות לא"ס הוא ע"י התו'. וזהו הנסתר שהוא ה' מה' חומשי תו' כמ"ש נסתרות בהסתום הוא לה' אלקינו ואינו יכול להתגלות והנגלות לנו ולבנינו, היינו ו"ה נגלות הוא"ו הוא וא"ו סדרי משנה ה' הוא ה' אחרונה דבור, לעשות את כל דברי התורה, היינו שיתלבש א"ס בלבושי התורה, הגם כי התו' נק' בלא"ה בשם לבוש מ"מ הלא יש לבוש שמלבישים אותו ויש לבוש כו', כמ"כ צריך להמשיך שיתלבש הקב"ה בלבושי התו' וזהו לעשות את כל דברי התורה, ועי"ז יתחבר ג"כ סתום של תו' עם הגליא והוא ג"כ לעשות את דברי התורה. והגורמים זה הוא נש"י כמ"ש ועשיתם אותם אתם כתיב, וזהו הלבוש הוא תורה ובוזה הלבוש צריך לעשות ציצית. והענין כי הד' כנפות רומזים אל ד' חיות והד' חוטים רומזים ג"כ על ד' חיות כי חוט בגימט' חיה והוא כנפי החיות ופני החיות. ויובן זה הנה כתי' והחיות נושאות את הכסא, ולכאורה ה"ה למטה ממדריגת הכסא והאיך יכולים לשאת אותה. אך זהו ע"י שנמשך להם הכח מלמעלה מהכסא, כי באצ"י יש ג"כ מרכבה והוא מרכבתא עילאה האבות הן המרכבה, ומשם נמשך חוט היינו גילוי בהד' חיות שבברי'א' שעיי"ז מנשאים את הכסא. וזהו כנפי החיות ופני החיות, היינו פנימי' שבהחיות. ולהבין מעלת המרכבה הנה ארז"ל אמרו עליו על ריב"ז שלא הניח ד"ג וד"ק ד"ג מעשה מרכבה וד"ק הוויית דאביי ורבא. ולכאורה האיך אמרו על כלליות תושבע"פ שהוא דבר קטן. אך הענין כי אין הפי' שהיא בעצם דבר קטן חלילה אלא שנתלבשה בקטנות ציצית בצמר גשמי תפילין בקלף גשמי סוכה בסכך גשמי ד' מיני' שבלולב צמחים גשמי'. אבל מרכבה נק' בשם גדול כי שם מושג שלגדולתו העצמי אין חקר וע"ש זה נק' גדול. אך זהו דוקא במרכבתא דאצ"י ומשם נמשך למרכבה דבריא, ועי"ז יכולים לנשאות את הכסא. והעבודה הוא להמשיך מהד"ג לדבר קטן שהוא

ע"י ציצית, כי ציצית נק' בשם גדילים ע"ש ולגדולתו אין חקר, וזהו ה' אלקי גדלת מאד, היינו לגדולתו אין חקר, הוד והדר לבשת היינו שיתלבש בלבושי התו' וכמ"ש לעשות את כל דברי התו', ואח"כ עוטה אור כשלמה היינו התחברות סתים בגליא, ולהבין מהו המרכבה והציצית בנפש האדם, כי הנה כמו שאר' דמרכבה שאוג ישאג בתשוקה והשפי אש, כן בעבודה הוא אה' ברשפי אש, ושור הוא גבו' ובנפש הוא יראה שמאל דוחה כי מפני שאה' הוא ימין מקרבת צ"ל אח"כ שמאל דוחה להשפיל א"ע, ופ"ג הוא לעורר רח"ר על נפשו, היינו להתבונן איך שהוא חלק אלקי ממעל כמ"ש חלק הוי' עמו ועי"ז יבין שפלות הנפש האיך שירדה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, ועי"ז ניתקן ברחמיך הרבים רחם עלינו כי אנו בעצמינו אינו יכולים להבין הרחמנות שעלינו כי הגוף ונה"ב מעלים ומסתיר עד שאינו מבין רוממות הנפש, וכת' על כל פשעים תכסה אהבה, היינו האה' שאוהב א"ע מכסה עד שאין רואה בעצמו שום פשע, אבל קמ' גליא רוממות החלק * ושפלות הנפש לכן מבקשים ברחמיך הרבים, ועי" התעוררות רחמים עי"ז כנשר יעיר כו' על אברתו, היינו כמ"ש ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי לעצמות אא"ס, כי רחמים הוא בריח התיכון המברית מן הקצה התחתון עד קצה העליון, ופני אדם הוא מחדו"מ כי הא' רומו על מח' והד' על דיבור והמ' הוא מעשה, ובעבודה הוא לקשר מחשבתו במח' התו' ודיבורו בדיבור התו' ומעשיו במעשה המצות, וזהו המרכבה שהוא הד' כנפות, והציצית הוא כי הנה ציץ וציצית הוא דבר א' ושניהם מלשון הבטה, אלא שהציצית הוא הבטה מלמטה למעלה, היינו שיבוא למדריגת לאסתכלא ביקרי' דמלכא, וציץ הוא מלמעלמ"ט, היינו לפ"ע ההסתכלות שלמטה כן בא אח"כ הגילוי מלמעלה, וזהו כי עין בעין נראה, היינו לפ"ע העין דלתתא כן הוא העין דלעילא, וזהו ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם, כי א"א לבוא להציצית היינו לאסתכלא כו' כ"א כאשר יהי' לו בתחלה הבגד היינו קיום התומ"צ כמ"ש דהע"ה אחת שאלתי כו' לחזות בנועם ה', וכמ"ש בית יעקב לכו ונלכה באור ה' האור שמאיר בשם ה', ובזה יובן מה שנאמר בפ' ציצית ולא תתורו וגו', אלא כי זונה נק' כשיש לה בעל ומקבלת השפעה מאחר, כי החכמים ס"ל פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות לא פסלה, ועיקר מה שנקרא פסול הוא כשיש לה משפיע השייך לה והיא מקבלת השפעה מאחר, כך כנס"י יש להם משפיע כמ"ש כי חלק הוי' עמו וכמ"ש חלקי ה' אמרה נפשי ודרשו ברבה זה נטל אפרכוס וזה נטל דוכוס ואחד בירר לו את המלך, כך כנס"י בוררים להם הקב"ה בעצמו, והקב"ה נק' חתן וכנס"י נק' כלה, וא"כ יש להם בעל ממי לקבל השפעה היינו הקב"ה ואם מסירים אחרי לבם ועיניהם הרי הם זונה עכ"ד, ולכן זה שייך דוקא לציצית כי ההשפעה הנמשכת מלמעלה הוא ע"י ציצית ההבטה דלמטה, ולכן נאמר עיניכם בלשון רבים כי את זלעז"ז שיש עין בעין גם בלעז"ז, ולכן כתיב למען תזכרו שע"י מצות ציצית

ספר תר"ל – הוספה ששא

הוא זוכר את כל המצות, כי א"א לבוא למדריגת ציצית כ"א שיהי' לו הבגד תחלה היינו תומ"צ, וא"כ כשא"א לבוא אל ציצית כ"א ע"י התומ"צ ממילא הוא נזכר ע"י בכל המצות, ועכשיו צ"ל הפלוגתא דר"נ ורבא, דהנה כתי' לבושי' כתלג חיור ושער רישי' כעמר נקי, שהתורה נמשלה לשלג דכמו שהשלג בתחלתו הוא מים ואח"כ נקרש וכשמביאין אותו לבית נעשה מים, כן התורה ששרשה מח"ע הנק' מים חיים דתורה ואח"כ נקרש, היינו כמו שהשלג הוא פירורים כן התורה הוא הלכות הלכות, ואח"כ נעשה עוד מים היינו שמהגליא של תורה יכולים להבין מעט מן הסתום ע"פ משל הקדמוני, ועוד אפ"ל מה שנעשה מהשלג מים היינו גילוי פנימי' התורה שיהי' לע"ל שהוא עיקר המים, ועוד אפ"ל כי יש ב' בחי' מים מ"ע ומ"ת והמחבר אותם הוא השלג היינו גבורות עליונות, כי עיקר החיבור הוא ע"י גבורות שמצמצם שיוכל להתחבר, וכמו תמונת אל"ף שהוא יו"ד בראש ויו"ד בסוף והמחבר אותם הוא הקו שהולך משמאל לימין, כמו"כ בתו' הוא חכ' בראש וחכ' בסוף וזה"ע הלבוש מהצמר ושער רישי' הוא ג"כ מדריגה גבוהה כמו שהשערות צומחים ע"ג הראש עמר נקי הלכות התורה ופשתים כתיב כחונת בד קודש כי בד הוא מדריגות קודש ולכן כה"ג כשהי' נכנס לקדה"ק הי' דוקא בבגדי בד, ורז"ל אמרו בד בבד שעולה יחידי היינו עצם האחדות, וסבר ר"נ כי א"א לבוא למדריגת ציצית לאסתכלא ב' כ"א ע"י הלבוש דוקא, ורבא סבר שגם ע"י שאר לבושים יכולים לבא לזה המדריגה כו', הרי מצינו שארז"ל שנתלבש הקב"ה בעשרה לבושים הרי שיש לבושים הרבה ובהם מתלבש הקב"ה וא"כ חייבים בציצית, ובמדרש אי' ע"פ ואכסך משי עשאן ממש בעולם, ופי' המ"כ ממש הוא כמ"ש אני אמרתי אלקים אתם והיינו כמ"ש להנחיל אותי יש וכמ"ש לא ימיש עמוד הענן וימיש הוא מלשון ממש ולכן ס"ל שכל הבגדים חייבים בציצית, ובזה יובן מה שטלית שאולה פטורה מן הציצית כי הבגד הוא לבוש התומ"צ וכמו בגשמי' אינו יכול לעשות ציצית בבגד חבירו כן הדבר ברוחני', היינו אם עושה המצוה באוי"ר אזי הבגד הוא שלו ויכול לעשות בו ציצית, אבל אורייתא בלא דז"ר לא פרחית לעילא, וא"כ אין הבגד שלו והאיך יכול לבוא ע"י למדריגת לאסתכלא, אבל טלית השותפים חייב בציצית, והענין כי הנה ארז"ל כל האומר ויכולו כאילו נעשה שותף להקב"ה וכן אמרו כל דיין שדן דין אמת כאילו נעשה שותף והשותפות הוא כמה דאי' ברבא ע"פ עם המלך במלאכתו ישבו במי נמלך בנשמותיהם של צדיקים, כי גדולים מעשה צדיקים ממעשה שמים וארץ, כי בריאת שמים וארץ הוא מאין ליש הוא הארה בעלמא והם מהפכים מיש לאין, ועיקר המכוון מהבריאה שיהי' ביטול היש לאין וע"י צדיקים נשלם המכוון, לכן גדלה מעשיהם, וע"י מה מהפכים מיש לאין הוא ע"י התורה כי ע"י התורה ארז"ל כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו ה"ז כביכול כאלו שניהם מתכסים בטלית א' וזהו חייבת בציצית, ועיקר החיוב הוא טלית השותפים, אבל לולב של שותפים אינו יוצא בו, כי לולב הוא המשכת הדעת והוא המשכה פנימית ובפנימית א"א להיות שיהי' שוים הקב"ה ונשמות כי טלית הוא מקיף ובמקיף אפשר להיות שוים אבל פנימית א"א

להיות שוה. וסוכה אפי' שאולה כשרה. כי המקיף דסוכה היינו צל סוכה הוא מקיף גבוה מאד אשר א"א להמשיך אותו בעצמו ולכן כשרה אפי' סוכת גנב"ך היינו סוכה שעשאה גוי כי אומות יש להם ג"כ מקיף כמ"ש רם על כל גוים וכמ"ש סר צלם. ולכן מקריבים ע' פרים נגד ע' אומות. וזהו הפי' שסוכה שאולה כשרה היינו אם המקיף הוא שאול אצלו שלא המשיך אותו בעצמו. אבל ישיבת הסוכה היינו עצם המצוה צ"ל באהוי"ר כי בלא אהוי"ר אינה כלום ואדרבה העיקר לעשות המצוה ביגיעה ובשמחה אלא שהמקיף של סוכה הוא מקיף הבית שגבוה מהמקיף דלבוש. וזהו שאולה שלא המשיך אותו מ"מ אם עשה המצוה באוי"ר כשרה. ובזה יובן מה שנאמר ג"פ ציצית בפ' זו. כי יש עוד פי' בציצית מלשון שערות כמ"ש ויקחני בציצית ראשי ואי' בזה קדושה תליא בשערי. וכמו שיש ג"פ קדוש נגד זה יש ג' מיני שערות. הא' מ"ש ושער רישי וכתוב קוצותיה תלהלים שחורות וכתוב ודלת ראשך כארגמן. והג"פ קדוש הוא כמ"ש ברבה משל למלך שעשו לו בני המדינה ג' עטרות נתן שתים בראש בניו וא' נטל לעצמו. היינו הב' עטרות שנתן לישראל הוא כמ"ש והתקדשתם והייתם קדושים וא' נטל לעצמו כמ"ש כי קדוש אני. ועל העטרה שנטל לעצמו כתיב בעטרה שעטרה לו אמו היינו שהאם ממשיך כתר דאריך. וזהו שנטל לעצמו כי כתר מל' וכתר דו"א יכולים להמשיך אבל כתר דאריך נטל לעצמו. וזהו ג"כ הג"פ ציצית כי ציצית הוא שערות וקדושה תליא בשערי. ויש ג"פ קדוש לכן כתיב ג"פ ציצית. וזהו ג"כ לציצית בגימ' כתר היינו כתר דאריך שנטל לעצמו וזהו שמסיים והייתם קדושים היינו שע"י הציצית נוטלים הב' עטרות. ועכשיו יובן מה שנאמר דבר לא הוי התחלה ואמרת הוי התחלה. כי הנה אי' בספרים שבתו' יש כלל ופרט וכלל הוא תושב"כ ופרט הוא תושבע"פ שלומדים מרמז כמו בציצית שיהי' ד' כנפות וד' חוטים. ושרש השני מדריגות כלל ופרט הוא דבר ואמירה היינו דבר שרשו בלבנוניתא דגלגלתא ואמירה שרשו במו"ס שבו מלובש גבו' דעתיק שהוא מאמר קו המדה שמודד לכל עולמות אבי"ע כמה יהי' גילוי אלקות בכל עולם ולכן כשבא הגילוי למטה בתושבע"פ הוא ג"כ במדה. היינו דקדוקי סופרים שנמדד סוכה אין פחותה מז' טפחים ומשהו ולמעלה מכ' אמה פסולה וציצית יהיו ד' חוטים כפולים ויהי' דוקא י"ב גודלים. וזהו דבר לא הוי התחלה. שא"א להמשיך זאת למטה. ושני הבחי' אמירה ודבור הוא הכל הגילוי במל'. ועוד כי דבר שרשו מכתר שבכתר והוא אינו נמנה מכלל ע"ס ממילא א"א להתגלות אבל ואמרת הוי התחלה שיוכל להתגלות כי מו"ס הוא חכ' וחכ' הוא ראשית הגילוי. ומערבא סברי ואמרת נמי לא הוי התחלה כי הרמ"ז סובר שבכלל אריך נחשב מעולם אצי' ושארי מקובלים סברי שאריך אינו נחשב לאצי'. ובני מערבא סברי כשארי המקובלים לכן ואמרת נמי לא הוי התחלה. ורשב"נ בשם רב סבר כשיטת הרמ"ז לכן אומר ואמרת הוי התחלה כי בקיום המצוה יש שני בחי' הא' הוא הטעם והכוונה של המצוה עד שהוא שש ושמו מהטעם של המצוה. והמדרגה השני הוא הקבלת עול כמו גזירת המלך שהוא דבר המלך כמ"כ במצוה צריך לקב' העול ולקיים דבר מלכו של עולם. וזהו שאמרו בילקוט

כ"מ שנאמר דבר הוא קשה כמ"ש דבר אדוני הארץ אתנו קשות, ואמירה היא רכה כמ"ש ויאמר אל נא אחי תרעו. והענין כי דבור הוא קשה שהוא כתר שבכתר שא"א להתגלות ומשם הוא שרש הקבלת עול דבר מלך שיש בהמצוה, ואמירה הוא מו"ס שהוא חכ' שיוכל להתגלות, הגם שהיא מדריגת חכמה הנעלמה אבל מ"מ נק' בשם חכ' ושייך לגילוי וזהו שרש של טעם המצוה לנגד זה ניתקן ברכת המצוה מלך העולם היינו דבר מלך, ואח"כ אשר קדשנו היינו בחי' הב' הוא טעם של המצוה שע"י נמשך מקדש העליון. וזהו שאמר שמואל לשאול הלא שמוע מזבח טוב היינו הקבלת עול בלי טעם הוא טוב מזבח שהוא הטעם, וכשלא שמע לשמואל א"ל מאסת את דבר ה', היינו דבר המלך. ובעבודה צ"ל תחלה הקבלת עול כמ"ש למה קדמה שמע ליהי' א"ש, והקדמה היינו ביטול הרצון בלי טעם כ"א לקיים דבר מלך. והענין הוא אם מכוון בהמצוה שימשיך ע"י א"ס או לרומם את נפשו שתוכל לקבל הגילוי לחזות בנועם הוי' ע"י הלבוש דתומ"צ, הגם שהוא כוונה גבוה מאד מ"מ הרי הוא כמו שהוא בדרך סגולה או דפואה. אלא בתחלה צ"ל בלי טעם כ"א לקיים רצון הבורא, ואח"כ סוף הכבוד לבוא, כי הרי ע"י המצות נמשך א"ס וגם נעשה לבוש להנפש, ממילא אם נעשה המצוה הרי יומשך ע"י גילוי א"ס. והגם כי ארו"ל מצות צריכות כוונה, היינו לכוון שהוא רוצה לקיים דבר מלכו ש"ע, והעיקר בתחלה לקיים רצון המלך, הגם כי למעלה שרשו מדבר שהוא קשה ולא הוי התחלה אבל בקיום המצוה העיקר הוא זה המדריגה, ולכן כתיב בתחלה דבר ואח"כ ואמרת, וזהו כענין הקדמת נעשה לנשמע.

פקסימיליות

אגב ויבטח ה' אלהי אברהם ויצחק ויעקב
 ויגדל ויגדל הנביא ובלעג המכרה ואלו אברהם
 גם על העולם אשר עזר לו אונס בלעג מכרה כח
 הכנעני האב גם אלה המכרים וכו' אביו ויגדל
 במקדש הנחל שהוא עניו אלהי הנקם כי בלעג
 הו' אלא במהרה גבי חלק העם וכחמה און

ועיניו רבים על העבודה אלא עם ואלו המכרים
 הנכסיו הם ויגדל ה' בלעג העולם והעולם
 עניו אלה ויגדל בלעג אלהי הנחל ואלו
 וכו' ויגדל אלא הוא אלהי אלהי המכרים
 בלעג העולם ויגדל בלעג העולם ויגדל
 נחל זה ויגדל אונס אלה עם המכרים
 הייג על העולם אלה על העולם אלה
 ה' רבים ויגדל הנחל אלה בלעג
 כי אלהי רבים ויגדל הנחל אלה בלעג

ה' אלהי אברהם ויצחק ויעקב
 ויגדל ויגדל הנביא ובלעג המכרה ואלו אברהם
 גם על העולם אשר עזר לו אונס בלעג מכרה כח
 הכנעני האב גם אלה המכרים וכו' אביו ויגדל
 במקדש הנחל שהוא עניו אלהי הנקם כי בלעג
 הו' אלא במהרה גבי חלק העם וכחמה און

ורה בתלמוד אלה אלא ויגדל הנחל
 הנחל אלה הנחל אלה אלא ויגדל הנחל
 ויגדל הנחל אלה הנחל אלה אלא ויגדל הנחל
 ויגדל הנחל אלה הנחל אלה אלא ויגדל הנחל
 ויגדל הנחל אלה הנחל אלה אלא ויגדל הנחל
 ויגדל הנחל אלה הנחל אלה אלא ויגדל הנחל
 ויגדל הנחל אלה הנחל אלה אלא ויגדל הנחל
 ויגדל הנחל אלה הנחל אלה אלא ויגדל הנחל

ה' אלהי אברהם ויצחק ויעקב
 ויגדל ויגדל הנביא ובלעג המכרה ואלו אברהם
 גם על העולם אשר עזר לו אונס בלעג מכרה כח
 הכנעני האב גם אלה המכרים וכו' אביו ויגדל
 במקדש הנחל שהוא עניו אלהי הנקם כי בלעג
 הו' אלא במהרה גבי חלק העם וכחמה און

ה' אלהי אברהם ויצחק ויעקב
 ויגדל ויגדל הנביא ובלעג המכרה ואלו אברהם
 גם על העולם אשר עזר לו אונס בלעג מכרה כח
 הכנעני האב גם אלה המכרים וכו' אביו ויגדל
 במקדש הנחל שהוא עניו אלהי הנקם כי בלעג
 הו' אלא במהרה גבי חלק העם וכחמה און

פאקסימיליא מגוכיך כ"ק אדמור מהריש נ"ע

— נדפס לעיל ע' פו —

— נדפס לעיל ע' שלה —